Părinților mei și Corei

Motto:

"Nimic nu este mai potrivit pentru gonirea din suflet a obișnuințelor celor vechi (...) decât este scufundarea în setea de învățătură și urmărirea adâncimii de gânduri a Sfintelor Scripturi. Când gândurile s-ar scufunda în dulceața gonirii după înțelepciunea cea strânsă în cuvinte, ca într-o vistierie, cu puterea cu care se adapă din arătarea acestor cuvinte, omul ar lăsa în urmă lumea și toate ale ei..."

Sfântul Isaac Sirul - "Cuvinte despre nevoință"

ABREVIERI

A = *activ*
abs. = *absolut*
Ac. = *acuzativ*
adj. = *adjectiv, adjectival*
adv. = *adverb, adverbial*
alb. = *albanez*
aor. = *aorist*
ar. = *aromân*
arab. = *arabă*
arg. = *argou, argotic*
arh. = *arhaic, arhaizant*
art. = *articol*
atr. = *atribut, atributivă*
aug. = *augment*
C.D. = *completivă directă*
c.d. = *complement direct (obiect direct)*
cf. = *confer*
ch. = *chimie*
c.i. = *complement indirect*
comp. = *comparativ*
conj. = *conjuncție*
Conj. = *Conjunctiv*
cons. = *consoană*
corel. = *corelativ*
D. = *dativ*
decl. = *declinare*
des. = *desinență*
ebr. = *ebraică*
engl. = *engleză*
ex. = *exemplu*
f./ F. = *feminin*
fr. = *franceză*
G. = *genitiv*
G.A. = *genitiv absolut*
G.-D. = *genitiv cu funcție de dativ*
gr. v. = *greacă veche*
hot. = *hotărât*
I.E. = *indo-europeană*
Imp. = *imperativ*
impers. = *impersonal*
impf. = *imperfect*
Ind. = *Indicativ*
indec. = *indeclinabil*
Inf. = *infinitiv*
instr. = *instrumental*
interj. = *interjecție*
intr. = *intranzitiv*
ist. = *istorie, istoric*
it. = *italiană*
lat. = *latină, latin*
lit. = *literatură, literar/lituaniană*
loc. = *locuțiune*
m./M. = *masculin*
m.m.c.p = *mai mult ca perfect*
multipl. = *multiplicativ*
n. = *neutru*
N. = *nominativ*
ngr. = *neogrec*
neg. = *negație*
nehot. = *nehotărât*
neol. = *neologism*
nr. = *număr, numeral*
P. = *pasiv, pozitiv*
part. = *participiu*
pers. = *persoană, personal*
perf. = *perfect*
pl. = *plural*

pop.	= *popular*
pred.	= *predicat, predicativă*
prep.	= *prepoziție*
prez.	= *prezent*
pron.	= *pronume*
R.	= *radical*
rom.	= *română*
recipr.	= *reciproc*
redupl.	= *reduplicare*
refl.	= *reflexiv*
S.	= *subiect, subiectivă*
scr.	= *sanscrită*
sg.	= *singular*
sl.	= *slavă*
sp.	= *spaniolă*
sq.	= *sequens (și următoarele)*
subst.	= *substantiv, substantivat*
T.	= *temă*
turc.	= *turcă*
v.	= *viitor, vezi*
V.	= *vocativ*
voc. lg.	= *vocală lungă*
voc. sc.	= *vocală scurtă*

ABREVIERILE AUTORILOR CITAȚI

Ag.M. - Agapie Monahul - *"Η θεϊκή φλόγα που άναψε στην καρδιά μου ο Γέρων Πορφύριος"* - Εκδόσεις Ιερού Γυναικείου Ησυχαστηρίου "Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος", Atena, 1999.

(Arhim.) D.G. - Arhimandrit Daniil Gouvalis - *"Περίπατοι στην Αγία Γραφή"*, Atena, 1991.

B - ziarul "ΤΟ ΒΗΜΑ" (22/02/1999).

Bab. - Babiniotis, G. - *"Dicționarul" [Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων]*, Ed. Centrul de Lexicologie, Atena, 1998.

G&R - revista *God & Religion (Θεός & Θρησκεία)* 1/ din martie 1999 și 8/ din februarie 2000.

K. - Kyriazis, Nikos - *"Ο ιππότης και ο Χρυσοκέφαλος"*, Ed. Estia, Atena, 1999.

Kav.1 - Kavafis, K.P. - *"Poezii", vol. 1*, Atena, 1993.

Kav.2 - Kavafis, K.P. - *"Poezii", vol. 2*, Atena, 1993.

M(ack). - Mackridge, Peter - *"Η νεοελληνική γλώσσα"*, Atena, 1999.

Pap.1. - Papantoniou, Zaharias - *"Πεζοί Ρυθμοί"*.

Pap.2. - Papantoniou, Zaharias - *"Αγιον Ορος"*.

Sef. - Seferis, Y. - *"Ποιήματα*, Ικαρος", 1992.

Sef.1 - Seferis, Y. - *"Δοκιμές Α (1936-1947)"*, 1999.

Sef.2 - Seferis, Y. - *"Δοκιμές Β (1948-1971)"*, 1999.

T. - Tahtsis, Kostas - *"Το τρίτο στεφάνι"*, 1987.

Motto:

"...răspunde-mi cu pace la întrebarea pe care ţi-o pun cu blândeţe: oare un om stăpân pe raţiune va primi să ia în seamă măcar un simplu cuvânt din lipsa de minte a unui copil mic, care, fără să fi primit încă învăţătura gramatică elementară a alfabetului, cere să i se explice despre gramatică şi retorică, sau mai degrabă îl va respinge ca pe un lipsit de minte şi ca pe unul care gândeşte lucruri copilăreşti, cerând cu inconştienţă cele mai presus de puterile lui...?"

*(Sfântul Simeon Noul Teolog - **Discursuri etice**)*

ALFABETUL
ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

Începând cu primele documente greceşti datând din secolele XV-XIII î.Hr., în fapt, texte epigrafice cretane, dar şi din Grecia continentală, reprezentative pentru *scrierea minoică* (scriere hieroglifică), descifrată de A.J. Evans în Creta, pentru *scrierea lineară A* (Knossos, Aghia Triada), marcând tranziţia de la hieroglife la scrierea lineară, creată tot în Creta, într-o încercare de simplificare a hieroglifelor, dar şi pentru *scrierea lineară B* (prin descoperirea tăbliţelor din Pylos, în 1939, şi a celor din Mycenae, în 1950-1952), descifrată de către M. Ventris şi J. Chadwick, un silabar cu caracter flexionar ce consemna idiomul micenian, socotit a fi cel mai vechi (sec. XV-XIII î.Hr.), limba greacă marchează un efort continuu de simplificare a semnelor scrierii silabice preluate de la fenicieni, izbândind în cele din urmă o adevărată "revoluţie în istoria scrierii"[1], prin crearea primului sistem de semne ce marchează fonemele.

Cel mai vechi alfabet grecesc[2], alcătuit din 22 de litere, este alfabetul cadmeean, săpat pe blocuri de lavă, pe stânci, dar şi în necropolele din insula Thera, alfabet din care s-au desprins mai apoi în jur de 33 de alfabete locale[3].

---

[1] V. Conf.dr. Felicia Ştef, *"Fonologia greacă"*, Bucureşti, 1985, p.31.

[2] Vezi şi Thomson, George *"Η γραφή"* (pp.64-68) în vol. *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ*, Ed. Κέδρος, Atena, 1990.

[3] V. Felicia Ştef, op.cit., pp.23-28.

În ceea ce priveşte pronunţia, greaca veche foloseşte **pronunţia erasmică**, propusă de eruditul Erasmus de Rotterdam (1467-1536), care presupunea cu oarecare temei filologic că vechii greci pronunţau aşa cum scriau. Neogreaca adoptă pronunţia reuchliniană, propusă de umanistul german Reuchlin (1455-1522), discipol al grecilor refugiaţi la Roma după căderea Constantinopolelui sub stăpânire turcească, în 1453.

Alfabetul neogrec este compus din 24 de litere.

Litera	**Numele literei**	**Pronunţia literei**
Α α	άλφα	[a]
Β β	βήτα	[v]
Γ γ	γάμα	[gh]
Δ δ	δέλτα	[dh] ca în engl. "*the*"
Ε ε	έψιλον	[e]
Ζ ζ	ζήτα	[z]
Η η	ήτα	[i]
Θ θ	θήτα	[th] ca în engl. "*both*"
Ι ι	γιώτα	[i]
Κ κ	κάπα	[k]
Λ λ	λάμδα	[l]
Μ μ	μι	[m]
Ν ν	νι	[n]
Ξ ξ	ξι	[cs]
Ο ο	όμικρον	[o]
Π π	πι	[p]
Ρ ρ	ρο	[r]
Σ σ/ς[1]	σίγμα	[s]
Τ τ	ταυ	[t]
Υ υ	ύψιλον	[i]
Φ φ	φι	[f]
Χ χ	χι	[h]
Ψ ψ	ψι	[ps]
Ω ω	ωμέγα	[o]

[1] **σ este folosit în poziţie iniţială şi mediană, iar ς doar pentru finala cuvântului.**

I. FONETICA

1. VOCALELE ŞI DIFTONGII
(ΤΑ ΦΩΝΗΕΝΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΦΘΟΓΓΟΙ)

A. VOCALELE

1.1. Vocalele lungi şi vocalele scurte, cu rol deosebit în fonetismul limbii greceşti vechi, nu mai există ca atare în neogreacă. Distincția dintre vocalele lungi şi cele scurte *(μακρά/βραχέα φωνήεντα)* dispare în sec. II î.Hr. Diferențele de cantitate vocalică, care explicau deplasările de accent pe parcursul flexiunii nominale, dispar în neogreacă, subzistând doar în idiomurile din Dodecanez sau din nordul Greciei[1].

Sistemul fonologic neogrec este alcătuit din cinci vocale, egale ca şi cantitate[2]. Aceste vocale sunt:

[a]	➢	α
[e]	➢	ε / αι
[i]	➢	η / ι / υ / ει / οι / υι
[o]	➢	ο / ω
[u]	➢	ου

Astfel rezultă următoarea structură a sistemului fonetic neogrec:

---

[1] V. Tombaidis, Dimitris, "*Διδασκαλία νεοελληνικής γλώσσας*", Ed. ΒΑΝΙΑΣ, Salonic, 1995, p.106.

[2] V. Babiniotis, G.D., "*Istorie sinoptică a limbii greceşti*", Atena, 1998, p.233.

(η, ι, υ, ει, οι, υι) **[i]**--**[u]** (ου)

(ε, αι) **[e]**----------------------**[o]** (ο, ω)

(α) **[a]**

1.2. După locul articulării, vocalele se împart în deschise, medii şi închise. Neogreaca are o singură vocală deschisă, două vocale medii şi două vocale închise.

1.2.1. Vocala deschisă (ανοιχτό φωνήεν) este **[a]** ➢ α.

1.2.2. Vocalele medii (ενδιάμεσα φωνήεντα) sunt **[e]** ➢ ε, αι[1] şi **[o]** ➢ ο, ω.

1.2.3. Vocalele închise (κλειστά φωνήεντα) sunt **[i]** ➢ η, ι, υ, ει, οι[2], υι, şi **[u]** ➢ ου[3].

1.3. *În poziţie iniţială*, vocala poate fie să dispară (prin aferează - αφαίρεση), fie să alterneze cu o altă vocală (αλλαγή) όμορφος/έμορφος. În alte cazuri, cuvinte ce încep cu o consoană simt nevoia să dezvolte o vocală iniţială (protaxa-πρόταξη).

1.3.1. Afereza produce căderea vocalei iniţiale a unui cuvânt, necondiţionat de contextul fonetic (επάνω/πάνω - εμπρός/μπρός - ευλογώ/βλογώ), sau condiţionat de contextul fonetic prin contactul a două vocale aparţinând a două cuvinte diferite, una iniţială, cealaltă finală. Trebuie să precizăm că dintre cele două vocale în contact, cade cea mai slabă. Astfel **[a]** e mai puternic decât **[e]**, **[i]**, **[o]**, **[u]**; **[o]** e mai puternic decât **[e]**, **[i]**, **[u]**; **[i]** e mai puternic ca **[e]**.

να έρθει	>	να 'ρθει	(să vină)
τα έφερε	>	τα 'φερε	(le-a adus)
το έδωσε	>	το 'δωσε	(l-a dat)

1.3.1.1. Afereza este un fenomen foarte frecvent în limba vorbită. Uneori rezultă dintr-o falsă analiză a cuvântului:

δόντι < οδόντι / λίγο < ολίγον / δεν < ουδέν

[1,2,3] Gramaticile tradiţionale numesc grupurile αι, ει, οι, υι, ου *δίψηφα φωνήεντα* sau *δίψηφα γράμματα / διγράμματα*. În greaca veche erau diftongi şi se pronunţau /ai/, /ei/, /oi/ etc.

1.3.1.2. Unele cuvinte ce încep cu o vocală o pierd în cuvintele derivate sau compuse:

ήλιος > λιακάδα

1.3.1.3. Augmentul silabic verbal ε tinde să cadă atunci când este neaccentuat:

(ε)γνωρίσαμε (am cunoscut)
(ε)χάσαμε (am pierdut)

1.3.1.4. Cele mai fragile în poziție inițială sunt [e] și [i], neogreaca prezentând dublete cu și fără vocală inițială:

[e]	*εβδομάδα*	-	*βδομάδα* (săptămână)
	εξώπορτα	-	*ξώπορτα* (poartă)
	εξωκκλήσι	-	*ξωκκλήσι* (paraclis)
[i]	*ημέρα*	-	*μέρα* (zi)
	υγεία	-	*γειά* (sănătate)

1.3.1.5. Afereza poate fi folosită pentru a colora limbajul poetic:

εκκλησία - κλησιά (biserică)
ελευθερία - λευθεριά (libertate)

1.3.1.6. Un număr de cuvinte folosite în neogreacă prezintă forme ce sunt rezultatul unei afereze: ίνα>ινά>να (să, ca să), ουδέν>δεν (negația verbului), ημάς>μας (pron. pers., pers.II, pl., Ac.) etc.

1.3.2. Uneori cuvintele prezintă dublete, cu alternanța vocalei inițiale. Cele mai frecvente alternanțe vocalice inițiale, ce nu comportă schimbări de sens, sunt următoarele:

1.3.2.1	ε/ο	pop.	έμορφος/όμορφος	(frumos)
1.3.2.2.	ε/α	pop.	έξαφνα/άξαφνα	(deodată)
			εγγίζω/αγγίζω	(ating)
			εγγόνι/αγγόνι	(nepot)

1.3.3. Unele cuvinte dezvoltă în poziție inițială o vocală, de obicei **α**. Protaxa, fenomenul dezvoltării unei vocale inițiale protetice, este specifică mai mult limbajului poetic. Și vocalele **ε**, **ι** sau **ο** pot funcționa ca vocale protetice:

χθες / εχθές (ieri)
σκιά / ήσκιος (umbră)[1]
μάχη / αμάχη (luptă)

[1] < mediev. ήσκιος < σκιά , fie după modelul lui ήλιος, fie din pronunțarea "legată" η σκιά > ησκιά, cu schimbarea genului după ήλιος.

Vocala protetică, dezvoltată la iniţiala consonantică a cuvântului, este un fenomen întâlnit încă din greaca veche. De menţionat faptul că, pe lângă greacă, dintre celelalte limbi indo-europene, doar armeana şi albaneza mai prezintă acest fenomen. Timbrul vocalei protetice este /a/, /e/ şi mai rar /o/.

ε - ρυθρός (gr.v)	- lat. *ruber (roşu)*	*ερυθρός* (ngr.)
α - νεψιός (gr.v)	- lat. *nepos (nepot)*	*ανεψιός* (ngr.)
α - στήρ (gr.v.)	- lat. *stella (stea)*	*αστέρι* (ngr.)
ο - μίχλη (gr.v)	- lit. *migla (ceaţă)*	*ομίχλη* (ngr.)
ο - φρύς (gr.v)	- scr. *bhruh (sprânceană)*	*φρύδι* (ngr.)

1.4. <u>În poziţie mediană</u>

1.4.1. <u>O vocală îşi poate schimba timbrul</u>, sub influenţa unei consoane aflate în imediata sa apropiere, antrenând uneori şi alterări ale consoanelor învecinate (κατηφής>κατσούφης) şi deplasări ale accentului, aceste consoane fiind de obicei lichide sau nazale (λ/ρ). Cele mai frecvente modificări ale timbrului vocalic (τροπές φωνηέντων) în interiorul cuvântului sunt următoarele: 1) e>i, 2) i>e, 3) i>u şi 4) o>u.

1.4.1.1.	e>i	- *α-νεπτ-ιός>ανεψιός/ανιψιός/ανηψιός	(nepot)
1.4.1.2.	i>e	- gr.v ξηρός>ξερός	(uscat)
		- gr.v. σίδηρος>σίδερο	(fier)
		- gr.v. κηρίον>κερί	(ceară)
1.4.1.3.	i>u	- το ξυράφι>το ξουράφι	(brici)
		- κατηφής>κατσούφης	(posomorât)
		- ζηλεύω>ζουλεύω	(invidiez)
1.4.1.4.	o>u	- βοΐζω>βουίζω	(a vui)
		- κόμαρον>κούμαρο	(pomişor)
		- κλωβίον>κλουβί	(colivie)

1.4.2. În cazul derivării cuvintelor este foarte <u>frecvent fenomenul alternanţelor vocalice</u> "cantitative" sau calitative, ce antrenează şi deplasarea accentului, cu schimbarea valorii morfologice (ετεροίωση). Cele mai productive alternanţe vocalice sunt următoarele:

		<u>Verb/Subst.</u>	
1.4.2.1.	ε/ο	τρέφω/τροφή	(hrănesc/hrană)
1.4.2.2	η/ω	αρήγω/αρωγή	(ajut/ajutor, asistenţă)
1.4.2.3.	ει/οι	αλείφω/αλοιφή	(a unge/ alifie)
1.4.2.4.	ευ/ου	σπεύδω/σπουδή	(a se grăbi/ grabă)

Greaca veche prezenta fenomenul lungirii (έκταση) vocalelor scurte, mai ales la aorist:

	Prezent	Aorist
α>η	υπάρχω	υπήρξα
αι>η	παίρνω	πήρα
ε>η	έρχομαι	ήρθα
ε>ει	μένω	έμεινα
ει>η	είμαι	ήμουν

1.4.3. Sincopa (η συγκοπή) este căderea unei vocale aflate între două consoane, în interiorul unui cuvânt. Fenomen ce caracterizează mai ales limbajul popular, sincopa afectează în general vocalele ε, ι, υ, η. Remarcăm faptul că vocalele dezvoltate în greaca veche prin anaptixă dispar în neogreacă.

Βερενίκη	>	Βερνίκη	(Berenice)
κάθισε	>	κάτσε	(stai!)
πάρετε	>	πάρτε	(luați!)
σιτάρι	>	στάρι	(grâu)
κορυφή	>	κορφή	(vârf)

1.4.4. Fenomenul opus sincopei este anaptixa (ανάπτυξη), prin care este introdusă o vocală într-un grup consonantic. În greaca veche erau foarte frecvente:

1.4.4.1.	anaptixa vocalei /a/:	
	ngr. μαλ - **α** - κός < gr.v. μαλκός	(moale)
1.4.4.2.	anaptixa vocalei /e/:	
	gr.v. αλ - **ε** - γεινός gr.v. /ngr. αλγεινός	(dureros)
1.4.4.3.	anaptixa vocalei /i/:	
	dial. πυκ - **ι** - νός gr.v. /ngr. πυκνός	(îndesat, des)
1.4.4.4.	anaptixa vocalei /o/:	
	gr.v. σκόρ - **o** - δον / ngr. σκόρδον[1] (cf.alb. hurdhë) (usturoi)	

În neogreacă anaptixa este mai frecventă dialectal (în Peloponez)[2], între grupurile consonantice -τμ-, -θμ-, -πν-, pentru a uşura le uşura pronunţarea.

---

[1] V. Felicia Ştef, ibid., pag.112. Babiniotis crede că, dimpotrivă, aici s-a produs sincoparea lui **o**.

[2] V. Kontopoulos, Nikolaos, *ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Atena, 1994, p.76.

1.4.4.5.	anaptixa lui /i/:			
	καπ - ι - νός	<	καπνός	(fum)
	τ - ι - μήμα	<	τμήμα	(secție)
	σταθ - ι - μός	<	σταθμός	(stație)
1.4.4.6.	anaptixa lui /u/:			
	γ - ού - δι	<	ίγδις	(piuliță)
	γ - ου - ρούνι	<	γρώνη	(porc)
	γ - ου - λί	<	*αγλίον	(gulie)

1.4.5. În cazul vocalelor în contact în interiorul cuvântului, hiatul - χασμωδία (locul de întâlnire a două vocale consecutive) nu este exclus în neogreacă. Adesea însă hiatul comportă modificări fonetice sau tinde să se soluționeze prin eliminarea uneia dintre vocalele în contact[1].

a) Sinereza (συναίρεση) este fenomenul prin care este eliminată una din cele două vocale aflate în hiat, de obicei cea resimțită ca fiind mai slabă:

δεκαέξι>δεκάξι	καλοακούω>καλακούω
Νικόλαος>Νικόλας	Μανόηλης>Μανόλης

b) Sinizeza (συνίζηση) este fenomenul prin care, fără a crea diftongi propriu-ziși, două vocale consecutive ale unui cuvânt se rostesc într-o singură silabă. /i/ - (η, ι, υ, ει, οι) sau /e/ - (ε, αι) urmate de o altă vocală se pronunță într-o singură silabă.

βοή-θεια	(ajutor)	pt. βοή-θει-α
πα-λιά	(vechi)	pt. πα-λαι-ά
βα-σί-λειο	(regat)	pt. βα-σί-λει-ο

Sinizeza caracterizează mai ales limbajul popular, iar "diftongii" rezultați se numesc "diftongi improprii" (καταχρηστικοί δίφθογγοι).

ε-λαί-α>ε-λιά	/e-lja/	(măslin)
γρα-φέ-ας>γρα-φιάς	/γra-fjas/	(scrib)
βα-φέ-ας>βα-φιάς	/va-fjas/	(vopsitor)
δύ-ο>δυο	/δjo/	(doi)

Adesea între cuvântul pronunțat cu vocalele în hiat și cel în care se produce sinizeza există și o distincție în plan semantic.

καλά χρό-νια	(ani buni) /	χρό-νι-α αρρώστια	(boală cronică)
πιέ-στε<πιάνω	(apucați!) /	πι-έ-στε<πιέζω	(apăsați!)
ά-δει-α	(permis)	ά-δεια /a-δja/	(goală)
χω-ρί-ο	(fragment)	χω-ριό /ho-rjo/	(sat)

[1] Pentru alte modalități de soluționare a hiatului v. și 2.3. Obs.6.2 (anaptixa lui -γ- intervocalic).

c) Unul dintre fenomenele des întâlnite în limba neogreacă este acela al asimilării vocalice (αφομοίωση), prin care timbrul unei vocale este alterat de cel al vocalelor învecinate. Întâlnim două tipuri de asimilare: 1) asimilare regresivă, când timbrul unei vocale alterează timbrul vocalei ce o precede, şi 2) asimilare progresivă, când o vocală alterează vocala ce îi succede, în funcţie de propriul său timbru.

1) σημαδούρα>σαμαδούρα (**geamandură**)
σκοτούρα>σκουτούρα (necaz)
ομφαλός>αφαλός (buric)
λεκάνη>λακάνη (lighean)
2) παραιτώ>παρατώ (renunţ)
άροτρον>άρατρον (plug)

d) Fenomenul contrar asimilării este disimilarea (ανομοίωση), care, rar întâlnită în greaca veche, constă în schimbarea timbrului uneia din două vocale consecutive identice: ηήρ (ionic)>αήρ.

πανταλόνι>παντελόνι (pantalon)
βαλανίδι>βελανίδι (ghindă)

e) Metateza (μετάθεση) reprezintă fenomenul schimbării reciproce de timbru între două vocale din silabe diferite:

τσαγκρούνω - τσουγκράνω (a zgâria)
όνειρο - είνορο (vis)
η Ιθάκη - το Θιάκι (Ithaki)

1.5. În poziţie finală, vocalele pot fi urmate de cuvinte care încep fie cu consoană, fie cu vocală. În această poziţie finală, vocalele pot suferi o serie de alterări cum sunt apocopa, eliziunea şi crasa.

1.5.1. Apocopa (αποκοπή) constă în căderea unei vocale finale înaintea unui cuvânt ce începe cu o consoană. Este un fenomen ce se produce în următoarele situaţii:

1.5.1.1. Verb la imperativ + forma neaccentuată a pronumelui personal:
φέρε τα > φέρ' τα (adu-le)[1]
δώσε το > δώς' το (dă-l)

1.5.1.2. Prepozitia από + articol hotărât în Ac./G. + substantiv:
από το βουνό > απ' το βουνό (de la munte)
από την αυλή > απ' την αυλή (din curte)
από του παππά > απ' του παππά (de la [casa] părintelui)

[1] Formele verbale monosilabice rezultate din apocopa/eliziunea finalei vocalice se accentuează. Cf. "Οδηγός", op.cit., p.22.

1.5.1.3. Locuţiunea prepoziţională μέσα σε+art.hot. Ac./G.+substantiv:

μέσα στο σπίτι	> μες στο σπίτι (în casă)
μέσα στον κήπο	> μες στον κήπο (în grădină)
στο [σπίτι] του παππά	> στου παππά (în [casa] părintelui)

1.5.2. Dacă hiatul intern (εσωτερική χασμωδία), adică existenţa a două vocale consecutive în interiorul aceluiaşi cuvânt, era soluţionat prin sinereză şi sinizeză, hiatul extern (εξωτερική χασμωδία), adică existenţa a două vocale în hiat, dintre care una finală şi cealaltă iniţială, ţinând de două cuvinte diferite, comportă fie afereza (în cazul în care vocala iniţială este mai slabă) - τα έδειξε > τα 'δειξε - (v. vocala în poziţie iniţială, 1.3.), fie eliziunea (έκθλιψη), în cazul în care vocala finală este identică cu iniţiala vocalică a cuvântului următor. Se supun fenomenului eliziunii:

1.5.2.1. Formele de singular şi plural ale articolului hotărât neutru:

το όμορφο σπίτι	> τ' όμορφο σπίτι
τα άσπρα λουλούδια	> τ' άσπρα λουλούδια

1.5.2.2. Forma de genitiv singular a articolului hotărât masculin:

του ουρανού	> τ' ουρανού
του ουμανισμού	> τ' ουμανισμού

1.5.2.3. Particulele θα şi να, când verbul începe cu α:

θα ανεβείτε	> θ' ανεβείτε (veţi urca)
να αγαπάτε	> ν' αγαπάτε (să iubiţi)

1.5.2.4. Formele neaccentuate ale pronumelui personal terminate în vocală: με (pers.I, sg. Ac.), σε (pers.II, sg. Ac.), το (pers.III, sg. Ac.), τα (pers.III, pl. Ac.).

με έδειξε	> μ' έδειξε	(m-a arătat)
με άφησε	> μ' άφησε	(m-a lăsat)
σε έδειξε	> σ' έδειξε	(te-a arătat)
το ονειρεύτηκες	> τ' ονειρεύτηκες	(l-ai visat)
τα άφησες	> τ' άφησες	(le-ai lăsat)

1.5.2.5. Prepoziţiile από, με, σε, για, κατά urmate de adverbe sau pronume personale, demonstrative, relative cu iniţială vocalică:

από όπου	> απ' όπου	(de unde)
με εμένα	> μ' εμένα	(cu mine)
με εσένα	> μ' εσένα	(cu tine)
για αυτόν	> γι' αυτόν	(pentru el)

1.5.3. Hiatul extern mai poate fi soluţionat în neogreacă şi prin crasă (κράση). În general /u/ se contrage cu /e/ > /o/, fie că este vorba de pronumele personal, persoana I, II sau III singular, G. + verb, fie că avem o

secvenţă alcătuită din pronumele relativ που (care) + verb, sau conjuncţie + pronume personal:

μου έδωσε	> μόδωσε	(mi-a dat)
που έχουν	> πόχουν	(care au)
και εγώ	> καγώ	(şi eu)

Crasa este un fenomen preponderent dialectal, întâlnit mai ales în idiomurile din Epir (σόφερνε < σου + έφερνε), Thessalia (πόχει < που έχει), Ithaka (μόκανε < μου έκανε), Cipru (μόππεσε < μου έπεσε), Macedonia (πόχεις < που έχεις), Peloponez (σόλεγε < σου έλεγε) etc.

1.5.4. În unele cuvinte care reprezintă creaţii lexicale savante, de dată mai recentă, două vocale aflate în hiat pot rezista foarte bine, fără a se recurge la sinereză:

1. α - αα - παρααντιπαθώ
αε - παραέχω
αει - παραείμαι
αη - μεταηθική
αϊα - παραϊατρικός
αιο - αιολικός
αιω - αιώνιος
αοι - παραοικονομία
αο - αόμματος
αω - αγαπάω (>αγαπώ)

2. ε - εα - δωρεάν
εει - αναπνέει
εο - δωρεοδόχος
εω - θεωρία

3. ει - εια - μεταμέλεια
ειο - γραφείο

4. ι - ια - αντιαλγικός
ιαε - αντιαεροπορικός
ιαι - αντιαισθητικός
ιε - αντιεμπορικός
ιει - διεισδύω
ιη - αντιήρωας
ιι -αντιιμπεριαλισμός
ιο - αντιορθολογικός
ιοι - αντιοικονομικός
ιυ - διυλίζω
ιω - δίωρος

5. ο - οα - καλοαναθρεμμένος
οαι - καλοπροαίρετος
οε - υποεκτιμώ
οει - μεταλοειδής
οη - καλοηθής
οοι - υποοικογένεια
οου - μεσοούρανα (>μεσούρανα)
οω - μονόωρος

6. οι - οια - μετάνοια
οιη - ποίηση

7. υ - υα - δυαδικός
- παραφυάδα
υι - δυϊκός
υο - παραφύομαι
υω - δύω

8. ω - α - ζώα
ωη - ζωή
ωο - αθώος
ωω - αθωώνω

B. DIFTONGII

1.6. Diftongii din greaca veche, alcătuiţi dintr-o vocală propriu-zisă şi o semivocală, în neogreacă se monoftonghează. Astfel:

αι se pronunţă	[e]	şi nu [ai]
ει se pronunţă	[i]	şi nu [ei]
οι se pronunţă	[i]	şi nu [oi]

1.7. Diftongii propriu-zişi, alcătuiţi din două vocale pronunţate într-o singură silabă, sunt următorii:

1. αη	- αη-δό-νι	4. οη	- βόη-θα
	- καη-μέ-νος	5. οϊ	- κο-ρόι-δο
2. αϊ	- νε-ράι-δα		- κο-ροϊ-δεύ-ω[3]
	- γάι-δα-ρο[1]		
3. εϊ	- λεϊ-μο-νά-κι[2]	6. ουι	- βούι-ζε

1.8. Neogreaca recurge adesea la aşa-numiţii diftongi improprii (καταχρηστικοί δίφθογγοι), alcătuiţi din ι pronunţat ca o semivocală (j), împreună cu vocala următoare:

καρ-διά	/kar-δja/ (inimă)	πιά-νω	/pja-no/ (a apuca)
σκιά-ζω	/skja-zo/ (a speria)	ποιος	/pjos/ (cine)
γυα-λί	/γjali/ (ecran)	πα-λιά	/pa-lja/ (veche)
ά-δειος	/a-δjos/ (gol)	παι-διά	/pe-δja/ (copii)
μά-τια	/ma-tja/ (ochi)		

[1] Când silaba care cuprinde un diftong este accentuată nu se folosesc dialiticele (¨), ci se pune accentul pe primul element al diftongului.

[2] Când silaba care cuprinde un diftong nu este accentuată, al doilea element al diftongului este marcat cu dialitice.

[3] Vezi nota 2 şi exemplul 3.

2. CONSOANELE (ΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ)

Fondul sistemului consonantic grecesc[1], ce continuă consonantismul indo-european, îl constituie oclusivele.

2.1. *LABIALE* (χειλικά)

				gr.v.
- bilabiala surdă	**/p/**	➢	**π**	/p/ π - πατήρ
- bilabiala sonoră	**/b/**	➢	**μπ, π**	/b/ β - βραχύς
- labiodentala aspirată	**/f/**	➢	**φ, (α)υ, (ε)υ**	/f/ φ - φέρω<
- labiodentala fricativă	**/v/**	➢	**β, (α)υ, (ε)υ**	i.e.*bher-

2.1.1. **/p/** ➢ **π**

- inițial	- πόλεμος	(război)
	- παλληκάρι	(flăcău)
- median	- καπετάνιος	(căpitan)
	- καπάκι	(capac)
- final	- μεϊκάπ	(make-up)
	- γκάλοπ	(gallup<engl. gallup)

2.1.2. **/b/** este redat în neogreacă prin grupul consonantic **μπ**:

Ex.: μπουκάλι /bukali/ (sticlă)
μπαίνω /beno/ (intru)

În interiorul cuvântului, intervocalic, grupul μπ se pronunță /mb/:

Ex.: αμπέλι /ambeli/ (vie)
λάμπα /lamba/ (lampă)

În poziție inițială, dar precedat de un cuvânt terminat în nazală, grupul μπ, se pronunță tot /mb/:

Ex.: στον πόλεμο /stom'bolemo/ (la război)

În unele cuvinte împrumutate din alte limbi, grupul μπ se pronunță /mp/:

Ex.:: median - καμπάνια < fr.campagne /kampania/
final - βάμπ < engl. vamp /vamp/

---

[1] Vezi Mackridge, Peter, op.cit., pp. 65-76.

2.1.3. a) **/f/** este marcat grafic prin litera **φ** sau **υ** (în grupurile αυ/ευ):

Ex.:	inițial	- φως /fos/	(lumină)
		- φέρω /fero/	(aduc)
	median	- έφτιαξα /eftiaxa/	(am făcut)
		- κέφι /kefi/	(chef)
	final[1]	- ουφ! /uf/	(uf!) *(interj.)*
		- καταΐφ /kataif/	(cataif)
		- γκόλφ /golf/	(golf)

b) Poate fi însă marcat grafic și prin υ, în grupurile αυ, ευ, care se pronunță /af/ și respectiv /ef/, când urmează o consoană surdă:

Ex.:	**αυτοκίνητο**	/aftokinito/	(mașină)
	ναύτης	/naftis/	(marinar)
	ευτυχία	/eftihia/	(fericire)
	ευχαριστώ	/efharisto/	(mulțumesc)
	Ευχαριστία	/efharistia/	(Euharistie)

2.1.4. **/v/** ✍ **β** sau **υ** (în grupurile αυ, ευ)

a) Este marcat grafic prin litera **β**, putându-se afla în poziție:

- inițială:	- βιβλίο	/vivlio/	(carte)
	- βιολί	/violi/	(vioară)
	- βλέπω	/vlepo/	(văd)
- mediană	- κρύβω	/krivo/	(ascund)
	- Σεπτέμβρης	/septemvris/	(septembrie)
	- ανταμείβω	/andamivo/	(a răsplăti)
- finală	- ντετέκτιβ	/detektiv/ < engl.detectiv	(detectiv)
	- μοβ	/mov/ < fr. mauve	(mov)

b) Este marcat grafic prin **υ**, în grupurile αυ, ευ, atunci când urmează o vocală sau o consoană sonoră.

Ex.:	- **αύριο**	/avrio/	(mâine)
	- **παύω**	/pavo/	(încetez)
	- νεύρα	/nevra/	(nervi)
	- **Εύα**	/eva/	(Eva)
	- κατασκευάζω	/kataskevazo/	(construiesc)
	- **Ευδοκία**	/evδokia/	(Evdochia)

[1] Ngr. redă prin φ fonemul final /v/ din cuvintele împrumutate din alte limbi: Γκορμπατσόφ - Gorbaciov sau Μπρασόφ - Brașov.

<u>Observații:</u>

1. Când grupurile <u>αυ</u>, <u>ευ</u> sunt urmate de <u>φ</u> sau <u>β</u>, se pronunță doar un singur /v/ și, respectiv, un singur /f/.

Ex.: εύφορος /eforos/ și nu /efforos/
Εύβοια /Evia/ și nu /Evvia/

2. Deși intervocalic grupul **-μπ-** *se pronunță de obicei /mb/, unele cuvinte fac excepție de la această regulă.*

Ex.: μπαμπάς /babas/ (tată)
καμπαρτίνα /kabartina/ (gabardină)

3. Grupul **μπ-** *în poziție inițială se pronunță uneori nazalizat, atunci când:*

a) cuvântul respectiv a pierdut vocala inițială: μπλέκω < εμπλέκω

b) când avem de a face cu creații recente, derivate din onomatopee: μπουμπουνιτό /mbumbunito/.

4. Grupul consonantic **-μπ-** *se pronunță /mp/ în unele cuvinte ce reprezintă împrumuturi lexicale din alte limbi:*

Ex.: - ιμπρεσάριος /impresarios/ (impresar)
- κομπανία /kompania/ (companie)
- κομπλιμέντο /komplimento/ (compliment)

5. Grupul consonantic **-μπτ-** *creează unele dificultăți de pronunție, motiv pentru care adesea* **-π-** *nu se mai pronunță.*

Ex.: - Πέμπτη /pemti/ în loc de /pempti/ (joi)
- άμεμπτος /amemtos/ în loc de /amemptos/ (inflexibil)

6. Geminatele **-ββ-** *și* **-ππ-** *se pronunță /v/ și respectiv /p/.*

Ex.: - Σάββατο /savato/ (sâmbătă)
- Αββάς /avas/ (ava)
- ιπποδρόμιο /ipoδromio/ (hipodrom)

7. Din punct de vedere istoric, **-φ-** *în neogreacă poate reprezenta evoluția unor consoane din greaca veche, după cum urmează:*

φ<θ Φήβα < Θήβα
φ<π+τ φταίω < πταίω
φτωχός < πτωχός
φ<υ (din grupul -ευ-) φτηνός < ευθηνός
φ<χ γλείφω < εκλείχω

8. Din punct de vedere istoric, **-χ-** *poate reprezenta rezultatul evoluției unor alte consoane, după cum urmează:*

χ<κ *la finele unor forme verbale ce au pierdut vocala finală, în special la imperativ:*
ρίχ' το<ρίχνε το (aruncă-l)
διώχ' το<διώχνε το (alungă-l)

χ<κ (gr.v.)	*χτένι < κτένιον*	*(pieptene)*
	οχτώ < οκτώ	*(opt)*

Alteori χ>θ (>τ) (înainte de lichide şi nazale)

αχνός>αθμός>ατμός	*(abur)*
χλιβερός>θλιβερός	*(trist)*

2.2. <u>*DENTALE*</u> (οδοντικά).

				<u>gr.v.</u>
- oclusiva dentală surdă	**/t/**	➢	**τ**	**/t/ τ τείνω**
- oclusiva dentală sonoră	**/d/**	➢	**ντ, τ**	**/d/ δ δέκα**
- oclusiva dentală aspirată	**/th/**	➢	**θ**	**/th/ θ θυμός<**
- oclusiva dentală fricativă	**/dh/**	➢	**δ**	I.E.***dhum-**

2.2.1. **/t/** este redat în greacă prin **τ**. Se poate afla în poziţie iniţială, mediană şi, mai rar, finală, în cuvinte ce constituie împrumuturi din alte limbi:

- iniţial	- τροπάριο	/tropario/	(tropar)
	- τετράδιο	/tetraδio/	(caiet)
	- τρούλος	/trulos/	(turlă)
- median	- κάτω	/kato/	(jos)
	- πρόβατο	/provato/	(oaie)
	- κανάτα	/kanata/	(cană)
	- επισκέπτομαι	/episkeptome/	(vizitez)
- final	- φεριμπότ	/feribot/	(feribot)
	- ρομπότ	/robot/	(robot)

2.2.2. **/d/** este redat în neogreacă prin grupul consonantic **ντ**:

- iniţial	- ντάλια	/dalia/	(dalie)
	- ντιβάνι	/divani/	(divan)
- median, intervocalic, se pronunţă nazalizat **/nd/**:			
	- πάντα	/panda/	(întodeauna)
	- απαντώ	/apando/	(răspund)
- final	- γουίκ-εντ<engl. week-end		(Σαββατοκύριακο)

<u>*Observaţie:*</u>

*Când un cuvânt începe cu litera **τ-** iar cuvântul anterior are **-ν** final, grupul rezultat **-ν τ-** se pronunţă **/nd/**, ca în cazul formei de Ac.sg. a articolului hotărât.*

Ex.:	*τον τρόπο*	*/ton'dropo/*	*(felul - Ac.sg.)*
	τον τύπο	*/ton'dipo/*	*(presa - Ac.sg.)*
	την Τρίτη	*/tin'driti/*	*(marţi)*

2.2.3. **/th/** ✎ **θ** se pronunţă ca în engl. *"both"*. Se poate afla în poziţie:

- iniţială:	- θέλω	/θelo/	(vreau)
	- Θεός	/θeos/	(Dumnezeu)
	- θεμέλιο	/θemelio/	(temelie)
-mediană:	- καθαρός	/kaθaros/	(curat)
	- παράθυρο	/paraθiro/	(fereastră)
	- ερυθρός	/eriθros/	(roşu)
- finală (rar)	- ζένιθ	/zeniθ/	(zenit)
	- μαμούθ	/mamuθ/	(mamut)

2.2.4. **/dh/** ✎ **δ** se pronunţă ca în engl. *"the"*. Se poate afla în poziţie:

- iniţială:	- δάσος	/δasos/	(pădure)
	- δέκα	/δeka/	(zece)
	- δώρο	/δoro/	(cadou)
- mediană:	- καθέδρα	/kaθeδra/	(catedră)
	- έδρα	/eδra/	(sediu)
	- μυροδοχείο	/miroδohio/	(vas pentru mir)
- finală:	- Δαβίδ	/δaviδ/	(David)

2.2.5. **/ts/**, corespunzător ca pronunţie rom. **ţ**, este marcat grafic în neogreacă prin <u>grupul consonantic **τσ**</u>. Acest grup poate apărea în următoarele poziţii:

- iniţial:	- τσομπάνης	/ţombanis/	(cioban)
	- τσουγκρίζω	/ţungrizo/	(ciocnesc)
- median:	- κατσαρός	/kaţaros/	(creţ)
	- έτσι	/eţi/	(aşa)
- final:	- κιτς	/kiţ/ < engl. kitsch < germ. Kitsch	
	- ματς	/maţ/ < engl. mach	
	- σκετς	/skeţ/ < engl. sketch	

2.2.6. **/tz/** este marcat grafic prin <u>grupul consonantic **τζ**</u>. Se poate afla în poziţie:

- iniţială:	- τζάκι	/tzaki/	(cămin)
	- τζάμι	/tzami/	(geam)
- mediană:	- χατζής	/hatzis/	(hagiu)
	- τζαμπατζής	/tzambatzis/	(geambaş)

Grupul consonantic **τζ** provine fie din ζ (τζίτζιφο<ζίζυφον), fie din **/g/** ✎ **-γγ-** (αντζούρι<αγγούρι). Poate reda însă şi foneme ale altor limbi ce nu-şi găsesc corespondent în greacă: τζατζικη<turc. cacik, τζάκετ<engl. jacket,

τζιν<engl. jean, τζέντλεμαν<engl. gentleman, τζενεράλε < it. generale etc. Desinența -τζης < turc. -ci.

<u>Observații</u>:

*1. În unele cuvinte, în special împrumuturi din limba italiană, grupul consonantic **-ντ-** se pronunță /nt/ și nu /d/ sau /nd/.*

Ex.	*καντάδα*	*/kantaδa/*	*(cantată)*
	τσιμέντο	*/țimento/*	*(ciment)*
	ντατέλα	*/dantela/*	*(dantelă)*

2. Cuvintele ce prezintă grupurile consonantice <u>ντ</u>, <u>τσ</u>, <u>τζ</u> sunt adesea împrumuturi din alte limbi.

2.1.	*ντ*	*- κάλαντα*	*/kalanda/*	*< lat. (colinde)*
		- ντολμάς	*/dolmas/*	*< turc. (sarma)*
		- ντεμπούτο	*/debuto/*	*< fr. (debut)*
		- ντίσκο	*/disko/*	*< engl. (disco)*
		- ντιζάιν	*/dizain/*	*< engl. (design)*
		- ντρόγκα	*/droga/*	*< ital. (drog)*
2.2.	*τσ*	*- κάλτσα*	*/kalța/*	*< ital. (ciorap)*
		- λούτσα	*/luța/*	*< sl. luza (leoarcă)*
		- τσιράκι	*/țiraki/*	*< turc. (cirac)*
2.3.	*τζ*	*- καφετζής*	*/kafetzis/*	*< turc. (proprietar de cafenea)*
		- τζαμί	*/tzami/*	*< turc. (geamie)*

*3. Grupurile consonantice **τσ, τζ** adesea sunt precedate de nazala **-ν-**. Grupul consonantic astfel rezultat **-ντσ-** este prezent mai mult în cuvinte de proveniență străină ca:*

τσ	*- βιολοντσέλο*	*/violonțelo/*	*(violoncel) < it.violoncello*
	- ίντσα	*/ința/*	*(inch) < engl.inch*
	- λιντσάρω	*/lințaro/*	*(a linșa) < engl.lynch (low)*
τζ	*- βελέντζα*	*/velentza/*	*(velință) < turc. velence*
	- γλεντζές	*/ylentzes/*	*(chefliu) < turc.eglence*
	- νεράντζι	*/nerantzi/*	*(naramză) < ital.narancio*

*4. Geminata **-ττ-** se pronunță /t/: ελάττωμα /elatoma/ (defect).*

5. Unele cuvinte prezintă dublete cu alternanțe consonantice:

τ/δ	*άντρας / άνδρας*	*/andras/anδras/*	*(bărbat)*
	δέντρο / δένδρο	*/δendro-δenδro/*	*(copac)*
θ/τ	*είστε / είσθε*	*/iste-isθe/*	*(sunteți)*
	φτάνω / φθάνω	*/ftano-fθano/*	*(ajung)*
	χτες / χθες	*/htes-hθes/*	*(ieri)*

6. În Peloponez, în insulele Mării Egee, în Creta, Atena, Corfu etc., grupurile consonantice ***μπ, ντ, γκ*** *se pronunță fără nazalizare când se află în poziție intervocalică:*

αμπέλι	*/abeli/*	*(vie)*
άντρας	*/adras/*	*(bărbat)*
φεγγάρι	*/fegari/*	*(lună)*

7. În ceea ce privește proveniența grupului ***-τσ-****, din punct de vedere istoric, este foarte variată, acesta putând proveni:*

7.1. Dintr-o dentală în contact cu siflanta -σ-

τ-σ *άτσαλος<ατάσθαλος*

θ-σ *έκατσε<εκάθισε (poziția lui -ι- interconsonantic este slabă)*

7.2. Din vechi grupuri consonantice ca:

-νθ-	*κατσαρίδα < κανθάρις (gr.v.)*
-σ-, -σσ-	*τσυρίζω < συρίζω (gr.v.)*
	κότσυφας < κόσσυφος (gr.v.)
-ψ-	*κοτσάνι < κοψάνιον (gr.v.)*
-κτ-	*ατσίδα < ικτίδα (gr.v.)*
-ττ-	*κότσι < κόττιον (gr.v.)*

7.3. Din τ+ι, κ+ι:

βάτσινο<βάτινον (gr.v.)

τσίχλα<κίχλα (gr.v)

2.3. GUTURALE (λαρυγγικά)

				gr.v.
- oclusiva guturală surdă	**/k/**	✍	**κ**	/k/ κ κρέας
- oclusiva guturală sonoră	**/g/**	✍	**γγ,γκ,κ**	/g/ γ στιγμή
- oclusiva aspirată	**/h/**	✍	**χ**	/h/ χ ομίχλη<
- oclusiva sonoră fricativă	**/gh/**	✍	**γ**	I.E.*migh-

2.3.1. **/k/** ✍ **κ**

- inițial:	κάστρο		/kastro/	(castru)
	κορμί		/kormi/	(corp)
	κόκκινο		/kokino/	(roșu)
- median:	σπιτάκι		/spitaki/	(căsuță)
	κόρακας		/korakas/	(cocoș)
	εκφράζω		/ekfrazo/	(exprim)
- final:	τρακ	<	fr. trac	(trac)
	κονιάκ	<	fr. cognac	(coniac)
	το γιάκ	<	engl. yack	(yak)

2.3.2. **/g/** ✎ **γγ, γκ, κ**

2.3.2.1. Grupul consonantic **-γγ-** apare numai în interiorul cuvântului şi se pronunţă **/ng/**:

άγγελος	/anghelos/	(înger)
Αγγλία	/anglia/	(Anglia)
φεγγάρι	/fengari/	(lună)

2.3.2.2. Grupul consonantic **-γκ-** apare atât în poziţie iniţială, cât şi mediană şi se pronunţă: **/ng/** intervocalic şi **/g/** iniţial:

γκέμι	/ghemi/	(ghem)
γκρεμίζω	/gremizo/	(a dărâma)
ανάγκη	/ananghi/	(nevoie)
αγκούσα	/angusa/	(sufocare)

În poziţie iniţială apare mai ales în cadrul unor cuvinte ce reprezintă împrumuturi lexicale:

γκαρσόν	/garson/	(chelner) < fr. garçon
γκαβός,-ή,-ό	/gavos/ adj.	(chel)<rom.gavu<lat. cavus
γκούλας	/gulas/	(gulaş) < ungar. gulyas
γκλάβα	/glava/	(cap) < slav. glava

2.3.2.3. În poziţie finală apare foarte rar şi doar în cazul unor împrumuturi. Se pronunţă când /g/, când /ng/, conform pronunţiei în limba respectivă:

γκάγκ	< engl. gag	/gag/	(gag)
γκογκ	< engl. gong	/gong/	(gong)
γκρόγκ	< engl. grog	/grog/	(grog)
σλαγκ	< engl. slang	/slang/	(argou)

2.3.2.4. Tot **/g/** se pronunţă şi litera **κ-**, în poziţie iniţială, când cuvântul anterior se termină în nazala **-ν**:

στον κήπο	/ston'ghipo/	(în grădină)
στον κόσμο	/ston'gosmo/	(în lume)
τον κανόνα	/ton'ganona/	(regula, canonul)

2.3.2.5. Grupul consonantic **-γχ-** se pronunţă **/nh/**:

Ex.:	Αγχίσης	/anhisis/	(Anhise)
	αγχόνη	/anhoni/	(spânzurătoare)
	άγχος	/anhos/	(anxietate)
	σύγχυση	/sinhisi/	(tulburare, confuzie)
	συγχωρώ	/sinhoro/	(iert)

2.3.3. /h/	✍ χ		
- inițial:	- χιόνι	/hjoni/	(zăpadă)
	- χίλια	/hilja/	(o mie)
	- Χριστός	/Hristos/	(Hristos)
- median:	- καυχιέμαι	/kafhjeme/	(mă mândresc)
	- παχύς	/pahis/	(gras)
	- ξεχνώ	/xehno/	(uit)
- final:	- Αλλάχ! < turc. Allah	/alah/	(Allah)
	- βαχ! < turc. vah	/vah/	(vai)
	- κραχ < germ. Krach	/krah/	(crah)

2.3.4. /gh/	✍ γ		
- inițial:	γάμος	/γamos/	(nuntă)
	γάτα	/γata/	(pisică)
	γλώσσα	/γlosa/	(limbă)
- median:	γεωγραφία	/γeoγrafia/	(geografie)
	φιλόλογος	/filoloγos/	(filolog)
	θεολόγος	/θeoloγos/	(teolog)

Observații:

1. În cazul unor cuvinte compuse savante, grupul ***-γγ-<ν+γ*** *se pronunță* ***/nγ/*** *și nu /ng/:*

εν+γαμος > έγγαμος	*/enγamos/*	*(căsătorit)*
συν+γραφεας > συγγραφέας	*/sinγrafeas/*	*(scriitor)*

2. Grupul consonantic -γγ- poate fi rezultatul unei asimilări, în cadrul unor cuvinte derivate cu prefixele εν/συν:

εν	*εν+γραφη > εγγραφή*	*/engrafi/*	*(înscriere)*
	εν+γενης > εγγενής	*/enghenis/*	*(indigen)*
συν	*συν+γενης > συγγενής*	*/singhenis/*	*(rudă)*
	συν+γνώμη > συγγνώμη	*/siγnomi/*	*(iertare)*

3. Grupul consonantic ***-γκ-*** *pronunțat* ***/ng/*** *provine în unele cazuri dintr-un vechi* ***-κ-*** *și nu din -γ-:*

Ex.:	*αγκάθι < άκανθα*	*(spin)*
	αγκίδα < ακίδα	*(așchie)*
	αγκινάρα < κινάρα	*(anghinare)*

4. Grupul ***-γκ-*** *mai poate proveni, în cazul cuvintelor derivate cu prefixele εν/συν, din -ν-:*

Ex.:	*εν*	*εν+καιρος > έγκαιρος*	*(oportun, la timp)*
		εν+κοσμιος > εγκόσμιος	*(lumesc)*
		εν+κεφαλος > εγκέφαλος	*(creier)*

συν *συν+κρινω > συγκρίνω (compar)*
συν+κοινωνια > συγκοινωνία (comunicaţie)
συν+κρατώ > συγκρατώ (reţin)

5. Adesea grupul **-γκ-** *apare în cuvinte calchiate după cuvinte de origine latină.*

Ex.: κάγκελο < lat. cancellum
πρίγκιπας < lat. princeps

6. **-γ-** *intervocalic.*

6.1. Intervocalic, **-γ-** *are o poziţie slabă, care duce la căderea sa (αποβολή):*

Ex.: πλά-γ-ι > πλάι /plai/ (alături)
λέ-γ-ω > λέω /leo/ (spun)
τρώ-γ-ω > τρώω /troo/ (mănânc)

6.2. Fenomenul contrar se produce prin introducerea (anaptixa) unui **-γ-** *între două vocale în hiat (ανάπτυξη).*

Ex.: έκαι-ε > έκαι-γ-ε /ekeye/ (ardea)
α-έ-ρας > α-γ-έρας /ayeras/ (boare)

6.3. Anaptixa lui **-γ-** *intervocalic apare în unele situaţii doar la cazurile oblice sau doar la plural.*

Ex.: τσάι > του τσα-γ-ιού (G.sg.) (ceai)
τα τσά-γ-ια (N.pl.)
ρολόι > του ρολο-γ-ιού (G.sg.) (ceas)
τα ρολό-γ-ια (N.pl.)

6.4. Printr-un proces de disimilare, în unele cuvinte, mai ales poetice, νν>γν.

Ex.: σύννεφο > σύγνεφο (nor)
έννοια > έγνοια (noţiune)

6.5. Multe dintre cuvintele cu iniţială lichidă sau nazală capătă **-γ-** *protetic (în poziţie iniţială).*

6.5.1. Cuvinte cu iniţiala lichidă λ/ρ:

- λάρος > γλάρος (pescăruş)
- ρίψ, -ιπός (gr.v.) > γρίπος (năvod)

6.5.2. Cuvinte cu iniţiala nazală ν:

- νεύω > γνεύω/γνέφω (a face cu ochiul)

6.5.3. În limbajul poetic, avem γ- protetic în cuvinte cu iniţiala vocalică.

ήλιος>γήλιος (soare)
αίμα>γαίμα (sânge)

6.5.4. În unele situaţii, γ- apare grafic ca urmare a sinizezei:

ι-α-τρός > jα-τρός > για-τρός (medic)
ι-ώ-τα > jώ-τα > γιώ-τα (iota)
ε-όρ-τη > jεορ-τή > γιορ-τή (sărbătoare)
ύ-α-λος > υαλί > jα-λί > γυα-λί (sticlă)

7. Geminata -κκ- se pronunţă /k/:

Ex.:	*εκκλησία*	*/eklisia/*	*(biserică)*
	κόκκινο	*/kokino/*	*(roşu)*

Fac excepţie cuvinte compuse savante ca:

εκκεντρικός	*/ekkentrikos/*	*(excentric)*

2.4. NAZALELE (έρρινα)

- nazala labială	/m/	☞	μ
- nazala dentală	/n/	☞	ν

2.4.1. Nazala labială μ apare cel mai adesea în poziţie iniţială sau mediană. Mai rar apare în poziţie finală în împrumuturi lexicale străine.

- iniţial	- μητέρα	(mamă)
- median	- κάμαρα	(cameră)
- final	- χερουβείμ, μέντιουμ	(heruvim, medium)

2.4.2. Înainte de oclusivă, nazala dentală ν este pronunţată velar (ανάγκη, άγγελος, άγχος). Nazalele se dovedesc a fi rezistente în procesul asimilărilor ce se produc în cadrul grupurilor consonantice (vezi totuşi comportamentul nazalei -ν din preverbele εν/συν în contact cu cuvinte cu iniţiala γ- sau κ-), dovedind totodată (ca de altfel şi lichidele λ/ρ) o mare mobilitate în cadrul cuvântului şi suferind adesea metateze cu alte consoane.

Nazalele se află mai ales în poziţie iniţială sau mediană şi mai rar, în cuvinte împrumutate din alte limbi, în poziţie finală.

2.4.3. În cazul în care nazala -ν în poziţie finală este urmată de un cuvânt cu consoană surdă în poziţie iniţială, se produce sonorizarea consoanei surde:

2.4.3.1.	/n+k/> /ng/ ☞ ν+κ	την κόρη	/tin'gori/	(fata)
2.4.3.2.	/n+ks/ > /ngz/ ☞ ν+ξ	τον ξένο	/ton'gzeno/	(străinul)

2.4.3.3.	/n+p/ > /mb/ ✍ ν+π	την πόλη	/tim'boli/	(oraşul)
2.4.3.4.	/n+ps/ > /mbz/ ✍ ν+ψ	τον ψαρά	/tom'bzara/	(pescarul)
2.4.3.5.	/n+t/ > /nd/ ✍ ν+τ	τον τόπο	/ton'dopo/	(locul)
2.4.3.6.	/n+ts/ > /ndz/ ✍ ν+τσ	την τσέπη	/tin'tzepi/	(buzunarul)

Observații:

1. ***-ν*** *se păstrează în finala articolului hotărât feminin şi masculin, la Ac. sg., când cuvântul următor începe cu o vocală sau cu una dintre consoanele sau grupurile consonantice:* ***κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ, ξ, ψ****:*

κ	*- τον κόσμο*	*(lumea)*
π	*- τον πόνο*	*(durerea)*
τ	*- τον τρόπο*	*(felul, modul)*
μπ	*- τον μπαξέ*	*(grădina)*
ντ	*- τον ντολμά*	*(sarmaua)*
γκ	*- τον γκρεμό*	*(prăpastia)*
τσ	*- τον τσίγκο*	*(ban fals)* [<it. zinco]
τζ	*- τον τζίφο*	*(eşec)*
ξ	*- την Ξάνθη*	*(Xanthi - oraş din Thracia)*
ψ	*- την ψυχή*	*(sufletul)*

În aceleaşi condiții se menține ***-ν*** *final al articolului nehotărât masculin* ***şi*** *feminin* ***(έναν/μιαν)****, al formelor neaccentuate ale pronumelui personal* ***τον, την*** *şi al particulelor* ***δεν, μην, σαν****.*

-ν *final cade atunci când cuvântul pe care îl precede începe cu una dintre următoarele consoane:* ***β, γ, δ, ζ, θ, λ, μ, ν, ρ, σ, φ, χ****.*

2. ***ν-*** *protetic apare la unele substantive ca* *<u>νοικοκύρης</u>* *prin pronunțarea articolului hotărât (Ac.sg.) împreună cu substantivul respectiv.*

τον οικοκύρη > το νοικοκύρη > ο νοικοκύρης

Uneori ***ν-*** *protetic este întâlnit dialectal:*

ήλιος > νήλιος (soare)

ύπνος > νύπνος (somn)

3. Tot dialectal, ***ν-*** *poate dispărea din poziție inițială (αποβολή):*

νάρθηκας > άρτηκας
Νάξος > Αξιά
Ναύπακτος > 'Επαχτος

*4. În interiorul cuvântului, în cazul grupurilor consonantice mai greu de pronunțat ca -τμ-, -θμ-, -κμ-, -**μ**->**ν**.*

Ex.: *αναρίθ**μ**ητος > αρίφνητος* *(nenumărat)*
*στάθ**μ**η > στάφνη* *(nivel)*
*λικ**μ**ώ > λικνώ* *(a legăna)*

*5. Nazala labială **μ** apare mai ales în poziție inițială și mediană, și mai rar în poziție finală, în cuvinte împrumutate:*

Ex.: *βαριόρουμ < lat. variorum*
γκρούμ < engl. groom

2.5. *LICHIDE* (υγρά)

2.5.1. lichida vibrantă **/r/** ➢ **ρ**

Apare mai ales în poziție inițială și mediană. Mai rar apare și final, în împrumuturi lexicale străine.

- inițial - ρίζα *(rădăcină)*
- median - καθαρίζω *(curăț)*
- final - ασανσέρ *(ascensor)*

2.5.2. lichida laterală **/l/** ➢ **λ**

Apare cel mai des în poziție inițială și mediană. Final apare doar în împrumuturi străine.

- inițial - λαλώ *(vorbesc)*
- median - καλώ *(chem)*
- final - μονόκλ *(monoclu)*

2.5.3. Pe lângă metateză, un alt fenomen caracteristic atât lichidelor cât și nazalelor este disimilarea uneia dintre lichide prin transformarea ei în altă lichidă.

Ex.: γρήγορα > γλήγορα (repede)
Φεβρουάριος > Φλεβάρης (februarie)

Fenomenul disimilării (ανομοίωση) este caracteristic atât lichidelor, cât și nazalelor.

Ex.: ρ-ρ > λ-ρ
πρώρα > πλώρη (proră)

ν-ν > λ-ν

κανοναρχώ > καλοναρχώ (a ține isonul)

ν-μ > λ-μ

πνεύμων > πλεμόνι (plămân)

Fenomenul <u>metatezei</u> (μετάθεση) consoanelor se poate produce între două consoane consecutive, separate de o vocală.

Ex.: τρούλος - τούρλα (turlă)

πρίνος - πουρνάρι (tufan)

Acest fenomen era foarte frecvent în greaca veche.

Secvența este următoarea:

consoana 1 + consoana 2 + vocala > consoana 1 + vocala + consoana 2

Ex.: κροκόδειλος - κορκόδιλος (pop.)

τόρνος (attic) - τρόνος (pop.)

Prin fenomenul <u>antimetatezei</u> (αντιμετάθεση), două consoane aflate în interiorul unui cuvânt își schimbă poziția între ele.

Ex.: καμηλαύκι - καλημαύκι (camilafcă)

φαλακρός - καραφλός (chel)

<u>Observații</u>:

*1. Unele cuvinte prezintă dublete în care **ρ** alternează cu **λ**:*

- αδερφός - αδελφός (frate)

- ήρθα - ήλθα (am venit)

- Αρβανίτης - Αλβανίτης (albanez)

2. Cel mai adesea apar în poziție mediană și inițială. În poziție finală, lichidele apar doar în împrumuturi lexicale, în marea lor majoritate din limba franceză, dar și în cuvinte vechi ca ρήτωρ, κοσμήτωρ etc.

ρ *το ασανσέρ, το βαποριζατέρ,*

το βεντιλατέρ, το βουλκανιζατέρ (<fr.)

ο γκάγκστερ < engl. gangster

βουρ! < turc. vurumak (= βάρα, χτύπα)

λ *η Βαβέλ < ebr. Babel*

Βελζεβούλ < ebr. Belzebuth

το βοντεβίλ < fr. vaudeville

το γκελ < turc. gel

το γκρι-πέρλ < fr. gris-perle

το μονόκλ < fr. monocle < gr. μόνος + lat. occulus

2.6. *<u>SIFLANTE</u>* (συριστικά)

- siflanta surdă **/s/** ✍ **σ, ς**

- siflanta sonoră **/z/** ✍ **ζ, σ, ς**

Neogreaca prezintă două siflante, una surdă /s/ şi una sonoră /z/.

2.6.1. Siflanta surdă **σ**/ς se poate întâlni în poziţie :

- iniţială:	σχολείο	(şcoală)
	σχέδιο	(plan)
	Σάββατο	(sâmbătă)
- mediană:	κάστρο	(castru)
	εξέταση	(examen)
	σταύρωση	(răstignire)
- finală:	καρπός	(rod)
	Σταυρός	(Cruce)
	άνθρωπος	(om)

În poziţie finală /s/ se sonorizează, pronunţându-se /z/, atunci când cuvântul următor începe cu o consoană sonoră: ***β, γ, δ, λ, μ, ν, ρ, μπ, ντ, γκ***. De asemenea se sonorizează în poziţie mediană, când este urmat de aceleaşi consoane sau de grupurile consonantice menţionate mai sus.

Ex.:	β	- τους βοσκούς	/tuz'voskus/	(ciobanii)
	γ	- τις γλώσσες	/tiz'γloses/	(limbile)
	δ	- τις διακοπές	/tiz'δiakopes/	(vacanţa)
	λ	- τις λίμνες	/tiz'limnes/	(lacurile)
	μ	- τους μοναχούς	/tuz'monahus/	(călugării)
	ν	- τους νόμους	/tuz'nomus/	(legile)
	ρ	- τις ρόδες	/tiz'roδes/	(roţile)
	μπ	- τους μπαμπουίνους	/tuz'babuinus/	(babuinii)
	ντ	- τους ντόπιους	/tuz'dopius/	(localnicii)
	γκ	- τις γκάφες	/tiz'gafes/	(gafele)

De asemenea, **-σ-** se sonorizează în pozitie iniţială sau în interiorul cuvântului în grupurile consonantice în care urmează una dintre consoanele fricative: **β**, **γ**, **δ**, lichida **ρ** sau nazalele **μ**, **ν**.

σβ-	σβήνω	/zvino/	(sting)
	ασβέστης	/azvesti/	(azbest)
σγ-	σγούρος	/zγuros/	(închis la culoare)
-σδ-	διεισδύω	/δiizδio/	(pătrund)
-σλ-	ασλάνι	/azlani/	(leu)
-σμ-	χασμωδία	/hazmoδia/	(hiat)
	χρωματισμένος	/hromatizmenos/	(colorat)

σ- apare uneori protetic (ca **ν** în cazul lui <u>*νοικοκύρης*</u>):

σβώλος < τους βώλους

2.6.2. Siflanta sonoră /z/ → ζ se poate afla în poziţie:

- iniţială	- ζωή	(viaţă)
	- ζωγράφος	(pictor)
	- ζυγός	(jug)
- mediană	- κατεδαφίζω	(dărâm)
	- ζωγραφίζω	(pictez)
	- γνωρίζω	(cunosc)
- finală	- μοντάζ	< fr. montage
	- βερνισάζ	< fr. vernisage
	- βιράζ	< fr. virage
	- αρμπιτράζ	< fr. arbitrage

<u>*Observaţii:*</u>

1. În poziţie iniţială σ- poate să cadă (αποβολή), fenomenul fiind bine cunoscut încă din greaca veche:

καπούλια < σκαπούλια	*(crupa calului)*
μαρίδα < σμάρις	*(plevuşcă)*
πιθάμι < σπιθάμι	*(palmă)*

2. σ- protetic apare, cu nuanţă poetică, în cuvinte ca:

σβώλος < βώλος	*(bulgăre)*
σφαντάζω < φαντάζω	*(a părea)*
σμυρτιά < μυρτιά	*(mirt)*
σκόνη < κόνις	*(praf)*

2.7. <u>*GRAFEMELE Ξ şi Ψ*</u>

Grafemele ξ şi ψ sunt numite în gramaticile tradiţionale litere duble (διπλά γράμματα), tocmai fiindcă notează două foneme:

/ks/ → ξ
/ps/ → ψ

2.7.1. ξ apare în poziţie:

- iniţială	- ξέρω	(ştiu)
	- ξανθός	(blond)
	- ξερός	(uscat)
- mediană	- άξωνας	(axă)
	- αυξάνω	(cresc)
	- έξι	(şase)

- finală (în împrumuturi lexicale sau în cuvinte cu flexiune arhaică):

- γιούνισεξ	< engl. unisex
- άναξ	(suveran)
- άπαξ	< o singură dată (*adv.*)

2.7.2. ψ apare în poziție:

- inițială	- ψαράς	(pescar)
	- ψωμί	(pâine)
	- ψέμα	(minciună)
- mediană	- κάψιμο	(ardere)
	- καχυποψία	(suspiciune)
	- λήψη	(luare)
- finală - κώνωψ > κουνούπι		(țânțar)

2.8. <u>CONSOANELE GEMINATE</u> (όμοια σύμφωνα)

2.8.1. Limba neogreacă numește <u>consoane geminate</u> (όμοια σύμφωνα) grupurile consonantice alcătuite din două consoane identice, de obicei rezultate în urma asimilării sau folosite ca procedeu expresiv. Principalele geminate în limba neogreacă, nerezultate din asimilare, sunt următoarele: **ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ**. Se pronunță ca și cum ar fi o singură consoană **/v/, /k/, /l/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /t/**.

Ex.:	**ββ**	Σάββατο	/savato/	(sâmbătă)
		αββάς	/avas/	(ava)
	κκ	εκκλησία	/eklisia/	(biserică)
		λάκκος	/lakos/	(baltă)
	λλ	αλλαγή	/alaγi/	(schimbare)
		άλλος	/alos/	(altul)
	μμ	γράμμα	/γrama/	(literă)
		άμμος	/amos/	(nisip)
	νν	έννοια	/enia/	(concept)
		νοννός	/nonos/	(naș)
	ππ	Καππαδοκία	/kapaδokia/	(Capadocia)
		παππούς	/papus/	(bunic)
	ρρ	άρρωστος	/arostos/	(bolnav)
		αρρύπαντος	/aripandos/	(nepoluat)
	σσ	θάλασσα	/θalasa/	(mare)
		γλώσσα	/γlosa/	(limbă)
	ττ	περιττός	/peritos/	(prisoselnic)
		πράττω	/prato/	(făptuiesc)

2.8.2. Consoanele geminate se pronunță ca atare, adică **/kk/**, **/ll/** sau **/mm/**, în cuvinte derivate cu prefixele παν-, συν-, εκ-, geminatele fiind rezultatul asimilării.

Ex.:	εκ - κεντρικός	> εκκεντρικός	/ekkentrikos/
	παν - λευκός	> πάλλευκος	/pallefkos/
	παν - μέγιστος	> παμμέγιστος	/pammeγistos/
	συν - μετρικός	> συμμετρικός	/simmetrikos/
	παν - ρησία	> παρρησία	/parrisia/
	εν - νοώ	> εννοώ	/ennoo/

Idiomurile din Dodecanez, Cipru, Chios, Ikaria, Kymi (Evia) pronunţă geminatele ca atare.

2.8.3. Consoanele geminate apar: a) în cuvinte care aveau geminată încă din greaca veche, b) în împrumuturi ebraice vechi, c) în toponime străine şi d) în câteva patronime greceşti.

a) Cuvinte cu geminată din greaca veche (γλώσσα, Ελλάδα) sau toponime vechi, ce constituiau împrumuturi (Υμηττός, Παρνασσός, Κυπαρίσσι).

b) Împrumuturi ebraice: αλληλούια, Σάββατο, ωσαννά.

c) Toponime străine şi prenume: Γαλλία, Ολλανδία / Σίλλερ, Λέσσιγκ, Ρουσσό, Πιττ, Ροςς, Μυσσέ.

d) Nume de familie greceşti: Ζάππας, Καλλιγάς, Κακκαβάς, Παππάς, Παλαιοκρασσάς, Ράλλης etc.

2.9. <u>*GRUPURI CONSONANTICE*</u>

Grupurile consonantice în limba greacă au avut tendinţa, pe parcursul evoluţiei de la greaca veche[1] la neogreacă, de a se menţine, în unele cazuri, aşa cum erau în greaca veche, de a se simplifica sau de a se schimba prin disimilare sau asimilare.

Conform lui Tombaidis, evoluţia grupurilor consonantice din greaca veche până în neogreacă este următoarea:

2.9.1. Se menţin:

- lichida	ρ+χ	- έρχομαι
- grupul consonantic	-στ- + lichida ρ	- άστρο
- grupurile consonantice	μ+β+λ	- έμβλημα
	μ+β+ρ	- Νοέμβριος

[1] V. Conf.Dr. Felicia Ştef, "*Fonologia greacă*", Bucureşti, 1985, pp.168-173, 194-200.

2.9.2. Se simplifică următoarele grupuri consonantice[1]:

βγλ > βλ	ζεύγλη > ζεύλα
βγμ > μ	ζευγμένος > ζεμένος
γμ > μ	σάγμα > σαμάρι
γξ > ξ	έφεγξε > έφεξε
γχ > χ	συν - αγχνη > συνάχι
γχν > χν	σπλάγχνα > σπλάχνα
κχ > χ	σικχαίνομαι > σιχαίνομαι
νστ > στ	Κωνσταντίνος > Κωσταντίνος
ξτ > χτ	αρπάξτε > αρπάχτε
ψτ > φτ	ανάψτε > ανάφτε
φξ > ψ	έζευξα > έζεψα

2.9.3. Prin <u>haplologie</u> (απλολογία), fenomen care de altminteri nu ține de fonetică, un cuvânt este rostit într-o formă prescurtată prin eliminarea unei silabe, spre a evita prezența a două consoane sau silabe identice consecutive:

- διδάσκαλος > δάσκαλος
- αστραποπελέκι > αστροπελέκι

Fenomenul era prezent încă din greaca veche:

- αμφιφορεύς > αμφορεύς
- κωμωδοδιδάσκαλος > κωμωδιδάσκαλος
- κιννάμωμον > κίνναμον
- φιλόλογος > φιλόγος
- τετράπεζα > τράπεζα

[1] V. Triandafillidis, M., "*Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής*", Salonic, 1996, pp.85-87.

3. SILABA (Η ΣΥΛΛΑΒΗ)

Silaba, unitatea fonetică rostită printr-un singur efort respirator, poate fi alcătuită dintr-o singură vocală sau dintr-un grup de foneme, dintre care în mod obligatoriu unul trebuie să fie vocalic. Despărțirea cuvintelor în silabe se realizează conform următoarelor reguli:

3.1. Două elemente vocalice consecutive sunt heterosilabice[1].

Ex.:	με-τα-ο-μη-ρι-κός	(post-homeric)
	α-έ-ρας	(aer)
	κλαί-ω	(plâng)

3.2. Grafemele constituente ale grupurilor **αι, ει, οι, ου, υι** nu sunt heterosilabice.

Ex.:	'μπαί-νω	(intru)
	χει-ρο-νο-μί-α	(gest)
	οι-κο-δε-σπό-της	(gazdă)
	κου-βα-λώ	(car)
	υι-ο-θε-τώ	(adopt)

3.3. De asemenea, nu sunt heterosilabici diftongii și diftongii improprii.

Ex.:	αηδόνι	αη-δό-νι	(privighetoare)
	γάιδαρος	γάι-δα-ρος	(măgar)
	κορόιδο	κο-ρόι-δο	(bătaie de joc)
	βόηθα	βόη-θα	(ajută)
	βούιζε	βούι-ζε	(vuia)
	λεϊμονάκι	λεϊ-μο-νά-κι	(livadă)
	πιάνω	πιά-νω	(apuc)

3.4. O consoană simplă, precum și consoanele duble **ξ, ψ** aflate în poziție intervocalică, aparțin silabei următoare.

Ex.:	κάνω	κά-νω	(fac)
	διαβάζω	δια-βά-ζω	(citesc)

[1] V. 1.5.4.

παραχωρώ	πα-ρα-χω-ρώ	(acord)
τρέξιμο	τρέ-ξι-μο	(alergat)
γράψιμο	γρά-ψι-μο	(scris)

3.5. Un grup consonantic în poziţie intervocalică (încă din perioada clasică, în dialectul atic) format din oclusivă+lichidă (<u>muta cum liquida</u>), este tautosilabic, aparţinând silabei următoare:

Ex.:	άκρος	ά-κρος	(margine)
	βίβλος	βί-βλος	(biblie)
	προβλέπω	προ-βλέ-πω	(prevăd)

Sunt tautosilabice şi următoarele grupuri consonantice:

3.5.1. <u>*siflantă+nazala μ*</u>

κάλεσμα	κά-λε-σμα	(chemare)

3.5.2. <u>*siflantă+labială (π, φ, β)*</u>

άσπρος	ά-σπρος	(alb)
έσβησα	έ-σβη-σα	(am stins)
ποδόσφαιρο	πο-δό-σφαι-ρο	(fotbal)

3.5.3. <u>*siflantă+dentală (τ, θ)*</u>

αστυνόμος	α-στυ-νό-μος	(poliţist)
αισθητική	αι-σθη-τι-κή	(estetică)

3.5.4. <u>*siflantă+guturală (κ, γ, χ)*</u>

άσκηση	ά-σκη-ση	(exerciţiu)
σγουρός	σγου-ρός	(creţ)
άσχετος	ά-σχε-τος	(fără legătură)

3.5.5. <u>*labială aspirată+lichidă*</u>

εύφλεκτος	εύ-φλε-κτος	(inflamabil)
άφρονος	ά-φρο-νος	(necugetat)

3.6. În general, grupurile consonantice alcătuite dintr-o lichidă sau o nazală precedată de o altă consoană sunt heterosilabice.

Exemple:

1 -γμ - μείγμα (μείγ-μα)
-δν - έχιδνα (έ-χιδ-να)
-κμ - ακμή (ακ-μή)
-λκ - πάλκο (πάλ-κο)
-λμ - άλμα (άλ-μα)
-λτ - σμάλτο (σμάλ-το)
-λφ - άλφα (άλ-φα)
-μφ - συμφωνία (συμ-φω-νί-α)
-νδ - κανδίλι (καν-δί-λι)

2 -ρδ - καρδιά (καρ-διά)
-ρκ - όρκος (όρ-κος)
-ρμ - χάρμα (χάρ-μα)
-ρσ - κουρσάρος (κουρ-σά-ρος)
-ρτ - πόρτα (πόρ-τα)
-ρφ - καρφώνω (καρ-φώ-νω)
-χμ - δραχμή (δράχ-μη)

3.7. Când în interiorul cuvântului avem un grup de trei consoane în poziţie intervocalică, prima consoană rămâne în silaba anterioară, iar celelalte două trec în silaba următoare.

άνθρωπος	άν-θρω-πος	(om)
αρκτικόλεξο	αρ-κτι-κό-λε-ξο	(acronim)

Există însă şi grupuri consonantice alcătuite din trei consoane care sunt tautosilabice, aparţinând celei de-a doua silabe. Următoarele grupuri consonantice, alcătuite din trei consoane, sunt tautosilabice: **-σπλ-**, **-σπρ-**, **-στρ-**, **-σφρ-**. Sunt heterosilabice grupurile consonantice: **-μβλ-**, **-βμρ-**.

3.7.1. *siflantă+dentală surdă+lichidă*

άστρο	ά-στρο	(astru)
κάστρο	κά-στρο	(castru)

3.7.2. *siflantă+labială aspirată+lichidă*

όσφρυνση	ό-σφρυν-ση	(miros)

3.7.3. *siflantă+labială surdă+lichidă*

άσπλαχνος	ά-σπλα-χνος	(nemilos)

3.8. Elementele constituente ale grupurilor αυ/ευ, γγ, γκ, γχ, **μπ**, **ντ**, **τσ**, **τζ** sunt întotdeauna tautosilabice.

Ex.:	καυγάς	**καυ**-γάς	(ceartă)
	κατευθύνω	κα-**τευ**-θύ-νω	(îndrept)
	αγγίζω	α-**γγί**-ζω	(ating)
	ανάγκη	α-νά-**γκη**	(nevoie)
	αγχωμένος	α-**γχω**-μένος	(neliniştit)
	κουμπάρος	κου-**μπά**-ρος	(cumnat)
	κάλαντα	κά-λα-**ντα**	(colinde)
	κοτέτσι	κο-τέ-**τσι**	(coteţ)
	χατζής	χα-**τζής**	(hagiu)

3.9. Consoanele geminate sunt heterosilabice, prima trecând la silaba anterioară iar cea de-a doua la silaba următoare.

Ex.:	ββ	Σάββατο	Σάβ-βα-το
	κκ	εκκλησία	εκ-κλη-σί-α
	λλ	άλλος	άλ-λος
	μμ	γράμμα	γράμ-μα
	νν	γεννώ	γεν-νώ
	ππ	παππούς	παπ-πούς
	ρρ	άρρωστος	άρ-ρω-στος
	σσ	τέσσερα	τέσ-σε-ρα
	ττ	ελάττωμα	ε-λάτ-τω-μα

3.10. Pentru împărţirea în silabe a cuvintelor compuse se aplică aceleaşi reguli, fără a se mai respecta limita elementelor componente, aşa cum se întâmpla în greaca veche.

greaca veche	neogreacă
μετ-ο-νο-μά-ζω < **μετά**+ονομάζω	**με**-το-νο-μά-ζω
είσ-ο-δος < **εις**+οδός	εί-σο-δος
προσ-έ-χω < προσέχω	**προ**-σέ-χω

3.11. În limba neogreacă importante sunt doar ultimele trei silabe, fiindcă accentul cade numai pe una dintre ele. În funcţie de poziţia lor în cuvânt, silabele se numesc:

a) *λήγουσα* (ultima silabă)
b) *παραλήγουσα* (penultima silabă)
c) *προπαραλήγουσα* (antepenultima silabă)

3	2	1		
λε	**- ξι**	**- κό**	**λε-**	3 προπαραλήγουσα
			-ξι-	2 παραλήγουσα
			-κό	1 λήγουσα

3.12. În funcţie de silaba pe care cade accentul, cuvintele se împart în trei categorii:

a) Cuvinte oxitone (οξύτονες)
- sunt cuvintele accentuate pe ultima silabă:

πaι-**δί**	(copil)
ε-πει-**δή**	(deoarece)
σπα-**θί**	(spadă)
γραμ-μα-τι-**κή**	(gramatică)
φοι-τη-**τής**	(student)

b) Cuvinte paroxitone (παροξύτονες)
- sunt cuvintele accentuate pe penultima silabă:

γρά-φω	(scriu)
δια-βά-ζω	(citesc)
σπου-δά-ζω	(studiez)
σο-φί-α	(înţelepciune)
παι-δεί-α	(educaţie)

c) Cuvinte proparoxitone (προπαροξύτονες)
- sunt cuvintele accentuate pe antepenultima silabă:

άν-θρω-πος	(om)
δά-σκα-λος	(dascăl)
ά-γγε-λος	(înger)

3.13. În funcţie de numărul de silabe din care sunt alcătuite, cuvintele limbii neoelene se împart în patru categorii: monosilabice, alcătuite dintr-o singură silabă, bisilabice, alcătuite din două silabe, trisilabice, alcătuite din trei silabe, şi polisilabice, alcătuite din mai mult de trei silabe.

3.13.1. Cuvintele monosilabice (μονοσύλλαβες) acoperă în totalitate aria morfologică a limbii neoelene, în această categorie încadrându-se articole, substantive, pronume, verbe, adverbe, prepoziţii, conjuncţii, interjecţii, particule.

a) articol - hotărât: ο, η, το, οι, τα, του, της, τον, τη, το, τους
- nehotărât: μια

b) substantive:

φως	(lumină)	νους	(gând)
ον	(fiinţă)	γιος	(fiu)
παν	(întreg)	γη	(pământ)

c) pronume (în general formele neaccentuate ale pronumelui personal la cazurile oblice): μου, σου, της, του, μας, σας, τους, τις, των

d) verbe (în special forme scurte de imperativ, rezultate din eliziune): δώσ' το, άσ' την, φέρ' τα

e) adverbe: ναι (da), πώς (cum), πού (unde)

f) prepoziţii: με (cu), σε (pe, la), για (pentru, despre)

g) conjuncţii: και (şi), ή (sau)

h) interjecţii: ου, μπα, αχ, ω

i) particule: θα, να, ας

3.13.2. Cuvinte bisilabice

ναύ-της	(marinar)	ό-ταν	(când)
δέ-νω	(leg)	πό-τε	(când?)
ξέ-ρω	(ştiu)	πο-τέ	(niciodată)
κα-λός	(bun)	μο-νή	(mânăstire)

3.13.3. Cuvinte trisilabice

συλ-λα-βή	(silabă)	μο-να-χός	(călugăr)

3.13.4. Cuvinte polisilabice

- din patru silabe:	δι-α-θή-κη	(testament)
- din cinci silabe:	βι-βλι-ο-θή-κη	(bibliotecă)
	δι-α-φω-τι-σμός	(iluminism)
- din şase silabe:	βα-ρε-λο-ποι-εί-ο	(atelier de butoaie)
	ε-μπο-ρο-κρα-τί-α	(mercantilism)
- din şapte silabe:	ε-ξα-κο-λου-θη-τι-κός	(continuu)
	ε-πι-στη-μο-λο-γί-α	(epistemologie)
- din opt silabe:	ε-πι-φυλ-λι-δο-γρα-φί-α	(scriere de articole)
- din nouă silabe:	ε-μπο-ρευ-μα-το-κι-βώ-τι-ο	(ladă de mărfuri)
	ε-πι-χει-ρη-μα-το-λο-γί-α	(argumentaţie)

4. ACCENTUL (O ΤΟΝΟΣ)

4.1. Accentul în neogreacă (ο τόνος) este instrumentul prin care este reliefată una dintre silabele unui cuvânt. În greaca veche această reliefare se putea realiza fie prin ridicarea tonului, caz în care avem de a face cu un accent de tip *muzical (μουσικός τόνος)*, fie prin mărirea intensităţii, caz în care vorbim despre un accent de tip *dinamic (δυναμικός τόνος)* sau *intensiv (εντατικός τόνος)*. Accentul în limba neogreacă îndeplineşte rol fonologic, lexical şi gramatical.

4.2. Din cele trei accente câte avea greaca veche - accentul ascuţit οξεία (´), accentul grav βαρεία (`) şi accentul circumflex περισπωμένη (῀), care erau utilizate ţinând cont de cantitatea vocalelor, neogreaca (ce nu mai percepe distincţia de cantitate a vocalelor) păstrează doar accentul ascuţit (´). Datorită caracterului greoi[1] al regulilor de utilizare a celor trei accente, reguli ce nu-şi mai găseau justificarea în neogreacă, printre altele tocmai din pricina ştergerii distincţiei vocale lungi/vocale scurte, în anul 1981 a demarat, ca urmare a iniţiativei legislative a unui partid politic elen[2], procesul introducerii sistemului de accentuare monotonic (το μονοτονικό σύστημα) atât în şcoli, cât şi în administraţia de stat, proces încheiat în anul 1982, când utilizarea oficială a sistemului monotonic a fost consfinţită prin decret prezidenţial.

4.3. Tot în cadrul acţiunilor de simplificare a mărcilor utilizate de vechiul sistem de accentuare, ce nu se mai justifica fonetic, neogreaca a renunţat şi la utilizarea *spiritului* (*πνεύμα*), localizat în greaca veche pe vocala iniţială sau pe **ρ** iniţial în anumite situaţii. Cele două spirite din greaca veche, spiritul aspru (δασεία) şi spiritul lin (ψιλή), dispar şi ele o dată cu introducerea sistemului de accentuare monotonic.

---

[1] Despre simplificarea accentuării vezi P. Nirvana, fragment publicat pentru prima dată în revista "Estia", în 24 feb. 1929, republicat de Hristoforos Haralambakis în "*Νεοελληνικός Λόγος*", Atena, 1999, pp. 155-156.

[2] Vezi Makcridge, Peter, op. cit., pp. 86-95.

4.4. <u>*Poziţia accentului*</u>

4.4.1. Accentul în neogreacă este plasat întotdeauna pe una din ultimele trei silabe ale cuvântului, deasupra vocalei accentuate:

κάστρο	(castru)	παιδί	(copil)
κέντρο	(centru)	βαθύς	(adânc)
μαθητής	(elev)	μιλώ	(vorbesc)

În cazul fonemelor /e/, /i/, /u/, redate grafic prin **αι**, **ει**, **οι**, **υι**, **ου**, când sunt accentuate, accentul este plasat deasupra celui de-al doilea grafem: αί, εί, οί, υί, ού.

κλαίει	(plânge)
δείγμα	(mostră)
καλοί	(buni)
αλεπού	(vulpe)

Această regulă se aplică şi în cazul grupurilor **αυ**, **ευ** (/af/, /av/, /ef/, /ev/), accentul fiind plasat pe **υ**, în ciuda faptului că, din punct de vedere fonetic, **υ** are valoare consonantică:

αύριο	/avrio/	(mâine)
ναύτης	/naftis/	(marinar)
εύκολος	/efkolos/	(uşor)
εύγλωττος	/evγlotos/	(grăitor)

4.4.2. Accentul în neogreacă este mobil, având printre altele şi un însemnat <u>*rol gramatical*</u>. În numeroase cazuri, accentul neogrec are şi <u>*rol semantic*</u>.

Uneori în cadrul cuvântului jocul accentului indică faptul că este vorba de cuvinte cu sensuri diferite - că avem de a face cu substantive şi nu cu adjective, cu substantive şi nu cu adverbe, cu verbe şi nu cu adjective.

4.4.2.1.	*substantiv*	-	*substantiv*
	νόμος		νομός
	(lege)		(judeţ)
4.4.2.2.	*pronume*	-	*conjuncţie*
	άλλα		αλλά
	(altele)		(dar)
4.4.2.3.	*substantiv*	-	*adverb*
	ημέρα		ήμερα
	(zi)		(blând)
4.4.2.4.	*verb*	-	*adjectiv*
	κουράστηκες		κουραστικές
	(ai obosit)		(obositoare)

4.5. Accentul stă întotdeauna pe una din ultimele trei silabe, el putându-se deplasa pe parcursul flexiunii numelui sau a verbului, în funcţie de reguli ce ţineau seama de cantitatea vocalelor în greaca veche.

4.6. <u>*Reguli de accentuare*</u>

4.6.1. Când cuvântul începe cu vocală majusculă în silabă accentuată, accentul este plasat înaintea vocalei respective.

Έβρος	/Evros/	(Ebru)
Ήφαιστος	/Ifestos/	(Hefaistos)
Ύδρα	/Iδra/	(Hydra)

4.6.2. Cuvintele monosilabice nu se accentuează. Fac excepţie formele scurte ale pronumelui personal. Acestea sunt accentuate atunci când au funcţia de complement indirect, pentru a nu fi confundate cu encliticul posesiv.

a) Ο φίλος **μού** είπε. (Prietenul mi-a spus.)
b) Ο φίλος **μου** είπε. (Prietenul meu a spus.)

Formele pronominale neaccentuate sunt următoarele: μου, σου, του/της, των, μας, σας, τους, τις, τα.

4.6.3. Când formele scurte ale pronumelui personal au valoare posesivă, fiind precedate de un substantiv proparoxiton, accentul pe care îl are pronumele respectiv, dar care nu este marcat grafic, se deplasează pe ultima silabă a cuvântului ce îl precede.

Ex.:	ο μάστοράς μας	(meşterul nostru)
	η εντύπωσή μου	(impresia mea)
	τα αποτελέσματά σας	(rezultatele voastre)

Aceeaşi regulă este valabilă şi în cazul formelor verbale de imperativ proparoxitone, urmate de forma neaccentuată a pronumelui personal obiect direct.

Ex.:	διάβασέ το	(citeşte-l)
	άφησέ την	(las-o)

4.6.4. În cazul unei secvenţe alcătuite dintr-un verb la imperativ urmat de două forme pronominale personale scurte, nici prima formă pronominală, cu funcţie de complement indirect, nu primeşte accent, nici cea de-a doua (obiect direct).

Verb la imperativ		*Pronume personal* (C. I.)		*Pronume personal* (obiect direct)
δώσε		μου		το
dă	-	*mi*	-	*l*
πάρε		της		τα
ia	-	*i*	-	*le*
φέρε		μας		τα
adu	-	*ni*	-	*le*

4.6.5. Sunt accentuate cuvintele monosilabice, rezultate din eliziune.

Ex.:				
	είν' ανάγκη	<	είναι ανάγκη	(e nevoie)
	ήρθ' εκείνη	<	ήρθε εκείνη	(a venit aceea)
	μήτ' εσύ	<	μήτε εσύ	(nici tu)
	φέρ' το	<	φέρε το	(adu-l)

4.6.6. Formele verbale (de obicei la aorist) îşi pierd prin afereză vocala iniţială accentuată, fără ca accentul să treacă pe cuvântul precedent.

Ex.:					
	μου	'φερε	<	μου έφερε	(mi-a adus)
	σου	'δωσε	<	σου έδωσε	(ţi-a dat)

4.6.7. Unele cuvinte monosilabice primesc totuşi accent. Este vorba despre:

4.6.7.1. conjuncţia disjunctivă **ή** (sau)

το βιβλίο **ή** το τετράδιο (cartea **sau** caietul)

η Βάσω **ή** η Μαρία (Vaso **sau** Maria)

4.6.7.2. Adverbele interogative πού şi πώς. **που, πως** sunt neaccentuate în următoarele situaţii:

a) când που este pronume relativ

Ο άνθρωπος **που** ήρθε... (Omul **care** a venit...)

b) când που, πως au valoare de conjuncţii

Ξέρω **πως** θα έρθει. (Ştiu **că** va veni) / *dar* Πώς έκανε; (**Cum** a făcut?)

Δεν ήξερα **που** κάνει τέτοια πράγματα. (Nu ştiam **că** face astfel de lucruri.) / *dar* Πού πας; (**Unde** mergi?)

4.6.7.3. De asemenea, sunt accentuate[1] particulele **να**[1] şi **θα** atunci când preced forme verbale de momentan ca: βρω, 'ρθω, βρω < έρχομαι, βρίσκω, (βγαίνω) la viitor sau conjunctiv momentan:

---

[1] Pentru o mai amănunţită prezentare a utilizării accentului în neogreacă vezi şi *ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (Ομάδα Φιλολόγων)*, Ed. Pataki, Atena, 1999, capitolul "Μονοτονικό σύστημα" de Eleni Kokovidou, pp.21-24.

- νά βρει	(să găsească)
- νά βγει	(să iasă)
- να 'ρθει	(să vină)

4.7. În cazul diftongilor, când silaba în care se află aceştia este accentuată, accentul este plasat pe primul element al diftongului:

νεράιδα	/neraiδa/	(nereidă)
γάιδαρος	/γaiδaros/	(măgar)

Când silaba în care este cuprins diftongul este neaccentuată, al doilea element al diftongului este marcat cu dialitice (¨) - διαλυτικά -, pentru a se evita confuzia cu grupurile αι, ει, οι, ου.

παϊδάκια	/paiδakja/	παιδάκια	/peδakia/
γαϊδούρι	/γaiδuri/	şi nu	/γeδuri/

[1] Sunt însă neaccentuate formele pronominale bisilabice (pers. a III-a, Ac. sg., fem./masc.): τονε/τηνε - Πάρ' τονε τηλέφωνο.

5. SEMNELE ORTOGRAFICE (ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ)

5.1. Unul dintre cele mai uzitate semne ortografice în neogreacă este apostroful *(η απόστροφος)* ('), care marchează grafic:

5.1.1. eliziunea, în cazul în care se pierde vocala finală a unui cuvânt urmat de alt cuvânt cu inițială vocalică.

Ex.:	θ' ακούσω < θα ακούσω	(voi auzi)
	απ' όλες < από όλες	(dintre toate)
	τ' άλλα < τα άλλα	(celelalte)

5.1.2. afereza, în cazul în care se pierde vocala inițială a unui cuvânt precedat de un alt cuvânt cu finala vocalică.

Ex.:	που 'ναι < που είναι	(unde este)
	σου 'φερε < σου έφερε	(ți-a adus)

5.1.3. apocopa, în cazul în care cade vocala finală a unui cuvânt aflat înaintea altui cuvânt cu inițială consonantică.

Ex.:	φέρ' τα < φέρε τα	(adu-le)
	κάν' το < κάνε το	(fă-l)

5.2. Un alt semn ortografic este ipodiastola *(η υποδιαστολή)* (,), folosită pentru a marca pronumele relativ "ceea ce" **ο,τι**. Astfel se face distincția grafică între pronumele **ο,τι** și conjuncția **ότι**. Ipodiastola nu se confundă cu virgula.

Ex.:	Ελεγε **ο,τι** ήθελε.	(Spunea **ce** voia.)
	Ελεγε **ότι** ήθελε να έρθει.	(Spunea **că** voia să vină.)

5.3. Semnele dialitice sau trema *(τα διαλυτικά)* (¨) se plasează deasupra vocalelor **ι** și **υ** pentru a arăta că se pronunță separat de vocala anterioară.

Ex.:	τέλειος	/telios/ (perfect)	**dar**	θεϊκός	/θeikos/	(divin)
	Αίγυπτος	/Eyiptos/ (Egipt)	**dar**	ταΐζω	/taizo/	(hrănesc)

Nu folosim dialiticele când o silabă cuprinzând un diftong este accentuată (πλάι - alături) sau când două vocale alăturate nu reprezintă un singur fonem, ci se pronunţă fiecare separat.

Ex.:	πρωί	/proi/	(dimineaţă)
	γάιδαρος	/γaiδaros/	(măgar)
	γαϊδούρι	/γaiδuri/	(măgăruş)

5.4. Cu ajutorul <u>liniuţei de unire</u>[1] *(το ενωτικό)* (-) fie despărţim cuvintele în silabe (δια-βά-ζω), fie despărţim cuvinte compuse cu Αγια-, Αϊ -, γερο- etc. (Αγια-Σοφία, Αϊ-Βασίλης, γερο-Δημήτρης).

5.4.1. Liniuţa de unire este folosită şi în cazul <u>cuvintelor compuse</u> dintr-un grup nominal (S1+S2 = Substantiv1 + Substantiv2).

5.4.1.1. S1+S2 (S1 = substantiv, S2 = substantiv cu valoare adjectivală):
- επίσκεψη-αστραπή (S1+S2) (vizită-fulger)
- αστραπιαία επίσκεψη (Adj. [<S2] + S1)

5.4.1.2. S1+S2 (S1 = substantiv, S2 = substantiv cu valoare verbală):
- επιστολή-καταγγελία (S1+S2) (scrisoare-reclamaţie)
- επιστολή (που) καταγγέλλει (S1+S2 [>verb])

5.4.1.3. S1+S2 (S1 = substantiv, S2 = substantiv cu valoare de nume predicativ:
- κράτος-μέλος (S1+S2) (stat-membru)
- κράτος (που είναι) μέλος (S1+S2 [nume predicativ])

5.4.1.4. S1+S2 (S1 = substantiv, S2 = substantiv cu valoare de obiect direct):
- στοιχείο-έκπληξη (S1+S2) (element-surpriză)
- στοιχείο (που προκαλεί) έκπληξη (S1+S2 [obiect direct])

În acest exemplu, al doilea element (S2) ar putea fi la fel de bine interpretat ca având valoare verbală (S2□verb): έκπληξη = (που) εκπλήττει.

5.4.1.5. S1+S2 (S1□S2). Între cele două substantive există o relaţie de reciprocitate, fără însă a alcătui un cuvânt compus:

Ex.:	συζητήσεις Γέλτσιν-Κλίντον	(convorbiri Elţin-Clinton)
	σχέσεις Ρουμανίας-Ελλάδας	(relaţii România-Grecia)

5.4.2. Liniuţa de unire mai este folosită: în expresii cu valoare nominală (η γνώση-εν-χρήσει) şi în cuvinte formate cu prefixe (αντι-, απο-, αυτο-, ημι-, μετα-, μισο-, μονο-, παρα-, πολυ-, προ-, υπερ-, υπο-), pentru a accentua emfatic prefixul respectiv).

---

[1] Vezi *"Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας"*, cap. "Ενωτικό" de Vaso Hrisanthakopoulou, pp.25-30.

6. SEMNELE DE PUNCTUAŢIE (ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ)

Neogreaca are unsprezece semne de punctuaţie, care coincid (cu două excepţii: semnul întrebării şi punctul superior) cu cele din limba română. De asemenea şi situaţiile în care recurgem la aceste semne de punctuaţie sunt similare celor din limba română.

6.1. Ca şi în limba română, <u>punctul</u> *(η τελεία)* (.) marchează sfârşitul logic al propoziţiei sau al frazei[1].

Ex.: *Θα διαβάσουμε τα μαθήματα.*

"*Τα ιστορικά στοιχεία που συνεχώς έρχονται στο φως εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τους θρησκευτικούς προσανατολισμούς των Κελτών*". (G&R, 1, 163)

6.1.1. Punctul mai este folosit în abrevieri (π.χ. , π.Χ., κ.) şi în marcarea grafică a acronimelor (Ε.Ο.Τ., ΠΑ.ΣΟ.Κ.,), dar ΗΠΑ/ΟΗΕ (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής/ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών). De asemenea, punctul este folosit în redarea prin cifre a numeralelor cardinale (2.600.350). Când într-un text avem punct şi ghilimele, paranteze sau croşete, punctul este pus după a doua paranteză, după ghilimele etc.

Ex.: "*Είναι όμορφο όταν καταφέρνεις να μεταδώσεις την ελευθερία σου*". (G&R 1, 117)

6.1.2. Când prescurtările reprezintă iniţiala consonantică + finala cuvântului (alcătuită din una sau mai multe litere), nu se foloseşte punctul.

Ex.:		κ.	<	κύριος	(domnul)
	dar	κος	<	κύριος	

6.1.3. În cazul cuvintelor mai lungi, redate în formă prescurtată, se utilizează bara (/) în locul punctului.

Ex.	Θεσ/νίκη	< Θεσσαλονίκη	(Salonic)
	Κων/πολη	< Κωνσταντινούπολη	(Constantinopol)

[1] Idem, pp.31-81, "*Τα σημεία στίξης*", de Sifonas Haralambos.

6.2. *Punctul superior (άνω τελεία)* (·) este plasat, aşa cum se deduce şi din denumire, mai sus decât punctul obişnuit. Marchează în cadrul textului scris o pauză mai mare decât cea redată de virgulă, dar mai mică decât cea exprimată prin punct. De obicei punctul superior marchează sfârşitul unei semi-perioade, după el urmând o propoziţie sau un grup de cuvinte ce vin să explice sau să completeze cele aflate în prima parte a perioadei. Locul punctului superior, în cazul în care se întâlneşte cu ghilimelele sau cu parantezele, este după acestea.

Ex.: *"Ηταν κάτι το παράξενο· ήταν κάτι πρωτόφαντο, άγνωστο μέχρι τότε."*
"Απλώς, τώρα, όλες οι δραστηριότητες της Αρχιεπισκοπής (...) γίνονται ευρύτερα γνωστές και (...) ταυτίζονται με το συνολικό έργο της Ελλαδικής Εκκλησίας· κάτι που είναι λάθος". (G&R 1, 8)

6.3. *Virgula (το κόμμα)* (,) are exact aceeaşi întrebuinţare ca şi în limba română. Ea este folosită pentru a separa:

6.3.1. elementele unei enumerări:
Αγόρασε ψωμί, γάλα και κρέας. (A cumpărat pâine, lapte şi carne.)

6.3.2. vocativul sau interjecţii în poziţie iniţială:

Ελένη, έλα δω.	(Eleni, vino aici.)
Αχ, τι μας έκανες!	(Ah, ce ne-ai făcut!)

6.3.3. adverbe şi conjuncţii în poziţie iniţială (έτσι, καλά, λοιπόν, πράγματι, τότε):

Ex:.	Τότε, που θα πάμε;	(Atunci, unde vom merge?)
	'Ετσι, καλά έκανες.	(Aşa, bine-ai făcut.)
dar	'Ετσι έκανες τα πάντα.	(Aşa ai făcut totul.)

Se separă prin virgulă şi adverbul interogativ πώς, atunci când este precedat de o propoziţie negativă şi are sensul de "cum să nu".

Ex.: Σου αρέσει το σπίτι; (Îţi place casa?)
Πως, μου αρέσει πάρα πολύ! (Cum să nu, îmi place foarte mult!)

6.3.4. propoziţiile juxtapuse:
Ex.: Φύγαμε απ' το σπίτι, ψωνίσαμε λίγο και μετά πήγαμε στο σχολείο.

6.3.5. propozițiile subordonate cauzale, finale, concesive, condiționale și propozițiile relative (când cuprind elemente ce pot lipsi, fără a fi alterat înțelesul regentei):

Ex.: 'Εγραψε το σχόλιο, επειδή του το ζήτησε.
Διάβασε πολύ, για να πάρει μεγάλο βαθμό στις εξετάσεις.
Αν και δεν είχε διαβάσει, πήρε μεγάλο βαθμό.
Αν έρθεις αύριο, θα σου πω τι έγινε.
Το βιβλίο αυτό είναι της Αλίκης, η οποία είναι η καλύτερη φοιτήτρια.
Διάβαζε με τόσο ζήλο, ώστε η επιτυχία του ήταν σίγουρη.

6.3.6. propoziții disjunctive:

Ex.: Τον είδα, αλλά δεν μου είπε και πάρα πολλά.
Εκανε τα πάντα, μα δεν πέτυχε.

6.3.7. propoziții participiale cu valoare cauzală, explicativă sau adversativă (nu însă cele cu valoare modală):

Ex.: Γνωρίζοντας την κατάσταση, προτίμησε να φύγει.

6.3.8. Propozițiile apoziționale/apoziția și cele injunctive se separă prin virgulă de restul contextului:

Ex.: Θα πάω, λέει, αύριο.

6.3.9. În mod obișnuit, conjuncția *και* nu poate fi precedată sau urmată de virgulă. Totuși, în unele situații, utilizarea virgulei are valoare emfatică:

Ex.: Είναι καλός άνθωπος, και μάλιστα πολύ καλός.
(E un om bun, și încă [ba chiar] foarte bun.)
"*(...) κάτι που να τον ξαφνιάζει μέσω από τη σύλληψη μιας πολυδιάστατης ιδέας και, κυρίως, μέσα από τη συγκροτημένη εικαστική πρόταση*". (G&R 1, 112)

6.3.10. Nu se separă prin virgulă complementul direct/completiva directă, subiectul/propoziția subiectivă, numele predicativ/propoziția predicativă.

Ex.: Της είπα ότι διαβάζω.
Ρώτησα ποιο είναι το καλύτερο.
Ξέραμε πού ήθελε να πάει.

6.3.11. De asemenea, nu se separă prin virgulă elementele comparației.

Ex.: Είναι καλύτερος από σένα. (E mai bun ca tine.)

6.4. <u>Semnul întrebării</u> *(το ερωτηματικό)* este marcat grafic prin punct şi virgulă (;) şi se foloseşte ca în limba română, la sfârşitul unei propoziţii interogative directe, care poate fi şi eliptică. Poate apărea însă şi în interiorul propoziţiei: izolat între paranteze (;) exprimă nesiguranţa, îndoiala locutorului asupra celor spuse. E uzitat şi la finele unei întrebări directe citate între ghilimele în interiorul unei fraze mai ample.

Ex. α) Τι θα κάνεις αύριο;

β) "- *Και ο συμβολισμός;...*

- *Ο συμβολισμός διαφέρει από τον αντίστοιχο της δυτικής ζωγραφικής*". (G&R 1,116)

γ) *"Μην έχετε, λοιπόν, άγχος, και μη εξακολουθείτε να λέτε "τι θα φάμε;" ή "τι θα πιούμε;" ή "τι θα ντυθούμε;" γιατί για όλα αυτά αγωνιούν όσοι δεν εμπιστεύονται το Θεό"*. (Luca 12, 29-30 în G&R 1,131)

6.5. <u>Semnul exclamării</u> *(το θαυμαστικό)* este acelaşi ca în limba română (!). El marchează finalul propoziţiilor exclamative, exprimând bucuria, speranţa, mirarea etc. Izolat între paranteze (!) exprimă un comentariu, de obicei ironic, al locutorului.

Ex.: Τι καλό βιβλίο! (Ce carte bună!)

Χρόνια πολλά! (La mulţi ani!)

Διάβασε, λέει, πολλά επιστημονικά (!) βιβλία. [A citit, zice, multe cărţi ştiinţifice(!).]

6.6. <u>Două puncte</u> *(η διπλή τελεία)* (:) sunt folosite pentru a marca grafic:

6.6.1. un citat sau o propoziţie în stil direct:

"Γι' αυτό λοιπόν, σας λέω: Μη μεριμνάτε για τη ζωή σας". (Luca 12, 22)

6.6.2. o enumerare, o explicaţie sau o consecinţă:

Οι σημαντικότερες πόλεις της Ελλάδας είναι: η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Κόρινθος κλπ.

Ονειρευόταν πολλά. Το αποτέλεσμα: δεν έγινε τίποτα.

6.7. <u>Paranteza</u> *(η παρένθεση)* se foloseşte ca în limba română, fără nici o diferenţă. Introduce în text cuvinte sau propoziţii ce explică sau completează un cuvânt sau o propoziţie. Uneori însă paranteza introduce un comentariu, nuanţat afectiv (ironic).

Ex.: "*Παρά την πάγιαν, όμως, ως άνω θέση της νομολογίας, οι διαφωνούντες προς την άνω διάταξη (...) εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι η διάταξη αυτή είναι αφενός μεν αντισυνταγματική, διότι παραβιάζει: α) το άρθρον 7 του Συντάγματος (ειδική πρόβλεψη του ποινικού αδικήματος στο νόμο) και β) το άρθρον 13 (θρησκευτική ελευθερία), αφετέρου δε προσκρούει στην ως άνω Σύμβαση (άρθρο 9)*". (G&R 1, 120)

6.7.1. După cum se vede din exemplul de mai sus, constatăm că poate fi utilizat uneori doar cel de-al doilea element al parantezei,) , în enumerări: a) b) etc.

6.7.2. Uneori între paranteze sunt cuprinse trimiteri şi note.
Ex.: "*(...) τις οποίες υπεστήριξα και εγώ (βλέπε τη διατριβή μου)*". (G&R 1, 120)

6.7.3. Parantezele rotunde se mai numesc şi καμπύλες αγκύλες. Acestea se disting de parantezele drepte (τετραγωνικές αγκύλες) [ ], care sunt folosite în textele scrise pentru a marca o paranteză în interiorul unei alte paranteze, sau în lingvistică pentru redarea transcrierii fonetice a grafemelor. În acest din urmă caz pot fi folosite şi barele / / (μπάρες-πλάγιες γραμμές). Croşetele { }, numite αγκιστροειδείς αγκύλες, sunt utilizate pentru marcarea unor morfeme, iar parantezele ascuţie < > (γωνιώδεις αγκύλες) redau în interiorul lor ortografia istorică a cuvintelor.

Ex.: Ολα αυτά έγιναν εκείνο το καλοκαίρι (τον Αύγουστο).
βουνό /vuno/ sau [vuno]
{παιδ} + {ακι}
<κάνω> <καιρός>

6.8. <u>*Liniuţa de dialog*</u> *(η παύλα)* (-) se plasează la începutul fiecărei propoziţii din cadrul unui dialog, pentru a marca succesiunea intervenţiilor interlocutorilor.

Ex.: - Ελα σήμερα, είπε ο Νίκος.
- Δεν μπορώ σήμερα, του απάντησε η Αλίκη.

6.9. <u>*Liniuţa dublă*</u> *(η διπλή παύλα)* se foloseşte în aceleaşi condiţii ca şi paranteza, introducând în text o precizare, o completare sau un comentariu.
Ex.: "*Η θέση μας - ότι είδηση θα πρέπει να αποτελεί το γεγονός ότι μίλησε ο Αρχιεπίσκοπος και όχι τι είπε και πως το είπε - δεν αλλάζει*". (G&R 1, 9).

"Και για να μην υπάρξουν παρερμηνείες - επειδή αρκετοί αρέσκονται σε αυτές - κανείς (...) δεν παραχωρεί και δεν αλλοιώνει τίποτε από αυτά που διδάχθηκε." (G&R 1,9)

6.10. <u>Ghilimelele</u> *(τα εισαγωγικά)* (" ") sau (« ») marchează de obicei un citat sau un cuvânt utilizat cu sens opus celui pe care îl are de obicei, sau folosit ironic. De asemenea se redau în ghilimele titluri ale unor opere literare sau artistice, nume de ziare, reviste, publicații, precum și proverbe introduse în text. Un citat mai mare, în care sunt cuprinse citate de dimensiuni mai mici, este cuprins între ghilimele ascuțite, iar cele din interior în ghilimele obișnuite.

Ex. *«Γι'αυτό σας λέω: Μη μεριμνάτε (...) και μην εξακολουθείτε να λέτε: "τι θα φάμε;" ή "τι θα πιούμε;" (...). Φτάνουν οι έννοιες της κάθε μέρας.»* (G&R 1, 131, Luca 12)

6.11. <u>Punctele de suspensie</u> *(τα αποσιωπητικά)* (...) marchează o frază neterminată, o emoție sau chiar un comentariu tăcut al scriitorului. Punctele de suspensie cuprinse între paranteze arată că din textul respectiv a fost suprimat un fragment. Punctele de suspensie pot să apară deopotrivă în poziție finală și mediană. Uneori, cu valoare emfatică, pot apărea și inițial.

Ex.: *"Ο Γ. Κόρδης χρόνια τώρα με ξαφνιάζει ευχάριστα... "*

"Ενα σπίτι που σφύζει από ζωή, γεμάτο φωνές και αποχρώσεις αρμονικές. Στέκεται απέναντί μου... δεν του κάνω ερωτήσεις (...)". (G&R 1, 112).

II. MORFOLOGIA

1. CATEGORIILE GRAMATICALE ALE NUMELUI

Numele este definit în neogreacă de următoarele categorii gramaticale: 1. Genul (το γένος), categorie gramaticală a substantivului, a adjectivului, a pronumelui personal - persoana a III-a - şi a majorităţii celorlalte pronume personale, a numeralului ordinal, dar şi cardinal (ένας, τρείς/τρία), şi a participiilor pasive; 2. Numărul (ο αριθμός), categorie gramaticală a substantivului, a adjectivului şi a pronumelui; 3. Cazul (η πτώση), categorie gramaticală a substantivului, a adjectivului, a pronumelui şi a formelor flexionare ale numeralului; 4. Persoana (το πρόσωπο), categorie gramaticală specifică pronumelui.

1.1. În ceea ce priveşte structura cuvântului în neogreacă şi a morfemelor constituente [R(radical) + D(desinenţă)], trebuie spus că vocala tematică (VT) în neogreacă este o marcă pur formală, ce nu mai are, ca în greaca veche, rolul de a defini clasa de flexiune. Greaca veche distingea, în funcţie de vocala/consoana tematică, trei tipuri flexionare, adică trei declinări:

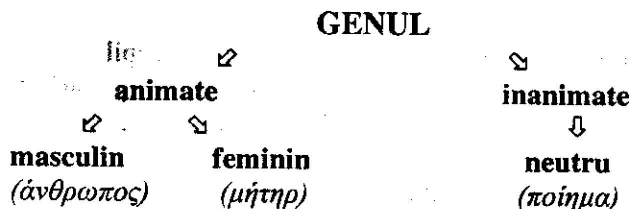
- VT /α/ - declinarea I
- VT /ο/ε/ - declinarea a II-a
- tema în /consoane oclusive, siflanta **-σ-**, nazala **-ν-**, lichidele **λ**, **ρ**, semivocale (**j** şi **w**)/ - declinarea a III-a.

Aşadar, în neogreacă VT nu mai defineşte tipul declinării, iar morfemul gramatical ce ne furnizează informaţii gramaticale privind cazul, numărul şi, uneori, genul este desinenţa.

1.2. GENUL

Mai ales în cazul substantivului neogrec, genul nu este o categorie strict morfologică, ea vizând mai degrabă sfera semantică şi sintactică[1].

1.2.1. În greaca veche numele avea, pe baza criteriului *animat/inanimat*, trei genuri: masculin, feminin şi neutru.

1.2.2. Greaca modernă păstrează cele trei genuri, dar criteriul animat/inanimat nu mai este funcţional, în parte şi din pricina largii răspândiri (mai ales în limba vorbită) a sufixelor diminutivale neutre *-άκι, -αλάκι, -αράκι, -ούδι, -ουλάκι, -ούλι*, care adesea modifică genul gramatical al substantivelor.

Ex.:	f. γάτα	> n. γατ-άκι, γατ-ουλάκι, γατ-ούλι
	f. πέτρα	> n. πετρ-αδάκι, πετρ-ούδι
	m. άγγελος	> n. αγγελ-ούδι
	n. κορίτσι	> m. κοριτσ-άρος (sufix augmentativ)

În exemplele de mai sus, în primele două cazuri, substantive de genul feminin (gramatical) devin neutre. Al treilea exemplu este caracteristic pentru schimbarea genului gramatical de la masculin la neutru, cu sufixul diminutival -ούδι. Ultimul exemplu este acela al substantivului "κορίτσι". Constatăm o totală neconcordanţă între genul natural (feminin) şi cel gramatical (neutru). Prin adăugarea sufixului augmentativ (masculin) -άρος, se schimbă şi genul gramatical al substantivului de la neutru la masculin.

1.2.3. După cum s-a putut vedea deja de la 1.2.2., genul natural (το φυσικό γένος) al unui substantiv nu este reflectat în genul gramatical (το γραμματικό γένος). Cel mai elocvent exemplu este acela al substantivului "κορίτσι".

[1] Vezi Kleris, Hristos şi Babiniotis, Georgios, *"Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Δημολειτουργική-Επικοινωνιακή I - ΤΟ ΟΝΟΜΑ" (Numele), cap. "Το φυσικό και το γραμματικό γένος" pp.53-73, Ed. Ελληνικά Γράμματα*, Atena, 1996, şi Mackridge, P. op.cit., pp. 97-111.

Neogreaca are, ca şi româna, trei genuri gramaticale: masculin (αρσενικό), feminin (θηλυκό) şi neutru (ουδέτερο).

1.2.3.1. Dată fiind neconcordanţa între genul natural şi cel gramatical, pentru exprimarea clară a genului natural neogreaca recurge la diferite mecanisme. Cele mai uzitate sunt mijloacele lexicale. În unele situaţii limba deţine deja cuvinte alcătuite pe teme diferite pentru a face distincţia dintre masculin şi feminin.

Ex.:	γιος/κόρη	fiu/fiică
	άντρας/γυναίκα/παιδί	bărbat/femeie/copil

În unele cazuri, cum ar fi acela al substantivelor desemnând animale, genului natural masculin îi corespunde gramatical genul neutru, doar femininul regăsindu-se într-un substantiv de gen gramatical feminin (în următoarele exemple genul natural e marcat cu literă mică, iar genul gramatical cu majusculă).

Ex.:	το άλογο	η φοράδα	το πουλάρι
	m/N	f/F	m-f/N
	το κριάρι	η προβατίνα	το αρνί
	m/N	f/F	m-f/N
	ο πετεινός	η κότα	το κοτόπουλο
	m/M	f/F	m-f/N

Neconcordanţa între genul gramatical şi cel natural, deja existentă în limbă, este accentuată, aşa cum am văzut (1.2.2.), de larga răspândire a sufixelor diminutivale sau augmentative. Prin utilizarea acestor sufixe se produc următoarele schimbări de gen gramatical:

- subst. feminin	>	subst. neutru
- subst. masculin	>	subst. neutru
- subst. neutru	>	subst. masculin

1.2.3.2. În alte situaţii, unui substantiv al cărui gen gramatical este masculin sau neutru îi pot corespunde, în planul genului natural, dublete alcătuite din masculin şi feminin. Astfel, substantive ca άλογο, στέλεχος, μέλος (neutre gramatical) pot desemna substantive de gen natural masculin sau feminin.

Ex.: <u>Ο Γιώργος</u> είναι **μέλος** της εταιρείας μας.
(Iorgos este membru al societăţii noastre.)

dar şi

<u>Η Αλίκη</u> είναι **μέλος** της εταιρείας μας.
(Aliki este membră a societăţii noastre.)

1.2.3.3. În general, substantivele definind meserii, patronimele şi alte categorii de substantive folosite cu valoare generică cad sub incidenţa neconcordanţei dintre genul gramatical şi cel natural.

Se spune *"Να πας στο δικηγόρο"* indiferent dacă este vorba despre un bărbat sau o femeie avocat. De asemenea, *"Στην αίθουσα ήταν πολλοί φοιτητές"*, indiferent dacă sunt studenţi şi studente. În cazul unor substantive folosite cu valoare generică, este preferată forma de masculin: *"Ο Ρουμάνος είναι ευγενικός"*.

1.2.3.4. Pentru a preciza genul natural al unui substantiv sau pentru a face distincţia între genul masculin şi cel feminin natural (v. 1.2.3.1), neogreaca recurge la derivarea cu sufixe specifice fiecărui gen, la articolul hotărât, dar şi la anumiţi determinanţi (substantive sau adjective), ce exprimă genul natural, în cazul în care locutorul simte necesară precizarea acestuia.

a) Derivarea cu sufixe. Pentru a stabili distincţia masculin/feminin la substantive desemnând animale, meserii, nume de popoare etc., cele mai productive sunt următoarele sufixe:

- pentru substantive desemnând animale:

-αινα	λύκος	> λύκ-αινα	**(lupoaică)**
-α	σκύλος	> σκύλ-α	(căţea)

- pentru substantive desemnând nume de meserii:

-ίνα	βουλευτής	> βουλευτ-ίνα	(deputată)
-ισσα	σύντροφος	> συντρόφ-ισσα	(tovarăşă)
-ού	μυλωνάς	> μυλων-ού	(morăreasă)
-τρια	φοιτητής	> φοιτή-τρια	(studentă)

- pentru substantive desemnând nume de popoare:

-α	Ρουμάνος	> Ρουμάν-α
-ίδα	Γάλλος	> Γαλλ-ίδα

b) Uneori, pentru precizarea genului natural feminin al unui substantiv cu gen gramatical masculin se recurge doar la plasarea formei corespunzătoare a articolului hotărât feminin înaintea substantivului respectiv.

Ex.: ο γραμματέας	- η γραμματέας	(secretarul/secretara)
ο πρόεδρος	- η πρόεδρος	(preşedintele/preşedinta)

c) În cazul substantivelor de gen gramatical masculin, genul natural feminin poate fi exprimat şi cu ajutorul unor determinanti adjectivali sau substantivali.

Ex.:	*εκείνη η* πρόεδρος	(preşedinte)
	αυτή η γιατρός	(medic)
	καλή χημικός	(chimist)
	περίφημη ηθοποιός	(actor)
	έμπειρη μηχανικός	(inginer)

Genul natural poate fi exprimat şi în mod direct, prin antepunerea substantivelor *άνδρας, γυναίκα, κυρία, κύριος* (bărbat, femeie, doamnă, domn) sau a adjectivelor *αρσενικός, θηλυκός* (masculin, feminin).

Ex.: *οι γυναίκες* μηχανικοί
η γυναίκα δικηγόρος
ο θηλυκός ελέφαντας
οι γυναίκες πιλότοι

1.2.3.5. La o sumă de substantive neoelene, derivate sau nu, constatăm existenţa unei depline concordanţe între genul natural şi cel gramatical. Este vorba de substantivele ce exprimă gradele de rudenie, substantive ce nu au forme derivate de feminin. Substantivele ce exprimă nume de meserii, ca şi patronimele, sunt însă, la feminin, derivate cu sufixele menţionate la 1.2.3.4.

Ex.:	πατέρας - μητέρα	(tată-mamă)
	γιος - κόρη	(fiu-fiică)
	παππούς - γιαγιά	(bunic-bunică)
	γαμπρός - νύφη	(ginere-noră)

1.2.4. În neogreacă, genul gramatical are caracter convenţional, lucru ce reiese din inconsecvenţa acestei categorii gramaticale. "Polimorfismul" categoriei genului se concretizează, la nivel morfologic, în a) existenţa a două substantive de gen gramatical diferit pentru a desemna acelaşi obiect (η πετσέτα / το προσόψι) şi b) schimbarea genului gramatical al unui substantiv la formele de plural.

1.2.4.1. *Genul masculin*

Aşa cum am văzut mai sus, sunt de genul masculin substantivele ce definesc meserii destinate iniţial doar bărbaţilor sau percepute ca fiind preponderent masculine, dar şi substantivele ce se referă la realităţi natural masculine (substantive proprii desemnând nume de persoane sau substantive exprimând nume de animale etc.). Sunt de asemenea de genul masculin un număr de substantive proprii (nume de râuri, golfuri, oceane, vânturi etc.).

a) nume de râuri:	ο Δούναβης
	ο Ρήνος
b) nume de golfuri:	ο Σαρωνικός
	ο Περσικός
c) nume de oceane:	ο Ειρηνικός
	ο Ατλαντικός
	ο Εύξεινος Πόντος
d) nume de vânturi:	ο Ζέφυρος
	ο Σιρόκος

e) numele lunilor anului: ο Ιανουάριος/Ιανουάρης
ο Ιούλιος/Ιούλης
ο Οκτώβριος/Οκτώβρης
ο Δεκέμβριος/Δεκέμβρης

f) nume de insule: ο Πόρος
ο Σκορπιός

g) nume de țări: ο Καναδάς[1]

h) substantive împrumutate care, prin analogie cu anumite tipuri flexionare din neogreacă, se adaptează mai ușor sistemului, adoptând genul masculin:

ο κεφτές	< turc. köfte
ο μουσακάς	< turc. musakka
ο κορσές	< fr. corset
ο ζελές	< fr. gélé

i) substantive împrumutate care primesc genul substantivului din neogreacă cu care sunt înrudite semantic:

ο κομπιούτερ < engl. *computer*, după genul substantivului *"ο υπολογιστής" (calculator)*

j) substantive desemnând nume de metale sau substanțe chimice:

ο σίδηρος	(fier)
ο χρυσός	(aur)
ο χαλκός	(aramă)
ο άργυρος	(argint)
ο μιλαρίτης	< engl. *milarite*
ο ζιγκίτης	< engl. *zincite*

*k) substantive abstracte în **-ισμός** exprimând nume de curente artistice, literare, politice, sociale etc.:*

ο ιμπρεσιονισμός	(impresionism)
ο κυβισμός	(cubism)
ο ρομαντισμός	(romantism)
ο καπιταλισμός	(capitalism)

În ceea ce privește primele cinci categorii de substantive enunțate, opțiunea pentru genul masculin se explică prin genul masculin al substantivului comun corespunzător:

ο ποταμός (râu)	>	ο Δούναβης
ο κόλπος (golf)	>	ο Περσικός

[1] În general, substantivele proprii nume de insule și de țări sunt de genul feminin, urmând genul substantivului comun corespunzător (νήσος, χώρα). Exemplele date aici sunt o excepție de la această regulă.

ο ωκαιανός (ocean)	>	ο Ειρηνικός
ο άνεμος (vânt)	>	ο βοριάς
ο μήνας (lună)	>	ο Σεπτέμβρης

De asemenea sunt de genul masculin, aşa cum am văzut deja, derivatele abstracte în -ισμός: *φιλελευθερισμός, κομμουνισμός, καρτεσιανισμός, καντιανισμός, υπερρεαλισμός, βουδισμός, χριστιανισμός*, corespunzătoare derivatelor în **-ism** din limba română (liberalism, comunism, cartezianism, kantianism, suprarealism, budism, creştinism).

1.2.4.2. *Genul feminin*

Sunt de genul feminin substantivele proprii nume de persoane, dar şi substantive ce denumesc mări, lacuri, insule, continente, ţări, oraşe, arbori, plante, zilele săptămânii, mărci de maşini şi de firme comerciale, împrumuturi lexicale străine ce s-au adaptat mai bine sistemului flexionar al limbii neoelene, adoptând genul feminin, substantive desemnând nume de substanţe chimice şi substantive abstracte.

a) denumiri de arbori şi plante:	η ελιά	(măslin)
	η κερασιά	(cireş)
	η καστανιά	(castan)
b) substantive abstracte:	η ευθύνη	(răspundere)
	η ειρήνη	(pace)
	η ενέργεια	(acţiune)
	η συχνότητα	(frecvenţă)
	η ικανότητα	(capacitate)
	η αναγκαιότητα	(necesitate)

c) substantive proprii ce au adoptat genul feminin, în funcţie de genul gramatical al substantivului comun corespunzător:

- continente (<η ήπειρος):

η Ευρώπη	(Europa)
η Αμερική	(America)
η Ασία	(Asia)
η Αφρική	(Africa)

- lacuri (<η λίμνη):

η Βαϊκάλη	(Baikal)
η Αράλη	(Aral)

- mări (<η θάλασσα):

η Ερυθρά	(Marea Roşie)
η Κασπία	(Marea Caspică)
η Αδριατική	(Marea Adriatică)

- *insule (<η νήσος):*

η Κέρκυρα	(Corfu)
η Ιθάκη	(Ithaka)
η Ρόδος	(Rodos)

- *țări (<η χώρα):*

η Ρουμανία	(România)
η Ελλάδα	(Grecia)
η Δανία	(Danemarca)
η Γερμανία	(Germania)

- *orașe (<η πόλη):*

η Αθήνα	(Atena)
η Θεσσαλονίκη	(Salonic)
η Ρώμη	(Roma)
η Ουάσιγκτον	(Washington)

- *mărci de mașini, echipe de fotbal, nume de firme:*

η Μερσεντές	(Mercedesul)	< η λιμουζίνα
η Ρεάλ	(echipa Real Madrid)	< η ομάδα
η E&E	(firma E&E)	< η εταιρεία

d) *<u>împrumuturi străine</u>:*

η χούντα	< sp. junta
η μαντάμ	< fr. madame
η σαρδέλλα	< ital. sardella
η παραφίνη	< fr. paraffine
η μπογιά	< turc. boya
η τζαζ	< engl. jazz

e) *<u>nume de substanțe chimice, farmaceutice, termeni medicali</u>:*

η κινήνη	(chinină)
η λεκιθίνη	(lecitină)
η εγκεφαλίτιδα	(encefalită)
η ηπατίτιδα	(hepatită)

Unele substantive feminine prezintă dublete derivate cu sufixe diferite de la substantivul corespunzător masculin.

Ex.:	ο εργάτης	>	η εργάτρια
		>	η εργάτισσα
	ο φίλος	>	η φίλη
			η φιληνάδα

1.2.4.3. *<u>Genul neutru</u>*

Sunt de genul neutru substantive ce exprimă în plan semantic denumiri de orașe, țări, mări, munți.

a) <u>nume de orașe</u>:	το Βουκουρέστι	(București)
	το Ιάσιο	(Iași)
	το Παρίσι	(Paris)
	το Λονδίνο	(Londra)
b) <u>nume de țări</u>:	το Βέλγιο	(Belgia)
	το Μέξικο	(Mexic)
	το Βατικανό	(Vatican)
c) <u>nume de mări</u> (<τό πέλαγος):	το Αιγαίο	(Marea Egee)
	το Ιόνιο	(Marea Ionică)

d) <u>împrumuturi lexicale și neologisme</u> :

το ιρίδιο	< neolat. iridium
το μαγγάνιο	< neolat. manganium
το βολτάζ	< fr. voltage
το ζενίθ	< fr. zenith
το ζικλέρ	< fr. gigleur
το λέιζερ	< engl. laser

1.2.4.4. *<u>Acordul în gen</u>*

În ceea ce privește realizarea acordului în gen, trebuie spus că nu există diferențe între limba neogreacă și limba română, existînd și aici fenomenul acordului prin atracție. În general, acordul în gen se realizează între un adjectiv și substantivul determinat sau, în anumite cazuri, între numele predicativ și subiect. Cel mai des întâlnit, acordul dintre adjectiv și substantivul determinat poate fi total sau parțial. Nu sunt excluse nici dezacordurile, care însă nu sunt recomandate[1].

1.2.4.4.1. În primul caz există un acord deplin între adjectiv și substantivul determinat.

a) adj. masculin	*subst. masculin*
καλός	*δάσκαλος*
b) adj. feminin	*subst. feminin*
ωραία	*κοπέλα*
c) adj. neutru	*subst. neutru*
πολυσέλλιδο	*βιβλίο*

1.2.4.4.2. În cazul în care un adjectiv determină două sau mai multe substantive de genuri diferite, acordul în gen se poate face <u>parțial</u>, ținând cont de substantivul care se află în imediata apropiere a adjectivului.

Ex. *όμορφα σπίτια και δρόμοι...*

[1] Vezi capitolul dedicat Sintaxei cazurilor.

1.2.4.4.3. Două sau mai multe adjective ce preced un substantiv se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat.

Ex. *"...συγκροτούν (...) μια ενιαία πολιτισμική περιοχή (...)."* (G&R 1, 39)

1.2.4.4.4. Numele predicativ exprimat printr-un adjectiv se acordă în gen, număr şi caz cu subiectul.

Ex. *"**το πρώτο** στην ιστορία και **το μοναδικό** έως τους νεότερους χρόνους **κοσμοσύστημα** ήταν **το ελληνικό**"*. (G&R 1, 39)

În exemplul de mai sus, substantivul neutru "κοσμοσύστημα" precedat de două adjective (το πρώτο, το μοναδικό) are funcţia de subiect în frază. Adjectivul "το ελληνικό" este tot de gen neutru, acordându-se cu subiectul frazei.

1.2.4.4.5. Un caz mai aparte îl constituie cuvintele compuse prin alăturarea a două substantive de genuri diferite. Noul cuvânt compus primeşte genul primului element al compunerii, cel care reprezintă "nucleul" cuvântului, al doilea element, separat prin liniuţă de primul, având doar rolul unui determinant cu valoare adjectivală.

Ex.: λέξη+κλειδί f. n.	> η λέξη-κλειδί f.	(cuvânt-cheie)
θέση+κλειδί f. n.	> η θέση-κλειδί f.	(poziţie-cheie)
εταιρεία+φάντασμα f. n.	> η εταιρεία-φάντασμα f.	(firmă-fantomă)
άνθρωπος+κλειδί m. n.	> ο άνθρωπος-κλειδί m.	(om-cheie)
νόμος+πλαίσιο m. n.	> ο νόμος-πλαίσιο m.	(lege-cadru)
ταξίδι+αστραπή[1] n. f.	> το ταξίδι-αστραπή n.	(vizită-fulger)

1.2.5. Unele substantive prezintă dublete sau chiar triplete pe genuri, între care poate exista, uneori, o diferenţă şi în plan semantic. Principalele tipuri de dublete sunt m/f şi m/n.

Ex.:	ο νοτιάς	η νοτιά	-
	ο πεύκος	το πεύκο	-
	ο έλατος	η ελάτη	το έλατο

În cazul dubletului m/n ο δείπνος/ το δείπνο, diferenţierea se realizează în funcţie de context, fără însă ca sensul de bază al cuvântului să fie alterat. Astfel, forma de masculin este folosită numai în sintagma *"ο μυστικός*

[1] V. Kleris, H. şi Babiniotis, G., op.cit., pp. 100-103.

δείπνος" (Cina cea de taină), forma neutră fiind cea uzitată pentru a exprima orice fel de "cină". Uneori diferenţa de gen dintre cele două elemente ale dubletului marchează şi o distincţie în plan semantic, aşa cum am arătat mai sus.

Ex.:	ο χώρος	/	η χώρα
	m. (spaţiu)		f. (ţară)
	η μέση	/	το μέσο
	f. (mijloc)		n. (mijloc)

1. Είναι ***στη μέση****. (E la mijloc.)*

2. Ο σκοπός αγιάζει ***τα μέσα****. (Scopul scuză mijloacele.)*

1.3. NUMĂRUL

Din vechea moştenire indo-europeană ajunsă în greaca veche într-o formă ternară ce distingea singularul (= unitatea), dualul (= două unităţi/perechea) şi pluralul (mai multe unităţi), neogreaca păstrează doar singularul (ο ενικός αριθμός) şi pluralul (ο πληθυντικός αριθμός). Majoritatea substantivelor au forme de singular şi de plural. Remarcabil este faptul că şi categoria numărului, din punct de vedere semantic, exprimă adesea o diferenţă între numărul gramatical şi cel real. De exemplu, singularul, în cazul substantivelor colective, exprimă semantic totalitatea sau grupul, alcătuite din mai multe unităţi.

Ex.:	ο στόλος	(flotă = mai multe nave)
	ο στρατός	(armată = mai mulţi soldaţi)
	ο λαός	(popor = mai mulţi oameni)
	η ομάδα	(grup = mai multe unităţi)
	η νεολαία	(tineret = mai mulţi tineri)
	η ανθρωπότητα	(omenire = toţi oamenii)
	το πλήθος	(mulţime = mai multe unităţi)
	το πλήρωμα	(echipaj = mai mulţi oameni)
	το τσούρμο	(turmă = mai multe vite)

De menţionat faptul că pluralul pronumelui personal nu exprimă multiplicarea persoanei I, ci diversificarea persoanelor. Astfel:

εμείς	=	εγώ+εσύ
		εγώ+αυτός/αυτή/αυτό/αυτοί/αυτές/αυτά
		εγώ+εσείς
εσείς	=	εσύ1+εσύ2 (unde 1 nu e identic cu 2)
		εσύ+εσείς
		εσύ+αυτός/αυτή/αυτό/αυτοί/αυτές/αυτά[1]

[1] V. Kleris, H. şi Babiniotis, G., op.cit., p.26.

1.3.1. Unele substantive sunt defective de număr, în sensul că prezintă forme doar la unul dintre cele două numere. Noegreaca păstrează substantive defective de plural şi substantive defective de singular.

1.3.2. Substantivele defective de plural prezintă doar forme de singular. Este vorba despre substantive abstracte ce indică materia, despre substantive colective sau substantive ce desemnează obiecte unice, denumirile unor ştiinţe etc.

1.3.2.1. *substantive abstracte:*

η ειρήνη (pacea)
ο νους (mintea)

1.3.2.2. *substantive ce exprimă materia:*

ο χρυσός (aurul)
ο άργυρος (argintul)

1.3.2.3. *substantive ce exprimă denumiri de ştiinţe:*

η φιλοσοφία (filosofia)
η φιλολογία (filologia)
η θεολογία (teologia)
η κυβερνητική (cibernetica)

1.3.2.4. *substantive colective:*

το ναυτικό (marina)
το πεζό (infanteria)
ο όχλος (mulţimea)

1.3.2.5. *substantive proprii exprimând nume de persoane, toponime, denumirile unor sărbători:*

η Αναστασία (Anastasia)
ο Κωνσταντίνος (Constantin)
η Αθήνα (Atena)
η Σπάρτη (Sparta)
το Πάσχα (Paştele)
η Ανάσταση (Învierea)
η Ανάληψη (Înălţarea)

Substantivele care nu au formă gramaticală de plural formează pluralul prin adăugarea unor adjective ce exprimă cantitatea sau pluralitatea unităţilor desemnate de substantivul la singular. Substantivele abstracte pot avea forme de plural ce indică concretizarea sensului abstract. În alte situaţii, forma de plural are valoare pur emfatică.

a) plural cu determinative:

λίγο/πολύ νερό (apă puţină/multă)
μια σταγόνα νερό (o picătură de apă)
μεγάλη αγάπη (iubire mare)

πολλή αγάπη (iubire multă)
ένα αλάτι (o sare = [o cutie de] sare)
πολλά τυριά (brânzeturi = [multe feluri de] brânză)

b) concretizarea abstractului:

τέλειωσαν οι οικονομίες (s-au terminat economiile = s-au terminat banii economisiţi)

c) pluralul emfatic în idiomatisme:

το έλεος > πλούσια τα ελέη! (Bogată milă! [în perioadele de belşug])

d) Unele substantive folosite în general doar la singular formează pluralul cu sens diferit:

1. στο έλεος του Θεού (la mila lui Dumnezeu)
2. τα ελέη - "Μοίρασε τα ελέη του στους φτωχούς." (Şi-a împărţit averea săracilor.)
3. 'Εδειξε μικρό ενδιαφέρον για το βιβλίο αυτό. (A arătat puţin interes faţă de această carte.)
4. 'Εχει πολλά ενδιαφέροντα. (Are multe preocupări.)

1.3.3. Unele substantive neoelene sunt defective de singular, adică prezintă doar forme de plural sau este folosită preponderent forma de plural, deşi au forme pentru ambele numere. Din această categorie fac parte substantive colective, substantive denumind obiecte alcătuite din mai multe părţi, unele substantive compuse cu sens colectiv, substantive ce exprimă denumirile limbilor străine, substantive ce exprimă denumirile unor ştiinţe, ale unor sărbători sau ceremonii, substantive abstracte etc.

1.3.3.1. *a) substantive colective:*

τα έγκατα (της γης) (adâncul [pământului])
τα άμφια (odăjdii)
τα άπαντα (opere complete)

b) substantive compuse cu sens colectiv:

τα γυναικόπαιδα (<γυναίκες+παιδιά) = femei + copii
τα πορτοπαράθυρα (<πόρτες+παράθυρα) = uşi + ferestre

c) substantive definind obiecte:

τα γυαλιά (ochelari)
τα κιάλια (binoclu)

d) substantive exprimând numele unor ştiinţe:

τα μαθηματικά (matematică)
τα οικονομικά (finanţe)

e) substantive exprimând numele limbilor străine:

τα ρουμανικά (limba română)
τα ελληνικά (limba greacă)
τα γαλλικά (limba franceză)

f) substantive ce exprimă denumirile unor sărbători şi ceremonii:

τα Χριστούγεννα	(Crăciunul = Naşterea lui Hristos)
τα Φώτα	(Boboteaza)
τα εγκαίνια	(inaugurare)
τα εκατόχρονα	(centenar)
τα μεσάνυχτα	(miezul nopţii)
τα χαράματα	(zorii zilei)

g) substantive abstracte:

συλλυπητήρια	(condoleanţe)
συγχαρητήρια	(felicitări)

h) toponime:

οι Δέλφοι	(Delfi)
τα Καρπάθια	(Carpaţi)
οι Σπέτσες	([insula] Spetses)
τα Ουράλια	(Urali)

i) substantive legate semantic de domeniul monetar:

λεφτά	(bani)
ψιλά	(mărunţiş)
ρέστα	(rest)
δίδακτρα	(taxe şcolare)

1.3.3.2. Majoritatea acestor substantive care au forme de plural sau sunt folosite mai ales la plural sunt de genul neutru. Uneori forma de plural, aşa cum am văzut şi la 1.3.1.5. d), are sens diferit.

Ex.: Δουλευεί χωρίς διακοπή. (Munceşte fără întrerupere)

Περνάω τις διακοπές μου στο βουνό. (Îmi petrec vacanţa la munte.)

Σέβεται τις αρχές του συνταγματικού δικαίου. (Respectă principiile dreptului constituţional.)

Είναι στην αρχή του δρόμου. (Este la început de drum.)

Στις αρχές του τρέχοντος έτους ξεκίνησε όλη η διαδικασία. (Întregul proces a demarat la începutul anului.)

Στην τελετή παραβρέθηκαν και οι τοπικές αρχές. (La ceremonie au participat şi oficialităţile locale.)

1.3.3.3. Unele substantive proprii pot forma pluralul doar când exprimă generic persoanele cu acelaşi nume, membrii unei familii, nume de personalităţi identificate cu o anumită calitate sau profesie, unele toponime (poetic).

a) persoane cu acelaşi nume: οι Γιάννηδες

b) membrii unei familii: οι Πετρόπουλοι (familia Petropoulos)

c) numele unor personalităţi: Δεν υπάρχουν πια Παλαμοί. (Nu mai există [poeţi ca] Palamas.)

d) unele toponime, identificate cu anumite calități:
"ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν" (deja vei fi înțeles Ithacele ce-nseamnă) (Kav. I, 30)

1.3.3.4. Fluiditatea pe care am constatat-o în ce privește categoria numărului în neogreacă se exprimă și prin schimbarea genului, o dată cu trecerea la plural (ο πλούτος/τα πλούτη) pe de o parte, dar și prin existența unor forme duble, doar pentru plural, între care poate exista sau nu identitate semantică.

Ex.:	ο αδελφός	οι αδελφοί	(frații/doar de sex m.)
		τα αδέλφια	(frații/de sex m. și f.)
	ο φάκελος	οι φάκελοι	(dosare)
		τα φάκελα	(plicuri)
	ο βράχος	οι βράχοι	(stânci)
		τα βράχια	(stânci)

1.3.3.5. Urme ale dualului persistă, cel puțin semantic, în pronume ca <u>αμφότεροι, -ες, -α</u> sau în substantive ce indică perechea, cuplul, ca <u>ζευγάρι, ζεύγος</u>.

1.4. CAZUL

Cazul, categoria gramaticală a numelui ce exprimă funcția acestuia în propoziție, este precizat de desinență. Greaca veche avea cinci cazuri: nominativ, genitiv, dativ, acuzativ și vocativ. Neogreaca renunță la dativ (δοτική), ale cărui funcții sunt preluate de genitiv și de acuzativ cu prepoziție.

1.4.1. <u>Nominativul</u> (η ονομαστική) este cazul subiectului, al atributului adjectival pe lângă subiectul din propoziția cu predicat la un mod personal, al apoziției (pe lângă un substantiv în nominativ) și al numelui predicativ (adjectival, acordat cu subiectul), răspunzând la întrebarea ποιος; τι;

1.4.1.1. Desinența de N.sg. pentru substantivele masculine este -ς: άνθρωπος, ναύτης, γαλατάς, καφές etc.

1.4.1.2. Desinențele de N.pl. pentru substantivele masculine sunt următoarele: -οι, -ες, -ές, -είς, -δες.

1.4.1.3. Desinența de N.sg. pentru substantivele feminine este ϕ și -ς (pentru cele de tip οδός).

1.4.1.4. Desinențele de N.pl. pentru substantivele feminine sunt următoarele: -ες, -εις, -δες, -οι/οί.

1.4.1.5. Desinența de N.sg. pentru substantivele neutre este de obicei ϕ.

1.4.1.6. Desinențele de N.pl. pentru substantivele neutre sunt: -α, -ά, -η, -(τ)α.

1.4.2. Acuzativul (η αιτιατική) este cazul obiectului direct cerut de verbe tranzitive. Cu prepoziții sau fără, exprimă expansiunea în timp sau spațiu, având valoare circumstanțială (timp, loc, mod, agent, conformitate etc.), răspunzând la întrebarea ποιον; τι;

1.4.2.1. În ceea ce privește desinențele de acuzativ singular, toate cele trei genuri au desinența ϕ.

1.4.2.2. La acuzativ plural desinențele de acuzativ sunt identice cu cele de nominativ, la toate cele trei genuri, cu excepția masculinelor în -ος care au desinența -ούς/-ους. Neutrul are, ca și în greaca veche, trei cazuri identice: nominativul, acuzativul și vocativul.

1.4.3. Vocativul (η κλητική), despărțit prin virgulă de restul propoziției, este cazul interpelării, ca și în limba română. De multe ori este identic cu nominativul sau acuzativul.

1.4.3.1. Desinențele vocativului coincid cu cele ale nominativului. În general, desinența vocativului singular este ϕ. Există însă, în cazul masculinelor în -ος, o diferență în sensul că vocativul acestor substantive se termină în -ε. În cazul celorlalte substantive masculine, al substantivelor feminine și al celor neutre, vocativul fie este identic cu nominativul, fie are desinența ϕ. Unele substantive proprii masculine în -ος au vocativul în -ο și nu în -ε, având desinența ϕ (Γιώργος - V. Γιώργο și nu Γιώργε).

1.4.3.2. La plural, vocativul este identic cu nominativul la toate cele trei genuri.

1.4.4. Genitivul (η γενική) exprimă posesia, întregul din care se ia o parte etc. Cu prepoziție poate avea valoare circumstanțială. Genitivul a preluat de la dativul dispărut în neogreacă funcția complementului indirect exprimată fără prepoziție. Răspunde la întrebarea τίνος;

1.4.4.1. Substantivele masculine cu desinența -ς la nominativ singular au la genitiv singular desinența ϕ (cele de tip πολίτης) și -ου/-ού (cele de tip άνθρωπος).

1.4.4.2. La genitiv plural, desinențele sunt următoarele: -ων, -ών, -έων, -δων.

1.4.4.3. Substantivele feminine cu desinența ϕ la nominativ singular au la genitiv singular următoarele desinențe: -ς (la substantivele feminine în -α, -η), -εως (la femininele în -η<-ις - λέξη < λέξις).

1.4.4.4. La plural, desinenţele de genitiv ale substantivelor feminine sunt: -ων, ών, -εων, -δων.

1.4.4.5. Neutrele cu desinenţa ϕ la nominativ singular (respectiv neutrele în -o, -ι, -ος, -μα) au următoarele desinenţe de genitiv singular: -ου, -ού, -ους, -(τ)ος.

1.4.4.6. La genitiv plural, neutrele recurg la următoarele desinenţe: -ων, -ών, -(τ)ων.

1.4.5. Adjectivele şi pronumele (cu excepţia formelor pronumelui personal de persoana I şi a II-a) recurg la aceleaşi desinenţe cazuale ca şi substantivul, având aceleaşi cazuri.

1.4.6. În limba neogreacă, apoziţia se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat.

Ex.: *Ηταν μητέρα πέντε παιδιών, δύο κοριτσιών και τριών αγορίων.*
şi nu
Ηταν μητέρα πέντε παιδιών, δύο κορίτσια και τρία αγόρια.

În acest exemplu substantivele "κοριτσιών" şi "αγοριών" sunt la genitiv plural, acordându-se cu substantivul determinat "παιδιών".

Aceeaşi regulă este urmată şi în cazul substantivelor precedate de ως sau de particula σαν.

Ex.: Η εκλογή **του**, ως προέδρου, υπήρξε πολύ δύσκολη.

1.4.7. În cazul pronumelui relativ (ο οποίος, η οποία, το οποίο) sau al pronumelor corelative ca όλος...όσος etc., al doilea element se acordă doar în gen şi număr cu substantivul determinat/cu primul element al corelativului, având însă cazul cerut de funcţia sa în propoziţia secundară.

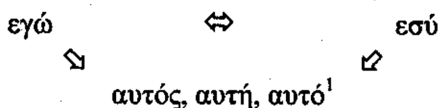
Ex.: Τα βιβλία είναι **των ανθρώπων**, / οι οποίοι τα αγόρασαν.
⇩ ⇩
m.G.pl. m.N.pl.

Είδα **όλους** / όσοι είναι σημαντικοί[1].
⇩ ⇩
m.Ac.pl. m.N.pl.

[1] Vezi Papazafiri, Ioanna, "*Λάθη στη χρήση της γλώσσας μας*", Vol. II, Ed. ΣΜΙΛΗ, Atena, 1997, pp.133-135.

1.5. PERSOANA

Categoria persoanei este fundamentală în cadrul pronumelui, unde practic, din punct de vedere morfologic şi semantic, există doar două persoane (persoana I şi persoana a-II-a), persoana a III-a fiind exprimată de un pronume deictic. Persoana reprezintă punctul tangenţial dintre nume şi verb.

[1] În ceea ce priveşte verbul, categoria persoanei este exprimată de însăşi desinenţa verbală. Prin urmare, folosirea pronumelui personal înaintea verbului are valoare strict emfatică. Vezi şi capitolul destinat verbului.

2. ARTICOLUL

2.1. GENERALITĂȚI

Neogreaca are două articole bine definite morfologic: 1. articolul hotărât (το οριστικό άρθρο) şi 2. articolul nehotărât (το αόριστο άρθρο). Aceste două articole prezintă forme specifice pentru cele trei genuri. În limba neogreacă articolul este plasat întotdeauna înaintea substantivului.

Acestor două tipuri de articole aspectate morfologic li se adaugă un al treilea tip de articol. Este vorba despre articolul zero (το μηδενικό άρθρο)[1] care, neavând expresie morfologică, se impune funcțional, în mod paradoxal, tocmai prin absența sa.

2.2. ARTICOLUL HOTARÂT

2.2.1. Flexiunea articolului hotărât la cele trei genuri (masculin, feminin şi neutru) şi la cele două numere (singular şi plural) este următoarea:

	SINGULAR			PLURAL		
	M	F	N	M	F	N
N.	*ο*	*η*	*το*	*οι*	*οι*	*τα*
G.	*του*	*της*	*του*	*των*	*των*	*των*
Ac.	*το(ν)*	*τη(ν)*	*το*	*τους*	*τις*	*τα*

Remarcăm faptul că unele forme ale articolului hotărât sunt identice la anumite cazuri. Astfel, G.sg. *του* este comun masculinului şi neutrului. *το* este comun neutrului N. şi Ac. singular şi, parțial, masculinului Ac. singular. Substantivele masculine şi cele feminine au la N. plural aceeaşi formă a articolului *οι*, care s-a extins de la masculine la feminine, înlocuind vechea formă a articolului hotărât feminin la N.pl. *αι*. Genitivul plural foloseşte la toate genurile forma *των* scrisă mereu cu *ω*. Neutrul urmează vechea regulă conform căreia acest gen are trei forme cazuale identice: nominativul, acuzativul şi vocativul. Astfel, la singular, pentru N. şi Ac. articolul este *το*, iar la plural *τα*.

---

[1] V. *"Θέματα νεοελληνικής σύνταξης"* - Διατμηματικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας, Φιλοσοφική Σχολή, Atena, 1998, pp.12-19.

2.2.2. În ceea ce priveşte utilizarea formelor *τον* şi *την* la Ac. singular (M. şi F.), gramaticile tradiţionale precizează că -ν final se păstrează atunci când substantivul în acuzativ are *în poziţie iniţială o vocală* sau una dintre consoanele/grupurile consonantice: *κ, π, τ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ, ξ, ψ*.

Pentru a evita confuziile în privinţa genului substantivelor masculine în acuzativ singular, susceptibile de confuzia cu neutrele (το φίλο/ το δέντρο), unii[1] au propus ca aşa-numita "regulă a lui -ν final" să nu fie respectată întru totul la substantivele masculine, sugerând să se folosească forma **τον** la acuzativ singular pentru toate substantivele masculine, indiferent de iniţiala lor. În ceea ce priveşte forma de feminin Ac.sg. a articolului hotărât, s-a propus respectarea regulii de mai sus, neexistând pericolul confuziei cu alt gen[2].

Din motive de consecvenţă gramaticală recomandăm[3] aplicarea riguroasă a regulii de folosire a lui -ν final, aşa cum este formulată în gramaticile tradiţionale, deoarece confuzia genurilor este posibilă doar în cazul substantivelor masculine în -ος şi a neutrelor în -ο. În unele situaţii, în ciuda identităţii morfologice dintre cele două forme ale articolului, confuzia este totuşi imposibilă, dacă se ia în considerare contextul. De exemplu, substantivul propriu Γιάννης / το Γιάννη (Ac.sg.) nu poate fi confundat cu un substantiv neutru, în cazul respectării regulii de mai sus. De aceea socotim inadecvată forma de Ac.sg. **τον** Γιάννη în locul celei corecte **το** Γιάννη.

În cazul unor forme ca:

N.sg. masc.	ο θείος -	Ac.sg.	το θείο (pe unchiul)
N.sg. neutru	το θείο -	Ac.sg.	το θείο (divinul)

confuzia este posibilă doar când întâlnim aceste forme scoase din context. Dacă vom scrie doar *το θείο,* scos din context, nu vom putea spune despre care dintre substantivele de mai sus este vorba. Dacă însă plasăm forma respectivă într-un context, confuzia nu mai este posibilă şi, prin urmare, putem respecta "regula lui -ν final".

[1] V. Babiniotis, G. *"Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας"*, Κέντρο Λεξικολογίας, Atena, 1997, p.277.

[2] În deja citata *"Γραμματική της νέας ελληνικής - Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή"*, în vol.I dedicat numelui, constatăm o inconsecvenţă a autorilor în respectarea regulii lui -ν final la articolul de gen feminin. Astfel, găsim formele ***τη μέρα, τη Δευτέρα, τη φούστα*** (p.44), cu respectarea regulii, dar şi forma ***την φιλόλογο*** (p.25), unde, în mod evident, regula nu mai este respectată. În limba vorbită, folosirea aleatorie a lui -ν în finalul articolului hotărât la Ac.sg., masculin şi feminin, este şi mai evidentă.

[3] V. şi *"Θέματα Νεοελληνικής Σύνταξης"*, p.12.

Ex.: 1. Είδα το θείο μου. (L-am văzut pe unchiul meu)
2. Εχει κλίση προς το θείο. (Are chemare către divin.)

Limba vorbită prezintă însă o tendință tot mai accentuată de folosire aleatorie a lui -ν nu numai la finalul articolului hotărât/nehotărât, ci și la finele unor substantive în acuzativ singular.

2.2.3. *Utilizări ale articolului hotărât*

2.2.3.1. Articolul hotărât indică faptul că obiectul denumit este cunoscut. Așadar, este folosit referențial.

*Πήρα ένα βιβλίο και ένα τετράδιο και του έδωσα **το** βιβλίο.*
(Am luat o carte și un caiet și i-am dat cartea.)

2.2.3.2. În plan semantic, articolul hotărât poate avea uneori o valoare generică.

Ο άνθρωπος χρειάζεται αρμωνία. (Omul are nevoie de armonie.)
"Οσο για τον[1] *ρατσισμό, αυτός ακόμα εκφράζεται με ουσιώδεις αιχμές."* (G&R 8, 71) (Cât privește rasismul, acesta încă se mai manifestă cu intensități substanțiale.)

2.2.3.3. Sunt întodeauna precedate de articolul hotărât următoarele categorii de substantive:

a) *nume proprii de persoane:*

*Είμαι **η Αλίνα**.* (Eu sunt Alina.)
***Ο Κάρολος** είναι ο πρώτος αριστερά.* (Carol e primul din stânga.)

b) *toponimele:*

η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Αθήνα, το Βουκουρέστι

c) *unele substantive în acuzativ singular sau plural cu valoare circumstanțială:*

***Τον Ιούλιο** θα πάνε **στη** θάλασσα.* (În iulie vor merge la mare.)
***Την Κυριακή** πηγαίνω στην εκκλησία.* (Duminica merg la biserică.)
*Διαβάζει **το** πρωί, **το** μεσημέρι, αλλά και **τα** μεσάνυχτα.* (Citește dimineața, după-amiaza, dar și la miezul nopții.)
***Στην** αρχή δεν έκανε τίποτα.* (La început nu făcea nimic.)
***Στις** αρχές του έτους μάς ήρθε καινούργιος δάσκαλος.* (La începutul anului ne-a venit un nou învățător.)
*Πληρώνεται 100.000 **την ημέρα**.* (Este plătit cu 100.000 pe zi.)
*Ερχεται δύο φορές **την** εβδομάδα (**το** μήνα, **το** χρόνο).* (Vine de două ori pe săptămână/pe lună/pe an.)

[1] După cum se vede în exemplul de mai sus, și în presa scrisă este frecventă folosirea aleatorie a lui -ν la forma de acuzativ singular a articolului hotărât masculin.

Una dintre cele mai uzitate prepoziţii, **σε**, în contact cu formele de acuzativ ale articolului hotărât dă, prin căderea lui -ε final, următoarele forme:

- la singular: σε + τον > στον
σε + την > στην
σε + το > το
- la plural: σε + τους > στους
σε + τις > στις
σε + τα > στα

Uneori, prepoziţia σε se combină şi cu formele de genitiv ale articolului hotărât, în formultări eliptice.

Ex.: σε + του > στου / στου παππά (το σπίτι) (în casa preotului)
σε + της > στης / στης μητέρας (το σπίτι) (în casa mamei)
σε + των > στων / στων φίλων (τον κήπο) (în grădina prietenilor)

d) *cu numerale sau substantive în acuzativ, exprimând complementul circumstanţial de timp:*

Τον είδα **<u>το</u>** 1998. (L-am văzut **<u>în</u>** 1998.)
Θα έρθω **<u>στη</u>** μία. (Voi veni **<u>la</u>** unu/ora unu.)
Θα έρθει **<u>στις</u>** τρείς. (Va veni <u>la</u> trei/ora trei.)
Θα έρθει **<u>στις</u>** δέκα του μηνός. (Va veni **<u>în</u>** zece ale lunii.)
Κατά τη δεκαετία **<u>του</u>** '60... (În deceniul anilor '60...)

e) *alte tipuri de construcţii cu numerale:*

"...οι νέες θρησκείες ξεπερνούν <u>τις</u> 10.000..." (G&R 8, 22)

dar

"...με πάνω από 250.000 οπαδούς." (Idem)

- *numerale substantivate:*

το πέντε (numărul cinci)
το δέκα (numărul zece)

- *exprimarea procentajului:*

το ένα τρίτο (o treime)
τα δύο τέταρτα (două pătrimi)
το 70 τοις εκατό (70%)

- *numeralul colectiv este exprimat prin conjuncţia <u>και</u> urmată de articolul hotărât şi de numeralul cardinal:*

και **οι** δύο (amândoi)
και **οι** τρεις (toţi trei, tustrei)

f) *înaintea adjectivelor*

- <u>*la gradul pozitiv*</u> *(are valoare adjectivală) (cel, cea, cei, cele):*

<u>Οι</u> καλοί είναι εδώ. (Cei buni sunt aici.)
Οι άνθρωποι <u>οι</u> καλοί είναι εδώ. (Oamenii cei buni sunt aici.)

Θέλω την κόκκινη. (O vreau pe cea roşie.)
Θέλω τον πέμπτο. (Îl vreau pe al cincilea.)

- tot la gradul pozitiv, dar la singular, articolul hotărât substantivează adjectivul pe care îl precede:

το ωραίο (frumosul)
το καλό (binele)
το άσχημο (urâtul)

- forma perifrastică a superlativului adjectivelor este exprimată prin adjectiv la gradul comparativ, precedat de articol hotărât:

ο καλύτερος άνθρωπος (cel mai bun om)
ο πιο άσχημος άνθρωπος (cel mai urât om)

- articolul hotărât se poate afla şi înaintea unor adjective la gradul superlativ:

το υπέρτατο Ον (Fiinţa supremă)
η υπέρτατη Εκκλησία (Biserica supremă) (G&R 8, 69)

g) *înaintea unor substantive, cu valoare emfatică, exprimând, mai ales în publicitate, excelenţa unui produs:*

Το μπισκότο. (Biscuitul = adevăratul biscuit)
Το βιβλίο. (Cartea = adevărata, cea mai bună carte)
Ο καφές. (Cafeaua = adevărata cafea)

În această situaţie articolul se pronunţă mai intens decât substantivul.

- tot înaintea unor substantive, în propoziţii exclamative, cu valoare peiorativă:

Το ζώο, τι μας έκανε; (Animalul, ce ne-a făcut!)

h) *înaintea unor verbe care astfel se substantivează:*

το είναι (fiinţa)
το γίγνεσθαι (devenirea)
το εκλέγειν (în expr. το δικαίωμα του εκλέγειν - dreptul de a alege)
το εκλέγεσθαι (idem. - dreptul de a fi ales)

i) *înaintea unor forme verbale la conjunctiv sau la indicativ prezent sau viitor, precedate de locuţiuni adverbiale, pentru a exprima propoziţii subiective:*

- Είναι μεγάλο πράγμα το να ξέρει κανείς τι κάνει.
- "Το κατά πόσον το επιχείρημα της "πατρωνίας" ευσταθεί απέναντι σε μια σημερινή αντίληψη περί διεθνούς δικαίου, παραμένει θέμα ανοιχτό". (G&R 8, 39)
- "Το κατά πόσον θα καταφέρει να εξέλθει απ' αυτήν, παραμένει το μεγάλο αίνιγμα του 21ου αιώνα". (G&R 8, 123)

j) *înaintea unor adverbe:*

οι άνω (cei de sus)
οι κάτω (cei de jos)
το/τα εξής (următoarele)

k) *articolul hotărât intră în componența pronumelor*

- *pronume de identitate:* ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο:

Είναι ο ίδιος άνθρωπος. (Este același om.)
[ο ίδιος este urmat de substantiv fără articol.]

- *pronumele de întărire (cu valoare adjectivală):*

Ο ίδιος ο Αλέκος μού το είπε. (Alekos însuși mi-a spus-o.)
[ο ίδιος este urmat de substantiv precedat de articol hotărât.]

- *pronumele relativ:*

ο οποίος, η οποία, το οποίο / οι οποίοι, οι οποίες, τα οποία

- *pronumele reflexiv:*

ο εαυτός μου, ο εαυτός σου etc.

- *adjectivul posesiv:*

ο δικός μου / η δική μου / το δικό μου etc.

În ceea ce privește topica articolului, acesta se află întotdeauna înaintea substantivului. Când substantivul este precedat de un adjectiv, articolul este plasat înaintea adjectivului. Astfel, avem următoarea secvență: articol hotărât + adjectiv + substantiv (ο άνθρωπος - ο καλός άνθρωπος). În cazul în care substantivul este precedat de două adjective, articolul este plasat înaintea primului adjectiv: articol + adj.1 + adj.2 + substantiv.

Ex.: "... η ολιστική και μονιστική πνευματικότητα..." (G&R 8, 123)

Când într-o propoziție avem două substantive articulate hotărât, fiecare substantiv este precedat de articolul său.

Ex.: "... στον τομέα της οικονομίας και της πολιτικής..." (G&R 8,123)

Când avem secvența: articol hotărât + substantiv + articol hotărât + adjectiv, al doilea articol are valoare adjectivală: το σπίτι το ωραίο (casa cea frumoasă).

2.3. *ARTICOLUL NEHOTARÂT*

2.3.1. Articolul nehotărât prezintă următoarea flexiune:

	SINGULAR			PLURAL		
	M	F	N	M	F	N
N.	ένας	μία	ένα	-	-	-
G.	ενός	μιας	ενός	-	-	-
Ac.	ένα(ν)	μια(ν)	ένα	-	-	-

După cum reiese din paradigma de mai sus, articolul nehotărât nu are forme de plural. Pentru plural, recurge la pronumele nehotărâte (κάτι, μερικοί, κάποιοι, κάμποσοι).

Δως μου κάνα βιβλίο. (Dă-mi o carte.)
Δως μου μερικά βιβλία. (Dă-mi nişte cărţi.)
Ηρθαν μερικοί άνθρωποι. (Au venit nişte oameni.)

În fapt, articolul nehotărât este exprimat la singular prin numeralul cardinal "unu", care are forme pentru cele trei genuri.

Articolul nehotărât prezintă forme comune la neutru (N. şi Ac. singular), la masculin şi neutru (G. singular), la feminin (N. şi Ac. singular) şi, parţial, la masculin şi neutru (Ac. singular).

2.3.2. Articolul nehotărât este concurat cu succes la singular de forme ale pronumelui nehotărât (κανένας, κάνα - "vreunul" şi κάποιος "unul, cineva, careva"). Exprimă o raportare nedefinită la obiectul la care se referă locutorul.

Ex.: Βρήκα μια λύση. (Am găsit o soluţie.)

Uneori, această raportare nedefinită este parţială.

Ex.: Ηρθε ένας συμμαθητής μου. (A venit un coleg de-al meu.)

2.3.3. Utilizări

2.3.3.1. Articolul nehotărât poate indica faptul că substantivul înaintea căruia se află are sens generic:

Ενα παλληκάρι ποτέ δε φοβάται. (Un voinic nu se teme niciodată.)

2.3.3.2. Înaintea numelor proprii exprimă excelenţa:

Μόνο μια Μαρία Κάλλας θα τραγουδούσε έτσι. (Doar o Maria Kallas ar cânta aşa.)

2.3.3.3. Uneori raportarea nedefinită este exprimată prin absenţa articolului nehotărât:

Είδα άλογα, γύδες και πρόβατα. (Am văzut cai, capre şi oi.)

2.3.3.4. Articolul nehotărât poate fi folosit pentru a exprima circumstanţa temporală:

μια μέρα (într-o zi)
ένα καλοκαίρι (într-o vară)
μια φορά κ' έναν καιρό (odată [a fost odată ca niciodată])

2.3.3.5. Este frecvent folosit în unele expresii (cu prepoziţii sau nu):

ως ένα σημείο (până într-un punct)
από μια άποψη (dintr-un punct de vedere)
μια... μια (ba... ba)

μια γελούσε, μια έκλεγε (ba râdea, ba plângea)
από τη μία ... από την άλλη (pe de o parte... pe de alta...)

2.3.3.6. Cu valoare emfatică, articolul nehotărât subliniază excelența calităților substantivului pe care îl precede:

Ηταν ένας γιατρός! (Era un doctor!)

2.3.3.7. În apoziții, articolul nehotărât exprimă raportarea nedefinită parțială:

"...ο Γάλλος συγγραφέας Ρομάν Ρολλάν, ένας σύγχρονος του Γκάντι..." (G&R 8, 51)

2.3.4. Topica

Ca și articolul hotărât, articolul nehotărât este plasat înaintea substantivului. Când însă substantivul este precedat de alte părți de vorbire, secvențele pot fi următoarele:

2.3.4.1.	articol +	adjectiv +	substantiv
	ένας	**καλός**	**καλόγερος**
	(un călugăr bun)		
2.3.4.2.	articol +	adj. pronominal +	substantiv
	ένας	**άλλος**	**άνθρωπος**
	(un alt om)		
2.3.4.3.	adj. pronominal +	articol +	substantiv
	άλλη	**μια**	**εβδομάδα**
	(încă o săptămână)		
2.3.4.4.	articol +	adj. pronominal +	substantiv
	μια	**άλλη**	**κοπέλα**
	(o altă fată)		
2.3.4.5.	articol +	adj. pronominal nehot. +	substantiv
	μια	**κάποια**	**κυρία**
	(o oarecare doamnă+nume propriu)		
	ένας	**κάποιος**	**κύριος**
	(un oarecare domn+nume propriu)		
	μια	**κάποια**	**ανησυχία**
	(o oarecare neliniște)		
	μιας	**κάποιας**	**ηλικίας**
	(de o oarecare vârstă)		
	μια	**τέτοια**	**ιδέα**
	(o asemenea idee)		

"...διαφωνούσε με μια τέτοια προοπτική." (G&R 8, 50)
"...σε μια ύστατη προσπάθεια άρχισε να νηστεύει." (G&R 8, 50)

2.4. <u>*ARTICOLUL ZERO*</u>

Articolul zero îşi face remarcate valorile, funcţionând, în mod paradoxal, tocmai prin absenţă. Morfologic inexistent (*ϕ*), acest articol compensează prin multipla sa funcţionalitate în plan semantic.

<u>art. hot.</u>	<u>art. nehot.</u>	<u>art. zero</u>
το μάθημα	ένα μάθημα	*ϕ* μάθημα

2.4.1. <u>Utilizări</u>

2.4.1.1. *după verbele ονομάζομαι şi παραμένω, urmate de un nume propriu:*

Ονομάζομαι *ϕ* Νίκος Παυλίδης.

"...οι παραδόσεις τους παραμένουν ακόμη και σήμερα *ϕ* ζωντανά στοιχεία της ύπαρξής τους." (G&R 8, 71)

2.4.1.2. *cu valoare generică:*

Εχω *ϕ* σπίτι. (Am casă.)

Σπουδάζει *ϕ* νομική. (Studiază dreptul.)

ϕ Σκυλί που γαβγίζει δε δαγκώνει. (Câinele care latră nu muşcă.)

Remarcăm faptul că articolul zero din limba greacă este redat adesea în limba română prin articol hotărât cu valoare generică.

2.4.1.3. *în expresii verbale, în locuţiuni prepoziţionale, sau formulări cu valoare participială, specifice limbii neoelene ca:*

θέλει *ϕ* υπομονή	(e nevoie de răbdare)
κάνω *ϕ* υπομονή	(am răbdare)
παίρνω *ϕ* είδηση	(prind de veste)
έχω *ϕ* σκοπό να...	(urmăresc să...)
κατά *ϕ* σημερινή βάση	(zilnic)
από *ϕ* πλευράς πεποιθήσεων	(în ce priveşte convingerile)
με *ϕ* αποτέλεσμα να...	(având drept rezultat...)
από *ϕ* πολλές απόψεις	(din multe puncte de vedere)
με *ϕ* φόντο	(pe fondul)
με *ϕ* ένταλμα	(cu mandat)
με *ϕ* ηγέτη +nume propriu articulat	(avându-l drept lider)
με *ϕ* επικεφαλής+nume propriu	(avându-l drept şef)

"Οι πολιτικές εξελίξεις (...) οδήγησαν <u>σε *ϕ* κορύφωση</u> της σκληρότητας (...)". (G&R 8, 50)

"Το κίνημα (...) συνέχισε να υπάρχει, <u>με</u> *ϕ* πνευματικό <u>ηγέτη</u> τον Β. Μπάβε και *ϕ* πολιτικό <u>εκπρόσωπο</u> τον Τ. Π. Ναραγιάν." (G&R 8, 51)

2.4.1.4. *articolul zero mai apare în formulări ce exprimă reciprocitatea (nume proprii sau comune în genitiv), vârsta, sau în cazul unor apoziţii:*

συνάντηση ϕ Κλίντον-Γέλτσιν
συνεργασία ϕ εκκλησίας και κράτους
"Οι περισσότεροι ήταν ϕ νεαρής ηλικίας, 30 έως 40 ϕ χρονών." (G&R 8, 87)
"...ο Σιμών (...), ϕ γιος ενός μάγου-θεραπευτή στο (...) Κόγκο". (G&R 8, 69)
"...ο νέος πριμάτος της Πολωνίας, ϕ καρδινάλιος Γιόζεφ Γκλεμπ..." (G&R 8, 61)
"Ο Κάρολ, ϕ βρέφος, μαζί με τη μητέρα του..." (G&R 8, 78)
"ϕ Δεκαετία του '20. Η μητέρα του (...) με τον αδελφό του ϕ Εδμούντο." (G&R 8, 79)

2.4.1.5. *articolul zero poate avea şi valoare emfatică. Ca în multe din situaţiile descrise mai sus, se traduce în limba română cu articolul hotărât.*

ϕ Αδερφή του είμαι! (Doar sunt sora lui!)

2.4.2. <u>Topica</u>. În ceea ce priveşte poziţia articolului zero în frază, putem avea următoarele secvenţe:

2.4.2.1. Verbe ca "a fi" sunt urmate de substantive precedate de articolul zero (ϕ).

verb	+	articol zero	+	substantiv în N.
είμαι		ϕ		καθηγητής
γίνομαι		ϕ		φοιτητής
διορίζομαι		ϕ		διευθυντής
εκλέγομαι		ϕ		πρόεδρος
διατελώ		ϕ		καθηγητής
χρηματίζω		ϕ		επιμελητής

2.4.2.2. Pentru a desemna nume de străzi, bulevarde, pieţe, instituţii, judeţe etc. utilizăm următoarea secvenţă:

substantiv	+	articol zero	+	subst. propriu în G.
Οδός		ϕ		Αισχίνου
Λεωφόρος		ϕ		Αμαλίας
Πλατεία		ϕ		Ελευθερίας
Νομός		ϕ		Ηλίας
Πανεπιστήμιο		ϕ		Αθηνών

2.4.2.3. Atributul substantival prepoziţional din limba română este exprimat în limba greacă prin următoarea secvenţă:

substantiv	+	articol zero	+	substantiv în G.
γιαλιά		ϕ		ηλίου
είδη		ϕ		δέρματος
λεξικό		ϕ		τσέπης
φακοί		ϕ		επαφής

2.4.2.4. Articolul zero apare şi în propoziţii exclamative eliptice:

ϕ Προσοχή! (Atenţie!)
ϕ Ησυχία! (Linişte!)

De asemenea, mai apare şi înaintea substantivelor proprii/comune în vocativ:

ϕ Κύριε! (Domnule!)

2.5. *OMISIUNEA ARTICOLULUI*

Articolul hotărât şi cel nehotărât pot fi omise uneori din motive de economie verbală sau din grabă, cu condiţia să nu fie alterat mesajul. Omiterea articolului este frecventă în stilul jurnalistic, în anunţuri de mică publicitate, fără a avea însă o valoare semantică sau sintactică deosebită, aşa cum se întâmpla în cazul articolului zero. Omisiunea articolului este uzitată cel mai mult în titlurile unor articole din presă.

Ex.: "Πανόραμα της παγκόσμιας θρησκευτικότητας"
"Ολοκαύτωμα"
"Ανατολικό μπλόκ"
"Πάτριο ημερολόγιο"
"Πηγές"

Tot din motive de economie, articolul este omis şi în denumirile unor legi, acte normative etc.

Διάταξη για τη μόρφωση του κλήρου.
Διάταξη για τη χριστιανική παιδεία.

3. SUBSTANTIVUL

3.1.DECLINAREA SUBSTANTIVELOR MASCULINE

3.1.0. *Generalităţi*

Tendinţa sistemului flexionar al substantivului a fost aceea de simplificare. Substantivele cu flexiune mai complicată, cu alternanţe consonantice/vocalice, s-au simplificat prin analogie cu substantivele aparţinând unei clase flexionare mai regulate. Gramaticile tradiţionale disting următoarele tipuri flexionare masculine:

1. substantive masculine în -ας parisilabice şi imparisilabice
2. substantive masculine în -ης parisilabice şi imparisilabice
3. substantive masculine în -ης cu plural dublu (parisilabic şi imparisilabic)
4. substantive masculine în -ές imparisilabice
5. substantive masculine în -ούς imparisilabice
6. substantive masculine în -ος parisilabice

3.1.1. *Substantive masculine în -ας parisilabice*

3.1.1.1. Marea majoritate a substantivelor masculine în -ας provin din masculinele de declinarea I din greaca veche, cu tema în -α-/-η-. Multe însă sunt vechi substantive contrase de declinarea I ca: Βορράς<Βορρέας. Foarte multe dintre substantivele în -ας sau în -ης provin din substantive ce în greaca veche aparţineau declinării a III-a cu tema în oclusivă, siflantă sau sonantă. Prin analogie, paradigma s-a simplificat, iar substantivele respective şi-au modificat flexiunea, evitând astfel alternanţele consonantice/vocalice. Astfel:

κάλυξ, -υκος	>	κάλυκας	(caliciu)
πίναξ, -ακος	>	πίνακας	(tablou)
φύλαξ, -ακος	>	φύλακας	(paznic)
Αραψ, -αβος	>	Αραβας	(arab)
γίγας, -αντος	>	γίγαντας	(gigant)
δαίμων, -ονος	>	δαίμονας	(demon)
γέρων, -οντος	>	γέροντας	bătrân)
μην, μηνός	>	μήνας	(lună)
ποιμήν, -ένος	>	ποιμένας	(păstor)
αιών, -ώνος	>	αιώνας	(secol)

αγών, -ώνος	>	αγώνας	(luptă)
αήρ, αέρος	>	αέρας	(aer)
πατήρ, πατρός	>	πατέρας	(tată)
ανήρ, ανδρός	>	άνδρας	(bărbat)
σωτήρ, σωτήρος	>	σωτήρας	(mântuitor)
μάρτυρ, -υρος	>	μάρτυρας	(martir, martor)
ρήτωρ, -ορος	>	ρήτορας	(retor)

În acest tip flexionar parisilabic se încadrează şi unele substantive derivate cu sufixe ca: -τήρας, -άκης, -ώνας, -ιώνας.

Exemple:

κινώ	>	κινητήρας
κόσμος	>	κοσμάκης
ξένος	>	ξενώνας
αμπέλι	>	αμπελώνας

De asemenea masculinele în -ίας (λοχίας) sunt tot derivate, dar. cu sufixul -ίας<I.E.*-iya (καρχαρ-ίας, αστερ-ίας, γυναικ-ίας). Acest sufix este productiv în neogreacă, unde întâlnim substantive ca: αντιρησσ-ίας, αισθηματ-ίας, δηλωσ-ίας, ταραξ-ίας, ταμ-ίας, νεαν-ίας, κτηματ-ίας.

Unele substantive masculine de declinarea a III-a consonantică din greaca veche îşi păstrează flexiunea neregulată în greaca modernă, fără a-şi regulariza paradigma. Din această categorie fac parte în general nume proprii ca: Πλάτων, Σίμων, Αρίων, Ιάσων. Unele dintre acesta prezintă însă forme duble: Ιάσων/Ιάσονας, Παν/Πάνας. Unele masculine în -ας provin din vechi teme în siflantă cu sufixul de lărgire -τ- (ιδρώς, ιδρώ-τ-ος>ιδρώτας/ έρως, έρω-τ-ος>έρωτας).

3.1.1.2. Substantive masculine parisilabice în-ας proparoxitone[1]

ήρω-α-ς / ήρω-ες (erou)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	ήρω-α-ς	οι	ήρω-ες
G.	του	ήρω-α	των	ηρώ-ων
Ac.	τον	ήρω-α	τους	ήρω-ες
V.	-	ήρω-α	-	ήρω-ες

[1] Oxitone sunt substantivele accentuate pe ultima silabă, paroxitone sunt subtantivele accentuate pe penultima silabă şi proparoxitone sunt cele accentuate pe antepenultima silabă.

3.1.1.3. Substantive masculine parisilabice în -ας paroxitone

κανόν-α-ς / κανόν-ες (regulă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	κανόν-α-ς	οι	κανόν-ες
G.	του	κανόν-α	των	κανόν-ων
Ac.	τον	κανόν-α	τους	κανόν-ες
V.	-	κανόν-α	-	κανόν-ες

3.1.1.4. Substantive masculine parisilabice în -ίας

λοχ-ία-ς / λοχ-ίες (sergent)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	λοχ-ία-ς	οι	λοχ-ί-ες
G.	του	λοχ-ία	των	λοχ-ι-ών
Ac.	το	λοχ-ία	τους	λοχ-ί-ες
V.	-	λοχ-ία	-	λοχ-ί-ες

Observații:

a) În general, accentul substantivelor masculine parisilabice în -ας se află pe antepenultima sau pe penultima silabă.

b) Substantivele proparoxitone deplasează accentul de pe antepenultima silabă pe penultima silabă la genitiv plural: ο ήρωας - των ηρώων.

c) La substantivele masculine parisilabice în -ας paroxitone remarcăm faptul că, în vreme ce substantivele provenite din vechile substantive de declinarea a III-a nu deplasează accentul în cursul flexiunii, menținându-se pe silaba pe care se afla la nominativ singular, substantivele de tip λοχ-ίας deplasează accentul pe ultima silabă la genitiv plural: ο λοχ-ίας / των λοχ-ιών. De asemenea, coboară accentul pe ultima silabă la genitiv plural substantivele: ο άνδρας, ο μήνας / των ανδρών, των μηνών, care la genitiv singular păstrează forme duble - una adaptată noii paradigme, iar cealaltă continuând forma veche.

Ex.: του άνδρα / του ανδρός, του μήνα / του μηνός

d) O altă sursă care furnizează substantive parisilabice în -ιάς este evoluția unor substantive (e drept, aceste substantive reprezintă forme populare) prin sinizeză.

Ex.:	φονεύς	> φονέας	> φον-ιάς
	χαλκεύς	> χαλκέας	> χαλκ-ιάς

3.1.2. *Substantive masculine imparisilabice în -ας*

3.1.2.1. În general, este vorba despre substantive de proveniență străină, accentuate de obicei pe ultima silabă (excepție: κάλφας/καλφάδες < turc. kalfa).

Ex.: αββάς / αββάδες < lat. abba
μουλάς / μουλάδες < pers. mulla
χαλβάς / χαλβάδες < turc. halva

Tot în această categorie se încadrează şi unele substantive provenite din adjective, la rândul lor derivate de la substantive cu sufixul augmentativ -αράς : κοιλιά > κοιλ-αράς (burtos) sau cu sufixul -άς, care exprimă meserii: το ψάρι > ο ψαρ-άς (pescar), το σφουγγάρι > ο σφουγγαρ-άς (culegător de bureți).

3.1.2.2. Substantive masculine imparisilabice în -ας paroxitone

κάλφ-α-ς / καλφ-ά-δες (calfă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	κάλφ-α-ς	οι	καλφ-ά-δες
G.	του	κάλφ-α	των	καλφ-ά-δων
Ac.	τον	κάλφ-α	τους	καλφ-ά-δες
V.	-	κάλφ-α	-	καλφ-ά-δες

3.1.2.3. Substantive masculine imparisilabice în -άς oxitone

παπ-ά-ς / παπ-ά-δες (preot)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	παπ-ά-ς	οι	παπ-ά-δες
G.	του	παπ-ά	των	παπ-ά-δων
Ac.	τον	παπ-ά	τους	παπ-ά-δες
V.	-	παπ-ά	-	παπ-ά-δες

Observație:

Substantivele masculine imparisilabice în -άς (paroxitone şi oxitone) la plural sunt accentuate întotdeauna pe penultima silabă. Ele au trei forme cazuale identice: la singular (genitivul, acuzativul şi vocativul, cu desinența zero) şi la plural (nominativul, acuzativul şi vocativul, cu desinența -δες).

3.1.3. *Substantive masculine în -ης parisilabice*

3.1.3.1. Majoritatea acestor substantive provin, ca şi cele în -άς, din vechi substantive aparţinând în greaca veche declinării I ca: ποιητής, μαθητής, πολίτης, sau declinării I contrase (Ερμής < Ερμέας).

În acest tip flexionar parisilabic (prezintă acelaşi număr de silabe la singular şi la plural) se încadrează şi unele substantive derivate cu sufixe ca: -της, -ιστής, -ίτης, -αΐτης, -ιάτης, -ώτης, -ιώτης etc.

Ex.:	αγοράζω	> αγοραστής	(cumpărător)
	ψέλνω	> ψάλτης	(psalt)
	ράβω	> ράφτης	(croitor)
	Ανατολή	> Ανατολίτης	(oriental)
	Μοραή	> Μοραΐτης	(morait)
	Σπάρτη	> Σπαρτιάτης	(spartan)
	Φανάρι	> Φαναριώτης	(fanariot)
	Ηπειρος	> Ηπειρώτης	(epirot)

3.1.3.2. Substantive masculine parisilabice în -ης paroxitone

πολίτ-η-ς / πολίτ-ες (cetăţean)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	πολίτ-η-ς	οι	πολίτ-ες
G.	του	πολίτ-η	των	πολιτ-ών
Ac.	τον	πολίτ-η	τους	πολίτ-ες
V.	-	πολίτ-η	-	πολίτ-ες

3.1.3.3. Substantive masculine parisilabice în -ής oxitone

μαθητ-ή-ς / μαθητ-ές (elev)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	μαθητ-ή-ς	οι	μαθητ-ές
G.	του	μαθητ-ή	των	μαθητ-ών
Ac.	το	μαθητ-ή	τους	μαθητ-ές
V.	-	μαθητ-ή	-	μαθητ-ές

Observaţii:

a) Substantivele masculine parisilabice în -ης paroxitone deplasează accentul în cursul flexiunii pe ultima silabă la genitiv plural: ο πολίτ-ης /των πολιτ-τών.

b) Substantivele masculine parisilabice în -ής/-ης oxitone şi paroxitone au trei forme cazuale identice: la singular (genitiv, acuzativ şi vocativ, cu

desinența zero) și la plural (nominativ, acuzativ și vocativ, cu desinența -éς/-ες).

c) Unele substantive masculine în -ης fac pluralul în -εις. Este vorba de vechi substantive în -ις sau -υς. Din această categorie fac parte substantive ca:

N.sg.	Ac.sg.	G.sg.	N./Ac.pl.	G.pl.
1. ο πρύτανης <gr.v. πρύτανις	τον πρύτανη	του πρυτάν-εως	πρυτάν-εις	πρυτάν-εων
2. ο λάτρης <gr.v. λάτρις	τον λάτρη	-	λάτρεις	λάτρ-εων
3. ο όφης <gr.v. όφις	τον όφιν	του όφ-εως	όφ-εις	όφ-εων
4. ο μάντης <gr.v. μάντις	το μάντη	του μάντ-εως	μάντ-εις	μάντ-εων
5. ο όχρης <gr.v. όχρις	τον όχριν	του όχρ-εως	όχρ-εις	όχρ-εων
6. ο πρέσβης <gr.v.πρέσβυς	τον πρέσβη	του πρέσβ-εως	πρέσβ-εις	πρέσβ-εων

Acest tip de substantive masculine tinde să-și regularizeze flexiunea, prin analogie cu restul masculinelor în -ης, având genitivul singular în -η: του πρέσβη, του μάντη, του πρύτανη, του λάτρη.

3.1.4. <u>Substantive masculine în -ης imparisilabice</u>

3.1.4.1. Sunt imparisilabice destul de puține substantive ce reprezintă împrumuturi din alte limbi.

Ex.: χαλίφης < arab. khalifah
εμίρης < arab. emir
γκιόνης < alb. gjon

Tot imparisilabice sunt anumite nume proprii și patronime (Περικλής, Γιάννης, Αρμένης), dar și substantive derivate cu sufixele:

- άρης/-ιάρης - βάρκα > βαρκ-άρης
- τζής (<turc. -ci) - κουλούρι > κουλουρ-τζής

sau împrumuturi din limba turcă:

- μπογια-τζής < turc. boyaci
- καφε-τζής < turc. kahveci

3.1.4.2. Substantive masculine imparisilabice în -ης proparoxitone

φούρναρ-η-ς / φουρνάρ-η-δες (brutar)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	φούρναρ-η-ς	οι	φουρνάρ-η-δες
G.	του	φούρναρ-η	των	φουρνάρ-η-δων
Ac.	το	φούρναρ-η	τους	φουρνάρ-η-δες
V.	-	φούρναρ-η	-	φουρνάρ-η-δες

3.1.4.3. Substantive masculine imparisilabice în -ης paroxitone

χαλίφ-η-ς / χαλίφ-η-δες (calif)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	χαλίφ-η-ς	οι	χαλίφ-η-δες
G.	του	χαλίφ-η	των	χαλίφ-η-δων
Ac.	το	χαλίφ-η	τους	χαλίφ-η-δες
V.	-	χαλίφ-η	-	χαλίφ-η-δες

3.1.4.4. Substantive masculine imparisilabice în -ής oxitone

καφετζ-ή-ς / καφετζ-ή-δες (proprietar de cafenea)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	καφετζ-ή-ς	οι	καφετζ-ή-δες
G.	του	καφετζ-ή	των	καφετζ-ή-δων
Ac.	τον	καφετζ-ή	τους	καφετζ-ή-δες
V.	-	καφετζ-ή	-	καφετζ-ή-δες

Observații:

a) Substantivele masculine imparisilabice în -ης proparoxitone la plural deplasează accentul pe silaba următoare, din cauza regulii limitării accentului (accentul nu poate sta decât pe una din ultimele trei silabe): φούρναρης/φουρνάρηδες.

b) Substantivele imparisilabice în -ης (toate cele trei categorii) au trei cazuri identice la singular (genitivul, acuzativul şi vocativul cu desinența zero) şi la plural (nominativul, acuzativul şi vocativul cu desinența -δες).

c) Desinența genitivului plural este -δων.

3.1.5. *Substantive masculine în -ης cu plural dublu*

3.1.5.1. Unele substantive masculine în -ης prezintă la plural forme duble, parisilabice şi imparisilabice. La acest tip de substantive avem două categorii de substantive cu plural dublu: paroxitone şi oxitone.

3.1.5.2. Substantive masculine în -ης cu plural dublu, paroxitone

αφέντ-η-ς / αφέντ-ες + αφεντ-ά-δες (stăpân)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	αφέντ-η-ς	οι	αφέντ-ες / αφεντ-ά-δες
G.	του	αφέντ-η	των	αφεντ-ών / αφεντ-ά-δων
Ac.	τον	αφέντ-η	τους	αφέντ-ες / αφεντ-ά-δες
V.	-	αφέντ-η	-	αφέντ-ες / αφεντ-ά-δες

3.1.5.3. Substantive masculine în -ής cu plural dublu, oxitone

θεριστ-ή-ς / θεριστ-ές + θεριστ-ά-δες (secerător)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	θεριστ-ή-ς	οι θεριστ-ές	/ θεριστ-ά-δες
G.	του	θεριστ-ή	των θεριστ-ών	/ θεριστ-ά-δων
Ac.	το	θεριστ-ή	τους θεριστ-ές	/ θεριστ-ά-δες
V.	-	θερισ-ή	- θεριστ-ές	/ θεριστ-ά-δες

Observaţii:

a) Substantivele masculine în -της, paroxitone cu dublu plural, la a doua formă de plural (cea imparisilabică) coboară accentul cu o silabă: ο αφέντης / οι αφεντάδες.

b) Substantivele masculine în -τής oxitone, cu plural dublu, la a doua formă de plural (cea imparisilabică) sunt accentuate la toate cazurile pe penultima silabă.

c) Aceste substantive au trei forme cazuale identice la singular (genitivul, acuzativul şi vocativul) şi la plural (nominativul, acuzativul şi vocativul).

d) Desinenţa genitivului plural este -ών pentru forma parisilabică şi -δων pentru cea imparisilabică.

3.1.6. *Substantive masculine imparisilabice în -ές*

3.1.6.1. În general, această categorie flexionară cuprinde substantive împrumutate din alte limbi.

Ex.:	καναπές	< fr. canapé
	καφές	< arab. kahve

κορσές	< fr. corset
μιναρές	< turc. minare
ναργιλές	< turc. nargile
πανσές	< fr. pansée
τελεμές	< turc. teleme
τενεκές	< turc. tenece

3.1.6.2. Flexiunea substantivelor masculine imparisilabice în -ές

μενεξ-έ-ς / μενεξ-έ-δες (viorea)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	μενεξ-έ-ς	οι	μενεξ-έ-δες
G.	του	μενεξ-έ	των	μενεξ-έ-δων
Ac.	το	μενεξ-έ	τους	μενεξ-έ-δες
V.	-	μενεξ-έ	-	μενεξ-έ-δες

Observații:

a) Substantivele masculine imparisilabice în -ές formează pluralul doar imparisilabic.

b) La plural accentul este plasat întotdeauna pe penultima silabă: ο καφές / οι καφέδες.

c) Substantivele masculine imparisilabice în -ές au trei forme cazuale identice la singular (genitivul, acuzativul și vocativul, ce au desinența zero) și la plural (nominativul, acuzativul și vocativul, cu desinența -δες).

d) Desinența genitivului plural este -δων.

3.1.7. *Substantive masculine în -ούς defective de plural și substantive în -ούς imparisilabice*

3.1.7.1. Această clasă flexionară cuprinde un număr destul de redus de substantive. Pe lângă substantivul παππούς/παππούδες întâlnim vechi substantive contrase de declinarea a II-a cu tema în -ο-/-ε-. Unele dintre ele nu au forme de plural:

ο Ιησούς	< ebr. Yesuah < Yehosuah
ο νούς	< gr.v. νόος
ο ρους	< gr. v. ρόος
ο πλους	< gr. v. πλόος

3.1.7.2. Substantive masculine în -ους fără plural

νου-ς (minte, cuget)

	SINGULAR		PLURAL
N.	ο	νους	-
G.	του	νου	-
Ac.	το	νου	-
V.	-	νου	-

3.1.7.3. Substantive masculine în -ούς imparisilabice

παππ-ού-ς / παππ-ού-δες (bunic)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	παππ-ού-ς	οι	παππ-ού-δες
G.	του	παππ-ού	των	παππ-ού-δων
Ac.	τον	παππ-ού	τους	παππ-ού-δες
V.	-	παππ-ού	-	παππ-ού-δες

3.1.8. *Substantive masculine parisilabice în -ος*

3.1.8.1. Această clasă flexionară cuprinde substantive care în greaca veche aparţineau declinării a II-a (tema ο/ε) άνθρωπος, βίος, καρπός etc. sau declinării a II-a atice, ce avea vocala tematică lungă (-ω-).

λαός < λεώς	(popor)
ναός < νεώς	(templu, biserică)
λαγός < λαγώς	(iepure)

În funcţie de poziţia accentului, această categorie flexionară cuprinde substantive proparoxitone, paroxitone şi oxitone.

3.1.8.2. Substantive masculine în -ος proparoxitone

δάσκαλ-ο-ς / δάσκαλ-οι (dascăl)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	δάσκαλ-ο-ς	οι	δάσκαλ-οι
G.	του	δασκάλ-ου	των	δασκάλ-ων
Ac.	το	δάσκαλ-ο	τους	δασκάλ-ους
V.	-	δάσκαλ-ε	-	δάσκαλ-οι

Observații:

a) Substantivele masculine în -ος (proparoxitone, paroxitone și oxitone) au vocativul singular în -ε. Unele substantive nume proprii nu au vocativul în -ε, ci în -ο (ο Γιώργος / - Γιώργο).

b) Substantivele masculine în -ος proparoxitone deplasează accentul pe penultima silabă la următoarele cazuri:

G. sg. - *του δασκάλου*
G. pl. - *των δασκάλων*
Ac. pl. - *τους δασκάλους*

c) Desinența de genitiv singular este -ου, iar cea de genitiv plural -ων.

d) Desinența nominativului plural este -οι, iar cea a acuzativului plural -ους.

3.1.8.3. Substantive masculine în -ος paroxitone

λόγ-ο-ς / λόγ-οι (logos)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	λόγ-ο-ς	οι	λόγ-οι
G.	του	λόγ-ου	των	λόγ-ων
Ac.	το	λόγ-ο	τους	λόγ-ους
V.	-	(λόγ-ε)	-	λόγ-οι

Observații:

a) Substantivele masculine paroxitone în -ος nu deplasează accentul în cursul flexiunii. Face excepție substantivul χρόνος (timp, an) care deplasează accentul la genitiv plural pe ultima silabă, atunci când indică vârsta.

Ex.: *Ο Κωνσταντίνος είναι 40 χρονών.*

b) Nominativul și vocativul plural sunt identice, având desineța -οι.

c) Unele substantive nume proprii formează vocativul în -ο.

Ex.: *Αλέκος / - Αλέκο*
Πέτρος / - Πέτρο

3.1.8.4. Substantive masculine în -ός oxitone

λα-ό-ς / λα-οί (popor)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	λα-ό-ς	οι	λα-οί
G.	του	λα-ού	των	λα-ών
Ac.	το	λα-ό	τους	λα-ούς
V.	-	λα-έ	-	λα-οί

3.1.9. *Substantive masculine în -έας*

3.1.9.1. Pe lângă tipurile nominale masculine descrise mai sus, în categoria masculinelor în -ας s-au păstrat substantive masculine nume de ocupații bărbătești (ο γραμματέας, ο συγγραφέας, ο διερμηνέας, ο ιερέας - secretar, scriitor, interpret, preot) cu pluralul în -είς, în care se recunoaște cu ușurință tema în -ηF- de tip βασιλεύς (din greaca veche), ce dă în neogreacă βασιλ-έας. La plural, acest tip de substantive are (la nominativ, acuzativ și vocativ) o silabă mai puțin decât la singular.

Ex.: ο γραμ-μα-τέ-ας / οι γραμ-μα-τείς

3.1.9.2. Flexiunea acestei categorii de substantive masculine în neogreacă este următoarea:

γραμματ-έα-ς / γραμματ-είς (secretar)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	ο	γραμματ-έα-ς	οι	γραμματ-είς
G.	του	γραμματ-έα	των	γραμματ-έων
Ac.	το	γραμματ-έα	τους	γραμματ-είς
V.	-	γραμματ-έα	-	γραμματ-είς

3.1.10. Dintre *temele nominale vechi în /w/*, care vocalizat devine /υ/, în neogreacă subzistă, păstrând vechea flexiune, câteva substantive - e drept, puțin uzitate -, care în general sunt înlocuite de substantive cu flexiune regulată.

Ex.:	1	sg.	ο ιχθύς, του ιχθύος, τον ιχθύ	(pește)
		pl.	οι ιχθύες, των ιχθύων, τους ιχθύς	
	2	sg.	ο μυς, του μυός, το μυ	(mușchi)
		pl.	οι μύες, των μυών, τους μυς	
	3	sg.	ο πέλεκυς, του πελέκεως	(secure)
		pl.	οι πέλεκεις, των πελέκεων	

d) Numele proprii masculine (vechi teme în -ης) își regularizează și ele flexiunea: Αριστοτέλης, Σωκράτης, ca de altfel și anumite substantive compuse în greaca veche cu sufixul -*κλεFες (vestit): Ηρακλής, Περικλής etc.

3.1.11. *Tabelul desinențelor* cazuale ale substantivelor masculine în neogreacă reflectă limpede tendința de simplificare a sistemului flexionar. Mărcile morfologice care servesc la exprimarea cazurilor sunt puțin numeroase[1].

[1] Am prezentat desinențele pe două coloane. În prima coloană (marcată cu aldine) sunt prezentate "terminațiile" substantivelor, așa cum apar în gramaticile tradiționale. În coloana din dreapta sunt prezentate desinențele propriu-zise ale substantivelor,

Tabelul desinențelor flexionare ale substantivelor masculine este următorul:

SINGULAR:

Substantive parisilabice

N.	-α-ς	(-ς)	-έα-ς	(-ς)	-η-ς	(-ς)	-ο-ς	(-ς)
G.	-α	(ϕ)	-έα	(ϕ)	-η	(ϕ)	-ου	(ϕ)
Ac.	-α	(ϕ)	-έα	(ϕ)	-η	(ϕ)	-ο	(ϕ)
V.	-α	(ϕ)	-έα	(ϕ)	-η	(ϕ)	-ε	(ϕ)

Substantive imparisilabice

N.	-α-ς	(-ς)	-η-ς	(-ς)	-έ-ς	(-ς)	-ου-ς	(-ς)
G.	-α	(ϕ)	-η	(ϕ)	-έ	(ϕ)	-ου	(ϕ)
Ac.	-α	(ϕ)	-η	(ϕ)	-έ	(ϕ)	-ου	(ϕ)
V.	-α	(ϕ)	-η	(ϕ)	-έ	(ϕ)	-ου	(ϕ)

PLURAL:

Substantive parisilabice

N.	-ες	-είς	-ες	-οι
G.	-ων	-έων	-ων	-ων
Ac.	-ες	-εις	-ες	-ους
V.	-ες	-εις	-ες	-οι

Substantive imparisilabice

N.	-(ά)-δες	-(η)-δες	-(έ)-δες	-(ού)-δες
G.	-(ά)-δων	-(η)-δων	-(έ)-δων	-(ού)-δων
Ac.	-(ά)-δες	-(η)-δες	-(έ)-δες	-(ού)-δες
V.	-(ά)-δες	-(η)-δες	-(έ)-δες	-(ού)-δες

3.2. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR FEMININE

3.2.1. *Generalități*

Greaca veche prezenta patru tipuri de teme în -α[1]. Este vorba despre teme în -α lung, în -η, în -α lung/-α scurt și în -α scurt/-η. Neogreaca nu mai păstrează distincția dintre vocalele lungi și cele scurte, de aceea nu mai este evidentă distincția între substantivele feminine cu teme vocalice diferite,

fără finala temei. Același lucru este valabil și pentru tabloul desinențelor substantivelor feminine și ale celor neutre.

[1] Vezi Ștef, Ana-Felicia, *"Manual de greacă veche"*, Ed. Humanitas, București, 1996, p.40.

mai ales dacă ţinem cont de tendinţa continuă de simplificare a sistemului flexionar. Gramaticile tradiţionale disting următoarele tipuri flexionare feminine:

1. substantive feminine în -α/-ά parisilabice (tip θάλασσα, χώρα, φωλιά) - prima categorie
2. substantive feminine în -ά imparisilabice (γιαγιά)
3. substantive feminine în -α parisilabice (tip πατρίδα, φάλαγγα μητέρα) - a doua categorie
4. substantive feminine în -η/-ή parisilabice (tip πηγή, τέχνη) - prima categorie
5. substantive feminine în -η parisilabice (tip πίστη, κίνηση) - a doua categorie
6. substantive feminine în -ώ/-ω parisilabice (tip Καλυψώ, Μέλπω) şi feminine în -ώς
7. substantive feminine în -ός/-ος parisilabice (tip είσοδος, άμμος, οδός)
8. substantive feminine în -ού imparisilabice (tip μαϊμού, αλεπού)
9. substantive cu flexiune arhaică în -ύς

Substantivele feminine în -α, provenite din vechile teme în -α lung, se regăsesc în vocabularul de bază al limbii neoelene: χώρα, καρδιά, Μαρία, πέτρα etc. Vechile teme în ᾱ/ᾰ (α lung/α scurt), deşi pierd distincţia cantităţii vocalei tematice, supravieţuiesc bine în sistemul flexionar al numelui neoelen, regăsindu-se în substantive ca: μοίρα, αλήθεια. Temele în α scurt/η subzistă în substantive precum: θάλασσα, αίθουσα, μέλισσα.

Substantivele contrase de declinarea I erau puţin numeroase chiar şi în greaca veche. Unul dintre substantivele feminine în -α, ce provine dintr-o contragere, este substantivul propriu Αθηνά < Αθηνάα. Din aceeaşi categorie flexionară mai subzistă un substantiv ce exprimă numele unei unităţi de măsură la vechii greci (η μνά), în fapt un împrumut semitic (v. ebr. mānē).

O parte dintre substantivele feminine în α provin însă din vechea declinare a III-a cu temă consonantică (în oclusivă, siflantă sau sonantă). Pentru a elimina alternanţele vocalice, antrenând astfel simplificarea sistemului flexionar al numelor feminine de acest tip - simplificare ce reprezintă o tendinţă constantă a flexiunii numelor -, forma de acuzativ singular a acestor substantive (terminată în -α) a început a fi folosită tot mai mult ca formă de nominativ. Treptat, aceste forme de nominativ se adaptează aproape total flexiunii femininelor de declinarea I.

Exemple:

		SINGULAR	PLURAL
		Greaca veche	Neogreaca
1/	N.	η ελπίς	**η ελπίδα**
	G.	της ελπίδος	της ελπίδας
	Ac.	την **ελπίδα**	την ελπίδα
2/	N.	η θρίξ	**η τρίχα**
	G.	της τριχός	της τρίχας
	Ac.	την **τρίχα**	την τρίχα
3/	N.	η φλέψ	**η φλέβα**
	G.	της φλεβός	της φλέβας
	Ac.	τη **φλέβα**	τη φλέβα
4/	N.	η σάλπιγξ	**η σάλπιγγα**
	G.	της σάλπιγγος	της σάλπιγγας
	Ac.	τη **σάλπιγγα**[1]	τη σάλπιγγα

De asemenea, în neogreacă au nominativul singular în -α vechi teme în grupul consonantic -κτ- (νυξ, νυκτός>νύχτα), dar şi teme anomale ca aceea a substantivului γυνή, γυναικός>γυναίκα. Vechile teme în -ιδ-, -ιθ-, -ιτ- cu accent retras au un comportament oscilant, dând în neogreacă substantive în -α sau în -η. De exemplu, substantivul έρις>έριδα păstrează mărcile morfologice vechi în formele de genitiv singular şi plural έριδος/ερίδων. Un substantiv din aceeaşi categorie flexionară în greaca veche ca χάρις dă în neogreacă un substantiv în -η>χάρη. Şi acest substantiv păstrează vechile forme de genitiv singular/plural: χάριτος/χαρίτων, mai ales în expresii precum *"απονομή χάριτος" (graţiere).*

Numele feminine exprimând grade de rudenie, ce reprezintă o categorie morfologică resimţită ca arhaică încă din greaca veche, se regularizează şi ele.

Ex.: η θυγάτηρ, θυγατρός > θυγατέρα (ngr.<vechiul Ac.)
η μήτηρ, μητρός > μητέρα (ngr.< vechiul Ac.)

Alte substantive feminine în -α provin din derivarea cu sufixe specifice femininelor ca:

-α	γλύκ-α
-άδα	ασπρ-άδα
-αινα, -ίνα	Γιώργ-αινα, Μπουμπουλ-ίνα
-άρα	φων-άρα
-εια	προσπάθ-εια
-ειά, -εία	δουλ-ειά, παιδ-εία
-ιά, -ία	μιλ-ιά, αμμουδ-ιά, χρον-ιά, αρχοντ-ιά, βαθμολογ-ία

[1] V. Ştef, Ana-Felicia, op.cit., p.41.

-ίλα	μαυρ-ίλα
-ίτσα, -ούλα	Ελεν-ίτσα, βρυσ-ούλα
-ότητα	οντ-ότητα, αρχαι-ότητα
-ύτητα	βαρ-ύτητα, ταχ-ύτητα

Flexiunea substantivelor feminine este următoarea:

3.2.2. *Substantive feminine parisilabice în -α/-ά (prima categorie)*

3.2.2.1. Substantive proparoxitone în -α

θάλασσ-α / θάλασσ-ες (mare)

	SINGULAR	PLURAL
N.	η θάλασσ-α	οι θάλασσ-ες
G.	της θάλασσ-α-ς	των θαλασσ-**ών**
Ac.	τη θάλασσ-α	τις θάλασσ-ες
V.	- θάλασσ-α	- θάλασσ-ες

Observații:

*1. Femininele în -α **au trei cazuri identice la singular** și la plural, respectiv nominativul, acuzativul și vocativul. La singular, pentru cazurile menționate desinența este ϕ, iar la plural este* **-ες**. *Genitivul singular are desinența* **-ς**, *iar genitivul plural* **-ών**.

2. Substantivele proparoxitone în -α deplasează accentul la genitiv plural pe ultima silabă: ***θάλασσα/θαλασσών.***

3.2.2.2. Substantive paroxitone în -α

χώρ-α / χώρ-ες (țară)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	χώρ-α	οι	χώρ-ες
G.	της	χώρ-α-ς	των	χωρ-**ών**
Ac.	τη	χώρ-α	τις	χώρ-ες
V.	-	χώρ-α	-	χώρ-ες

Observație:

La genitiv plural, substantivele femine paroxitone în -α deplasează accentul pe ultima silabă:

*η χώρα / των **χωρών***

*η ώρα / των **ωρών***

3.2.2.3. Substantive oxitone în -ά

φωλι-ά / φωλι-ές (cuib)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	φωλι-ά	οι	φωλι-ές
G.	της	φωλι-ά-ς	των	φωλι-ών
Ac.	τη	φωλι-ά	τις	φωλι-ές
V.	-	φωλι-ά	-	φωλι-ές

3.2.3. *Substantive feminine în -ά imparisilabice*

3.2.3.1. Generalități

Unele substantive feminine în -ά formează pluralul imparisilabic în -(ά)-δες. Din această categorie fac parte destul de puţine substantive, dar este demn de menţionat faptul că ele aparţin vocabularului de bază al limbii neoelene. Este vorba despre substantive ca: κυρά (cocoană), μαμά (mamă), γιαγιά (bunică).

3.2.3.2. Flexiunea substantivelor feminine imparisilabice în -ά

γιαγι-ά / γιαγι-ά-δες (bunică)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	γιαγι-ά	οι	γιαγι-ά-δες
G.	της	γιαγι-ά-ς	των	γιαγι-ά-δων
Ac.	τη	γιαγι-ά	τις	γιαγι-ά-δες
V.	-	γιαγι-ά	-	γιαγι-ά-δες

3.2.4. *Substantive feminine în -α parisilabice (a doua categorie)*

3.2.4.1. Substantive proparoxitone în -α

a) **ποσότητ-α / ποσότητ-ες** (cantitate)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	ποοσότητ-α	οι	ποσότητ-ες
G.	της	ποσότητ-α-ς	των	ποσοτή-των
Ac.	την	ποσότητ-α	τις	ποσότητ-ες
V.	-	ποσότητ-α	-	ποσότητ-ες

În acelaşi fel se declină toate celelalte substantive în -ότητα /-ύτητα.

b) <u>φάλαγγ-α / φάλαγγ-ες</u> (falangă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	φάλαγγ-α	οι	φάλαγγ-ες
G.	της	φάλαγγ-α-ς	των	φαλάγγ-ων
Ac.	τη	φάλαγγ-α	τις	φάλαγγ-ες
V.	-	φάλαγγ-α	-	φάλαγγ-ες

3.2.4.2. <u>Substantive paroxitone în -α</u>

<u>**πατρίδ-α / πατρίδ-ες**</u> (patrie)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	πατρίδ-α	οι	πατρίδ-ες
G.	της	πατρίδ-α-ς	των	πατρίδ-ων
Ac.	την	πατρίδ-α	τις	πατρίδ-ες
V.	-	πατρίδ-α	-	πατρίδ-ες

<u>*Observații:*</u>

1. Substantivele paroxitone feminine de tip πατρίδα, provenite din vechi teme în dentală, nu deplasează accentul pe parcursul flexiunii.

2. Desinențele pentru fiecare caz în parte sunt aceleași cu ale celorlalte substantive feminine descrise mai sus.

3.2.5. <u>*Substantive feminine în -η/-ή parisilabice (prima categorie)*</u>

3.2.5.1. În general, substantivele feminine în -η parisilabice provin din vechile substantive de declinarea I cu tema moștenită -η (πηγή, τύχη, ψυχή, γραμμή). Pe de altă parte, vechi substantive în -ις de tipul ζάχαρις, άνοιξις, θύμισις, γέννησις își regularizează flexiunea, devenind feminine în -η. Pluralul nominativ în **-ες** al femininelor, ca și al masculinelor, este împrumutat de la vechea declinare a III-a consonantică. Acest tip de feminine în -η recurge uneori în formarea genitivului singular la vechea desinență **-έως**.

Unele substantive feminine în -η (ca γη) sunt rezultatul unei contrageri încă din greaca veche.

Ex.: γέα > γή

Substantivul αμυγδαλέα reprezintă un caz mai aparte. În greaca veche, αμυγδαλέα>αμυγδαλή, prin contragere. Ulterior acestei etape, αμυγδαλή revine la vechea formă necontrasă αμυγδαλέα, ce se regăsește în neogreacă în forma populară αμυγδαλιά/μυγδαλιά.

Alte substantive precum χάρη<χάρις, χάριτος reprezintă vechi teme în -ιτ- cu accent retras, -τ- fiind doar un sufix de lărgire.

O sumă de substantive feminine în -η provin din vechi teme în iot. Tipul πόλις, πόλεως / πόλεις, πόλεων păstrează neschimbată vechea flexiune, cu excepția cazurilor dispărute. Astfel, din vechea flexiune se păstrează formele de genitiv singular (care coexistă cu formele regularizate της πόλης / της πόλεως), de nominativ, acuzativ şi genitiv plural (-εις/ -έων).

În general, aceasta este o clasă flexionară reprezentată mai ales de substantive abstracte ca: λέξη (cuvânt), σκέψη (gând), πίστη (credință), θέση (poziție, teză), φύση (natură) etc.

Unele dintre substantivele feminine în -η sunt derivate cu sufixe:

-η	ζέστη	(căldură)
-ση	απάντηση	(răspuns)
-ψη	λάμψη	(strălucire)
-οσύνη	καλοσύνη, βιασύνη	(bunătate, grabă)

3.2.5.2. <u>Substantive proparoxitone în -η</u>

<u>κάμαρ-η / κάμαρ-ες</u> (cameră)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	κάμαρ-η	οι	κάμαρ-ες
G.	της	κάμαρ-η-ς	των	καμαρ-ών
Ac.	την	κάμαρ-η	τις	κάμαρ-ες
V.	-	κάμαρ-η	-	κάμαρ-ες

<u>Observații:</u>

1. În general, substantivele proparoxitone în -η nu au forme de genitiv plural.

2. Din aceeaşi categorie fac parte substantivele: άνοιξη (primăvară), ζάχαρη (zahăr).

3. Substantivul κάμαρη este forma foarte populară pentru κάμαρα.

3.2.5.3. <u>Substantive paroxitone în -η</u>

<u>τέχν-η / τέχν-ες</u> (artă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	τέχν-η	οι	τέχν-ες
G.	της	τέχν-η-ς	των	τεχν-ών
Ac.	την	τέχν-η	τις	τέχν-ες
V.	-	τέχν-η	-	τέχν-ες

Observaţii:

1. La genitiv plural, substantivele de tipul τέχνη paroxitone în -η deplasează întotdeauna accentul pe ultima silabă.

Ex.:	*η ανάγκη*	-	*των αναγκών*
	η δίκη	-	*των δικών*

2. Unele substantive paroxitone în -η formează genitivul plural şi imparisilabic.

Ex.:	*η νύφη*	-	*των νυφ-ά-δων*	*(pop.)*
	η αδερφή	-	*των αδερφ-ά-δων*	*(pop.)*

3.2.5.4. Substantive oxitone în -ή

πηγ-ή / πηγ-ές (izvor)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	πηγ-ή	οι	πηγ-ές
G.	της	πηγ-ή-ς	των	πηγ-ών
Ac.	την	πηγ-ή	τις	πηγ-ές
V.	-	πηγ-ή	-	πηγ-ές

Observaţie:

Numele unor zeităţi (vechi teme în dentală) subzistă în neogreacă prezentând forme ternare de nominativ.

Ex.:	*η Αρτεμις*	*/ η Αρτέμιδα*	*/ η Αρτεμη*
	η Θέμις	*/ η Θέμιδα*	*/ η Θέμη*
	η Θέτις	*/ η Θέτιδα*	*/ η Θέτη*

3.2.6. *Substantive feminine în -η parisilabice (a doua categorie)*

3.2.6.1. Acest tip flexionar al substantivelor feminine în -η, numit de gramaticile tradiţionale "arhaic ca flexiune" (αρχαιόκλιτο), reprezintă vechile teme în iod.

Această a doua categorie a femininelor în -η cuprinde nume proparoxitone şi paroxitone.

Ex.: a) proparoxitone:

- η γέννηση < η γέννησις (naştere)
- η κίνηση < η κίνησις (mişcare)
- η Νεάπολη < η Νεάπολις (Neapole)
- η Κωνσταντινούπολη < η Κωνσταντινούπολις (Constantinopol)

b) paroxitone:

- η πίστη < η πίστις (credinţă)
- η πόλη < η πόλις (oraş)

- η φύση < η φύσις (natură)
- η λέξη < η λέξις (cuvânt)

3.2.6.2. Substantive proparoxitone în -η

γέννησ-η / γεννήσ-εις (naştere)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	γέννησ-η	οι	γεννήσ-εις
G.	της	γέννησ-η-ς/γεννήσ-εως	των	γεννήσ-εων
Ac.	τη	γέννησ-η	τις	γεννήσ-εις
V.	-	γέννησ-η	-	γεννήσ-εις

Observaţii:

1. Singularul prezintă trei cazuri identice cu tema. Este vorba despre nominativ, acuzativ şi vocativ.

2. Desinenţa de genitiv singular este -ς, urmând tendinţei de regularizare a flexiunii nominale. Genitivul singular păstrează însă şi forma veche în -εως, care comportă deplasarea accentului pe silaba următoare, datorită legii limitării accentului pe ultimele trei silabe.

*3. De asemenea, la plural avem trei forme cazuale identice: nominativul, acuzativul şi vocativul. Desinenţa este **-εις**.*

*4. Pentru genitiv plural desinenţa este **-εων**.*

5. La plural, la toate cazurile, accentul substantivelor proparoxitone de acest tip se deplasează pe silaba următoare.

Ex.:	*η ένωση*	-	*οι ενώσεις*	*(uniune)*
	η κίνηση	-	*οι κινήσεις*	*(mişcare)*
	η παράδοση	-	*οι παραδόσεις*	*(tradiţie)*

3.2.6.3. Substantive paroxitone în -η

γνώσ-η / γνώσ-εις (cunoaştere)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	γνώσ-η	οι	γνώσ-εις
G.	της	γνώσ-η-ς/ -εώς	των	γνώσ-εων
Ac.	τη	γνώσ-η	τις	γνώσ-εις
V.	-	γνώσ-η	-	γνώσ-εις

Observaţii:

1. Numele feminine în -η paroxitone cu flexiune arhaică au aceleaşi desinenţe cazuale ca şi cele proparoxitone.

2. Accentul nu suferă deplasări pe parcursul flexiunii.

3.2.7. *Substantive feminine parisilabice în -ώ/-ω şi în -ώς*

3.2.7.1. Substantive feminine parisilabice în *-ώ/-ω*

Acest tip flexionar cuprinde substantive feminine, nume proprii în -ω (Καλυψώ, Μέλπω), dar şi nume feminine cu diferite teme, care în greaca veche se terminau în **-ώ** (ηχώ, πειθώ). În ceea ce priveşte accentul, această categorie de substantive prezintă accentul pe ultima sau pe penultima silabă.

Substantivele ηχώ, πειθώ au genitivul în **-ούς**<οι-ος (ηχούς, πειθούς). Numele proprii în **-ώ** au genitivul în **-ώς** (desinenţa -ς).

Flexiunea

		Καλυψ-ώ		**Μέλπ-ω**
N.	η	Καλυψ-ώ	η	Μέλπ-ω
G.	της	Καλυψ-ώ-ς	της	Μέλπ-ω-ς
Ac.	την	Καλυψ-ώ	τη	Μέλπ-ω
V.	-	Καλυψ-ώ	-	Μέλπ-ω

Observaţii:

1. Numele proprii feminine în /o/ se scriu întotdeauna cu ω.

2. Aceste substantive, fiind nume proprii, nu au forme de plural.

3.2.7.2. Substantive feminine parisilabice în -ώς

În greaca veche, acest tip flexionar era reprezentat de doar trei substantive, două feminine (αιδώς, αιδούς/ηώς, ηούς) şi unul masculin χρώς, χροός/χρωτός), în fapt teme nominale în siflantă.

a) Substantivul ηώς nu mai există ca atare în neogreacă. Subzistă însă în compuşi ca adjectivul εωθινός (matinal), substantivat masculin ο εωθινός (slujba utreniei) sau neutru το εωθινό (primul sunet al trompetei ce dă trezirea dimineaţa). Substantivată este şi forma masculină ο εωσφόρος (luceafărul de dimineaţă = ο Αυγερινός).

b) Substantivul αιδώς, -ούς, -ώ se păstrează doar în anumite expresii precum δημόσια αιδώς (juridic) sau în pericope livreşti, folosite în sens generic, pentru a caracteriza o situaţie:

- χωρίς αιδώ (= χωρίς ντροπή - fără ruşine) după celebrele versuri ale poetului alexandrin K.P. Kavafis "χωρίς λύπην, χωρίς περίσκεψιν, χωρίς αιδώ, μεγάλα κι υψηλά τριγύρω μου έκτισαν τείχη" (Kav. 2, 117)
- αιδώς Αργείοι (ruşine vouă...) după Iliada E 787, O 502.

c) Limba greacă mai are un substantiv feminin în -ώς. Este vorba despre toponimul Κως, a cărui etimologie rămâne incertă[1].

3.2.8. <u>*Substantive feminine parisilabice în -ος/ός*</u>

3.2.8.1. Acest tip flexionar cuprinde nume feminine care în greaca veche aparţineau declinării a II-a (cu tema ο/ε). Există un număr destul de redus de substantive feminine în -ος. Flexiunea lor este identică cu cea a masculinelor în -ος. În funcţie de poziţia accentului la nominativ singular, se împart în trei categorii.

a) proparoxitone: η άβυσσος (abis), η έξοδος (exod, ieşire), η είσοδος (intrare), η ήπειρος (continent), η Αίγυπτος (Egipt), η Κόρινθος (Corint) etc.

b) paroxitone: η άμμος (nisip), η λεωφόρος (bulevard), η Δήλος (Delos), η Παρθένος (Fecioara Maria) etc.

c) oxitone: η οδός (stradă), η κιβωτός (chivot) etc.

<u>*Flexiunea*</u>.

3.2.8.2. <u>Substantive proparoxitone în -ος</u>

<u>είσοδ-ο-ς / είσοδ-οι</u> (intrare)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	είσοδ-ο-ς	οι	είσοδ-οι
G.	της	εισόδ-ου	των	εισόδ-ων
Ac.	την	είσοδ-ο	τις	εισόδ-ους
V.	-	(είσοδ-ο)	-	(είσοδ-οι)

<u>*Observaţie:*</u>

Ca şi substantivele masculine în -ος, substantivele feminine proparoxitone în -ος coboară accentul pe penultima silabă la genitiv singular şi la genitiv şi acuzativ plural.

3.2.8.3. <u>Substantive paroxitone în -ος</u>

<u>λεωφόρ-ο-ς / λεωφόρ-οι</u> (bulevard)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	λεωφόρ-ο-ς	οι	λεωφόρ-οι
G.	της	λεωφόρ-ου	των	λεωφόρ-ων
Ac.	τη	λεωφόρ-ο	τις	λεωφόρ-ους
V.	-	(λεωφόρ-ο)	-	(λεωφόρ-οι)

[1] Babiniotis crede că ar fi de origine micrasiatică. Vezi şi Babiniotis, G., op.cit., p.986.

Observaţie:
Substantivul η Παρθένος (Fecioara Maria) are două forme de vocativ: o formă poetică în -o şi alta în -ε (Παρθένο[1]/Παρθένε[2]).

3.2.8.4. Substantive oxitone în -ός

οδ-ό-ς / οδ-οί (stradă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	οδ-ό-ς	οι	οδ-οί
G.	της	οδ-ού	των	οδ-ών
Ac.	την	οδ-ό	τις	οδ-ούς
V.	-	(οδ-ό)	-	(οδ-οί)

3.2.9. *Substantive feminine imparisilabice în -ού*

3.2.9.1. Flexiunea femininelor în -ού este imparisilabică. Această categorie flexionară este neunitară în ce priveşte provenienţa substantivelor ce o reprezintă.

Vechi nume cu tema consonantică şi cu alternanţă vocalică în predesinenţială, urmând tendinţa de simplificare a flexiunii, substantivul άλωπηξ, -εκος ajunge în cele din urmă la forma αλεπού < αλωπού < αλωπώ < άλωπηξ. Alte substantive, ca μαϊμού/μαϊμούδες, au etimologie incertă (fie din turc. maymun, fie din gr.v. μιμώ). Substantive feminine imparisilabice în -ού sunt obţinute uneori prin substantivarea formelor de feminin ale adjectivelor derivate cu sufixele -άς(m.), -ού(f.), -άδικο(n.): η φωνακλ-ού, η υπναρ-ού sau prin adăugarea sufixului -ού, pentru a forma femininul unor nume de meserii: ο μυλων-άς (morar), η μυλων-ού (morăreasă).

Tot în -ού sunt şi cîteva nume proprii: toponime (Χελιδονού), nume feminine de botez (Ραλλού), andronime populare (Μιχαλού).

3.2.9.2. Substantive imparisilabice în -ού

μυλων-ού / μυλων-ού-δες (morăreasă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	η	μυλων-ού	οι	μυλων-ού-δες
G.	της	μυλων-ού-ς	των	μυλων-ού-δων
Ac.	τη	μυλων-ού	τις	μυλων-ού-δες
V.	-	μυλων-ού	-	μυλων-ού-δες

[1] V. Triandafilidis, M., *"Gramatica neogreacă"*, Salonic, 1996, p.246.
[2] În imnurile bizantine (Αγνή Παρθένε) - *"Ασμα Αγίου Νεκταρίου"*.

<u>*Observații:*</u>

1. Substantivele feminine imparisilabice în -ού, ca și substantivele masculine imparisilabice în -ούς (παππούς/παππούδες), sunt întotdeauna oxitone la singular. La plural, prin adăugarea desinențelor -δες și -δων, sunt paroxitone.

2. Desinența de genitiv singular este -ς.

3. La plural, desinențele sunt ***-δες*** *(pentru nominativ, acuzativ și vocativ) și* ***-δων*** *(pentru genitiv).*

3.2.10. <u>*Substantive cu flexiune arhaică în -ύς*</u>

Acest tip flexionar este mai bine reprezentat de categoria adjectivelor. Dintre substantivele vechi aparținând acestui tip flexionar s-a menținut "η ισχύς" (putere, valabilitate, forță). Acest substantiv, ce reprezintă o veche temă în /F/, are genitivul ισχύος și acuzativul ισχύ, neavând forme de plural.

Vechile teme în /w/ sau /F/ și-au regularizat flexiunea, uneori schimbându-se și genul acestor substantive, care tind să se încadreze în clasa de flexiune a neutrelor în -ι (η οφρύς > το οφρύδιον > το φρύδι).

3.2.11. <u>Tabelul desinențelor</u> flexiunii substantivelor feminine este următorul:

<u>SINGULAR</u>

<u>Substantive parisilabice</u>

N.	**-α**	φ	**-η**	φ	**-η**	φ	**-ω**	φ	**-ος**	-ς
G.	**-α-ς**	-ς	**-η-ς**	-ς	-η-ς/-εως	-ς/-εως	**-ω-ς**	-ς	**-ου**	-ου
Ac.	**-α**	φ	**-η**	φ	**-η**	φ	**-ω**	φ	**-ο**	φ
V.	**-α**	φ	**-η**	φ	**-η**	φ	**-ω**	φ	**(-ο)**	φ

<u>Substantive imparisilabice</u>

N.	**-ού**	φ
V.	**-ούς**	-ς
Ac.	**-ού**	φ
V.	**-ού**	φ

<u>PLURAL</u>

<u>Substantive parisilabice</u>

N.	-ες/-ές	-ες	-εις	-	-οι/-οί
G.	-ων/-ών	-ων/-ών	-εων	-	-ων/-ών
Ac.	-ες/-ές	-ες	-εις	-	-ους/-ούς
V.	-ες/-ές	-ες	-εις	-	-οι/-οί

Substantive imparisilabice

N.	(ά)-δες	(ού)-δες
G.	(ά)-δων	(ού)-δων
Ac.	(ά)-δες	(ού)-δες
V.	(ά)-δες	(ού)-δες

3.3. DECLINAREA SUBSTANTIVELOR NEUTRE

3.3.1. *Generalităţi*

Substantivele neutre, ca de altminteri şi masculinele şi femininele, se caracterizează printr-o varietate flexionară. Formele regularizate coexistă cu forme mai vechi, reprezentate uneori doar de un singur substantiv. Substantivele neutre au trei forme cazuale identice atât la singular, cât şi la plural (N., Ac., V.). Marca pluralului este -α (-η). Gramaticile tradiţionale disting următoarele categorii de substantive neutre.

1. substantive neutre parisilabice în -ο/-ό (νερό - apă, βιβλίο - carte, σύννεφο - nor, άτομο - persoană, atom).
2. substantive neutre parisilabice în -ι/-ί (κερί - lumânare, νησί - insulă, καράβι - corabie).
3. substantive neutre parisilabice în -ος (έθνος - naţie/neam, θάρρος - curaj, έλεος - milă, μέγεθος - mărime).
4. substantive neutre imparisilabice în -μα (βήμα - pas, γράμμα - literă/scrisoare, ποίημα - poezie).
5. substantive neutre imparisilabice în -σιμο, -ξιμο, -ψιμο (ψάλσιμο - psalmodiere, τρέξιμο - alergare, σκύψιμο - aplecare).
6. substantive neutre imparisilabice în -ας (πέρας - sfârşit, τέρας - fiară, κρέας - carne).
7. substantive neutre imparisilabice în -ώς sau -ός (φως - lumină, καθεστώς - regim, γεγονός - eveniment).
8. substantive neutre imparisilabice în -ον/-όν (παρόν - prezent, ον - fiinţă, μέλλον - viitor), -αν (παν - întregul), -έν (μηδέν - nimicul, φωνήεν - vocală).
9. substantive neutre în -υ/-ύ (οξύ - acid, δόρυ - suliţă).

3.3.2. *Substantive neutre parisilabice în -ο/-ό*

3.3.2.1. Tipul flexionar în -ο cuprinde în mare parte substantive neutre care în greaca veche aparţineau declinării a II-a cu tema ο/ε (το τέκνον, το βιβλίον). Unele substantive neutre în -ο aparţineau declinării a II-a atice. De exemplu, substantivul οστό<οστούν<οστέον. În neogreacă, acest substantiv se foloseşte doar în expresii ca: λαμβάνω σάρκα και οστά (a se concretiza),

μέχρι μυελού οστέων (până în măduva oaselor), με σάρκα και οστά (în carne şi oase). Altele provin din vechi teme consonantice, în lichidă, cu sau fără lărgire dentalică, după o trecere prealabilă printr-o formă intermediară, adesea utilizând sufixe diminutivale neutre.

Exemple:

ο θηρ, θηρός > θηρίον > το θηρίο	(fiară)
ο όναρ, ονείρ-ατ-ος > το όνειρο	(vis)
το γόνυ, γόν-ατ-ος > το γόνατο	(genunchi)

Alte substantive în -o sunt rezultatul derivării de la substantive, adjective sau adverbe cu diferite sufixe.

Exemple:

-άδικο, -δικο	- ραφτάδικο, παλιατζίδικο
-αριό	- καμπαναριό
-είο	- γραφείο
-ητό	- βογγητό
-ίδιο	- κρατίδιο
-ιο	- γέλιο, εστιατόριο
-όπουλο	- ελληνόπουλο
-ξιμο, -σιμο, -ψιμο	- τρέξιμο, χάσιμο, γράψιμο
-τήριο	- ακροατήριο, δικαστήριο

3.3.2.2. <u>Substantive neutre proparoxitone în -o</u>

<u>άτομ-ο / άτομ-α</u> (individ)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	άτομ-ο	τα	άτομ-α
G.	του	ατόμ-ου	των	ατόμ-ων
Ac.	το	άτομ-ο	τα	άτομ-α
V.	-	άτομ-ο	-	άτομ-α

<u>Observaţii:</u>

*1. Desinenţa de genitiv singular este **-ου**, iar cea de genitiv plural este **-ων**.*

*2. Marca neutrului la plural (cu excepţia genitivului) este **-α**.*

3. Există două tipuri de substantive neutre în -o proparoxitone. Substantivele care provin din vechile neutre ale declinării a II-a de obicei coboară accentul pe silaba antepenultimă la genitiv singular şi genitiv plural. Substantivele care au altă provenienţă tind să păstreze accentul pe silaba antepenultimă, la toate cazurile.

3.3.2.3. Substantive neutre paroxitone în -o

βιβλί-ο / βιβλί-α (carte)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	βιβλί-ο	τα	βιβλί-α
G.	του	βιβλί-ου	των	βιβλί-ων
Ac.	το	βιβλί-ο	τα	βιβλί-α
V.	-	βιβλί-ο	-	βιβλί-α

3.3.2.4. Substantive neutre oxitone în -ό

νερ-ό / νερ-ά (apă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	νερ-ό	τα	νερ-ά
G.	του	νερ-ού	των	νερ-ών
Ac.	το	νερ-ό	τα	νερ-ά
V.	-	νερ-ό	-	νερ-ά

3.3.3. *Substantive neutre parisilabice în -ι/-í*

3.3.3.1. Spre deosebire de substantivele neutre parisilabice în -o, care sunt reprezentate prin trei tipuri (proparoxitone, paroxitone şi oxitone), cele în -ι pot avea accentul doar pe una din ultimele două silabe. Multe substantive neutre în -ι provin din diferite tipuri flexionare din greaca veche, trecând printr-o formă intermediară diminutivală.

Din vechile teme în oclusivă avem substantive ca παιδί < παιδίον < *παίς, παιδός* (copil) sau πόδι < πόδιον < *πούς, ποδός* (picior), κουνούπι < κωνώπιον < κουνούπιον < *κώνωψ* (ţânţar), νύχι < ονύχιον < *όνυξ, -υχος* (unghie). Temele în nazală sau lichidă, ca şi cele în -ντ-, îşi regularizează flexiunea tot prin diminutivare.

Exemple:

ο αστήρ > αστρίον > το αστρί	(stea)
η χείρ > χέριον > το χέρι	(mână)
ο όφις > οφίδιον > το φίδι	(şarpe)
ο αρήν, αρνός > αρνίον > αρνίν > το αρνί	(miel)
ο δελφίς, δελφίνος > δελφίνον > δελφίν > το δελφίνι	(delfin)
ο κτείς, κτενός > κτένιον > το κτένι	(pieptene)
ο άλς > το άλας, άλατος > αλάτιον > το αλάτι	(sare)

Unele teme vechi în /w/ sau /F/ devin şi ele neutre în -ι, ca substantivul feminin η όφρυς > οφρύδιον > το φρύδι (sprânceană).

Multe substantive neutre sunt formate cu ajutorul sufixelor.

Ex.:	-άκι	βιβλιαρ-άκι	(cărticică)
	-ι	κολύμπ-ι	(înot)
	-ίδι	στολ-ίδι	(podoabă)
	-λό(γ)ι	συγγενο-λό(γ)ι	(neam)
	-ουδάκι	χωρι-ουδάκι	(sătuc)
	-ούδι	αγγελ-ούδι	(îngeraş)
	-ούλι	σακ-ούλι	(săculeţ)
	-τήρι	ψαλ-τήρι	(psaltire)

3.3.3.2. <u>Substantive neutre paroxitone în -ι</u>

<u>καράβ-ι / καράβι-α</u> (corabie)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	καράβ-ι	τα	καράβι-α
G.	του	καραβι-**ού**	των	καραβι-**ών**
Ac.	το	καράβ-ι	τα	καράβι-α
V.	-	καράβ-ι	-	καράβι-α

<u>Observaţii</u>:

1. Desinenţa de genitiv singular este ***-ού*** *iar cea de genitiv plural* ***-ών****, întodeauna accentuată, accentul stând la aceste cazuri întotdeauna pe ultima silabă.*

*Ex.: το ψαλτήρι - του ψαλτηρι****ού***

*το καλοκαίρι - του καλοκαιρι****ού***

2. La genitiv singular şi la toate formele cazuale de plural, grupurile vocalice -ιού, -ια, -ιών sunt diftongi improprii şi <u>se pronunţă într-o singură silabă</u>. Situaţia este aceeaşi şi la substantivele neutre oxitone în -ι.

Ex. το ψαλ-τή-ρι - του ψαλ-τη-ριού

το κα-λο-καί-ρι - του κα-λο-και-ριού

3. Substantivele derivate cu sufixele diminutivale -άκι sau -ούλι în general nu au forme de genitiv singular. Pentru a forma genitivul recurg la substantivul de bază.

Ex. το αρνάκι - του αρνιού < το αρνί

το γατάκι - του γατιού < το γατί

4. Unele substantive în -ι provin din substantive care în greaca veche aparţineau altui gen. Astfel, η οφρύς (της οφρύος / οι οφρύες / των οφρύων) > το οφρύδιον> το φρύδι.

3.3.3.3. Substantive neutre oxitone în -ί

κερ-ί / κερι-ά (lumânare)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	κερ-ί	τα	κερι-ά
G.	του	κερι-ού	των	κερι-ών
Ac.	το	κερ-ί	τα	κερι-ά
V.	-	κερ-ί	-	κερι-ά

3.3.4. *Substantive neutre parisilabice în -ος*

3.3.4.1. Substantivele neutre în -ος cu nominativul plural în -η reprezintă vechi teme nominale în siflantă. Siflanta a căzut intervocalic la acest tip de substantive (ce prezenta în predesinențială alternanța vocalică -ος/-ες), la genitiv singular rezultând desinența -ους, în urma unei contrageri (ε+ο>ους).

Ex.:	N.sg.	το γέν-ος	(gen, neam)
	G.sg.	του γέν-ους	
	N.sg.	το κάλλ-ος	(frumusețe)
	G.sg.	του κάλλ-ους	
	N.sg.	το έθν-ος	(neam, națiune)
	G.sg.	του έθν-ους	

Există însă și excepții. De exemplu, substantivul δάσος (pădure) provine din substantivarea adjectivului δασύς (des).

3.3.4.2. Substantive neutre în -ος proparoxitone

μέγεθ-ο-ς / μεγέθ-η (mărime)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	μέγεθ-ος	τα	μεγέθ-η
G.	του	μεγέθ-ους	των	μεγεθ-**ών**
Ac.	το	μέγεθ-ος	τα	μεγέθ-η
V.	-	μέγεθ-ος	-	μεγέθ-η

Observații:

1. Substantivele neutre proparoxitone în -ος coboară accentul pe penultima silabă la genitiv singular, precum și la nominativ, acuzativ și vocativ plural.

2. La genitiv plural accentul coboară cu încă o silabă, fiind situat întotdeauna pe ultima silabă, ***-ών.***

3. Unele substantive nu au forme de plural, fiind abstracte (το έλεος = milă). Acest substantiv poate avea formă de plural când are sensul concret de "avere".

4. Substantivul neutru proparoxiton το πέλαγος/του πελάγους (sinonim poetic cu θάλασσα, alături de άλς, πόντος) are și o formă populară regularizată το πέλαγο care are genitivul singular του πελάγου și nominativul plural τα πέλαγα.

5. Substantivul το στήθος, cu nomintivul plural τα στήθη, mai prezintă o formă de nominativ plural, populară: τα στήθια.

6. Desinența de nominativ (/acuzativ/vocativ) plural **-η** *este rezultatul unei contrageri (ε+α>η).*

3.3.4.3. Substantive neutre în -ος paroxitone

έθν-ος / έθν-η (națiune)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	έθν-ος	τα	έθν-η
G.	του	έθν-ους	των	εθν-ών
Ac.	το	έθν-ος	τα	έθν-η
V.	-	έθν-ος	-	έθν-η

Observații:

1. Substantivele neutre paroxitone în -ος păstrează accentul pe parcursul flexiunii pe silaba pe care se afla la nominativ singular, cu excepția genitivului plural, unde accentul se deplasează pe ultima silabă.

Ex.:	*N.sg.*	*το δάσ-ος*	*(pădure)*
	G.pl.	*των δασ-ών*	
	N.sg.	*το είδ-ος*	*(fel, specie)*
	G.pl.	*των ειδ-ών*	
	N.sg.	*το κράτ-ος*	*(stat)*
	G.pl.	*των κρατ-ών*	
	N.sg.	*το μέρ-ος*	*(parte)*
	G.pl.	*των μερ-ών*	

2. Unele substantive abstracte neutre în -ος paroxitone nu au forme de plural: το θάρρος (curaj), το κόστος (cost), το ύφος (mod, ifos) etc.

3. Nu există substantive neutre în -ος oxitone.

4. Unele substantive ca το μένος/ του μένους păstrează vechiul plural în -εα: τα μένεα.

3.3.5. *Substantive neutre în -μα*

3.3.5.1. Substantivele neutre în -μα (în fapt vechi teme cu sufixul nazal -mn->-μα) au o flexiune imparisilabică. Este vorba de vechile teme (inanimate) în oclusivă[1] cu sufixul de lărgire -τ-, care apare la formele de genitiv singular şi la toate formele cazuale de plural.

3.3.5.2. Substantive neutre în -μα proparoxitone

ποίη-μα / ποιή-μα-τ-α (poezie)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	ποίη-μα	τα	ποιή-μα-τ-α
G.	του	ποιή-μα-τ-ος	των	ποιη-μά-τ-ων
Ac.	το	ποίη-μα	τα	ποιή-μα-τ-α
V.	-	ποίημ-α	-	ποιή-μα-τ-α

Observaţii:

1. La genitiv singular, conform regulii limitării accentului pe ultimele trei silabe, accentul coboară pe silaba următoare (deoarece, prin utilizarea sufixului de lărgire, a apărut încă o silabă). Substantivele rămân astfel proparoxitone la toate cazurile, cu excepţia genitivului plural.

2. La genitiv plural, accentul coboară pe ultima silabă, fiindcă -ω- era vocală lungă (=o+o), contând cât două silabe. Deplasarea de accent se explică aşadar tot prin regula limitării accentului. Datorită faptului că în neogreacă s-a pierdut distincţia vocale lungi/vocale scurte, deplasarea accentului părea aberantă, deşi nu era.

	3	2	1	
N.sg.	*πρό*	*-βλη*	*-μα*	
	4	3	2	1
G.sg.	*προ*	*-βλή*	*-μα*	*-τος*
	4	3	2	1
N.pl.	*προ*	*-βλή*	*-μα*	*-τα*
	4	3	2	1
G.pl.	*προ*	*-βλη*	*-μά*	*-των*

[1] V. Ştef, Felicia, op.cit., p. 92.

3.3.5.3. Substantive neutre în -μα paroxitone

γράμ-μα / γράμ-μα-τ-α (literă)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	γράμ-μα	τα	γράμ-μα-τ-α
G.	του	γράμ-μα-τ-ος	των	γραμ-μά-τ-ων
Ac.	το	γράμ-μα	τα	γράμ-μα-τ-α
V.	-	γράμ-μα	-	γράμ-μα-τ-α

Observații:

1. Desinența genitivului singular este -(τ)-ος, iar cea de nominativ, acuzativ și vocativ plural este -(τ)-α.

2. Ca și substantivele neutre în -μα proparoxitone, cele paroxitone coboară accentul pe penultima silabă la genitiv plural.

Ex.:	*N.sg.*	*το σώμα*	*(corp)*
	G.pl.	*των σωμάτων*	
	N.sg.	*το βήμα*	*(pas)*
	G.pl.	*των βημάτων*	
	N.sg.	*το ψέμα*	*(minciună)*
	G.pl.	*των ψεμάτων*	

3. Unele substantive neutre din greaca veche, care recurg la sufixul de lărgire -τ-, se mai folosesc cu vechea flexiune și în neogreacă. Este drept că au o nuanță savantă. De exemplu:

το ους (ureche) / του ωτ-ός / τα ώτ-α / των ώτ-ων

Acest substantiv este înlocuit în limba vorbită de "το αφτί". Se mai păstrează doar în pericope neotestamentare.

*Ex.: "ο έχων **ώτα** ακούειν ακουέτω" (Matei 11, 15)*

4. Substantivul neutru γάλα (lapte), veche formă nominală atematică aberantă, este asimilat de gramaticile neoelene tradiționale flexiunii neutrelor în -μα. Genitivul singular al acestui substantiv este γάλα-(κ)τ-ος. Forma de plural (nominativ, acuzativ și vocativ) γάλατα este puțin uzitată. Nu are formă de genitiv plural.

3.3.6. *Substantivele neutre în -σιμο, -ξιμο, -ψιμο*

3.3.6.1. În afară de cele trei forme cazuale identice de la singular, substantivele din această categorie urmează îndeaproape flexiunea neutrelor în -μα, recurgând pentru formarea genitivului singular și a tuturor formelor de plural la sufixul de lărgire -τ-. Dacă numele în -μα desemnau rezultatul unei acțiuni, numele în -σιμο, -ξιμο, -ψιμο desemnează numele acțiunii.

Ex.:	1. δένω + -σιμο	> δέσιμο	(legat, legare)
	2. τρέχω + -ξιμο	> τρέξιμο	(alergat, alergare)
	3. γράφω + -ψιμο	> γράψιμο	(scris, scriere)

3.3.6.2. Substantive neutre în -σιμο

ψάλσιμο / ψαλσίματα (psalmodiere)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	ψάλ-σιμ-ο	τα	ψαλ-σίμ-α-τ-α
G.	του	ψαλ-σίμ-α-τ-ος	των	ψαλ-σιμ-**ά-τ-ων**
Ac.	το	ψάλ-σιμ-ο	τα	ψαλ-σίμ-α-τ-α
V.	-	ψάλ-σιμ-ο	-	ψαλ-σίμ-α-τ-α

3.3.6.3. Substantive neutre în -ξιμο

τρέξιμο / τρεξίματα (alergare)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	τρέ-ξιμ-ο	τα	τρε-ξίμ-α-τ-α
G.	του	τρε-ξίμ-α-τ-ος	των	τρε-ξιμ-**ά**-τ-ων
Ac.	το	τρέ-ξιμ-ο	τα	τρε-ξίμ-α-τ-α
V.	-	τρέ-ξιμ-ο	-	τρε-ξίμ-α-τ-α

3.3.6.4. Substantive neutre în -ψιμο

γράψιμο / γραψίματα (scriere)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το	γρά-ψιμ-ο	τα	γρα-ψίμ-α-τ-α
G.	του	γρα-ψίμ-α-τ-ος	των	γρα-ψιμ-**ά**-τ-ων
Ac.	το	γρά-ψιμ-ο	τα	γρα-ψίμ-α-τ-α
V.	-	γρά-ψιμ-ο	-	γρα-ψίμ-α-τ-α

Observații:

1. Substantivele neutre în -σιμο, -ξιμο, -ψιμο sunt proparoxitone la toate cazurile, cu excepția genitivului plural, unde coboară accentul pe penultima silabă.

2. La genitiv singular (unde prin folosirea sufixului de lărgire apărea o silabă în plus) și la formele de nominativ, acuzativ și vocativ plural, conform regulii limitării accentului, acesta se deplasează pe silaba următoare, cuvântul menținându-se proparoxiton.

3. Terminațiile sunt următoarele: -(ά)τος (G.sg.), -(α)τα (N, Ac., V.pl.) și -(ά)τών (G.pl.).

3.3.7. *Substantivele neutre imparisilabice în-ας*

3.3.7.1. Neogreaca are patru substantive neutre în -ας, vechi teme nominale în siflantă care, prin sufixul de lărgire -τ-, au trecut în greaca veche la paradigma temelor în oclusivă. Este vorba despre substantivele:

1. το κρέας, του κρέα-τ-ος (carne)
2. το κέρας, του κέρα-τ-ος (corn)
3. το πέρας, του πέρα-τ-ος (capăt)
4. το τέρας, του τέρα-τ-ος (fiară)
5. το άλας, του άλα-τ-ος (τα άλατα) (sare)[1]

3.3.7.2. Substantivele κρέας / τέρας (carne/monstru)

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το κρέας	τέρας	τα κρέα-τ-α	τέρα-τ-α
G.	του κρέα-τ-ος	τέρα-τ-ος	των κρεά-τ-ων	τεράτ-ων
Ac.	το κρέας	τέρας	τα κρέα-τ-α	τέρα-τ-α
V.	- κρέας	τέρας	- κρέα-τ-α	τέρα-τ-α

Observație:
Numele neutre în -ας sunt paroxitone la nominativ, acuzativ și vocativ singular. La toate celelalte cazuri, atât la genitiv singular cât și la nominativ, acuzativ si vocativ plural, sunt proparoxitone. La genitiv plural accentul este situat întotdeauna pe penultima silabă.

3.3.8. *Substantive neutre în -ώς și -ός*

3.3.8.1. Substantivele neutre din această categorie sunt teme nominale în siflantă cu tema -ως / -ος care, folosind sufixul de lărgire -τ-, au trecut în greaca veche la temele în oclusivă ca și neutrele în -ας. Este vorba despre o formă nominală atematică aberantă. Substantivele acestei categorii sunt puțin numeroase.

Ex.: το φως, του φω-τ-ός (το ημίφως) (lumină)
το καθεστώς, του καθεστώ-τ-ος (regim)
το γεγονός, του γεγονό-τ-ος (eveniment)

---

[1] Apare mai ales în expresii ca "αττικόν άλας", "άλας της γης" (*"Υμείς εστε το άλας της γης" - Voi sunteți sarea pământului.* - Matei 5, 13).

3.3.8.2. Substantivele φως / γεγονός

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το φως	το γεγονός	τα φώ-τ-α	τα γεγονό-τ-α
G.	του φω-τ-ός	του γεγονό-τ-ος	των φώ-τ-ων	των γεγονό-τ-ων
Ac.	το φως	το γεγονός	τα φώ-τ-α	τα γεγονό-τ-α
V.	- φως	- γεγονός	- φώ-τ-α	- γεονό-τ-α

Observații:

1. Desinențele cazuale sunt identice cu cele ale temelor nominale în -ας. La singular, formele de acuzativ și vocativ sunt egale cu tema.

2. Substantivele din această categorie sunt oxitone la singular (cu excepția genitivului la anumite substantive).

3. Substantivul monosilabic φως devine bisilabic la genitiv singular și la toate formele de plural, prin utilizarea sufixului de lărgire -τ-. La nominativ, acuzativ și vocativ plural, substantivul este paroxiton.

4. În ceea ce privește substantivul γεγονός, acesta este oxiton la toate formele de singular, cu excepția genitivului, unde este paroxiton.

5. La plural este paroxiton la toate formele.

3.3.9. *Substantivele neutre în -ov, -αν, -εν*

3.3.9.1. Acest tip flexionar, reprezentat printr-un număr **redus** de substantive neutre, este resimțit în neogreacă, prin comparație cu restul flexiunii nominale, ca fiind anomal, din pricina desinențelor cazuale și a alternanțelor vocalice, care s-au păstrat din greaca veche. În fapt este vorba despre supraviețuitori ai temelor în -ντ-.

3.3.9.2. Participiul monosilabic neutru ον din greaca veche se păstrează în neogreacă substantivat. Flexiunea sa este identică cu a altor vechi participii prezente sau aoriste substantivate. Unele dintre ele nu au forme de plural, fiind substantive abstracte. Altele, precum μέλλον, și-au confecționat forme regularizate, încadrându-se astfel în categoria masculinelor parisilabice în -ας (ο μέλλοντας).

Ex.:	το παρόν, του παρόντος	< πάρειμι
	το παρελθόν, του παρελθόντος	< παρέρχομαι
	το μέλλον, του μέλλοντος	< μέλλω
	το προϊόν, του προϊόντος	< πρόειμι
	το καθήκον, του καθήκοντος	< καθήκω
	το ενδιαφέρον, του ενδιαφέροντος	< ενδιαφέρω
	το συμφέρον, του συμφέροντος	< συμφέρω
	το δέον, το αρμόζον, το πρέπον	< πρέπω

3.3.9.3. Substantivele neutre ον, παρόν, καθήκον

	SINGULAR					
N.	το	ον	το	παρόν	το	καθήκον
G.	του	όντ-ος	του	παρόντ-ος	του	καθήκοντ-ος
Ac.	το	ον	το	παρόν	το	καθήκον
V.	-	ον	-	παρόν	-	καθήκον
	PLURAL					
N.	τα	όντ-α		-	τα	καθήκοντ-α
G.	των	όντ-ων		-	των	καθηκόντ-ων
Ac.	τα	όντ-α		-	τα	καθήκοντ-α
V.	-	όντ-α		-	-	καθήκοντ-α

Observaţii:

1.Substantivele neutre în -ov sunt oxitone sau paroxitone.

2. Substantivele παρόν/μέλλον nu au plural. Formele παρόντα/μέλλοντα desemnează lucrurile, întâmplările prezente, respectiv viitoare.

3. Pe parcursul flexiunii, substantivele în -όν oxitone păstrează accentul pe silaba -όν-.

4. Substantivele paroxitone la nominativ singular devin proparoxitone la genitiv singular şi la nominativ, acuzativ şi vocativ plural, prin apariţia unei silabe în plus. La plural sunt paroxitone doar la genitiv.

3.3.9.4. Vechiul adjectiv pronominal πας, πάσα, παν din greaca veche se păstrează în neogreacă în forma de neutru, substantivată (το παν, το σύμπαν).

3.3.9.5. Substantivele neutre în -αν: πάν, σύμπαν

	SINGULAR			
N.	το	παν	το	σύμπαν
G.	του	παντός	του	σύμπαντος
Ac.	το	παν	το	σύμπαν
V.	-	παν	-	σύμπαν
	PLURAL			
N.	τα	πάντα	τα	σύμπαντα
G.	των	πάντων	των	συμπάντων
Ac.	τα	πάντα	τα	σύμπαντα
V.	-	πάντα	-	σύμπαντα

Observații:

1. Substantivul παν păstrează accentul pe ultima silabă la singular. La plural, accentul stă mereu pe penultima silabă.

2. Substantivul σύμπαν păstrează accentul retras pe antepenultima silabă la genitiv singular și la nominativ, acuzativ și vocativ plural. La genitiv plural, accentul se află pe penultima silabă.

3.3.9.6. Tipul în -εν/-έν este reprezentat doar de câteva substantive:

το φωνήεν, του φωνήεντος	< φωνήεις, -εσσα, -εν	(vocală)
το μηδέν, του μηδενός	< μηδείς, μηδεμία, μηδέν	(nimicul)
το ανακοινωθέν, του ανακοινωθέντος	< part. aor. ανακοινωθείς	(comunicatul)

3.3.9.7. Substantivele φωνήεν și μηδέν

	SINGULAR		PLURAL
N.	το φωνήεν	το μηδέν	τα φωνήε-ντ-α
G.	του φωνήε-ντ-ος	του μηδεν-ός	των φωνηέ-ντ-ων
Ac.	το φωνήεν	το μηδέν	τα φωνήε-ντ-α
V.	- φωνήεν	- μηδέν	- φωνήε-ντ-α

Observații:

1. Substantivul φωνήεν păstrează accentul pe silaba penultimă, cu excepția genitivului singular și a formelor de plural (nominativ, acuzativ și vocativ), unde accentul stă pe antepenultima silabă. La genitiv plural, accentul se află pe penultima silabă.

2. Substantivul μηδέν nu are plural. Pentru plural folosește neutrul adjectivului μηδενικός, -ή, -ό (τα μηδενικά = zerouri).

3.3.10. *Substantive neutre în -υ/-ύ*

3.3.10.1. Această categorie a substantivelor cu flexiune socotită anomală de gramaticile tradiționale, reprezentând vechi teme nominale în w/F, este alcătuită din substantive terminate în -υ (το οξύ, το δόρυ). οξύ provine din substantivarea adjectivului οξύς, οξεία, οξύ. δόρυ, formă nominală atematică aberantă, își păstrează în linii mari vechea flexiune. Alte substantive însă, precum γόνυ, γόνατος, își regularizează flexiunea trecând la neutrele în -ο (το γόνατο).

3.3.10.2. Substantivele în -υ sunt destul de reduse ca număr, iar flexiunea lor este relativ neregulată, determinată de proveniența substantivului respectiv. Unele dintre aceste substantive prezintă alternanța -υ-/-ι- la formele de singular/plural.

το οξύ, του οξέος	< οξύς, -εία, οξύ
το δόρυ, το δόρατος	< δόρυ
το βράδυ, του βραδιού	< βραδύς, -εία, -ύ
το δάκρυ, του δακρύου	< δάκρυ, -υος
το δίχτυ/το δίκτυο, του διχτύου	< δίκτυ
το στάχυ, του στάχυος	< στάχυς, -υος
το άστυ, του άστεως	< το άστυ
[τα άστη/τα άστεα, των άστεων]	

3.3.10.3. Substantivele neutre οξύ - δόρυ

	SINGULAR		PLURAL	
N.	το οξ-ύ	το δόρ-υ	τα οξ-έα	τα δόρα-τ-α
G.	του οξ-έος	του δόρα-τ-ος	των οξ-έων	των δορά-τ-ων
Ac.	το οξ-ύ	το δόρ-υ	τα οξ-έα	τα δόρα-τ-α
V.	- οξ-ύ	- δόρ-υ	- οξ-έα	- δόρα-τ-α

Observații:

1. Substantivul οξύ este oxiton la singular, cu excepția genitivului, unde este paroxiton. La plural este paroxiton la nominativ, acuzativ și vocativ și proparoxiton la genitiv.

2. Substantivul δόρυ folosește la genitiv singular și la toate formele de plural sufixul de lărgire -τ-, fapt ce antrenează deplasări ale accentului. La singular, substantivul este paroxiton la toate cazurile, cu excepția genitivului, unde este proparoxiton. La plural este proparoxiton la toate cazurile, cu excepția genitivului, care este paroxiton.

3.3.11. Tabelul desinențelor cazuale[1] ale substantivelor neutre este următorul.

SINGULAR

N.	-ο	φ	-ι	φ	-ος	φ	-μα	φ	-σιμο	φ	-ας	φ	-ον	φ	-υ	φ
G.	-ου	-ου	-ού	-ού	-ους	-ους	-τος	-τος	-τος	-τος	-τος	-τος	-ντος	-ντος	-τος/έος	-τος/έος
Ac.	-ο	φ	-ι	φ	-ος	φ	-μα	φ	-σιμο	φ	-ας	φ	-ον	φ	-υ	φ
V.	-ο	φ	-ι	φ	-ος	φ	-μα	φ	-σιμο	φ	-ας	φ	-ον	φ	-υ	φ

[1] Vezi Babiniotis, G. *"Γραμματική I ΤΟ ΟΝΟΜΑ"*, pp.18-19.

PLURAL								
N.	-α/-ά	-ά	-η	-τα	-τα	-τα	-τα	-τα /-έα
G.	-ων/-ών	-ών	-ών	-των	-των	-των	-των	-των/-έων
Ac.	-α/-ά	-ά	-η	-τα	-τα	-τα	-τα	-τα/-έα
V.	-α/ά	-ά	-η	-τα	-τα	-τα	-τα	-τα /-έα

3.4. SUBSTANTIVE ANOMALE

3.4.1. O sumă de substantive ce prezintă "abateri" de la tipurile flexionare descrise mai sus sunt socotite ca fiind anomale. În funcţie de tipul anomaliei, avem mai multe categorii de substantive anomale: substantive anomale indeclinabile (ο σοφέρ); substantive defective de plural (το δείλι), de singular (τα έγκατα) sau de anumite cazuri; substantive cu două forme de plural de genuri diferite (ο βράχος, οι βράχοι/τα βράχια); substantive cu două forme de plural (το όνειρο, τα όνειρα/τα ονείρατα) de acelaşi gen (una regularizată, alta arhaică); substantive cu forme duble de singular, de acelaşi gen (η κάμαρα/η κάμαρη).

3.4.2. <u>*Substantive indeclinabile*</u>

3.4.2.1. Sunt indeclinabile în general nume reprezentând împrumuturi din alte limbi, care nu s-au adaptat sistemului flexionar al limbii neoelene. Genul, numărul şi cazul acestor nume reies din formele articolului hotărât sau prin utilizarea unor determinanţi adjectivali.

Substantive comune precum ο σοφέρ (şofer), το βαποριζατέρ (vaporizator), το μπάρ (bar), ο χερουβείμ (heruvim) sunt indeclinabile.

3.4.2.2. De asemenea sunt indeclinabile unele toponime străine ca η Ιερουσαλήμ (Ierusalim), το Σινά (Sinai), το Θαβώρ (Tabor), numele unor sărbători, reprezentând tot împrumuturi străine (το Πάσχα - Paştele), sau unele nume proprii, tot de origine străină (ο Δαβίδ - David, ο Αδάμ - Adam, ο Ουγκό - Hugo).

3.4.2.3. Patronimele feminine, formate de la genitivul singular al numelui propriu masculin corespunzător, ca şi numele de familie formate în acelaşi fel, sunt indeclinabile.

Ex.: Ηρθε ο κύριος <u>Βλαχόπουλος</u>. (A venit domnul Vlahopoulos.)
Ηρθε *η κυρία* <u>Βλαχοπούλου</u>. (A venit doamna Vlahopoulou.)
Το σπίτι είναι *της κυρίας* <u>Βλαχοπούλου</u>. (Casa este a doamnei Vlahopoulou.)

3.4.2.4. Indeclinabile sunt şi formele sincopate ale unor substantive sau adjective, urmate de un nume propriu ca:

Αγια- < Αγια	η Αγια-Σοφία	(Sfânta Sofia)
	της Αγια-Σοφίας	
	η Αγια-Τριάδα	(Sfânta Treime)
	της Αγια-Τριάδας	
Αϊ- < Αγιος	ο Αϊ-Βασίλης	(Sfântul Vasile)
	του Αϊ-Βασίλη	
κυρά- < κύρια	η κυρά-Μαρία	(doamna Maria)
	της κυρά-Μαρίας	
κυρ < κύριος	ο κυρ-Γιάννης	(kir Yannis)
	του κυρ-Γιάννη	
πάτερ- < πατήρ	ο πάτερ-Θεοφύλαχθος	(părintele Theofilahtos)
	του πάτερ-Θεοφύλαχθου	
μαστρο- < μάστορας < μαγίστωρ		(meşter)
	ο μαστρο-Γιάννης	
	του μαστρο-Γιάννη	
μπαρμπα- < μπράρμπας (<ital. barba)		(badea, unchiaşul)
	ο μπαρμπα-Κώστας	
	του μπαρμπα-Κώστα	

3.4.3. *Substantive defective de număr sau caz*

3.4.3.1. Această categorie este reprezentată de substantive ce au forme doar la anumite cazuri (în general, nominativ şi acuzativ, sau genitiv, mai rar), sau doar pentru singular, în expresii.

- λογής, formă populară utilizată în locul substantivului neutru είδος, socotit savant. Acest substantiv este folosit mai ales la forma de genitiv singular, în expresii ca:

τι λογής;	- ce fel?
κάθε λογής	- de orice fel

- κάκου < το κακό, folosit la genitiv singular, în expresia "του κάκου" (zadarnic, inutil).

- θανατά < ο θανατάς, folosit la genitiv singular, în expresii ca:

είμαι του θανατά	- sunt pe moarte
πέφτω του θανατά	- sunt trist

- συρμού < ο συρμός, folosit la genitiv singular, în expresia "είναι του συρμού" (este la modă).

3.4.3.2. Unele substantive nu au deloc forme de plural sau de singular sau, chiar dacă au, sint mai folosite doar la unul dintre numere.

Forme de singular

- ο τάραχος (tulburare sufletească) nu are forme de plural şi este folosit mai ales în expresii ca "περνώ/τραβώ των παθών μου τον τάραχο" (sufăr foarte mult)

- το δείλι, forma medievală a substantivului το δειλινό, care este folosit la G.sg. şi la toate cazurile la plural în locul substantivului δύση (apus)

- το σέβας (respect) nu are formă de genitiv, iar la plural este folosit doar în expresii ca: "τα σέβη μου / τα σεβάσματα" (respectele mele)

- το σέλας (G.sg. του σέλαος) nu are plural. Este folosit în expresii ca: "νότιο-πολικό σέλας", "βόρειο πολικό σέλας"

- το πρωί (dimineaţă) nu are forme pentru celelalte cazuri, care sunt totuşi exprimate cu ajutorul adjectivului substantivat το πρωινό, του πρωινού, τα πρωινά, των πρωινών. (Poetic, la Kavafis întâlnim forma de nominativ plural "πρωιά": "*Πολλά τα καλοκαιρινά πρωιά να είναι...*" [Kav. 1, 29]) Acest substantiv are şi o formă savantă de gen feminin: "η πρωία".

Forme de plural

- τα έγκατα, fără singular, apare doar în expresia "τα έγκατα της γης" (adîncul pământului);

- τα ήπατα < το ήπαρ, folosit mai ales în expresia "μου κόπηκαν τα ήπατα" (mi-a fost foarte frică)

- τα σύγκαλα < συν + καλά, folosit în expresia "έλα στα σύγκαλά σου" (vino-ţi în fire)

- οι προάλλες < προ + άλλες, consemnat din 1889, folosit la acuzativ "τις προάλλες" (cu câteva zile în urmă, acum câteva zile)

3.4.4. *Substantive cu forme duble de plural, de genuri diferite*

3.4.4.1. În neogreacă există un număr de substantive care la plural au forme duble: una de acelaşi gen cu forma de nominativ singular şi alta de gen diferit. Marea majoritate sunt substantive masculine la nominativ singular, care la plural au forme duble, de masculin şi neutru. De obicei, între cele două forme de plural există o diferenţă semantică[1].

3.4.4.2. Cele mai uzitate substantive cu forme duble de plural sunt:

- ο/η βάτος (*οι βάτοι, τα βάτα*). La singular, în sintagma "η καιόμενη βάτος" (rugul aprins)

- η νιότη < νιότη < gr.v. νεότης (*οι νεότητες, τα νιάτα*) - tinereţile

- ο βράχος < το βράχος (*οι βράχοι, τα βράχια*) - stâncile

[1] Vezi şi în limba română: minut/minute/minuturi, bandă/bande/benzi, blană/blăni/blănuri, corn/coarne/cornuri.

- ο δεσμός < δένω (*οι δεσμοί, τα δεσμά*) - legăturile (substantiv abstract, substantiv concret)
- ο καπνός < *παπ-νός<*κFαπ-νός (*οι καπνοί* - fum, *τα καπνά* - tutun)
- ο λόγος < λέγω (*οι λόγοι* - discursuri, *τα λόγια* - vorbe)
- ο ουρανός (*οι ουρανοί* - ceruri, mai ales religios: "η βασιλεία των ουρανών/ οι πύλες των ουρανών/ φωνή από τους ουρανούς"- Împărăția cerurilor, porțile cerurilor, voce din ceruri , *τα ουράνια* < ουράνιος, -α, -ο)
- ο φάκελος (*οι φάκελοι* - dosare juridice, *τα φάκελα* - plicuri)
- ο χρόνος (*οι χρόνοι* - timpurile [verbului], *τα χρόνια* - anii)
- ο αδελφός (*οι αδελφοί* - frații: băieți, *τα αδέλφια* - frații: băieți și fete)
- ο (ε)ξάδελφος (*οι ξάδελφοι* - verii: băieți, *τα ξαδέλφια* - verii: băieți și fete)

3.4.5. *Substantive cu două forme de plural (/singular) de același gen*

3.4.5.1. Unele substantive au două forme diferite (de același gen însă) pentru plural. Una dintre cele două forme reprezintă adaptarea substantivului la tipurile flexionare regulate, a doua formă fiind o reminiscență a flexiunii pe care o avea substantivul respectiv în greaca veche. Între cele două forme nu există diferențe semantice, ci doar diferențe de ordin stilistic[1].

3.4.5.2. Din această categorie fac parte substantive aparținând tuturor genurilor.

Substantive masculine: -

1. ο γέροντας < ο γέρων / ο γέρος (bătrân)
   οι γέροντες / οι γέροι
2. ο δράκοντας < ο δράκων / ο δράκος (dragon)
   οι δράκοντες / οι δράκοι
3. ο Χάροντας < ο Χάρων / ο Χάρος (Haron)
   -
4. ο γίγαντας < ο γίγας, -αντος / ο γίγας (uriaș)
   οι γίγαντες
5. ο ελέφαντας < ο ελέφας, -αντος / ο ελέφας (elefant)
   οι ελέφαντες

Substantive feminine:

1. η δεσποινίς / η δεσποινίδα (domnișoară)
   οι δεσποινίδες
2. η Θέτις / η Θέτιδα / η Θέτη (Thetis)

[1] Vezi și în limba română: boală/boli/boale, rană/răni/rane, vreme/ vremuri/ vremi.

3. η Αρτεμις / η Αρτεμίδα / η Αρτεμη (Artemis)

<u>Substantive neutre</u>:

το όνειρο < το όναρ, -ατος / το όναρ (vis)
τα όνειρα / τα ονείρατα

3.4.6. <u>*Substantive cu două terminaţii*</u>

Limba neogreacă are un număr destul de redus de substantive care au pentru singular/pentru plural două terminaţii diferite (de acelaşi gen).

3.4.6.1. <u>Substantive cu două terminaţii la singular</u>

Masculine:

ο μάγειρας (pop.μάγερας) / arh. μάγειρος (bucătar)
ο μάστορας / mediev. ο μάστορης (meşter)
(οι μαστόροι / pop. τα μαστόρια)

Feminine:

η ανεμώνα / η ανεμώνη (anemonă)
η άκρη / pop./lit. η άκρια (margine)
η κάμαρα / pop. η κάμαρη (cameră)

Neutre:

το χείλι / lit. το χείλος (buză)
το δάκρυ / arh. το δάκρυο (lacrimă)

3.4.6.2. <u>Substantive cu două terminaţii la plural</u>

Masculine:

ο γονιός < ο γονέας - οι γονείς / οι γονιοί (părinţi)
ο καπετάνιος - οι καπετάνιοι / οι καπεταναίοι (căpitani)
ο νοικοκύρης - οι νοικοκύρηδες / οι νοικοκυραίοι (gospodari)
ο φούρναρης - οι φουρνάρηδες / οι φουρναραίοι (brutari)
ο δεσπότης - οι δεσποτάδες / οι δεσπότες (despoţi)

În expresia "την ευλογία σου, Δέσποτα", substantivul "δέσποτας" este sinonim cu "επίσκοπος/μητροπολίτης". Forma de plural "δεσποτάδες" are sensul de "arhierei".

Feminine:

η κορ(υ)φή - οι κορφές (vârfurile [munţilor])
- οι κορφάδες (vârfurile [plantelor])

Neutre:

το στήθος - τα στήθη (piept)
- τα στήθια are acelaşi sens, dar este foarte popular.

4. ADJECTIVUL

4.1. *Generalități*

Adjectivul este partea de vorbire ce însoţeşte întotdeauna un substantiv, acordându-se în gen, număr şi caz cu substantivul determinat. Flexiunea adjectivelor este identică, în mare parte, cu a tipurilor flexionare ale substantivelor descrise în capitolul 3. Ca şi în limba română, adjectivul neogrec are trei grade de comparaţie: pozitiv, comparativ şi superlativ. Diferenţa ar fi aceea că adjectivul neogrec formează comparativul şi superlativul atât monolectic cât şi perifrastic. În neogreacă adjectivul se află întotdeauna înaintea substantivului determinat. Postpus, adjectivul are valoare emfatică. Vom oferi flexiunea completă a tuturor tipurilor de adjective însoţite de un substantiv, pentru a înţelege mai bine felul în care se realizează acordul între adjectiv şi substantivul determinat.

Neogreaca are următoarele categorii de adjective:

1. adjective regulate cu trei terminaţii -ος, -η, -ο (ήσυχος, ήσυχη, ήσυχο - liniştit, liniştită, liniştit) / -ός, -ή, -ό
2. adjective regulate cu trei terminaţii -ος, -α, -ο (ουράνιος, ουράνια, ουράνιο - ceresc, cerească, ceresc)
3. adjective regulate cu trei terminaţii în -ός, -ιά, -ό (φτωχός, φτωχιά, φτωχό - sărac, săracă, sărac)
4. adjective cu trei terminaţii în -ύς, -ιά, -ύ (βαρύς, βαριά, βαρύ - greu, grea, greu)
5. adjective cu trei terminaţii în -ής, -ιά, -ί (μαβής, μαβιά, μαβί - mov)
6. adjective cu două terminaţii în -ής (M., F.), -ές (N.): διεθνής, διεθνές (internaţional, internaţională)
7. adjective cu trei terminaţii în -ης, -α, -ικο şi în -ης, -ισσα, -ικο (πεισματάρης, πεισματάρα, πεισματάρικο - încăpăţânat, încăpăţânată/ τσιπλάκης, τσιπλάκισσα, τσιπλάκικο = gol, dezbrăcat < turc. ciplak)
8. adjective anomale (πολύς, πολλή, πολύ - mult, multă, mult)
9. adjectivele πας, πάσα, παν (pronominal) şi σώφρων (G.sg. σώφρονος, Ac.sg. σώφρονα, N., Ac.pl. σώφρονες, G.pl. σωφρόνων), σώφρον.

4.2. *Adjective regulate cu trei terminații în -ος, -η, -ο*

4.2.1. Această categorie cuprinde adjective ce aparţineau în greaca veche adjectivelor regulate cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο. Tot aici s-au încadrat, regularizându-şi flexiunea, şi o sumă de adjective care în greaca

veche aveau două terminaţii (-ος M./F., -ον N.), ca de exemplu: ένδοξος, ένδοξη, ένδοξο < ένδοξος, ένδοξον. Urmând aceeaşi tendinţă de adaptare la sistemul flexionar al substantivului, apar adjective cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο, ce provin din tipuri adjectivale diferite în greaca veche. Astfel, adjectivele contrase cu trei terminaţii (-ούς, -ά/-ή, -ούν) de tipul χρυσούς, -ή, -ούν sau αργυρός, -ά, -ούν se regularizează în neogreacă, devenind χρυσός, χρυσή, χρυσό respectiv αργυρός, αργυρή, αργυρό.

Tot aici îşi găsesc locul, prin simplificarea flexiunii, vechile adjective contrase cu două terminaţii în -ούς (M./F.), -ούν (N.) (απλούς, απλούν > απλός, απλή, απλό).

Foarte multe adjective de acest tip sunt rezultat al derivării cu sufixe adjectivale (-τικός, -τός, -ερός, -ικός etc.).

4.2.2. Flexiunea

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ο ήσυχος γέρος	η ήσυχη εκκλησία	το ήσυχο παιδί
G.	του ήσυχου γέρου	της ήσυχης εκκλησίας	του ήσυχου παιδιού
Ac.	τον ήσυχο γέρο	την ήσυχη εκκλησία	το ήσυχο παιδί
V.	- ήσυχε γέρε	- ήσυχη εκκλησία	- ήσυχο παιδί

PLURAL

N.	οι ήσυχοι γέροι	οι ήσυχες εκκλησίες	τα ήσυχα παιδιά
G.	των ήσυχων γέρων	των ήσυχων εκκλησιών	των ήσυχων παιδιών
Ac.	τους ήσυχους γέρους	τις ήσυχες εκκλησίες	τα ήσυχα παιδιά
V.	- ήσυχοι γέροι	- ήσυχες εκκλησίες	- ήσυχα παιδιά

Observaţii:

1) Adjectivele cu trei terminaţii în -ος (masculin), -η (feminin), -ο (neutru) se declină ca substantivele cu terminaţiile respective.

2) În ceea ce priveşte vechile adjective cu două terminaţii în -ος, -ον, prima pentru masculine şi feminine şi a doua pentru neutre, de tip ορθόδοξος, ορθόδοξον, deşi şi-au regularizat flexiunea în ορθόδοξος, ορθόδοξη, ορθόδοξο, uneori putem întâlni vechea formă de feminin în -ος: η ορθόδοξος εκκλησία / η ορθόδοξη εκκλησία.

3) Accentul adjectivelor nu se deplasează pe parcursul flexiunii. Se deplasează doar în cazul în care adjectivul este substantivat.

Ex.: Είδα πολλούς ορθόδοξους χριστιανούς. (Am văzut mulţi creştini ortodocşi.)

Γνωρίζω πολλούς ορθοδόξους. (Cunosc mulţi ortodocşi.)

4.3. *Adjective regulate cu trei terminații în -ος, -α, -ο*

4.3.1. Sursele din care provin aceste adjective sunt aceleași cu sursele primul tip descris la 4.2.

4.3.2. Flexiunea:

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ο ουράνιος άγγελος	η ουράνια φωνή	το ουράνιο φως
G.	του ουράνιου αγγέλου	της ουράνιας φωνής	του οράνιου φωτός
Ac.	τον ουράνιο άγγελο	την ουράνια φωνή	το ουράνιο φως
V.	- ουράνιε άγγελε	- ουράνια φωνή	- ουράνιο φως

PLURAL

N.	οι ουράνιοι άγγελοι	οι ουράνιες φωνές	τα ουράνια φώτα
G.	των ουράνιων αγγέλων	των ουράνιων φωνών	των ουράνιων φώτων
Ac.	τους ουράνιους αγγέλους	τις ουράνιες φωνές	τα ουράνια φώτα
V.	- ουράνιοι άγγελοι	- ουράνιες φωνές	- ουράνια φώτα

4.4. *Adjective regulate cu trei terminații în -ός, -ιά, -ό*

4.4.1. Originea acestor adjective

a) Unele adjective în -ός, -ιά, -ό sunt vechi teme în -υ<F. De exemplu adjectivul γλυκύς, γλυκεία, γλυκύ > γλυκός, γλυκιά, γλυκό.

Adjectivul δασύς, δασεία, δασύ > δασός, δασιά, δασό (G.sg. δασιού, N.pl.m. δασέοι/δασιοί/δασείς, N.pl.n. δασιά/δασέα, G.pl. δασιών/δασέων).

b) Forma de feminin plural a adjectivelor în -ός, -ιά, -ό îl pierde însă pe -ι- (φτωχιά - φτωχές / γλυκιά - γλυκές / κακιά - κακές).

4.4.2. Flexiunea acestui tip de adjective nu pune probleme, urmând îndeaproape flexiunea substantivelor corespunzătoare.

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ο φτωχός άνθρωπος	η φτωχιά γυναίκα	το φτωχό χωριό
G.	του φτωχού ανθρώπου	της φτωχιάς γυναίκας	του φτωχού χωριού
Ac.	το φτωχό άνθρωπο	τη φτωχιά γυναίκα	το φτωχό χωριό
V.	- φτωχέ άνθρωπε	- φτωχιά γυναίκα	- φτωχό χωριό

PLURAL

N.	οι φτωχοί άνθρωποι	οι φτωχές γυναίκες	τα φτωχά χωριά
G.	των φτωχών ανθρώπων	των φτωχών γυναικών	των φτωχών χωριών
Ac.	τους φτωχούς ανθρώπους	τις φτωχές γυναίκες	τα φτωχά χωριά
V.	- φτωχοί άνθρωποι	- φτωχές γυναίκες	- φτωχά χωριά

4.5. *Adjective cu trei terminații în -ύς, -ιά, -ύ*

4.5.1. În greaca veche acest tip adjectival aparținea temelor în -F, cu trei paradigme pentru cele trei genuri. Unele dintre acestea, precum γλυκύς, γλυκεία, γλυκύ, și-au regularizat flexiunea. Altele însă și-au modificat-o doar parțial (Ex.: βαρύς, βαρεία, βαρύ > βαρύς, βαριά, βαρύ). "υ" se menține doar la masculin și neutru singular (formele de nominativ, acuzativ și vocativ singular).

4.5.2. Flexiunea:

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ο βαρύς χειμώνας	η βαριά είδηση	το βαρύ κλίμα
G.	του βαριού χειμώνα	της βαριάς είδησης	του βαριού κλίματος
Ac.	το βαρύ χειμώνα	τη βαριά είδηση	το βαρύ κλίμα
V.	- βαρύ χειμώνα	- βαριά είδηση	- βαρύ κλίμα

PLURAL

N.	οι βαριοί /-είς χειμώνες	οι βαριές ειδήσεις	τα βαριά κλίματα
G.	των βαριών χειμώνων	των βαριών ειδήσεων	των βαριών κλιμάτων
Ac.	τους βαριούς χειμώνες	τις βαριές ειδήσεις	τα βαριά κλίματα
V.	- βαριοί χειμώνες	- βαριές ειδήσεις	- βαριά κλίματα

Observații:

1) Acest tip de adjective are pentru feminin dublete alcătuite din forma regularizată în -ιά și din vechea formă în -εία ca alternativă savantă/literară:

βαριά / βαρεία
βαθιά / βαθεία
πλατία / πλατεία

2) De asemenea se păstrează dublete și pentru unele forme cazuale:

- la masculin:	*G.sg.*	*βαθιού / βαθέος*
	N.pl.	*βαθιοί / βαθείς*
	G.pl.	*βαθιών / βαθέων*
- la feminin:	*G.pl.*	*βαθιών / βαθείων*

- la neutru: *N.pl.* *βαθιά / βαθέα*
G.pl. *βαθιών / βαθέων*

4.6. Adjective cu trei terminații în -ής, -ιά, -ί.

Adjectivele de acest tip se declină exact ca cele în -ύς, -ιά, ύ, flexiunea lor nepunând probleme deosebite.

Masculin

	SINGULAR	PLURAL
N.	ο μαβ-ής μενεξές	οι μαβ-ιοί μενεξέδες
G.	του μαβ-ιού μενεξέ	των μαβ-ιών μενεξέδων
Ac.	το μαβ-ή μενεξέ	τους μαβ-ιούς μενεξέδες
V.	- μαβ-ή μενεξέ	- μαβ-ιοί μενεξέδες

Feminin

	SINGULAR	PLURAL
N.	η μαβ-ιά πέτρα	οι μαβ-ιές πέτρες
G.	της μαβ-ιάς πέτρας	των μαβ-ιών πετρών
Ac.	τη μαβ-ιά πέτρα	τις μαβ-ιές πέτρες
V.	- μαβ-ιά πέτρα	- μαβ-ιές πέτρες

Neutru

	SINGULAR	PLURAL
N.	το μαβ-ί μάτι	τα μαβ-ιά μάτια
G.	του μαβ-ιού ματιού	των μαβ-ιών ματιών
Ac.	το μαβ-ί μάτι	τα μαβ-ιά μάτια
V.	- μαβ-ί μάτι	- μαβ-ιά μάτια

Observații:

1) Conform dicționarului neogrec al lui Babiniotis, adjectivele cu trei terminații în -ής, -ιά, -ί ar trebui să ortografieze forma masculină cu -υ- și nu cu -η- (formă preferată prin analogie cu substantivele masculine în -ης), datorită faptului că masculinul a fost creat de la formele neutre μαβί, θαλασσί etc. Din acest motiv uneori a fost propusă grafia cu -ι- și pentru forma de masculin (μαβίς, βυσσινίς etc.)

2) Adjectivele aparținând acestei categorii exprimă culori. Se pare că proveniența desinenței -ι este de căutat în turc. mavi > gr. μαβί, pe al cărui model au fost construite celelalte forme de adjective exprimând culoarea.

Ex.: καννελής < καν(ν)έλα (η)	*- de culoarea scorțișoarei*
τριανταφυλλής < τριαντάφυλλο (το)	*- trandafiriu*
λεμονής < λεμόνι (το)	*- de culoarea lămâii*
κερασής < κεράσι (το)	*- de culoarea cireșei*
θαλασσής < θάλασσα (η)	*- de culoarea mării*

μελής < μέλι (το)	*- de culoarea mierii*
χρυσαφής < χρυσάφι (το)	*- auriu*
ουρανής < ουρανός (ο)	*- de culoarea cerului*
πορτοκαλής < πορτοκάλι (το)	*- portocaliu*
ασημής < ασήμι (το)	*- argintiu*

Culorile de bază sunt exprimate însă prin adjective în -ος, -η, -ο -άσπρος, -η, -ο/ κόκκινος, -η, -ο.

4.7. *Adjective cu două terminații -ής (M.,F.) și -ές (N)*

4.7.1. Vechile adjective atematice cu două terminații în -ής/-ές își păstrează în mare flexiunea atică neschimbată până în neogreacă, fără a și-o simplifica. Din acest motiv, gramaticile școlare descriu acest tip adjectival ca fiind anomal. Din dorința de a se evita utilizarea acestei clase de adjective, s-au creat și forme regularizate, prin folosirea unor sufixe. Astfel, pentru διεθνής, διεθνές a fost creat un adjectiv cu aceeași valoare semantică cu ajutorul sufixului -ικός, -ή, -ό: διεθνικός, διεθνική, διεθνικό. Au putut fi create însă forme adjectivale regulate cu trei terminații și fără sufixe, pur și simplu prin înlocuirea desinenței -ής cu -ος.

Ex.: διαφανής - διαφανός
ανωφελής - ανώφελος (cu o ușoară diferență semantică)
πολυπαθής - πολύπαθος

4.7.2. Flexiunea

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ο διεθν-ής χώρος	η διεθν-ής οργάνωση	το διεθν-ές συνέδριο
G.	του διεθν-ούς χώρου	της διεθν-ούς οργάνωσης	του διεθν-ούς συνεδρίου
Ac.	το διεθν-ή χώρο	τη διεθν-ή οργάνωση	το διεθν-ές συνέδριο
V.	- διεθν-ή χώρο	- διεθν-ή οργάνωση	- διεθν-ές συνέδριο

PLURAL

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	οι διεθν-είς χώροι	οι διεθν-είς οργανώσεις	τα διεθν-ή συνέδρια
G.	των διεθν-ών χώρων	των διεθν-ών οργανώσεων	των διεθν-ών συνεδρίων
Ac.	τους διεθν-είς χώρους	τις διεθν-είς οργανώσεις	τα διεθν-ή συνέδρια
V.	- διεθνείς χώροι	- διεθν-είς οργανώσεις	- διεθν-ή συνέδρια

4.8. *Adjective cu trei terminații în -ης, -α, -ικο și în -ης, -ισσα, -ικο*

4.8.1. Toate adjectivele cuprinse în acest tip flexionar sunt derivate cu sufixe specifice pentru fiecare gen în parte. Forma masculină se declină

după masculinele imparisilabice în -ης; forma feminină, după femininele parisi-labice în -α, iar forma de neutru, după substantivele neutre parisilabice în -ο.

4.8.2. Flexiunea

	Masculin	Feminin	Neutru
SINGULAR			
N.	πεισματάρης	πεισματάρα	πεισματάρικο
G.	πεισματάρη	πεισματάρας	πεισματάρικου
Ac.	πεισματάρη	πεισματάρα	πεισματάρικο
V.	πεισματάρη	πεισματάρα	πεισματάρικο
PLURAL			
N.	πεισματάρηδες	πεισματάρες	πεισματάρικα
G.	πεισματάρηδων	-	πεισματάρικων
Ac.	πεισματάρηδες	πεισματάρες	πεισματάρικα
V.	πεισματάρηδες	πεισματάρες	πεισματάρικα

Observații:

*1) Aceste adjective **sunt** derivate cu sufixele -άρης și -ιάρης de **la** substantive comune.*

Ex.: ζήλια + άρης > ζηλιάρης (gelos, invidios)
πείσμα + άρης > πεισματάρης (încăpățânat)

2) Unele adjective aparținând acestei categorii sunt rezultatul compunerii cu substantivele: λαιμός (gât), μαλλί (păr), μάτι (ochi), μύτη (nas), πόδι (picior), φρύδι (sprânceană), χείλι (buză), χέρι (mână).

Ex.: μακρολαίμης (cu gât lung)
ψηλομύτης (cu nasul pe sus, mândru)

*3) Acest tip adjectival este paroxiton la masculin și feminin. La **neutru** singular este proparoxiton.*

4) Femininul nu are formă de genitiv plural.

5) Unele adjective în -ης, -α, -ικο, pot forma femininul recurgând și la alte sufixe.

*Ex.: **μαυρομάτης, μαυρομάτ-α / μαυρομάτ-ούσα / μαυρομάτ-ού***
*γκαντέμης, γκαντέμ-**ισσα**, γκαντέμ-**ικο** (<engl. goddam) = blestemat, ghinionist*
*μαυρομάλλης, μαυρομαλλ-**ούσα**/μαυρομαλλ-**ού**, μαυρομάλλ-**ικο***

Acest tip de adjective apare adesea substantivat.

*6) Pe lângă adjectivele în -ης, -α, -ικο (imparisilabice), **mai există o** categorie de adjective cu trei terminații, derivată de la substantive cu*

sufixul -αράς. Este vorba despre adjectivele în -άς, -ού, -άδικο și -ας, -ισσα, -ικο.

Ex.: ύπνος + -αράς > υπναράς, υπναρού, υπναράδικο
κοιλιά + -αράς > κοιλαράς, κοιλαρού, κοιλαράδικο

Forma de masculin se declină după substantivele masculine imparisilabice în -άς (κοιλαράδες), iar cea feminină după substantivele feminine imparisilabice în -ού (κοιλαρού - κοιλαρούδες).

4.9. Adjective anomale (πολύς, πολλή, πολύ)

4.9.1. Greaca veche prezenta câteva adjective aberante cu formă dublă, tematică și atematică. Dintre acestea, conform tendinței limbii de a alinia și de a reduce tipurile flexionare, adjectivul μέγας, μεγάλη, μέγα (= mare) se regularizează, devenind în neogreacă un adjectiv regulat cu trei terminații μεγάλος, μεγάλη, μεγάλο.

Un alt adjectiv anomal πραΰς, πραεία, πράϋ (blând), care prezenta încă din greaca veche și formele tematice πραός, πραεία, πράον, le menține în neogreacă doar pe acestea din urmă, încadrându-se, prin regularizare, în categoria adjectivelor cu trei terminații în -ος, -α, -ο (πράος, πράα, πράο).

4.9.2. Singurul care rezistă ca atare și în neogreacă este adjectivul πολύς, πολλή, πολύ. Formele tematice ale acestui adjectiv prezintă -λλ-, din adăugarea sufixului -λ- la rădăcina πολ- la toate numerele și cazurile, cu excepția formelor de singular ale masculinului și ale neutrului.

4.9.3. Flexiunea

SINGULAR

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	πολύς	πολλή	πολύ
G.	-	πολλής	-
Ac.	πολύ	πολλή	πολύ
V.	-	-	-

PLURAL

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	πολλοί	πολλές	πολλά
G.	πολλών	πολλών	πολλών
Ac.	πολλούς	πολλές	πολλά
V.	πολλοί	πολλές	πολλά

<u>*Observații:*</u>

1) Adjectivul πολύς nu are forme pentru genitivul singular masculin și neutru. Foarte rar este uzitată o formă regularizată în -oύ (πολλού).

2) Flexiunea la plural nu pune probleme, coincizând cu cea a substantivelor masculine în -ος, respectiv a femininelor în -η și a neutrelor în -o.

4.10. <u>*Alte adjective anomale: πας, πάσα, παν (pronominal) și σώφρων (M., F), σώφρον (N.)*</u>

4.10.1. <u>Adjectivul pronominal πας, πάσα, παν</u> (tot, toată, tot) era în greaca veche un adjectiv atematic cu tema în -ντ- la masculin și neutru și în -α- scurt la feminin.

4.10.1.1. <u>Flexiunea</u>

<u>SINGULAR</u>

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	πας	πάσα	παν
G.	παντός	πάσης	παντός
D.	παντί	πάση	παντί
Ac.	πάντα	πάσαν	παν

<u>PLURAL</u>

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	πάντες	πάσαι	πάντα
G.	πάντων	πασών	πάντων
D.	πάσι	πάσαις	πάσι
Ac.	πάντας	πάσας	πάντα

4.10.1.2. Acest adjectiv, care păstrează și forme ale cazurilor dispărute în neogreacă (dativul), este folosit mai ales în expresii cu valoare adverbială, având o nuanță savantă.

1. παντί τρόπω = με κάθε τρόπο (prin orice mijloc)
2. πάση θυσία = με κάθε θυσία (cu orice sacrificiu)
3. κατά πάσα πιθανότητα = πιθανόν (probabil)
4. δια παντός = για πάντα (pentru totdeauna)

În limba vorbită este concurat cu succes de όλος, όλη, όλο.

4.10.2. <u>Adjectivul σώφρων (M./F.), σώφρον (N.)</u> este un vechi adjectiv atematic cu două terminații.

Flexiunea

SINGULAR

	Masculin/Feminin	Neutru
N.	σώφρων	σώφρον
G.	σώφρονος	σώφρονος
Ac.	σώφρονα	σώφρον
V.	-	-

PLURAL

	Masculin/Feminin	Neutru
N.	σώφρονες	σώφρονα
G.	σωφρόνων	σωφρόνων
Ac.	σώφρονες	σώφρονα
V.	-	-

Observații:

1) Aceste adjective sunt destul de puțin folosite.

2) Pentru toate adjectivele de tipul σώφρων, σώφρον există alternative regulate în -ος, -η, -ο/ -ος, -α, -ο.

4.10.3. Adjectivele cu două terminații -ος (M., F.) -ο (N.) ενεργός, -ό/ ορθόδοξος, -ο au fost treptat înlocuite de adjective cu trei terminații. Între cele două categorii de adjective există doar o diferență stilistică. Tipul cu două terminații este arhaizant: η ορθόδοξος εκκλησία.

4.10.4. Din vechile participii în -ων, -ουσα, -ον, în neogreacă subzistă doar forma în -ων, în adjective (adesea substantivate) cu nuanță savantă (ευγνώμων, αγνώμων, ευδαίμων, πρέπων).

Flexiunea:

	SINGULAR	PLURAL
N.	ευγνώμων	ευγνώμονες
G.	ευγνώμονος	ευγνωμόνων
Ac.	ευγνώμονα	ευγνώμονες

4.10.5. Tot cu nuanță savantă, mai ales în limbajul jurnalistic, sunt uzitate adjectivele verbale (participii) ca: ληφθ-είς, ληφθ-είσα, ληφθ-έν / προαναφερθ-είς, προαναφερθ-είσα, προαναφερθ-έν.

4.11. *GRADELE DE COMPARAȚIE ALE ADJECTIVULUI*

Ca şi în limba română, adjectivul grec are trei grade de comparaţie.

1. Gradul pozitiv (θετικός βαθμός)
2. Gradul comparativ (συγκριτικός βαθμός): de superioritate, de egalitate şi de inferioritate
3. Gradul superlativ: a) superlativ relativ (σχετικός υπερθετικός)
   b) superlativ absolut (απόλυτος υπερθετικός)

Comparativul şi superlativul adjectivului neogrec se formează fie perifrastic, fie monolectic, cu ajutorul unor sufixe specializate.

Flexiunea gradului pozitiv al tuturor categoriilor de adjective existente în neogreacă a fost prezentată în cap. 4.1. - 4.9.

4.11.1. COMPARATIVUL

4.11.1.1. Comparativul perifrastic

a) O primă modalitate de formare *a comparativului de superioritate* este cea perifrastică. Concret, adjectivul la gradul pozitiv este precedat de adverbul **πιο** (mai), cu forma populară πλιο (πιο < πλιό < πλέο < πλέον). Flexiunea comparativului de superioritate formată perifrastic este aceeaşi cu a gradului pozitiv al adjectivelor respective. În ceea ce priveşte *comparativul de inferioritate*, acesta nu este prea folosit în limba greacă. Inegalitatea este exprimată perifrastic cu ajutorul adverbului λίγο în forma sa de comparativ de superioritate λιγότερο, care precede forma de pozitiv a adjectivului respectiv.

Αυτό το βιβλίο είναι *λιγότερο καλό* από το άλλο.
(Această carte este mai puţin bună decât cealaltă.)

Comparativul de egalitate este exprimat perifrastic cu ajutorul unor adverbe sau locuţiuni adverbiale (εξίσου, το ίδιο), urmate de gradul pozitiv al adjectivului respectiv. Al doilea element al comparaţiei de egalitate este exprimat cu ajutorul unui substantiv în acuzativ, precedat de prepoziţia με.

Ex.: Είναι *εξίσου έξυπνος* με τον αδελφό του.
(Este la fel de inteligent ca fratele său.)

Exprimarea perifrastică a comparativului

	Pozitiv	Comparativ perifrastic
1.	σοβαρός, -ή, -ό	πιο σοβαρός, -ή, -ό
2.	νέος, -α, -ο	πιο νέος, -α, -ο
3.	πλούσιος, -α, -ο	πιο πλούσιος, -α, -ο
4.	φτωχός, -ιά, -ό	πιο φτωχός, -ιά, -ό
5.	βαρύς, -ιά, -ύ	πιο βαρύς, -ιά, -ύ

6.	μαβής, -ιά, -ί	πιο μαβής, -ιά, -ί
7.	ζηλιάρης, -α, -ικο	πιο ζηλιάρης, -α, -ικο
8.	διαφανής, -ές	πιο διαφανής, -ές

4.11.1.2. Comparativul sinoptic

O altă modalitate de formare a comparativului de superioritate este aceea a alipirii sufixului -τερο- la tema adjectivului (gradul pozitiv).

a) Adjectivele regulate cu trei terminații în -ος, -η, -ο vor avea pentru comparativ o formă regulată în -ότερος, -ότερη, -ότερο.

Ex.: σοβαρός, -ή, -ό > σοβαρότερος, σοβαρότερη, σοβαρότερο

Adjectivele cu trei terminații (derivate în -ικός - νεανικός/-ιμος - έντιμος/-ινός - αληθινός/-ιος - τίμιος) folosesc întotdeauna sufixul -ό-τερος, -ό-τερη, -ό-τερο, scris cu "o", spre deosebire de adjective ca νέος, -α, -ο (care au în silaba penultimă ε sau ο) scriu cu -ω- sufixul -ώτερος, -ώτερη, -ώτερο (νεώτερος, νεώτερη, νεώτερο).

b) Adjectivele cu trei terminații în -ύς, -ιά, -ύ formează comparativul de superioritate în -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο.

Ex.: βαρύς, -ιά, -ύ > βαρύτερος, βαρύτερη, βαρύτερο

Observații:

1) Fac comparativul în -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο și unele adjective regulate cu trei terminații în -ος, -η, -ο/-ός, -ή, -ό.

Pozitiv	*Comparativ*
καλός, καλή, καλό	*> καλύτερος, καλύτερη, καλύτερο*
μεγάλος, μεγάλη, μεγάλο	*> μεγαλύτερος, μεγαλύτερη, μεγαλύτερο*
πρώτος, πρώτη, πρώτο	*> πρωτύτερος, πρωτύτερη, πρωτύτερο*

2) Unele adjective prezintă dublete pentru gradul comparativ sinoptic, cu alternanța ο/υ (-ότερος, -ότερη, -ότερο/ -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο).

	Pozitiv	*Comparativ*
I.	*ελαφρός, -ιά/-ά, -ό*	*> ελαφρότερος, -ότερη, -ότερο*
	ελαφρύς, -ία, -ύ	*ελαφρύτερος, -ύτερη, -ύτερο*
II.	*γλυκός, -ιά, -ό*	*> γλυκότερος, -ότερη, -ότερο*
	γλυκύς, -εία, -ύ	*γλυκύτερος, -ύτερη, -ύτερο*
III.	*μακρός, -ά, -ό*	*> μακρότερος, -ότερη, -ότερο*
	μακρύς, -ιά, -ύ	*μακρύτερος, -ύτερη, -ύτερο*

c) Adjectivele cu trei terminații în -ής, -ιά, -ί și cele în -ης, -α, -ικο **nu au** forme sinoptice de comparativ, pe care îl formează doar perifrastic.

d) Adjectivele cu două terminații în -ής, -ές formează comparativul sinoptic cu ajutorul sufixului compus de comparativ: -έσ-τερος, -έσ-τερη, -έσ-τερο.

Pozitiv		Comparativ
1. ασφαλής, -ές	⇨	ασφαλέστερος
	⇨	ασφαλέστερη
	⇨	ασφαλέστερο
2. διαφανής, -ές	⇨	διαφανέστερος
	⇨	διαφανέστερη
	⇨	διαφανέστερο
3. σαφής, -ές	⇨	σαφέστερος
	⇨	σαφέστερη
	⇨	σαφέστερο

e) Unele adjective au forme de comparativ anomale.

Ex.: 1.	απλός, -ή, -ό	⇨	απλούστερος, -η, -ο
2.	γέρος, -η, -ο	⇨	γεροντότερος, -η, -ο
3.	κακός, -ιά, -ό	⇨	χειρότερος, -η, -ο
4.	καλός, -ή, -ό	⇨	καλύτερος, - η, -ο / κάλλιος
5.	πρώτος, -η, -ο	⇨	πρωτύτερος, -η, -ο
6.	μεγάλος, -η, -ο	⇨	μεγαλύτερος, -η, -ο
7.	πολύς, πολλή, πολύ	⇨	περισσότερος, -η, -ο

f) Adjectivele derivate din vechi adverbe sau din prepoziții nu prezintă decât gradul comparativ și superlativ, fiind lipsite de forme de pozitiv.

Ex.:	άνω (sus)	⇨	ανώτερος, ανώτερη, ανώτερο
	κάτω (jos)	⇨	κατώτερος, κατώτερη, κατώτερο
	υπέρ (super)	⇨	υπέρτερος, υπέρτερη, υπέρτερο

g) Unele adjective nu au decât forme de comparativ.

Ex.:	προτιμότερος, -η, -ο	(preferabil, preferabilă)
	προγενέστερος, -η, -ο	(anterior, anterioară)
	μεταγενέστερος, -η, -ο	(ulterior, ulterioară)

4.11.1.3. Al doilea element al comparației de superioritate este exprimat printr-un substantiv sau un pronume, aflat fie în cazul acuzativ (precedat de prepoziția από), fie în cazul genitiv fără prepoziție.

Ex.:	Είναι καλύτερος από σένα.	(Este mai bun ca tine.)
	Είναι καλύτερός σου.	(Este mai bun ca tine.)

4.11.1.4. Comparativul de egalitate se exprimă cu ajutorul adverbului εξίσου (< εξ ίσου), ce precede gradul pozitiv al adjectivului respectiv. Al doilea element al comparației de egalitate este exprimat de un substantiv sau

un pronume în acuzativ precedat de prepoziţia με (cu), aşa cum am arătat şi la 4.11.1.1.a).

Ex.: Είναι καλός καθηγητής. (Este un profesor bun.)
Είναι εξίσου καλός καθηγητής με τον πατέρα του.
(Este un profesor la fel de bun ca tatăl său.)

4.11.1.5. Aproximarea calităţii, mai ales în fraze negative, este exprimată perifrastic, cu ajutorul adjverbului τόσο precedat de conjuncţia και, urmate de gradul pozitiv al adjectivului respectiv.

Ex.: Δεν είναι και τόσο καλός. (Nu e prea bun.)

Alte adverbe folosite pentru a exprima aproximarea calităţii sunt κάπως (oarecum) şi αρκετά (destul) + gradul pozitiv al adjectivului.

Ex.: O άνθρωπος ήταν αρκετά *λυπημένος*. (Omul era destul de trist.)
Οι λύσεις είναι κάπως *δύσκολες*. (Soluţiile sunt cam grele.)

Aproximarea calităţii mai poate fi exprimată, ca şi în limba română, cu ajutorul gradului pozitiv al unor adjective derivate de la adjective cu ajutorul unor sufixe.

Ex.: Είναι καλός. (E bun.)
Είναι καλούτσικος. (E bunicel.)

4.11.1.6. Comparaţia de inegalitate este exprimată perifrastic cu ajutorul unor adverbe sau prin negaţia verbului.

Είναι λιγότερο καλός από σένα. (E mai puţin bun ca tine.)
Δεν είκαι τόσο καλός.... (Nu e atât de bun...)

4.11.2. SUPERLATIVUL

4.11.2.1. Superlativul relativ este exprimat prin gradul comparativ (sinoptic sau perifrastic) precedat de articolul hotărât.

	Pozitiv	Superlativ relativ 1	Superlativ relativ 2
Sg.	σημαντικός σημαντική σημαντικό	ο πιο σημαντικός η πιο σημαντική το πιο σημαντικό	ο σημαντικότερος η σημαντικότερη το σημαντικότερο
Pl.	σημαντικοί σημαντικές σημαντικά	οι πιο σημαντικοί οι πιο σημαντικές τα πιο σημαντικά	οι σημαντικότεροι οι σημαντικότερες τα σημαντικότερα

Al doilea element, ce formulează relaţia superlativului cu alte obiecte, este exprimat printr-un substantiv articulat hotărât în acuzativ, precedat de prepoziţia από, sau în genitiv, precedat de prepoziţia εκ.

Ex.: - Αυτό είναι <u>το πιο αξιόλογο</u> βιβλίο από όλα όσα έχω διαβάσει ποτέ μου. (Aceasta este *cea mai valoroasă* carte dintre toate pe care le-am citit vreodată.)

- Η Αλεξάνδρα είναι <u>η πιο σοβαρή</u> απ' όλες τις φοιτήτριες. (Alexandra este *cea mai serioasă* dintre toate studentele.)

4.11.2.2. <u>Superlativul absolut</u> poate fi exprimat sinoptic, cu ajutorul sufixelor -τατος, -τατη, -τατο, perifrastic sau prin forme adjectivale compuse.

a) <u>Superlativul absolut sinoptic</u> se construieşte prin adăugarea sufixelor -τατος, -τατη, -τατο sau -ότατος, -ότατη, -ότατο la tema adjectivului.

Ex.: σημαντικός ⇨ σημαντικότατος (foarte important)
⇨ σημαντικότατη
⇨ σημαντικότατο

b) <u>Superlativul absolut perifrastic</u> este exprimat cu ajutorul adverbului πολύ (/πάρα πολύ) ce precede gradul pozitiv al adjectivului sau cu ajutorul altor determinanţi adverbiali ca εξαιρετικά, φοβερά.

Ex.: σημαντικός ⇨ πολύ σημαντικός (foarte important)
⇨ πολύ σημαντική
⇨ πολύ σημαντικό

c) Foarte uzitate sunt <u>superlativele monolectice</u>, în fapt forme adjectivale compuse cu diferite părţi de vorbire.

- cu adjectivul όλος (tot)/ βαρύς + gradul pozitiv al adjectivului
όλος+πράσινος > ολοπράσινος, -η, -ο (foarte verde)
βαρύς+σημαντικός > βαρυσήμαντος (foarte important)

- cu adjectivul παν- (παγ-/ παμ-) + gradul pozitiv al adjectivului
παν+άγιος > πανάγιος, -α, -ο (foarte sfânt)
παν+κοινός > πάγκοινος, -η, -ο (foarte comun)
παν+παλαιός > παμπάλαιος, -α, -ο (foarte vechi)

- cu substantivul θεός + gradul pozitiv al adjectivului
θεός+σκοτεινός > θεοσκότεινος (foarte întunecos)
θεόστραβος, θεότυφλος (orb), θεότρελος (nebun de tot)

- cu numeralele τρισ-, τέτρα-, πέντα- + gradul pozitiv al adjectivului
τρισ+κατάρατος > τρισκατάρατος, -η, -ο (blestemat)
τετρα+ψηλός > τετράψηλος, -η, -ο (foarte înalt)
πεντα+καθαρός > πεντακάθαρος, -η, -ο (foarte curat)

- cu prepoziţia κατά + gradul pozitiv al adjectivului

κατα+κόκκινος > κατακόκκινος, -η, -ο (foarte roşu)

κατα+γαλανός > καταγάλανος, -η, -ο (foarte albastru)

d) Superlativul poate fi exprimat şi prin repetarea adjectivului (la gradul pozitiv), chiar şi în cazul unor adjective care în mod normal nu au grade de comparaţie, aşa cum este adjectivul πρώτος, -η, ο.

Ex.: "...εγκατέστησε ηλεκτρική κουζίνα απ' τις πρώτες-πρώτες που είχαν έρθει τότε στην Ελλάδα." (Tah. 39) (...a montat bucătărie electrică, dintre primele care apăruseră atunci în Grecia.)

e) Unele adjective au forme monolectice anomale de superlativ absolut, obţinute pe un radical diferit de cel al gradului pozitiv.

Ex.:	απλός	⇨	απλούστατος, -η, -ο	(foarte simplu)
	καλός	⇨	άριστος, -η, -ο	(foarte bun)
	λίγος	⇨	ελάχιστος, -η, -ο	(foarte puţin)
	μεγάλος	⇨	μέγιστος, -η, -ο	(foarte mare)
	μικρός	⇨	ελάχιστος, -η, ο	(foarte mic)

f) Adjectivele derivate de la adverbele άνω, κάτω şi de la prepoziţia υπέρ, cu valoare adverbială, nu au gradul pozitiv, ci doar comparativ şi superlativ.

1. άνω	⇨	ανώτατος, -η, -ο
2. κάτω	⇨	κατώτατος, -η, -ο
3. υπέρ	⇨	υπέρτατος, -η, -ο

g) Unele adjective (φίλτατος, ύπατος, ύψιστος) şi unele formule de adresare (clericală) nu au decât gradul superlativ:

Sunt la gradul superlativ absolut o serie de formule de politeţe, uzitate în adresarea către prelaţi ai Bisericii Ortodoxe sau către înalţi funcţionari: Αιδεσιμότατος (preacucernic, preacuvios), Εκλαμπρότατος (ilustru, prea luminat), Εξοχώτατος (Excelenţă), Μακαριότατος (Prea Fericit), Μεγαλειότατος (preamărit, preaînălţat, majestate), Παναγιότατος (formula de adresare către Patriarhul Ecumenic al Constantinopolelui), Σεβασμιότατος (formula de adresare către mitropolit), Ιερολογιότατος (formula de adresare către ierodiacon), Πανοσιολογιότατος (formula de adresare către arhimandrit), Πανοσιότατος (formula de adresare către un cleric necăsătorit sau un ieromonah), Θεοφιλέστατος (formula de adresare către episcopul locului sau către locţiitorul său), Πανιερότατος (formula de adresare către episcop sau mitropolit). Alte formule: Θειότατος, Οσιότατος, Οσιολογιότατος. De obicei, sunt folosite la vocativ.

Observații:

1) În ceea ce privește topica, adjectivul se află întotdeauna înaintea substantivului pe care îl determină. Emfatic, se poate situa după substantivul determinat.

2) Adjectivele verbale (formele participiului perfect pasiv) formează comparativul și superlativul numai perifrastic. Flexiunea lor este aceeași cu a adjectivelor regulate cu trei terminații în -ος, -η, -ο.

Ex.: αγαπημένος, -η, -ο	*πιο αγαπημένος*	*ο πιο αγαπημένος*
θυμωμένος, -η, -ο	*πιο θυμωμένος*	*ο πιο θυμωμένος*

3) Adjectivele pronominale nu au grade de comparație.

4) Unele adjective nu au decât gradul pozitiv. Este vorba despre adjectivele ce exprimă materia, proveniența, locul, timpul, stări ce nu se modifică.

Ex.: 1. materia	*μαλλί*	*> μάλλινος*	*(de lână)*
	ξύλο	*> ξύλινος*	*(de lemn)*
	γυαλί	*> γυάλινος*	*(de sticlă)*
2. originea	*Ρουμανία*	*> ρουμανικός*	*(românesc)*
	Ελλάδα	*> ελληνικός*	*(grecesc)*
	πρόγονος	*> προγονικός*	*(strămoșesc)*
3. locul/timpul	*ουρανός*	*> ουράνιος*	*(ceresc)*
	αύριο	*> αυριανός*	*(de mâine)*
	τώρα	*> τωρινός*	*(de acum)*
	καλοκαίρι	*> καλοκαιρινός*	*(de vară, văratic)*
4. starea	*αιώνας*	*> αιώνιος*	*(veșnic)*
	α-θάνατος	*> αθάνατος*	*(nemuritor)*

5) Adesea adjectivele apar precedate de articol (fără a fi substantivate), substantivul determinat subînțelegându-se. Omisiunea substantivului are la bază motive de economie verbală.

Ex.: "Η συγκέντρωση γλουταμάτης συνδέεται επίσης και με τα εγκεφαλικά." (B 42, 22/2/99)

În exemplul de mai sus se subînțelege că este vorba despre "εγκεφαλικά επισόδεια" (accidente cerebrale).

6) Foarte frecventă este folosirea unor determinanți adverbiali pe lângă adjective, de obicei la gradul pozitiv sau comparativ.

Ex.: Το πλαίσιο αυτού του μετώπου είναι ακρως ασαφές. (Cadrul acestui front este extrem de nesigur.)

Αυτός ο άνθρωπος είναι εντελώς άγνωστος. (Acest om este cu totul necunoscut.) / cu valoare de superlativ absolut.

Η κατάσταση είναι απείρως καλύτερη. (Situația este infinit mai bună.)

5. PRONUMELE

Pronumele neogrec este caracterizat de următoarele categorii gramaticale: persoană (pentru pronumele personal), caz, număr şi gen (doar pentru anumite pronume). Comparativ cu limba română, greaca are, în mare parte, aceleaşi tipuri de pronume: pronume personale, pronume posesive, pronume reflexive, pronume hotărâte, pronume demonstrative, pronume relative, pronume interogative şi pronume nehotărâte. Persoana I este persoana locutorului, persoana a II-a este persoana interlocutorului, a celui interpelat, iar persoana a III-a este persoana la care se referă locutorul.

5.1. *Pronumele personale (Οι προσωπικές αντωνυμίες)*

5.1.1. Pronumele personal nu are forme decât pentru persoana I şi pentru persoana a II-a. Pentru persoana a III-a recurge la deicticul αυτός, αυτή, αυτό. Pronumele personale au forme lungi şi forme scurte, după cum reiese din paradigma următoare:

Persoana I

	Singular		Plural	
	Forma lungă	Forma scurtă	Forma lungă	Forma scurtă
N.	εγώ	-	εμείς	-
G.	εμένα	μου	εμάς	μας
Ac.	εμένα	με	εμάς	μας

Persoana a II-a

	Singular		Plural	
	Forma lungă	Forma scurtă	Forma lungă	Forma scurtă
N.	εσύ	-	εσείς	-
G.	εσένα	σου	εσάς	σας
Ac.	εσένα	σε	εσάς	σας
V.	εσύ	-	εσείς	-

Persoana a III-a
Singular

	MASCULIN		FEMININ		NEUTRU	
	F. lungă	F. scurtă	F. lungă	F. scurtă	F. lungă	F. scurtă
N.	αυτός	-	αυτή	-	αυτό	-
G.	αυτού /αυτουνού	του	αυτής /αυτηνής	της	αυτού /αυτουνού	του
Ac.	αυτόν	τον	αυτήν	την	αυτό	το
V.	-	-	-	-	-	-

Plural

	MASCULIN		FEMININ		NEUTRU	
	F. lungă	F. scurtă	F. lungă	F. scurtă	F. lungă	F. scurtă
N.	αυτοί	-	αυτές	-	αυτά	-
G.	αυτών /αυτωνών	τους	αυτών /αυτωνών	τους	αυτών /αυτωνών	τους
Ac.	αυτούς /αυτουνούς	τους	αυτές	τις/τες	αυτά	τα
V.	-	-	-	-	-	-

5.1.2. Utilizări:

Pronumele personal are aceleaşi utilizări semantice şi sintactice ca şi în limba română.

5.1.2.1. - Είδες τον **Κώστα**; (- [**L**[1]-]ai văzut pe Kostas?)
- Ναι, **τον** είδα. (- Da, **l**-am văzut.)

5.1.2.2. - Διάβασες το βιβλίο; (-Ai citit cartea?)
- Δεν **το** διάβασα ακόμα. (- Nu am citit-**o** încă.)

5.1.2.3. - Ξέρεις **ότι ο Μανώλης ήρθε χθες**; (Ştii că Manolis a venit ieri?)
α) - **Το** ξέρω. (Ştiu.)
β) - Δεν **το** ήξερα. (Nu ştiam.)

Din exemplele de mai sus reiese clar utilizarea pronumelui personal ca substitut al numelui, dar şi al unor propoziţii secundare, ca la 5.1.2.3., unde

[1] Remarcăm faptul că limba română recurge la forme ale pronumelui personal în aceeaşi propoziţie cu substantivul pe care urmează să îl înlocuiască, lucru care nu este întâlnit în limba neogreacă. De asemenea poate relua sau anticipa obiectul direct (Εμάς δεν μας είδε = Pe noi nu ne-a văzut). În neogreacă, anticiparea de acest tip are caracter emfatic.

forma de neutru **το** (= acest lucru) substituie propoziţia completivă directă "ότι ο Μανώλης ήρθε χθες".

5.1.2.4. Forma scurtă de neutru singular este adeseori folosită în expresii ca "το και το".

Ex.: Του είπα το και το. (I-am spus ce şi cum.)

5.1.2.5. Forma scurtă de genitiv a pronumelui personal este situată întotdeauna după substantiv atunci când exprimă posesia.

Ex.: Το βιβλίο μου είναι πολύ ενδιαφέρον. (Cartea mea este foarte interesantă.)
Αυτή είναι η κόρη της. (Aceasta este fiica ei.)
Αυτά είναι τ' αδέλφια του. (Aceştia sînt fraţii lui.)

Când îndeplineşte funcţia de complement indirect, este plasat înaintea verbului.

Ex.: **Μου έδωσε το βιβλίο. (Mi-a dat cartea.)**
Του έδωσε το βιβλίο του. (**I**-a dat cartea sa.)

5.1.2.6. Formele scurte de acuzativ (cu funcţie de obiect direct) ale pronumelui personal sunt plasate înaintea verbului. În cazurile în care avem două complemente, unul direct iar celălalt indirect, exprimate prin forme scurte în acuzativ, respectiv în genitiv, ale pronumelui personal, ambele forme sunt plasate înaintea verbului.

a) 1. **Μου** έδωσε το βιβλίο. (**Mi-a dat** cartea.)
2. **Μου** το έδωσε. (**Mi**-a dat-o.)

b) 1. Την είδα στο κέντρο. (Am văzut-o în centru.)
2. **Τους** είπα να φύγουν. (**Le**-am spus să plece.)
3. **Τους** το είπα. (**Le**-am spus-o.)

În ceea ce priveşte topica, secvenţa este următoarea: pronume în genitiv - pronume în acuzativ - verb. (a 2.).

c) Excepţie: Când în propoziţie verbul este la modul imperativ, formele scurte (de genitiv sau acuzativ) ale pronumelui personal sunt plasate întodeauna după verb.

Ex.: Φέρε **μου** το βιβλίο. (Adu-**mi** cartea.)
Φέρε **μού το**. (Adu-**mi-o**.)

5.1.2.7. Forma scurtă de genitiv a pronumelui personal este cerută şi de următoarele situaţii, specifice limbii neoelene:

a) ca al doilea element al comparaţiei:
Ex.: Είναι καλύτερός **σου**. (E mai bun decât tine.)

b) cu valoare partitivă după pronume ca:
- ο καθένας μας, σας, τους (fiecare dintre noi, voi, ei)
- κανένας μας, σας, τους (niciunul dintre noi, voi, ei)
- όλοι μας, σας, τους (noi toţi, voi toţi, ei toţi)

c) cu adverbe (în limba română, construcţiile rezultate sunt locuţiuni prepoziţionale):

- Γύρω **της** όλα ήταν ερείπια. (În jurul ei totul era ruină.)
- Πάνω **του** δεν είχε τίποτα. (Nu avea nimic asupra sa.)
- Μαζί **μας** ήταν και ο Μιχάλης. (Împreună cu noi era şi Mihalis.)
- Ποτέ **μου** δεν έκανα κάτι τέτοιο. (Niciodată nu am făcut aşa ceva.)

d) cu cuvinte şi expresii exclamative, exprimând urarea, blestemul sau salutul:

- Μπράβο της! (Bravo ei!)
- Χαλάλι σου! (Halal [să]-ţi [fie]!)
- Αλίμονό σας! (Vai vouă/de voi!)
- Γειά σου/σας! (Sănătate [ţie/vouă]/Salut!)
- Περαστικά σου! (Însănătoşire grabnică [ţie]!)
- Καλημέρα (σας)! (Bună ziua [vouă]!)
- Καλησπέρα (σας)! (Bună seara [vouă]!)
- Καληνύχτα (σας)! (Noapte bună [vouă]!)
- Καλή σου ώρα!/Ώρα σου καλή! (Drum bun [ţie]!/Cu bine!)

În limba română aceste formule nu mai recurg la pronumele personal, pentru definirea interlocutorului.

5.1.2.8. Pe lângă verbe, dat fiind că persoana este exprimată morfologic de desinenţa verbală, pronumele personal la nominativ este folosit fie emfatic, fie pentru a aduce o precizare suplimentară care să evite confuzia între persoane.

Ex.: Ναι, **εμείς** το είδαμε. (Da, **noi** l-am văzut.)
Εμείς πήγαμε, αλλά **εσείς** δεν ήρθατε. (**Noi** ne-am dus, dar **voi** n-aţi venit.)

5.1.2.9. Vocativul αυτέ se foloseşte când locutorul se adresează unei persoane al cărei nume nu-l cunoaşte sau nu şi-l aminteşte:

Ε, αυτέ! (Măi, ăsta!)

5.2. *Pronumele posesive (Οι κτητικές αντωνυμίες)*

5.2.1. Pronumele posesiv este caracterizat de gen, număr şi caz. Totodată este marcată (prin forma scurtă, ce coincide cu cea de genitiv a pronumelui personal) şi persoana. În funcţie de numărul de posesori şi numărul de obiecte posedate, avem următoarele forme ale pronumelui posesiv:

5.2.2. Persoana I

5.2.2.1. Un posesor - un obiect posedat:

- δικός μου (m.) - al meu
- δική/δικιά μου (f.) - a mea
- δικό μου (n.) - al meu

5.2.2.2. Mai multi posesori - un obiect posedat:
- δικός μας (m.) - al nostru
- δική μας (f.) - a noastră
- δικό μας (n.) - al nostru

5.2.2.3. Un posesor - mai multe obiecte posedate:
- δικοί μου (m.) - ai mei
- δικές μου (f.) - ale mele
- δικά μου (n.) - ale mele

5.2.2.4. Mai mulți posesori - mai multe obiecte posedate:
- δικοί μας (m.) - ai noştri
- δικές μας (f.) - ale noastre
- δικά μας (n.) - ale noastre

5.2.3. Persoana a II-a

5.2.3.1. Un posesor - un obiect posedat:
- δικός σου (m.) - al tău
- δική σου (f.) - a ta
- δικό σου (n.) - al tău

5.2.3.2. Mai mulți posesori - un obiect posedat:
- δικός σας (m.) - al vostru
- δική σας (f.) - a voastră
- δικό σας (n.) - al vostru

5.2.3.3. Un posesor - mai multe obiecte posedate:
- δικοί σου (m.) - ai tăi
- δικές σου (f.) - ale tale
- δικά σου (n.) - ale tale

5.2.3.4. Mai multi posesori - mai multe obiecte posedate:
- δικοί σας (m.) - ai voştri
- δικές σας (f.) - ale voastre
- δικά σας (n.) - ale voastre

5.2.4. Persoana a III-a

5.2.4.1. Un posesor - un obiect posedat:
- δικός του/της (m.) - al lui/ei
- δική του/της (f.) - a lui/ei
- δικό του/της (n.) - al lui/ei

5.2.4.2. Mai multi posesori - un obiect posedat:
- δικός τους (m.) - al lor
- δική τους (f.) - a lor
- δικό τους (n.) - al lor

5.2.4.3. Un posesor - mai multe obiecte posedate:
- δικοί του/της (m.) - ai lui/ei
- δικές του/της (f.) - ale lui/ei
- δικά του/της (n.) - ale lui/ei

5.2.4.4. Mai multi posesori - mai multe obiecte posedate:
- δικοί τους (m.) - ai lor
- δικές τους (f.) - ale lor
- δικά τους (n.) - ai lor

5.2.5. Exemple:

α) 1. Ο πατέρας της είναι καλός.
2. *Ο δικός της* είναι καλός.

β) 1. Οι φίλοι μας είναι καλοί.
2. *Οι δικοί μας* είναι καλοί.

γ) "Για τον απαθή δεν υπάρχει, κατά τον άγιο Μαξίμο, διαφορά δικού σου και ξένου ή δικιάς σου και ξένης..." (D.G.157) (Pentru cel nepătimitor, conform Sfântului Maxim, nu există deosebire între al tău şi cel străin [cel al altuia], între a ta şi cea a altuia...)

În limbajul uzual, οι δικοί (μου, σου, του, της, μας, σας, τους) este folosit pentru a desemna membrii familiei, rudele ("ai mei").

Ex.: Σήμερα οι δικοί μου δεν είναι στο σπίτι.
(Astăzi ai mei nu sunt acasă.)

Pronumele posesiv este folosit în limbajul familiar pentru a exprima urări. De exemplu, cu ocazia unei nunţi sau a unei logodne, cei căsătoriţi urează persoanei/persoanelor necăsătorite:

"Και στα δικά σου! / Και στα δικά σας!"

5.2.6. Din vechile forme ale pronumelui posesiv, neogreaca păstrează pronumele ημέτερος, -έρα, -ερο (al nostru) şi υμέτερος, -έρα, -ερο (al vostru), care nu mai exprimă posesia, ci apartenenţa la un grup. Forma de masculin plural υμέτεροι/ημέτεροι este folosită ironic pentru a-i desemna pe susţinătorii unui partid politic sau ai unui grup de interese.

Ex.: Το κόμμα θα προωθήσει τους ημετέρους.
(Partidul îi va promova pe-ai noştri [susţinătorii].)

Pronumele υμέτερος, υμετέρα (al vostru, a voastră) poate fi folosit ca formulă de încheiere în stilul epistolar, ca şi δικός/δική σας (Δικός σου/σας, Αλέκος - Al vostru, Alekos).

5.3. *Pronumele reflexive (Οι αυτοπαθείς αντωνυμίες)*

5.3.1. Pronumele reflexiv este alcătuit în neogreacă din forma de masculin a articolului hotărât în cazurile nominativ, genitiv sau acuzativ, urmată de εαυτός (<εμαυτός) şi de formele scurte ale pronumelui personal în genitiv: μου, σου, του, της, μας, σας, τους.

5.3.2. Flexiunea

	SINGULAR	PLURAL
	Persoana I	
N.	ο εαυτός μου	ο εαυτός μας
G.	του εαυτού μου	του εαυτού μας/των εαυτών μας
Ac.	τον εαυτό μου	τον εαυτό μας/τους εαυτούς μας
	Persoana a II-a	
N.	ο εαυτός σου	ο εαυτός σας
G.	του εαυτού σου	του εαυτού σας/των εαυτών σας
Ac.	τον εαυτό σου	τον εαυτό σας/τους εαυτούς σας
	Persoana a III-a	
N.	ο εαυτός του/της	ο εαυτός τους
G.	του εαυτού του/της	του εαυτού τους/των των εαυτών τους
Ac.	τον εαυτό του/της	τον εαυτό τους/των τους εαυτούς τους/των

5.3.3. Forma de nominativ a fost creată ulterior, din formele cazurilor oblice.

Ex.: Τον ενδιαφέρει μόνο o εαυτός του. (Îi pasă doar de sine însuşi.)
Εκανε κακό μόνο στον εαυτό της. (Şi-a făcut rău doar sieşi.)
Εβλαπτε τον ίδιο της τον εαυτό. (Şi-a făcut rău sie însăşi.)

5.3.4. Pronumele reflexiv apare în unele expresii cu prepoziţii, având sensuri diferite (cu acuzativ şi cu genitiv).

a) κατά (prepoziţie) + εαυτός > καθεαυτός, καθεαυτή, καθεαυτό (propriu-zis, în sine)

Δεν αναλύσαμε το πρόβλημα καθ'εαυτό. (Nu am analizat problema în sine.)

b) αφ' (<από [cu genitivul]) + εαυτού του/της (de la sine, de bunăvoie, nesilit de nimeni)

Πήγε εκεί αφ' εαυτού της. (S-a dus acolo de bunăvoie/de la sine.)

5.4. *Pronumele de reciprocitate (Οι αλληλοπαθείς αντωνυμίες)*

5.4.1. Neogreaca mai păstrează din vechiul pronume reciproc doar formele cazurilor oblice αλλήλων, αλλήλους de genitiv şi acuzativ plural, mai ales în pericope neotestamentare.

Ex.: Αγαπάτε αλλήλους. (Ioan 13, 34) (Iubiţi-vă unul pe altul.)
Αλλήλων τα βάρη βαστάζετε. (Gal. 6, 2) (Purtaţi-vă sarcinile unii altora.)

5.4.2. Reciprocitatea este exprimată pronominal perifrastic:

ο ένας τον άλλο (unul pe celălalt)
ο ένας στον άλλο (unul celuilalt)
η μία την άλλη (una pe cealaltă)
η μία στην άλλη (una celeilalte)
Βοηθάει ο ένας τον άλλο (= αλληλοβοηθούνται). (Se ajută unul pe altul.)

5.4.3. Vechiul pronume de reciprocitate este foarte productiv în neogreacă în procesul de îmbogăţire a vocabularului prin compunere (în general, este primul element al unor compuşi lexicali), exprimând uneori interdependenţa şi nu neapărat reciprocitatea.

Ex.:	αλληλεπίδραση	(influenţă reciprocă)
	αλληλοβοήθεια	(ajutor reciproc)
	αλληλογραφία	(corespondenţă)
	αλληλοεκτίμηση	(apreciere reciprocă)
	αλληλοσεβασμός	(respect reciproc) etc.

5.4.4. Reciprocitatea poate fi exprimată şi verbal, prin verbe ce implică semantic reciprocitatea:

- αγαπιόμαστε - ne iubim (unii pe alţii)
- σκοτωνόμαστε - ne omorâm (unii pe alţii)

5.5. *Pronumele definite (Οι οριστικές αντωνυμίες)*

În categoria pronumelor definite sau hotărâte sunt cuprinse pronumele de întărire şi pronumele de identitate.

5.5.1. *Pronumele de întărire* *ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο, οι ίδιοι, οι ίδιες, τα ίδια* poate fi folosit fie de sine stătător, cu valoare pronominală, fie pe lângă un pronume sau un substantiv articulat hotărât, caz în care capătă valoare adjectivală.

5.5.1.1. Cu valoare pronominală apare mai rar. Totuşi, este întâlnit în limbajul uzual - de exemplu, în convorbirile telefonice:

- Ζητώ τον κύριο Αναστασιάδη. (Doresc [să vorbesc] cu domnul Anastasiadis.)
- Ο ίδιος. (Chiar el [este la telefon].)

5.5.1.2. Uneori apare pe lângă pronume personale:

- Ποιος το έκανε; (Cine a făcut asta?)
- Εγώ ο ίδιος. (Eu însumi.)

5.5.1.3. Cu valoare adjectivală însoţeşte substantive articulate hotărât, cu care se acordă în gen, număr şi caz.

Η ίδια η μητέρα μου το διόρθωσε. (Însăşi mama mea l-a reparat.)

"Και ο ίδιος ο Κύριος διεκήρυξε..." (D.G.161) (Domnul Însuşi a propovăduit...)

Substantivul este, în acest caz, precedat întotdeauna de articolul hotărât. În caz contrar (când substantivul nu are articol hotărât), pronumele exprimă identitatea:

a) Η ίδια η μητέρα... (Însăşi mama...)
b) Η ίδια μητέρα... (Aceeaşi mamă...)

5.5.1.4. În locul pronumelui de întărire, neogreaca foloseşte cu succes adjectivul regulat cu trei terminaţii μόνος, μόνη, μόνο (singur, singură), urmat de formele scurte ale pronumelui personal în genitiv:

Κάνει τα πάντα μόνη της.
Μόνος μου διάβασα το γράμμα.

5.5.2. *Pronumele de identitate* (acelaşi, aceeaşi etc.), din punct de vedere morfologic, este identic cu pronumele de întărire. Distincţia dintre ele se realizează însă în plan semantic şi sintactic (vezi şi 4.1.3. a şi b). Poate apărea în propoziţie fie de sine stătător, cu valoare pronominală, fie pe lângă un substantiv (cu valoare adjectivală).

5.5.2.1. Cu valoare pronominală:

a) - Μήπως είναι άλλος δρόμος; (- Nu cumva e alt drum?)
- Οχι, είναι ο ίδιος. (- Nu, este acelaşi.)

b) Μου λές πάλι το ίδιο. (Îmi spui iar acelaşi [lucru].)

5.5.2.2. Cu valoare adjectivală:

Μην ξανακάνεις το ίδιο λάθος. (Să nu mai faci aceeaşi greşeală.)

"...προς όλους συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο." (D.G.157) (Cu toţi se poartă în acelaşi fel.)

5.5.2.3. Pronumele de identitate urmează flexiunea adjectivelor cu trei terminaţii în -ος, -α, -ο (ο ίδιος, του ίδιου, τον ίδιο etc.)

5.5.2.4. Identitatea mai poate fi exprimată şi prin pronumele demonstrativ αυτός, αυτή, αυτό precedat de articolul hotărât:

ο αυτός άνθρωπος = ο ίδιος άνθρωπος (acelaşi om)

5.6. *Pronumele demonstrative (Οι δεικτικές αντωνυμίες)*

5.6.1. Pronumele demonstrative au forma şi flexiunea adjectivelor cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο sau în -ος, -α, -ο. Limba neogreacă are cinci pronume demonstrative, care adesea au valoare adjectivală, fiind adjective pronominale pe lângă substantive, cu care se acordă în gen, număr şi caz. Neogreaça are cinci pronume demonstrative.

5.6.2. Pronumele αυτός, αυτή, αυτό

5.6.2.1. Flexiunea acestui deictic a fost deja prezentată în cadrul capitolului referitor la persoana a III-a a pronumelui personal. Ca deictic, αυτός, αυτή, αυτό exprimă apropierea în timp sau spaţiu a persoanei, a obiectului sau a temei descrise de substantivul sau de propoziţia înlocuite de deictic:

a) Αυτό δε μου αρέσει. (Asta nu-mi place.)
b) - Ποιο βιβλίο θέλετε; (-Care carte o doriţi?)
- Αυτό το θέλω. (- Pe aceasta o doresc.)
c) - Την ξέρεις την φιλενάδα μου; (- O ştii pe prietena mea?)
- Οχι, (αυτή) δεν την ξέρω. (- Nu, pe aceasta nu o ştiu.)
d) - Ο Αντώνης διάβασε όλα τα βιβλία. (-Antonis a citit toate cărţile.)
- Αυτό δεν το ήξερα. (- Asta n-o ştiam.)

În exemplele a), b) şi c), pronumele demonstrativ înlocuieşte un substantiv, iar în exemplul d) înlocuieşte o propoziţie întreagă. În această ultimă situaţie este folosit pronumele deictic la forma sa de neutru singular. Se poate folosi însă şi forma de plural: Αυτά τα ξέρουμε. (Astea le ştim.)

Ex.: "Κάποτε ο άγιος Αντώνιος έβγαλε τον μαθητή του έξω από το κελλί και του έδειξε μια πέτρα. Του είπε να την υβρίσει και να την χτυπήσει. Το έκανε." (D.G.157) (Odată, Sfântul Antonie şi-a scos ucenicul afară din chilie şi i-a arătat o piatră. I-a spus apoi să o ocărască şi să o lovească. A făcut-o.)

Forma neaccentuată de neutru singular a pronumelui personal nu trebuie confundată cu anumite formulări specifice limbii neoelene (propoziţie subiectivă introdusă prin το τι + verb [unde το este articol]) sau cu formele pronumelui demonstrativ. Contextul ne indică întotdeauna care este distincţia dintre acestea.

Ex.: "Το τι ακριβώς συνέβαινε με την στάση του σώματος του Μωϋσή, και ιδιαίτερα με το άνοιγμα των χεριών του, δεν **το** είχα καταλάβει σε βάθος. Και **το** κατενόησα συζητώντας μ' έναν άγιο άνθρωπο..." (D.G.160) (Ce s-a întâmplat exact cu poziţia trupului

lui Moise, nu am înțeles-o în profunzime. Am priceput-o însă, vorbind cu un om sfânt...)

"Πως να ζήσει κανείς, αν δεν τρέφεται; Και η τροφή αυτή υπάρχει στην «τράπεζα του Κυρίου». Ο Κύριος το είπε κατηγορηματικά *Αμήν, αμήν λέγω υμίν...*" (D.G.163) (Cum să trăiască cineva, dacă nu se hrănește? Iar această hrană se află pe "masa Domnului". Domnul a spus-o categoric: *Amin, amin zic vouă...*)

"Πρόκειται για τη λεγόμενη προκαταρκτική χάρη. Να το πούμε και με μια εικόνα." (D.G.155) (Este vorba despre așa-numitul har premergător. Să-l exprimăm printr-o imagine.)

5.6.2.2. Uneori, când locutorul se referă la o persoană al cărei nume nu și-l amintește, folosește pronumele αυτός precedat de articolul hotărât. În acest caz, αυτός este pronume personal, și nu demonstrativ.

Ex.: Μίλησε και ο αυτός / αυτή... πως τον/την λένε;
(A vorbit și ăsta/asta... cum îl/o cheamă?)

5.6.2.3. Forma de neutru plural αυτά este utilizată uneori concluziv, pentru a pune capăt unei discuții.

Ex.: Αυτά (για σήμερα). (Astea [= atât] pentru astăzi.)

5.6.2.4. Cu valoare adjectivală poate determina un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz.

Ex.: "Ας παρουσιάσουμε αυτή την αλήθεια..." (D.G.153) (Să prezentăm acest adevăr.)

"Σ' αυτά τα πράγματα συναντά τώρα την χαρά." (D.G.154) (În aceste lucruri își găsește acum bucuria.)

"Αυτή η τελευταία φράση... παρουσιάζει την φωτιστική κατάσταση." (D.G.156) (Această ultimă frază... descrie starea de iluminare.)

"Σ" αυτό το πνευματικό ύψος ο άνθρωπος γίνεται αληθινός θεολόγος." (D.G.159) (La această înălțime duhovnicească omul devine teolog adevărat.)

Exemplele de mai sus reflectă topica adjectivului pronominal, ce respectă următoarele secvențe:

adjectiv pronominal + articol hotărât + substantiv
adjectiv pronominal + articol hotărât + adjectiv + substantiv

Uneori, două adjective pronominale pot determina un singur substantiv.

Ex.: "Όλη αυτή η ανοδική πορεία μέχρι την κορυφή του όρους του Κυρίου είναι αδιανόητη χωρίς τη βοήθεια του Θεού." (D.G.160) (Tot acest urcuș până în vârful muntelui Domnului este de neconceput fără ajutorul lui Dumnezeu.)

În cazul acesta, topica este următoarea:

adjectiv pronominal 1 + adjectiv pronominal 2 + articol + substantiv

5.6.2.5. Nu trebuie să confundăm, în anumite fraze, γι' αυτό (cu valoare pronominală) cu γι' αυτό (cu valoare conjuncţională).

Ex.: "Και ειδοποίησε γι'αυτό τον βασιλέα του Ισραήλ." (D.G.160) (L-a înştiinţat despre aceasta pe regele lui Israil.)

"Απέκτησαν μεγάλη πνευματική δύναμη, γι' αυτό και τους ανατέθηκε τόσο μεγάλη αποστολή." (D.G.161) (Au dobândit o mare putere duhovnicească, de accea li s-a şi încredinţat o misiune atât de însemnată.)

5.6.2.6. Deicticele αυτός, αυτή, αυτό (acesta) şi εκείνος, εκείνη, εκείνο (acela), urmate de relativul που (care), capătă valoarea pronumelui relativ compus "cel care, cea care".

Ex.: "...ο άγιος Γρηγόριος Σιναΐτης, αυτός που έμαθε στις αρχές του 14ου αιώνος στους μοναχούς του Αγίου Ορους τη λεγόμενη νοερά προσευχή..." (D.G.162) (Sfântul Grigorie Sinaitul, cel care la începutul secolului al XIV-lea i-a învăţat pe călugării de la Sfântul Munte aşa-numita "rugăciune a minţii"...)

"Πρόκειται για εκείνο ακριβώς που αισθάνονταν στην καρδιά τους οι δύο μαθητές..." (Este vorba tocmai despre ceea ce simţeau în inimile lor cei doi ucenici...)

5.6.2.7. Cu valoare adjectivală, precedat de articolul hotărât, deicticul αυτός, αυτή, αυτό exprimă identitatea.

Ex.: Είμαστε της αυτής γνώμης (= της ίδιας γνώμης). (Suntem de aceeaşi părere.)

5.6.2.8. De sine stătător, pronumele αυτός, αυτή, αυτό poate fi utilizat emfatic, în expresii exclamative, exprimând admiraţia.

Ex.:	Αυτός είναι άνθωπος!	(Ăsta e om [adevărat]!)
		(Ăsta da om!)
	Αυτή είναι δασκάλα!	(Asta e învăţătoare!)
		(Asta da învăţătoare!)

5.6.3. Pronumele (ε)τούτος, (ε)τούτη, (ε)τούτο marchează o diferenţă de grad faţă de pronumele αυτός. Dacă αυτός exprimă proximitatea secundă, raportat la locutor, τούτος exprimă raportarea primă.

□ --➔ αυτός (II)

□ --------------------------------➔ τούτος (I)

[□ = locutor]

5.6.3.1. Poate apărea de sine stătător, cu valoare strict pronominală:

- Σου αρέσουν αυτά τα βιβλία; (Îți plac aceste cărți?)
- Ναι, αλλά τούτο (δω) δεν μου αρέσει. (Da, dar asta (de aici) nu-mi place.)

5.6.3.2. Uneori, proximitatea primă este accentuată de prezența adverbului εδώ (δω), valoarea lui τούτος putând fi pronominală sau adjectivală.

Ex.: Τι λέει τούτος εδώ; (Ce tot zice ăsta de aici?)

Τούτο δω το σπίτι είναι ωραίο. (Casa asta [de aici] e frumoasă.)

5.6.3.3. Pronumele τούτος se păstrează în neogreacă în anumite expresii ce prezintă construcții cu cazuri ce nu au supraviețuit până în greaca modernă.

a) genitiv absolut:

τούτου δοθέντος - acestea fiind date (socotind acest lucru valabil)

b) prepoziții cu τούτος în dativ:

προς τούτοις - în plus, pe lângă aceasta

εν τούτοις - cu toate acestea

5.6.3.4. Cu aceleași valori se folosește pronumele ούτος, αύτη, τούτο, mai arhaic:

	Singular		Plural
N.	ούτος, αύτη, τούτο	N.	ούτοι, αύται, τούτα
G.	τούτου, ταύτης, τούτου	G.	τούτων, τούτων, τούτων

5.6.3.5. Pronumele τούτος poate fi folosit și cu valoare adjectivală.

Ex.: Τούτοι οι άνθρωποι είναι συγγενείς μου. (Acești oameni sunt rude cu mine.)

5.6.4. Pronumele εκείνος, εκείνη, εκείνο

Pronumele de depărtare (εκείνος = acela) este folosit de locutor pentru a marca distanța (mare) în timp sau spațiu a unei persoane, a unui obiect sau a unei teme discutate anterior. Întregind schema de la 5.6.3., obținem o secvență ternară a pronumelui demonstrativ, ce exprimă distanța apreciată din punctul de vedere al locutorului:

□ --➔εκείνος (III)
□ ------------------------------➔αυτός (II)
□ ------------------➔ τούτος (I)
[□ = locutor]

5.6.4.1. Flexiunea pronumelui εκείνος este, ca de altminteri a tuturor pronumelor demonstrative, identică cu flexiunea adjectivelor cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο:

Singular		Plural	
M.	εκείνος, εκείνου, εκείνο	M.	εκείνοι, εκείνων, εκείνους
F.	εκείνη, εκείνης, εκείνη	F.	εκείνες, εκείνων, εκείνες
N.	εκείνο, εκείνου, εκείνο	N.	εκείνα, εκείνων, εκείνα

5.6.4.2. Poate fi folosit de sine stătător sau poate determina un substantiv, caz în care capătă valoare adjectivală:

a) Της είπα τι έγινε, αλλά εκείνη δεν απάντησε. (I-am spus ce s-a întâmplat, dar ea n-a răspuns.)

b) - Θέλετε αυτό το περιοδικό; (- Vreţi această revistă?)
- Οχι, εκείνο το θέλω. (- Nu, o vreau pe aceea.)

c) Εκείνος ο χειμώνας υπήρξε υπέροχος. (Acea iarnă a fost minunată.)

5.6.4.3. Poate fi urmat de relativul που (εκείνος που = acela care, cel care), formând un pronume relativ compus.

Ex.: "Εκείνοι που σε ανεβάζουν στον σταυρό." (D.G.159)
"Εκείνος που έφθασε στο τριάντα μοιάζει με μια νύχτα καθαρή." (D.G.153)

5.6.5. Pronumele τέτοιος, τέτοια, τέτοιο (τέτοιοι, τέτοιες, τέτοια) exprimă calitatea şi se traduce cu "asemenea, astfel de".

5.6.5.1. Flexiunea sa este aceeaşi cu a unui adjectiv regulat cu trei terminaţii în -ος, -α, -ο.

Singular		Plural	
M.	τέτοιος, τέτοιου, τέτοιο	M.	τέτοιοι, τέτοιων, τέτοιους
F.	τέτοια, τέτοιας, τέτοια	F.	τέτοιες, τέτοιων, τέτοιες
N.	τέτοιο, τέτοιου, τέτοιο	N.	τέτοια, τέτοιων, τέτοια

5.6.5.2. Precedat de articolul hotărât, este folosit în situaţii ca aceea descrisă la 5.6.2.2.

Ex.: Μίλησα με τον τέτοιο, τον... πως τον λένε; (Am vorbit cu ăsta, cum îl cheamă?)

5.6.5.3. Cu valoare adjectivală precede substantivul articulat hotărât. Poate exprima admiraţia sau dispreţul faţă de calitatea/lipsa calităţii unei persoane sau a unui obiect.

Exemple:

a) Τέτοιοι είναι οι φίλοι σου; (Ăştia [= astfel] îţi sunt prietenii?)
Δεν ήξερα ότι είναι τέτοιας ποιότητας. (N-am ştiut că este de o asemenea calitate.)
Καλύτερα να μην έχεις τέτοια φίλη. (Mai bine să nu ai o astfel de prietenă.)
b) "Τέτοια αγάπη είχε ο (...) Μωϋσής... Τέτοια αγάπη είχε και ο Δαβίδ... Τέτοια αγάπη είχε και ο Πρωτομάρτυς Στέφανος..." (D.G.158) (O astfel de dragoste avea Moise [...] O astfel de dragoste avea şi David... O astfel de dragoste avea şi întâiul martir Ştefan...)

5.6.5.4. Cu aceeaşi încărcătură semantică se poate folosi pronumele demonstrativ savant τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο (astfel, asemenea). Se utilizează mai ales în expresii ca : "εν τοιαύτη περιπτώσει" (în acest caz) cu dativ pietrificat.

5.6.5.5. Poate fi urmat de relativul που (τέτοιος που).
"...σαν ένα ένδυμα φωτεινό, τέτοιο που δε βρίσκεται σ'αυτόν τον κόσμο." (D.G. 165)

5.6.6. Pronumele τόσος, τόση, τόσο exprimă cantitatea, dimensiunea sau intensitatea (atât de mult/multă/puţin - atât de mare). Mai poate exprima şi durata.

5.6.6.1. Poate fi folosit de sine stătător, cu valoare pronominală:

- Ηρθαν όλοι;	(- Au venit toţi?)
- Οχι, μόνο τόσοι.	(- Nu, doar atîţia.)

5.6.6.2. Mai des este folosit cu valoare adjectivală:

a) Δεν θέλω τόσο καφέ.	(Nu vreau atâta cafea.)
b) Ηταν τόσοι άνθρωποι...	(Erau atâţia oameni...)
c) Εμεινε τόσα χρόνια εκεί...	(A rămas acolo atâţia ani...)

5.6.6.3. În anumite expresii, τόσος îşi lărgeşte sfera semantică, mai ales în expresii ca:

a) τόσοι και τόσοι (= foarte mulţi)
Τόσοι και τόσοι ήρθαν να τον δούν.
b) άλλος τόσος (încă o dată pe atât [de mare])
Ηταν άλλος τόσος.
c) (κάνω) το τόσο τόσο (= a exagera)
Μην κάνεις το τόσο τόσο.

5.6.6.4. Corelativul lui τόσος, -η, -ο este όσος, -η, -ο, exprimând echivalenţa deplină: atât ... cât / atâta ... câtă etc.

Sg.	τόσος ... όσος	(m.)	Pl.	τόσοι ... όσοι	(m.)
	τόση ... όση	(f.)		τόσες ... όσες	(f.)
	τόσο ... όσο	(n.)		τόσα ... όσα	(n.)

Ηρθαν τόσοι... όσοι ήταν. (Au venit atâţia câţi erau.)

5.7. *Pronumele relative (Οι αναφορικές αντωνυμίες)*

5.7.1. Pronumele relativ neogrec exprimă, ca şi în limba română, un raport de subordonare între două propoziţii. Prin urmare, îndeplineşte rolul unui element de relaţie, având totodată o funcţie proprie în propoziţia pe care o introduce. Neogreaca are următoarele pronume relative.

5.7.2. Pronumele indeclinabil **που este cel mai uzitat**, tocmai datorită faptului că locutorul nu mai este solicitat să facă nici un acord.

a) Ο άνθρωπος που ήρθε... (Omul care a venit...)

b) Ο άνθρωπος που είδα... (Omul pe care l-am văzut...)

Uneori, pentru a defini mai bine funcţia sintactică a lui που, acesta apare însoţit de forma scurtă a pronumelui personal de persoana a III-a.

Ex.: Ο άνθρωπος που του έδωσα το βιβλίο... (Omul căruia i-am dat cartea...)

5.7.3. Pronumele ο οποίος, η οποία, το οποίο (οι οποίοι, οι οποίες, τα οποία) este absolut identic ca sens cu που dar, fiind declinabil, trebuie folosit la cazul cerut de funcţia îndeplinită în propoziţia pe care o introduce.

a) Ο άνθρωπος ο οποίος ήρθε...

b) Ο άνθρωπος τον οποίο είδα...

c) Οι άνθρωποι στους οποίους έδωσα το βιβλίο...

d) Η κοπέλα η οποία μίλησε...

Pronumele ο οποίος, η οποία, το οποίο se acordă în gen şi număr cu substantivul determinat, primind însă cazul cerut de funcţia sa în propoziţia secundară pe care o introduce.

5.7.4. Pronumele όποιος, όποια, όποιο (όποιοι, όποιες, όποια) (cine, care, cel care, oricare, oricine), introduce de obicei propoziţii subiective.

Ex.: Όποιος θέλει, ας έρθει. (Cine vrea, să vină.)

"Υπέροχα νοιώθει όποιος έφθασε στην κορυφή της Πίνδου ή του Ολύμπου. (...) Πιο υπέροχα όμως νοιώθει όποιος κατέκτησε πνευματικές κορυφές." (D.G.152) (Minunat se simte cel ce a ajuns în piscul Pindului sau al Olimpului. [...] Mai minunat se simte însă cel ce a cucerit culmi duhovniceşti.)

"Όποιος έφθασε στην τελειότητα μοιάζει με άνδρα..." (D.G.153) (Cine a ajuns la desăvârşire este asemeni unui bărbat...)

"Όποιος έχει γεννηθεί από τον Θεό δεν κάνει αμαρτία." (D.G.152) (Cine s-a născut din Dumnezeu nu păcătuieşte.)

Acest pronume relativ are o puternică nuanţă de nedefinit. De aceea, de la el s-a format unul dintre pronumele nehotărâte: οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε (oricine, oricare).

5.7.5. Pronumele ο'τι (ceea ce) are valoare neutră. Este o reminiscenţă a vechiului όστις, ήτις, ο'τι.

5.7.5.1. În general, introduce completive directe şi subiective.

a) Δεν μου αρέσει ο'τι μου είπες. (Nu-mi place ce mi-ai spus.)

b) Δώς μου ο'τι θέλεις. (Dă-mi ce vrei.)

Este concurat cu succes de τι (ce).

5.7.5.2. Când în propoziţia subordonată pe care o introduce determină un substantiv, nu se mai traduce prin "ceea ce", ci în funcţie de context.

Ex.: a) ce: Ο'τι έγινε, έγινε. (Ce-a fost, a fost.)

b) tocmai: Ο΄τι μιλούσαμε για σας. (Tocmai vorbeam de voi.)

c) orice: Ο'τι και να κάνεις, θα πάμε. (Orice-ai face, vom merge).

Ελα ο'τι ώρα θέλεις. (Vino la orice oră vrei.)

Nu trebuie să confundăm pronumele relativ ο'τι (ceea ce) cu conjuncţia ότι (că).

a) Μου είπε ότι ήθελε να έρθει. (Mi-a spus că vrea să vină.)

b) Μου είπε ο'τι ήθελε. (Mi-a spus ce-a vrut.)

5.7.6. Pronumele nehotărît όσος, όση, όσο (όσοι, όσες, όσα) (cât, câtă etc.) se declină ca un adjectiv cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο. Este folosit şi de sine stătător, dar şi cu valoare adjectivală. Totodată, apare în corelaţie cu τόσος, -η, -ο. Şi acest pronume are o puternică încărcătură semantică de nedefinit. Uneori, în limba română se traduce cu pronumele relativ compus "cel care, cea care":

a) Πάρε όσο θέλεις. (Ia cât vrei.)

b) Μείνε όση ώρα θέλεις. (Stai cât timp vrei.)

c) Εφαγε τόσο όσο ήθελε. (A mâncat atât cât a vrut.)

d) "Οσοι είναι του Ιησού Χριστού έχουν σταυρώσει την σάρκα μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες." (D.G.158) (Câţi sunt ai lui Iisus Hristos şi-au răstignit trupul laolaltă cu patimile şi cu dorinţele.)

e) "Οσοι έχουν ένοικο την ψυχής τους τον Χριστό..." (D.G.164) (Câţi [cei care] Îl au în suflet pe Hristos...)

5.8. *Pronumele nehotărâte (Οι αόριστες αντωνυμίες)*

Ca şi în limba română, aceasta este cea mai bogată clasă de pronume şi cea mai eterogenă semantic şi morfologic. Unele dintre pronumele nehotărâte sunt indeclinabile iar altele declinabile.

5.8.1. Sunt indeclinabile: κάτι, κατιτί (ceva), κάθε (fiecare), καθετί (orice), δείνα şi τάδε (cutare).

5.8.1.1. κάτι, κατιτί (ceva)

a) Poate avea valoarea pronominală.

Διάβασα κάτι. (Am citit ceva.)

b) Adesea are valoare adjectivală, lărgindu-şi totodată sfera semantică (devenind uneori sinonim cu κάποιος).

Ex.: *Înaintea unor substantive*

Αγόρασα κάτι βιβλία. (Am cumpărat nişte cărţi.)

Ηρθαν κάτι φίλοι μου. (Au venit nişte prieteni de-ai mei.)

Εχει κάτι μάτια! (Are nişte ochi!)

[În propoziţii exclamative exprimă admiraţia.]

Înaintea unor adjective

Είδα κάτι το ωραίο. (Am văzut ceva frumos.)

"Θα αναφερθώ σε κάτι προσωπικό". (D.G.160) (Mă voi referi la ceva personal.)

"...αυτό δεν θεωρείται κάτι ωλοκληρωμένο." (D.G.155) (...acesta nu e socotit ceva întregit.)

Înaintea pronumelui τέτοιο (κάτι τέτοιο = aşa ceva)

"Τώρα δεν συναντά κάτι τέτοιο." (D.G.155) (Acum nu întâlneşte aşa ceva.)

"Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβαινε." (D.G.158) (Aşa ceva însă nu se întâmpla.)

c) κατιτί (= ceva, cât de mic, cât de puţin)

Θα σου αγοράσω κατιτί. (Îţi voi cumpăra ceva cât de mic.)

5.8.1.2. Pronumele κάθε (= fiecare, oricare)

a) Este folosit doar cu valoare adjectivală, precedând un substantiv.

Ex.: "Είναι πολύ μεγάλη η ειρήνη, διότι έχουν κατανικηθεί εντελώς τα πάθη, οι πηγές δηλαδή κάθε αναταραχής." (D.G.156) (Pacea este foarte mare, fiindcă au fost biruite cu totul patimile, adică izvorul fiecărei/oricărei tulburări.)

"...αν είναι δυνατόν κάθε άνθρωπο να τον βάλουν στα σπλάχνα τους..." (D.G.164) (...dacă este cu putinţă să-l pună pe fiecare om în inimile lor...)

b) Pe lângă substantive sau adverbe, exprimă intervalul de timp la care se succede o acţiune, frecvenţa cu care are loc o acţiune.

Ex.: Κάθε πότε περνά το τρένο; (La cât timp trece trenul?)

Κάθε 10 λεπτά. (La zece minute.)

Κάθε μέρα. (În fiecare zi.)

Κάθε μήνα. (În fiecare lună.)

În anumite expresii are valoare clar adverbială:

κάθε τόσο / κάθε λίγο και λιγάκι / κάθε ώρα και στιγμή / κάθε τρείς και δέκα (= adesea)

5.8.1.3. Pronumele καθετί (= orice) este sinonim parţial cu οτιδήποτε.

Καθετί που δεν του αρέσει, δεν το κάνει. (Orice nu-i place, nu face.)

Τους αρέσει καθετί το ρουμανικό. (Le place orice e românesc.)

Καθετί exprimă "orice lucru", indiferent de dimensiunea sau de importanţa sa reală.

5.8.1.4. Pronumele δείνα şi τάδε (cutare) de obicei sunt precedate de articolul hotărât. Se folosesc în aceleaşi situaţii ca şi pronumele nehotărât corespunzător din limba română.

Ex.:	Να πεις στον τάδε...	(Să-i spui lui cutare...)
	Να έρθεις την τάδε ημέρα.	(Să vii în cutare zi.)
	Να πάρεις τον τάδε φάκελο.	(Să iei cutare plic.)

5.8.2. Pronumele κάποιος, κάποια, κάποιο urmează flexiunea adjectivelor regulate cu trei terminaţii în -ος, -α, -ο. Se traduce prin "cineva, careva".

a) Poate fi utilizat de sine stătător, cu valoare pronominală.

"Αν κάποιος σου έκανε κακό, προσπαθούσες να φανείς ανεξίκακος." (D.G.154) (Dacă cineva îţi făcea rău, încercai să pari că nu-i porţi pică.)

"Κάποιοι επιχείρησαν να τον ληστέψουν..." (D.G.155) (Unii au încercat să-l prade...)

"Για ν' ανέβει κάποιος στα ύψη, πρέπει να είναι ζωντανός." (D.G. 163) (Pentru a putea cineva să urce pe culmi, trebuie să fie viu.)

b) Poate fi concurat cu succes de ένας, μία, ένα.

"Ενας (= κάποιος) που βασανίζεται από το πάθος της φιλαργυρίας θέλει όλο και να μαζεύει χρήματα." (D.G.157) (Unul care este chinuit de patima iubirii de bani vrea să tot adune bani.)

c) Desigur, poate avea şi valoare adjectivală, atunci când precede un substantiv cu care se acordă în gen, număr şi caz.

"Ο Θεός τού δίνει και κάποια πνευματικά σημεία." (D.G.155) (Dumnezeu îi dă şi nişte semne duhovniceşti.)

"Κάποιος απαίσιος και αθυρόστομος άνθρωπος βρίζει..." (D.G.153) (Un om hain şi slobod la gură ponegreşte...)

5.8.3. Pronumele μερικοί, μερικές, μερικά (câţiva, câteva/nişte), ca şi pronumele κάποιος când are valoare adjectivală şi precede un substantiv, se poate confunda cu pronumele nehotărât, care, neavând forme de plural,

recurge la acest pronume. De altminteri, pronumele μερικοί nu are forme decât pentru plural. Poate fi folosit de sine stătător sau adjectival, pe lângă substantive.

a) Μερικοί δεν διάβασαν. (Câţiva nu au citit.)
b) Μερικές τον περιφρονούν. (Unele îl dispreţuiesc.)
c) Αγόρασα μερικά τετράδια. (Am cumpărat câteva caiete.)
d) "... Και μερικοί έφθασαν απ' τα σύνορα/και είπανε πως βάρβαροι πια δεν υπάρχουν." (Kav. 1, 111) (... Şi au sosit unii de pe la fruntarii, spunând că barbari nu mai sunt.)
e) Μερικές φορές δεν έρχεται. (Uneori nu vine.)

5.8.4. Pronumele κάμποσος, κάμποση, κάμποσο (câtva, câtăva) este sinonim parţial cu μερικοί. Spre deosebire de acesta, κάμποσος poate fi folosit cu valoare adjectivală şi pe lângă substantive abstracte.

Ex.: Εμεινε κάμποση ώρα. (A stat o vreme.)

5.8.5. Pronumele καθένας, καθεμία, καθένα este sinonim cu indeclinabilul κάθε. Este folosit de sine stătător, neputând avea valoare adjectivală. Uneori este urmat de determinanţi partitivi. Se declină ca ένας, μία, ένα. Întotdeauna este precedat de articolul hotărât, spre deosebire de κάθε, care nu este însoţit de articol. Ca sinonim savant al lui καθένας se foloseşte έκαστος, εκάστη, έκαστο, mai ales în expresii ca "έκαστος εις το είδος του" (fiecare în felul său).

Ex.: Ο καθένας *μάς* μεταφράζει βιβλία. (Fiecare *dintre noi* traduce cărţi.)
Μίλησα με την καθεμία χωριστά. (Am vorbit cu fiecare separat.)
Μου αρέσει το καθένα. (Îmi place fiecare.)
"Προτρέπει τον καθένα να λαχταράει τα ύψη." (D.G.152) (Îl îndeamnă pe fiecare să dorească înălţimile.)
"...δεν είναι εύκολο ο καθένας ν' ανέβει στην κορυφή του βουνού." (D.G.153) (Nu-i uşor lucru ca fiecare să urce pe culmea muntelui.)
"Είναι απαραίτητο ο καθένας *μας* (...) να βρίσκει ένα ήσυχο μέρος για να αφοσιώνεται στην προσευχή:" (D.G.161) (Este indispensabil ca fiecare *dintre noi* (...) să găsească un loc liniştit unde să se dedice rugăciunii.)

5.8.6. Pronumele άλλος, άλλη, άλλο (altul, alta, altul)

5.8.6.1. Poate fi folosit cu valoare pronominală:

Αλλος δεν θα έκανε κάτι τέτοιο. (Altul nu ar fi făcut aşa ceva.)
Δεν μου αρέσει πια αυτό το σπίτι. Θέλω άλλο. (Nu-mi mai place această casă. Vreau alta.)

5.8.6.2. Alături de alte pronume sau de numerale își schimbă sensul.

Κάποιος άλλος ήταν. (Era altcineva.)
Κάποια άλλη ήταν. (Era altcineva.)
Να πεις αυτό σε κάποιον άλλο. (Asta s-o spui altcuiva.)
Είναι άλλος τόσος. (Este încă o dată pe atât.)
"Μπήκε σε εκατό δωμάτια... και του ανοίχθηκαν και άλλα εκατό." (D.G.165) (A intrat în o sută de odăi... și i s-au deschis încă[/alte] o sută.)

5.8.6.3. Poate avea și valoare adjectivală, atunci când precede un substantiv.

Ex.: Εχουμε άλλους σκοπούς. (Avem alte scopuri.)
"...υπάρχουν και άλλα μέσα." (D.G.163) (...există și alte mijloace.)
"Τότε πηγαίνει και παίρνει μαζί του άλλα επτά πνεύματα." (D.G.156) (Atunci se duce și aduce cu sine alte[/încă] șapte duhuri.)

5.8.6.4. Precedat de articolul hotărât, își schimbă sensul ο άλλος, η άλλη, το άλλο (celălalt, cealaltă, celălalt) οι άλλοι, οι άλλες, τα άλλα (ceilalți, celelalte, ceilalți).

a) Cu valoare pronominală:

"Η εσωτερική του χαρά δεν εξαρτάται από την ενδεχόμενη καλή ή κακή στάση του άλλου." (D.G.157) (Bucuria sa interioară nu depinde de eventuala atitudine bună sau rea a celuilalt.)
"Πολύ περίεργοι φυλακισμένοι είναι τούτοι, θα έλεγαν οι άλλοι." (D.G.158) (Foarte ciudați sunt acești prizonieri, vor fi spus ceilalți.)
"Οποιος νοιώθει μέσα του ψυχρότητα για τους άλλους (...) ας ξέρει πως βρίσκεται χαμηλά..." (D.G.159) (Cine simte în sine răceală față de ceilalti [...] să știe că se află jos...)
"Οι άλλοι παίρνουν εχθρική θέση." (D.G. 159) (Ceilalți adoptă o atitudine dușmănoasă.)

b) Uneori apare în corelație cu ένας, μία, ένα.

"Η μία ήταν των αρχαρίων, η άλλη των μεσαίων και η άλλη των τελείων." (D.G.154) (Una era a începătorilor, alta a mediilor și cealaltă a celor desăvârșiți.)
"...ο ένας στις ερημιές της Ιουδαίας και ο άλλος στα σπήλαια του όρους Καρμήλου..." (D.G.161) (... unul în pustia Iudeii, iar celălalt în peșterile muntelui Carmel...)

c) Adesea apare în expresii specifice limbii neoelene:

- εκτός των άλλων/μεταξύ (των) άλλων (pe lângă acestea, printre altele)
- συν τοις άλλοις (cu vechea formă de dativ - printre altele)
- από τη μία... από την άλλη (eliptic - pe de o parte... pe de alta)

d) Tot în expresii, precedând substantive abstracte, își schimbă sensul (= viitoare):

- την άλλη φορά (data viitoare)
- η άλλη ζωή (viața viitoare)
- ο άλλος κόσμος (lumea cealaltă, tărâmul morții)

5.8.7. Pronumele κανένας, καμία, κανένα (κανείς) (nimeni) și τίποτε (nimic) au valoare semantică dublă, nehotărâtă sau negativă, în funcție de context.

5.8.7.1. Primul dintre aceste pronume este declinabil, având forme pentru fiecare gen. κανένας, καμία, κανένα se declină ca ένας, μία, ένα. Nu are forme de plural.

a) Poate fi folosit de sine stătător, cu valoare pronominală:

Δεν ήρθε κανείς. (Nu a venit nimeni.)
Καμία δε διάβασε. (Nici una nu a citit.)
"... δεν κατακρίνει κανένα είτε ειδωλολάτρη είτε Εβραίο είτε αμαρτωλό είτε κοσμικό." (D.G.165) (... nu judecă pe nimeni, fie idolatru, fie evreu, fie păcătos, fie mirean.)

b) Poate fi folosit adjectival, pe lângă substantive, dar poate preceda și alte pronume.

Κανένας άνθρωπος δεν ξέρει τι συνέβηκε. (Nici un om nu știe ce s-a întâmplat.)
"Εξήγησε όνειρα και οράματα βασιλέων που κανείς άλλος δεν μπορούσε..." (D.G.161) (A deslușit vise și vedenii pe care nimeni altul nu le putea dezlegi...)

c) În limbajul cotidian, în propoziții condiționale sau cu nuanță condițională/ipotetică, κανείς nu are sens negativ, ci nehotărât. Se traduce fie prin "cineva", fie nu se mai traduce deloc, dar verbul este redat în limba română prin diateza reflexivă, cu valoare impersonală.

Αν πει κανείς... (Dacă spune cineva... / Dacă se spune.)
Αν διαβάσει κανείς καλά το κείμενο... (Dacă se citește bine textul..)
"Στην τάξη της τελειώσεως *κατακτά* κανείς τα ύψη της αγάπης." (D.G.159) (Pe treapta desăvârșirii se dobândește culmea dragostei.)
"Όταν κανείς διώχνει με ευκολία τις προσβολές του εχθρού..." (D.G.162) (Când se alungă cu ușurință atacurile vrășmașului...)
"Όταν κανείς δεν επιθυμεί να προσεύχεται..." (D.G.163) (Când cineva nu dorește să se roage...)
Είναι κανείς εδώ; (E cineva/careva aici?)

d) Ca sinonim al lui κανένας, καμία, κανένα, în neogreacă subzistă și vechiul ουδείς, ουδεμία, ουδέν (G. ουδενός, ουδεμιάς, ουδενός), mai ales în

expresii la forme cazuale pietrificate precum "επ' ουδενί" (= în nici un caz, în nici un fel), sau în pericope neotestamentare. Nu are forme de plural. Când folosim pronumele ουδείς, verbul nu mai este precedat de negația δεν:

Ουδείς διαβάζει καθημερινά. (Nimeni nu citeşte zilnic.)

"Ουδείς δύναται δυσί κυρίοις δουλεύειν." (Nimeni nu poate sluji la doi domni.) (Matei 6, 24)

5.8.7.2. Pronumele τίποτε (τίποτα) este indeclinabil şi înseamnă "nimic".

a) Δεν διάβασε τίποτε. (Nu a citit nimic.)

b) Poate apărea substantivat în expresii ca:

- για/με το τίποτα (din nimic, pentru nimic)

Στενοχωρέθηκε για το τίποτα. (S-a necăjit pentru nimic.)

- από το τίποτα (din nimic)

c) În fraze interogative, precedând un substantiv, pronumele τίποτε se traduce prin "ceva, vreo, vreun":

Εχεις τίποτε *νέα*; (Ai ceva noutăți?)

Εχει τίποτε *καταστήματα*; (Există ceva magazine?)

5.8.8. Pronumele όλος, όλη, όλο se poate utiliza fie cu valoare pronominală, fie cu valoare adjectivală, înaintea unui substantiv.

a) "Ολους τους έβλεπε όμοια." (D.G.157) (Pe toți îi vedea la fel.)

"Ολα έχουν τη σφραγίδα της ειρήνης." (D.G.155) (Toate poartă pecetea păcii.)

"Τώρα όλα είναι αγνά και καθαρά." (D.G.155) (Acum toate sunt pure şi curate.)

"Να, όλα τα κάνω καινούργια." (Apoc. 21, 5) (Iată, noi pe toate le fac.)

"Ολοι *τους* μας λένε: Ανεβαίνετε." (D.G.168) (Toți ne zic: Urcați.)

b) "Αυτό το φως επηρεάζει όλη του την ύπαρξη." (D.G.155) (Această lumină îi influențează toată existența.)

"Απ' όλη αυτή την χορεία ξεχωρίζουμε δύο διδασκάλους." (D.G.161) (Din tot acest grup, distingem doi învățători.)

"Προσεύχονται για όλο τον Αδάμ και καίγονται για όλη την ανθρωπότητα." (D.G.165) (Se roagă pentru tot Adamul [= fiecare om] şi ard pentru toată omenirea.)

"...να νοιώθει ειρήνη όλος ο εσωτερικός κόσμος..." (D.G.165) (...să simtă pace toată lumea interioară...)

"...το χιόνι, παρ' όλο που πέφτει ήσυχα..." (D.G.166) (...zăpada, cu toate că se-aşterne lin...)

"είμαι όλος αφτιά" (sunt numai urechi)

5.8.9. Pronumele οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, (oricine) οποιοδήποτε şi οτιδήποτε (oricare, orice) urmează flexiunea adjectivelor cu trei terminaţii în -ος, -α, -ο. Se declină doar prima parte a pronumelui şi anume οποιοσ-, οποια-, οποιο-, partea a doua fiind indeclinabilă:

Μιλάει με οποιονδήποτε. (Vorbeşte cu oricine.)

Se poate exprima şi perifrastic, printr-o propoziţie subordonată:

Μιλάει με όποιον να 'ναι. (Vorbeşte cu oricine.)

Uneori funcţionează ca pronume relativ:

Οποιοσδήποτε του μιλήσει, δεν κάνει τίποτα. (Oricine i-ar vorbi, nu face nimic.)

5.9. *Pronumele interogative (Οι ερωτηματικές αντωνυμίες)*

Neogreaca are trei pronume interogative, din care două flexibile, având forma unor adjective cu trei terminaţii în -ος, -α, -ο, respectiv în -ος, -η, -ο, şi un pronume indeclinabil (τι).

5.9.1. Pronumele interogativ τι (ce) poate fi folosit cu valoare pronominală interogativă sau relativă:

Τι κάνεις; (Ce faci?)

Τι σου φταίω εγώ; (Cu ce ţi-am greşit?)

"Πατέρα, συγχώρησέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν." (D.G.157) (Tată, iartă-i, că nu ştiu ce fac.)

Plasat înaintea unor adverbe sau substantive, în fraze exclamative, poate exprima admiraţia, aprobarea sau dezaprobarea:

Τι καλά! (Ce bine!)

Τι άσχημα! (Ce urât!)

"Τι ωραία μας περιγράφει ο Μέγας Αθανάσιος τη ζωή του Μεγάλου Αντωνίου." (D.G.159) (Ce frumos ne descrie Atanasie cel Mare viaţa Sfântului Antonie cel Mare!)

"Ω, τι θαυμάσια βιώματα." (D.G.165) (Oh, ce trăiri minunate!)

Uneori poate apărea în expresii precum:

Τι το όφελος; (La ce bun?)

Προς τι; (Pentru ce?)

5.9.2. Pronumele ποιος, ποια, ποιο se declină ca un adjectiv în -ος, -α, -ο. La genitiv coexistă formele ποιού/ποιανού (pentru masculin), ποιας/ποιανής (pentru feminin), ποιών/ποιανών (pentru genitiv plural).

Ποιος ήρθε;	Cine a venit?
Ποια ήρθε;	Cine a venit?
Ποιοι ήρθαν;	Cine a venit?
Ποιες ήρθαν;	Cine a venit?

Remarcăm faptul că neogreaca face distincţia între genurile interogativului, având flexiune nominală, spre deosebire de limba română, ce nu face această distincţie.

Pronumele interogativ din neogreacă cuprinde morfologic, prin desinenţă, mai multe informaţii despre "necunoscut", pe când în limba română "cine" exprimă "necunoscutul absolut", neconţinând nici o informaţie despre genul sau numărul "necunoscutului", ci doar despre faptul că este animat (spre deosebire de inanimatul "ce?" - τι;).

Pentru genitivul singular şi plural se pot folosi formele de genitiv ale vechiului pronume masculin/feminin τις/τίνος/τίνων.

Τίνος είναι το βιβλίο; (A cui este cartea?)
Τίνων είναι τα άλογα; (Ai cui sunt caii?)

5.9.3. Pronumele πόσος, πόση, πόσο (cât, câtă, cât) / πόσοι, πόσες, πόσα (câţi, câte, câte), se declină ca un adjectiv cu trei terminaţii. Se poate folosi pronominal sau adjectival, pe lângă un substantiv:

Πόσοι ήρθαν; (Câţi au venit?)
Πόσων παιδιών οι μητέρες είναι τόσο καλές; (Mamele câtor copii sunt atât de bune?)
Πόσους ανθρώπους είδες; (Câţi oameni ai văzut?)

Forma de neutru singular şi cea de plural apar adesea în expresii eliptice.

Ex.: Πόσα θέλεις για το άλογο; (Cât vrei pe cal?)
Πόσο έχουμε σήμερα; (În cât suntem astăzi?)

5.10. *Pronumele corelative (Οι συσχετικές αντωνυμίες)*

Între pronumele interogative, demonstrative, nehotărâte şi relative există o corelaţie semantică, pe care am prezentat-o deja în cadrul fiecărui tip pronominal descris. Tabloul sinoptic al corelaţiilor dintre pronumele existente în limba neogreacă prezintă următoarele corelaţii semantice:

Pronume interogative	Pronume demonstrative	Pronume nehotărâte	Pronume relative
1. ποιός, -ά, -ό; (cine?)	αυτός, -ή, -ό τούτος, -η, -ο εκείνος, -η, -ο	ένας, μία, ένα κάποιος, -α, -ο μερικοί, -ές, -ά ο καθένας, η καθεμία, το καθένα κάθε ο δείνα, ο τάδε κανείς, ουδείς οποιοσδήποτε	που (αυτός) που (εκείνος) που ο οποίος, η οποία το οποίο όποιος, -α, -ο

Pronume interogative	Pronume demonstrative	Pronume nehotărâte	Pronume relative
2. πόσος, -η, -ο; (cât?)	τόσος, -η, -ο	κάμποσος, -η, -ο	όσος, -η, -ο
3. τι; (ce?)	αυτό τούτο εκείνο	κάτι κατιτί κάθε καθετί τίποτε οτιδήποτε	ο'τι αυτό που οτιδήποτε
4. τι (λογής/είδος); (ce fel?)	τέτοιος, -α, -ο	οποιοσδήποτε /οτιδήποτε	οποιοδήποτε/ οτιδήποτε

6. NUMERALUL

Numeralul exprimă numărul, ordinea şi distribuţia obiectelor. Numeralul neogrec cuprinde cinci categorii.

1. Numeralul cardinal (απόλυτα αριθμητικά)
2. Numeralul ordinal (τακτικά αριθμητικά)
3. Numeralul multiplicativ (πολλαπλασιαστικά αριθμητικά)
4. Numeralul analogic (proporţional) (αναλογικά αριθμητικά)
5. Numeralul colectiv (περιληπτικά αριθμητικά)

Numeralele cardinale, ordinale, multiplicative şi analogice se comportă ca adjective determinative, fiind plasate de obicei înaintea unui substantiv. Pot fi folosite însă şi cu valoare de sine stătătoare.

6.1. *Numeralul cardinal*

6.1.1. Numeralul cardinal de la 1 la 4 (cu excepţia lui 2) are forme flexibile pentru cele trei genuri. Restul numeralelor cardinale până la 100 sunt indeclinabile. Sutele, miile şi zecile de mii prezintă forme adjectivale de plural. Numeralele compuse din mai multe numere se declină în măsura în care numeralele care le compun au flexiune sau nu.

6.1.2. Flexiunea numeralelor cardinale de la 1 la 4 este următoarea:

a) Numeralul cardinal 1 (unu) are flexiune doar la singular pentru cele trei genuri: ένας, μία, ένα.

b) Numeralele cardinale 3 (trei) şi 4 (patru) au flexiune doar la plural, cu o formă comună pentru masculin şi feminin şi o a doua formă pentru neutru.

ένας, μία, ένα

	Masculin	Feminin	Neutru
N.	ένας	μία, μια	ένα
G.	ενός	μιάς	ενός
Ac.	ένα(ν)	μία, μια	ένα

τρία - τέσσερα

	Masculin-Feminin	Neutru
N.	τρείς - τέσσερεις	τρία - τέσσερα
G.	τριών - τεσσάρων	τριών - τεσσάρων
Ac.	τρείς - τέσσερεις	τρία - τέσσερα

Observații:

1. Forma de genitiv μιανού, paralelă cu genitivul ενός, a fost formată prin analogie cu εκείνου. Genitivul feminin μιανής a fost format de asemenea prin analogie cu εκείνης/εκεινής. În același fel a fost format un genitiv popular al lui δύο>δυονών.

2. Numeralele cardinale desemnând zecile, începând cu 30 (τριάντα), sunt formate de la vechile numerale (τριακόντα) prin sincoparea silabei -κό-, așa cum s-a întâmplat cu toate numeralele cardinale în -κόντα. Numeralul σαράντα<σαράκοντα<τεσσαράκοντα pierde și silaba inițială τε-.

3. Compusele cu numeralul "doi" se formează nu cu numeralul δύο, ci cu adverbul δι-/δισ- (A nu se confunda cu δυσ- în compuse ca δυσ-τυχής [nefericit], δυσ-τυχία [nefericire]).

Ex.: δί-ποδος (biped)
δίσ-εκτος (bisect)

4. Jumătatea unității este exprimată prin adjectivul μισός, μισή, μισό provenit din medievalul ήμισος, la rândul său provenit din vechiul ήμισυς. Coexistă și formele ήμισυς, ημίσεια, ήμισυ. Genitivul singular pentru masculin și neutru este ημίσεος, iar pentru feminin ημισείας (foarte puțin uzitate). Pentru plural, nominativul masculin și feminin este în -εις (ήμισεις), iar pentru neutru în -εα (ημίσεα). Genitivul plural pentru toate genurile este în -εων (/-ειών).

Ex.: μισός αιώνας (o jumătate de secol)
μισή ώρα (o jumătate de oră)
μισό λεπτό (o jumătate de minut)

Pentru formarea unor numerale ce indică faptul că unităților exprimate de primul element al compunerii li se adaugă încă o jumătate de unitate, se folosește sufixul -(ή)μισι.

Ex.: ενάμισης/-υς, μιάμιση, ενάμισι/-υ (unu și jumătate, una și jumătate)

Formele corecte ortografic, care iau în calcul etimologia cuvântului, sunt cele care scriu masculinul și neutrul cu -υ, iar flexiunea ar fi trebuit să fie cea a tipurilor nominale corespunzătoare. Urmând însă tendința de regularizare a flexiunii, s-a preferat grafia cu -η (după modelul lui πρέσβυς>πρέσβης). Prin urmare, ενάμισης, μιάμιση, ενάμιση urmează

flexiunea adjectivelor în -ής, -ιά, -ί (μαβής, μαβιά, μαβί). Restul numeralelor compuse cu -ήμισι și -μισι sunt indeclinabile.

Ex.: *δυόμισι μήνες / σελίδες / κιλά*
τρεισήμισι μήνες / σελίδες - τριάμισι κιλά
τεσσερεισήμισι μήνες / σελίδες - τεσσεράμισι κιλά
πεντέμισι μήνες / σελίδες / κιλά
εξίμισι μήνες / σελίδες / κιλά

5. Numeralul distributiv din limba română este exprimat cu ajutorul prepoziției ανά urmată de numeralul cardinal:
Πήγαν ανά δύο. *(S-au dus câte doi.)*

6.1.3. Tabloul numeralului cardinal este următorul:

Numărul	Numeralul
1	ένας, μία, ένα < είς, μία, έν
2	δύο/δυο
3	τρεις/τρία
4	τέσσερεις, τέσσερα
5	πέντε
6	έξι
7	επτά (εφτά)
8	οκτώ (οχτώ)
9	εννέα (εννιά)
10	δέκα
11	ένδεκα
12	δώδεκα
13	δεκατρείς, δεκατρία
14	δεκατέσσερεις, δεκατέσσερα
15	δεκαπέντε
16	δεκαέξι (δεκάξι)
17	δεκαεπτά (δεκαεφτά)
18	δεκαοκτώ (δεκαοχτώ)
19	δεκαεννέα (δεκαεννιά)
20	είκοσι
21	είκοσι ένας, είκοσι μία, είκοσι ένα
22	είκοσι δύο
23	είκοσι τρείς/τρία
30	τριάντα
31	τριάντα ένας, μία, ένα
40	σαράντα

Numărul	Numeralul
50	πενήντα
60	εξήντα
70	εβδομήντα
80	ογδόντα
90	ενενήντα
100	εκατό
101	εκατόν ένας, μία, ένα
102	εκατόν δύο
200	διακόσιοι, -ες, -α
300	τριακόσιοι, -ες, -α
400	τετρακόσιοι, -ες, -α
500	πεντακόσιοι, -ες, -α
600	εξακόσιοι, -ες, -α
700	επτακόσιοι, -ες, -α
800	οκτακόσιοι, -ες, -α
900	εννιακόσιοι, -ες, -α
1.000	χίλιοι, χίλιες, χίλια
1.001	χίλιοι ένας, χίλιες μία, χίλια ένα
1.101	χίλιοι εκατόν ένας, χίλιες εκατόν μία, χίλια εκατόν ένα
2.000	δύο χιλιάδες
10.000	δέκα χιλιάδες
100.000	εκατό χιλιάδες
1.000.000	ένα εκατομμύριο
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο

Observații:

1. Numeralele cardinale de la 1 la 20 se scriu într-un singur cuvânt.

2. Numeralele cardinale începând cu 21 se scriu în două cuvinte, cu excepția numeralelor 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.

3. Începând cu numeralul 200, toate numeralele cardinale au forme pentru toate genurile și se declină ca adjectivele în -ος, -α, -ο.

4. Numeralul cardinal 9 și derivatele sale se scriu cu -νν- (εννέα). Fac excepție 90 (ενενήντα) și numeralul ordinal ένατος, -η, -ο.

5. Aproximarea numeralelor se poate exprima astfel:

a) Adverbial (περίπου, απάνω κάτω, κάπου, κοντά)

Ηρθαν περίπου έξι. *(Au venit aproape șapte.)*

Μου έδωσε απάνω κάτω πέντε βιβλία. *(Mi-a dat cam cinci cărți.)*

b) Cu ajutorul a două numerale cardinale apropiate ca valoare

Ηρθε δύο τρεις φορές. *(A venit de vreo două-trei ori.)*

c) Pentru exprimarea numerică aproximativă (însă mai mare decât cea reală) mai este folosit:

- imperativul βάλε (< βάζω):

Ηταν πενήντα και βάλε. (Erau cincizeci şi mai bine.)

- locuţiunea prepoziţională πάνω από + acuzativ/nominativ:

Ηταν πάνω από είκοσι άνθρωποι.(Erau peste două sute de oameni.)

- adverbul πλέον + numeralul cardinal la genitiv:

Ηταν πλέον των τριακοσίων φοιτητών. (Erau mai mult de trei sute de studenţi.)

- comparativul adjectivului πολύς + από + numeral cardinal.

Ηρθαν περισσότεροι από τριάντα. (Au venit mai mult de treizeci.)

6.1.4. Utilizări de bază ale numeralului cardinal

Numeralul cardinal are în limba neoelenă câteva **utilizări de bază**. Este vorba despre situaţiile în care numeralul cardinal este folosit pentru a formula ora, data (exprimată alternativ şi prin numeralul ordinal), datarea unor evenimente, operaţiile matematice (adunare, scădere, înmulţire, împărţire), procentajul etc.

6.1.4.1. Numeralul cardinal **poate fi folosit de sine stătător** sau cu valoare adjectivală.

Ex. "...να κουβαλήσει κατά μέσον όρο τριάντα έξι καρότσια." (G&R 8) (...să care în medie treizeci şi şase de cărucioare.)

"...οι νεκροί των γκούλαγκ της Κολίμα υπολογίζονται περίπου σε 2.000.000." (G&R 8) (...morţii gulagurilor din Kolima ajung la aproape 2.000.000)

"...χιλιάδες απ' αυτούς μαρτύρησαν..." (G&R 8) (...mii dintre ei au fost martirizaţi...)

"...το 1918 υπήρχαν περίπου 1.600.000 πιστοί με 896 ιερείς, 614 εκκλησίες και 581 παρεκκλήσια." (G&R 8) (...în 1918 existau aproximativ 1.600.000 de credincioşi cu 896 de preoţi, 614 biserici şi 581 paraclise.)

"...από τους 1.195 ναούς, σφραγίστηκαν όλοι." (G&R 8) (...din cele 1.195 de biserici, au fost închise toate.)

"Ετσι κατασκευάζεται ένα «κομπολόγι» από 42 χάντρες. Απαριθμούνται 42 τοποθεσίες." (D.G.17) (Astfel se obţine o "metanie" de 42 de pietre. Se numără 42 de localităţi.)

"...49 βιβλία της Παλαιάς και 27 της Καινής αποτελούν 76 βιβλία, 76 θεοκατασκεύαστα περιβόλια." (D.G.19) (...49 de cărţi ale Vechiului Testament şi 27 ale Noului Testament, fac 76 de cărţi, 76 de grădini plăsmuite de Dumnezeu.)

"...τα μέλη κάθε τριάδος ονομάζονταν τρεις δυνατοί." (D.G.61) (...membrii fiecărei triade se numeau [cei] trei puternici.)
"Ο αριθμός τους έφθανε στους τριάντα." (D.G.61) (Numărul lor ajungea la treizeci.)
"...ήταν ο ενδοξότερος ανάμεσα στους τριάντα." (D.G.61) (...era cel mai slăvit din cei treizeci.)
"...με δόρυ που ζύγιζε τριακόσιους σίκλους..." (D.G.62) (...cu o lance care cântărea trei sute de sicli...)
"Πανύψηλος, πέντε πήχες ύψος..." (D.G.63) (Foarte înalt, de cinci coţi...)
"...έδρα ενός των δώδεκα σιταρχών..." (D.G.129) (...reşedinţa unuia dintre cei doisprezece sitarhi...)
"Οι δύο βασιλείς κάθονταν στους θρόνους." (D.G.131) (Cei doi regi şedeau pe tronuri.)
"...50.000. κινέζοι στρατιώτες..." (G&R 8) (...50.000 de soldaţi chinezi...)
"...σε απόσταση 40 μιλιών..." (G&R 8) (...la o distanţă de 40 de mile...)
"...στα 6.500 μέτρα υψόμετρο..." (G&R 8) (...la o altitudine de 6.500 de metri...)
"...υπήρχαν 5.729 σχολές, με 9.682 δασκάλους..." (G&R 8) (...erau 5.729 de şcoli, cu 9.682 dascăli...)
"...δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 100 με 150 χιλιάδες." (G&R 8) (...nu va trebui să depăşească 100-150 de mii.)

6.1.4.2. Ora

Orele sunt exprimate prin numeralele cardinale de la 1 la 24, iar minutele prin numeralele cardinale de la 1 la 60, după modelul următor.

Η ώρα είναι	11,00	έντεκα/ένδεκα
	11,15	έντεκα και τέταρτο/ - και δεκαπέντε
	11,30	έντεκα και μισή / εντεκάμισι
	11,45	δώδεκα παρά τέταρτο / έντεκα και σαράντα πέντε
	12,00	δώδεκα
	13,00	μία / δεκατρείς

Pentru a exprima complementul circumstanţial de timp (ca răspuns la întrebarea πότε; [când?] / τι ώρα; [la ce oră?]), numeralul cardinal este precedat de prepoziţia σε (κατά = pe la, pentru a exprima aproximarea) urmată de articolul hotărât feminin plural în acuzativ, după modelul.

Ηρθε στις ένδεκα.	(A venit la unsprezece.)
Θα πάω στη μία.	(Voi merge la unu.)
Εφθασα κατά τις τέσσερεις.	(Am ajuns pe la patru.)

6.1.4.3. Data. Zilele sunt exprimate folosind numeralele cardinale sau ordinale de la 1 la 31, iar lunile, fie prin substantivele corespunzătoare, fie prin numerale ordinale, după modelul:

Σήμερα έχουμε πέμπτη Ιουνίου. (Azi suntem în 5 iunie.)

sau

Σήμερα έχουμε πέμπτη έκτου. (Azi suntem în 5 a şasea.)

Răspunsul la întrebarea "când?" are aşadar două posibilităţi de exprimare:

1) Prepoziţia σε + articol hotărât feminin plural acuzativ + numeral cardinal + luna

Ex.: ...στις πέντε Ιουνίου

2) Numeralul ordinal în forma de feminin singular acuzativ (precedat de articolul hotărât) + luna

Ex.: ... την πέμπτη Ιουνίου/έκτου.

Observaţie:

Prima zi a săptămânii este considerată a fi duminica (η Κυριακή). Următoarele patru zile ale săptămânii sunt exprimate prin numerale ordinale substantivate: η Δευτέρα (luni), η Τρίτη (marţi), η Τετάρτη (miercuri), η Πέμπτη (joi), [η Παρασκευή (vineri), το Σάββατο (sâmbătă)]. În neogreacă, zilele săptămânii se scriu întotdeauna cu majusculă (ca şi lunile anului).

Anul (datarea)

Anul este exprimat prin numerale cardinale, după modelul:

1999 - χίλια εννιακόσια ενενήντα εννέα
'99 - ενενήντα εννέα
2000 - δύο χιλιάδες
2001 - δύο χιλιάδες ένα

Răspunsul la întrebarea "când?" poate fi formulat:

a) articol hotărât neutru (singular, acuzativ) + substantiv χίλια/δύο χιλιάδες + numeralele cardinale corespunzătoare

Ex.: "în 1990" - **το** χίλια εννιακόσια ενενήντα

b) prepoziţia σε + secvenţa de la punctul a) cu articolul la plural

Ex.: "în 1990" - **στα** χίλια εννιακόσια ενενήντα

Articolul care precede numeralul ordinal exprimând anul (cu sau fără prepoziţie) este întotdeauna de gen neutru (singular sau plural):

Στα 1958... (în 1958)
...το 1967... (în 1967)
...πεθαίνει το 1973... (moare în 1973)

Τον Οκτώβριο <u>του</u> 1917 / Τον Οκτώβριο 1917 (în octombrie 1917)
...η Μεταρρύθμιση <u>του</u> 1517... (...Reforma din 1517...)
...η οικονομική κατάρρευση του 1929... (...prăbuşirea economică din 1929...)
...από το 1959 έως το 1995... (...din 1959 până în 1995...)
...μετά το 1838... (...după 1838...)
Ο θάνατός του ήρθε στις 20 Μαρτίου <u>του</u> 1925. (Moartea sa a survenit în 20 martie 1925.)

Din exemplele de mai sus remarcăm faptul că numeralele cardinale ce exprimă data sunt precedate de articol (în acuzativ), cu excepţia anului, precedat de articol în genitiv. În exprimarea unor date, cum ar fi perioada în care a trăit o personalitate, numeralele exprimând anii nu sunt precedate de articol.

Ex.: Κομφούκιος (551-479) - Confucius (551-479).

În restul situaţiilor, numeralul cardinal nu este precedat de articol.

Ex.: Εικοσιοχτώ χρόνια που βασίλευσε ο Ιού... (Douăzeci şi opt de ani cât a domnit Iu...)
Χρειάστηκαν δεκατέσσερα χρόνια πάλη. (Au fost necesari paisprezece ani de lupte.)

6.1.4.4. Numeralul cardinal mai poate exprima vârsta sau intervalul de timp la care se succede o acţiune (precedat de pronumele κάθε).

Ex.: Στην ηλικία των τριάντα ετών. (La vârsta de treizeci de ani.)
...ισοδυναμούν με 1,5 ημέρα **κάθε** δύο αιώνες και 7 ημέρες **κάθε** χίλια χρόνια... (...echivalează cu o zi şi jumătate **la** două secole şi 7 zile **la** [fiecare] mileniu...)

6.1.4.5. Numeralul cardinal poate să apară substantivat fie când este vorba de numărul în sine, fie când numeralul cardinal are valoare simbolică.

Ex.: "Εκείνος που έφθασε στο τριάντα..." (Cel care a ajuns la treizeci...)
"Το εξήντα αντιστοιχεί με μια νύχτα που λάμπει η πανσέληνος." (D.G.153) (Şaizeci este asemeni unei nopţi cu lună plină.)
"Το εκατό φυσικά υπονοεί την τελειότητα." (D.G.153) (Desigur, o sută exprimă desăvârşirea.)

6.1.4.6. Uneori cu ajutorul numeralului cardinal precedat de prepoziţie se poate exprima echivalentul românesc al numeralului colectiv şi al celui distributiv.

a) <u>Numeralul colectiv</u> (και + articol + numeral cardinal):

"...γεγονότα που έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην προσωπική ζωή <u>και των δύο</u>." (D.G.24) (...evenimente ce au jucat un rol însemnat în viaţa <u>ambilor</u>.)

"...θα χρειαστεί αίμα και από τα δύο θύματα." (D.G.38) (...va fi nevoie de sânge de la ambele victime.)

"Και οι δύο μας στέλνουν κάποιο μήνυμα." (D.G.161) (Amândoi ne trimit un mesaj.)

b) Numeralul distributiv dispune de mai multe posibilităţi de exprimare, ce au la bază numeralul cardinal. Avem următoarele secvenţe:

- ανά (câte) + numeral cardinal

  Φαίνεται ότι ήταν διαιρεμένοι ανά τρείς. (Se pare că erau împărţiţi în [grupuri de câte] trei.)

- από (câte) + numeral cardinal

  Από τέσσερα δωμάτια τον καθένα. (Câte patru camere pentru fiecare.)

- acelaşi numeral cardinal repetat

  "...άνδρας υπερμεγέθης, που είχε τα δάκτυλα έξι-έξι, συνολικά εικοσιτέσσερα..." (D.G.61) (...bărbat foarte înalt, ce avea câte şase degete, în total douăzeci şi patru...)

- prepoziţia σε + numeral cardinal

  "Οταν χρειαζόταν να διαιρεθεί το στράτευμα σε δύο-τρία μέρη..." (D.G.63) (Când trebuia să se împartă oastea în două-trei părţi...)

6.1.4.7. Adesea numeralele cardinale intră în compunerea altor părţi de vorbire.

- substantive - το δωδεκάφυλο (cele douăsprezece seminţii)/το δεκάλεπτο, το εξάμηνο, η πενταετία, το επταήμερο etc.

- adjective - τρισμέγιστος (adj. şi subst. Trismeghistos / foarte mare)
  - πεντακάθαρος (foarte curat)
  - πενταετής, τετραήμερος, επταμελής etc.

Unicitatea sau unitatea este exprimată în compuşi cu ajutorul adjectivului μόνος/μοναχός > μόνο- (μονόδρομος = sens unic, μονόκερως = unicorn, μοναχογιός = fiu unic).

- ο Μονογενής (Cel Unul Născut = Iisus Hristos)

6.1.4.8. Numeralul cardinal poate apărea şi ca determinant al altor numerale, cum ar fi numeralul colectiv neoelen.

Ex.:	μία δυάδα	(o pereche)
	δέκα τετράδες	(zece tetrade, grupuri de câte patru)
	μια τριάδα	(o triadă/treime)

6.1.4.9. Operaţiile aritmetice sunt exprimate tot cu ajutorul numeralului cardinal.

a) adunarea	⇨	5+6	πέντε συν έξι
b) scăderea	⇨	6-3	έξι πλην/από/μείον τρία
c) înmulţire	⇨	4x3	τέσσερα επί τρία
d) împărţire	⇨	6:2	το δύο στο έξι/ έξι στα δύο

6.1.4.10. Procentajul se exprimă în general prin numeralul cardinal urmat de vechea formă de dativ plural a articolului masculin τοις şi de numeralul εκατό, sau numeralul cardinal + prepoziţia σε + articolul neutru plural/singular.

Ex.: 6% - έξι τοις εκατό

Numeralul care exprimă procentul poate fi precedat sau nu de forma de neutru a articolului hotărât.

Ex.: "η κατά 14% άνοδος του μισθού" (B 21/9/97) (creşterea salariului cu 14%)

"το 44% του καλαθιού της νοικοκυράς" (B 21/9/97) (44% din coşul zilnic al gospodinei)

"έχει περιοριστεί μόλις στο 20,6%" (B 21/9/97) (s-a limitat la doar 20,6%)

"από 5,4% πού ήταν το 1959 έχει μειωθεί σε 3,5%" (B 21/9/97) (de la 5,4% cât era în 1959 a scăzut la 3,5%)

"Το 1959 το 9,9% των οικογενειακών εξόδων αφορούσε δαπάνες για στέγαση..." (B 21/9/97) (În 1959, 9,9% din cheltuielile familiale se îndrepta spre cheltuielile locuinţei.)

"...ποσοστό που σήμερα έχει αυξηθεί στο 13,6%. (B 21/9/97) (...procentaj care astăzi a crescut la 13,6%.)

"...περίπου το 90% των ιερέων βρήκε τον θάνατο..." (G&R 8) (...aproape 90% din preoţi şi-au aflat moartea...)

Întoteauna verbul predicat al unui subiect exprimat printr-un procent (la singular το = το ποσοστό) este la singular, chiar dacă conform acordului logic acesta ar putea sta la plural.

6.2. *Numeralul ordinal*

6.2.1. Numeralul ordinal indică al câtelea este un obiect dintr-o serie. În limba neogreacă, numeralele ordinale sunt plasate înaintea substantivului determinat atunci când au valoare adjectivală.

Cifra arabă	Semnul grecesc	Numeralele ordinale
1	α'	πρώτος, - η, -ο
2	β'	δεύτερος, -η, -ο
3	γ'	τρίτος, -η, -ο
4	δ'	τέταρτος, -η, -ο
5	ε'	πέμπτος, -η, -ο
6	στ'/ς'	έκτος, -η, -ο
7	ζ'	έβδομος, -η, -ο
8	η'	όγδοος, -η, -ο
9	θ'	ένατος, -η, -ο

Cifra arabă	Semnul grecesc	Numeralele ordinale
10	ι'	δέκατος, -η, -ο
11	ια'	ενδέκατος, -η, -ο
12	ιβ'	δωδέκατος, -η, -ο
13	ιγ'	δέκατος τρίτος
14	ιδ'	δέκατος τέταρτος
15	ιε'	δέκατος πέμπτος
16	ιστ'/ις'	δέκατος έκτος
17	ιζ'	δέκατος έβδομος
18	ιη'	δέκατος όγδοος
19	ιθ'	δέκατος ένατος
20	κ'	εικοστός
21	κα'	εικοστός πρώτος
22	κβ'	εικοστός δεύτερος
30	λ'	τριακοστός
40	μ'	τεσσαρακοστός
50	ν'	πεντηκοστός
60	ξ'	εξηκοστός
70	ο'	εβδομηκοστός
80	π'	ογδοηκοστός
90	ϟ'	ενενηκοστός
100	ρ'	εκατοστός
101	ρα'	εκατοστός πρώτος
102	ρβ'	εκατοστός δεύτερος
200	σ'	διακοσιοστός
300	τ'	τριακοσιοστός
400	υ'	τετρακοσιοστός
500	φ'	πεντακοσιοστός
600	χ'	εξακοσιοστός
700	ψ'	εφτακοσιοστός
800	ω'	οχτακοσιοστός
900	ϡ'	εννιακοσιοστός
1000	,α	χιλιοστός
2000	,β	δισχιλιοστός
3000	,γ	τρισχιλιοστός
10.000	,ι	δεκακισχιλιοστός
100.000	,ρ	εκατοντακισχιλιοστός
1.000.000		εκατομμυριοστός[1]
1.000.000.000		δισεκατομμυριοστός

[1] Vezi şi Babiniotis, G., *"Λεξικό"*, pp.279-282.

6.2.2. Utilizări

6.2.2.1. În general, numeralul ordinal are valoare adjectivală, fiind plasat înaintea substantivului determinat. În alte situaţii însă, cu valoare explicativă, este plasat după substantivul respectiv.

Ex.: η 21η ομιλία εις Γένεσιν (omilia a douăzeci şi una la Geneză)
το 33ο κεφάλαιο των Αριθμών (capitolul al treizeci şi treilea al Numerilor)
στον 147ο ψαλμό (în Psalmul al o sută patruzeci şi şaptelea)
"στο δεύτερο εξορκισμό του Μ. Βασιλείου" (D.G.39) (în al doilea exorcism al lui Vasile cel Mare)
"όπως αναφέρει και η Α' προς Κορινθίους επιστολή" (D.G.43) (aşa cum spune şi a doua epistolă către Corinteni)
"στο 23ο κεφάλαιο του Β' Βασιλειών" (D.G.54) (în capitolul al douăzeci şi treilea al cărţii a doua a Regilor)

6.2.2.2. Numeralul ordinal este utilizat de asemenea pentru a exprima data sau momentul istoric.

- "βρισκόμαστε στον δέκατο έβδομο π.Χ. αιώνα" (D.G.24) (ne aflăm în secolul al şaptesprezecelea după Hristos)
- την πρώτη Νοεμβρίου (în ziua de întâi noiembrie)
- την 25η Μαρτίου (în ziua de 25 martie)

6.2.2.3. Numeralul ordinal este foarte uzitat pentru a exprima numele unor monarhi. În această situaţie numeralul ordinal este plasat după substantivul determinat. El poate fi precedat sau nu de articol hotărât.

Ex.: ο Ναβουκοδονόσορος ο Β' (Nabucodonosor al doilea)
ο Κύρος ο Β' (Cyrus al doilea)
ο Λουδοβίκος ο Δέκατος Τέταρτος (Ludovic al XIV-lea)

6.2.2.4. Unele numerale ordinale s-au substantivat, desemnând:

a) câteva din zilele săptămânii: η Δευτέρα, η Τρίτη, η Τετάρτη, η Πέμπτη.
b) unele luni (doar în formulări ale datei): στις 23 έκτου (= στις 23 Ιουνίου)
c) unele sărbători religioase: η Πεντηκοστή (Cincizecimea), η Σαρακοστή (postul Paştelui)
d) numeralul fracţionar: το έν <u>τρίτο</u> - o <u>treime</u>
τα τρία <u>τέταρτα</u> - trei <u>sferturi</u>

6.3. *Numeralele multiplicativ-analogice*

Deşi aparent identice, numeralele multiplicative (πολλαπλασιαστικά αριθμητικά) şi numeralele analogice (αναλογικά αριθμητικά) diferă atât prin sens, cât şi prin modul de formare.

6.3.1. <u>Numeralul multiplicativ</u> arată din câte elemente simple este compus un obiect. Acest numeral este format cu sufixele -πλός, -πλή, -πλό<-πλούς (< gr.v. απλούς, διπλούς, τριπλούς).

Ex.:	διπλό κρεβάτι	(pat <u>dublu</u>)
	τριπλός μισθός	(salariu <u>triplu</u>)
	τριπλή μερίδα	(porție <u>triplă</u>)

Cele mai folosite numerale multiplicative sunt cele corespunzătoare următoarelor numerale cardinale:

1	απλός
2	διπλός
3	τριπλός
4	τετραπλός
5	πενταπλός
6	εξαπλός
10	δεκαπλός
20	εικοσαπλός
100	εκατονταπλός
1000	χιλιαπλός

Aceste numerale au de obicei valoare adjectivală.

6.3.2. <u>Numeralul analogic</u> indică de câte ori este mai mare o sumă, un lucru etc., comparativ cu o altă sumă, un alt obiect etc. Acest numeral este derivat de la numeralul cardinal cu sufixele -πλάσιος, -πλάσια, -πλάσιο.

Ex.: Το βιβλίο μου είναι <u>διπλάσιο</u> από το δικό σου. (Cartea mea este <u>de două ori mai mare</u> decât a ta.)

= Το βιβλίο μου είναι δύο φορές μεγαλύτερο από το δικό σου.

Al doilea element al comparației e precedat în acuzativ de prepoziția από.

6.4. *<u>Numeralul colectiv</u>*

6.4.1. Numeralele colective sunt substantive abstracte (spre deosebire de numeralele ordinale și cele multiplicativ-analogice, care sunt adjective), formate de la numeralele cardinale respective cu sufixele -αριά și -άδα.

6.4.2. Numeralele colective formate cu sufixul -αριά sunt însoțite aproape întodeauna de pronumele "καμιά" (vreo, aproape, cam) și exprimă numărul aproximativ de unități de același fel.

Ex.:	καμιά εικοσ-αριά ανθρώπων	(vreo douăzeci de oameni)
	δεκ-αριά	(vreo zece [oameni])
	δωδεκ-αριά	(vreo doisprezece [oameni])

6.4.3. Numeralele colective formate cu sufixul -άδα, exprimă numărul elementelor care alcătuiesc un ansamblu: μονάδα, δυάδα, τριάδα, τετράδα, πεντάδα, εξάδα, δεκάδα etc. Unele pot deveni nume proprii, precum "Η Αγία Τριάδα" (Sfânta Treime).

Numeralele colective de acest tip pot avea ca determinanţi alte numerale (cardinale sau ordinale).

Ex.:	δέκα τετράδες	**(zece tetrade)**
	η πρώτη τριάδα	(prima treime)

7. VERBUL

7.1. CATEGORIILE GRAMATICALE ALE VERBULUI

Verbul neogrec este caracterizat de următoarele categorii gramaticale: conjugare (συζυγία), aspect (τρόπος), mod (έγκλιση), timp (χρόνος), diateză (διάθεση) / "voce" (φωνή), număr (αριθμός) şi persoană (πρόσωπο).

7.1.1. *NUMĂRUL*

Verbul neogrec are două numere: singular şi plural. Categoria numărului este ilustrată de ultimul morfem al cuvântului, şi anume de desinenţă.

7.1.2. *PERSOANA*

7.1.2.1. Categoria persoanei verbului este exprimată, ca şi aceea a numărului, tot prin desinenţă, care cuprinde cea mai mare cantitate de informaţie morfologică.

	T(emă)[1]	D(esinenţă)
pers.I sg.	διαβάζ-	-ω
pers. II sg.	διαβάζ-	-εις
pers. III sg.	διαβάζ-	-ει
pers. I pl.	διαβάζ-	-ουμε
pers. II pl.	διαβάζ-	-ετε
pers. III pl.	διαβάζ-	-ουν

Au persoană doar modurile personale (οι προσωπικές εγκλίσεις), adică indicativul, conjunctivul şi imperativul. Sunt lipsite de categoria persoanei modurile impersonale (οι απρόσωπες εγκλίσεις), adică infinitivul (το απαρέμφατο), participiul activ (η ενεργητική μετοχή), care se traduce cu gerunziul românesc, şi participiul pasiv (η παθητική μετοχή), care în fapt este un adjectiv verbal.

7.1.2.2. Valorile semantice ale persoanei şi ale numărului sunt destul de variate, acoperind o largă arie de formulări specifice limbii neoelene, cu nuanţe pe care le vom prezenta în continuare.

---

[1] Verbul neogrec are trei teme principale: tema durativului (Activ/Pasiv) tema momentanului/ "a aoristului" (Activ) şi tema momentanului pasiv.

a) Persoana I plural poate fi folosită pentru exprimarea modestiei locutorului sau poate avea o valoare impersonală.

Ex.: Θα σας μιλήσουμε στην εισήγησή μας για... (În comunicarea noastră vă vom vorbi despre...)

Απόψε θα σας μιλήσουμε για... (Astă-seară vă vom vorbi despre...)

b) Persoana a II-a plural este din ce în ce mai puțin folosită în limbajul uzual, câștigând din ce în ce mai mult teren persoana a II-a singular.

Ex.: Τι θέλεις να πάρεις; (Ce vrei să iei?)
în loc de
Τι θέλετε να πάρετε; (Ce vreți să luați?)

c) Uneori persoana a II-a singular este înlocuită de persoana I plural, mai ales în limbajul uzual:

Ex.: Πάλι κάναμε τα ίδια! (Iar am făcut același lucru!)
în loc de
Πάλι έκανες τα ίδια! (Iar ai făcut același lucru!)

d) Persoana a II-a singular poate fi înlocuită de persoana a III-a singular, pentru a exprima admirația sau ironia în adresarea către persoane mai tinere.

Ex.: Τι μεγάλο έγινε το παιδί μας! (Ce mare s-a făcut copilul nostru!)
în loc de
Τι μεγάλο έγινες! (Ce mare te-ai făcut!)

e) Când ne referim în termeni vagi la propria noastră persoană, putem folosi persoana I plural în locul persoanei I singular.

Ex.: Μπορούμε να σας πούμε κάτι. (Vă putem spune ceva.)
în loc de
Μπορώ να σας πω κάτι. (Vă pot spune ceva.)

f) Persoana a II-a singular a unor verbe poate avea, din punct de vedere semantic, alt sens decât celelalte persoane ale aceluiași verb. Un exemplu grăitor este verbul λέγω (a spune), care prezintă schimbări de sens nu doar la persoana a II-a singular, fiind inclus în numeroase expresii frecvente în limbajul familiar.

Persoana a II-a singular

1) Λες ότι είναι καλό... (Spui că e bine...)

2) Αυτός ο πίνακας είναι τόσο εκφραστικός, λές και είναι ζωντανός. (Acest tablou este atât de expresiv, de parcă [de zici că] e viu.)

Persoana a III-a singular

1) Λέει ότι έχω άδικο. (Spune că nu am dreptate.)

2) Αυτή η βροχή δεν λέει να σταματήσει. (Această ploaie nu are de gând să se oprească.)

Persoana I plural

1) Λέμε ότι είναι ωραίο. (Spunem că este frumos.)
2) Εδώ που τα λέμε... (Acum, că veni vorba...)

Persoana a III-a plural

1) Τα παιδιά λένε ότι περιμένουν τις διακοπές. (Copiii spun că aşteaptă vacanţa.)
2) Με λένε Αντώνιος. (Mă cheamă Antonios.)
3) Λένε ότι θα μας επισκεφθεί. (Se zice că ne va vizita.) [Cu valoare impersonală.]

7.1.3. *DIATEZĂ (Διάθεση) / VOCE (Φωνή)*

Gramaticile tradiţionale ale limbii neoelene disting între diateze (διαθέσεις), care sunt în număr de patru: activă (ενεργητική), pasivă (παθητική), medie (μέση) şi neutră (ουδέτερη), şi φωνή (tradus în limba română şi în alte limbi romanice tot prin cuvântul "diateză"). Primul termen, acela de διάθεση, ne oferă o clasificare a verbelor din punct de vedere semantico-sintactic, ţinând cont de relaţia subiect-predicat, pe când termenul φωνή clasifică verbele pe baza criteriului morfologic, adică al desinenţelor de activ, respectiv de mediopasiv. Astfel, verbele ce folosesc desinenţele -ω, -εις, -ει, -ουμε, -ετε, -ουν sunt caracterizate ca ţinând de ενεργητική φωνή, iar cele cu desinenţa -ομαι, -εσαι, -εται... (la indicativ prezent) ca ţinând de μεσοπαθητική φωνή. Gramaticile moderne (Mackridge) folosesc doar termenul de φωνή cu sensul de diateză (tocmai pentru a nu crea confuzii), distingând doar între activ şi mediopasiv şi recurgând la diferenţieri semantice pentru a descrie diateza medie (pe care o caracterizează ca fiind diateză pasivă cu sens reflexiv)[1].

7.1.3.1. Diateza 1 (διάθεση)[2]

a) Diateza activă exprimă faptul că subiectul îndeplineşte acţiunea formulată de verb sau se află în situaţia exprimată de verb:

Ο Μανώλης διαβάζει το βιβλίο. (Manolis citeşte cartea.)

b) Diateza medie indică faptul că subiectul făptuieşte acţiunea exprimată de verb şi tot el este şi obiectul acţiunii exprimate de verb:

Θα ντυθείς αμέσως. (Te vei îmbrăca imediat.)

[1] Vezi Mackridge, P., op.cit., p. 151.

[2] Vezi Triandafilidis, op.cit., p.304, şi Babiniotis, G., op.cit., p.152 (socoteşte că verbul neogrec are trei διαθέσεις: ενεργητική, παθητική şi μέση) şi pp.263-265. Pentru mai multe amănunte legate de φωνή, cf. pp.267-274.

c) Diateza pasivă indică faptul că subiectul suportă sau suferă acţiunea înfăptuită de un agent:

Το πρόβλημα λύθηκε από τους ειδικούς. (Problema a fost rezolvată de specialişti.)

d) Diateza neutră caracterizează verbele care exprimă situaţia, starea în care se află subiectul, care nici nu acţionează, nici nu suferă acţiunea unui agent:

Η Μαρία πεινάει. (Mariei îi e foame.)

7.1.3.2. Diateza 2 (φωνή)

Din punctul de vedere al desinenţelor, de activ şi de mediopasiv, avem doar două diateze. Φωνή este categoria gramaticală a verbului (tradusă tot prin "diateză") ce caracterizează verbul doar din punctul de vedere al desinenţelor de activ, respectiv de mediopasiv, fără a ţine cont de relaţia subiect-predicat.

Activul (η ενεργητική φωνή)

Din punct de vedere morfologic, desinenţa ilustrează, pe lângă număr şi persoană, şi diateza. Verbele diatezei active pot fi tranzitive (μεταβατικά) sau intranzitive (αμετάβατα).

a) Verbe tranzitive:

Μαθαίνω το μάθημα. (Învăţ lecţia.)
Ψάλλω τον ψαλμό. (Cânt psalmul.)

b) Verbe intranzitive:

Τρέχω ολημερίς. (Alerg toată ziua.)
Βρέχει συνεχώς. (Plouă întruna.)

c) Semantic, tranzitivitatea şi intranzitivitatea verbului neogrec se manifestă sau nu, în funcţie de context. Astfel, există verbe a căror diateză este cea activă, dar care pot avea şi o valoare semantică mediopasivă.

1. - Ο Ιωάννης γέμισε το μπουκάλι. (Ioan a umplut sticla.)
   - Η αίθουσα γέμισε αμέσως. (Sala s-a umplut imediat.)
2. - Η Αννα ανοίγει την πόρτα. (Ana deschide uşa.)
   - Η πόρτα ανοίγει αμέσως. (Uşa se deschide imediat.)

d) Pe de altă parte, unele verbe intranzitive, cu forme doar pentru diateza activă, pot fi folosite şi cu valoare tranzitivă (ca de exemplu πηγαίνω, μεγαλώνω, ξυπνώ, μεθώ).

1. - Μέθυσε και σήμερα. (S-a îmbătat şi astăzi.)
   - Τον μέθυσε το πολύ κρασί. (L-a îmbătat vinul prea mult.)
2. - Ο Μανώλης πήγε στο σχολείο. (Manolis s-a dus la şcoală.)
   - Πήγα τον Μανώλη στο γιατρό. (L-am dus pe Manolis la doctor.)

3. - Σήμερα ξύπνησε νωρίς. (Azi s-a trezit devreme.)
   - Με ξύπνησε νωρίς. (M-a trezit devreme.)

e) Verbele la diateza activă, însoțite de pronumele "εαυτός μου", capătă sens reflexiv.

Ex.: Θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο. (Se socotește responsabil.)

f) Există și unele verbe care, deși au formă de activ, au valoare mediopasivă.

Ex.: Αυτοκτόνησε χθές. (S-a sinucis ieri.)

Pasivul (παθητική φωνή)

a) Sunt de diateză pasivă verbele care folosesc desinențe pasive.

Ex.: Τα βιβλία δόθηκαν από τους καθηγητές. (Cărțile au fost date de către profesori.)

b) Uneori diateza pasivă a verbelor exprimând o stare sufletească este însoțită de un complement de agent (cu nuanță cauzală), exprimat fie prin prepoziția από construită cu acuzativul (caz obișnuit), fie prin prepoziția με cu acuzativul.

Ex.: ικανοποιήθηκα από/με τα αποτελέσματά του (am fost satisfăcut de rezultatele sale)

συγκινήθηκα από/με τη συμπεριφορά της (am fost emoționat de purtarea sa)

c) Pasivul poate fi folosit uneori cu valoare impersonală, la persoana a III-a plural.

Ex.: *Γνωρίζεται* ποια είναι η κατάσταση. (Se știe care e situația.)

d) Uneori pasivul exprimă reciprocitatea.

Ex.: *Κοιτάχθηκαν* στα μάτια. (S-au privit în ochi.)

e) În neogreacă există un număr de verbe care nu au decât forma de pasiv, având înțeles activ. Aceste verbe se numesc deponente (αποθετικά ρήματα) și se traduc cu activul: έρχομαι (vin), αστειεύομαι (glumesc), εξαρτώμαι (depind), χαίρομαι (mă bucur).

Ex.: *Δέχομαι* τους φίλους μου. (Îi primesc pe prietenii mei.)
Σέβομαι τους νόμους. (Respect legile.)
Επεξεργάζομαι το κείμενο. (Elaborez textul.)

O parte din aceste verbe sunt tranzitive și o altă parte intranzitive, cum sunt de exemplu verbele ce exprimă stări afective: αισθάνομαι (mă simt), βαριέμαι (mi-e lene), ντρέπομαι (îmi este rușine), φοβάμαι (mă tem) etc.

f) La unele verbe, distincția dintre activ și pasiv este atât de ordin morfologic, cât și de ordin semantic.

Ex.: 1. *Ξεφορτώνει* το πλοίο. (Descarcă nava.)
Ξεφορτώθηκε τις φιληνάδες της. (S-a descotorosit de prietenele ei.)
2. *Κοιτάζεις* τα παιδιά σου. (Îți privești copiii.)
Να πας *να κοιταχθείς*, μήπως έχεις κάτι. (Să te duci să te cauți, dacă nu ai ceva.)

7.1.4. *ASPECTUL*

Aspectul (ο τρόπος/η όψη/το ποιόν ενεργείας) este categoria gramaticală ce descrie acțiunea exprimată de verb, ținând cont de felul în care locutorul privește acțiunea. Distincția dintre aspectul durativ și cel momentan (aspectele fundamentale ale verbului neogrec) este exprimată prin teme diferite.

7.1.4.1. Acțiunea poate fi prezentată ca durativă. În acest caz avem de a face cu aspectul durativ (imperfect - μη τέλειος/ατελής). Acest aspect este reprezentat prin tema (durativului) de "prezent" a verbului.

7.1.4.2. Acțiunea prezentată în aspectul ei momentan (στιγμιαίος, συνοπτικός/τέλειος) este exprimată prin tema de aorist. Acest mod ne-durativ este perfectiv.

7.1.4.3. Prezentarea acțiunii ca finită, ca încheiată, se realizează prin aspectul finit (συντελεσμένος/συντελικός). Acest al treilea aspect nu are în neogreacă aceeași importanță ca în greaca veche, el fiind exprimat perifrastic, tot cu ajutorul temei de aorist. De asemenea, acest aspect perfectiv este mai slab decât cel durativ sau cel momentan.

În ce privește verbul neogrec, adesea și în mod greșit categoria aspectului este corelată cu aceea a timpului, când, de fapt, aspectul nu este un corolar al timpului. Așadar, în mod greșit se vorbește despre "conjunctiv aorist" (να γράψω = să scriu), când de fapt este vorba de un conjunctiv prezent momentan, opus conjunctivului durativ (να γράφω = să scriu). La fel de inadecvată este formula de "imperativ aorist", inexistentă în realitatea morfo-sintactică. Corect este să vorbim despre imperativ momentan, opus imperativului durativ, convențional numit de gramaticile tradiționale "imperativ prezent" (γράφε/γράψε).

Prin urmare, în ce privește aspectul verbului neogrec, avem o structură ternară, cu două elemente bine reprezentate morfo-sintactic (durativ/momentan) și cu un al treilea element mai slab (perfect).

Modul

↙ ↙ ↘

durativ momentan perfect

Dezvoltând tabelul lui Mackridge[1], avem următoarea situație a aspectelor verbului neogrec:

ASPECTUL

	a)Durativ	b) Momentan	c) Perfect
Timp non-preterit	γράφω	γράψω	έχω γράψει [finit]
Timp preterit	έγραφα	έγραψα	είχα γράψει [finit anterior]

a) 1. Durativ non-preterit: "prezentul" indicativ, conjunctiv și imperativ (+ indicativul viitor continuu).
   2. Durativ preterit: indicativ imperfect.

b) 1. Momentan non-preterit: "aorist" conjunctiv și "aorist" imperativ.
   2. Momentan preterit: indicativ aorist.

c) 1. Perfect non-preterit: perfectul compus indicativ, conjunctiv perfect și viitor anterior.
   2. Perfect preterit: mai mult ca perfectul indicativ.

Marca principală care opune categoric durativul și momentanul este reprezentantă de temele specifice. Distincția dintre cele două teme principale (convențional și oarecum abuziv numite de prezent și, respectiv, de aorist) este realizată prin sufixe (-σ-) și desinențe.

A. DIATEZA ACTIVĂ

Desinențele de durativ				Desinențele de momentan	
Conjugarea I		Conjugarea a II-a		Conjugarea I	Conjugarea a II-a
I sg.	-ω	-ώ/-άω	-ώ	-α	-α
II sg.	-εις	-άς	-είς	-ες	-ες
III sg.	-ει	-ά/-άει	-εί	-ε	-ε
I pl.	-ουμε	-ούμε/-άμε	-ούμε	-αμε	-αμε
II pl.	-ετε	-άτε	-είτε	-ατε	-ατε
III pl.	-ουν (ε)	-ούν/-άνε	-ούν(ε)	-αν(ε)	-αν(ε)

[1] V. Mackridge, P. - "*Η νεοελληνική γλώσσα*", p.171.

B. DIATEZA PASIVĂ

Desinențele de durativ				Desinențele de momentan	
Conjugarea I		Conjugarea a II-a		Conjugarea I	Conjugarea a II-a
I sg.	-ομαι	-ιέμαι	-ούμαι/-ώμαι	-ηκα	-ηκα
II sg.	-εσαι	-ιέσαι	-εί-σαι	-ηκες	-ηκες
III sg.	-εται	-ιέται	-εί-ται	-ηκε	-ηκε
I pl.	-όμαστε	-ιόμαστε	-ούμαστε	-ήκαμε	-ήκαμε
II pl.	-εστε	-ιέστε	-εί-στε	-ήκατε	-ήκατε
III pl.	-ονται	-ιούνται	-ούνται	-ηκαν	-ηκαν

7.1.5. *CONJUGAREA*

7.1.5.1. Ca şi greaca veche, neogreaca dispune de două conjugări (συζυγίες). În greaca veche, distincția dintre cele două conjugări era bazată pe opoziția tematic/atematic. Pe lângă aceste două conjugări, mai existau conjugări ale verbelor contrase în -ε- (φιλέ-ω>φιλῶ), contrase în -α- (τιμά-ω>τιμῶ) şi contrase în -ο- (ζηλό-ω>ζηλῶ). Neogreaca are doar două conjugări.

Conjugarea întâi cuprinde verbe ce au desinența -ω la diateza activă, indicativ prezent, şi desinența -ομαι la diateza pasivă, indicativ prezent, persoana I, singular. De această primă conjugare țin verbe care în greaca veche aparțineau conjugării întâi şi verbe ale conjugării a doua, dar şi verbe ce şi-au regularizat flexiunea, precum: δείκνυμι>δείχνω, δίδωμι>δίδω/δίνω.

7.1.5.2. Conjugarea a doua în neogreacă este alcătuită din verbe contrase în greaca veche. Verbele conjugării a doua sunt caracterizate de desinența accentuată -ῶ la diateza activă, indicativ prezent, persoana întâi singular şi -ιέμαι/-ούμαι la diateza pasivă, indicativ prezent, persoana întâi singular. Fiindcă desinența de activ, indicativ prezent, persoana întâi singular era accentuată cu accent circumflex (περισπωμένη), ca rezultat al unei contrageri (-ά-ω>ῶ, -έ-ω>ῶ, -ό-ω>ῶ), gramaticile mai vechi numeau verbele de conjugarea a doua περισπώμενα ρήματα, adică verbe accentuate cu accent circumflex.

Remarcăm faptul că în conjugarea a doua a verbului neogrec au fost atrase doar verbe contrase în -έ-ω>ῶ (κινέ-ω>κινῶ) şi în -ά-ω>-ῶ (αγαπά-ω>αγαπῶ). Verbele contrase în -ό-ω>ῶ şi-au regularizat adesea paradigma prin apariția lui -ν- între cele două vocale, verbul putându-se astfel încadra în neogreacă în conjugarea întâi (înaintea lui ν, -ο->-ώ-), contribuind astfel apariția verbelor în -ώνω.

Greaca veche	Neogreaca (Verbe în -ώνω)	
ζημιό-ω	ζημι-ώνω	(a păgubi)
στεφανό-ω	στεφαν-ώνω	(a încununa)
θολό-ω	θολ-ώνω	(a tulbura)
αλλοιό-ω	αλλοι-ώνω	(a altera)
δηλό-ω	δηλ-ώνω	(a declara)
αναλό-ω	(κατ-)αναλ-ώνω	(a consuma)
ταπεινό-ω	ταπειν-ώνω	(a umili)

7.1.6. MODURILE

Modul (η έγκλιση) este categoria gramaticală ce indică atitudinea vorbitorului față de acțiunea exprimată de verb. În ceea ce privește numărul modurilor de care dispune verbul neoelen, încă nu există o unitate de opinii. Profesorul Tombaidis[1] nu reușește să dea un răspuns mulțumitor întrebării "Câte moduri are verbul neogrec?". În cartea sa face totuși o trecere în revistă a principalelor opinii ale gramaticilor, referitor la acest subiect controversat. Gramatica tradițională a lui Triandafilidis acceptă cinci moduri, din care trei personale (indicativ, conjunctiv și imperativ) și două nepersonale (infinitivul și participiul). Tzartzanos nu acceptă ca moduri propriu-zise decât modurile personale, respectiv indicativul, conjunctivul și imperativul. Mirambel stabilește numărul modurilor doar în funcție de desinențe. Astfel, găsește că doar trei sunt modurile care se disting între ele morfologic, având desinențe diferite (indicativul, imperativul și participiul). Restul modurilor, ale căror desinențe practic coincid cu cele ale indicativului, diferențierea făcându-se doar lexical, prin antepunerea unor particule, sunt socotite de Mirambel ca fiind *moduri derivate*. Mackridge stabilește la trei numărul modurilor verbului neogrec, bazându-se pe criteriul morfologic. Așadar verbul are doar trei moduri: indicativ, imperativ și participiu, conjunctivul neavând mărci morfologice proprii (desinențe proprii), distingându-se doar prin funcțiile sale semantice și sintactice. Noi vom prezenta modurile verbului neogrec urmând gramatica tradițională a lui Triandafilidis, precizând în cazul fiecărui mod în parte funcțiile pe care le are.

Neogreaca prezintă așadar mai multe moduri, care pot fi clasificate după diferite criterii: în funcție de prezența/absența categoriei persoanei, în funcție de atitudinea vorbitorului față de atitudinea exprimată de verb etc.

---

[1] V. Tombaidis, Dimitris *"Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας"* Ed. ΒΑΝΙΑΣ, Salonic, 1995, pp.196-197.

7.1.6.1. În funcţie de prezenţa/absenţa categoriei persoanei, modurile se împart în moduri personale şi moduri nepersonale.

a) Modurile personale (προσωπικές εγκλίσεις) sunt în număr de trei: indicativul (οριστική), conjunctivul (υποτακτική) şi imperativul (προστακτική). Modurile personale se disting prin faptul că au valoare predicativă.

b) Modurile nepersonale (απρόσωπες εγκλίσεις) sunt infinitivul (το απαρέμφατο) şi participiul (η μετοχή), care la diateza pasivă este, de fapt, un adjectiv verbal. Participiul activ corespunde (în traducere) gerunziului din limba română (διαβάζοντας = citind, δένοντας = legând).

Infinitivul (το απαρέμφατο) are doar forme de momentan pentru activ şi pasiv, construite pe teme de momentan A/P + desinenţele -ει/-εί (δέσει/δεθεί). Aceste forme au doar utilizare morfologică, nu şi sintactică. Pentru a reda infinitivul cu valoare sintactică, neogreaca recurge la conjunctivul durativ substantivat, la persoana a treia singular, cu valoare impersonală.

Ex.: *"Δεν υπάρχει ίσως μεγαλύτερη πνευματική απόλαυση από το να μελετά, να αναλύει, τα απαγγέλλει, να τραγουδάει κανείς ψαλμούς του Δαβίδ."* (D.G.103) (Poate nu există mai mare desfătare duhovnicească decât aceea de a studia, a analiza, a recita sau a cânta Psalmii lui David.)

7.1.6.2. În funcţie de atitudinea vorbitorului faţă de acţiunea exprimată de verb, modurile se pot împărţi în moduri non-exclamative şi moduri exclamative.

a) Modurile non-exclamative sunt indicativul, exprimând un enunţ socotit şi prezentat de vorbitor ca real, şi conjunctivul, exprimând o acţiune ca non-reală cu ajutorul particulelor να/μη(ν) (Non-realul este exprimat şi prin adverbul τάχα [τάχατε = cică] urmat de verbul la indicativ).

Ex.: Δικαιολογήθηκε πως τάχα ήταν άρρωστος. (S-a justificat că ar fi fost bolnav.)

b) Modul exclamativ prin excelenţă este imperativul. În exprimarea valorii sale hortative/prohibitive este concurat cu succes de conjunctiv.

7.1.6.3. INDICATIVUL este, aşa cum am arătat mai sus, modul care exprimă atitudinea vorbitorului faţă de acţiunea formulată de verb. Locutorul prezintă acţiunea ca fiind reală, adevărată, sigură. El enunţă aşadar un fapt pe care îl socoteşte pe deplin adevărat, fie că îl afirmă, fie că îl neagă.

7.1.6.3.1. Indicativul afirmativ:

Ο Αντώνης διαβάζει. (Andonis citeşte.)

7.1.6.3.2. Indicativul negativ:

a) Negaţia verbului se exprimă prin particula δε(ν) plasată înaintea verbului la indicativ (indiferent de timp).

Δεν θα κάνει ποτέ του κάτι τέτοιο. (Nu va face niciodată aşa ceva.)

b) Existenţa a două negaţii (pronume negativ/nehotărât + verb precedat de negaţie) nu are ca efect o afirmaţie.

Κανείς δεν μπορεί να υπηρετεί δύο κυρίους. (Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni.)

c) Uneori verbul la indicativ, precedat de particula δεν, într-o propoziţie interogativă, exprimă o interpelare directă, fiind traductibil în limba română cu forma de imperativ (mai ales în limbajul uzual, familiar). Avem de a face prin urmare cu o falsă negaţie a verbului.

Δε μου λες, τι έγινε χθες;

= Πες μου, τι έγινε χθές. (Spune-mi, ce s-a întâmplat ieri?)

d) În unele situaţii verbul precedat de δεν are de fapt sens pozitiv, fiind vorba de o exprimare litotică (σχήμα λητότητας).

Δεν είναι καθόλου μικρό πράγμα, αυτό που έκανες. (Nu este deloc un lucru neînsemnat ceea ce ai făcut.)

Fraza de mai sus echivalează cu "Είναι σπουδαίο πράγμα αυτό που έκανες" (Este un lucru important ce ai făcut.)

7.1.6.3.3. Vorbitorul poate să exprime faptul că este doar parţial sigur pe adevărul celor enunţate, cărora le atribuie un caracter subiectiv (υποκειμενική αλήθεια - adevăr subiectiv), atitudine formulată cu ajutorul unor expresii sau verbe precum "κατά τη γνώμη μου" (după părerea mea), πιστεύω, νομίζω, θαρρώ (cred, socotesc), μου φαίνεται (mi se pare). Indicativul subiectiv apare deci:

a) În propoziţie:

Κατά τη γνώμη μου, έχει άδικο. (După părerea mea, nu are dreptate.)

b) În frază:

Νομίζω ότι αυτό είναι καλό. (Cred că asta e bine.)

Μου φαίνεται ότι έχει άδικο. (Mi se pare că nu are dreptate.)

7.1.6.3.4. Indicativul poate apărea şi în propoziţii exclamative:

"Λοιπόν δίκαια πονούσαμε!"[1] (Aşadar, pe drept am suferit!)

[1] V. Papantoniou, Zaharias, *"Πεζοί Ρυθμοί"*, Ed. ΕΣΤΙΑ, Atena, p.26.

7.1.6.3.5. De asemenea indicativul este folosit în propoziţii interogative şi în propoziţii fals interogative:

"Τι περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι;"[1] (Ce aşteptăm adunaţi în agora?)

Δεν μου λές, τι θα κάνεις αύριο;[2] (Spune-mi, ce faci mâine?)

7.1.6.4. CONJUNCTIVUL

7.1.6.4.1 Ca mod, conjunctivului i s-a contestat "dreptul de cetăţenie", dat fiind că, din punct de vedere morfologic, el se identifică cu indicativul[3], având două trepe aspectuale: durativ, exprimat morfologic prin particula να urmată de paradigma verbului de conjugat la indicativ prezent, şi momentan, exprimat prin particula να urmată de tema de aorist a verbului, la care se adaugă desinenţele de indicativ prezent:

να διαβάζ-ω (durativ) - să citesc
να διαβάσ-ω (momentan) - să citesc

7.1.6.4.2. Valorile optativului, dispărut în neogreacă din punct de vedere morfologic, sunt preluate de conjunctiv (care de fapt, morfologic, coincide la rândul său cu indicativul) precedat de particulele θα, να, για να, όταν, αν. Negaţia este exprimată prin particula μην sau να μην (să nu). Construit cu particula **ας**, conjunctivul momentan sau durativ poate exprima:

a) *acordul*

Ας επισκεφθούμε και το μουσείο. (Să vizităm şi muzeul.)

b) *ameninţarea*

Ας μιλήσει, και θα δούμε. (Să vorbească numai, şi-om vedea.)

c) *concesia / acordul / permisiunea*

Ας έρθει. Εδώ είμαι. ([Poate]Să vină. Sunt aici.)

d) *indiferenţa*

Ας είναι δυνατός. Δεν το φοβάμαι. ([N-are decât] să fie puternic. Nu mă tem de el.)

e) *dorinţa / urarea*

Ας τον έχει ο Θεός καλά! (Să-l ţină Dumnezeu sănătos!)

7.1.6.4.3. Conjunctivul durativ (να + indicativul prezent) se foloseşte fie când în principală avem un verb ce indică începerea sau continuarea acţiunii exprimate de verbul în conjunctiv, fie când în propoziţia secundară avem un

---

[1] V. Kavafis, K.P., *"Ποιήματα"*, vol.1, Ed. ΙΚΑΡΟΣ, Atena, 1993, p.110-111.

[2] V. cap. 7.1.6.3.2. c).

[3] V. Babiniotis, G., Kleris, Hr., op.cit., pp.90-93.

adverb care să indice repetarea acțiunii. Totodată, conjunctivul durativ mai este folosit atunci când verbul din principală exprimă o opinie cu caracter general.

a) Αρχίζω να διαβάζω την εφημερίδα. (Încep să citesc ziarul.)
b) Θέλω να διαβάζω καθημερινά. (Vreau să citesc zilnic.)
c) Πρέπει να διαβάζεις. (Trebuie să citești.)

7.1.6.4.4. Conjunctivul momentan (να + tema de aorist + desinențe de prezent) este abuziv numit conjunctiv "aorist", el neexprimând ideea de timp, ci aspectul. Exprimă o acțiune ce are loc în prezent, într-un interval bine determinat. (Construcțiile cu particulele να, αν, ας, urmate de imperfect, perfect sau mai mult ca perfect, exprimă o proiectare retrospectivă a acțiunii de către locutor, cu nuanță deziderativă, ireală, potențială, eventuală. Mai pot exprima regretul, deliberarea sau o ipoteză.)

Τώρα θέλω να διαβάσω. (Acum vreau să citesc.)

Conjunctivul momentan mai poate fi format și cu όταν, σαν (când), αφού (după ce), πριν (înainte să), fiind folosit în propozițiile secundare temporale cu diferite nuanțe.

a) Οταν τελειώσεις το μάθημα θα πας στο πάρκο.
Când termini lecția, te vei duce în parc.
b) Διάβασε το γράμμα πριν φύγεις.
Citește scrisoarea înainte să pleci.
c) Αφού πήρε τα λεφτά, έφυγε.
După ce a luat banii a plecat.
Τι θέλεις, αφού πήρες τα λεφτά;
Ce vrei, după ce ai luat banii?
d) "Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη[1]..." (Când vei porni pe cale, spre Itaka...)

7.1.6.4.5. Conjunctivul, durativ sau momentan, este foarte uzitat în propozițiile independente. Vom prezenta în continuare câteva valori ale conjunctivului în propoziție independentă, acesta putând exprima:

a) *îndemnul* (conjunctivul hortativ), fiind echivalent cu imperativul.
Να διαβάζεις καθημερινά. (Să citești în fiecare zi.)
b) *interdicția* (conjunctivul prohibitiv)
Μην κάνεις κάτι τέτοιο! (Nu face așa ceva!)
c) *deliberarea* (conjunctivul deliberativ)
Να τον επισκεφτούμε ή όχι; (Să-l vizităm sau nu?)

---

[1] V. Kav. 1, 29.

d) *întrebarea politicoasă* (conjunctivul politeţii/al permisiunii)
Να σε ρωτήσω κάτι; ([Pot] să te întreb ceva?)
Να σε κεράσω κάτι; ([Pot] să te servesc cu ceva?)
e) *jurământul*
Να μη χαρώ τα παιδιά μου. (Să n-am parte de copiii mei!)
f) *urarea, blestemul* sau *dorinţa* (conjunctivul cupitiv)
Να 'σαι καλά! (Să fii sănătos!)
Να πάει στον αγύριστο! (Ducă-se pe pustii!)
Να 'χω κ' εγώ τέτοια βιβλιοθήκη... (Să am [de-aş avea] şi eu aşa o bibliotecă...)
g) *În unele expresii,* construite dintr-un adverb/pronume nehotărât urmat de un verb la conjunctiv, conjunctivul îşi pierde valoarea verbală propriu-zisă.
- όπου να 'ναι (unde-o fi = oriunde)
Να πάει όπου να 'ναι (= οπουδήποτε). (Să se ducă oriunde.)
- όποιος να 'ναι (oricine-o fi = oricine)
Να έρθει, όποιος να 'ναι (= οποιοσδήποτε) (Să vină oricine.)
h) *protestul, indignarea*
Και να σκεφθείς ότι εγώ το έγραψα! (Şi când te gîndeşti că eu l-am scris!)
Ηταν τόσο πονηρή και να μην το καταλάβω! (Era atât de vicleană, şi eu să nu-mi fi dat seama!)
i) *întrebarea sau mirarea* (conjunctivul mirării)
Να είναι άραγε τόσο ωραία; (Să fie oare atât de frumoasă?)
Αυτός να είναι άραγε; (El să fie oare?)

7.1.6.4.6. Conjunctivul este prin excelenţă modul subordonării. Este frecvent în următoarele tipuri de propoziţii secundare:
a) *completive directe*, după verbe exprimând dorinţa, voinţa, rugămintea etc.
Θέλω να σε δω. (Vreau să te văd.)
Μου είπε να έρθω. (Mi-a spus să vin.)
b) *finale*
Ελα δω να μιλήσουμε. (Vino aici să vorbim.)
c) *temporale* (cu nuanţă condiţională).
Οταν (Να) έρθει το καλοκαίρι (και) θα πάμε στο βουνό. (Să vină vara, să mergem la munte.)
d) *concesivă* (και να = έστω κι αν)
Και να διαβάσω πολύ, δεν θα πετύχω. (Şi să citesc [= chiar dacă citesc], tot nu voi reuşi.)
e) *condiţională* (vorbitorul nu doreşte să se realizeze acţiunea exprimată de verb)
Θα έρθουμε, μόνο να μην συμβεί κάτι. (Vom veni, numai să nu se întâmple ceva.)

7.1.6.4.7. Parte din modurile de utilizare a conjunctivului descrise mai sus au fost preluate de la vechiul optativ, dispărut în neogreacă. Optativul a fost înlocuit de conjunctiv (impropriu numit astfel). De fapt, a fost înlocuit de diferite timpuri ale indicativului, precedate de particulă. Se menţine însă valoarea sa retrospectivă, în propoziţii subordonate, exprimând dorinţa prezentă (ευκτική - optativ propriu-zis) raportată la trecut, potenţialitatea (δυνητική), ipoteza (πιθανολογική), îndoiala (απορηματική), irealul.

a) Comparaţia (ireală) poate fi exprimată prin indicativ fără conjuncţie sau particule.

Ηταν τόσο ωραίο, λές και ήταν θεϊκό. (Era atât de frumos, de parcă era divin.)

b) Vom da în continuare câteva exemple caracteristice valorilor de mai sus, exprimate cu ajutorul particulelor να, εάν, ας, θα urmate de timpuri ale indicativului sau cu ajutorul particulelor urmate de conjunctivul momentan/durativ. Exemplele sunt extrase din romanul "A treia cunună" de Kostas Tahtsis[1].

1. ο'τι κι αν + indicativ prezent (valoare concesivă)

"...ο'τι κι αν λέω, κακά τα ψέματα. Μάνα της είμαι." (...orice aş spune, nu-i bine să mint. Sunt mama ei.)

2. μπας και + conjunctiv momentan (în limbajul familiar)

"...ντύσου τουλάχιστον λιγάκι πιο φανταχτερά, μπάς και ξεγελάσεις κανέναν!" (...măcar îmbracă-te puţin mai ţipător, poate vei păcăli pe careva!)

3. verbul μπορεί + indicativ aorist (potenţial ireal)

"Μπορεί, νά 'ταν παλιάνθρωπος (...) αλλ' ήταν άνθρωπος του κόσμου." (Poate o fi fost ticălos [...] da' era om de lume.)

"Μπορεί, νά 'ταν η καλύτερη φιληνάδα στον κόσμο, μα για πεθερά δεν έκανε." (Poate o fi fost cea mai bună prietenă din lume, da' nu era bună de soacră.)

Adverbele ίσως, πιθανόν, ενδεχομένως + conjunctiv durativ / να + timp trecut exprimă de asemenea posibilitatea socotită ca ireală în prezent sau trecut.

4. αν + conjunctiv momentan exprimă condiţia/eventualitatea.

"Το σώμα δε γερνάει, αν δε γεράσει πρώτα η καρδιά." (Trupul nu îmbătrâneşte, dacă nu îmbătrâneşte mai întâi inima.)

5. ας + conjunctiv momentan pasiv/activ. Dorinţa poate fi exprimată şi prin μακάρι/είθε/άμποτε + conjunctiv durativ sau momentan.

---

[1] V. Tahtsis, Kostas , *"Το τρίτο στεφάνι"* - Ed. ΕΞΑΝΤΑΣ, Atena, 1987.

"Ας σωθώ εγώ τουλάχιστον." (Să mă salvez eu cel puţin.)
Μακάρι να 'ξερα. (De-aş fi ştiut.)
Μακάρι να βρέξει. (De-ar ploua.)
Είθε να βρέξει. (De-ar ploua.)

6. θα + (indicativ) imperfect în principală / να + (indicativ) imperfect în secundară (valoare ireală).

"Σε όποιον να έλεγα "σε παίρνω", θα 'τρεχε με τα τέσσερα!..." (Oricui i-aş fi spus "te iau", ar fi alergat de îndată.)

7. ας + conjunctiv durativ / ας μην + conjunctiv durativ, **exprimă** simultan îndoiala, indiferenţa sau eventualitatea.

"Ας είναι άσκημα τα κάδρα. Ας μην είναι πια της μόδας να 'χει κανείς φωτογραφίες στον τοίχο. Οσο ζω εγώ, το σπίτι είναι δικό μου (...) και θα κρεμάσω στους τοίχους ο'τι θέλω εγώ..." (Or fi urâte tablourile. N-o mai fi la modă să ai fotografii pe pereţi. Cât trăiesc eu, casa e a mea [...] şi oi agăţa pe pereţi ce vreau eu...)

8. θα + (indicativ) imperfect în principală / αν + (indicativ) imperfect în secundară.

"Αν ζούσ' εκείνη δε θα δεχόμουνα (...) να πάρω το Θόδωρο." (De-ar fi trăit ea, n-aş fi primit [...] să-l iau pe Theodoros.)

"Αν ζούσε τον καιρό που γύρισε ο Θόδωρος από τη Μέση Ανατολή, δε θα μου περνούσε καν η ιδέα απ' το μυαλό να τον πάρω." (De-ar mai fi trăit în vremea când s-a întors Theodoros din Orientul Mijlociu, nici măcar nu mi-ar fi dat prin minte să-l iau.)

7.1.6.4.8. Conjunctivul durativ precedat de articolul hotărât **neutru** substantivat are valoarea infinitivului din limba română.

Το να είσαι ελεύθερος είναι πολύ σημαντικό. (A fi liber este foarte important.)
Το να διαβάζεις θα σε βοηθά πολύ! (A citi [cititul] te va ajuta mult!)
Το να ξέρει *κανείς* τι να κάνει είναι σημαντικό. (A şti ce să faci e important./Să ştii ce să faci.)

Conjunctivul durativ, ca şi indicativul viitor durativ, se foloseşte însoţit de adverbe iterative ce exprimă frecvenţa, obiceiul, cutuma, îndemnul general valabil sau interdicţia general valabilă.

Απαγορεύεται να καπνίζετε εδώ. (E interzis să fumaţi aici.)
Ολοι θα σε ανυμνούν *στον αιώνα τον άπαντα* και θα σε ευχαριστούν. (Toţi te vor slăvi în veac şi-ţi vor mulţumi.)

Conjunctivul durativ este cerut de verbe incoative, care indică începerea, continuarea sau încetarea unei acţiuni: αρχίζω (încep), εξακολουθώ (continuu), αφήνω (las), σταματώ (încetez). Fac excepţie verbele κοντεύω, αργώ, περιμένω, προλαβαίνω, προφτάνω.

Ο νόμος του Θεού *θα εξακολουθεί* να υπάρχει. (Legea lui Dumnezeu va continua să existe.)

7.1.6.5. IMPERATIVUL

7.1.6.5.1. Imperativul este al treilea mod personal al verbului neogrec şi exprimă rugămintea, porunca, recomandarea. Se adresează direct persoanei a II-a (singular şi plural), având bine marcate cele două aspecte (de durativ şi, respectiv, de momentan) la ambele diateze (activă şi pasivă).

Desinenţele imperativului la diateza activă sunt -ε (la persoana a II-a singular) şi -ετε la persoana a II-a plural (şi pentru durativ şi pentru momentan): δένε/δένετε // δέσε/δέστε. La diateza pasivă (momentan), desinenţele sunt -ου (pentru persoana a II-a singular) şi -είτε (pentru persoana a II-a plural): δέσου/δεθείτε.

Ex.: a) "Ντύσου[1] (< ντύνομαι) ... και βγές (< βγαίνω) έξω..." (Îmbracă-te şi ieşi afară...)

b) "Κι αν δε θέλεις άντρα (...) τότε πήγαινε (< πηγαίνω) και κλείσου (< κλείνω) σε μοναστήρι." (Şi dacă nu vrei soţ, du-te şi-nchide-te într-o mânăstire.)

c) "Τράβα (< τραβάω) να καλογερέψεις σαν την Ερασμία..." (Du-te să te călugăreşti, ca Erasmia...)

d) "Μπρος! Ντύσου (< ντύνομαι)! Κάνε (< κάνω) επιτέλους ο΄τι θέλεις. Αλλά πρόσεξε (< προσέχω) καλά." (Hai! Îmbracă-te! În fine, fă ce vrei. Dar fii atentă.)

e) "Για φαντάσου (< φαντάζομαι), βρε Νίνα, το πιστεύεις...;" (Ia închipuie-ţi, Nina, îţi vine-a crede...?)

7.1.6.5.2. Negaţia imperativului este exprimată prin μην + conjunctivul momentan.

a) "...μη μου ξανακάνεις (< ξανακάνω) σύγχιση σαν τη σημερινή..." (Nu-mi mai face tulburare ca cea de azi...)

b) "Και μην ξανατολμήσεις (< ξανατολμώ) να βγάλεις τις φωτογραφίες (...) απ' τον τοίχο του σαλονιού!" (Şi nu mai îndrăzni să dai jos fotografiile [...] de pe peretele salonului!)

7.1.6.6. INFINITIVUL

7.1.6.6.1. Infinitivul (το απαρέμφατο) dispare treptat din limba greacă, încă din perioada bizantină, funcţiile sale în propoziţiile secundare fiind preluate de conjunctiv. Infinitivul nu cunoaşte decât aspectul momentan la

[1] Exemplele sunt preluate tot după romanul *"Το τρίτο στεφάνι"* de Kostas Tahtsis, Ed. ΕΞΑΝΤΑΣ, Atena, 1987.

ambele diateze, activă şi pasivă (δέσει-δεθεί). În fapt, nu are nici o funcţie sintactică, ci doar morfologică, intrând în componenţa unor timpuri perifrastice: perfectul (έχω δέσει, έχεις δέσει, έχει δέσει), mai mult ca perfectul (είχα δέσει, είχες δέσει, είχε δέσει), viitorul anterior (θα έχω δέσει, θα έχεις δέσει, θα έχει δέσει).

7.1.6.6.2. Infinitivul antic se regăseşte în neogreacă substantivat sau în forme împietrite, în anumite expresii:

a) τα προς το ζην - cele necesare traiului
προσμετρώ το ζην - mă apropii de sfârşitul vieţii
b) φερ' ειπείν - de exemplu
c) τρόπος του λέγειν=σχήμα λόγου - figură de stil
d) το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι - dreptul de a alege şi de a fi ales

7.1.6.7. PARTICIPIUL

7.1.6.7.1. Participiul (η μετοχή) este un adjectiv verbal. Este reprezentat la diateza activă doar la timpul prezent, printr-o formă indeclinabilă în -οντας/-ώντας (δένοντας, αγαπώντας = legând, iubind), care este traductibilă cu gerunziul românesc, având aceleaşi valori circumstanţiale.

7.1.6.7.2. Vechiul participiu activ supravieţuieşte substantivat (ο κυβερνών - οι κυβερνώντες). Ca atare, supravieţuieşte în anumite participii prezente, ale căror forme de indicativ prezent au ieşit din uz.

	Nominativ	Genitiv	Acuzativ
1.	M. απών<άπειμι (απουσιάζω)	απόντος	απόντα
	F. απούσα	απούσης	απούσα
	N. απόν	απόντος	απόν
2.	M. παρών<πάρειμι (βρίσκομαι)	παρόντος	παρόντα
	F. παρούσα	παρούσης	παρούσα
	N. παρόν	παρόντος	παρόν

3. Participiul αναξιοπαθών, αναξιοπαθούσα, αναξιοπαθόν are şi o altă formă, adjectivală, cu două terminaţii, una pentru feminin şi masculin şi alta pentru neutru: αναξιοπαθής, αναξιοπαθές.

4. Participiul ανακοινωθέν în neogreacă subzistă substantivat, în forma de neutru (= comunicat).

7.1.6.7.3. Participiul pasiv are doar un singur timp perfectul (δεμένος, δεμένη, δεμένο). Este un adjectiv verbal care în propoziţie poate îndeplini rolul de atribut, nume predicativ, element predicativ suplimentar sau

complement. În ceea ce priveşte verbele deponente ca σέβομαι (respect), participiul lor σεβόμενος, -η, -ο, deşi de formă pasivă, se traduce prin gerunziul românesc ("respectând", şi nu "respectat"), deci cu valoarea de activ.

Ex.: δέχομαι - δεχόμενος, -η, -ο ("primind", nu "primit")
έρχομαι - ερχόμενος, -η, -ο ("venind", nu "venit")
ονειρεύομαι - ονειρευόμενος, -η, -ο ("visând", nu "visat")
υπόσχομαι - υποσχόμενος, -η, -ο ("promiţând", nu "promis")

Participiul verbelor deponente se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat.

Υποσχόμενη να κάνει το παν, τήρησε την υπόσχεσή της. (Promiţând să facă totul, şi-a ţinut promisiunea.)

Când aceeaşi persoană îndeplineşte acţiunile formulate de ambele verbe, folosim participiul prezent activ pentru exprimarea circumstanţei. Când însă acţiunile sunt îndeplinite de persoane diferite, verbul exprimând modul sau circumstanţa (care ar fi fost în primul caz la participiu prezent activ) este la conjunctiv durativ, dar se traduce în limba română tot cu gerunziul. Acordul în persoană şi număr se face cu subiectul logic.

a) Πήγα τρέχοντας. (M-am dus alergând = **eu** m-am **dus** / **eu** am alergat)

b) Τον είδα να τρέχει. (L-am văzut alergând = **eu** l-am văzut / **el** alerga.)

7.1.7. *TIMPUL*

Ca şi în greaca veche, categoria timpului (ο χρόνος) este definită printr-o referinţă cronologică a momentului enunţării. Limba neogreacă prezintă elemente morfologice ce fac distincţia între timpurile verbale ale preteritului şi ale non-preteritului. În general, formele de preterit sunt caracterizate[1] ca fiind forme de trecut, în timp ce formele de non-preterit aparţin prezentului şi viitorului.

7.1.7.1. Indicativul are opt timpuri:

a) *Prezent* (Ενεστώτας) - non-preteritul durativ exprimă o acţiune ce se desfăşoară concomitent cu formularea sa verbală. Uneori prezentul are valoare narativă, aducând o informaţie suplimentară referitoare la momentul concret al naraţiunii (διαβάζω):

"Τελικά τον έπεισε. Και τώρα βρισκόμαστε σ' ένα καλοστρωμένο τραπέζι." (D.G.118) (În cele din urmă l-a convins. Şi acum ne aflăm la o masă bine aşternută.)

---

[1] Gramaticile de dată mai recentă fac cuvenita distincţie între "timpurile gramaticale" şi "timpurile reale". Vezi Babiniotis, G., op.cit., pp.64-66.

În unele situaţii, prezentul poate apărea substantivat:

Απαγγέλλουμε το "πιστεύω". (Spunem Crezul.)

b) *Imperfect* (Παρατατικός) - preteritul durativ exprimă o acţiune sau o situaţie ce se desfăşoară sau se continuă în trecut (διάβαζα).

c) *Aorist* (Αόριστος) - preteritul momentan exprimă o acţiune împlinită în trecut. Aoristul se traduce în limba română cu perfectul compus (διάβασα).

d) *Perfectul* (Παρακείμενος) este un timp format perifrastic din prezentul verbului "a avea" (έχω) şi infinitivul aorist activ al verbului de conjugat sau din prezentul verbului "a fi" urmat de participiul pasiv (neutru singular). Se traduce tot cu perfectul compus (έχω διαβάσει/έχω διαβασμένο). Încă din perioada elenistică încep să se confunde semantic aoristul, perfectul şi mai mult ca perfectul. Treptat, ele se diferenţiază, ajungând la structurile morfologice şi semantice actuale.

e) *Mai mult ca perfectul* (Υπερσυντέλικος) este tot un timp format perifrastic din aoristul verbului "a avea" (είχα), urmat de infinitivul aorist activ al verbului de conjugat. Exprimă o acţiune încheiată în trecut înaintea altei acţiuni (είχα διαβάσει/είχα διαβασμένο).

"Αλλά νεκρόν κανένας δεν είχε αναστήσει!" (Dar mort nimeni nu mai înviase!) (D.G.125)

f) *Viitorul durativ* (Εξακολουθητικός μέλλοντας) exprimă o acţiune ce va avea loc pe o durată nedeterminată sau în mod repetat. Poate exprima totodată un îndemn, o recomandare. Este format cu particula **θα** urmată de indicativul prezent al verbului de conjugat (θα διαβάζω).

g) *Viitorul momentan* (Συνοπτικός/Στιγμιαίος μέλλοντας) exprimă o acţiune ce va avea loc în viitor, punctual, o acţiune ce nu va mai continua sau care nu se va mai repeta. Poate exprima şi intenţia locutorului, cu precizarea momentului. Viitorul momentan poate fi folosit şi pentru a exprima acţiuni care în realitate nu au loc în viitor, fapt ce este exprimat adverbial (Τώρα θα διαβάσω.). Este format cu particula **θα** + verbul de conjugat (tema de aorist + desinenţe de prezent). Aceleaşi conotaţii le are şi viitorul istoric (θα διαβάσω).

h) *Viitorul anterior* (Συντελεσμένος μέλλοντας) exprimă o acţiune ce va fi fost împlinită în viitor (înaintea altei acţiuni). Nu este foarte uzitat în neogreacă. Viitorul anterior este concurat cu succes de viitorul momentan, urmat de exprimarea momentului până în care va fi împlinită acţiunea. Instrumentele utilizate în acest caz sunt prepoziţiile μέχρι + substantiv în acuzativ/+ adverb de timp.

- Θα φύγουμε μέχρι αύριο. (Vom pleca [= Vom fi plecat] până mâine.) (= Θα έχουμε φύγει.)

- Θα φύγουμε μέχρι την Κυριακή. (Vom pleca [= Vom fi plecat] până duminică.)
- Θα φύγουμε έως ότου έρθει αυτός. (Vom pleca până vine el.)

Viitorul anterior este format din particula **θα** urmată de indicativul prezent al verbului "a avea" (έχω) + infinitivul aorist (activ/pasiv) al verbului de conjugat (θα έχω διαβάσει).

7.1.7.2. Conjunctivul are două timpuri, conform gramaticilor tradiţionale: "prezent" şi "aorist".

a) Conjunctivul "prezent" (durativ) este format din particula **να** + indicativul prezent al verbului de conjugat (να διαβάζ-ω).

b) Conjunctivul "aorist" (momentan) este format din particula **να** + tema de aorist a verbului de conjugat + desinenţe de prezent (να διαβάσ-ω).

c) Conjunctivul perfect exprimă de obicei dorinţa sau regretul retrospectiv. Este format din **να** + indicativul prezent al verbului "a avea" + infinitivul aorist al verbului de conjugat (να έχω διαβάσει).

Θα ήθελα να έχω διαβάσει περισσότερο. (Aş fi vrut să fi citit mai mult.)

7.1.7.3. Imperativul are tot două timpuri: prezent şi aorist.

a) Imperativul "prezent" (durativ) este construit pe tema durativului şi exprimă un îndemn general valabil sau îndemnul la o acţiune de durată nedeterminată/repetabilă.

b) Imperativul "aorist" (momentan) exprimă un îndemn valabil în momentul în care locutorul îşi formulează îndemnul, porunca etc.

Desinenţele sale sunt -ε/-ετε (pentru activ) şi -ου/-είτε (pentru pasiv). (Formele de imperativ prezent pasiv în -ου/-εστε nu sunt prea uzitate.)

7.1.7.4. Participiul are două timpuri:

a) Prezent (Activ), format cu desinenţa -οντας/-ώντας adăugată la tema de prezent şi tradus în limba română cu gerunziul (διαβάζ-οντας = citind). Participiul prezent are forme doar pentru diateza activă.

b) Perfect (Pasiv) are forme doar la diateza pasivă, fiind în fapt un adjectiv verbal cu trei terminaţii în -ος, -η, -ο. Desinenţele -μένος, -μένη, -μένο se ataşează temei de momentan (διαβασμένος, -η, -ο). (Vezi şi cap. 7.1.6.7.)

7.1.7.5. Infinitivul

Vechile infinitive au dispărut. După cum am văzut deja, infinitivul neogrec nu mai are funcţie sintactică, ci doar morfologică, intrând în componenţa timpurilor formate perifrastic. Infinitivul are doar două forme

ce exprimă nu timpuri, ci diateze. Infinitivul are aşadar o formă de activ şi una de pasiv. Ambele forme se construiesc pe tema aoristului.

a) Infinitivul aorist activ intră în componenţa timpurilor perifrastice ale diatezei active. La tema aoristului activ se adaugă desinenţa -ει (έχω δέσ-ει).

b) Infinitivul aorist pasiv intră în componenţa timpurilor perifrastice ale diatezei pasive. La tema aoristului pasiv se adaugă desinenţa -εί (έχω δεθ-εί).

7.2. MORFOLOGIA VERBULUI

7.2.0. GENERALITĂŢI

După cum am văzut în **capitolul** anterior (**dedicat** categoriilor gramaticale ale verbului), flexiunea verbului se bazează **pe trei teme principale**: două la diateza activă - tema de durativ (impropriu numită de gramaticile tradiţionale "temă de prezent") şi tema de momentan ("de aorist") - şi una la diateza mediopasivă (momentan). Morfemele de bază care alcătuiesc verbul sunt următoarele:

1 - augmentul vocalic, utilizat doar la unele persoane ale indicativului imperfect şi aorist;

2 - desinenţele corespunzătoare fiecărei conjugări şi fiecărei diateze, pentru ambele numere;

3 - tema aoristului, sigmatic sau asigmatic activ. **La acesta** se adaugă unele sufixe precum -θη-κ- la aoristul pasiv[1] sau -σα- la aoristul activ;

Ca parte a temei, foarte importantă este finala rădăcinii (vocalică sau consonantică), ce suferă modificări fonetice înainte de siflanta -σ- (ca marcă a aoristului);

4 - tema aoristului sigmatic (a cărei finală tematică suferă modificări înaintea sufixului -θη-) sau asigmatic pasiv (radicalul participiului perfect pasiv);

5. - particulele (/conjuncţiile) şi verbele auxiliare, cu rol în formarea timpurilor verbului.

7.2.1. AUGMENTUL (Η αύξηση)

7.2.1.1. Augmentul vocalic este un morfem aflat întotdeauna în poziţie iniţială. Se poate afla în poziţie interioară în cazul verbelor derivate cu prefixe (preverbe). Augmentul vocalic iniţial caracterizează doar două timpuri ale indicativului, imperfectul şi aoristul activ, fiind utilizat în neogreacă, în general, de verbele de conjugarea I ce au formă bisilabică la indicativ

[1] Gramaticile tradiţionale (Triandafilidis) tratează sufixul -(θ)η- ca parte componentă a desinenţei. Vezi şi Ştef, Felicia, *"Manual de greacă veche"*, pp. 77.

prezent activ. Verbele de conjugarea a II-a nu primesc augment. De pildă, verbul bisilabic γρά-φω primeşte augment la indicativ imperfect şi aorist, dar numai la anumite persoane (pers. I, II, III sg. şi III pl.) έ-γραψ-α/έ-γραφ-α. Augmentul silabic vocalic ce apare la verbele cu iniţială consonantică este ε-, iar la cele cu iniţială vocalică η-. Accentul aflat pe silaba penultimă la indicativ prezent (pers.I sg.), la imperfect şi aorist se află pe antepenultima silabă (pe augment) la persoanele I, II, III singular şi III plural. La persoanele I şi II plural, accentul stă tot pe antepenultima silabă (tema).

Imperfect	*Aorist*
έ-γραφ-α	έ-γραψ-α
έ-γραφ-ες	έ-γραψ-ες
έ-γραφ-ε	έ-γραψ-ε
γράφ-αμε	γράψ-αμε
γράφ-ατε	γράψ-ατε
έ-γραφ-αν	έ-γραψ-αν

7.2.1.2. Augmentul temporal din greaca veche, rezultat din lungirea vocalei iniţiale a verbelor ce încep cu o vocală, a dispărut în neogreacă, la majoritatea verbelor. Cele ce mai păstrează acest tip de lungire (α>η) sunt socotite anomale.

7.2.1.3. Augmentul interior

Urme ale augmentului temporal, ce reprezenta o lungire a vocalei iniţiale a verbului, se regăsesc în neogreacă la un număr destul de redus de verbe. Augmentul temporal poate apărea - aşa cum am arătat deja (7.2.1.1./7.2.1.2.) - atât în poziţie iniţială cât şi în interior, în cazul verbelor compuse cu preverbe (απο-, ανα-, δια-, εκ-, εν-, επι- etc.), atât la aoristul sigmatic cât şi la cel asigmatic. În cazul verbelor compuse cu preverbele εκ-, εν-, augmentul apare în interior, între preverb şi verb: εκ-ε-φερα>εξέφερα

Ex.:	Prezent	Aorist
	άρχω	ή-ρξ-α
	ελπίζω	ή-λπι-σ-α
	ελέγχω	ή-λεγξ-α
	απάγω	απ-ή-γαγ-α
	απευθύνω	απ-η-ύ-θυν-α
	αναγνωρίζω	αν-ε-γνώρισ-α
	διευθύνω	δι-η-ύ-θυν-α
	εκφέρω	εξ-έ-φερ-α
	εκφράζω	εξ-έ-φρα-σ-α
	εγκρίνω < εν + κρίνω	εν-έ-κριν-α

Unele verbe, destul de puține ca număr, recurg la augmentul vocalic η-, care - în cazul acestor verbe - nu este un augment temporal, el nereprezentând rezultatul lungirii vocalei inițiale.

Indicativ		
Prezent	Imperfect	Aorist
ξέρ-ω	ή-ξερ-α	ή-ξερ-α
βρίσκ-ω	έ-βρισκ-α	ή-βρα/ βρήκ-α
πίν-ω	έ-πιν-α	ή-πια
θέλ-ω	ή-θελ-α	ή-θελ-α

În exemplele de mai sus constatăm că unul și același verb poate recurge la augmente diferite la imperfect și aorist, dar la fel de bine poate utiliza același augment pentru ambele timpuri, ca în cazul lui "ήθελα". Forma de aorist "ήβρα" este mai puțin uzitată, fiindu-i preferată forma "βρήκα".

7.2.2. DESINENȚELE

Desinențele sunt morfemele cu cea mai mare încărcătură morfologică. Desinențele verbului neogrec se diferențiază în funcție de conjugare. Conjugarea I, accentuată pe temă la forma de indicativ prezent, persoana I, singular, are desinențe specifice de activ și pasiv. Conjugarea a II-a, accentuată pe desinență, rezultat al unei contrageri, are și ea desinențe specifice pentru cele două subclase principale care o compun.

7.2.2.1. *CONJUGAREA I*

7.2.2.1.1. Indicativul folosește următoarele desinențe:

	DIATEZA ACTIVĂ			DIATEZA PASIVĂ		
	(durativ)		(momentan)	(durativ)		(momentan)
	Prezent	Imperfect	Aorist	Prezent	Imperfect	Aorist
I.sg.	-ω	-α	-α	-ομαι	-όμουν(α)	-ηκα
II.sg.	-εις	-ες	-ες	-εσαι	-όσουν(α)	-ηκες
III.sg.	-ει	-ε	-ε	-εται	-όταν(ε)	-ηκε
I.pl.	-ουμε/-ομε	-αμε	-αμε	-όμαστε	-όμασταν[1]	-ήκαμε
II.pl.	-ετε	-ατε	-ατε	-εστε	-όσασταν[2]	-ήκατε
III.pl.	-ουν/-ουν(ε)	-αν	-αν	-ονται	-ονταν[3]	-ηκαν

[1] Forma de indicativ imperfect persoana I plural (P.) prezintă și desinența -όμαστε.
[2] Forma de indicativ imperfect persoana a II-a pl. (P.) prezintă și desinența -όσαστε.
[3] Forma de indicativ imperfect persoana a III-a plural (P.) mai poate folosi și variantele în -όντανε / -όντουσαν.

Indicativul imperfect se construieşte pe tema durativului şi la activ şi la pasiv. Unele verbe de conjugarea I utilizează pentru soluţionarea hiatului (-αι-α-) la imperfect, anaptixa lui -γ- intervocalic (καίω / έκαιγα, φταίω / έφταιγα, ακούω / άκουγα). Verbele compuse cu preverbe recurg la augmentul interior la formele de imperfect şi aorist activ, nemaiutilzându-le însă la imperfect şi aorist pasiv (A. εμπνέω / ενέπνεα / ενέπνευσα P. εμπνέομαι / εμπνεόμουν / εμπνεύστηκα // A. αποκλείω / απέκλεια / απέκλεισα P. αποκλείομαι / αποκλειόμουν / αποκλείστηκα // A. διαλύω / διέλυα / διέλυσα P. διαλύομαι / διαλυόμουν / διαλύθηκα).

Verbele în -άρω/-ίρω pot forma imperfectul fie în mod obişnuit, pe tema de prezent a verbului cu desinenţele corespunzătoare, fie pe o temă de prezent, inexistentă gramatical, formată prin analogie cu aceea a verbelor în -ίζω.

Prezent	Imperfect	Aorist
φρεσκάρω	φρέσκαρα/φρεσκάριζα	φρεσκάρισα
αμπαλάρω	αμπάλαρα/αμπαλάριζα	αμπαλάρισα
κορνάρω	κόρναρα/κορνάριζα	κορνάρισα
γαρνίρω	γάρνιρα/γαρνίριζα	γαρνίρισα[1]

În ceea ce priveşte viitorul, desinenţele viitorului durativ şi ale celui momentan activ sunt identice cu ale indicativului prezent, distincţia fiind realizată cu ajutorul temei şi al particulei θα. Viitorul momentan pasiv se construieşte pe tema aoristului pasiv, cu desinenţele: -ώ, -είς, -εί, -ούμε, -είτε, -ούν.

7.2.2.1.2. Conjunctivul (η υποτακτική) împrumută la durativ (activ, pasiv) desinenţele indicativului prezent. La aorist (momentan) activ recurge tot la desinenţele indicativului prezent, dar la momentan pasiv are desinenţe specifice, comune cu ale viitorului momentan.

	CONJUNCTIV DIATEZA ACTIVĂ		CONJUNCTIV DIATEZA PASIVĂ	
	Durativ	Momentan	Durativ	Momentan
I.sg.	-ω	-ω	-ομαι	-ώ
II.sg.	-εις	-εις	-εσαι	-είς
III.sg.	-ει	-ει	-εται	-εί
I.pl.	-ουμε	-ουμε	-όμαστε	-ούμε
II.pl.	-ετε	-ετε	-εστε	-είτε
III.pl.	-ουν	-ουν	-ονται	-ούν(ε)

[1] Iordanidou, Anna, *"Τα ρήματα της νέας ελληνικής"* - Ediţia a şaptea, Ed. Pataki, Atena, 1997, p.56.

Distincţia dintre formele diatezei active a conjuctivului şi cele corespunzătoare ale indicativului se realizează doar cu ajutorul particulei **να** (să). Acelaşi lucru este valabil şi pentru conjunctivul durativ pasiv. În ceea ce priveşte conjunctivul pasiv momentan, distincţia faţă de prezent se realizează, pe de o parte, cu ajutorul temei de aorist, iar pe de altă parte, cu ajutorul desinenţelor care sunt accentuate.

7.2.2.1.3. Imperativul (η προστακτική) foloseşte desinenţe specifice pentru cele două persoane care îl definesc (persoana a II-a singular şi persoana a II-a plural).

	IMPERATIV DIATEZA ACTIVĂ		IMPERATIV DIATEZA PASIVĂ	
	Durativ	Momentan	Durativ	Momentan
II.sg.	-ε	-ε	-	-ου
II.pl.	-ετε	-(ε)τε	(-εστε)	-είτε

7.2.2.1.4. Infinitivul (τό απαρέμφατο) nu are rol sintactic, ci doar morfologic, el intrând în componenţa unor timpuri perifrastice, la diateza activă şi pasivă, cum sunt perfectul, mai mult ca perfectul, viitorul anterior. Desinenţele infinitivului sunt următoarele: **-ει** (neaccentuat) pentru diateza activă şi **-εί** (accentuat) pentru diateza pasivă.

7.2.2.1.5. Participiul (η μετοχή) prezent activ are o singură desinenţă **-οντας** (tradusă în română cu gerunziul în -ind/-ând). Participiul perfect[1] pasiv, ca adjectiv verbal, recurge la desinenţele adjectivale: -μένος, -μένη, -μένο pentru singular, -μένοι, -μένες, -μένα pentru plural, adăugate la tema verbului.

[1] La participiul activ, uneori se recurge **la vechi desinenţe** -ων, **-ουσα**, **-ον** (**βλέπων**, βλέπουσα, βλέπον) pentru βλέποντας. La participiul perfect pasiv, unele verbe recurg la sufixele -θείς, -θείσα, -θέν (υποβληθείς, υποβληθείσα, υποβληθέν). Numeroase sunt verbele care-şi construiesc participiul perfect pasiv cu reduplicare. Pentru un tabel complet al acestor verbe vezi Babiniotis, G. şi Kleris, Hr. *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - ΔΟΜΟΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ, ΙΙ - ΤΟ ΡΗΜΑ, Ελληνικά Γράμματα,* Ediţia a II-a, Atena, 1999, pp.160-161.

7.2.2.2. <u>CONJUGAREA A DOUA</u>

Conjungarea a doua, care cuprinde în general verbe provenite din verbe contrase în greaca veche, este reprezentată de verbe tranzitive, intranzitive, deponente etc. Conjugarea a doua este compusă în general de verbe terminate în -ώ (αγαπώ) la indicativ, prezent activ, persoana I singular şi în -ιέμαι (αγαπιέμαι) la indicativ prezent pasiv, persoana I, singular. Această primă categorie cuprinde verbe contrase în greaca veche în -α-ω>ῶ. A doua categorie de verbe de conjugarea a doua este reprezentată de verbe în -ώ (κινώ) la indicativ prezent, persoana I, singular, şi în -ούμαι (κινούμαι) la diateza pasivă. Este vorba despre verbe care în greaca veche erau contrase în -ε-ω>ῶ. Verbele ce prezentau contragerea -ο-ω>ῶ (πληρό-ω>πληρῶ)[1], beneficiază de desinenţe specifice de indicativ, ca de altfel şi verbele deponente de tipul δικαιούμαι, υποχρεούμαι.

7.2.2.2.1. În ceea ce priveşte <u>indicativul</u> <u>prezent</u> (A/P), ţinând cont de subcategoriile descrise mai sus ca făcând parte din conjugarea a II-a, verbul neogrec utilizează următoarele desinenţe[2]:

DIATEZA ACTIVĂ (durativ) Prezent			DIATEZA PASIVĂ (/verbe deponente) (durativ) Prezent			
A	B	C1	A	B		C2
-ά-ω/-ώ	-ώ	-ώ	-ιέμαι	-ούμαι	-ούμαι	-ώμαι
-άς	-είς	-οίς	-ιέσαι	-είσαι	-ούσαι	-άσαι
-ά-ει/ -ά	-εί	-οί	-ιέται	-είται	-ούται	-άται
-άμε/-ούμε	-ούμε	-ούμε	-ιόμαστε	-ούμαστε	-ούμεθα	-ώμεθα
-άτε	-είτε	-ούτε	-ιέστε	-είστε	-ούσθε	-άσθε
-ούν(ε)/-άν(ε)	-ούν	-ούν	-ιούνται	-ούνται	-ούνται	-ώνται
(αγαπώ)	(θεωρώ)	(πληρώ)	(αγαπίεμαι)	(θεωρούμαι)	(δικαιούμαι)	(εξαρτώμαι)

Din tabloul desinenţelor prezentate mai sus reiese faptul că unele verbe de conjugarea a II-a, contrase în -ά-ω>ώ (ανακλώ, διαστώμαι), au la indicativ prezent pasiv desinenţe diferite de cele din primele două categorii

---

[1] În general, vechile verbe contrase în -ο-ω>ῶ recurg la infixul nazal -ν-, creând o nouă clasă de verbe terminate în -ώνω. În cazul verbului πληρώ (a îndeplini), remarcăm faptul că forma contrasă are sens diferit de acela al verbului πληρώνω (a plăti).

[2] Unele verbe de conjugarea I (ακούω, λέω, καίω, κλαίω, τρώω, φταίω) urmează la indicativ prezent şi indicativ imperfect flexiunea verbelor de conjugarea a II-a: τρώ-ω, τρώ-ς, τρώ-ει, τρώ-με (<-ομε), τρώ-τε, τρώ-νε. Vezi Babiniotis, G. op. cit. p. 133.

(-ώμαι). În fapt, desinențele sunt aproape identice la pasiv (-μαι, -σαι-, -ται, -μεθα, -σθε/-στε, -νται), diferită fiind doar vocala predesinențială (-ιέ-/-ού-/ -ού-/-ώ). Aceeași este situația verbelor mediopasive ca δικαιούμαι, υποχρεούμαι, συμμορφούμαι etc.

Imperfectul recurge la diateza pasivă la următoarele desinențe:

Prima categorie :	A doua categorie :
-ιόμουν(α)	-ούμουν(α)
-ιόσουν(α)	-ούσουν(α)
-ιόταν(ε)	-ούνταν(ε)
-ιόμαστε/-ιόμασταν	-ούμασταν
-ιόσαστε/-ιόσασταν	-ούσασταν
-ιόνταν(ε)/-ιόντουσαν	-ούνταν(ε)

La diateza activă poate folosi două tipuri de desinențe:

I.sg.	-ούσα	-αγα
II.sg.	-ούσες	-αγες
III.sg.	-ούσε	-αγε
I.pl.	-ούσαμε	-άγαμε
II.pl.	-ούσατε	-άγατε
III.pl.	-ούσαν	-αγαν(ε)
	(αγαπούσα)	(αγάπαγα)

Al doilea rând de desinențe este preluat, prin analogie, de la verbele de tip ακούω cu imperfect dublu άκουσα/άκουγα, τρώω cu imperfectul activ έτρωγα sau κλαίω cu imperfectul έκλαιγα etc.

Prezent	Imperfect	Aorist
ανακλώ (ανακλ-ώμαι)	ανακλούσα	ανάκλασα
γυρνάω/γυρνώ	γυρνούσα/γύρναγα	γύρισα
ανακτώ	ανακτούσα[1]	ανέκτησα[2]
φυλάω/-ώ	φύλαγα	φύλαξα
σπάω/-ώ	έσπαγα	έσπασα
κοιτάω (κοιτ-ιέμαι)	κοιτούσα/κοίταγα	κοίταξα
φοράω/-ώ	φορούσα/φόραγα	φόρεσα
τραβάω/-ώ	τραβούσα/τράβαγα	τράβηξα

[1] Verbul ανακτώ formează imperfectul activ fără augment.

[2] Același verb recurge la augment în formarea aoristului activ.

7.2.2.2.2. Viitorul durativ activ şi cel pasiv se folosesc de aceleaşi desinenţe ca indicativul prezent.

7.2.2.2.3. Aoristul indicativ este format pe tema de aorist activ sau pasiv (αγάπησ- / αγαπήθ-) cu desinenţele:

	ACTIV	PASIV
I.sg.	-α	-ηκα
II.sg.	-ες	-ηκες
III.sg.	-ε	-ηκε
I.pl.	-αμε	-ήκαμε
II.pl.	-ατε	-ήκατε
III.pl.	-αν	-ηκαν
	(αγάπησ-α)	(αγαπήθ-ηκα)

Accentul la aorist A. şi P. stă întotdeauna pe antepenultima silabă.

7.2.2.2.4. Viitorul momentan se foloseşte de tema de aorist (activ, respectiv pasiv) şi de desinenţele:

	ACTIV	PASIV
I.sg.	-ω	-ώ
II.sg.	-εις	-είς
III.sg.	-ει	-εί
I.pl.	-ουμε	-ούμε
II.pl.	-ετε	-είτε
III.pl.	-ουν	-ούν
	(θα αγαπήσ-ω)	(θα αγαπηθ-ώ)

Accentul la viitorul momentan A. stă pe penultima silabă la persoanele I, II, III sg. şi III pl. şi pe antepenultima silabă la persoanele I, II pl. La diateza pasivă accentul stă întotdeauna pe ultima silabă, cu excepţia persoanelor I şi II plural (unde stă pe penultima silabă).

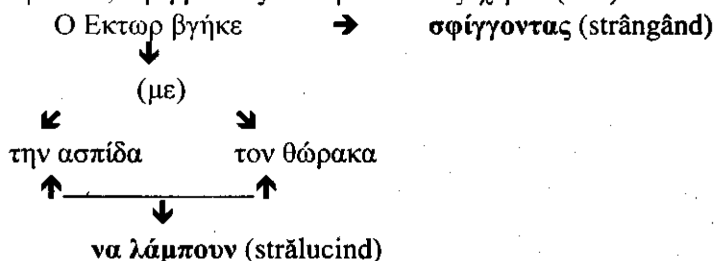
7.2.2.2.5. Viitorul anterior se foloseşte de particula **θα** urmată de prezentul verbului "a avea" + infinitivul aorist activ, respectiv pasiv, format cu desinenţele -ει, respectiv -εί (αγαπήσ-ει / αγαπηθ-εί).

Activ	Pasiv
θα έχω αγαπήσ-ει	θα έχω αγαπηθ-εί

7.2.2.2.6. Conjunctivul durativ activ **şi pasiv are paradigma identică cu cea a indicativului prezent (activ şi pasiv), dar este precedat de particula να.** Prin urmare, foloseşte aceleaşi desinenţe ca indicativul prezent.

Aşa cum am mai arătat, când subiectul din principală nu coincide cu cel care efectuează acţiunea exprimată de verbul din secundară, conjunctivul durativ din subordonată se traduce cu gerunziul. Exemplele de mai jos cuprind verbe aparţinând ambelor conjugări.

a) "**Ο Εκτωρ** βγήκε από τις πύλες της Τροίας με *την ασπίδα* και *τον θώρακα* να λάμπουν στον ήλιο, με *το* **λευκό** *λοφίο* να κυματίζει στην περικεφαλαία, **σφίγγοντας** το δόρυ στο δεξί χέρι." (K.9)

b) "...ο αγώνας άρχισε σκληρός, με *το μέταλλο* να χτυπά στο μέταλλο, *τα πόδια* να σηκώνουν κουρνιαχτό, *το αίμα* να τρέχει, *τα σπαθιά* να συγκρούονται και να βγάζουν σπίθες..." (K.10)

c) 1. Ο Νικόλαος είδε τον Μανώλη να σηκώνεται.
[Ο Νικόλαος είδε. / Ο Μανώλης σηκώθηκε.]

2. **Φεύγοντας**, ο Νικόλαος είδε τον Μανώλη.
[Ο Νικόλαος έφυγε. / Ο Νικόλαος είδε.]

7.2.2.2.7. Conjunctivul momentan se construieşte **pe tema de aorist** (activ, respectiv pasiv), la care adaugă **desinenţele utilizate de viitorul** momentan. Singura diferenţă este aceea că se utilizează particula **να (να** αγαπήσ-ω/να αγαπηθ-ώ).

7.2.2.2.8. Imperativul verbelor **de conjugarea a II-a, prima categorie,** foloseşte următoarele desinenţe:

	DIATEZA ACTIVĂ				DIATEZA PASIVĂ			
	Durativ		Momentan		Durativ		Momentan	
II.sg.	-α	-	-ε	-ε	-	-	-ου	-ου
II.pl.	-άτε	-είτε	-(ε)τε	-(ε)τε	-ιέστε	-είστε	-είτε	-είτε

Verbele mediopasive de conjugarea a doua ca (θυμάμαι/θυμούμαι, λυπάμαι/λυπούμαι, φοβάμαι/φοβούμαι), aparţinând celei de-a doua categorii, recurg în formarea imperativului la desinenţele:

	Durativ	Momentan
II.sg.	-	-ου
II.pl.	-στε	-είτε

7.2.2.2.9. Infinitivul momentan activ şi pasiv recurge la desinenţele: -ει respectiv -εί, adăugate temei de aorist activ/pasiv (αγαπήσ-ει/αγαπηθ-εί).

7.2.2.2.10. Participiul prezent activ al verbelor de conjugarea a doua este format cu ajutorul desinenţei -ώντας (αγαπ-ώντας, θεωρ-ώντας, γελ-ώντας, τραγουδ-ώντας). Participiul perfect pasiv, ca şi participiul activ al verbelor semideponente, se formează pe tema de aorist (fără -σ-), la care se adaugă desinenţele obişnuite ale unui adjectiv verbal cu trei terminaţii -μένος, -μένη, -μένο (αγαπη-μένος, αγαπη-μένη, αγαπη-μένο // φοβού-μενος, φοβού-μενη, φοβού-μενο). Participiul pasiv al verbelor semideponente se traduce cu prezentul. Astfel, φοβούμενος se traduce prin "temându-se" şi nu prin "temut".

7.2.3. TEMA AORISTULUI SIGMATIC[1]

7.2.3.1. Tema vocalică

Finala temei este unul dintre cele mai importante morfeme ale aoristului sigmatic, suferind o serie de modificări, înainte de **-σ-** (marca aoristului activ) şi înainte de sufixul **-θη-** (marca aoristului pasiv). Pentru a conjuga corect verbele cu aorist sigmatic, este bine să cunoaştem ce se întâmplă cu finala (vocalică sau consonantică) a temei de prezent, în contact cu -σ-.

7.2.3.1.1. La verbele de conjugarea a doua aparţinând primei categorii (-ά-ω>ώ), modificările sunt reprezentate la diateza activă de "lungirea" vocalei tematice (fenomen frecvent în greaca veche). Astfel, înaintea lui -σ- la aorist diateza activă, **-α->-η-**. Aceeaşi modificare o suferă şi verbele aparţinând celei de-a doua categorii (-έ-ω>-ώ).

a) αγαπ-ά-ω/-ώ > αγάπ-**η**-σ-α
νικ-ά-ω/-ώ νίκ-**η**-σ-α

[1] Vezi Babiniotis, G. Kleris, Hr., op.cit., p.123 sq. [Avem trei teme principale: 1) Tema durativului 2) Tema momentanului A şi 3) Tema momentanului P.]

b) θεωρώ (<θεωρέ-ω) > θεώρ-η-σ-α
απορώ (<απορέω) > απόρ-η-σ-α

Remarcăm faptul că accentul se retrage pe silaba antepenultimă la aorist activ.

Unele verbe nu au aoristul în -η-σ-α, aşa cum ne-am aştepta, ci în -η-ξ-α sau -α-ξ-α (după o formă cu sufixul -άζω de conjugarea întâi). Unele dintre aceste verbe pot prezenta dublete la indicativ prezent (βαστώ/βαστάζω), lucru care poate explica acest tip de aorist.

ρουφώ	>	ρούφ-**η-ξ-α**
τραβώ	>	τράβ-**η-ξ-α**
βογκώ	>	βόγκ-**η-ξ-α**
βαστώ	>	βάστ-**α-ξ-α**
πετώ	>	πέτ-**α-ξ-α**
θαρρώ	>	θάρρ-**ε-ψα**

O sumă de verbe de conjugarea a doua nu au lungit vocala tematică în -η-, ci au preferat să formeze aoristul prin adăugarea lui -σ- direct la vocala tematică pe care o avea verbul în greaca veche. Accentul se află mereu retras pe antepenultima silabă.

a. Aorist în -ασα	b. Aorist în -εσα
γελώ - γέλασα	καλώ - κάλεσα
γερνώ - γέρασα	μπορώ - μπόρεσα
διψώ - δίψασα	συγχωρώ - συγχώρεσα
πεινώ - πείνασα	τελώ - τέλεσα
περνώ - πέρασα	φορώ - φόρεσα
ξεχνώ - ξέχασα	χωρώ - χώρεσα

c. Aorist în -υσα

μεθώ - μέθυσα

În ceea ce priveşte aoristul pasiv al acestor verbe (conjugarea a doua), modificările suferite de vocala tematică, urmată de sufixul -θη-, sunt aceleaşi ca şi în cazul aoristului activ.

a) αγαπάω > αγαπή-θη-κ-α
νικάω > νική-θη-κ-α

b) θεωρώ > θεωρή-θη-κ-α

7.2.3.1.2. Unele verbe ca πλέω<*πλεF-ω (a naviga) şi πνέω (a respira) sunt greşit considerate de gramaticile tradiţionale ca având tema vocalică. De fapt, este vorba de teme în F (digamma), care înainte de -σ- se transformă în -υ- la aoristul sigmatic şi la toate timpurile formate pe tema de aorist.

Prezent	Aorist	Viitor momentan
πλέ-ω	έ-πλευ-σ-α	θα πλεύ-σ-ω
πνέ-ω	έ-πνευ-σ-α	θα πνεύ-σ-ω

Alte verbe (κλαίω, καίω, φταίω) a căror temă are în poziţie finală tot F (digamma), deşi aparent prezintă teme vocalice, nu mai formează în neogreacă aoristul aşa cum îl formau în greaca veche, datorită confuziei cu viitorul sigmatic din greaca veche.

Prezent	Radicalul	Viitor sigmatic (în greaca veche)
κλαίω	κλαF-	κλαύ-σ-ω
καίω	καF-	καύ-σ-ω

Această confuzie este mai vizibilă în cazul acestor două verbe, a căror temă de viitor aorist în -αυ- părea, datorită pronunţiei reuchliniene, o temă în labială (-f-). Aşa se face că avem în acest caz în neogreacă un aorist în -ψ- cu modificarea vocalică αι>α.

Indicativ prezent	Aorist	Participiu perfect
κλαίω	έκλαψα	κλαμένος
καίω	έκαψα	καμένος

7.2.3.1.3. La conjugarea I, a cărei finală tematică este arareori vocalică, întâlnim următoarele "vocale tematice":

-α	σκά-ω (σκάζ-ω)	>	έσκα-σ-α
-ε	*ρέ-ω (καταρρέω)	>	κατέρρευ-σ-α
-ι	αποτί-ω, εκτί-ω	>	απέτι-σ-α, εξέτι-σ-α
-υ	απολύ-ω	>	απέλυ-σ-α
	διαλύ-ω	>	διέλυ-σ-α
	ισχύ-ω	>	ίσχυ-σ-α
	μηνύ-ω	>	μήνυ-σ-α

7.2.3.2. Tema consonantică

În funcţie de tipul consoanei aflate în finala temei unui verb, în contact cu -σ-, consoana respectivă suferă o serie de modificări. Astfel, tema de aorist se diferenţiază net de cea de prezent.

7.2.3.2.1. Teme în labială:

a. Labială surdă:	-π- + -σ- > -ψ-	
	-μπ- + -σ- > -ψ-	λάμπω > έλαμψα
		πέμπω > έπεμψα
b. Labială sonoră:	-β- + -σ- > -ψ-	ράβω > έραψα
	-αυ- + -σ- > -ψ-	παύω > έπαψα
	-ευ- + -σ- > -ψ-	κλεύω > έκλεψα
	-ευ- + -σ- > -σ-	βραβεύω > βράβευσα
		ανιχνεύω > ανίχνευσα
c. Labială aspirată:	-φ- + -σ- > -ψ-	γράφω > έγραψα
		τρέφω > έθρεψα

d. Grupurile consonantice: -πτ-/-φτ- + -σ- > -σ-/-ψ-

1.	αποκαλύπτω	>	απεκάλυψα
	απορρίπτω	>	απέρριψα
	καλύπτω	>	κάλυψα
	προκύπτω	>	προέκυψα

În general, temele terminate în grupul consonantic -πτ- tind să se simplifice în -β- (ανάπτω>ανάβω/ άναψα).

2.	αστράφτω	>	άστρα-ψ-α
	πέφτω	>	έπε-σ-α

7.2.3.2.2. Teme în dentală

În general, dentala înainte de -σ- cade.

a. Dentala surdă: -τ- + -σ- > -σ-

θέτω	>	έθεσα
υποθέτω	>	υπέθεσα

b. Consoanele geminate: -ττ- + -σ- > -ξ-

πράττω	>	έπραξα
πλήττω	>	έπληξα
φυλάττω	>	φύλαξα

c. Denatala sonoră: -δ- + -σ- > -σ-

δίδω	>	έδωσα
προσδίδω	>	προσέδωσα

d. Dentala aspirată: -θ- + -σ- > -σ-

γνέθω	>	έγνεσα
πλάθω	>	έπλασα

7.2.3.2.3. Teme în guturală

a. Guturala surdă: -κ- + -σ- > -ξ - / -σκ- + -σ- > -ξ-

διώκω	>	έδιωξα
επιδιώκω	>	επεδίωξα
διδάσκω	>	δίδαξα

b. Guturala sonoră: -γ- + -σ- > -ξ-

ανοίγω	>	άνοιξα
επιλέγω	>	επέλεξα
τυλίγω	>	τύλιξα
φέγγω	>	έφεξα

c. Guturala aspirată: -χ- + -σ- > -ξ- iar -γχ- + -σ- > -γξ-

βήχω	>	έβηξα
ελέγχω	>	έλεγξα
τρέχω	>	έτρεξα

d. Grupul consonantic -χν- + -σ- > -ξ-

δείχνω > έδειξα
διώχνω > έδιωξα
σπρώχνω > έσπρωξα
ψάχνω > έψαξα

7.2.3.2.4. Teme în lichidă (λ, ρ) şi în nazală (ν)

Majoritatea verbelor cu tema în lichidă sau nazală au aorist asigmatic. Vom prezenta însă un număr de verbe cu temă în lichidă sau nazală al căror aorist este sigmatic. În general, nazala cade înainte de -σ-.

a. Verbe în **-άνω, -αίνω, -ήνω, -ύνω, -ώνω**

1. κλάνω > έκλασα
φτάνω > έφτασα
2. σωπαίνω > σώπασα
χορταίνω > χόρτασα
δένω > έδεσα
3. αφήνω > άφησα
συστήνω > σύστησα
4. ντύνω > έντυσα
λύνω > έλυσα
5. μαλώνω > μάλωσα
βελτιώνω > βελτίωσα

O sumă de verbe în -αίνω au aoristul în **-αξα, -ησα**:

1. ανασταίνω > ανάστησα
εγκατασταίνω > εγκατέστησα
2. βυζαίνω > βύζαξα

b. Verbele în **-ίρω** prezintă forme de aorist sigmatic, construite pe o formă neatestată de indicativ prezent activ în -ίζω.

γαρνίρω > γαρνίρισα

c. Verbele în **-άρω prezintă** dublete de aorist sigmatic şi aorist asigmatic. Aoristul sigmatic al acestor verbe este format la fel ca aoristul sigmatic al verbelor în -ίρω.

Aceste anomalii se explică prin faptul că avem de a face cu verbe împrumutate, de regulă din limbile franceză şi italiană, verbe care s-au adaptat mai greu sistemului flexionar al verbului neoelen.

βιράρω > βιράρισα
κονράρω > κορνάρισα

7.2.3.2.5. Teme în siflantă

a. Siflanta surdă -σ-

Singurul verb a cărui temă se termină în -σ- la indicativ prezent este verbul αρέσω (a plăcea). În fapt, chiar şi acest verb prezintă o falsă temă de prezent în -σ-. Verbul provine din vechiul αρέσκω (cu sufixul incoativ -σκ-), pe al cărui aorist **ήρεσα** s-a construit ulterior prezentul **αρέσω**.

b. Geminata -σσ- + -σ- > -ξ-. Este prezentă în unele verbe, a căror temă se termină grafic în -σσ-/-ττ-. Din punct de vedere etimologic, finala tematică a acestor verbe este guturală.

c. Siflanta sonoră -ζ- în contact cu -σ- poate da fie -ξ-, când avem de a face cu teme vechi terminate în guturală sau în altă consoană, fie -σ-, când este vorba de vechi teme cu finala în dentală. În general, verbele în -ίζω se scriu cu -ι-. Fac excepţie: αθροίζω, αναβλύζω, γογγύζω, δακρύζω, δανείζω, κατακλύζω, συγχύζω.

1.	αγκαλιάζω	>	αγκάλιασα
	αθροίζω	>	άθροισα
	δακρύζω	>	δάκρυσα
	δανείζω	>	δάνεισα
	λούζω	>	έλουσα
	πιέζω	>	πίεσα
2.	μπήζω/μπήγω/μπήχνω (<πηγ-νύω)	>	έμπηξα / μπηγμένος (Part.perf.P)
	πήζω (<πηγ-νύω<πήγνυμι)	>	έπηξα / πηγμένος (Part.perf.P)
	πρήζω	>	έπρησα
	σφύζω (<*σφυγ-jω)	>	έσφυξα

7.2.4. TEMA AORISTULUI ASIGMATIC

7.2.4.1. Tema consonantică

O serie de verbe formează aoristul fără -σ-, alipind desinenţele direct la radical. Aoristul format astfel se numeşte aorist asigmatic (άσιγμος αόριστος). Acest tip de aorist exista şi în greaca veche (aşa-numitul aorist radical tematic), caracterizând un număr de verbe ce aparţineau fondului lexical principal. Deşi acest aorist seamănă cu imperfectul, distincţia se realizează ţinând cont de faptul că imperfectul este construit pe tema de prezent, pe când aoristul asigmatic se construieşte pe radical. În exemplul următor facem distincţia între R(radical), T(temă), S (sufix) şi D(desinenţă):

Indicativ prezent	Imperfect	Aorist
λαβ (R) - αίν (S) - ω	λάβαιν - α	έ - **λαβ** - α
↑ ↑ ↑	↑ ↑	↑ ↑ ↑
T D	T D	Augment R D

În cadrul aoristului asigmatic distingem două categorii de tipuri verbale. Din prima categorie fac parte verbele ce formează aoristul asigmatic pe *radicalul verbului de la indicativ prezent activ*, în vreme ce a doua categorie este alcătuită din verbe ce recurg la *un radical diferit* de cel al indicativului prezent activ pentru a-şi forma aoristul asigmatic activ.

7.2.4.1.1. Verbe cu tema în nazală

Verbele în -αίνω îşi construiesc aoristul asigmatic fie direct pe radical, fără modificarea vocalismului, fie pe alt grad apofonic al radicalului.

a) Verbele ce provin din vechi forme de prezent cu infix nazal **-μ-/-ν-** pierd acest infix la aorist.

κατα-**λαβ**-αίν-ω < **κατά-λα-μ-β-άνω**	κατά-**λαβ**-α
μαθ-αίν-ω < μα-ν-θ-άνω	έ-**μαθ**-α
παθ-αίν-ω < mediev. πα-ν-θ-άνω	έ-**παθ**-α
τυχ-αίν-ω < τυγχ-άνω	έ-**τυχ**-α

b) αι > α

ανασ-αίν-ω	**ανάσ**-αν-α
πεθ-αίν-ω	**πέθ**-αν-α
δια-**λευκ-αίν-ω**	δια-**λεύκ-αν-α**
εξ-**υφ-αίν**-ω	εξ-**ύφ**-αν-α
φαίν-ομαι<*φα-ν-jω	**φάν**-η-κ-α

c) αι > η (Aceste verbe recurg, pentru a forma aoristul asigmatic, la vechiul sufix de perfect -κ-)

ανεβ-αίν-ω < *βαν-jω	**ανέβ**-η-**κ-α**
μπαίν-ω < εν-βαίνω	**μπή**-κ-α
βγαίν-ω < εκ-βγαίνω	**βγή**-κ-α

d) αι > υ Formele de prezent ale acestor verbe sunt creaţii ulterioare. Prezentul în **-ύνω** este creat după modelul: βαθύς > βαθύνω/βαθαίνω, πληθύνω/πληθαίνω, prin analogie cu verbele în -αίνω (ολισθαίνω).

βαρ-αίν-ω	**βάρ**-υν-α
ακριβ-αίν-ω	**ακρίβ**-υν-α
κοντ-αίν-ω	**κόντ**-υν-α
σκληρ-αίν-ω	**σκλήρ**-υν-α
μικρ-αίν-ω	**μίκρ**-υν-α

e) ε > ει

μέν-ω < I.E.*men-	έ-**μειν-α**
απο-**νέμ**-ω < I.E.*nem-	απέ-**νειμ-α**

Verbe în -ίνω (-ίνομαι) şi -ύνω

κλ-ίν-ω < *κλι-ν-j-ω	έ-κλ-ιν-α
κρ-ίν-ω < *κρι-ν-j-ω	έ-κρ-ιν-α
γίν-ομαι < γι-γν-ομαι	έ-γιν-α
διευκολ-ύν-ω	διευκόλ-υν-α
οξ-ύν-ω < οξύς	όξ-υν-α

Verbele cu tema în nazala -μ- urmată de infixul nazal -ν- formează aoristul pe alt grad apofonic al radicalului (cu căderea infixului nazal).

Prezent	Aorist
τέμ-ν-ω	έ-**ταμ**-α
κάμ-ν-ω	έ-**καν**-α

7.2.4.1.2. Verbe cu tema în lichidă (λ, ρ)

Majoritatea acestor verbe îşi formează încă din greaca veche **tema** prezentului cu sufixul /-j-/. -λ- tematic + /-j-/ > -λλ- prin asimilare. La aorist aceste verbe păstrează doar un singur -λ-, cel al radicalului. La temele cu finala -ε-ρ-, -ε-λ-, -ρ-/-λ- + /-j-/ > /-ειρ-/ sau /-ειλ-/ (cu lungirea vocalei), în majoritatea cazurilor, cu excepţia verbului anomal βάλλω.

Prezent	Aorist A	Aorist P
*αγγέλ-j-ω > αγγέλλ-ω	ή-γγει-λ-α	αγγέλ-θη-κ-α
*βάλ-j-ω > βάλλ-ω	έ-βαλ-α	βλή-θη-κ-α
*καθάρ-j-ω > καθαίρ-ω	αίρ-ω	άρ-θη-κ-α
*φθέρ-j-ω > φθείρ-ω	έ-φθειρ-α	(*φθαρ-μένος*) (Participiu Perf.)[1]
*σφάλ-j-ω > σφάλλ-ω	έ-σφαλ-α	(*σφαλ-μένος*) (Participiu Perf.)

Verbele cu tema în lichidă care prezintă infixul nazal -ν- îşi construiesc aoristul activ şi pasiv pe tema cu grad apofonic diferit, iar infixul nazal cade (-ε- > -ει-/-υ-).

Prezent	Aorist A	Aorist P
γέρ-ν-ω	έ-**γειρ**-α	-
δέρ-ν-ω	έ-**δειρ**-α	**δάρ**-θη-κ-α
σέρ-ν-ω	έ-**συρ**-α	**σύρ**-θη-κ-α
σπέρ-ν-ω	έ-**σπειρ**-α	**σπάρ**-θη-κ-α
φέρ-ν-ω	έ-**φερ**-α	**φέρ**-θη-κ-α

7.2.4.1.3. Verbe cu tema în gutturală

a) gutturala surdă -κ-:

ανή-κ-ω	άνη-κ-α
*βρίσκ-ω (R. = *βρ-)	βρή-κ-α

b) guturala sonoră şi guturala aspirată:

Prezent	Aorist A		Aorist P
άγω (< I.E. *ag-)	ή-γαγ-α	/	ήχθην (= ήχ-θη-κ-α)
εισ-άγω	εισ-ήγαγ-α	/	εισ-ήχ-θη-κ-α
υπόσχ-ομαι	υποσχέ-θη-κ-α		(Part.Perf. υποσχόμενος)

c) Încă din greaca veche, rădăcina coincidea la anumite verbe cu tema prezentului, astfel încât pentru formarea aoristului radical tematic s-a recurs la alt grad apofonic sau la supletism, adică la o rădăcină cu sens sinonimic.

Prezent	Aorist
λέγω - R.suplet. *Fεπ-	είπ-ον > είπ-α
βλέπω/οράω - R.suplet. *Fειδ-	είδ-ον > είδ-α
έρχομαι - R.suplet. έλθ-	ήλθ-ον > ήλθ-α/ήρθ-α
τρώγ-ω - R.suplet. φαγ-[1]	έφαγ-α

7.2.5. TEMA AORISTULUI PASIV ŞI A PARTICIPIULUI PERFECT PASIV

Ca şi în cazul aoristului activ, finala temei (consonantică sau vocalică) suferă anumite modificări înaintea sufixului de aorist pasiv -θη- şi a sufixului ce defineşte participiul perfect pasiv -μένος, -η, -ο.

7.2.5.1. Teme cu finala vocalică

a) Temele cu finala vocalică (de conjugarea I) formează aoristul pasiv cu ajutorul lui -σ-, după care -θ->-τ-. -σ- se menţine şi la participiul perfect pasiv, înaintea sufixului -μένος, -η, -ο.

Prezent	Aorist P	Participiu Perfect P
ακού-ω	ακού-***σ-τη-κ-α***	ακου-***σ-μένος***
ελκύ-ω	ελκύ-***σ-τη-κ-α***	ελκυ-***σ-μένος***
ιδρύ-ω	ιδρύ-***θη-κ-α***	ιδρυ-***μένος***

b) În cazul verbelor de conjugarea a doua, aoristul pasiv se formează pe tema de aorist cu ajutorul sufixului -θη-/-στη- + desinenţele corespunzătoare.

Prezent	Aorist A	Aorist P	Participiu Perfect P
αγαπώ	αγάπ-η-σα	αγαπή-**θη-κ-α**	αγαπη-**μένος**
επαινώ	επαίν-ε-σα	επαινέ-**θη-κ-α**	επαινε-**μένος**
γελώ	γέλ-α-σα	γελά-σ-τη-κ-α	γελα-σ-μένος
κρεμώ	κρέμασα	κρεμά-σ-τη-κ-α	κρεμα-σ-μένος
συγχωρώ	συγχώρεσα	συγχωρέ-**θη-κ-α**	συγχωρε-**μένος**

[1] Acest verb aparţine conjugării I, în ciuda desinenţelor pe care le foloseşte. Vezi şi Babiniotis, G., op.cit., *"Gramatica - II VERBUL"*, p.133.

Unele verbe de conjugarea a II-a formează participiul perfect pasiv ca verbele în -ίζω, folosind sufixul -ισ-μένος, scris cu -ι-.

Prezent	Aorist A	Aorist P
αγρυπν-ώ	αγρύπν-η-σ-α	αγρυπν-ι-σ-μένος
κυλ-ώ	κύλ-η-σ-α	κυλ-ι-σ-μένος
χαιρετ-ώ	χαιρέτ-η-σ-α	χαιρετ-ι-σ-μένος

7.2.5.2. Teme cu finala în gutturală

a) *surdă* - consoana guturală surdă (-κ-) înaintea sufixului de aorist pasiv devine *aspirată*, sonorizându-se însă înaintea sufixului -μένος:

πλέκ-ω	πλέχ-τη-κα	πλεγ-μένος

b) *sonoră* - consoana guturală sonoră -γ- (ca şi grupurile consonantice -γγ-/-γχ-) devine *aspirată* înaintea sufixului la aorist pasiv, menţinându-se însă nealterată la participiul perfect pasiv:

ανοίγ-ω	ανοίχ-τη-κ-α	ανοιγ-μένος
σφίγγ-ω	σφίχ-τη-κ-α	σφιγ-μένος
ελέγχ-ω	ελέγχ-θη-κ-α	ηλεγ-μένος

c) *aspirată* - consoana guturală aspirată (-χ-) se menţine nealterată la aorist pasiv, sonorizându-se la participiul perfect pasiv:

βρέχ-ω	βράχ-η-κ-α	βρεγ-μένος
διώχ-ν-ω	διώχ-τη-κ-α	διωγ-μένος

7.2.5.3. Teme cu finala în labială

a) *surdă* - consoana labială surdă -π- devine *aspirată* înaintea sufixului de la aorist pasiv, iar la participiul perfect pasiv se asimilează, astfel încât labiala (surdă, sonoră sau aspirată) + -μένος > -μμ-. Unele verbe folosesc la aorist pasiv doar sufixul -η-κ-, la care adaugă desinenţele corespunzătoare, cu alternanţe vocalice (ε > α):

Prezent	Aorist P	Participiu P
τρέπ-ω	τράπ-η-κ-α	-
ντρέπ-ομαι	ντράπ-η-κ-α	-
καλύπτ-ω	καλύφ-τη-κ-α	(κε-)καλυμ-μένος[1]

[1] Unele verbe formează participiul perfect pasiv cu reduplicare de perfect: πλήττω / πεπληγμένος, βαρύνω / βεβαρυμένος, αποδείχνω > αποδεδειγμένος, καλύπτω / κεκαλυμμένος, τείνω / τεταμένος, ταράζω / τεταραγμένος etc. Vezi Babiniotis, G., Kleris, Hr., op.cit., pp.160-161, pentru un tabel complet al verbelor ce formează participiul perfect cu reduplicare. De asemenea vezi Babiniotis, G., ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, pp. 1097-1098.

b) *sonoră* - consoana labială sonoră -β- devine *mută*, în cazul în care aoristul este format doar cu ajutorul sufixului -η-, sau *aspirată*, în cazul în care se recurge la sufixul -θη-. La participiul perfect pasiv, prin asimilare, se obţin consoanele geminate -μμ-:

κόβ-ω	κόπ-η-κ-α	κομ-μένος
κρύβ-ω	κρύφ-τη-κ-α	κρυμ-μένος
παύ-ω	παύ-τη-κ-α	παυ-μένος
μαγεύ-ω	μαγεύ-τη-κ-α	μαγε-μένος

c) *aspirată* - consoana aspirată -φ- nu suferă modificări înaintea sufixelor -θη-/-τη- sau -η-. Apar alternanţe ale vocalei radicalului:

γράφ-ω	γράφ-τη-κ-α	γραμ-μένος
	γράφ-η-κ-α	
στρέφ-ω	στράφ-η-κ-α	στραμ-μένος
τρέφ-ω	τράφ-η-κ-α	θρεμ-μένος

7.2.5.4. Teme cu finala în dentală

a) *dentala aspirată* -θ- + -θη- > -στ-η- (Aorist P.)

-θ- + -μένος > -σμένος (Participiu Perfect Pasiv)

πλάθ-ω	πλά-στη-κ-α	πλα-σ-μένος

b) *verbele în -άζω, -ίζω, -ύζω, -ώζω* reprezintă teme în dentală. Înaintea sufixului -θη-, dentala > -σ- > -στ-η-. La participiul perfect pasiv înaintea desinenţelor respective, dentala dă fie -σ-μένος, fie -γ-μένος:

πλησιάζ-ω	πλησιά-στ-η-κ-α	πλησια-σ-μένος
κοιτάζ-ω	*κοιτά-χτ-η-κ-α*	*κοιτα-γ-μένος*
οπλίζ-ω	οπλί-στ-η-κ-α	οπλι-σ-μένος
δακρύζ-ω	-	δακρυ-σ-μένος

Verbele βάζω şi βγάζω, care au aorist asigmatic (έβαλα, έβγαλα), formează aoristul pasiv (cu sufixul -θη-) şi participiul perfect pasiv pe radicalul de aorist activ, la care adaugă desinenţele specifice:

βάζω	βάλ-θη-κ-α	βαλ-μένος
βγάζω	βγάλ-θη-κ-α	βγαλ-μένος

7.2.5.5. Teme cu finala în nazală

7.2.5.5.1. Verbele care au aorist sigmatic de tipul δέν-ω/έδεσ-α, απλών-ω/άπλωσ-α formează aoristul pasiv cu sufixul -θη- + desinenţele corespunzătoare. Nazala cade înaintea sufixelor -θη- şi respectiv -μένος:

δέν-ω	δέ-θη-κ-α	δε-μένος
απλών-ω	απλώ-θη-κ-α	απλω-μένος

7.2.5.5.2. Verbele cu radical tematic formează aoristul pasiv cu ajutorul sufixului -θη- la care se adaugă desinențele personale, iar participiul perfect pasiv în -μένος.

a) Verbele de tip κρ-ίνω, πλ-ύνω, κλίνω nu pun probleme:

δίνω	*δό-θη-κ-α*	*δεδο-μένος/δοσ-μένος*[1]
κρίν-ω	κρί-θη-κ-α	κρι-μένος
κλίν-ω	κλί-θη-κ-α	(κε-)κλι-μένος
πλύν-ω	πλύ-θη-κ-α	πλυ-μένος

b) Verbele în -αίνω recurg la tema cu grad -α pentru formarea aoristului pasiv și a participiului perfect pasiv:

μαραίν-ω	μαρά-θη-κ-α	μαρα-μένος
πιρκαίν-ω	πιρκά-θη-κ-α	πικρα-μένος
ψυχραίν-ω	ψυχρά-θη-κ-α	ψυχρα-μένος

Unele verbe în -αίνω fac aoristul pasiv în -άν-θη-κ-α iar participiul perfect pasiv în -σ-μένος. Verbele în -ύνω păstrează și ele nazala la aorist pasiv -ύν-θη-κ-α, participiul perfect pasiv formându-l cu pierderea nazalei, adică în -υ-σ-μένος:

λιπαίν-ω	λιπ-άν-θη-κ-α	λιπα-σ-μένος
σημαίν-ω	σημ-άν-θη-κ-α	σημα-σ-μένος
επι-σημαίν-ω	επι-σημ-άν-θη-κ-α	επισημα-σ-μένος
μολύν-ω	μολ-ύν-θη-κ-α	μολυ-σ-μένος
βαρύν-ω	βαρ-ύν-θη-κ-α	βε-βαρυ-μένος[2]
επι-βαρύν-ω	επι-βαρ-ύν-θη-κ-α	επι-βαρυ-μένος
απο-θαρρύν-ω	απο-θαρ-ύν-θη-κ-α	απο-θαρρη-μένος[3]

Verbele cu tema în nazală formează aoristul pasiv pe radicalul aorist A.+ -ή-θη-κ-α, -η-μένος. τέμ-νω (< I.E.*tm-) formează participiul perfect pasiv pe acest radical, păstrând vechea reduplicare atică:

[1] Verbul δίδω/δίνω (a da) (cu aorist sigmatic) prezintă mai multe forme de participiu, cu sensuri diferite. Participiul perfect pasiv are două forme, dintre care prima cu reduplicare atică 1) δεδομένος (dat) / 2) δοσμένος(<δίδομαι=a se deda, a se dedica). Participiul perfect pasiv, neutru, articulat hotărît το δεδομένο (τα δεδομένα) are sensul de "dată" sau "fapt" (τα στατιστικά δεδομένα, τα οικονομικά δεδομένα). Vechiul infinitiv δούναι se păstrează doar în expresii specializate, în sens propriu sau metaforic (δούναι και λαβείν).

[2] βαρύνω formează perfectul cu reduplicare atică (βε-βαρυ-μένος). Desinența -μένος nu mai este precedată de -σ-. Compușii verbului βαρύνω ca επι-βαρύνω, la participiul perfect pasiv renunță la reduplicare.

[3] αποθαρρύνω (a descuraja), formează participiul perfect pasiv αποθαρρη-μένος, prin analogie cu verbul αποθαρρώ (a încuraja).

δια-νέμ-ω	δια-νεμ-ή-θη-κ-α	δια-νεμ-η-μένος
τέμ-ν-ω	τμ-ή-θη-κ-α	τε-τμ-η-μένος

c) Unele verbele folosesc forme participiale în -θείς, -θείσα, -θέν (ανακοινωθείς, ανακοινωθείσα, ανακοινωθέν / ληφθείς, ληφθείσα, ληφθέν / δοθείς, δοθείσα, δοθέν) ce pot apărea substantivate (precedate de articol hotărât, cu schimbarea valorii semantice) sau cu valoare adjectivală, pe lângă un substantiv pe care îl determină şi cu care se acordă în gen, număr şi caz:

- το ανακοινωθέν (comunicatul)
- η ανακοινωθείσα απόφαση (decizia anunţată)

7.2.5.6. Teme cu finala în lichidă

În această categorie sunt cuprinse verbe cu tema în lichidă, geminată sau nu, rezultată din diverse vechi radicale indo-europene ca *fr-n, *spr-n-, *dr-n, la care, după cum se vede, s-a ataşat infixul nazal -n, cu schimbarea timbrului vocalic al temei.

7.2.5.6.1. Verbe cu R. în lichida -ρ- + infixul nazal -ν- (αι > α, ε > α, ει > α, ε > υ):

φέρ-ν-ω	φέρ-θη-κ-α	φερ-μένος
σπέρ-ν-ω	σπάρ-θη-κ-α	σπαρ-μένος
σέρ-ν-ω	σύρ-θη-κ-α	συρ-μένος
δέρ-ν-ω	δάρ-θη-κ-α	δαρ-μένος
παίρ-ν-ω	πάρ-θη-κ-α	παρ-μένος
φθείρ-ω	ε-φθάρ-ην	ε-φθαρ-μένος

7.2.5.6.2. Verbe cu R. în lichida -λ- (ε > α):

επι-βάλλ-ω	επι-βλ-ή-θη-κ-α	επι-βε-βλ-η-μένος /επιβλ-η-θείς, -θείσα, -θέν
αν-αγγέλλ-ω	αν-αγγέλ-θη-κ-α	αν-αγγελ-μένος

Unele verbe cu finala radicalului în lichida -λ- sunt formate la prezent cu infixul nazal -ν-, care cade la aoristul pasiv şi la participiul perfect pasiv:

στέλ-ν-ω	στάλ-θη-κ-α	σταλ-μένος

7.2.6. PARTICULE, VERBE AUXILIARE

Aşa cum am văzut deja în capitolul dedicat categoriilor gramaticale ale verbului neogrec, unele moduri se construiesc cu ajutorul unor particule (uneori cu valoare de conjuncţii) plasate înaintea verbului respectiv.

7.2.6.1. Viitorul se construieşte cu particula **θα**, care provine din θέλω ίνα + conjunctivul, o mai veche modalitate de exprimare perifrastică a

viitorului. Această formă evoluează treptat, simplificându-se: θέλω να > θέλ' να > θε' να > θανά. În cele din urmă şi această formă s-a simplificat, ajungându-se la forma de astăzi - **θα**.

În general, particula **θα** este folosită în construirea viitorului durativ şi momentan. Ea poate preceda însă şi timpuri ale trecutului (imperfect, aorist, perfect, mai mult ca perfect - cu valoarea optativului potenţial), pentru a exprima eventualitatea, dorinţa, irealul etc.

a) "...θα δεχόμουν τις μεγαλύτερες προκλήσεις, θα έκανα τα μεγαλύτερα κατορθώματα, θα αψηφούσα κάθε κίνδυνο..." (K.15) (...aş primi cele mai mari provocări, aş face cele mai mari isprăvi şi aş ignora orice primejdie...)

b) "Ήξερε τι θα του ζητούσε..." (K.19) (Ştia ce i-ar fi cerut...)

c) Viitorul durativ (/θα + aorist) poate exprima şi el eventualitatea, posibilitatea/certitudinea relativă:

"Τώρα θα είσαστε κουρασμένοι." (K.44) (Acum [probabil] sunteţi osteniţi.)

"Όμως θα πεινάτε, θα διψάτε." (K.42) (Însă [poate] vă e foame, [poate] vă e sete/v-o fi foame.)

7.2.6.2. Conjunctivul este format cu ajutorul particulei (cu rol de conjuncţie) **να** sau al altor conjuncţii. Cea mai uzitată este particula **να** provenită din ινά > gr.v. ινά. Am văzut deja că formele conjunctivului durativ se traduc cu gerunziul în limba română, în cazul în care subiectul principalei nu este acelaşi cu el al propoziţiei secundare[1]:

"Τη νύχτα (...) ονειρεύτηκα μια παμπάλαιη ελιά να δακρύζει." (Sef.117) (Noaptea [...] am visat un măslin străvechi **lăcrimând**.)

Particula **να** poate fi precedată de articolul hotărât neutru singular **το**, fiind traductibil fie cu infinitivul, fie cu conjunctivul:

"Είναι και κάτι άλλο που με ενισχύει στο να πιστεύω τα όσα μας λέει." (K.28) (Mai este ceva ce mă întăreşte în a crede [/să cred] câte ne zice.)

Precedată de **σαν**, particula **να** urmată de timpuri trecute (imperfect, aorist, perfect, mai mult ca perfect) exprimă comparaţia ireală:

a) "...το φως τρεμοέπαιζε, σαν να σάρωνε μια ανάσα σκοταδιού, σαν παγωμένος αγέρας να είχε μπει στην αίθουσα." (K.20) (...lumina pâlpâia, *de parcă ar fi plutit* o boare de întuneric, *de parcă ar fi intrat* în sală un vânt îngheţat.)

---

[1] **να** poate apărea şi în propoziţii principale, interogative, precedând prezentul sau timpuri trecute. Vezi şi Babiniotis, G. op.cit., pp.93-98.

b) "...τυλιγμένος σε μαύρο μανδύα σαν να έσερνε πίσω του τη νύχτα..." K.21 (...înveşmântat într-o mantie neagră, *de parcă ar fi târât* noaptea în urmă-i.)

c) "...συνέχισε, σαν να μην είχε ακούσει τα λόγια του βασιλιά." (K.21) (...continuă, *de parcă* [ca şi cum] *n-ar fi auzit* cuvintele regelui.)

7.2.6.3. Conjunctivul recurge însă şi la alte particule şi conjuncţii, dintre care cele mai importante sunt **ας**, **όταν**, **αν** (**εάν**), exprimând îndemnul, concesia, dorinţa etc.

Particula **ας** provine din sincoparea formei de imperativ aorist II ά[φε]ς < αφίημι (a lăsa).

1. Ας ξεκουραστούμε. (Să ne odihnim.) 3. Ας[1] έκανε τι έκανε...
2. Ας καθίσει όσο θέλει. (Să stea cât vrea.) 4. Ας μην έκανε τι έκανε...

7.2.6.4. Conjuncţia **όταν**, provenită din vechiul όταν, la rândul său format din ότε (conjuncţia temporală) + αν, intră în formarea conjunctivului momentan cu nuanţă temporală (όταν έρθει).

7.2.6.5. Conjuncţiile **αν/εάν** < ει αν marchează o propoziţie condiţională. Ca particulă, intră în componenţa conjunctivului momentan (αν διαβάσει).

7.2.6.6. Negaţia verbului la indicativ este realizată cu ajutorul particulei δε(ν) (la indicativ)/μη(ν) la conjunctiv şi participiu.

a) Δεν *ήξερε* τι να κάνει. (Nu *ştia* ce să facă.)

b) "...γιατί ήθελε *να* μην *ξεχωρίζει*." (K.11) (...fiindcă voia *să* nu *se distingă*.)

c) "...είχε μάθει *να* μη *φοβάται*." (K.12) (...învăţase *să* nu *se teamă*.)

d) "...ευχόταν η ώρα αυτή *να* μην *είχε φτάσει* ποτέ." (K.19) (...îşi dorea *să* nu *fi venit* nicicând acest ceas.)

e) ...*να* μην *διαβάσω*, θα πει ότι αδιαφορώ. (...*să* nu *citesc* [= dacă nu citesc], va spune că sunt indiferent.)

f) "...μην *μαρασύρεσαι*, φίλε μου." (K.22) (...nu *te lăsa distras*, prietene.)

g) "...μην *ξέροντας* τι να πιστέψουν." (K.42) (...ne*ştiind* ce să creadă.)

---

[1] ας/να/θα (δείκτες) pot avea valori diferite în funcţie de timpul cu care se construiesc:

	(concesiv)		(potenţial)		(dubitativ)
ας:	παραχωρητικός	θα:	δυνητικός	να:	απορηματικός
	ας διάβαζε		θα διάβαζε		να διάβαζε
	ας διάβασε		θα διάβασε		να διάβασε
	ας έχει διαβάσει		θα έχει διαβάσει		να έχει διαβάσει
	ας είχε διαβάσει		θα είχε διαβάσει		να είχε διαβάσει

Ex.: "Η νύχτα να 'ταν που έκλεισε τα μάτια;" (Să fi fost noaptea care închise ochii?) (Sef.28). Vezi Babiniotis, G. op.cit., pp. 360-361.

7.2.6.7. Verbele auxiliare έχω şi είμαι

Verbele auxiliare **έχω** şi **είμαι** sunt folosite pentru a forma anumite timpuri perifrastice. La indicativ (diateza activă) folosesc verbul έχω mai multe timpuri. Aceste timpuri sunt perfectul, mai mult ca perfectul şi viitorul anterior. La conjunctiv (diateza activă), perfectul se formează perifrastic tot cu ajutorul verbului έχω. Verbul είμαι apare la diateza pasivă la aceleaşi moduri şi timpuri ca şi verbul έχω.

a) Flexiunea verbului έχω

	Indicativ			Conjunctiv
	Prezent	Aorist	Viitor	Durativ
I.sg.	έχω	είχα	θα έχω	να έχω
II.sg.	έχεις	είχες	θα έχεις	να έχεις
III.sg.	έχει	είχε	θα έχει	να έχει
I.pl.	έχουμε	είχαμε	θα έχουμε	να έχουμε
II.pl.	έχετε	είχατε	θα έχετε	να έχετε
III.pl.	έχουν	είχαν	θα έχουν	να έχουν

Imperativ: έχε (pers. II sg.)
έχετε (pers. II pl.)

Participiu: έχοντας

b) Flexiunea verbului είμαι

	Indicativ			Conjunctiv
	Prezent	Aorist	Viitor	Durativ
I.sg.	είμαι	ήμουν(α)	θα είμαι	να είμαι
II.sg.	είσαι	ήσουν(α)	θα είσαι	να είσαι
III.sg.	είναι	ήταν(ε)	θα είναι	να είναι
I.pl.	είμαστε	ήμαστε	θα είμαστε	να είμαστε
II.pl.	είστε	ήσαστε	θα είστε	να είστε
III.pl.	είναι	ήταν(ε)	θα είναι	να είναι

Participiu: όντας

7.2.6.8. a) Verbele γίνομαι, υπάρχω, χρηματίζω, στέκομαι, διορίζομαι, τελώ, διατελώ şi altele pot avea valoare copulativă, intrând în componenţa unor predicate nominale. Numele predicativ cerut de aceste verbe este întotdeauna în cazul nominativ:

Υπήρξε καλός άνθρωπος. (A fost un om bun.)
Χρημάτισε καθηγητής επί πενταετία. (A lucrat ca profesor cinci ani.)

b) Aceste verbe sunt folosite ca auxiliare doar la aorist, pentru a suplini formele celorlalte timpuri alte verbului είμαι sau doar cu sensul lui "a fi", fără valoare de auxiliar.

Tot cu sensul de "a fi" este folosit şi verbul στέκομαι (< στέκω), mai ales forma de aorist στάθηκε (pers.III, sg.):

Δεν στάθηκε δυνατόν να... (Nu a fost posibil să...)
Στάθηκε τυχερός. (A fost norocos.)

c) Unele verbe deponente tranzitive ca δέχομαι (a primi, a accepta) + compuşii săi şi σέβομαι (a respecta) folosesc ca verb auxiliar verbul γίνομαι (a deveni), în forma sa de aorist (έγινε), pentru a exprima aoristul pasiv.

Indicativ

Prezent A	Aorist A	Aorist P
(primesc)	(am primit)	(am fost primit)
δέχομαι	δέχθηκα	έγινα δεκτός, -ή, -ό
δέχεσαι	δέχθηκες	έγινες δεκτός, -ή, -ό
δέχεται	δέχθηκε	έγινε δεκτός, -ή, -ό
δεχόμαστε	δεχθήκαμε	γίναμε δεκτοί, -ές, -ά
δέχεστε	δεχθήκατε	γίνατε δεκτοί, -ές, -ά
δέχονται	δέχθηκαν	έγιναν δεκτοί, -ές, -ά
(respect)	(am respectat)	(am fost respectat)
σέβομαι	σεβάστηκα	έγινα σεβαστός, -ή, -ό
σέβεσαι	σεβάστηκες	έγινες σεβαστός, -ή, -ό
σέβεται	σεβάστηκε	έγινε σεβαστός, -ή, -ό
σεβόμαστε	σεβαστήκαμε	γίναμε σεβαστοί, -ές, -ά
σέβεστε	σεβαστήκατε	γίνατε σεβαστοί, -ές, -ά
σέβονται	σεβάστηκαν	έγιναν σεβαστοί, -ές, -ά

7.2.6.9. În unele fraze interogative forma de persoana a III-a singular **έχει** este folosită impersonal şi are sensul de "**a fi**", "a exista", "a se afla" şi chiar "a costa".

Εχει κάτι βιβλιοθήκες για να διαβάσουμε; (Există ceva biblioteci, ca să citim?)
Εχει εκκλησίες εκεί; (Acolo sunt biserici?)
Πόσο [του μηνός] έχουμε σήμερα; (În cât suntem astăzi?)
Πόσο έχει το αυτοκίνητο; (Cât costă maşina?)

7.2.6.10. Segmentul locuţiunilor verbale este bogat reprezentat în neogreacă de locuţiuni verbale propriu-zise (περιφραστικά ρήματα), care au

ca echivalent un verb cu acelaşi conţinut semantic, precum şi expresii verbale (care au ca nucleu semantic un verb), dar care nu au ca echivalent un verb[1].

Printre cele mai productive verbe se numără παίρνω (iau), δίνω (dau), βγάζω (scot), ρίχνω (arunc), κάνω (fac), θέτω (pun), λαμβάνω[2] (iau).

1. **βλέπω** το φως = γεννιέμαι
   βλέπω καλό = ευεργετούμαι
   βλέπω κάτι στον ύπνο = ονειρεύομαι

2. **βάζω** κατά μέρος = παραβλέπω
   βάζω ένα χεράκι = βοηθώ
   βάζω (κάποιον) πόστα = μαλώνω
   βάζω πλώρη = κατευθύνομαι
   βάζω αφτί = κρυφακούω
   βάζω σε πειρασμό = σκανδαλίζω, παρακινώ
   βάζω τάξη = τακτοποιώ
   βάζω σημάδι = σκοπεύω
   βάζω στεφάνι = παντρεύομαι
   βάζω στοίχημα = στοιχηματίζω
   βάζω σε σειρά = ταξινομώ

3. **παίρνω** μέρος = συμμετέχω
   παίρνω είδηση = αντιλαμβάνομαι
   παίρνω απόφαση = αποφασίζω

4. **πέφτω** στην παγίδα = παγιδεύομαι
   πέφτω στο κρεβάτι = αρρωσταίνω
   πέφτω χαμηλά = ξεπέφτω
   πέφτω έξω = λαθεύω
   την **πέφτω** = επιτίθεμαι

5. **πιάνω** τόπο = οφελώ
   πιάνω παιδί = συλλαμβάνω

[1] Unele gramatici socotesc drept "locuţiuni verbale" şi expresiile verbale (V. Kleris, H. şi Babiniotis, G., op.cit., pp.335-345).
[2] Idem.

7.2.7. PARADIGMA FLEXIONARĂ A UNOR VERBE

CONJUGAREA I

1. δένω

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
δέν-ω	έ-δεν-α	θα δέν-ω
δέν-εις	έ-δεν-ες	θα δέν-εις
δέν-ει	έ-δεν-ε	θα δέν-ει
δέν-ουμε/-ομε	δέν-αμε	θα δέν-ουμε/-ομε
δέν-ετε	δέν-ατε	θα δέν-ετε
δέν-ουν(ε)	έ-δεν-αν /δέν-αν(ε)	θα δέν-ουν(ε)

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να δέν-ω	-	δέν-οντας
να δέν-εις	δέν-ε	
να δέν-ει	-	
να δέν-ουμε/-ομε	-	
να δέν-ετε	δέν-ετε	
να δέν-ουν(ε)	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
δέσ-ει	έ-δεσ-α	έχω δέσ-ει	είχα δέσ-ει
	έ-δεσ-ες	έχεις -	είχες -
	έ-δεσ-ε	έχει -	είχε -
	δέσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	δέσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	έ-δεσ-αν /δέσ-αν(ε)	έχουν - /έχω δεμένο	είχαν - /είχα δεμένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα δέσ-ω	θα έχω δέσει
θα δέσ-εις	θα έχεις -
θα δέσ-ει	θα έχει -
θα δέσ-ουμε/-ομε	θα έχουμε -
θα δέσ-ετε	θα έχετε -
θα δέσ-ουν(ε)	θα έχουν -
	/θα έχω δεμένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να δέσ-ω	να έχω δέσ-ει	-
να δέσ-εις	να έχεις -	δέσ-ε
να δέσ-ει	να έχει -	-
να δέσ-ουμε/-ομε	να έχουμε -	-
να δέσ-ετε	να έχετε -	δέσ-(ε)τε
να δέσ-ουν(ε)	να έχουν -	-
	/να έχω δεμένω	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
δέν-ομαι	δεν-όμουν(α)	θα δέν-ομαι
δέν-εσαι	δεν-όσουν(α)	θα δέν-εσαι
δέν-εται	δεν-όταν(ε)	θα δέν-εται
δεν-όμαστε	δεν-όμασταν/-όμαστε	θα δεν-όμαστε
δέν-εστε/-όσαστε	δεν-όσασταν/-όσαστε	θα δέν-εστε
δέν-ονται	δέν-ονταν	θα δέν-ονται
	/δεν-όντανε/δεν-όντουσαν	

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να δέν-ομαι	-
να δέν-εσαι	-
να δέν-εται	-
να δεν-όμαστε	-
να δέν-εστε	(δέν-εστε)
να δέν-ονται	-

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV INDICATIV

Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
δεθ-εί	δέ-θη-κ-α	έχω δεθ-εί	είχα δεθ-εί
	δέθ-ηκες	έχεις -	είχες -
	δέθ-ηκε	έχει -	είχε -
	δεθ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	δεθ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	δέθ-ηκαν(ε)	έχουν -	είχαν -
		/είμαι δεμένος	/ήμουν δεμένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα δεθ-ώ	θα έχω δεθεί
θα δεθ-είς	θα έχεις -
θα δεθ-εί	θα έχει -
θα δεθ-ούμε	θα έχουμε -
θα δεθ-είτε	θα έχετε -
θα δεθ-ούν(ε)	θα έχουν -
	/θα είμαι δεμένος

CONJUNCTIV / IMPERATIV

Momentan	Perfect	Momentan
να δεθ-ώ	να έχω δεθ-εί	-
να δεθ-είς	να έχεις -	δέσ-ου
να δεθ-εί	να έχει -	-
να δεθ-ούμε	να έχουμε -	-
να δεθ-είτε	να έχετε -	δεθ-είτε
να δεθ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι δε-μένος	

PARTICIPIU Perfect: δε-μένος, -η, -ο

2. θάβω

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
θάβ-ω	έ-θαβ-α	θα θάβ-ω
θάβ-εις	έ-θαβ-ες	θα θάβ-εις
θάβ-ει	έ-θαβ-ε	θα θάβ-ει
θάβ-ουμε	θάβ-αμε	θα θάβ-ουμε
θάβ-ετε	θάβ-ατε	θα θάβ-ετε
θάβ-ουν	έ-θαβ-αν	θα θάβ-ουν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να θάβ-ω	-	θάβ-οντας
να θάβ-εις	θάβ-ε	
να θάβ-ει	-	
να θάβ-ουμε	-	
να θάβ-ετε	θάβ-ετε	
να θάβ-ουν	-	

b) Timpuri formate pe temă momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
θάψ-ει	έ-θαψ-α	έχω θάψ-ει	είχα θάψ-ει
	έ-θαψ-ες	έχεις -	είχες -
	έ-θαψ-ε	έχει -	είχε -
	θάψ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	θάψ-ατε	έχετε -	είχατε -
	έ-θαψ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω θαμμένο	/είχα θαμμένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα θάψ-ω	θα έχω θάψ-ει
θα θάψ-εις	θα έχεις -
θα θάψ-ει	θα έχει -
θα θάψ-ουμε	θα έχουμε -
θα θάψ-ετε	θα έχετε -
θα θάψ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω θαμμένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να θάψ-ω	να έχω θάψ-ει	-
να θάψ-εις	να έχεις -	θάψ-ε
να θάψ-ει	να έχει -	-
να θάψ-ουμε	να έχουμε -	-
να θάψ-ετε	να έχετε -	θάψ-τε
να θάψ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω θαμμένο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
θάβ-ομαι	θαβ-όμουν	θα θάβ-ομαι
θάβ-εσαι	θαβ-όσουν	θα θάβ-εσαι
θάβ-εται	θαβ-όταν	θα θάβ-εται
θαβ-όμαστε	θαβ-όμαστε/-αν	θα θαβ-όμαστε
θάβ-εστε	θαβ-όσαστε/-αν	θα θάβ-εστε
θάβ-ονται	θάβ-ονταν	θα θάβ-ονται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να θάβ-ομαι	-
να θάβ-εσαι	-
να θάβ-εται	-
να θαβ-όμαστε	-
να θάβ-εστε	(θάβ-εστε)
να θάβ-ονται	-

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
θαφτ-εί	θάφτ-ηκα	έχω θαφτ-εί	είχα θαφτεί
/ταφ-εί	/τάφ-ηκα	έχεις -	είχες -
	θάφτ-ηκες	έχει -	είχε -
	θάφτ-ηκε	έχουμε -	είχαμε -
	θαφτ-ήκαμε	έχετε -	είχατε -
	θαφτ-ήκατε	έχουν -	είχαν -
	θάφτ-ηκαν	/είμαι θαμμένος	/ήμουν θαμμένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα θαφτ-ώ/θα ταφ-ώ	θα έχω θαφτ-εί / θα έχω ταφ-εί
θα θαφτ-είς	θα έχεις -
θα θαφτ-εί	θα έχει -
θα θαφτ-ούμε	θα έχουμε -
θα θαφτ-είτε	θα έχετε -
θα θαφτ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι (τε-)θαμμένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να θαφτ-ώ	να έχω θαφτ-εί/ταφ-εί	-
να θαφτ-είς	να έχεις -	θάψ-ου
να θαφτε-εί	να έχει -	-
να θαφτ-ούμε	να έχουμε -	-
να θαφτ-είτε	να έχετε -	θαφτ-είτε
να θαφτ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι θαμμένος	

PARTICIPIUL Perfect: θαμμένος, -η, -ο

3. διαλέγω

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) <u>Timpuri formate pe tema durativului</u>

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
διαλέγ-ω	διάλεγ-α	θα διαλέγ-ω
διαλέγ-εις	διάλεγ-ες	θα διαλέγ-εις
διαλέγ-ει	διάλεγ-ε	θα διαλέγ-ει
διαλέγ-ουμε	διαλέγ-αμε	θα διαλέγ-ουμε
διαλέγ-ετε	διαλέγ-ατε	θα διαλέγ-ετε
διαλέγ-ουν	διάλεγ-αν	θα διαλέγ-ουν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να διαλέγ-ω	-	διαλέγ-οντας
να διαλέγ-εις	διάλεγ-ε	
να διαλέγ-ει	-	
να διαλέγ-ουμε	-	
να διαλέγ-ετε	διαλέγ-ετε	
να διαλέγ-ουν	-	

b) <u>Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)</u>

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
διαλέξ-ει	διάλεξ-α	έχω διαλέξ-ει	είχα διαλέξ-ει
	διάλεξ-ες	έχεις -	είχες -
	διάλεξ-ε	έχει -	είχε -
	διαλέξ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	διαλέξ-ατε	έχετε -	είχατε -
	διάλεξ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω διαλεγ-μένο	/είχα διαλεγ-μένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα διαλέξ-ω	θα έχω διαλέξ-ει
θα διαλέξ-εις	θα έχεις -
θα διαλέξ-ει	θα έχει -
θα διαλέξ-ουμε	θα έχουμε -
θα διαλέξ-ετε	θα έχετε -
θα διαλέξ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω διαλεγ-μένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να διαλέξ-ω	να έχω διαλέξ-ει	-
να διαλέξ-εις	να έχεις -	διάλεξ-ε
να διαλέξ-ει	να έχει -	-
να διαλέξ-ουμε	να έχουμε -	-
να διαλέξ-ετε	να έχετε -	διαλέξ-(ε)τε
να διαλέξ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω διαλεγ-μένο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
διαλέγ-ομαι	διαλεγ-όμουν	θα διαλέγ-ομαι
διαλέγ-εσαι	διαλεγ-όσουν	θα διαλέγ-εσαι
διαλέγ-εται	διαλεγ-όταν	θα διαλέγ-εται
διαλεγ-όμαστε	διαλεγ-όμαστε	θα διαλεγ-όμαστε
διαλέγ-εστε	διαλεγ-όσαστε	θα διαλέγ-εστε
διαλέγ-ονται	διαλέγ-ονταν	θα διαλέγ-ονται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να διαλέγ-ομαι	-
να διαλέγ-εσαι	-
να διαλέγ-εται	-
να διαλεγ-όμαστε	-
να διαλέγ-εστε	(διαλέγ-εστε)
να διαλέγ-ονται	-

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
διαλεχτ-εί	διαλέχτ-ηκα	έχω διαλεχτ-εί	είχα διαλεχτ-εί
	διαλέχτ-ηκες	έχεις -	είχες -
	διαλέχτ-ηκε	έχει -	είχε -
	διαλεχτ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	διαλεχτ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	διαλέχτ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι διαλεγ-μένος	/ήμουν διαλεγ-μένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα διαλεχτ-ώ	θα έχω διαλεχτ-εί
θα διαλεχτ-είς	θα έχεις -
θα διαλεχτ-εί	θα έχει -
θα διαλεχτ-ούμε	θα έχουμε -
θα διαλεχτ-είτε	θα έχετε -
θα διαλεχτ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι διαλεγ-μένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να διαλεχτ-ώ	να έχω διαλεχτ-εί	-
να διαλεχτ-είς	να έχεις -	διαλέξ-ου
να διαλεχτ-εί	να έχει -	-
να διαλεχτ-ούμε	να έχουμε -	-
να διαλεχτ-είτε	να έχετε -	διαλεχτ-είτε
να διαλεχτ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι διαλεγ-μένος	

PARTICIPIU Perfect: διαλεγ-μένος, -η, -ο

4. βαπτίζω

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
βαπτίζ-ω	βάπτιζ-α	θα βαπτίζ-ω
βαπτίζ-εις	βάπτιζ-ες	θα βαπτίζ-εις
βαπτίζ-ει	βάπτιζ-ε	θα βαπτίζ-ει
βαπτίζ-ουμε	βαπτίζ-αμε	θα βαπτίζ-ουμε
βαπτίζ-ετε	βαπτίζ-ατε	θα βαπτίζ-ετε
βαπτίζ-ουν	βάπτιζ-αν	θα βαπτίζ-ουν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να βαπτίζ-ω	-	βαπτίζ-οντας
να βαπτίζ-εις	βάπτιζ-ε	
να βαπτίζ-ει	-	
να βαπτίζ-ουμε	-	
να βαπτίζ-ετε	βαπτίζ-ετε	
να βαπτίζ-ουν	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
βαπτίσ-ει	βάπτισ-α	έχω βαπτίσ-ει	είχα βαπτίσ-ει
	βάπτισ-ες	έχεις -	είχες -
	βάπτισ-ε	έχει -	είχε -
	βαπτίσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	βαπτίσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	βάπτισ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω βαπτισ-μένο	/είχα βαπτισμένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα βαπτίσ-ω	θα έχω βαπτίσ-ει
θα βαπτίσ-εις	θα έχεις -
θα βαπτίσ-ει	θα έχει -
θα βαπτίσ-ουμε	θα έχουμε -
θα βαπτίσ-ετε	θα έχετε -
θα βαπτίσ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω βαπτισμένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να βαπτίσ-ω	να έχω βαπτίσ-ει	-
να βαπτίσ-εις	να έχεις -	βάπτισ-ε
να βαπτίσ-ει	να έχει -	-
να βαπτίσ-ουμε	να έχουμε -	-
να βαπτίσ-ετε	να έχετε -	βαπτίσ-(ε)τε
να βαπτίσ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω βαπτισ-μένο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
βαπτίζ-ομαι	βαπτιζ-όμουν	θα βαπτίζ-ομαι
βαπτίζ-εσαι	βαπτιζ-όσουν	θα βαπτίζ-εσαι
βαπτίζ-εται	βαπτιζ-όταν	θα βαπτίζ-εται
βαπτιζ-όμαστε	βαπτιζ-όμαστε	θα βαπτιζ-όμαστε
βαπτίζ-εστε	βαπτιζ-όσαστε	θα βαπτίζ-εστε
βαπτίζ-ονται	βαπτίζ-ονταν	θα βαπτίζ-ονται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να βαπτίζ-ομαι	-
να βαπτίζ-εσαι	-
να βαπτίζ-εται	-
να βαπτιζ-όμαστε	-
να βαπτίζ-εστε	βαπτίζ-εστε
να βαπτίζ-ονται	-

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
βαπτιστ-εί	βαπτίστ-ηκα	έχω βαπτιστ-εί	είχα βαπτιστ-εί
	βαπτίστ-ηκες	έχεις -	είχες -
	βαπτίστ-ηκε	έχει -	είχε -
	βαπτιστ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	βαπτιστ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	βαπτίστ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι φαπτισ-μένος	/ήμουν βαπτισ-μένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα βαπτιστ-ώ	θα έχω βαπτιστ-εί
θα βαπτιστ-είς	θα έχεις -
θα βαπτιστ-εί	θα έχει -
θα βαπτιστ-ούμε	θα έχουμε -
θα βαπτιστ-είτε	θα έχετε -
θα βαπτιστ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι βαπτισ-μένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να βαπτιστ-ώ	να έχω βαπτιστ-εί	-
να βαπτιστ-είς	να έχεις -	βαπτίσ-ου
να βαπτιστ-εί	να έχει -	-
να βαπτιστ-ούμε	να έχουμε -	-
να βαπτιστ-είτε	να έχετε -	βαπτιστ-είτε
να βαπτιστ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι βαπτισ-μένος	

PARTICIPIU Perfect: βαπτισμένος, -η, -ο

5. κρίνω

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κρίν-ω	έ-κριν-α	θα κρίν-ω
κρίν-εις	έ-κριν-ες	θα κρίν-εις
κρίν-ει	έ-κριν-ε	θα κρίν-ει
κρίν-ουμε	κρίν-αμε	θα κρίν-ουμε
κρίν-ετε	κρίν-ατε	θα κρίν-ετε
κρίν-ουν	έ-κριν-αν	θα κρίν-ουν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να κρίν-ω	-	κρίν-οντας
να κρίν-εις	κρίν-ε	
να κρίν-ει	-	
να κρίν-ουμε	-	
να κρίν-ετε	κρίν-ετε	
να κρίν-ουν	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κρίν-ει	έ-κριν-α	έχω κρίν-ει	είχα κρίν-ει
	έ-κριν-ες	έχεις -	είχες -
	έ-κριν-ε	έχει -	είχε -
	κρίν-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	κρίν-ατε	έχετε -	είχατε -
	έ-κριν-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω κριμένο	/είχα κριμένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κρίν-ω	θα έχω κρίν-ει
θα κρίν-εις	θα έχεις -
θα κρίν-ει	θα έχει -
θα κρίν-ουμε	θα έχουμε -
θα κρίν-ετε	θα έχετε -
θα κρίν-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω κριμένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κρίν-ω	να έχω κρίν-ει	-
να κρίν-εις	να έχεις -	κρίν-ε
να κρίν-ει	να έχει -	-
να κρίν-ουμε	να έχουμε -	-
να κρίν-ετε	να έχετε -	κρίν-ετε
να κρίν-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω κριμένο	

A. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κρίν-ομαι	κριν-όμουν	θα κρίν-ομαι
κρίν-εσαι	κριν-όσουν	θα κρίν-εσαι
κρίν-εται	κριν-όταν	θα κρίν-εται
κριν-όμαστε	κριν-όμαστε	θα κριν-όμαστε
κρίν-εστε	κριν-όσαστε	θα κρίν-εστε
κρίν-ονται	κρίν-ονταν	θα κρίν-ονται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να κρίν-ομαι	-
να κρίν-εσαι	-
να κρίν-εται	-
να κριν-όμαστε	-
να κρίν-εστε	(κρίν-εστε)
να κρίν-ονται	-

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κριθ-εί	κρίθ-ηκα	έχω κριθ-εί	είχα κριθ-εί
	κρίθ-ηκες	έχεις -	είχες -
	κρίθ-ηκε	έχει -	είχε -
	κριθ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	κριθ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	κρίθ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι κριμένος	/ήμουν κριμένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κριθ-ώ	θα έχω κριθ-εί
θα κριθ-είς	θα έχεις -
θα κριθ-εί	θα έχει -
θα κριθ-ούμε	θα έχουμε -
θα κριθ-είτε	θα έχετε -
θα κριθ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι κριμένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κριθ-ώ	να έχω κριθ-εί	-
να κριθ-είς	να έχεις -	-
να κριθ-εί	να έχει -	-
να κριθ-ούμε	να έχουμε -	-
να κριθ-είτε	να έχετε -	κριθ-είτε
να κριθ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι κριμένος	

PARTICIPIU Perfect: κριμένος, -η, -ο

CONJUGAREA A II-A

1. κτυπώ

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κτυπ-ώ	κτυπ-ούσα/κτύπ-αγα	θα κτυπ-ώ
κτυπ-άς	κτυπ-ούσες/κτύπ-αγες	θα κτυπ-άς
κτυπ-ά /-άει	κτυπ-ούσε/κτύπ-αγε	θα κτυπ-ά
κτυπ-άμε /-ούμε	κτυπ-ούσαμε/κτυπ-άγαμε	θα κτυπ-άμε
κτυπ-άτε	κτυπ-ούσατε/κτυπ-άγατε	θα κτυπ-άτε
κτυπ-άν(ε)/-ούν	κτυπ-ούσαν/κτύπ-αγαν /κτυπ-άγανε	θα κτυπ-ούν

CONJUNCTIV Prezent (Durativ)	IMPERATIV Durativ	PARTICIPIU Durativ
να κτυπ-ώ	-	κτυπ-ώντας
να κτυπ-άς	κτύπ-α	
να κτυπ-ά	-	
να κτυπ-άμε	-	
να κτυπ-άτε	κτυπ-άτε	
να κτυπ-ούν	-	

b) Timpuri formate pe temă momentanului (de aorist)

INFINITIV Aorist	INDICATIV Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κτυπήσ-ει	κτύπησ-α	έχω κτυπήσ-ει	είχα κτυπήσ-ει
	κτύπησ-ες	έχεις -	είχες -
	κτύπησ-ε	έχει -	είχε -
	κτυπήσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	κτυπήσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	κτύπησ-αν	έχουν - /έχω κτυπ-ημένο	είχαν - /είχα κτυπ-ημένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κτυπήσ-ω	θα έχω κτυπήσ-ει
θα κτυπήσ-εις	θα έχεις -
θα κτυπήσ-ει	θα έχει -
θα κτυπήσ-ουμε	θα έχουμε -
θα κτυπήσ-ετε	θα έχετε -
θα κτυπήσ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω κτυπη-μένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κτυπήσ-ω	να έχω κτυπήσ-ει	-
να κτυπήσ-εις	να έχεις -	κτύπησ-ε
να κτυπήσ-ει	να έχει -	-
να κτυπήσ-ουμε	να έχουμε -	-
να κτυπήσ-ετε	να έχετε -	κτυπήσ-(ε)τε
να κτυπήσ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω κτυπη-μένο	-

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κτυπ-ιέμαι	κτυπ-ιόμουν	θα κτυπ-ιέμαι
κτυπ-ιέσαι	κτυπ-ιόσουν	θα κτυπ-ιέσαι
κτυπ-ιέται	κτυπ-ιόταν	θα κτυπ-ιέται
κτυπ-ιόμαστε	κτυπ-ιόμασταν	θα κτυπ-ιόμαστε
κτυπ-ιέστε	κτυπ-ιόσασταν	θα κτυπ-ιέστε
κτυπ-ιούνται	κτυπ-ιόνταν(ε)	θα κτυπ-ιούνται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να κτυπ-ιέμαι	-
να κτυπ-ιέσαι	
να κτυπ-ιέται	
να κτυπ-ιόμαστε	
να κτυπ-ιέστε	
να κτυπ-ιούνται	

b) Timpuri formate pe tema momentanului
(de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κτυπηθ-εί	κτυπήθ-ηκα	έχω κτυπηθ-εί	είχα κτυπηθ-εί
	κτυπήθ-ηκες	έχεις -	είχες -
	κτυπήθ-ηκε	έχει -	είχε -
	κτυπηθ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	κτυπηθ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	κτυπήθ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι κτυπη-μένος	/ήμουν κτυπη-μένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κτυπηθ-ώ	θα έχω κτυπηθ-εί
θα κτυπηθ-είς	θα έχεις -
θα κτυπηθ-εί	θα έχει -
θα κτυπηθ-ούμε	θα έχουμε -
θα κτυπηθ-είτε	θα έχετε -
θα κτυπηθ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι κτυπη-μένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κτυπηθ-ώ	να έχω κτυπηθ-εί	-
να κτυπηθ-είς	να έχεις -	κτυπήσ-ου
να κτυπηθ-εί	να έχει -	-
να κτυπηθ-ούμε	να έχουμε -	-
να κτυπηθ-είτε	να έχετε -	κτυπηθ-είτε
να κτυπηθ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι κτυπη-μένος	

PARTICIPIU Perfect: κτυπη-μένος, -η, -ο

2. ζητώ

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
ζητ-ώ	ζητ-ούσα	θα ζητ-ώ
ζητ-άς/-είς	ζητ-ούσες	θα ζητ-άς
ζητ-ά/-εί	ζητ-ούσε	θα ζητ-ά
ζητ-άμε/-ούμε	ζητ-ούσαμε	θα ζητ-άμε
ζητ-άτε/-είτε	ζητ-ούσατε	θα ζητ-άτε
ζητ-ούν/-άν(ε)	ζητ-ούσαν(ε)	θα ζητ-ούν

CONJUNCTIV Prezent (Durativ)	IMPERATIV Durativ	PARTICIPIU Durativ
να ζητ-ώ	-	ζητ-ώντας
να ζητ-άς	ζήτ-α	
να ζητ-ά	-	
να ζητ-άμε	-	
να ζητ-άτε	ζητά-τε	
να ζητ-ούν	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV Aorist	INDICATIV Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
ζητήσ-ει	ζήτησ-α	έχω ζητήσ-ει	είχα ζητήσ-ει
	ζήτησ-ες	έχεις -	είχες -
	ζήτησ-ε	έχει -	είχε -
	ζητήσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	ζητήσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	ζήτησ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω ζητη-μένο	/είχα ζητη-μένο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα ζητήσ-ω	θα έχω ζητήσ-ει
θα ζητήσ-εις	θα έχεις -
θα ζητήσ-ει	θα έχει -
θα ζητήσ-ουμε	θα έχουμε -
θα ζητήσ-ετε	θα έχετε -
θα ζητήσουν	θα έχουν -
	/θα έχω ζητη-μένο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να ζητήσ-ω	να έχω ζητήσ-ει	-
να ζητήσ-εις	να έχεις -	ζήτησ-ε
να ζητήσ-ει	να έχει -	-
να ζητήσ-ουμε	να έχουμε -	-
να ζητήσ-ετε	να έχετε -	ζητήσ-(ε)τε
να ζητήσ-ουν	να έχουν -	
	/να έχω ζητη-μένο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
ζητ-ούμαι	ζητ-ούμουν(α)	θα ζητ-ούμαι
ζητ-είσαι	ζητ-ούσουν(α)	θα ζητ-είσαι
ζητ-είται	ζητ-ούνταν(ε)	θα ζητ-είται
ζητ-ούμαστε	ζητ-ούμαστε	θα ζητ-ούμαστε
ζητ-είστε	ζητ-ούσαστε	θα ζητ-είστε
ζητ-ούνται	ζητ-ούνταν	θα ζητ-ούνται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να ζητ-ούμαι	-
να ζητ-είσαι	
να ζητ-είται	
να ζητ-ούμαστε	
να ζητ-είστε	
να ζητ-ούνται	

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
ζητηθ-εί	ζητήθ-ηκα	έχω ζητηθ-εί	είχα ζητηθ-εί
	ζητήθ-ηκες	έχεις -	είχες -
	ζητήθ-ηκε	έχει -	είχε -
	ζητηθ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	ζητηθ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	ζητήθ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι ζητη-μένος	/ήμουν ζητη-μένος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα ζητηθ-ώ	θα έχω ζητηθ-εί
θα ζητηθ-είς	θα έχεις -
θα ζητηθ-εί	θα έχει -
θα ζητηθ-ούμε	θα έχουμε -
θα ζητηθ-είτε	θα έχετε -
θα ζητηθ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι ζητη-μένος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να ζητηθ-ώ	να έχω ζητηθ-εί	-
να ζητηθ-είς	να έχεις -	ζητήσ-ου
να ζητηθ-εί	να έχει -	-
να ζητηθ-ούμε	να έχουμε -	-
να ζητηθ-είτε	να έχετε -	ζητηθ-είτε
να ζητηθ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι ζητη-μένος	

PARTICIPIU Perfect: ζητη-μένος

3. κινώ

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κιν-ώ	κιν-ούσα	θα κιν-ώ
κιν-είς	κιν-ούσες	θα κιν-είς
κιν-εί	κιν-ούσε	θα κιν-εί
κιν-ούμε	κιν-ούσαμε	θα κιν-ούμε
κιν-είτε	κιν-ούσατε	θα κιν-είτε
κιν-ούν(ε)	κιν-ούσαν(ε)	θα κιν-ούν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να κιν-ώ	-	κιν-ώντας
να κιν-είς	κίν-α	
να κιν-εί	-	
να κιν-ούμε	-	
να κιν-είτε	κιν-άτε	
να κιν-ούν	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κινήσ-ει	κίνησ-α	έχω κινήσ-ει	είχα κινήσ-ει
	κίνησ-ες	έχεις -	είχες -
	κίνησ-ε	έχει -	είχε -
	κινήσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	κινήσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	κίνησ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω κινού-μενο	/είχα κινού-μενο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κινήσ-ω	θα έχω κινήσ-ει
θα κινήσ-εις	θα έχεις -
θα κινήσ-ει	θα έχει -
θα κινήσ-ουμε	θα έχουμε -
θα κινήσ-ετε	θα έχετε -
θα κινήσ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω κινού-μενο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κινήσ-ω	να έχω κινήσ-ει	-
να κινήσ-εις	να έχεις -	κίνησ-ε
να κινήσ-ει	να έχει -	-
να κινήσ-ουμε	να έχουμε -	-
να κινήσ-ετε	να έχετε -	κινήσ-τε
να κινήσ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω κινού-μενο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κιν-ούμαι	κιν-ούμουν	θα κιν-ούμαι
κιν-είσαι	κιν-ούσουν	θα κιν-είσαι
κιν-είται	κιν-ούνταν	θα κιν-είται
κιν-ούμαστε	κιν-ούμασταν	θα κιν-ούμαστε
κιν-είστε	κιν-ούσασταν	θα κιν-είστε
κιν-ούνται	κιν-ούνταν	θα κιν-ούνται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να κιν-ούμαι	-
να κιν-είσαι	-
να κιν-είται	-
να κιν-ούμαστε	-
να κιν-είστε	(κιν-είστε)
να κιν-ούνται	-

3. κινώ

A. DIATEZA ACTIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κιν-ώ	κιν-ούσα	θα κιν-ώ
κιν-είς	κιν-ούσες	θα κιν-είς
κιν-εί	κιν-ούσε	θα κιν-εί
κιν-ούμε	κιν-ούσαμε	θα κιν-ούμε
κιν-είτε	κιν-ούσατε	θα κιν-είτε
κιν-ούν(ε)	κιν-ούσαν(ε)	θα κιν-ούν

CONJUNCTIV	IMPERATIV	PARTICIPIU
Prezent (Durativ)	Durativ	Durativ
να κιν-ώ	-	κιν-ώντας
να κιν-είς	κίν-α	
να κιν-εί	-	
να κιν-ούμε	-	
να κιν-είτε	κιν-άτε	
να κιν-ούν	-	

b) Timpuri formate pe tema momentanului (de aorist)

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κινήσ-ει	κίνησ-α	έχω κινήσ-ει	είχα κινήσ-ει
	κίνησ-ες	έχεις -	είχες -
	κίνησ-ε	έχει -	είχε -
	κινήσ-αμε	έχουμε -	είχαμε -
	κινήσ-ατε	έχετε -	είχατε -
	κίνησ-αν	έχουν -	είχαν -
		/έχω κινού-μενο	/είχα κινού-μενο

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κινήσ-ω	θα έχω κινήσ-ει
θα κινήσ-εις	θα έχεις -
θα κινήσ-ει	θα έχει -
θα κινήσ-ουμε	θα έχουμε -
θα κινήσ-ετε	θα έχετε -
θα κινήσ-ουν	θα έχουν -
	/θα έχω κινού-μενο

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κινήσ-ω	να έχω κινήσ-ει	-
να κινήσ-εις	να έχεις -	κίνησ-ε
να κινήσ-ει	να έχει -	-
να κινήσ-ουμε	να έχουμε -	-
να κινήσ-ετε	να έχετε -	κινήσ-τε
να κινήσ-ουν	να έχουν -	-
	/να έχω κινού-μενο	

B. DIATEZA PASIVĂ

a) Timpuri formate pe tema durativului

INDICATIV		
Prezent	Imperfect	Viitor durativ
κιν-ούμαι	κιν-ούμουν	θα κιν-ούμαι
κιν-είσαι	κιν-ούσουν	θα κιν-είσαι
κιν-είται	κιν-ούνταν	θα κιν-είται
κιν-ούμαστε	κιν-ούμασταν	θα κιν-ούμαστε
κιν-είστε	κιν-ούσασταν	θα κιν-είστε
κιν-ούνται	κιν-ούνταν	θα κιν-ούνται

CONJUNCTIV	IMPERATIV
Prezent (Durativ)	Durativ
να κιν-ούμαι	-
να κιν-είσαι	-
να κιν-είται	-
να κιν-ούμαστε	-
να κιν-είστε	(κιν-είστε)
να κιν-ούνται	-

b) <u>Timpuri formate pe tema momentanului</u>
<u>(de aorist)</u>

INFINITIV	INDICATIV		
Aorist	Aorist	Perfect	Mai mult ca perfect
κινηθ-εί	κινήθ-ηκα	έχω κινηθ-εί	είχα κινηθ-εί
	κινήθ-ηκες	έχεις -	είχες -
	κινήθ-ηκε	έχει -	είχε -
	κινηθ-ήκαμε	έχουμε -	είχαμε -
	κινηθ-ήκατε	έχετε -	είχατε -
	κινήθ-ηκαν	έχουν -	είχαν -
		/είμαι κινού-μενος	/ήμουν κινού-μενος

Viitor momentan	Viitor anterior
θα κινηθ-ώ	θα έχω κινηθ-εί
θα κινηθ-είς	θα έχεις -
θα κινηθ-εί	θα έχει -
θα κινηθ-ούμε	θα έχουμε -
θα κινηθ-είτε	θα έχετε -
θα κινηθ-ούν	θα έχουν -
	/θα είμαι κινού-μενος

CONJUNCTIV		IMPERATIV
Momentan	Perfect	Momentan
να κινηθ-ώ	να έχω κινηθ-εί	-
να κινηθ-είς	να έχεις -	κινήσ-ου
να κινηθ-εί	να έχει -	-
να κινηθ-ούμε	να έχουμε -	-
να κινηθ-είτε	να έχετε -	κινηθ-είτε
να κινηθ-ούν	να έχουν -	-
	/να είμαι κινού-μενος	

PARTICIPIU Perfect: κινού-μενος, -η, -ο
κινηθείς, κινηθείσα, κινηθέν

7.2.8. VERBE ANOMALE

DIATEZA ACTIVĂ INDICATIV PREZENT	AORIST	DIATEZA PASIVĂ INDICATIV AORIST MP	PARTICIPIU PERFECT
αγγέλλω	άγγειλα	αγγέλθηκα	αγγελμένος
άγω	ήγαγα	άχθηκα	αγμένος
ανεβαίνω	-	ανέβηκα	ανεβασμένος
αντέχω	άντεξα	-	-
απέχω	απείχα	-	-
αυξάνω	αύξησα	αυξήθηκα	αυξημένος
αφήνω	άφησα	αφέθηκα	αφημένος
βάζω	έβαλα	βάλθηκα	βαλμένος
βάλλω	έβαλα	βλήθηκα	(βε)βλημένος
βαρύνω	βάρυνα	βαρύνθηκα	(βε)βαρυμένος
βαστώ	βάσταξα	-	-
βγάζω	έβγαλα	βγάλθηκα	βγαλμένος
βγαίνω	-	βγήκα	βγαλμένος
βλέπω	είδα	ειδώθηκα	ιδωμένος
(προ-)βλέπω	προ-έβλεψα	προ-βλέφθηκα	-
βρίσκω	βρήκα	βρέθηκα	-
γίνομαι	-	έγινα/γίνηκα	γινωμένος
γδέρνω	έγραδα	γδάρθηκα	γδαρμένος
γέρνω	έγειρα	-	γερμένος
γυρνώ	γύρισα	(γυρίστηκα)	γυρισμένος
δεικνύω	έδειξα	δείχτηκα	(ανα-) δειγμένος (απο-)δε-δειγμένος
δέρνω	έδειρα	δάρθηκα	δαρμένος
διαβαίνω	-	διάβηκα	-
διαρρηγνύω	διέρρηξα	διαρρήχθηκα	διαρρημένος
διδάσκω	δίδαξα	διδάχτηκα	διδαγμένος
δίδω	έδωσα	δόθηκα	(δε-)δομένος
δίνω	έδωσα	δόθηκα	δοσμένος
διψώ	δίψασα	-	διψασμένος
εγκαθιστώ (εγκατασταίνω)	εγκατέστησα	εγκαταστάθηκα	εγκατεστημένος
εκπλήσσω	εξέπληξα	εξεπλάγην	-
εκτίω	εξέτισα	εκτίστηκα	-
έρχομαι	ήλθα/ήρθα	-	-
εύχομαι	-	ευχήθηκα	-

εφευρίσκω	εφεύρα/εφηύρα	εφευρέθηκα	εφευρε(/-η)μένος
έχω	είχα	-	-
θέλω	θέλησα/ήθελα	-	ηθελημένος
θέτω	έθεσα	τέθηκα	(προσ-)θέμενος (δια-)τε-θειμένος
καθιστώ	κατέστησα	(αντι-)καταστάθηκα	κατεστημένος
κάθομαι	κάθισα (έκατσα)	-	καθισμένος
καίω	έκαψα	κάηκα	καμένος
καλώ	κάλεσα	καλέστηκα/κλήθηκα	καλεσμένος (προσ-)κε-κλημένος
κάνω	έκανα/έκαμα	-	καμωμένος
καταλαβαίνω	κατάλαβα	-	-
κατάσχω	κατέσχεσα	κατασχέθηκα	κατ-εσχημένος
κερνώ	κέρασα	κεράστηκα	κερασμένος
κλαίω	έκλαψα	κλαύτηκα	κλαμένος
κλέβω	έκλεψα	κλάπηκα/κλέφτηκα	κλεμμένος
λαμβάνω /λαβαίνω	έλαβα	λήφθηκα	(αν-)ειλημένος
λέγω	είπα	ειπώθηκα/λέχθηκα	ειπωμένος
(επί-)λέγω	επέλεξα	επι-λέχθηκα	επι-λεγμένος
μαθαίνω	έμαθα	μαθεύτηκα	μαθημένος
μεθάω (-ώ)	μέθυσα	-	μεθυσμένος
μειγνύω	έμειξα	μείχθηκα	(με-)μειγμένος
μένω	έμεινα	-	-
μετέχω	μετείχα	(να μετάσχω -Conj. momentan)	-
μπαίνω	-	μπήκα (Conj. mom μπω)	μπασμένος
μπορώ	μπόρεσα	-	-
ξέρω	ήξερα	-	-
ξεχνώ	ξέχασα	ξεχάστηκα	ξεχασμένος
παίρνω	πήρα	πάρθηκα	παρμένος
παρέχω	παρείχα	παρα-σχέθηκα	-
παριστώ/-άνω	παρέστησα	παραστάθηκα	παραστημένος
περνώ	πέρασα	περάστηκα	περασμένος
πετυχαίνω	πέτυχα	-	πετυχημένος
πετώ	πέταξα	πετάχτηκα	πεταγμένος
πέφτω	έπεσα	-	πεσμένος
πηγαίνω/πάω	πήγα	-	-
πίνω	ήπια	πιώθηκα	πιωμένος

πλένω	έπλυνα	πλύθηκα	πλυμένος
πλέω	έπλευσα	-	-
πλήττω	έπληξα	πλήχθηκα/πλήγηκα	(πε-)πληγμένος
(εμ-)πνέω	εν-έ-πνευσα	-	εμ-πνευσμένος
πονώ	πόνεσα	-	πονεμένος
(κατα-)ρέω	κατ-έρρευσα	-	-
σέβομαι	-	σεβάστηκα	-
σπείρω/σπέρνω	έσπειρα	σπάρθηκα	σπαρμένος
στέλλω/στέλνω	έστειλα	στάλθηκα	σταλμένος
στενοχωρώ	στενοχώρεσα	στενοχωρέ(-ή)θηκα	στενοχωρε(η)μένος
στρέφω	έστρεψα	στράφηκα	στραμμένος
συγχωρώ	συγχώρεσα	συγχωρέθηκα	συγχωρεμένος
συμβαίνει	-	συνέβη(-κα)	-
συνιστώ	συνέστησα	συστάθηκα	συστημένος
/συστήνω		/συστήθηκα	
σφάλλω/-ομαι	έσφαλα	-	εσφαλμένος
τείνω	έτεινα	τάθηκα	τε-ταμένος
τελώ	τέλεσα	τελέστηκα	(τε-)τελεσμένος
τίθεμαι	-	τέθηκα	τε-θειμένος
τραβώ	τράβηξα	τραβήχτηκα	τραβηγμένος
τρέφω	έθρεψα	τράφηκα	θρεμμένος
τρώω/τρώγω	έφαγα	φαγώθηκα	φαγωμένος
(επι-)τυχαίνω	(επ-)έτυχα	(επι-)τεύχθηκα	(επι-)τυχημένος
υπόσχομαι	-	υποσχέθηκα	υπεσχημένος
φαίνομαι	-	φάνηκα (Conj. φανώ)	(κακο-)φανισμένος
(απο-)φεύγω	(απ-)έφυγα	(απο-)φεύχθηκα	-
φθείρω	έφθειρα	φθάρθηκα	φθαρμένος
φορώ	φόρεσα	φορέθηκα	φορεμένος
φταίω	έφταιξα	-	-
φυλώ	φύλαξα	φυλάχτηκα	φυλαγμένος
χαίρομαι/ χαίρω	-	χάρηκα	-
(συν-)χέω	(συν-)έχυσα	(συγ-)χύθηκα	(συγ-)κε-χυμένος
ψάλλω	έψαλα	ψάλθηκα	ψαλμένος
/ψέλνω		/εψάλην	

8. PĂRŢILE DE VORBIRE NEFLEXIBILE

8.1. ADVERBUL

8.1.1. Ca şi în limba română, adverbul este partea de vorbire care împlineşte, îmbogăţeşte, completează semantic verbul, exprimând modul, timpul, locul în care se efectuează acţiunea verbală. Rolul său circumstanţial este bine reprezentat în limba greacă, fiind utilizat adesea în numeroase locuţiuni adverbiale (σιγά-σιγά) sau în locuţiuni verbale (πέφτω έξω = λαθεύω). De asemenea, adverbele se mai regăsesc în verbe (κακοφαίνεται, κρυφακούω), substantive (κατώγειο) sau adjective (εξωτερικός) compuse cu adverbe sau derivate de la adverbe. Adverbul poate juca totodată şi rolul unui determinant adjectival (απολύτως αναγκαίος), aducând o informaţie suplimentară cu privire la calitatea exprimată de adjectivul respectiv. Multe adverbe, urmate de prepoziţii, alcătuiesc locuţiuni prepoziţionale (πάνω στο...) foarte uzitate.

Adverbul neogrec prezintă o structură invariabilă din punct de vedere morfologic, având un sens în sine şi deosebindu-se astfel de celelalte părţi de vorbire neflexibile (prepoziţia, conjuncţia şi interjecţia, ce sunt lipsite de un sens în sine). Adverbul se găseşte, din punct de vedere semantic, dar şi morfologic, mai aproape de adjectiv (unele adverbe de mod corespunzând formei de neutru plural a adjectivului). Această proximitate se explică totodată şi prin faptul că adverbul este caracterizat şi el de categoria gramaticală a comparaţiei.

8.1.2. Din punctul de vedere al formării lor, adverbele se împart în simple, compuse sau derivate.

a) Adverbe simple: εδώ, εκεί, τώρα.

b) Adverbe compuse: μεθαύριο < μετά + αύριο, προχθές < προ + χθες

c) Adverbe derivate de la adjective: καλά, ωραία.

8.1.3. Pe baza criteriului semantic, putem distinge următoarele categorii de adverbe (επιρρήματα) şi locuţiuni adverbiale (περιφραστικά επιρρήματα):

8.1.3.1. *Adverbele de loc (τοπικά επιρρήματα)* răspund la întrebările που (unde?), από που (de unde?), προς τα που (încotro?):

a) εδώ, εκεί, μέσα, έξω (aici, acolo, înăuntru, afară);

b) πάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά (sus, jos, la stânga, la dreapta), πίσω, μπροστά (în spate, în faţă);

c) αλλού, παντού, κάπου, αυτού (altundeva, peste tot, undeva, acolo), πουθενά (nicăieri).

8.1.3.1.1. Adverbul nehotărât **κάπου** are în neogreacă mai multe valori semantice, în funcţie de context, exprimând adesea aproximarea. La rândul său, adverbul de loc (negativ) **πουθενά** poate avea valoare nehotărâtă, în propoziţii interogative (Είδες πουθενά το βιβλίο; - Ai văzut cartea undeva?).

a) ca determinant verbal:

Κάπου δεν μου άρεσε τι έκανε.
(**Pe undeva** nu mi-a plăcut ce a făcut.)

b) ca determinant pe lângă numerale:

Το σπίτι κόστισε **κάπου** 10 χιλιάδες δολάρια.
(Casa a costat **cam** 10 mii de dolari.)
Η απόσταση είναι **κάπου** 12 χιλιόμετρα.
(Distanţa e de **aproximativ** 12 kilometri.)

c) în unele locuţiuni are sens temporal:

κάπου-κάπου = που και που (din când în când)

8.1.3.1.2. Există un număr de adverbe de loc care, urmate de forma scurtă a pronumelui personal, capătă valoare prepoziţională la traducerea în limba română:

a) δίπλα (alături)

Είναι **δίπλα**. (Este alături.)
Είναι <u>δίπλα μας</u>. (Este lângă noi.)

b) απέναντι (în faţă)

Μένει **απέναντι.** (Locuieşte vizavi.)
Μένει <u>απέναντί μας</u>. (Locuieşte în faţa noastră.)

c) μεταξύ (între)

Βρίσκεται <u>μεταξύ μας</u>. (Se află printre noi.)

d) μπροστά (înainte)

Πηγαίνει **μπροστά**. (Merge în faţă.)
Πηγαίνει <u>μπροστά μας</u>. (Merge în faţa noastră.)

e) δυτικά (în vest)

Το σπίτι βρίσκεται **δυτικά**. (Casa se află în vest.)
Το σπίτι βρίσκεται <u>δυτικά</u> του μεγάρου. (Casa se află la vest de palat.)

8.1.3.1.3. Unele locuţiuni prepoziţionale construite cu adverbe de loc se constituie în determinanţi ai numeralului cardinal:

Ηταν πάνω από 400 βιβλία. (Erau peste 400 de cărţi.)

8.1.3.1.4. Valorile adverbului de loc în limba greacă sunt mai numeroase decât ale adverbului corespunzător din limba română.

a) Adverbul poate fi substantivat:

οι **άνω** - cei de sus (zeii din cer)

οι **κάτω** - cei de jos (zeii infernului)

b) Uneori adverbul poate avea rolul unui determinant al adjectivului şi nu al verbului:

Αυτή η απόφαση είναι **εντελώς** παράλογη.

(Această decizie este **cu totul** absurdă.)

c) În unele situaţii, adverbul însuşi poate determina un substantiv, având valoare adjectivală:

1. "Ορθώθηκε στα **πίσω** πόδια, ανοίγωντας τα **μπρός** πόδια..." (K.38) (Se ridică pe picioarele dinapoi, deschizându-le pe cele dinainte.)
2. "Ανοίγει ο **πάνω** κόσμος." (Sef.35) (Se deschide lumea de sus.)
3. "πάνω στο τζάμι αυτό **που** το χτυπά η βροχή από τον **έξω** κόσμο." (Sef.49) (pe geamul acesta pe care-l bate ploaia din lumea de dinafară.)

În această situaţie adverbul este plasat înaintea substantivului determinat, dar după articolul hotărât, pe când, ca determinant verbal, este plasat după sau înaintea verbului.

8.1.3.1.5. Neogreaca utilizează un număr deloc neglijabil de adverbe formate cu vechiul sufix adverbial -θεν, sau adverbe cu forme mai vechi, exprimând punctul temporal sau spaţial al purcederii:

a) πόθεν; (de unde?) / ενιαχού (de peste tot)

b) όπισθεν, έμπροσθεν, άνωθεν, έξωδεν (din spate, din faţă, de sus, din afară) εκείθεν, ένδοθεν, πανταχόθεν (de acolo, din interior, de peste tot)

c) Mai rar sunt folosite adverbele ουρανόθεν (din cer) şi μακρόθεν (de departe).

8.1.3.1.6. Comparaţia adverbului de loc şi nu numai se realizează fie perifrastic, cu ajutorul adverbului πιο/πλέον, fie sinoptic, cu sufixele la care recurg şi adjectivele (neutru plural):

POZITIV	COMPARATIV 1	COMPARATIV 2
πάνω	πιο πάνω	-
κάτω	πιο κάτω	κατώτερα
καλά	πιο καλά	καλύτερα
εύκολα	πιο εύκολα	ευκολότερα

Superlativul se construieşte după modelul descris mai sus:

POZITIV	SUPERLATIV 1	SUPERLATIV 2
εύκολα	πολύ εύκολα	ευκολότατα
δύσκολα	πολύ δύσκολα	δυσκολότατα

8.1.3.1.7. În frază, adverbul που (unde) - care mai poate avea şi valoare cauzală [**Πού** οφείλεται αυτή η αυξημένη δραστηριότητα;] - poate introduce mai multe tipuri de subordonate, având valoare relativă.

1. completive directe (cu valoarea unei interogaţii indirecte)
2. ca parte componentă a unor locuţiuni conjuncţionale, poate introduce propoziţii:

a) consecutive:

"Μας έκαναν να ντρεπόμαστε για το πραγματικό μας πρόσωπο. Τόσο που να φοβόμαστε να γνωρίσουμε τον εαυτό μας."[1] (Ne-au făcut să ne ruşinăm de adevăratul nostru chip. Atât de mult, încât să ne temem a ne cunoaşte pe noi înşine.)

b) cauzale:

"Μια που ήρθες, μπορείς να μείνεις." (De vreme ce ai venit, poţi rămâne.)

8.1.3.1.8. Adverbul compus υπεράνω - ca de altminteri multe alte adverbe - are în limba greacă valoare prepoziţională, cerând cazul genitiv:

Είναι υπεράνω κάθε *υποψίας*. (E mai presus de orice bănuială.)

8.1.3.2. *Adverbele şi locuţiunile adverbiale de timp (χρονικά επιρρήματα)* răspund la întrebările πότε (când?), από πότε (de când?), μέχρι πότε (până când?).

Ex.: τώρα, τότε, πριν, μετά, ταυτόχρονα, συνάμα (acum, atunci, înainte, după aceea, în acelaşi timp, totodată)

[1] Dimou, Nikos, *"Η δυστυχία του να είσαι Έλληνας"*, Ed. ΝΕΦΕΛΗ, Atena, 1983, p.37.

8.1.3.2.1. Adverbele πριν, μετά pot avea şi valoare prepoziţională, caz în care se construiesc cu acuzativul. Exprimă complementul circumstanţial de timp.

Ηρθε λίγο πριν. (A venit puţin mai înainte.)
Ηρθε πριν τις δέκα. (A venit înainte de zece.)
Θα τα πούμε μετά. (Vom vorbi după aceea.)
Θα τα πούμε μετά τις πέντε. (Vom vorbi după cinci.)
"Αργά μιλούσε μπρος τον ήλιο/ και τώρα είναι σκοτάδι." (Sef.10)
(Vorbea târziu spre soare/iar acum e deja întuneric.)

8.1.3.2.2. Adverbul πριν prezintă câteva particularităţi funcţionale demne de menţionat:

a) urmat de prepoziţia **από**, alcătuieşte o locuţiune prepoziţională construită de obicei cu un substantiv în acuzativ, însă nearticulat:

πριν από πέντε ημέρες = acum cinci zile (cu cinci zile în urmă)
πριν από μένα = înaintea mea

b) când este urmat de un verb la conjunctiv momentan (are valoarea unei particule), introduce propoziţii temporale:

Το αγόρασε, πριν *αλλάξει* γνώμη. (L-a cumpărat înainte să-şi schimbe părerea.)
Ηθρε πριν *οργανωθεί* η διάσκεψη. (A venit înainte să se organizeze conferinţa.)

8.1.3.2.3. Când are valoare prepoziţională, adverbul **μετά** se construieşte cu un substantiv sau un numeral, în cazul acuzativ, articulat hotărât:

Ηθρε μετά τις συζητήσεις. (A venit după discuţii.)

8.1.3.2.4. Acelaşi regim îl au şi locuţiunile prepoziţionale (cu nucleu adverbial: ύστερα, έπειτα) **ύστερα από**, **έπειτα από** (= după) construite cu acuzativul:

Υστερα από δέκα μήνες ξαναεμφανίστηκε. (A reapărut după zece luni.)

Cele mai uzitate adverbe de timp sunt următoarele:

- σήμερα, αύριο, μεθαύριο (astăzi, mâine, poimâine)
- χθες, προχθές (ieri, alaltăieri)
- φέτος, πέρυσι (anul acesta, anul trecut)
- πότε πότε, κάποτε, κάπου κάπου, που και που (când, uneori, cândva, uneori, din când în când)
- σπάνια, συχνά (arareori, adesea)
- αεί, αείποτε (veşnic)
- ποτέ / ουδέποτε (niciodată/vreodată)

8.1.3.2.5. Adverbul ποτέ poate avea sens temporal negativ (= niciodată) sau nedefinit (= vreodată).

Ex.:"Αυτό δεν θα γίνει ποτέ. Ποτέ!" (K.22) (Asta nu se va întâmpla niciodată. Niciodată!)

Είδες ποτέ σου κάτι τέτοιο; (Ai văzut vreodată aşa ceva?)

8.1.3.2.6. Topica - În general, adverbele sunt plasate după verbul determinat. Unele pot apărea, emfatic, fie pe prima poziţie, fie pe ultima poziţie în propoziţie. Uneori, ca în exemplul următor, adverbul poate purta o puternică încărcătură semantică, lucru ce face adverbul respectiv să nu mai aibă nevoie de un verb:

"Όμως για ανθρώπους ή για τα εδάφη μας, ποτέ. Δεν θα στέλνουμε ποτέ ελεύθερους πολίτες..." (K.23) (Cât despre oameni sau despre teritoriile noastre, niciodată. Nu vom trimite niciodată cetăţeni liberi...)

8.1.3.2.7. Neogreaca mai păstrează unele forme adverbiale formate cu prefixe din greaca veche, precum şi adverbe provenite din vechi forme cazuale pietrificate ale unor substantive. Astfel de forme adverbiale sunt comune tuturor tipurilor de adverbe.

a) adverbe formate cu vechiul sufix -θεν:

ανέκαθεν	=	din vechime şi până astăzi
παιδόθεν	=	de copil (din copilărie)
παλαιόθεν	=	din vechime

b) forme cazuale pietrificate (mai puţin uzitate):

αποβραδίς	=	de cu seară
ολημερίς	=	toată ziua
ολη(/-ο-)νυχτίς	=	toată noaptea
(στο) εξής	=	în continuare
αυτοστιγμεί	=	de îndată, pe dată, în acest moment

c) adverbe compuse sau derivate de la adjective:

όλο+ένα > ολοένα (întruna, mereu, fără oprire)

Ex.: "Στο μεταξύ η Ελλάδα ταξιδεύει ολοένα ταξιδεύει." (Sef.100) (Între timp Elada călătoreşte, necontenit călătoreşte.)

Adverbul (όλο = διαρκώς, μονίμως) este utilizat ca determinant adjectival şi adverbial, ca şi adverbul συνεχώς. Adverbele sau adjectivele determinate sunt întotdeauna la gradul comparativ de superioritate:

Είναι συνεχώς μεγαλύτερο. (Este tot [= din ce în ce] mai mare.)

κάθε+ημέρα (-ινά) > καθημερινά (zilnic)

όλος+γύρω > ολόγυρα (de jur împrejur)

τρι+γύρω > τριγύρω (= πέριξ) (de jur împrejur)

8.1.3.2.8. În general, adverbele de timp nu au grade de comparație. Foarte puține prezintă forme pentru gradul comparativ de superioritate, printre acestea numărându-se adverbele νωρίς (devreme) şi αργά (târziu).

Comparativul se formează fie perifrastic, cu ajutorul adverbului **πιο** (mai), urmat de gradul pozitiv al adverbului, fie sinoptic, cu ajutorul sufixtului **-τέρα**:

POZITIV	COMPARATIV 1	COMPARATIV 2
νωρίς	πιο νωρίς	νωρίτερα (= mai devreme)
αργά	πιο αργά	αργότερα (= mai târziu)

Superlativul se formează perifrastic cu ajutorul adverbului **πολύ / πάρα πολύ** urmat de gradul pozitiv al adverbului respectiv:

POZITIV	SUPERLATIV	
νωρίς	πολύ νωρίς	(= foarte devreme)
αργά	πολύ αργά	(= foarte târziu)

8.1.3.3. *Adverbele şi locuțiunile adverbiale de mod (τροπικά επιρρήματα)* răspund la întrebarea πως (cum?). Adverbul πως poate apărea substantivat în expresii tipic greceşti, ca reprezentări ale tendinței de economie verbală:

"Να ετοιμάσετε σχέδια τακτικής για το πως θα αντιμετωπίσουμε την εισβολή." (K.31) (Să pregătiți planuri tactice pentru cum [= pentru felul în care] vom înfrunta invazia.)

8.1.3.3.1. Adverbele de mod pot fi simple sau derivate de la adjective.

a) *adverbe de mod simple propriu-zise*:

έτσι, μαζί, κάπως, αλλιώς, οπωσδήποτε (aşa, împreună, cumva, altfel, oricum)

Ex.: "Που 'ναι η αγάπη που κόβει τον καιρό μονοκόμματα;" (Sef.17) (Unde-i iubirea ce timpul îl taie într-o singură bucată?)

Adverbele de mod pot alcătui locuțiuni împreună cu alte părți de vorbire neflexibile. Urmate de o prepoziție, constituie o locuțiune prepozițională.

Ex.: Ηρθαν μαζί. (Au venit împreună.)

Adverbul sociativ **μαζί** poate avea valoare temporală în unele formulări caracteristice limbii neoelene, fiind sinonim cu **συνάμα / ταυτόχρονα**:

"Με έκπληξη και χαρά μαζί διαπίστωσε..." (K.12) (Cu uimire şi totodată cu bucurie constată...)

Μαζί με άλλα πράγματα, πήρε και το βιβλίο. (Împreună cu alte lucruri, a luat şi cartea.) [locuțiune prepozițională]

b) *Adverbele de mod derivate* de la adjective fie coincid cu forma de neutru plural a adjectivului corespunzător în (-α), fie se creează cu ajutorul sufixului -ώς ataşat temei adjectivale:

ADJECTIV	ADVERB	
καλός, -ή, -ό	καλά, καλώς	(bine)
ακριβής, -ές	ακριβά, ακριβώς	(scump / exact, tocmai)
συνεχής, -ές	συνεχώς	(continuu)
χωριάτικος, -η, -ο	χωριάτικα	(ţărăneşte)

Adverbele provenite din adjective cu două terminaţii în -ής, -ές au doar forme în -ώς.

απαθής	απαθώς	(nepătimaş)
αλματώδης	αλματωδώς	(în salturi)
ευτυχής	ευτυχώς	(din fericire)
πυρετώδης	πυρετωδώς	(febril)

8.1.3.3.2. Adverbele ce exprimă indirect *instrumentul, calea sau cauza* preferă desinenţa -ώς.

- αεροπορικώς, οδικώς, σιδηροδρομικώς (pe calea aerului, pe şosea, pe calea ferată = cu avionul, cu maşina, cu trenul)
- τηλεγραφικώς, τηλεφωνικώς, ταχυδρομικώς (telegrafic, telefonic, prin poştă)
- ευλόγως, δικαστικώς (justificat, pe cale judiciară)

8.1.3.3.3. Când un adverb sau un adjectiv în -α este precedat de un determinant adverbial, adverbul respectiv va prefera forma în -ώς celei în -α.

Μιλά *καλώς* καθημερινά. (Vorbeşte bine în fiecare zi.)
Αποφάσισε *ευλόγως* βιαστικά. (A decis pe drept cuvânt în grabă.)

8.1.3.3.4. Uneori, când un adverb prezintă dublete în -ά /-ώς, între cele două forme există şi o diferenţă semantică.

ADJECTIV	ADVERB 1	ADVERB 2
ακριβής	ακριβά	ακριβώς
exact	*scump*	*exact, tocmai*
άμεσος	άμεσα	αμέσως
direct	*direct*	*imediat*
απλός	απλά	απλώς
simplu	*simplu*	*doar, numai*
έκτακτος	έκτακτα	εκτάκτως
urgent /extraordinar	*foarte bine*	*de urgenţă*

ευχάριστος	ευχάριστα	ευχαρίστως
plăcut	*în mod plăcut*	*cu plăcere*
ιδιαίτερος	ιδιαίτερα	ιδιαιτέρως
special	*în mod deosebit*	*separat*
τέλειος	τέλεια	τελείως
perfect	*perfect*	*cu totul*

8.1.3.3.5. Adverbele κάπως, περίπου, σχεδόν, αρκετά, exprimând aproximarea, pot avea valoarea unor determinanţi adverbiali pe lângă adjective, numerale sau chiar adverbe.

Δουλεύει κάπως δύσκολο. (Munceşte oarecum greu.)
Διαβάζει αρκετά καλά. (Citeşte destul de bine.)
"Οι στόχοι που θα χτυπηθούν επιλέγονται εντελώς αυτόματα."
(Ţintele care vor fi lovite sunt alese cu totul automat.) (B.22)
Είναι κάπως ασυνήθιστο. (E oarecum neobişnuit.)
Ηρθαν περίπου πέντε άτομα. (Erau cam cinci persoane.)
Είδα σχεδόν όλους. (I-am văzut aproape pe toţi.)
Σχεδόν με έπεισε. (Aproape m-a convins.)

8.1.3.3.6. În limba greacă există şi câteva adverbe de mod ce nu se încadrează în aceste două tipuri de terminaţii -ά/-α // -ώς/-ως. În general, sunt adverbe împrumutate din limbi străine.

Ντύνεται πολύ <u>κυριλέ</u>.
Πηγαίνουν <u>ανγαζέ</u>.
Ντύνεται <u>σοφιστικέ</u>.

8.1.3.3.7. Comparaţia adverbelor de mod derivate din adjective se realizează în acelaşi fel ca aceea a adjectivelor corespunzătoare, mai precis a formei de neutru plural a adjectivelor respective.

ADJECTIV	ADVERB		
<u>Pozitiv</u>	<u>Pozitiv</u>	<u>Comparativ</u>	<u>Superlativ</u>
καλός	καλά	καλύτερα	άριστα
ακριβής	ακριβά/-ώς	ακριβέστερα	ακριβέστατα
ελεύθερος	ελεύθερα	πιο ελεύθερα (λιγότερο ελεύθερα)	πολύ ελεύθερα

Uneori superlativul este exprimat prin repetarea adverbului:

Καλά καλά = foarte bine

Ideea de aproximare sau comparația de inferioritate este exprimată perifrastic negativ όχι και τόσο + adverbul respectiv:

Οχι και τόσο καλά. (Nu atât de bine. / Nu prea bine.)
Δεν δουλεύει και τόσο καλά. (Nu muncește prea bine.)

Adesea adverbele interogative de mod, timp sau loc joacă rolul unor elemente de legătură între propoziția principală și cea secundară, având valoare relativă:

Που πας; / Ξέρω πού πας. (Unde mergi? / Știu unde mergi.)
Πως το έκανες; / Μου είπες πως το έκανες. (Cum ai făcut-o? / Mi-ai spus că ai făcut-o.)

8.1.3.3.8. **Și adverbele de mod prezintă forme cazuale împietrite:**
a) de genitiv:
μεμιάς, μονομιάς (deodată, dintr-o dată, brusc)
εξάλλου (de altminteri, de altfel) [ca indice referențial]
b) de dativ:
αυτολεξεί (cuvânt cu cuvânt)
c) Există însă și adverbe de mod formate cu sufixe mai vechi precum -τι / -ιστί sau -δην:
αμιστί (fără plată), ιπταστί (călare)
αυτοχερί (cu propria mână, manual)
ελληνιστί, αγγλιστί, ιταλιστί (în limba greacă, în limba engleză, în limba italiană)
σποράδην (sporadic), βάδην (lent, încet)
συλλήβδην (la grămadă, fără deosebire)

8.1.3.3.9. Adverbele de mod pot proveni și din adjective verbale în **-τός, -τή, -τό:**

VERB	ADJECTIV	ADVERB
καμαρώνω	καμαρωτός	καμαρωτά
σηκώνω	σηκωτός	σηκωτά
σταυρώνω	σταυρωτός	σταυρωτά

Productiv este și participiul perfect pasiv în -μένος, -η, -ο:

δικαιολογώ	δικαιολογημένος	δικαιολογημένα

8.1.3.4. *Adverbele de cantitate (ποσοτικά επιρρήματα)* **răspund la** întrebarea πόσο; (cât?).

8.1.3.4.1. Unele adverbe de cantitate sunt derivate de la adjective:
πολύ, περισσότερο, λίγο, κάμποσο, αρκετά
(mult, mai mult, puțin, câtva, destul)

Altele provin din vechi forme verbale (έστω < ειμί).

8.1.3.4.2. **O sumă de adverbe de cantitate exprimă restricţia sau** exclusivitatea:

μόνο (doar) μόλις (abia)
τουλάχιστον (cel puţin) έστω (măcar)

Unele dintre aceste adverbe (μόλις, ακόμη, πια) pot avea valoare dublă temporală sau cantitativă, în funcţie de context.

a) Εφερε μόλις δύο κιλά. (A adus doar două kg.)
Μόλις έφερε δύο κιλά. (Abia [tocmai] a adus două kg.)

b) Δεν ήρθε ακόμη. / Εχουμε ακόμη καιρό. (Nu a venit încă. / Mai avem timp.)
Εφερε ακόμη δύο φίλους. / Θέλω τρία ακόμα βιβλία. (A adus încă doi prieteni. / Vreau încă trei cărţi.)
Adverbul ακόμη/ακόμα cu valoare cantitativă mai poate fi exprimat perifrastic printr-o conjuncţie urmată de două pronume:
Είναι και κάτι *άλλο*. (Mai este încă ceva.)
Γιατί να περιμένουμε *άλλο*; (De ce să *mai* aşteptăm?)

c) "Αλλα δεν έχει πια να σε δώσει." (Kav. 1, 30) (Altele nu mai are să-ţi dea.)

8.1.3.4.3. Cu ajutorul adverbelor de cantitate se poate exprima aproximarea, egalitatea sau dimpotrivă, lipsa totală, caracterizând acţiunea exprimată de verb sau calitatea desemnată de un adjectiv:

Δεν μίλησε **καθόλου**. [καθόλου, διόλου, ολωσδιόλου] (Nu a vorbit deloc.)
Μίλησε **περίπου** δέκα λεπτά. [determinant al numeralului] (A vorbit cam zece minute.)
Μίλησε **εξίσου** ωραία. [determinant adverbial] (A vorbit la fel de frumos.)
Δεν μίλησε **καθόλου** ωραία. [ca determinant adverbial] (Nu a vorbit deloc frumos.)

8.1.3.4.4. În propoziţii interogative καθόλου are valoare nedefinită şi se traduce prin "cumva".

Είδες καθόλου που πήγε ο Αντώνης; (Ai văzut cumva unde s-a dus Andonis?)

8.1.3.4.5. În unele exprimări specifice limbii greceşti καθόλου se traduce prin românescul "**pic**":

"...σαν νύχτα, χωρίς **καθόλου** φως." (K.46) (...ca o noapte, fără pic de lumină.)

8.1.3.5. *Adverbele ce exprimă afirmația, îndoiala sau probabilitatea și negația (βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά).*

8.1.3.5.1. Adverbe ce exprimă afirmația

ναι	- da
μάλιστα	- desigur
βέβαια, σίγουρα	- sigur, desigur
αναμφίβολα	- neîndoielnic
αναντήρρητα	- incontestabil
αληθώς	- cu adevărat, adevărat
- Χριστός ανέστη!	(Hristos a înviat!)
- Αληθώς ανέστη!	(Adevărat a înviat!)
όντως	- într-adevăr
αλήθεια	- adevărat
φυσικά	- natural
πράγματι	- într-adevăr

a) Topica adverbelor afirmative în frază este foarte variată, în funcție de valoarea pe care le-o conferă locutorul. Adverbul afirmativ ναι poate fi întărit de alte adverbe. Pe de altă parte, adverbe ca βέβαια, precedate de conjuncția και, pot funcționa ca determinanți ai adverbelor de negație, întărindu-le valoarea negativă.

Ex.: - Θα έρθεις; (-Vei veni?)
- Και βέβαια, όχι. (- Sigur că nu.)

b) În general, adverbul afirmativ ναι este situat la începutul propoziției. Emfatic însă, poate sta și în poziție finală.

Ex.: 1. Ναι, έχεις δίκαιο. (Da, ai dreptate.)
2. "Να ετοιμάσουμε το στρατό, ναι. Να ενισχύσουμε τα φρούρια, ναι." (K.27) (Să pregătim armata, da. Să întărim cetățile, da.)

c) Uneori, adverbul afirmativ ναι poate fi urmat de o propoziție al cărei verb este precedat de o negație.

Ex.: "Ναι, δεν είχαν κάνει λάθος." (K.37) (Da, nu au greșit.)

d) Ca și în limba română, adverbele ce exprimă acordul, siguranța, dar și probabilitatea pot avea valoare predicativă. Există însă și particule (μόρια) ce echivalează ca sens cu adverbele afirmative. Cea mai utilizată este particula αμέ < mediev.αμμέ < αμμή < αν μη (= αλλ' όμως).

Ex.: Θα έρθεις;

1. - Ναι.	- Da.
2. - Και βέβαια.	- Desigur.
3. - Σίγουρα.	- Sigur.

4. - Πως όχι; - Cum să nu?
5. - Ναι αμέ; - Desigur.

8.1.3.5.2. Adverbe ce exprimă îndoiala sau probabilitatea. Aceste adverbe accentuează reținerea locutorului față de cele enunțate sau certitudinea limitată. Acest tip de adverbe marchează modal și verbele care se află fie la prezent, fie la conjunctiv (ίσως να διαβάσει / ίσως να διάβαζε / ίσως να δίαβασε).

ίσως - poate
τάχα/τάχατε - cică (irealul)
δήθεν - chipurile
πιθανόν/πιθανότατα - probabil
ενδεχομένως - eventual

Ex.: "... ίσως αυτό να οφείλεται (...) στο ότι η ποιητική ικανότητα ήταν σπάνια." (Sef. 1, 26) (...poate aceasta se datorează [...] faptului că era rară capacitatea poetică.)

8.1.3.5.3. Adverbe și particule ce exprimă negația. Alte modalități de exprimare a negației.

1. Principalul instrument de exprimare a negației este adverbul de negație **όχι**.

Ca răspuns la o întrebare, într-o propoziție negativă, acest adverb este plasat în poziție inițială.

Ex.: Θα έρθεις;
- Οχι. (- Nu.)
- Οχι, βέβαια. (- Sigur că nu.)

2. *Adverbul όχι* poate determina foarte bine și alte părți de vorbire: substantive, adjective, adverbe. El poate fi întărit de un alt adverb (temporal, modal etc.) cu valoare negativă. Cele două negații nu afectează sensul negativ al frazei.

Ex.: όχι+substantiv
"Είμαστε άνθρωποι, όχι *θεοί*." (K.13) (Suntem oameni, nu zei.)
όχι+adjectiv
"...με σύννεφα όχι *πικνά*..." (K.14) (...cu nori nu deși...)
όχι+adverb
"...μερικές αμάξες περνούσαν, όχι *πολύ συχνά*." (K.14) (...câteva trăsuri treceau, nu foarte des.)
"Η μητέρα του είχε γυρίσει. Ο πατέρας του όχι *ακόμα*." K.18 (Mama sa se întorsese. Tatăl său nu încă.)

όχι+adverb de timp negativ, repetat

"Αυτό όχι, αυτό *ποτέ*, *ποτέ* όσο ζούσε." (K.23) (Asta nu, asta niciodată, niciodată, cât trăia.)

cumul de negații

"*Δεν* θέλουμε πόλεμο μαζί σας, *ούτε* με *κανέναν*. (K.23) (Nu vrem război cu voi, nici nu nimeni.)

3. *Negații și false negații*. Unele adverbe şi pronume negative au valoare **nehotărâtă** în frazele negative.

Ex.: "Δεν ξέρω ποτέ κανείς να έχει φτάσει εκεί." K.29 (Nu ştiu ca cineva să fi ajuns vreodată acolo.)

4. **Particula** δεν este elementul care neagă verbele la modul indicativ.

Δεν ξέρουμε τι έγινε. (Nu ştim ce s-a întâmplat.)

Adesea particula δεν, ca negație a verbului, este corelată cu adverbul **πια**:

Δεν διαβάζω πια. (Nu mai citesc.)

5. *Particula (cu valoare de conjuncție) μην* este cea care exprimă **negația** verbelor la modul conjunctiv:

Του είπε να μην κάνει κάτι τέτοιο. (I-a spus să nu facă aşa ceva.)

Particula μην mai poate nega, în afara verbelor la conjunctiv, şi alte părți **de** vorbire.

a) μη(ν) + participiul prezent

μη έχοντας (ne-având)

μη ξέροντας (ne-ştiind)

μη φοβούμενος (ne-temându-se)

b) **μην** + adjective derivate de la verbe

μη εκπληρώσιμες ελπίδες (speranțe de ne-îndeplinit)

μη εξοφλητέα κεφάλαια (capitaluri ne-rambursabile)

c) **μην** + adjectiv eliptic + substantiv

ένστολοι και μη [ ] στρατιώτες = ένστολοι και μη [ένστολοι] στρατιώτες (soldați în şi fără uniformă)

d) μην+substantiv

η μη καταψήφιση (ne-votarea împotrivă)

η μη διασπορά των όπλων (ne-proliferarea armelor)

"...το συναίσθημα της μη πραγματικότητας του κόσμου." (Sef. 1, 35) (...sentimentul irealității lumii.)

8.1.3.6. *Locuțiunile adverbiale* sunt formate în neogreacă fie prin **repetarea aceluiaşi** adverb, exprimând superlativul sau având un sens diferit, **fie prin unirea** a două forme adverbiale (identice sau diferite) cu ajutorul **conjuncției** και. Exemplificând, putem întâlni următoarele structuri **adverbiale**:

1. repetarea aceluiaşi adverb:

a) πάνω-πάνω
κάτω-κάτω
σιγά-σιγά

b) ίσα-ίσα
καλά-καλά
πότε-πότε

2. două forme adverbiale identice/diferite, unite prin conjuncţia και sau fără conjuncţie:

a) που και που - uneori
b) αραιά και που - din când în când (arareori)
c) έτσι κι έτσι - aşa şi aşa
d) πρωί βράδυ - din zori şi până-n noapte
e) πάνω-κάτω - aproximativ
[πάνω που - chiar când (cu rol de conjuncţie temporală)]

De reţinut faptul că adverbul poate avea şi valoare adjectivală:

τα *κάτω* άκρα - membrele *inferioare*
οι *γύρω* κήποι - grădinile *dimprejur*
ο *κάτω* κόσμος - lumea *de jos*
ο *νυν* πρόεδρος - *actualul* preşedinte
ο *τότε* πρωθυπουργός - premierul *de atunci*

8.1.3.7. Adverbele corelative

Ca şi în cazul pronumelui, între diferitele categorii de adverbe se stabilesc semantic anumite corelaţii, redate în tabelul de mai jos:

	Adverbe interogative	Adverbe deictice	Adverbe nehotărâte	Adverbe relative
Loc	που;	εδώ, εκεί, αυτού πουθενά	αλλού, κάπου οπουδήποτε	που, όπου
Timp	πότε;	τότε, τώρα ποτέ, ουδέποτε	άλλοτε, κάποτε οποτεδήποτε	πού, όποτε
Mod	πως;	έτσι, καλά καθόλου	αλλιώς, κάπως οπωσδήποτε	όπως, καθώς
Cantitate	πόσο;	τόσο, λίγο, πολύ καθόλου	κάμποσο	όσο

8.1.3.8. Numeroase verbe sunt compuse cu adverbe (adverb + verb), astfel încât circumstanţa este "încorporată" acţiunii:

σιγοβράζει - a fierbe încet
ψιλοκόβω - a tăia mărunt
κρυφακούω - a trage cu urechea

ματαιοπονώ - a suferi zadarnic
ματαιοδοξώ - a se slăvi în deşert
ματαιολογώ - a flecări

8.2. PREPOZIŢIILE

8.2.1. Ca şi în limba română, în neogreacă prepoziţiile (οι προθέσεις) sunt simple instrumente gramaticale, lipsite de conţinut noţional propriu-zis şi de caracteristici morfologice, fiind o parte de vorbire neflexibilă. Lipsa de autonomie sintactică ce caracterizează prepoziţiile este compensată de faptul că prepoziţia reprezintă instrumentul gramatical care exprimă exclusiv raporturi sintactice de subordonare sau de dependenţă între două părţi de propoziţie. Prin urmare, prepoziţiile au un conţinut semantic de natură "gramaticală". Sensul lexical al prepoziţiilor este destul de variat şi neunitar, majoritatea prepoziţiilor fiind polisemantice şi traducându-se în mod diferit în limba română, în funcţie de context. Majoritatea prepoziţiilor limbii neoelene pot funcţiona şi ca adverbe. Pe de altă parte, numeroase adverbe, urmate de anumite părţi de vorbire flexibile, de obicei în genitiv, primesc în limba română valoare de locuţiuni prepoziţionale.

În funcţie de structura lor, prepoziţiile se pot clasifica în prepoziţii simple (monosilabice, bisilabice şi trisilabice) şi locuţiuni prepoziţionale (περιφραστικές προθέσεις) alcătuite dintr-un adverb urmat de o prepoziţie.

Ca topică, prepoziţiile sunt situate întotdeauna înaintea unui substantiv, a unui pronume etc.

8.2.2. În ceea ce priveşte regimul cazual al prepoziţiilor în neogreacă, acestea se pot construi fie cu un singur caz (acuzativ sau genitiv), fie cu două cazuri (acuzativ şi genitiv), cu valori semantice diferite.

8.2.3. *Prepoziţii cu un singur caz - cu acuzativul*

Neogreaca are mai multe prepoziţii construite cu un singur caz, fie cu acuzativul, fie cu genitivul, traduse diferit în limba română, în funcţie de context.

8.2.3.1. Prepoziţia **με**.

a) În general, se construieşte cu acuzativul (sociativ şi instrumental):

Ηρθα με τη μητέρα μου. (Am venit cu mama mea.)

Ταξιδεύω με το τρένο. (Călătoresc cu trenul.)

"Μέτρησα τη ζωή μου με το κουτάλι του καφέ." (Citat în Sef. 1, 21)
(Mi-am măsurat viaţa cu linguriţa de cafea.)

Alte valori ale prepoziţiei **με**:

b) contactul nemijlocit

Πήγαν χέρι με χέρι. (Mergeau mână în mână.)

c) condiția exterioară

Δεν θα βγω με τέτοιο κρύο. (Nu voi ieşi pe un asemenea frig.)

d) opoziția

Τσακώνεται μ' εμένα. (Se ceartă cu mine.)

(Pentru exprimarea opoziției se mai pot folosi şi prepozițiile κατά şi εναντίον + Genitivul)

e) cauza

Χάρηκα με όσα μου είπε. (M-am bucurat de ce mi-a spus.)

Συγκινήθηκα με όσα άκουσα. (Am fost mişcat de cele auzite.)

f) posesia

Είναι άνθρωπος με μεγάλη περιουσία. (Este om cu avere mare.)

....σύλλογο με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο. (...asociația cu preşedinte [care-l are ca preşedinte pe] Konstantinos.) [caz tipic de elipsă]

g) concesia

Μ' όλα ταύτα... (Cu toate acestea....)

Neogreaca prezintă numeroase *locuțiuni prepoziționale*, construite cu ajutorul prepoziției **με**:

μαζί με	- împreună cu
σύμφωνα με	- conform cu
αντίθετα με	- contrar (cu)

Vechea prepoziție **συν** (= cu) a dispărut în neogreacă, păstrându-se doar în matematică: *πέντε συν τέσσερεις (5 + 4)* şi în exprimarea temperaturii: *συν 3°C (+3 grade Celsius)*, construită cu acuzativul sau, în unele expresii, cu dativul, caz dispărut în neogreacă, dar care a supraviețuit în forme pietrificate.

Ex.:	συν Θεώ	- cu ajutorul lui Dumnezeu
	συν τω χρόνω	- cu timpul
	συν τω νόμω	- conform legii

συν a rămas însă în neogreacă foarte productiv ca preverb, dar şi ca element de derivare al unor verbe, substantive şi chiar adverbe. Valoarea sa semantică este preponderent sociativă. Înaintea vocalei consonantice a cuvântului-nucleu, -ν final suferă o serie de modificări fonetice (συγ-/συλ-/συμ-/συρ-).

συνπροεδρεύω (συν + προεδρεύω)	- a co-prezida
συγγενεύω (< συν + γεν-εύω)	- a se înrudi
συγκρατώ (< συν + κρατώ)	- a reține
συγκατοικώ (< συν + κατοικώ)	- a locui împreună
συμμαθητής (< συν + μαθητής)	- coleg de şcoală
συμπαθώ (συν + παθώ)	- a simpatiza
συμβάλλω (συν + βάλλω)	- a contribui
συρράπτω (< συν + ράπτω)	- a coase la un loc
σύρριζα (< συν + ρίζα)	- din rădăcină, foarte aproape

8.2.3.2. Prepoziţiile **δίχως/χωρίς** (fără) constituie perechea antonimică perfectă a lui **με**, exprimând lipsa, privarea:

Δεν διαβάζουμε χωρίς βιβλία.	(Nu citim fără cărţi.)
Ηρθε χωρίς εσένα.	(A venit fără tine.)
Είναι δίχως ταίρι.	(Este fără pereche.)
Αυτό είναι δίχως νόημα.	(Asta este fără sens.)

Privarea este exprimată adesea lexical, prin folosirea prefixului privativ α-:

α-μόρφωτος	- ne-instruit
α-διάβαστος	- necitit (care nu a citit / nu a învăţat)
α-νόητος	- necugetat
ά-κακος	- lipsit de răutate
ά-θελα	- fără voie

8.2.3.3. Prepoziţia **σε**, provenită din vechiul **εις**, exprimă în neogreacă direcţia în spaţiu şi timp, destinaţia, adresarea, locul sau timpul. Apare de asemenea şi în locuţiuni prepoziţionale.

a) *destinaţia:*

Πηγαίνω στο σχολείο. (Merg la şcoală.)

b) *locul:*

Βρίσκομαι στην εκκλησία. (Mă aflu în biserică.)

c) *situarea deasupra:*

Το βιβλίο είναι στο θρανείο. (Cartea e pe bancă.)
Το βιβλίο είναι πάνω στο θρανείο. (Cartea e pe bancă.)

d) *procentajul:*

Prepoziţia **σε** este urmată de articol hotărât + numeral cardinal. Articolul are genul, numărul şi cazul substantivului pe care îl determină. În exemplul de mai jos - caz tipic de elipsă - se subînţelege că este vorba despre substantivul "άνθρωπος" - ένας στους δέκα ανθρώπους:

Ενας στους δέκα πηγαίνει στο θέατρο. (Unul din zece merge la teatru.)

e) - *intervalul de timp:*

σε μισή ώρα (într-o jumătate de oră)

- *momentul exact/aproximativ:*

στις δέκα (la zece)
γύρω στις δέκα (pe la zece / în jur de zece)

f) *situaţia, circumstanţa:*

Ζει σε δύσκολες συνθήκες. (Trăieşte în condiţii grele.)
Ζει σε φτώχια. (Trăieşte în sărăcie.)

g) *complementul indirect:*

Μίλησε στον πατέρα της. (I-a vorbit tatălui ei.)

h) *persoana căreia i se face un favor, un bine:*

"Δείξατε μεγάλη συμπόνια στο πρόσωπό μου." (D.G. 49)
(Aţi arătat mare compasiune faţă de persoana mea.)

8.2.3.3.1. Şi prepoziţia **σε** intră în componenţa a numeroase locuţiuni prepoziţionale alcătuite din adverbe + prepoziţie:

πάνω σε / πάνω στο τραπέζι	- pe masă
κοντά σε / κοντά στο σπίτι	- lângă casă
μπρός σε / μπρος στο σχολείο	- în faţa şcolii
ανάμεσα σε / ανάμεσα στους μαθητές	- între elevi
γύρω σε / γύρω στις πέντε	- pe la cinci
χάρη σε / χάρη στην καλοσύνη της	- datorită bunătăţii ei

8.2.3.3.2. Vechea prepoziţie **εις**, care a fost înlocuită de **σε**, se menţine în neogreacă în expresii stereotipe ca:

εις απόδειξιν	- drept dovadă
εις άφεσιν αμαρτιών	- spre iertarea păcatelor
εις μάτην	- în zadar (adverbial)
εις τους αιώνας των αιώνων	- în vecii vecilor
πιστεύω είς έναν Θεό	- cred într-Unul Dumnezeu

8.2.3.4. Prepoziţia **για (δια)** se construieşte cu acuzativul şi exprimă scopul, extensiunea spaţială şi temporală, destinaţia, cauzalitatea.

a) *scopul:*

Πήγε για ψώνια. (S-a dus la cumpărături.)

b) *extensiunea spaţială:*

Αναχώρησε για την Αθήνα. (A plecat spre Atena.)

c) *extensiunea temporală:*

Τον ανέβαλε για την Πέμπτη. (L-a amânat pe joi.)

Ηρθε για μια εβδομάδα. (A venit pentru o săptămână.)

d) *înlocuirea:*

Ηρθε ο φοιτητής για τον καθηγητή. (A venit studentul în locul profesorului.)

e) *referinţa:*

Μιλούν για τα προβλήματά τους. (Vorbesc despre problemele lor.)

Διάβασε ένα βιβλίο για τον γέροντα Πορφύριο. (A citit o carte despre părintele Porfirios.)

Sinonim cu **για**, pentru a exprima referenţialitatea, mai este folosită şi vechea prepoziţie **περί**, construită cu acuzativul sau cu genitivul:

μελέτη για την ιστορία	- studiu [despre] de istorie
ο νόμος περί *της ιδιοκτησίας*	- legea [despre proprietate] proprietăţii

f) *cauza:*

Για το λόγο αυτό... - Din acest motiv.

g) *calitatea:*

Περνά για <u>άγιος</u>. - Trece <u>drept</u> sfânt.

h) *în expresii exclamative:*

Για όνομα του Θεού! - <u>Pentru</u> numele lui Dumnezeu!

i) *cu adverbe:*

για πάντα - pentru totdeauna

για πού; - încotro?

Vechiul **δια** se foloseşte doar savant, în expresii, construit cu genitivul şi exprimând străbaterea temporală sau spaţială, instrumentul, calea etc., sau în matematică:

δια θαλάσσης - pe mare

δια νυκτός - pe timp de noapte

δια παντός - pentru totdeauna

δια πυρός και σιδήρου - prin foc şi sabie

δια της διπλωματικής οδού - pe cale diplomatică

δέκα δια πέντε - zece împărţit la cinci (10:5)

8.2.3.5. Prepoziţia **ως/έως** (până la) se construieşte cu acuzativul, având valori temporale şi spaţiale.

a) *spaţial şi temporal:*

Εως την Παρασκευή θα είμαι πίσω. (<u>Până</u> joi voi fi înapoi.)

Πήγε ως το σπίτι. (S-a dus <u>până</u> acasă.)

b) *aproximarea numerică maximă:*

Κέρδισε έως δέκα εκατομμύρια. (A câştigat <u>pînă la</u> zece milioane.)

Απέχει έως πέντε χιλιόμετρα από την πόλη. (Se află la o distanţă de <u>până în</u> zece kilometri de oraş.)

c) Sinonimele lui ως sunt prepoziţiile **μέχρι / ίσαμε** (până la), construite cu acuzativul, şi **άχρι** (până la), construită cu genitivul:

Θα μένει μέχρι τον Ιούλιο. (Va rămâne <u>până în</u> iulie.)

Πήγε μέχρι (ίσαμε) το πανεπιστήμιο. (S-a dus <u>până la</u> universitate.)

μέχρι se poate construi şi cu genitivul în anumite expresii:

- μέχρι στιγμής - până în acest moment
- άχρι τούδε - până acum

În compuşi sau alăturată unor adverbe, prepoziţia **έως** alcătuieşte <u>locuţiuni conjuncţionale</u>:

Θα σου εξηγήσω <u>έως ότου</u> θα καταλάβεις. (Îţi voi explica <u>până ce</u> vei înţelege.)

<u>Ισαμε (ώσπου)</u> να έρθει, θα τα πούμε μόνοι μας. (<u>Până să</u> vină, vom sta de vorbă singuri.)

8.2.3.6. Prepoziția **προς**, construită tot cu acuzativul, exprimă direcția, scopul. Poate avea de asemenea valoare temporală. Exprimă comparația, analogia, prețul, separarea, raportarea.

a) *direcția:*

Πάει προς το σπίτι. (Merge spre casă.)

b) *timpul (locuțiuni adverbiale):*

προς στιγμήν - pentru moment
προς το παρόν - deocamdată, în prezent
προς το βράδυ - spre seară

c) *raportarea, adresarea:*

Απηύθυνε αίτηση προς τον πρόεδρο. (A adresat o cerere către președinte.)

Είναι στοργική προς τη μητέρα της. (Este afectuoasă [față de] cu mama ei.)

Εχει εποικοδομητική στάση προς τις αλλαγές. (Are o atitudine constructivă față de schimbări.)

în locuțiuni:

Ως προς τις νέες αποφάσεις... (Cât despre noile decizii...)

d) *prețul:*

Αγόρασε το σπίτι προς εκατό εκατομμύρια. (A cumpărat casa cu o sută de milioane.)

e) *separarea, împărțirea:*

ένα προς ένα - unul câte unul
λέξη προς λέξη - cuvânt cu cuvânt
βήμα προς βήμα - pas cu pas

f) *în locuțiuni adverbiale, indicând direcția:*

προς τα πίσω - în spate
προς τα εκεί - într-acolo
προς τα δω - încoace

8.2.4. *Prepoziții cu două cazuri. Prepoziții cu genitivul*

8.2.4.1. Prepoziția **αντί/αντίς** exprimă înlocuirea, prețul, preferința etc.

a) Se poate construi direct cu genitivul sau cu acuzativul precedat de prepoziția για, împreună cu care formează o locuțiune prepozițională:

Ηρθε αυτή αντί (για) [αντί του φίλου μας] τον φίλο μας. (A venit ea în locul prietenului nostru.)

Μου έδωσε τρεις αντί πέντε. (Mi-a dat trei în loc de cinci.)

"Αντί πλούσιος κι' άτιμος, κάλλιο φτωχός και τίμιος." (Decât bogat și necinstit, mai bine sărac și cinstit.)

[În exemplul de mai sus, prepoziția **αντί** precede un substantiv în nominativ, într-o frază eliptică de verb.]

b) Se poate construi și cu genitivul, păstrându-și sensul neschimbat (= în locul).

Αντί *του πρύτανη* ήρθε ένας καθηγητής. (În locul decanului a venit un profesor.)

c) Prepoziția **αντί** apare și în locuțiuni, dintre care unele au fost împrumutate și de limba română:

άλλ' αντ' άλλων - alandala, nonsensuri

8.2.4.2. Prepoziția **παρά** se poate construi cu două cazuri: cu acuzativul (exprimând opoziția, frauda, proximitatea, abaterea, comparația, lipsa etc.) și cu dativul dispărut (doar în construcții savante). Această prepoziție poate exprima așadar:

a) *opoziția, concesia*

Παρά τις συμβουλές μου... (În ciuda sfaturilor mele...)

Παρά τη θέλησή του... (În ciuda voii sale...)

b) *limitarea*

Δεν θέλω παρά λίγη ησυχία. (Nu vreau decât puțină liniște.)

c) *lipsa (temporal)*

Θα έρθει στις τρεις παρά τέταρτο. (Va veni la trei fără un sfert.)

d) *excepția*

Δεν ζητά παρά (μόνο) την ευγνωμοσύνη σου. (Nu cere decât recunoștința ta.)

e) *proximitatea* este exprimată cu ajutorul unor forme împietrite de dativ:

- δικηγόρος παρ' *Αρείω Πάγω* - judecător pe lângă Areopag
- υπουργός παρά *τω πρωθυπουργώ* - ministru pe lângă primul-ministru

f) *conformitatea*

παρά *Ομήρω* - la (după) Homer

g) ***abaterea*** de la normă (exagerarea sau alăturarea) este mai evidentă în cuvinte derivate cu prefixul παρα- < παρά:

1 παραπληγία - paraplegie
2 παραπάνω - πιο πάνω - mai sus
3 παραμύθι - poveste
4 παράλληλος - paralel
5 παραπέτο - parapet
6 παραλυσία - paralizie
7 παραμάννα - dădacă
8 παρακάνω - a exagera
9 παραέχω - έχω υπερβολικά - a avea (ceva) în exces

10 παραπίσω - πιο πίσω - mai în spate
11 παραληρώ - a delira
12 παραψυχολογία - parapsihologie
13 παραοικονομία - economie ilegală
14 παράλογος - absurd
15 παραπόταμος - afluent
16 παράνομος - ilegal

8.2.4.3. Prepoziția **μετά** se construiește cu acuzativul sau cu genitivul. Construită cu acuzativul, exprimă succesiunea în spațiu sau timp. **μετά** cu genitivul poate avea valoare sociativă, dar este posibil ca, în unele situații, să avem de-a face cu exprimarea unei circumstanțe.

a) *cu acuzativul:*

μετά την Κυριακή - după duminică
μετά τις πέντε - după cinci
μετά από το πρώτο σπίτι - după prima casă
[A nu se confunda **μετά** prepoziție cu **μετά** adverb:
Ο Νίκος ήρθε **μετά**. - Nikos a venit după aceea.]

b) *cu genitivul:*

- sociativ:
μετά φίλων - cu prieteni
- modal:
μετά σπουδής - cu efort
- circumsanța:
μόλις και μετά βίας - cu forța
- formule de politețe:
μετά τιμής - cu stimă
μετά σεβασμού - cu respect

8.2.4.4. **Prepoziția από/αφ'** este una dintre prepozițiile cele mai indicate pentru a ilustra polisemia prepozițiilor și a locuțiunilor prepoziționale în neogreacă. Desemnează punctul de pornire (temporal sau spațial), detașarea, depărtarea, renunțarea, despărțirea, demisia, renunțarea, negarea etc. Se construiește în general cu acuzativul, dar apare și în construcții cu genitivul.

8.2.4.4.1. Cu acuzativul

a) *punctul de plecare spațial/temporal:*

Εφυγα από το σπίτι. (Am plecat de acasă)
Εφυγα από το Σάββατο. (Am plecat de sâmbătă.)

b) *cauza:*
Πέθανε από την πολλή στενοχώρια. (A murit de prea multă supărare.)

c) *despărțirea, demisia, renunțarea:*
Παραιτήθηκε από το αξίωμά του. (A demisionat din funcția sa.)
Παραιτήθηκε από τις απαιτήσεις του. (A renunțat la pretențiile sale.)

d) *proveniența/originea:*
Εχω αυτό τον πίνακα από τη Ρουμανία. (Am acest tablou din România.)
Κατάγομαι από τη Ρουμανία. (Mă trag [sunt de origine] din România.)

e) *complementul de agent:*
Βοηθήθηκε από πολλούς. (A fost ajutat de mulți.)

f) *materialul:*
Τούτα τα έπιπλα είναι από ρουμανικό ξύλο. (Această mobilă este din lemn românesc.)

g) *raportarea:*
Από υγεία, δεν έχουμε προβλήματα. (În privința sănătății, nu avem probleme.)

8.2.4.4.2. *Cu genitivul*

από στήθους - pe de rost

8.2.4.4.3. *Cu nominativul*

Από *μικρός* ήταν έξυπνος. (De mic era isteț.)
Τα έκανε από *μόνος* του. (Le-a făcut de la sine.)

8.2.4.4.4. *Locuțiuni prepoziționale cu από*

πέρα από	- dincolo de
ύστερα από	- după
μετά από	- după
μακριά από	- departe de
γύρω από	- în jurul
πίσω από	- în spatele

8.2.4.4.5. În compușii αφενός (αφ' ενός) / αφετέρου (αφ' ετέρου) - pe de o parte / pe de altă parte, prepoziția από (αφ') este frecvent utilizată.

8.2.4.5. Prepoziția **κατά/καθ'** se construiește atât cu acuzativul, cât și cu genitivul. Cu acuzativul exprimă extensiunea în timp și spațiu, conformitatea, proximitatea, aproximarea etc. Cu genitivul exprimă opoziția. Se păstrează și unele forme construite cu dativul, în expresii stereotipe. Uneori

prepoziţia **κατά** este urmată de adverbe, împreună cu care alcătuieşte locuţiuni adverbiale. De asemenea poate fi folosită şi cu valoare absolută.

8.2.4.5.1. *Cu acuzativul*

a) *direcţia:*

Πάμε κατά την Τισμάνα. (Mergem spre Tismana.)

b) *suprafaţa:*

κατά γην και κατά θάλασσα - pe uscat şi pe mare

καθ' όλη τη Ρουμανία - în toată România

c) *intervalul de timp:*

Κατά τις διαδηλώσεις, δεν σημειώθηκαν επισόδεια. (În timpul manifestaţiilor, nu s-au semnalat incidente.)

d) *apropierea spaţială:*

Βρίσκεται κατά το Ζάππειο. (Se află pe lângă Zappion.)

e) *exprimarea aproximativă a timpului:*

Θα έρθω κατά τις εννέα. (Voi veni pe la nouă.)

f) *modul (în expresii):*

κατά σύμπτωση - din întâmplare (marchează coincidenţa)

κατά τύχη - din întâmplare

g) *cauza:*

κατά λάθος - din greşeală

h) *separarea pe baza unui criteriu:*

κατά ομάδες - pe grupuri

κατά κεφαλήν κατοίκου - pe cap de locuitor

i) *conformitatea:*

Το Ευαγγέλιο κατά Ματθαίον. (Evanghelia după Matei.)

Κατά τον Πλάτονα η ψυχή είναι αθάνατη. (După Platon, sufletul e nemuritor.)

Κατά τη γνώμη μου... (După părerea mea....)

8.2.4.5.2. *Cu genitivul*

...ψήφισα κατά της απόφασης... (...am votat împotriva deciziei...)

8.2.4.5.3. *Cu adverbe de loc*

κατά που - încotro

κατά κει - încolo (într-acolo)

κατά δω - încoace

8.2.4.5.4. *Cu valoare absolută*

ψήφισε κατά - a votat contra

8.2.4.6. Prepoziția **εκ/εξ**, apropiată ca sens de από, se construiește cu genitivul, fiind folosită în neogreacă în expresii stereotipe. Cu genitivul are valoare partitivă, exprimând întregul din care se ia o parte, punctul interior din care se pornește etc.

a) Στις εξετάσεις συμμετείχαν δέκα μαθητές εκ των οποίων πέρασαν μόνο πέντε. (La examene au participat zece elevi, dintre care au trecut doar cinci.)
Αναχώρησε εκ Βουκουρεστίου. (A plecat din București)

b) *în expresii:*

εκ νέου	- din nou
εξ ακοής	- din auzite
εκ πρώτης όψεως	- la prima vedere
εξ ονόματος + G. (της ειρήνης)	- în numele păcii

c) *în locuțiuni prepoziționale sau adverbiale:*

εξαιτίας (< εξ + αιτίας) + G.	- din cauza
εξάλλου (< εξ + άλλου [< άλλος])	- de altminteri

d) Prepoziția **εκ** este foarte productivă (ca de altfel și prepozițiile κατά, μετά, συν etc.) în cadrul *derivării cu prefixe*, ca procedeu de îmbogățire a lexicului:

εκ-φράζω	-	a ex-prima
εκ-φωνώ	-	a rosti
εξ-αναγκάζω	-	a forța, a obliga

8.2.4.7. Prepoziția **εν** este o altă prepoziție care nu a supraviețuit în neogreacă decât în câteva expresii stereotipe cu dativul, exprimând interiorul, ansamblul unor situații, starea, modul etc. Este frecvent întâlnită în expresii (locuțiuni) cu valoare adverbială:

εν πόλει	- în oraș
εν καιρώ πολέμου	- în timp de război
εν λειτουργία	- în funcție
εν αποστρατία	- în rezervă
εν μέρει	- în parte, parțial
εν γένει	- în general
εν ολίγοις	- pe scurt
εν τάξει	- în regulă, în ordine

8.2.4.8. Prepoziţia **επί** este arareori utilizată în neogreacă (mai mult în limbajul jurnalistic). Se construieşte cu genitivul dar şi cu acuzativul şi exprimă locul, perioada de timp, raportarea (= για / despre), responsabilitatea, subiectul despre care se discută etc.

a) *spaţial (cu genitiv):*
επί της λεωφόρου Βασιλ. Σοφίας - pe b-dul Regina Sofia

b) *temporal (cu acuzativul şi cu genitivul):*
επί *μήνες* διάβασε - a citit luni întregi (de-a rândul)
επί *της Φραγκοκρατίας* - în timpul ocupaţiei france
επί *του Καρόλου* του πρώτου - în timpul lui Carol I

c) *tema discuţiei (cu genitivul):*
Δεν θα μιλήσω επί του θέματος. (Nu voi vorbi despre [acest] subiect.)

d) *obiectul responsabilităţii:*
Είναι επί των δημόσιων σχέσεων. (Este [responsabil] cu relaţiile publice.)

e) *în matematică:*
πέντε επί επτά (5x7) - cinci ori şapte

8.2.4.9. Prepoziţia **πλην** exprimă excepţia şi se construieşte cu genitivul:
Ολοι διάβασαν πλην δύο φοιτητών. (Toţi au citit, cu excepţia a doi studenţi.)

În matematică se traduce prin "minus":
επτά πλην πέντε - şapte minus cinci (7-5)

8.2.4.10. Prepoziţia **προ** se construieşte cu genitivul şi exprimă doar momentul *ante quem*:
προ ημερών - cu câteva zile în urmă, acum câteva zile
προ Χριστού - înainte de Hristos

8.2.4.11. Prepoziţia **υπέρ** se construieşte cu genitivul şi exprimă sprijinul, acordul, favorizarea. Poate apărea şi substantivat:
Ψήφισε υπέρ του νόμου. (A votat în favoarea legii/ pentru lege.)
Τάχθηκε υπέρ της πρότασής μας. (S-a pronunţat în favoarea propunerii noastre.)

- *în expresii*:
-υπέρ το δέον - mai mult decât se cuvine
-τα υπέρ και τα κατά - argumentele şi contraargumentele

8.2.4.12. Prepoziţia **ανά** se construieşte cu acuzativul şi exprimă străbaterea absolută (de la un capăt la altul) în spaţiu sau timp:

Είναι περίφημος ανά τον κόσμο. (E celebru în toată lumea.)
ανά τους αιώνες - prin, peste veacuri

Cu numeralul ordinal, formează numeralul sociativ:

ανά πέντε - câte cinci

8.2.4.13. Prepoziţia **υπό** se construieşte şi cu acuzativul şi cu genitivul. Cu acuzativul exprimă servitutea, dependenţa, starea sau faza în care se află o acţiune, modul de desfăşurare a unei acţiuni, limitarea, situarea sub (mai ales în cuvinte compuse). Cu genitivul exprimă complementul de agent (care în mod obişnuit este exprimat de acuzativ precedat de prepoziţia **από**) sau cauza.

a) *Cu acuzativul:*

1. Το συνέδριο διεξήχθηκε υπό την αιγύδα του Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου. (Congresul s-a desfăşurat sub egida Universităţii Bucureşti.)
2. Η χώρα αυτή βρέθηκε υπό ξένη κατοχή. (Această ţară s-a aflat sub ocupaţie străină.)
3. Σήμερα η θερμοκρασία έφθασε στους 7 βαθμούς υπό το μηδέν. (Azi temperatura a ajuns la minus 7 grade [7 grade sub zero].)
4. Το πετρέλαιο βρίσκεται υπό το έδαφος. (Petrolul se află sub sol.)

b) *Cu genitivul* exprimă complementul de agent (cu nuanţă arhaică):

Συντηρείται υπό *του πατρός* του. (Este întreţinut de tatăl său.)

8.2.4.14. *Particulele comparative σαν şi ως*

a) **σαν (σα)** exprimă asemănarea şi este tradus în limba română prin "ca, precum". Sinonime parţiale ale lui **σαν** sunt όπως, όμοια με. Elementul comparaţiei (reale sau ireale) este *în cazul nominativ*, când are valoare adverbială pe lângă verbul propoziţiei principale.

Πολέμησε σαν λιοντάρι. (A luptat ca un leu.)

Uneori σαν este folosit pentru a exprima falsa asemănare.

Συμπεριφέρεται σαν βασιλιάς. (Se poartă ca un rege.)
Συμπεριφέρεται σαν να είναι βασιλιάς. (Se poartă de parcă e rege.)

Totodată, **σαν** poate exprima îndoiala locutorului (= mi se pare, cred), nemaiavând valoare comparativă:

Σαν καλά έκανες. (Cred că ai făcut bine.)

b) ως este folosit pentru a exprima poziţia, calitatea subiectului sau a obiectului, funcţia în care acesta îndeplineşte acţiunea exprimată de verb.

Substantivul precedat de **ως** se acordă în număr şi caz cu substantivul pe care îl determină:

S1 - - - - - > ως < - - - - - S2

Ex.: S1 - N. S2 - N.
Ο Κώστας μίλησε ως διευθυντής. (Kostas a vorbit ca director.)
S1-Ac. S2-Ac.
Τον Κώστα τον πήραν ως διευθυντή. (Pe Kostas l-au luat ca director.)
S1-G. S2-G.
Η δραστηριότητα *του Κώστα* ως διευθυντή είναι καλή.
(Activitatea lui Kostas ca [în calitate de] director este bună.)

8.3. CONJUNCŢIILE

8.3.1. Ca şi în limba română, conjuncţia (ο σύνδεσμος) şi locuţiunea conjuncţională (περιφραστικός σύνδεσμος) reprezintă un instrument gramatical lipsit de conţinut lexical şi autonomie sintactică. Conjuncţia este o parte de vorbire neflexibilă, însă funcţională, ce are rolul de a uni prin raporturi de coordonare sau subordonare sintactică fie două unităţi sintactice din cadrul unei propoziţii, fie o unitate sintactică dintr-o propoziţie cu o propoziţie, fie două propoziţii.

a) unitate sintactică + unitate sintactică
substantiv + substantiv:
Ο Αλέκος και η Μαρία είναι συμφοιτητές μου.
adjectiv + adjectiv:
Η Μαρία είναι όμορφη και έξυπνη.
verb + verb:
Βλέποντάς την και γνωρίζοντάς την καλά...
b) unitate sintactică + propoziţie:
Ο Αντώνης και όσοι έτυχε να είναι εκεί...
c) propoziţie + propoziţie:
Τους είδαμε και τους είπαμε να έρθουν.

8.3.1.1. Covârşitoare rămâne *valoarea sintactică a conjuncţiei*, semnificaţia sa lexicală trecând în plan secundar. Ca şi în limba română, o conjuncţie poate avea mai multe valori, total diferite, în funcţie de context. De exemplu, conjuncţia coordonatoare copulativă **και** (şi), în afara valorii

sale de conjuncție coordonatoare copulativă, poate avea și valori de subordonare. În aceste cazuri avem de-a face cu o *falsă coordonare.*

coordonare
1. Ηρθε και μετά έφυγε. (A venit și apoi a plecat.)
subordonare (falsă coordonare)
2. Τι συνέβηκε και έφυγε; (Ce s-a întâmplat de a plecat?)
NU: *Ce s-a întâmplat și a plecat?*

În exemplul 2 **και** nu este folosit pentru realizarea unei coordonări, acest lucru reieșind și din traducerea textului.

3. Μη με κάνεις και σου πω κάτι. (Nu mă face să-ți spun ceva.)
= Μη με κάνεις **να** σου πω κάτι.
4. Με έκανες και σε περίμενα τόσο. (M-ai făcut să te aștept atât.)
= Με έκανες **να** σε περιμένω τόσο.

În exemplul 3, conjuncția **και** echivalează cu να (să), această valoare reieșind atât din sensul propoziției, cât și din aspectul morfologic al verbului πω (conjunctiv aorist).

5. και = ούτε
"Λοιπόν **κι** εσύ μη λες: αυτός είναι γκρινιάρης." (Ag.M.60)
(Așadar, nici tu să nu spui: acesta este cârcotaș.)

8.3.1.2. Demn de menționat este și faptul că o serie de adverbe ca πριν, όταν, μόλις se construiesc cu forme ale conjunctivului aorist. În aceste situații adverbele respective îndeplinesc rolul unor conjuncții (rol sintactic), dar și rol în formarea conjunctivului (rol morfologic):

1. "Ηταν σύμβουλος του πατέρα του τωρινού βασιλιά, πριν γίνει σύμβουλός του..." (K.25) [πριν γίνει] < γίνομαι (Fusese consilier al tatălui actualului rege, înainte de a deveni [= înainte să devină] consilierul său.)
2. "Οταν ο κίνδυνος φτάσει..." (K.27) [όταν φτάσει] < φτάνω (Când va ajunge primejdia...)
3. "Τα μηνύματα, μόλις ετοιμαστούν, θα σταλούν." K.30 [μόλις ετοιμαστούν] < ετοιμάζω (Mesajele vor fi trimise îndată ce vor fi pregătite.)

8.3.1.3. Așadar, rol conjuncțional în subordonarea propozițiilor îndeplinesc cu succes și alte părți de vorbire: pronumele relative sau nehotărâte, adverbele relative de mod, timp sau loc, care au simultan și o funcție sintactică (/sau doar valoare morfologică) în propoziția secundară pe care o introduc.

8.3.2. _În funcţie de structura lor_, conjuncţiile pot fi simple (και, αλλά) sau compuse (μήτε).

De asemenea, neogreaca are, ca şi limba română, o sumă de locuţiuni conjuncţionale precum (ώσπου να, μέχρις ότου).

Conjuncţiile compuse şi locuţiunile conjuncţionale pot fi alcătuite din părţi de vorbire flexibile sau neflexibile.

a) particula 1 + particula 2 / particula + adverb

μήτε < μη+τε (nici)
ούτε < ού+τε (nici)
μηδέ < μη+δε (nici)
μήπως < μη+πως (nu cumva)

b) prepoziţie (από/ως) + pronume în genitiv

αφότου < αφ' ότου < από + όστις (de când)
αφού < αφ' ου < από + ος (după ce)

c) prepoziţie + particulă / conjuncţie

για να (ca să)

d) prepoziţie + pronume 1 / + pronume 2

γιατί < για + τι (fiindcă, deoarece)
παρόλα αυτά < παρα + όλα + αυτά (cu toate acestea)
μολαταύτα < με + όλα + ταύτα (cu toate acestea)

e) adverb1 + adverb 2...conjuncţie

όχι μόνο ... παρά (nu numai ... ci)
καθώς και (precum şi)
πάνω που / εκεί που (în timp ce, chiar când)

f) pronume1+ adverb

κάθε (φορά) που (ori de câte ori)

Deoarece preponderentă este valoarea funcţională şi sintactică a conjuncţiilor, le vom clasifica pe baza criteriului funcţiilor sintactice pe care le îndeplinesc.

În funcţie de natura raporturilor sintactice pe care le exprimă, conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale pot exprima raporturi de coordonare (conjuncţiile coordonatoare - παρατακτικοί σύνδεσμοι) sau raporturi de subordonare (conjuncţiile subordonatoare - υποτακτικοί σύνδεσμοι). În mare parte, conjuncţiile din neogreacă prezintă aceleaşi valori şi nuanţe semantice şi sintactice ca şi conjuncţiile limbii române.

8.3.3. _Conjuncţiile coordonatoare_

În prima categorie, aceea a conjuncţiilor coordonatoare, distingem patru tipuri de conjuncţii. *Primul tip* este reprezentat de conjuncţiile ce fac legătura între două elemente sintactice ale aceleiaşi propoziţii sau între două

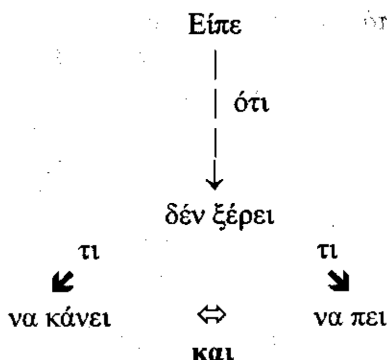
propoziţii. Aceste conjuncţii se numesc *conjuncţii copulative* - συμπλεχτικοί σύνδεσμοι). *Al doilea tip* este ilustrat de conjuncţii ce exprimă opoziţia, fie între două elemente sintactice, fie între două propoziţii. Acestea sunt *conjuncţiile adversative* (αντιθετικοί σύνδεσμοι). *Al treilea tip* de conjuncţii este acela al conjuncţiilor ce exprimă disocierea, conjuncţii numite *disjunctive* (διαχωριστικοί σύνδεσμοι). *Al patrulea tip* este reprezentat de *conjuncţiile concluzive* (συμπερασματικοί σύνδεσμοι), ce exprimă concluzia. Acestor patru subcategorii de conjuncţii coordonatoare li se adaugă *conjuncţiile explicative* (επεξηγηματικοί σύνδεσμοι).

8.3.3.1. Conjuncţiile coordonatoare copulative

8.3.3.1.1. Conjuncţia **και/κι** uneşte două elemente sintactice de acelaşi fel aflate într-o propoziţie sau două propoziţii de acelaşi fel.

a) Ο Νίκος **και** ο Αλέκος ήρθαν αμέσως. (subst. + subst.)
Ηταν όμορφη **και** έξυπνη. (adj. + adj.)
Εγραψε καλά **και** γρήγορα. (adv. + adv.)

b) Είπε/1 ότι δεν ξέρει/2 τι να κάνει/3 **και** τι να πει/4.

8.3.3.1.2. În general, conjuncţia **και** uneşte două unităţi sintactice de acelaşi fel: două substantive (la cazuri identice), două verbe la acelaşi mod, timp/(şi persoană). Se pot întâlni situaţii, mai ales în limbajul vorbit, când **και** poate coordona două verbe la timpuri diferite. În fapt, este vorba de o falsă coordonare. În exemplul următor conjuncţia **και** stabileşte o falsă coordonare, fraza cuprinzând două trepte de comunicare (primul verb fiind la prezentul istoric.)

"Αλλ' όσο ζω εγώ (...) θέλω να βλέπω τις φωτογραφίες των ανθρώπων που με αγαπούσαν (...)!" της λέω **και** πήγα **και** κρέμασα τις φωτογραφίες του μπαμπά **και** της κυράς Εκάβης στη θέση της." (T.13)

και 1 - λέω - πήγα (prezent istoric - aorist)
και 2 - πήγα - κρέμασα (aorist - aorist)
και 3 - του μπαμπά - της κυράς Εκάβης (Subst. în G. - Subst. în G.)

8.3.3.1.3. Topica

În general, conjuncţia **και** este plasată în interiorul propoziţiei. Poate apărea însă şi iniţial, fie exprimând o idee ce continuă logic propoziţia anterioară, fie având valoare mai degrabă explicativă.

a) "Γιατί ενύχτωσε κ' οι βάρβαροι δεν ήλθαν.
Και μερικοί έφθασαν απ' τα σύνορα,
Και είπανε πως βάρβαροι πια δεν υπάρχουν.
Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους..." (Kav. 1, 111)

În ultimul vers **και** nu mai stabileşte un raport de coordonare, ci are valoare concluzivă "aşadar".

b) "Αλλωστε και ολόκληρη η Γραφή λέγεται ότι παραλήφθηκε για την σωτηρία των ανθρώπων. **Και** σωτηρία των ανθρώπων αποτελεί μόνο ο Χριστός..." (D.G.169) (De altminteri [chiar] întreaga Scriptură se spune că a fost primită spre mântuirea oamenilor. **Şi** [= căci] mântuirea oamenilor este doar Hristos.)

În exemplul b) primul και nu mai este tradus, el nemaiavând nici un fel de valoare.

8.3.3.1.4. Alte valori ale conjuncţiei **και**

a) Conjuncţia copulativă **και** poate avea uneori valoare adversativă, traducându-se prin "iar":

Εμείς διαβάζουμε **κι** αυτός διασκεδάζει. (Noi învăţăm, şi [iar] el se distrează.)

b) Conjuncţia **και** poate fi precedată de adverbul **καθώς** (precum). Alteori însoţeşte particula **σαν**, pentru a exprima comparaţia:

1. Αγόρασε κρέας, γάλα **και** ψωμί. (A cumpărat carne, lapte şi pâine.)
   Τους είπε ότι δεν έκανε λάθος **καθώς και** τι συνέβηκε. (Le-a spus că nu a greşit precum şi ce s-a întâmplat.)
2. Δεν είναι σαν **κ'** εσένα. (Nu e ca [şi] tine.)

c) Conjuncţia **και** este folosită şi ca element de întărire sau de atenuare a adjectivului sau a adverbului:

Δεν είναι και (τόσο) *εύκολο* να το διαβάσει κανείς. (Nu este prea uşor de citit.)

d) Repetarea conjuncţiei **και**, într-o enumerare, are valoare emfatică:

Μάζεψε **και** τους φίλους **και** τους εχθρούς του... (Şi-a adunat **şi** prietenii **şi** duşmanii...)

e) Uneori, aşa cum am văzut, coordonarea este aparentă. În cazuri extreme, destul de frecvente în limbajul uzual, conjuncţia coordonatoare **και** îndeplineşte rolul de conjuncţie subordonatoare, introducând diferite tipuri de subordonate:

1. *completive directe*
   Βλέπω **και** [= ότι] θέλεις να έρθεις. (Văd că vrei să vii.)
2. *cauzale*
   Μην κάνεις κάτι τέτοιο **και** [= επειδή] θα φύγω. (Să nu faci aşa ceva, fiindcă voi pleca.)
3. *relative atributive*
   Ηταν άνθρωπος **και** [= που] ήξερε τη δουλειά του. (Era un om ce-şi ştia treaba.)
4. *finale*
   Πηγαίνω **και** [να] το λέω σε όλους. (Mă duc să le-o spun tuturor.)
5. *consecutive*
   Τι του έκανες **και** [= ώστε να φύγει] έφυγε; (Ce i-ai făcut de-a plecat?)

8.3.3.1.5. Conjuncţiile **ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ** (nici, nici măcar) sunt conjuncţii coordonatoare copulative, cu valoare negativă. Totuşi, valoarea de conjuncţie le-a fost adesea contestată. Remarcându-se faptul că stabilesc în mod evident un raport de coordonare paratactică (prin juxtapunere), li s-a atribuit o valoare mai degrabă adverbială. De obicei apar corelativ **ούτε** ... **ούτε**. Adesea însă, primul **ούτε** lipseşte.

Exemple:

1. **Μήτε** εγώ ήθελα, **μήτε** οι άλλοι. (Nici eu n-am vrut, nici ceilalţi.)
2. "**Μήτε** (...) βρίσκουμε στον Ελιοτ αυτή την οικουμενική παραδοχή." (Sef. 1, 25) (Nici [...] nu găsim la Eliot această accepţie ecumenică.)
3. "Δεν μας έσωσε [ούτε] άγγελος **ούτε** άνθρωπος, αλλά ο ίδιος ο Κύριος." (D.G.169) (Nu ne-a salvat [nici] un înger, nici un om, ci Domnul Însuşi.)
4. "Δεν έχουμε [ούτε] τη δύναμη, **ούτε τη γνώση**." (K.28) (Nu avem putere, nici ştiinţă.)
5. Uneori în locul lui **ούτε** este folosit cu succes **και**:
   "Ηταν πάντα σωστός στα όσα προείδε (...). Δεν κάνει λάθως **και** τώρα." (K.28) (A fost întotdeauna corect în cele pe care le-a prevăzut [...]. Nu greşeşte nici acum.)

8.3.3.2. _Conjuncţiile adversative_ cele mai utilizate sunt următoarele: **μα, αλλά** (dar, iar), **παρά** (decât), **όμως** (însă, ci), **ωστόσο** (totuşi), **μόνο** (numai), **δε/ενώ** (iar). Cu valoare adversativă sunt folosite locuţiunile conjuncţionale corelative **όχι μόνο** ... **παρά** (nu numai ... ci) şi **όχι μόνο** ... **αλλά και** (nu numai ... dar şi).

Exemple:

Του μίλησα, **αλλά** δεν πρόσεξε. (I-am vorbit, _însă_ nu a fost atent.)

Πρέπει **μα** δε θέλω. (Trebuie, _dar_ nu vreau.)

Δεν δουλεύει, **παρά** πάει καθημερινά στο καφενείο. (Nu munceşte, _ci_ doar merge zilnic la cafenea.)

"Καλλιό 'ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή, **παρά** σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή." (Ρήγας Βελεστινλής - Ο Θούριος στ. 7-8) (Mai dulce-mi e un ceas de viaţă-n libertate, _decât_ leaturi zeci, robite-ncătuşate.)[1]

Μου το είπε, **όμως** δεν πίστεψα. (Mi-a spus, _însă_ n-am crezut.)

"...**όμως** θα κάνουμε ο'τι πρέπει. Τι **όμως**;" (K.27) (..._însă_ vom face ce trebuie. _Însă_ ce?)

"Κι **όχι μόνο** αυτό, **αλλά και** ότι καλύπτεται από την θεϊκή δύναμη." (D.G.173) (Şi nu numai aceasta, ci şi că este acoperit de forţa dumnezeiască.)

Δεν το άξιζε, **ωστόσω** της το έδωσα. (Nu o merita, totuşi [însă] i-am dat-o.)

8.3.3.2.1. Conjuncţiile **μεν / δε** se utilizează de obicei împreună, fiind corelative. Când apar amândouă într-o frază, prima conjuncţie, **μεν**, accentuează mesajul primei propoziţii, dar nu se traduce, iar a doua conjuncţie, **δε**, se traduce cu "însă". În locul lui **δε** este folosit uneori **όμως**. Menţionăm totuşi faptul că aceste două conjuncţii nu sunt întotdeauna corelative.

...έξυπνος _μεν_, _αλλ'_ αμελής (inteligent, dar neglijent)

...πολλοί _μεν_ οι κλητοί, ολίγοι _δε_ οι εκλεκτοί (mulţi cei chemaţi, dar puţini cei aleşi)

..._οι μεν_ ήρθαν σήμερα, _οι δε_ θα έρθουν αύριο (_unii_ au venit astăzi, iar _ceilalţi_ vor veni mâine.)

8.3.3.3. _Conjuncţiile disjunctive_

8.3.3.3.1. Disjuncţia este exprimată cu ajutorul conjuncţiilor **ή** şi **είτε < ει+τε** (conjuncţie + particulă). Amândouă se traduc cu "sau, ori, fie" şi se utilizează, ca şi în limba română, pentru a exprima disjuncţia.

[1] Toate traducerile exemplelor selectate din autorii citaţi aparţin autoarei.

1. Θέλεις **είτε** όχι, εγώ θα πάω. (Vrei <u>sau</u> nu, eu voi merge.)
2. "Γιατί ο συγγραφέας **είτε** δεν είχε τα απαραίτητα βιβλία, **είτε** τις έγραψε μακριά από συντρόφους που θα τον βοηθούσαν..." (Sef. 1, 14) (Fiindcă scriitorul fie n-a avut cărţile trebuincioase, fie le-a scris departe de tovarăşii ce l-ar fi ajutat...)
3. Θα πάω σήμερα **ή** αύριο. (Voi merge azi <u>sau</u> mâine.)

8.3.3.3.2. În unele expresii conjuncţiile disjunctive sunt omise, rezultatul fiind o parataxă cu valoare disjunctivă:

θέλεις δε θέλεις	- vrei-nu vrei
γρήγορα αργά	- mai devreme sau mai târziu
χρειάζεται δε χρειάζεται	- trebuie-nu trebuie

"Πριν στρωθεί στη δουλειά, **έβρεχε-χιόνιζε**, πήγαινε απαραιτήτως στον Αι-Διονύση..." (T.26) (Înainte să înceapă lucrul, ploua-ningea [= fie ploaie, fie zăpadă], se ducea neapărat la Sfântul Dionisie...)

8.3.3.3.3. Neogreaca mai foloseşte o conjuncţie disjunctivă, cu nuanţă populară, împrumutată din limba turcă. Este vorba despre conjuncţia **για** (fie), provenită din turc. ya.

για σήμερα **για** αύριο θα παντρευτεί (<u>fie</u> azi <u>fie</u> mâine se va căsători)

8.3.3.4. *<u>Conjuncţiile concluzive</u>* (συμπερασματικοί σύνδεσμοι) cele mai folosite sunt **λοιπόν** (aşadar), **άρα** (deci), **συνεπώς** (prin urmare), **επομένως** (prin urmare), **γαρ** (deci - mereu în poziţie finală), **οπότε** (aşa că):

Θα πάμε μαζί, οπότε θα συναποφασίσουμε.

Statutul de conjuncţie le-a fost adesea contestat, având în vedere faptul că, de exemplu, **συνεπώς** este, cel puţin din punct de vedere morfologic, în mod evident, adverb, ca de altfel şi adverbele şi locuţiunile adverbiale (/conjuncţionale): **επομένως**, **κατά συνέπεια**, **κατ' ακολουθίαν**, **συμπερασματικά**, **ως εκ τούτου**, toate acestea exprimând urmarea firească, logică, a unui fapt bazat pe informaţia cuprinsă în propoziţia anterioară.

Unele voci[1] socotesc că este vorba de nişte simpli "indici referenţiali" (δείκτες) ce realizează trecerea de la o propoziţie la altă propoziţie, aflată pe aceeaşi treaptă sintactică cu prima, a doua propoziţie conţinând însă o informaţie care fie vine în contradicţie cu informaţia enunţată de prima propoziţie, fie o explică. Aceşti "indici referenţiali" sunt, la o mai atentă analiză morfologică, adverbe compuse, locuţiuni (adverbiale,

---

[1] V. Babiniotis, *ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ (συνδετικός)*, op.cit., p.1718.

conjuncționale) sau chiar expresii. Cei mai uzitați "indici referențiali" sunt **εξάλλου**, **άλλωστε** (de altminteri), **οπωσδήποτε**, **πάντως** (oricum), **ωστόσο** (totuși), **από την άλλη μεριά** (pe de altă parte), **εν πάση περιπτώσει** (în orice caz), **παρά ταύτα** (cu toate acestea), **αλλά μάλλον** (ci mai degrabă), **έστω κι έτσι** (chiar și așa).

Numeroase *adverbe de timp*, precedate sau nu de conjuncții, funcționează în regim de conjuncții, exprimând concluzia ca rezultat al unui fapt real:

Ωστε *έτσι* συνέβηκαν τα πράγματα. (Așadar, astfel s-au petrecut lucrurile.)

Κι' έπειτα με ρωτάς τι κάνω! (Și-apoi mă-ntrebi ce fac!)

Τότε τι με ρωτάς; (Atunci ce mă întrebi?)

Τώρα τι να πω! (Acum ce să spun!)

Ηταν φυσικό να επιτύχει. Δούλεψε πολύ **γαρ**. (Era firesc să reușească; doar a muncit mult.)

8.3.4. *Conjuncțiile subordonatoare*

8.3.4.1. Generalități

Conjuncțiile subordonatoare sunt caracterizate de o adevărată polisemie și de o multifuncționalitate sintactică. În privința tipurilor sintactice și a permutărilor funcționale pe care le suferă conjuncțiile, distingem mai multe situații.

Pe de o parte, chiar conjuncțiile coordonatoare au uneori valoare de subordonare. Cel mai elocvent exemplu este acela al conjuncției **και** (vezi și 8.3.3.1.4.e.) și al locuțiunilor conjuncționale construite cu **και**, care poate introduce:

a) *completive directe*

Βλέπω **και** ανησυχείς γι' αυτήν. [και = ότι] (Văd că te neliniștești pentru ea.)

b) *finale*

Θα πάω **και** θα τον μηνύσω. [και = να] (Voi merge să-l reclam.)

c) *temporale*

Δεν έδυσε ακόμη ο ήλιος **και** ήταν ήδη σπίτι του. [και = όταν] (Nu apuse încă soarele când era deja acasă.)

d) *consecutive*

Στενοχωρέθηκα τόσο **και** δεν πήγα πια να τη δω. [και = που = ώστε] (M-am necăjit atât, încât nu m-am mai dus s-o văd.)

e) *cauzale*

Μην το κάνεις **και** θα μετανιώσεις. [και = επειδή] (Să nu faci asta, fiindcă vei regreta.)

Pe de altă parte, pronumele nehotărâte, pronumele relative şi adverbele nehotărâte sunt adesea utilizate ca elemente de legătură, în introducerea propoziţiilor subordonate, fiind aşadar multifuncţionale.

În ceea ce priveşte conjuncţiile de subordonare propriu-zise, se constată o plurivalenţă funcţională, lesne de identificat în contexte concrete. De exemplu, conjuncţia **ότι**, prin excelenţă conjuncţia ce introduce completive directe, mai poate introduce şi propoziţii subiective sau predicative[1].

8.3.4.2. Conjuncţiile *πως* (cum, cum că, că), ***ότι*** (că), ***που*** (că)
(ειδικοί σύνεσμοι)

a) **ότι**

1. După "**verba** dicendi" şi "sentiendi" introduce completive directe:
   Είπε **ότι** θα φύγει. (A spus că va pleca.)
   Αισθάνομαι **ότι** κάτι δεν πάει καλά. (Simt că ceva nu merge bine.)
   Φοβάμαι **ότι** δεν κάνει ***ο΄τι*** του είπα. (Mă tem că nu face *ce* i-am spus.)
2. După verbul "a fi" poate introduce propoziţii predicative:
   Το πρόβλημα είναι **ότι** δεν μπορώ να πάω. (Problema este că nu pot să merg.)
3. După verbe impersonale introduce o propoziţie subiectivă.
   Υποτίθεται **ότι** θα γράψει το βιβλίο. (Se presupune că va scrie cartea.)

b) **που**

De obicei introduce propoziţii secundare relative propriu-zise sau cu nuanţă cauzală, temporală, concesivă sau consecutivă. Totuşi, poate fi folosit în locul lui ότι, introducând subiective sau predicative.

- *completivă directă:*
  Του είπα **που** δεν ήρθαν όλοι. (I-am spus că nu au venit toţi.)
- ***relativ**-cauzale:*
  Χάρηκα **που** ήρθες. (M-am bucurat că ai venit.)
- *relativ-concesive:*
  Δεν θα ξαναπάει **που να την** παρακαλέσεις. (Nu se va mai duce, chiar de o vei ruga.)
- *relativ-consecutive:*
  Το θέμα είναι τόσο δύσκολο **που** δεν **το λύσαμε**. (Chestiunea e atât de grea, încât nu am rezolvat-o.)

---

[1] Pentru mai multe amănunte privind aceste valori concrete ale conjuncţiilor şi interacţiunea lor în jocul subordonării, vezi şi capitolul ELEMENTE DE SINTAXĂ A FRAZEI.

- *subiectivă:*

Μου αρέσει **πού** ήρθες σήμερα. (Îmi place că ai venit astăzi.)

- *predicativă:*

Το πρόβλημα είναι **που** δεν ξέρει καλά τη γλώσσα. (Problema este că nu ştie bine limba.)

c) **πως**

De obicei **introduce** completive directe:

Ξέρω **πως** δεν σε ενδιαφέρει το θέμα. (Ştiu că nu te interesează chestiunea.)

"...για να δείχνετε **πως** σέβεστε την ειρήνη." (K.21) (...ca să arătaţi că respectaţi pacea.)

[A nu se confunda cu **adverbul πως**:

"Μου είπε πως έκανε. / Mi-a spus cum a făcut.]

8.3.4.3. *Conjuncţiile temporale (χρονικοί σύνδεσμοι)*, datorită multifuncţionalităţii sintactice a conjuncţiilor în general, pot introduce temporale propriu-zise sau temporale cu nuanţe condiţionale, cauzale, concesive etc.: **όταν**, **σαν**, **αφού**, **ενώ**, **αφότου**, **πριν (να)**, **μόλις**, **προτού**, **ώσπου (να)**, **ωσότου**, **όσο που**, **όποτε**. De asemenea, aproape toate adverbele şi locuţiunile adverbiale de timp pot îndeplini rolul unor conjuncţii temporale.

Exemple:

1. Εφυγα **όταν** είδα πως δεν μιλάει σοβαρά. (Am plecat când [= deoarece] am văzut că nu vorbeşte serios.)
2. Θα έρθω **όταν** θα μάθω νέα σου. (Voi veni când [= dacă] voi avea veşti de la tine.)
3. Κάνει του κεφαλιού της **όταν** της λέμε τι είναι καλό. (Face cum o taie capul când [= deşi] îi spunem ce e bine.)
4. "...ο κόμης προχώρησε μόνος, **μέχρις ότου** έφτασε μπροσά στα τρία σκαλοπάτια." (K.21) (...contele înaintă singur, până ce ajunse înaintea celor trei trepte.)
5. "...άρχισε να διαβάζει, **ώσπου** κάποτε νύσταξε..." (K.19) (...a început să citească până ce, la un moment dat, a picotit.)

Principalele conjuncţii (/adverbe temporale cu rol de conjuncţii) şi locuţiuni temporale sunt:

όταν, σαν	-	când (+ Ind./Conj.)
καθώς	-	în timp ce (+ Ind.)
ενώ	-	în timp ce (+ Ind.)
αφού, αφότου	-	după ce, de când (+ Ind.)
πριν/πριν να	-	înainte să (+ Conj.)

προτού	-	înainte să (+ Conj.)
μόλις	-	îndată ce (+ Conj./Ind.)
ώσπου	-	până să/ce (+ Conj./Ind.)
μέχρι που	-	până când (+ Ind.)
μέχρι να	-	până ce/să (+ Conj.)
όσο	-	cât timp (+ Ind.)
όποτε	-	când (+ Ind.), în **momentul când**
οπόταν	-	de fiecare dată când (+ Ind.)
κάθε (φορά) που	-	de fiecare dată când (+ Ind.)
οσάκις	-	ori de câte ori (+ Ind.)

8.3.4.4. Principalele *conjuncții cauzale* (αιτιολογικοί σύνδεσμοι) sunt:

γιατί	-	fiindcă
επειδή	-	deoarece
αφού	-	după ce, întrucât

1. Πέτυχε **επειδή** διάβασε. (A reuşit fiindcă a învăţat.)
2. **Αφού** διάβασε, πέτυχε. (Întrucât a învățat, a reuşit.)

Cu valoare cauzală mai sunt folosite şi conjuncţiile **να**, **σαν**, adverbul **που** şi locuţiunea conjuncţională **μια που** (de vreme ce):

1. Τους σέβομαι **που** είναι τόσο συνεπείς. (Îi respect că [= fiindcă] sunt atât de consecvenți.)

2. **Μια που** δούλεψες τόσο είχες καλά αποτελέσματα. (De vreme ce ai muncit atât, ai rezultate bune.)

Frecvente sunt şi conjuncţiile compuse şi locuţiunile conjuncţionale: **δεδομένου ότι** (dat fiind că), **εφόσον** (în măsura în care) + Ind., **μια και** (de vreme ce), **από τη στιγμή που** (din moment ce).

8.3.4.5. Principalele *conjuncții condiționale* (υποθετικοί σύνδεσμοι) sunt **αν** (dacă), **εάν** (dacă), **άμα** (dacă), **να (μην)** (să [nu]). În general, conjuncţiile condiţionale, introducând condiţionale reale, sunt urmate de modul conjunctiv aorist. Conjuncţia **να/να μην**, urmată de forme ale indicativului imperfect, perfect sau mai mult ca perfect, are tot valoare condiţională, dar ireală: **να άκουγα** (dacă auzeam).

Condiţionala ipotetică de excepţie este introdusă prin locuţiunile conjuncţionale **εκτός αν / εκτός κι αν** (doar dacă [nu cumva]), urmate de conjunctivul momentan:

Θα διαβάσω εκτός αν *αποφασίσω* να φύγω. (Voi citi, doar dacă [nu cumva] decid să plec.)

8.3.4.6. Principala *conjuncție finală* (τελικοί σύνδεσμοι) este **να**. La fel de uzitată este și locuțiunea conjuncțională **για να**. Distincția dintre propozițiile finale introduse de **να** și celelalte propoziții secundare introduse de aceeași conjuncție se realizează semantic, ținând cont de sensul verbului din principală.

a) Ελα/1 **να** μάθεις Ρουμανικά/2.
   1 - Propoziția principală: *Vino*
   2 - Propoziția finală: *să înveți românește*

b) Μας είπε/1 **να** διαβάσουμε το βιβλίο/2.
   1 - Propoziția principală: *Ne-a spus*
   2 - Propoziția completivă directă: *să citim cartea*

8.3.4.7. *Conjuncțiile consecutive* (αποτελεσματικοί σύνδεσμοι) cele mai uzitate sunt **ώστε [να]** (încât să), **που** (încât):

1. Εξήγησε τόσο καλά **που** καταλάβαμε όλοι. (A explicat atât de bine, încât am înțeles toți.)
2. Είναι τόσο σοφός **ώστε να** μπορεί να φωτήσει και τους άλλους. (Este atât de înțelept, încât să-i poată lumina și pe ceilalți.)

8.3.4.8. Principalele *conjuncții și locuțiuni conjuncționale concesive* sunt următoarele: **μολονότι** (deși), **ει και**, **αν και**, **κι αν**, **καίπερ**, **παρόλο που**, **ενώ**, care se construiesc fie cu indicativul, fie cu conjunctivul:

Δεν τους απάντησε **μολονότι** *τηλεφώνησαν* τρεις φορές. (Nu le-a răspuns, deși au telefonat de trei ori.)

"Αν όμως μπορώ να βοηθήσω, **παρόλο που** αμφιβάλλω..." (K.43) (Dacă însă pot ajuta, cu toate că mă îndoiesc...)

8.3.4.9. *Comparația* este exprimată de conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale **παρά**, **απ' ο'τι**, **παρ' ο'τι**, **παρά όσο** (decât):

Είναι καλύτερος **απ' ο'τι** ήταν το Νοέμβρη. (Era mai bun decât era în noiembrie.)

8.3.4.10. Particula conjuncțională negativă **μη** și conjuncția **μήπως** (δυστακτικοί σύνδεσμοι) exprimă șovăiala locutorului, ezitarea sa, referitor la adevărul/la împlinirea celor enunțate (Această conjuncție introduce diferite tipuri de subordonate.):

a) Θα του πω τι συνέβηκε **μήπως**.... (Îi voi spune ce s-a întâmplat, ca nu cumva...)

b) Σκέφθηκα **μήπως** μπορείς να έρθεις αύριο. (M-am gândit că poate vii mâine.)

c) Φοβάμαι **μήπως** χάθηκε. (Mă tem să nu se fi pierdut.)

d) Θα ρωτήσουμε όλους **μήπως και** *βρεθεί* κάποιος πρόθυμος να μας απαντήσει. (Îi vom întreba pe toți, poate s-o găsi cineva dispus să ne răspundă.)

8.4. INTERJECŢIILE

8.4.1. Interjecţiile (τα επιφωνήματα), ca parte de vorbire neflexibilă, lipsită de conţinut noţional şi sintactic, se diferenţiază de adverbe, prepoziţii şi conjuncţii prin încărcătura lor emoţională. În funcţie de starea afectivă pe care o exprimă, interjecţiile caracterizează mai multe segmente afective şi volitive. Astfel, interjecţiile pot exprima:

a) Admiraţia: α, ω, ποπό, μπα
b) Aprobarea, lauda: μπράβο, εύγε
c) Dorinţa, urarea: είθε, χαλάλι, μακάρι, άμποτε
d) Chemarea, interpelarea directă: ε, ω, βρε
e) Dezaprobarea: ε, ου, γιούχα, αχαχούχα
f) Indemnul: α, χα, άι, άιντε, μάρς, άλτ, **στοπ**, **σούτ**
g) Jalea, durerea: αχ, αου, ω, οιμέ, οχ, οχού, όφου, **αλί**, **τρισαλί**, **αλίμονο**
h) Uimirea: α, ο, μπα
i) Incertitudinea: χμ
j) Negaţia: α μπα

O puternică încărcătură emoţională au unele interjecţii, dar şi *particule (μόρια)* - în legătură cu identitatea morfologică a cărora persistă unele incertitudini[1] - precum **μήγαρις** (utilizat în poziţie iniţială în propoziţii interogative retorice), **μη τυχόν**, **τάχα**, **σάμπως** (socotit adverb), **μπας και**.

În ceea ce priveşte provenienţa interjecţiilor, constatăm că ele sunt, de fapt, fie onomatopee, fie vechi forme verbale/adverbiale. Destul de multe dintre aceste interjecţii sunt împrumuturi din alte limbi:

σουτ	- sst (onomatopeic)
είθε[2] < ει + θε	- fie (exprimă dorinţa)
μακάρι + να	- măcar (să)
άμποτε < mediev. αν πότε + να	- măcar (să)
χαλάλι < turc. halal	- halal (adv. de obicei construit cu G.)
γένοιτο < γίνομαι	- facă-se, fie (/μη γένοιτο)
γιούχα < turc. yuha	- huo
μάρς < fr. marche	- marş

[1] De exemplu interjecţia άμποτε(ς), cf. Triandafilidis, este socotită de unii lexicografi drept adverb, cf. Zevgoli, Georg, *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*, Atena, 1933, p.163. De asemenea şi μακάρι.

[2] Formele notate cu aldine sunt socotite drept interjecţii de Triandafilidis, particule (μόρια), adverbe sau interjecţii de Babiniotis.

αλτ < germ. halt - halt
στοπ < engl. stop - stop
μπράβο < ital. bravo - bravo
άιντε < *άιτε < *άετε < άγετε < verbul άγω - haide
/άμε < άγωμεν
αμήν < ebr. amen (fie) - amin
αλί (medieval) < α + interj. ηλί < ebr. eli (Θεέ μου)

Următoarele două interjecţii exprimă un necaz sau o durere foarte mare:

τρισαλί (de trei ori vai)
αλί και τρισαλί (de trei ori vai)

αλίμονο (vai) poate fi construită cu genitivul sau cu acuzativul precedat de prepoziţia **σε**:

αλίμονό μου - vai mie
αλίμονο σ' εκείνους που έκαναν τόσα λάθη - vai de cei ce au făcut atâtea greşeli

8.4.2. Remarcăm faptul că în afara interjecţiilor propriu-zise mai sunt folosite cu valoare exclamativă şi alte părţi de vorbire ca adverbe, verbe, substantive sau particule. Unele dintre interjecţii sunt creaţii interne ale limbii elene (mai noi sau mai vechi), altele fiind, după cum am văzut, împrumuturi străine.

Din punct de vedere sintactic, în general, interjecţiile nu îndeplinesc funcţii în cadrul propoziţiei. Totuşi, în unele situaţii, pot îndeplini funcţii sintactice, ca în exemplul 3:

1. "Ουφ!... Κοψού σ' λέω!... " (T.20)
2. "Αχ, ένας θεός το ξέρει τι είχα τραβήξει..." (T.20)
3. Οταν το 'δε, άφρισε. "Μμ!" μου λέει. (T.13)
4. "...δεν την κατάλαβαν ούτε τα παιδιά της!... Τα παιδιά της, πφ!" (T.15)
5. "Ο γέροντας έκλεγε και μοιρολογούσε:
- Ουαί αδελφέ! Ουαί αδελφέ!" (D.G.119)

III. SINTAXA

1. ELEMENTE DE SINTAXĂ A CAZURILOR

1.1. ***NOMINATIVUL**, casus rectus*, este cazul principal, predominant în fraze/propoziţii enunţiative sau interogative.

1.1.1. Funcţia principală a nominativului în frază este aceea a subiectului sintactic pe lângă un verb predicativ.

a) subiect simplu (în poziţie iniţială, mediană sau finală):

1. "Ο Θεός είναι με το μέρος σου." (D.G.49) (Dumnezeu e de partea ta.)
2. "Εν τω μεταξύ κατέφθασε μια πληροφορία που αύξησε την οδύνη." (D.G.53) (Între timp sosi o veste ce înteţi durerea.)
3. "Ανάμεσα σ'αυτούς ήταν και ο Αχιστόφελ." (D.G.53) (Printre ei era şi Ahistofel.)
4. "Αρκεί, λοιπόν, η θέληση." (D.G.81) (Este de ajuns, aşadar, voinţa.)

b) subiect multiplu

"Ο Δαβίδ και οι άνδρες του είχαν εγκατασταθεί..." (D.G.49) (David şi oamenii săi se instalaseră...)

1.1.2. *Pe lângă verbe nepredicative*, exprimând existenţa sau devenirea, nominativul (substantiv sau pronume) îndeplineşte funcţia de nume predicativ. Numele predicativ poate fi simplu sau multiplu. Ca adjectiv, pe lângă un verb, îndeplineşte funcţia de element predicativ suplimentar, aflat chiar şi în poziţie iniţială.

1. Ο πατέρας μου είναι καθηγητής. (Tatăl meu este profesor.)
2. "Η ώρα ήταν απογευματινή."(D.G.49) (Ceasul era după-amiază.)
3. "...η συνοδεία του Δαβίδ είχε γίνει ένας μεγάλος πόνος και θρήνος." (D.G.53) (...alaiul lui David devenise un mare bocet şi jale...)

4. "Μετανοημένοι σου ζητούμε το έλεος." (D.G.104) (Pocăiţi îţi cerem milă.)
5. "...πες μου τι να της πω, Χριστέ μου, τώρα συνήθισα μονάχος." (Sef.15) (...spune-mi ce să-i spun, Hristoase, acum m-am obişnuit singur.)
6. "...πέσαμε εδώ στα χαμηλά ανίδεοι και χορτάτοι." (Sef.14) (...am căzut aici jos neştiutori şi plini de noi.)
7. Δουλεύει μόνος. (Munceşte singur.)
Πέθανε φτωχός. (A murit sărac.)
Περνά περήφανος. (Trece mândru.)

Verbul **τυχαίνω** la persoana a III-a plural poate fi folosit cu sensul lui "a fi":
Ο καλόγερος *τυχαίνει* φίλος μας. (Călugărul se întâmplă [să fie] prieten cu noi.)

Nominativul este folosit şi după unele locuţiuni adverbiale cum este "τι θα πει" (ce înseamnă):
Τι θα πει καρφωμένος; (Ce înseamnă agăţat?)

1.1.3. Anumite verbe care presupun *devenirea, obţinerea sau exercitarea unei funcţii* se construiesc tot cu nominativul. Este vorba despre verbe ca: **γίνομαι** (a deveni), **μένω** (a rămâne), **φαίνομαι** (a părea), **σπουδάζω** (a studia), **διορίζομαι** (a fi numit), **αποβαίνω** (a deveni), **εκλέγομαι** (a fi ales), **υπηρετώ** (a servi) etc.
a) *Σπουδάζει* [να γίνει] γιατρός/δικηγόρος. (Studiază [ca să devină] medic/avocat.)
b) *Διορίστηκε* γενικός γραμματέας. (A fost numit secretar general.)
c) *Χρημάτισε* καθηγητής. (A lucrat [ca] profesor.)
d) *Διατέλεσε* πρόεδρος του οργανισμού. (A funcţionat [ca] preşedinte al organismului.)
e) *Απέβηκε* διοικητής της τράπεζας. (A devenit guvernator al băncii.)
f) *Υπηρέτησε* στρατιώτης. (A servit [ca] soldat.)

1.1.4. Nominativul este folosit şi *după verbe urmate (sau nu) de prepoziţii*, care în mod normal se construiesc cu acuzativul (**για = drept**). Este vorba cel mai adesea despre verbele: έχω (a avea), περνώ (a trece), λογαριάζομαι (a fi socotit/-ă), φέρεται (a fi considerat). Sensul acestor verbe este acela de a socoti / sau de a fi socotit ca fiind ceva/cumva.
a) Τον *έχουν* **για** άγιος. (Îl au [= ţin] de sfânt.)
b) *Περνάει* **για** σοφός. (Trece drept înţelept.)
c) *Λογαριάζεται* για παντοδύναμος. (E socotit atotputernic.)
d) *Φέρεται* ο συγγραφέας του ποιήματος. (E socotit [a fi] autorul poeziei.)

1.1.5. *Nominativul după verbe de stare:*

Απόψε *έμεινε* μόνος. (Astă seară a rămas singur.)

1.1.6. În limbajul jurnalistic, dar şi în limbajul familiar, putem întâlni adesea nominativul şi după "*verba dicendi*" sau "*verba voluntatis*", prin omiterea verbului "a fi":

Δήλωσε ικανοποιημένος / ευχαριστημένος. (A declarat [că e] satisfăcut / mulţumit.)

Θέλει μοναχός. (Vrea [să fie] călugăr.)

1.1.7. După particula **σαν**, ce exprimă comparaţia, se foloseşte substantivul în cazul nominativ, nearticulat (sau articulat în acuzativ), îndeplinind rol de determinant ad-verbal:

1. Ζει **σαν** μεγιστάνας. (Trăieşte ca un magnat.)
2. "Ο ύπνος σε τύλιξε, **σαν** ένα δέντρο, με πράσινα φύλλα." (Sef.60) (Somnul te-a-nvăluit ca un pom cu crengi verzi.)
3. "Τούτο το σώμα που ήλπιζε **σαν** το κλωνί ν' ανθίσει." (Sef.94) (Acest trup ce nădăjduia să-nflorească asemeni unei ramuri.)

1.1.8. De asemenea particula **ως** se construieşte tot cu cazul nominativ când are rolul unui determinant ad-verbal, exprimând calitatea, funcţia în care subiectul a realizat acţiunea formulată de predicatul verbal. Când îndeplineşte funcţia de determinant al unui substantiv, se acordă în caz cu substantivul determinat.

a) Ο Αντώνης *μίλησε* **ως** δικηγόρος. (Andonis a vorbit ca avocat.)

b) Η Μαρία *πήγε* στο συνέδριο **ως** φοιτήτρια. (Maria s-a dus la congres ca [în calitate de] studentă.)

dar

c) Μίλησα *στον Αντώνη* **ως** *δικηγόρο*. (I-am vorbit lui Andonis ca avocat.)

d) Ακουσα τα λόγια *του Αντώνη* **ως** *δικηγόρου*. (Am ascultat cuvintele lui Andonis ca avocat.)

1.1.9. De asemenea, nominativul este *cazul apoziţiei* atunci când aceasta determină un substantiv în cazul nominativ. În limba neogreacă apoziţia se acordă în caz cu substantivul determinat. Prin urmare, dacă substantivul "explicat" de apoziţie este la un alt caz decât nominativul, atunci şi substantivul-apoziţie va fi la un caz identic cu cel al substantivului respectiv.

a) Ο Αλέξανδρος, *άνθρωπος* μεγάλης ευφυίας, μας εξήγησε το θέμα. (Alexandru, om de o mare inteligenţă, ne-a explicat subiectul.)
b) "Κι όταν θα φθάσεις στην ακμή σου, *Καίσαρ* πια..." (Kav. 1, 24) (Şi când la apogeu vei ajunge, Cezar de-acum...)
c) "Ο Δάμων, *ο τεχνήτης* (...) επεξεργάζεται την συνοδεία του Διονύσου." (Kav. 1, 35) (Damon, meşterul [...] plăsmuieşte-alaiul lui Dionis.)
dar
d) Η απόφαση του Κωνσταντίνου, *ανθρώπου* μεγάλης καλοσύνης... (Decizia lui Constantin, om de o mare bunătate...)

1.1.10. *În anumite construcţii verbale cu prepoziţia **για***, nominativul apare în formulări eliptice (vezi şi 1.1.4.), din care a fost exclus verbul "a fi".
a) Αλλο να θέλεις να γίνεις μοναχός, και άλλο να κάνεις **για** μοναχός. (Una e să vrei să devii călugăr şi alta să faci [= să fii bun] de călugăr.)
b) Πάει **για** πρωθυπουργός/**για** υπουργός/**για** πρόεδρος. (Tinteşte [să devină] prim-ministru/ministru/preşedinte.)

1.1.11. *Topica nominativului* în frază variază în funcţie de valoarea sa sintactică.
a) *Ca subiect*, se poate afla în poziţie iniţială, mediană sau finală.
- iniţial:
Ολοι πήγαν στο θέατρο. (Toţi s-au dus la teatru.)
- median:
Διάβασαν όλοι τα βιβλία. (Au citit toţi cărţile.)
- final:
Χόρτασε η ψυχή μου. (S-a îndestulat sufletul meu.)

b) *Ca nume predicativ*, nominativul se poate afla în interiorul sau în finalul propoziţiei, iar ca apoziţie, iniţial sau final.
- iniţial:
Καλοί είμαστε όλοι. (Buni suntem cu toţii.)
Άνθρωπος καλός, ο Ανδρέας δεν αντέδρασε. (Om bun, Andreas nu a reacţionat.)
- final:
Ολοι είμαστε καλοί. (Toţi suntem buni.)

c) *Nominativul cu valoare exclamativă* este întâlnit în general în formulări eliptice. Din motive de economie este omis verbul "a fi":

"Ευλογημένες οι αποτυχίες που μ' έκαμαν ν' ακούω το εσπερινό." (Pap. 1, 77) (Binecuvântate eşecurile ce m-au făcut s-ascult vecernia.)

Τι βλάκας! (Ce prost!)

Τι ανόητος! (Ce necugetat!)

Nominativul cu nuanţă exclamativ-reverenţioasă este de asemenea destul de folosit, în poziţie iniţială:

Κύριες και κύριοι! (Doamnelor şi domnilor!)

Αξιότιμοι! (Stimabililor!)

Φίλες και φίλοι! (Prietene şi prieteni!)

Această valoare a nominativului marchează pătrunderea sa în domeniul interpelării, domeniu rezervat iniţial vocativului, pe care îl şi înlocuieşte treptat, din punct de vedere morfologic, la mai toate categoriile de substantive.

1.1.12. *Unele numerale* precedate de prepoziţii care se construiesc de obicei cu acuzativul, apar în cazul nominativ. Intre cazul cerut de prepoziţie şi cazul cerut de substantivul determinat de numeral (anume, nominativul), prin atracţie şi numeralul a optat tot pentru cazul nominativ.

a) Μας επισκέφθηκαν **πάνω από** χίλιοι τουρίστες. (Ne-au vizitat peste o mie de turişti.)

b) Και στις δύο πλευρές υπάρχει **από** ένας κήπος. (În ambele părţi există câte o grădină.)

c) "*Ως και* τέσσερεις άνδρες οπλισμένοι επιτέθηκαν με χειροβομβίδες." (B 1, 30) (Până la [aproximativ] patru bărbaţi înarmaţi au atacat cu grenade.)

1.1.13. *Prin anacolut*, nominativul se poate găsi rupt de contextul frazeologic, situat în poziţie iniţială. Aşa-numitul "nominativ în suspensie" apare mai ales în limbajul vorbit.

"Οποιος πέθανε για το Χριστό, δεν υπάρχει γι' αυτόν θάνατος." (Ag.M.59) (Cine a murit pentru Hristos, pentru acela nu există moarte.)

1.1.14. *Cu valoare adverbială*, ca parte a unei locuţiuni, nominativul poate apărea precedat de prepoziţia **από**.

Το έκανα **από** μόνος/μόνη μου. (Am făcut-o de unul singur.)

1.1.15. În unele situaţii (rare, ce e drept), tot ca rezultat al unei construcţii eliptice (în cazul prezentat mai jos lipseşte adjectivul μεγάλη), un substantiv în nominativ apare într-o formulă fals comparativă.

"Δεν υπάρχει πιο ευτυχία, από το να κάνεις τη βούληση του Θεού." (Ag.M.53) (Nu există mai [mare] fericire decât aceea de a împlini voia lui Dumnezeu.)

1.2. ***VOCATIVUL*** nu mai prezintă mărci distinctive morfologice decât la substantivele şi adjectivele masculine în -ος (vocativul în -ε: άνθρωπε). În rest, a fost concurat de nominativ, ale cărui forme le-a preluat, sau este egal cu tema.

1.2.1. Vocativul nu are funcţie sintactică, fiind separat prin virgulă, indiferent de poziţia sa în propoziţie. Uneori însă, vocativul poate avea valoarea unei propoziţii în sine, de natură exclamativă.

Principala sa funcţie este aceea de caz al interpelării, al adresării directe. Se poate afla în poziţie iniţială sau, emfatic, în poziţie finală.

a) - Ε, καλέ! (Ei, măi!)
- Βρε, συ! (Bre, tu!)

b) - Κύριε Ιησού Χριστέ... (Doamne Iisuse Hristoase...)

c) - Πάτερ *μου*, αδύνατον να συγκεντρωθώ στα μαθήματα. (Părinte, imposibil să mă concentrez la lecţii.)

d) "Τα μεγαλεία να φοβάσαι, ω ψυχή." (Kav. 1, 24) (De preamăriri te teme, suflete.)
"Γνώρισες, ψυχή *μου*, αυτόν τον ήχο;" (Pap. 1, 6) (Ai cunoscut, suflete al meu, acest sunet?)

e) "Αγαπημένε *μου*, Δαβίδ, μη φοβάσαι." (D.G.49) (Iubitul meu David, nu te teme.)

1.2.2. Adesea, substantivele în vocativ sunt însoţite de forma scurtă a pronumelui personal persoana I în genitiv. Deseori, acesta nu se traduce. Exprimă o apropiere afectivă a locutorului de interlocutor.

a) - Παιδί **μου**, μην κλαις. (Copilul meu, nu plânge.)

b) - Μανούλα **μου**, που είσαι; (Măicuţa mea, unde eşti?)

c) - Ο Θεός μας βοήθησε, πάτερ **μου**. (Dumnezeu ne-a ajutat, părinte.)

1.2.3. Valoarea de caz al interpelării a vocativului se poate exprima prin:

a) substantive

κύριε πρόεδρε	(domnule preşedinte)
κύριε καθηγητά	(domnule profesor)
βρε Νίνα	(măi Nina)

b) adjective:

ε, καλέ/ ηλίθιε / μεγάλε / πρώτε

c) pronume:

ρε, συ!	- măi [bre] tu
ε, αυτέ! / σεις!	- ei, tu [ăla]! / voi!

1.2.4. Uneori vocativul este separat de verb, aflându-se pe poziții extreme:

"Κορμί, μαύρο μες στο λιοπύρι σαν το σταφύλι
Κορμί πλούσιο καράβι μου, που *ταξιδεύεις*;" (Sef.23)
(Trupule, înnegrit ca strugurele-n vipia verii,
Trupule, corabia mea bogată, pe-unde călătorești?)

1.3. *ACUZATIVUL* este, ca și în limba română, cazul obiectului direct, aceasta fiind funcția sa sintactică preponderentă, diametral opus nominativului. Spre deosebire de nominativ, acuzativul este cazul asupra căruia acțiunea verbului se răsfrânge în mod direct și deplin. Acțiunea se poate răsfrânge asupra acuzativului precedat de prepoziții și în mod indirect, caz în care funcția sa sintactică este aceea de complement indirect. Cu prepoziție sau fără, acuzativul poate avea valori circumstanțiale.

1.3.1. *Acuzativul fără prepoziție (obiect direct sau circumstanțial)* exprimă complementul direct după anumite categorii de verbe.

1.3.1.1. *Cu verbe tranzitive la moduri personale (obiect direct)*:

Δεν μ' αρέσει να πληγώνω τους ανθρώπους. (Nu îmi place să rănesc oamenii.)

"Μα ο Θεός ήξερε να τιμωρήσει τον άνθρωπο που με σκλάβωσε - χαρίζοντάς μου τη φαντασία." (Pap. 1, 69) (Dar Dumnezeu a știut să-l pedepsească pe omul ce m-a înrobit, dăruindu-mi imaginația.)

1.3.1.2. *Cu verbe exprimând voința, dorința:*

Θέλω αυτό το βιβλίο. (Vreau această carte.)
Θα επιθυμούσα λίγη ησυχία. (Aș dori puțină liniște.)
"Τα άνω ζητείτε... " (D.G.152) (Căutați cele cerești [cele de sus]...)

1.3.1.3. *Cu verbe ce exprimă stări fizice sau emoționale*:

Σε λυπάμαι. (Îmi pare rău de tine.)
Να χαρείς τα παιδιά σου. (Să te bucuri de copiii tăi.)
Αισθάνομαι το κρύο. (Simt frigul.)
Βαρέθηκε τον πολύ κόσμο. (S-a săturat de lumea multă.)

1.3.1.4. *Cu verbe de obicei intranzitive/cu expresii*:

Μας έτρεξε σε όλα τα βιβλιοπωλεία. (Ne-a alergat pe la toate librăriile.)
Μας γύρισε όλη την πόλη. (Ne-a învârtit prin tot orașul.)
Μας τρέχει πολύ τον τελευταίο καιρό. (Ne aleargă mult în ultima vreme.)
"Ενας άνθρωπος τον πλησιάζει. " (D.G.155) (Un om se apropie de el.)
Την κάνει παρέα. (Stă în compania ei.)
"Ευχαριστώ το Δημιουργό!" (Pap. 1, 23) (Mulțumesc Creatorului!)

1.3.1.5. *Cu verbe de obicei intranzitive*, urmate în mod paradoxal de un complement de obiect, exprimat printr-un substantiv din aceeaşi sferă semantică cu verbul, sau în expresii (παίζω - mă joc, ταξιδεύω - călătoresc, βγαίνω - ies):

Κοιμάται τον ύπνο του δικαίου. (Doarme somnul celui drept.)
Φώναξε κραυγή μεγάλη. (Strigă [cu] strigăt grozav.)
"Μέσα στην ησυχία του, ζει τη ζωή χίλιων χρόνων..." (Pap. 2, 75) (În liniştea sa, trăieşte viaţa a o mie de ani.)
Η κοιλιά του παίζει βιολί. (Îi chiorăie burta.)
Η ταινία αυτή μας ταξιδεύει στη Γαλλία του 15ου αιώνα. (Acest film ne călătoreşte în Franţa secolului al XV-lea.)
Δεν μου τη βγαίνει κανείς. (Nimeni nu se poate pune cu mine.)

1.3.1.6. *Cu verbe ce sunt şi tranzitive şi intranzitive, folosite cu sens tranzitiv:*

Κλαίω την τύχη μου. (Îmi plâng soarta.)
Την παραμόνεψε και την έπιασε. (A pândit-o şi a prins-o.)

1.3.1.7. *Cu verbe deponente (tranzitive)* ca: σέβομαι, επεξεργάζομαι, αντιλαμβάνομαι, διαπραγματεύομαι etc.:

Σεβάστηκε την απόφασή της. (I-a respectat decizia.)
Αντιλαμβάνομαι το λάθος μου. (Îmi înţeleg greşeala.)
Επινοήθηκα ένα σχέδιο. (Am conceput un plan.)
Εισηγήθηκε την πρόταση. (A prezentat o propunere.)
Διαπραγματεύεται τη συμφωνία. (Negociază acordul.)

1.3.1.8. *Cu verbe din sfera semantică a temerii, a fricii* (φοβάμαι, τρέμω):

Φοβάται πολύ τη μοναξιά και τις αποτυχίες. (Se teme mult de singurătate şi de eşecuri.)
Χαίρεται την καλή θέα. (Se bucură de priveliştea frumoasă.)
Τρέμουν τον πατέρα τους. (Tremură [de frica] tatălui lor.)

1.3.1.9. *După adverbe, în expresii* ce sunt de fapt formule de întâmpinare a unei persoane. Adverbul este urmat de forma scurtă în acuzativ singular sau plural, feminin sau masculin a pronumelui personal. Adverbul poate fi urmat şi direct de numele propriu în acuzativ, articulat hotărât.

Καλώς τον/την/τους/τις. (Bine [ai/aţi venit]!)
Καλώς τον Αντώνη. (Bine [ai venit] Antonis!)

1.3.1.10. După anumite verbe avem *dublu acuzativ*:

Ο καθηγητής διδάσκει τα παιδιά μαθηματικά. (Profesorul îi învaţă pe copii matematică.)

Observaţie:

În unele situaţii, acuzativul fără prepoziţie nu are valoare de obiect direct, ci valoare circumstanţială.

a) Cel mai frecvent întâlnit este acuzativul temporal, exprimând durata:

Ηρθε αυτό το καλοκαίρι. (A venit vara aceasta.)
Εμεινε μια εβδομάδα. (A stat o săptămână.)
Ηρθε την Κυριακή. (A venit duminică.)
"... τη νύχτα εκείνη / την άλλη μέρα / κάθε βράδυ / την τρίτη ημέρα / Μια Δευτέρα του Οκτώβρη..." (Sef.116) (în acea noapte / a doua zi / în fiecare seară / a treia zi / într-o luni din [luna] octombrie)

b) După anumite adjective ca γεμάτος sau după substantive ce definesc obiecte care pot avea un conţinut, este frecvent acuzativul conţinutului.

Μου έδωσε ένα ποτήρι νερό. (Mi-a dat un pahar cu apă.)
"γλάστρα βασιλικό μια γλάστρα γαρούφαλα" (Sef.116) (o glastră cu busuioc, o glastră cu garoafe)
Πήρε μια σειρά αποφάσεις. (A luat o serie de decizii.)
"Είναι γεμάτος ειρήνη, χαρά και αγάπη." (D.G.159) (Era plin de pace, bucurie şi iubire.)
"Ο πρώτος Αδάμ φορτώθηκε αναρίθμητες κατάρες." (D.G.78) (Primul Adam s-a împovărat cu nenumărate blesteme.)

c) După numerale şi substantive exprimând timpul, acuzativul fără prepoziţie exprimă pedeapsa (natura pedepsei).

...σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή... (patruzeci de ani de robie şi închisoare...)
...τρία χρόνια κάθειρξη... (...trei ani de detenţie...)

d) După substantive în acuzativ precedate de prepoziţia με exprimând funcţia, sediul etc. (caz tipic de elipsă).

Η Ρουμανία... με πρωτεύουσα το Βουκουρέστι. (România... cu capitala Bucureşti) [care are Bucureştii drept capitală.]
Το κόμμα... με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο. (Partidul... cu preşedinte Konstantinos.)[care-l are drept preşedinte pe Konstantinos.]

1.3.2. Acuzativul cu prepoziţie poate exprima fie complementul indirect, funcţie preluată de la dativul dispărut, fie complementul circumstanţial.

1.3.2.1. Complementul indirect este exprimat cu acuzativul precedat de prepoziţia **σε**.

"Μα ενώ η πρωϊνή της αισιοδοξία είχε δώσει **σε** μένα τόσο κουράγιο..." (T.191) (Dar, în timp ce optimismul ei de dimineaţă îmi dăduse atâta curaj...)

Uneori complementul indirect este exprimat **cu acuzativul fără** prepoziție. Această exprimare a complementului indirect este poetică, fiind mai frecvent întâlnită în poezia lui Kavafis (din a cărui operă am selectat exemplele următoare), care adesea, în locul formelor neaccentuate ale pronumelui personal în genitiv, preferă formele în acuzativ. Acuzativul este folosit în exemplele următoare în locul genitivului, exprimând şi alte funcții decât aceea de complement indirect:

δεν με αρέσουν / δεν μου αρέσουν	(nu îmi plac)
με το δείχνει / μου το δείχνει	(mi-l arată)
με φαίνεται / μου φαίνεται	(mi se pare)
με ανήκει / μου ανήκει	(îmi aparține)
με το έστειλαν / μου το έστειλαν	(mi l-au trimis)
σε προσφέρει / σου προσφέρει	(îți oferă)
τον έγραψε τίτλους / του έγραψε τίτλους	(i-a scris titluri)
τον μοιάζει / του μοιάζει	(îi seamănă)

1.3.2.2. <u>*Acuzativul circumstanțial*</u> poate avea valori temporale sau spațiale, exprimând: momentul/locul (cu prepoziție sau nu), intervalul, durata, punctul de pornire, spațiul străbătut, punctul de sosire sau ținta. Poate fi precedat de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale, a căror construcție cere acuzativul.

1.3.2.2.1. <u>Acuzativul temporal</u>

a) *πριν* (από) τις εξετάσεις (înainte de examene)
πριν από μισόν αιώνα (acum un secol)
από επτά μήνες (de şapte luni)
εδώ και επτά μήνες (acum şapte luni)

b) *κατά* τις εξετάσεις (în timpul examenelor)
για ένα εξάμηνο (pentru un semestru)
επί τέσσερεις μήνες (timp de patru luni)

"Στο κοινωνικό σύστημα του ινδουισμού που επικρατεί *επί* αιώνες στην Ινδία..." (B 33) (În sistemul social al hinduismului ce predomină de secole în India...)

"Το κόμμα θα έπρεπε να ιδρυθεί *μέσα στους* επόμενους 12 μήνες." (Id.) (Partidul ar trebui să se înființeze în următoarele 12 luni.)

γύρω στις τέσσερεις (pe la patru, în jur de patru)
από την Πέμπτη και μέχρι το Σόββατο (de joi pînă sâmbătă)
σε μισή ώρα (într-o jumătate de oră)
προς στιγμήν (pentru moment)
πάνω στο χορό (în timpul dansului)
πάνω στη συζήτηση (în timpul discuției)

c) *μετά* τις επτά (după şapte)
μετά από μια ώρα (după o oră)
[dublu acuzativ temporal cu şi fără prepoziţie]
"Ενα αιώνα *μετά* την εφαρμογή του συντάγματος..." (Id.) (Un secol după [la un secol de la] aplicarea constituţiei...)
"*Υστερα από* συλλήψεις και έρευνες..." (B 30) (După arestări şi cercetări...)

1.3.2.2.2. Acuzativul local

a) Ερχομαι *από* το πανεπιστήμιο. (Vin de la universitate.)
Είμαι *στο* σπίτι / μέσα στο σπίτι. (Sunt în casă.)
Είμαι *στο* βουνό. (Sunt la munte.)
Βρίσκεται *στο* θρανίο. (Se află în bancă.)
Είσαι *κοντά στη* θάλασσα. (Eşti aproape de mare.)
Είσαι *μακριά από* το Ιάσιο. (Eşti departe de Iaşi.)

b) Πηγαίνει *στο* σχολείο. (Se duce la şcoală.)
Αναχώρησε *για* την Κωνστάντσα. (A plecat la / spre Constanţa.)
Τραβάει *προς* το βουνό. (Se îndreaptă spre munte.)
Ταξιδεύει *ανά* τη χώρα. (Călătoreşte în toată ţara.)

1.3.2.2.3. Acuzativul modal-instrumental

a) Να συμεριφέρεσαι απλά και *με* αγάπη. (Să te comporţi simplu şi cu iubire.)
Μιλάει *υπέρ* το δέον. (Vorbeşte peste măsură.)
Δουλεύω *υπέρ* τη δύναμή μου. (Muncesc peste puterea mea.)

b) "Ο κύριος ύποπτος είχε διαφύγει *με* αεροσκάφος." (B 25) (Principalul suspect scăpase cu o aeronavă.)
Εκοψε το ψωμί *με* το μαχαίρι. (A tăiat pâinea cu cuţitul.)

1.3.2.3. *Alte valori ale acuzativului cu prepoziţie*

a) acuzativul sociativ (με, μαζί με):
Ηρθε με μερικούς φίλους. (A venit cu câţiva prieteni.)

b) acuzativul referenţial (για, από):
Μίλησε για τα προβλήματά του. (A vorbit despre problemele lui.)
Από υγεία, είναι καλά. (În ce priveşte sănătatea, e bine.)

c) acuzativul concesiv (παρά):
Παρά τη θέλησή του... (În ciuda voinţei sale...)

d) acuzativul conformităţii (κατά, σύμφωνα με):
Το ευαγγέλιο κατά Ματθαίον... (Evanghelia după Matei...)
Σύμφωνα με τον πρόεδρο... (Conform preşedintelui...)
Κατά τη γνώμη μου... (După părerea mea...)
Ψήφισαν κατά συνείδηση. (Au votat după conştiinţă.)
κατά χάριν υιοί (fii după har)

e) acuzativul cauzal (από, σε):
Αρρώστησε από το κρύο. (S-a îmbolnăvit de frig.)
Στον πολύ πόνο, αρρώστησε. (De multa durere, s-a îmbolnăvit.)

f) acuzativul final:
Ηρθε για σκί. (A venit la schi.)

g) acuzativul partitiv (από):
...σε τρεις από τις πέντε πόλεις... (...în trei din cele cinci oraşe...)

h) acuzativul - complement al comparației (από):
Είναι καλύτερος από το Νίκο. (Este mai bun decât Nikos.)

i) acuzativul excepției (από, εκτός από):
"Εκτός από τον Κύριο κανέναν άλλο να μη φοβάσαι." (În afară de Domnul să nu te temi de nimeni altcineva.)
ποιος άλλος από μένα (cine altul decât mine)
εκτός από τη δουλειά (în afara muncii)

j) acuzativul complementului de agent (από):
Η αναφορά διαβάστηκε από τον καθηγητή. (Raportul a fost citit de către profesor.)
"Να είστε ευλογημένοι από τον Κύριο." (D.G.49) (Fiți binecuvântați de Domnul.)

k) acuzativul sinonimic:
κοιμάται ύπνο βαθύ (doarme somn adânc)
ούρλιαξε κραυγή (K.35) (a urlat un răget)

1.4. *GENITIVUL* este un caz ad-nominal oferind informații suplimentare despre numele pe care îl determină. Poate furniza o multitudine de informații, dintre cele mai variate. Fiindcă genitivul a preluat o serie din valorile dativului ce a dispărut în neogreacă, poate avea uneori funcții ad-verbale. Nu sunt însă rare nici situațiile când apare pe lângă părți de vorbire neflexibile, cum sunt de exemplu adverbele, în fraze şi construcții caracteristice limbii neoelene.

În ceea ce priveşte topica, în general genitivul (cu funcție de atribut substantival genitival) stă după substantivul determinat, dar se poate afla şi înaintea acestuia:

"Με του ματιού τ' αλάφιασμα, με του κορμιού το ρόδισμα." (Sef.29)
(Cu a ochiului tulburare, cu a trupului mireasmă.)

1.4.1. Genitivul posesiei
Το βιβλίο είναι *της Μαρίας*. (Cartea este a Mariei.)

1.4.2. Genitivul apartenenței

a) η σελίδα *του βιβλίου...* (pagina cărții)

ο κήπος *του σπιτιού...* (grădina casei)

b) În limbajul familiar mai ales întâlnim cazuri de genitiv precedat de prepozițiile σε/από, care se construiesc cu acuzativul. Avem de a face nişte cazuri tipice de elipsă, din rațiuni de economie verbală, eliminându-se cuvinte precum σπίτι sau un substantiv (al doilea element al unei comparații).

1. ήρθε *στου πατέρα μου* = ήρθε σ(το σπίτι) του πατέρα μου
2. "...ούρλιαζε κραυγή δυνατότερη από *των λύκων*." (K.35) (...urla [cu] un răcnet mai puternic decât [răcnetul] al lupilor.)

c) Tot în cazul genitiv se află unele nume de străzi, bulevarde, mânăstiri, fundații

Οδός *Σταδίου*	(Strada Stadionului)
Οδός *Ελευθ. Βενιζέλου*	(Strada Eleft. Venizelos)
Πλατεία *Συντάγματος*	(Piața Constituției)
Λεωφόρος *Βασιλίσσης Αμαλίας*	(B-dul Regina Amalia)
Μονή *Οδηγήτριας*	(Mânăstirea Hodighitria)
Μονή *Παντελεήμονος*	(Mânăstirea Sfântului Pantelimon)
Μονή *Μεγίστης Λάβρας*	(Mânăstirea Marii Lavre)

d) Genitivul locului

Αρχαιολογικό Μουσείο *Νεαπόλεως*	(Muzeul Arheologic din Neapole)
Μουσείο *Βατικανού*	(Muzeul din Vatican [Vaticanului])
Μουσείο *της Κω*	(Muzeul din Kos)
κρητικές επιγραφές *της Τέω*	(epigrafii cretane din Teos)
το Πανεπιστήμιο *του Βουκουρεστίου*	(Universitatea din Bucureşti)

e) Genitivul autorului

Το ποίημα "Περιμένοντας τους βαρβάρους" *του Κ.Π. Καβάφη.* (Poezia "Aşteptându-i pe barbari" de K.P. Kavafis.)

Πίνακας *του ζωγράφου Αγγέλλου.* (Tablou al pictorului Anghelos)

"Το έργο *του ποιητή* που θαυμάζω σαπίζει στο παλαιοπωλείο του δρόμου." (Pap. 1, 30) (Opera poetului pe care-l admir putrezeşte în anticariatul din drum.)

1.4.3. Genitivul înrudirii, al numelui de familie. Majoritatea patronimelor în limba neogreacă sunt în cazul genitiv. Ele rămân la cazul genitiv indiferent de funcția pe care o are substantivul respectiv în propoziție:

η κυρία *Παπανικολάου*	(doamna Papanikolaou)
η κυρία *Μπούφη*	(doamna Bufi)

η κόρη *της Αννούλας*	(fata Annoulei)
ο κύριος **Τσοπανάκης**	(domnul Tsopanakis) (N.)
η κυρία *Τσοπανάκη*	(doamna Tsopanaki) (G.)

1.4.4. <u>Genitivul vârstei</u>

γυναίκα *πενήντα τεσσάρων ετών*	(femeie de cincizeci şi patru de ani)
ήταν *τριών* μόνο *ετών*	(avea doar trei ani)

1.4.5. <u>Genitivul calităţii</u>

ξενοδοχείο *πολυτελείας*	(hotel de lux)
"Είναι *μικρού λόγου αξίας*."	(Este de mică valoare.)
άνθωπος μεγάλης *καλοσύνης*	(om de o mare bunătate)
παπούτσια καλής *ποιότητας*	(pantofi de bună calitate)

1.4.6. <u>Genitivul clasei sociale</u>

"οι γυναίκες *της σειράς* μου" (T.36) (femeile de categoria mea)

1.4.7. <u>Genitivul categoriei de obiecte. Genitivul materiei</u>

πύραυλος *εδάφους-εδάφους*	(rachete sol-sol)
πύραυλος *εδάφους-αέρος*	(rachete sol-aer)
είδη *δέρματος*	(produse de piele)
είδη *διατροφής*	(produse alimentare)
είδη *επιπλώσεως*	(produse de mobilier)
είδη *νοικοκυριού*	(produse de gospodărie)
είδη *οικιακής χρήσεως*	(produse de uz casnic)

1.4.8. <u>Genitivul explicativ</u>

σύμφωνο *σταθερότητας*	(acord de stabilitate)
κατάσταση *εκτάκτου ανάγκης*	(stare de necesitate)
σταγόνα *νερού*	(picătură de apă)
ωκεανός *αμαρτιών*	(un ocean de păcate)
αβάσταχτο φορτίο *ανομιών*	(o foarte grea povară de nelegiuri)

1.4.9. <u>Genitivul partitiv. Genitivul comparativului/al superlativului</u>

a) ένας *μας*... (unul dintre noi)

ο καθένας *μας*... (fiecare dintre noi)

αυτοί αποτελούν μόνο το 4% *των 200ων εκατομμυρίων κατοίκων*
(aceştia constituie doar 4% din cele 200 de milioane de locuitori)

οι πλούσιοι *του λαού* (cei bogaţi din popor)

b) ο καλύτερος *των φίλων* μου... (cel mai bun dintre prietenii mei) [superlativ]

έχει την καλύτερη καρδιά *του κόσμου* (are cea mai bună inimă de pe lume)
είναι καλύτερός *μας* (este mai bun decât [ca] noi) [comparativ]
μπήκε στα Αγια *των Αγίων* (a intrat în Sfânta Sfintelor) [superlativ]
αδύνατο *των αδυνάτων* (absolut cu neputință) [superlativ]
"κάναμε *του κόσμου* τα ταξίδια" (T.22) (am făcut toate călătoriile din lume)
μας είπε *του κόσμου* τα παραμύθια (ne-a spus toate poveștile din lume)

1.4.10. Genitivul obiectiv și genitivul subiectiv

η νίκη *των Ρουμάνων* = **οι Ρουμάνοι** νίκησαν (victoria românilor) / G.S.
η επιθυμία *της επιτυχίας* = επιθυμεί **την επιτυχία** (dorința succesului) / G.O.
"μνήμη και επίκληση *του Χριστού*" (D.G.162) (amintirea și chemarea lui Hristos) / G.O.

1.4.11. Genitivul cantității, al distanței, al duratei, al intensității etc.

πεπόνι *τεσσάρων κιλών*	(pepene de patru kilograme)
ποταμός μήκους *250ων χιλιομέτρων*	(fluviu lung de 250 de kilometri)
δρόμος φάρδους *50 μέτρων*	(drum lat de 50 de metri)
σε απόσταση *30 χιλιομέτρων*	(la o distanță de 30 de kilometri)
βόμβες βάρους 900ων κιλών	(bombe în greutate de 900 de kg)
επίσκεψη δύο *εβδομάδων*	(vizită de două săptămâni)

σεισμική δόνηση (μεγέθους) *5 βαθμών* της κλίμακας Ρίχτερ (mișcare seismică [cu intensitatea] de 5 grade pe scara Richter)

1.4.12. Genitivul lipsei

"Τον άφησε ερμαίο *της βασιλικής ασέβειας*". (D.G.115) (L-a lăsat gol de necuviința regală.)

1.4.13. Genitivul non-posesiv (complement indirect)

a) *genitivul de atribuire/de luare*

της έδωσε ένα βιβλίο	(i-a dat o carte)
"Δεν *μου* το 'πε ποτέ καθαρά." (T.15)	(Nu mi-a spus-o niciodată limpede.)
"Πάντα το λέω *της Λιλίκας* μου." (T.15)	(Mereu îi spun Lilicăi mele.)

b) *genitivul adversității, al agresiunii*

μου επιτέθηκε	(m-a atacat)
σου έριξε μια σφαλιάρα	(ți-a tras o palmă)

"Θα *του* κάκιωνες *του παιδιού* σου;" (Ag.M.62) (Te-ai supăra pe copilul tău?)

1.4.14. Alte tipuri de genitiv

a) *genitivul încrederii*

του είχα εμπιστοσύνη (am avut încredere în el)

b) *genitivul relației reciproce/al opțiunii*

σχέσεις *Ρουμανίας-Ελλάδος* (relațiile [dintre] România-Grecia)

"στις σχέσεις *Μ. Αντωνίου* και *Αμμωνά*" (D.G.157) (în relațiile dintre Antonie cel Mare și Ammonas)

διάκριση *καλού* και *κακού* (distincția între bine și rău)

c) *genitivul dinamic cu nuanță reflexivă*

πότε *μου* έφυγες (când mi-ai plecat)

νόμιζα ότι *μου* αστιεύεται (credeam că-mi glumește [că glumește cu mine])

d) *genitivul final*

τα ρούχα *της γιορτής* (hainele de sărbătoare)

1.4.15. Genitivul sărbătorii / Genitivul temporal (în expresii)

Acest tip de genitiv reprezintă un caz tipic de elipsă, în principal a substantivului feminin γιορτή.

"Μαζευόταν κάθε χρόνο, *των Εισοδίων*, κόσμος να προσκηνήσει." (T.23) (În fiecare an, de Intrarea Maicii Domnului în Biserică, se aduna lume să se închine.)

των Αγίων Πατέρων / Παντελεήμονος / Ανθίμου Νικομηδείας Παναγίας Μυρτιδιώτισσας / Μηνά / Νεκταρίου Αιγίνης / των 70 αποστόλων / Γρηγορίου Νύσης / των Πατέρων του Σινά / των Τριών Ιεραρχών/ των 42 μαρτύρων Αμορίου/ των Βαΐων / της Ζωοδόχου Πηγής / του Θωμά / του Παραλύτου / της Σαμαρείτιδος / του τυφλού/ της Αναλήψεως / της Πεντηκοστής / του Αγίου Πνεύματος / των Αγίων Πάντων / Πέτρου και Παύλου / Δώδεκα Αποστόλων / του Ιωάννη του Ρώσσου / του Ιωάννη του Χοζεβήτου / του Αγίου Ποτέ (ironic) etc.

- adverbial: του χρόνου (= la anul, anul viitor)

1.4.16. Genitivul după substantive în vocativ este folosit mai ales în limbajul familiar.

μάτια *μου*, αγάπη *μου*, καλέ *μου*, χρυσέ *μου*, ψυχή *μου* (în formule de alint)

"Εσύ, Νίνα *μου*, έχεις τόσο καλή καρδιά." (T.15) (Tu, Nina mea, ai o inimă așa de bună.)

1.4.17. Genitivul după adverbe (eliptic)

a) ποτέ *μου* (niciodată [în viața] mea)

b) După adverbe de loc sunt frecvente formele scurte în genitiv ale pronumelor personale, dar și substantive comune în genitiv. În limba română, adverbele capătă astfel valoarea unor prepoziții sau locuțiuni prepoziționale:

πέραν *του Ατλαντικού*	(dincolo de Atlantic)
κατόπιν *εορτής*	(după sărbătoare [post festum])
κατόπιν *προσευχής*	(după rugăciune)
ενώπιον *των πολιτών*	(în fața cetățenilor)
μαζί *σου*	(împreună cu tine)
κοντά *μας*	(lângă noi)
πλάι *της*	(alături de ea)

1.4.18. Genitivul după verbe

Anumite verbe se construiesc cu genitivul. Este drept faptul că, mai recent, construcțiilor cu genitivul le este preferată tot mai mult construcția cu acuzativul, precedat sau nu de prepoziția από.

Cele mai uzitate verbe construite cu genitivul sunt: **απαλάσσω, ηγούμαι, χαίρομαι, τυγχαίνω, στερούμαι, εποφελούμαι.**

Εποφελούμαι *των προνομίων* αυτών. (Beneficiez de aceste privilegii.)

Ο Νίκος ηγείται *ενός* σημαντικού *κόμματος*. (Nikos conduce un partid important.)

Η καθηγήτρια χαίρεται μεγάλου *κύρους*. (Profesoara se bucură de un mare prestigiu.)

Ο ιερέας τυχαίνει μεγάλης *εμπιστοσύνης*. (Preotul se bucură de o mare încredere.)

Στερήθηκε *των δικαιωμάτων* του. (A fost privat de drepturile sale.)

Δεν στερείται τοπικών *εχθρών*. (B 22) (Nu duce lipsă de dușmani locali.)

Χαίρει μεγάλης *συμπάθειας* στη Δύση. (B 22) (Se bucură de o mare simpatie în Vest.)

Τους έχουν απαλλάξει *πάσης ευθύνης*. (B 22) (I-au absolvit de orice responsabilitate.)

1.4.19. Genitivul în expresii

κάνω *του κεφαλιού* μου	(fac cum mă taie capul/după capul meu)
Του κάκου! (G. exclamativ)	(zadarnic)
είναι *της μόδας*	(este la modă)

1.4.20. Genitivul cu prepoziţii

αντί *του πρωθυπουργού*	(în locul premierului)
λόγω *των προβλημάτων*	(din cauza problemelor)
από *καιρού* εις καιρόν	(din timp în timp)
από *καρδιάς* (εύχομαι)	(urez din inimă)
από *καταβολής* κόσμου	(de la întemeierea lumii)
από *προσώπου* της γης	(de pe faţa pământului)
δια *της προσευχής*	(prin rugăciune)
δια *της* διπλωματικής *οδού*	(pe cale diplomatică)
είς βάρος *της οικογένειάς* μας	(în dauna familiei noastre)
εκτός *της δουλειάς*	(în afara muncii)
κατά *της απόφασης*	(împotriva deciziei)
μέσω *ενός προφήτου*	(prin intermediul unui profet)
περί *της αλλαγής*	(despre schimbare)
προ *ολίγου*	(cu puţin mai înainte)
προ *Χριστού*	(înainte de Hristos)
προ *μηνών*	(cu luni în urmă)
υπέρ *της απόφασης*	(în favoarea deciziei)
υπό *του φίλου του*	(de către prietenul său) [complement de agent]

1.4.21. Forme de genitiv absolut

Din vechiul genitiv absolut au supravieţuit câteva expresii stereotipe, care fie şi-au păstrat sensul iniţial, fie au primit un alt sens:

αρχής γενομένης	(începutul fiind făcut)
μηδενός εξαιρουμένου	(nefiind nimic/nimeni exclus)

Θεού θέλοντος και καιρού επιτρέποντος (dacă vrea Dumnezeu şi îngăduie vremea)

καλώς εχόντων των πραγμάτων (dacă lucrurile merg bine)

În unele situaţii genitivul absolut capătă valoare conjuncţională.

Προκειμένου να φύγω, δεν άλλαξα τίποτε. (Urmând să plec, n-am schimbat nimic.)

Δεν είπα τίποτε, προκειμένου να βελτιώσω την κατάσταση. (N-am spus nimic, ca să îmbunătăţesc situaţia.)

Δεδομένου ότι διαβάζουμε εμείς, πρέπει να το κάνετε κι εσείς. (Dat fiind că noi citim, trebuie să o faceţi şi voi.)

1.5. ***DATIVUL DIN GREACA VECHE***, după ce a cumulat funcţiunea dativului propriu-zis, a dativului instrumental şi sociativ, precum şi funcţiunea locativului, a început să fie concurat de unele prepoziţii ca **εν** sau **συν**, ce i-au limitat sfera funcţională la domeniul instrumentalului, al locativului şi al sociativului. Această tendinţă a continuat în epoca postclasică, astfel încât, la un moment dat, dativul apare doar cu prepoziţia **εν**, dar şi aceasta a fost mai apoi înlocuită de **εις** cu acuzativul. Sociativul a preferat exprimarea cu ajutorul prepoziţiei **μετά** cu genitivul, care a fost concurat mai apoi de formele cu acuzativ.

În neogreacă subzistă forme împietrite de dativ în expresii devenite stereotipe. Formulările cu dativ sunt mai învechite, fiind prea puţin folosite în limbajul uzual, în care au căpătat valoare adverbială. Vocala finală ᾳ, ῃ, ῳ se scria la dativ cu iota subscris. Sistemul monotonic nu îl mai marchează.

1. "Ζει εν ημίν Χριστός." (Ag.M.22) (Hristos trăieşte în noi.)
2. "Αλλοιώνει τον άνθρωπο ψυχή τε και σώματι." (Ag.M.26) (Alterează omul la suflet şi la trup [= cu trup şi suflet.])
3. "Σε αγαπώ πολύ εν Χριστώ." (Ag.M.54) (Te iubesc mult în Hristos.)
4. "Τα καταλαβαίνουν εκείνοι οις δέδοται." (Ag.M.69) (Le înţeleg cei cărora le este dat.)
5. Ελέω Θεού. (Cu mila lui Dumnezeu.)
6. "Οι χωριάτες μαζεύτηκαν στο σπίτι μας να δουν ιδοίοις όμμασι τον εκλεκτό της Παναγίας." (T.24) (Sătenii s-au adunat în casa noastră ca să-l vadă cu ochii lor pe alesul Maicii Domnului.)

Dativul s-a păstrat în anumite expresii, devenite locuţiuni adverbiale, cu prepoziţiile următoare:

a) **εν**

- locul, punctul:
  - εν Αθήναις (în Atena)
- timpul:
  - εν καιρώ πολέμου (în timp de război)
  - εν τω μεταξύ > εντωμεταξύ (între timp)
- instrumentul:
  - εν ιδρώτι του προσώπου σου φαγείν τον άρτον σου (mănâncă-ţi pâinea cu sudoarea frunţii)
  - εν τούτω νικά (în acest [semn] învinge)
  - εν ονόματι του νόμου (în numele legii)

- circumstanţa/modul:

εν <u>άγνοια</u>	(în neştiinţă)
εν <u>συντομία</u>	(pe scurt)
εν <u>ψυχρώ</u>	(cu [sânge] rece)
εν <u>πλήρει συνειδήσει</u>	(cu deplină conştiinţă)
εν <u>αναμονή</u>	(în aşteptare)
εν <u>χρήσει</u>	(în uz)
εν <u>τάξει</u> > εντάξει	(în regulă)
εν <u>ενεργία</u>	(în exerciţiu)
εν <u>αποστρατία</u>	(în rezervă)
εν <u>Χριστώ</u>	(în Hristos)

b) **επί**

- temporal/ocazia:

επί <u>τη ονομαστική γιορτή</u>	(cu [ocazia] onomasticii tale)
επ' <u>ευκαιρία</u> της επιτυχίας σου	(cu ocazia succesului tău)

- scopul:

θα είναι επ' <u>εποφελεία</u> και των δυό	(va fi spre folosul ambilor)
επ' <u>αγαθώ</u>	(spre bine)
επί <u>κακώ</u>	(spre rău)

- raportarea:

φημίζεται επί <u>κάλλει</u>	(este vestită pentru frumuseţea [sa])

- modul, instrumentul:

επί <u>τόκω</u>	(cu dobândă)

c) **παρά**

παρά <u>τω πρωθυπουργώ</u>	(pe lângă primul-ministru)

<u>Observaţie:</u>

În unele expresii, cu valoare circumstanţială sau prepoziţională, vechiul dativ este folosit fără prepoziţie. Toate formele de dativ ar fi trebuit scrise cu iota subscris, dacă nu s-ar fi aplicat sistemul monotonic.

λόγω [των προβλημάτων]	*- din cauza problemelor*
παρουσία [των καθηγητών]	*- în prezenţa [profesorilor]*
απουσία [των φοιτητών]	*- în absenţa [studenţilor]*
συνεπεία [των βροχοπτώσεων]	*- ca urmare a ploilor*
βάσει [της απόφασης]	*- pe baza (+ genitivul)*
μέσω [του φίλου του]	*- prin intermediul (+ genitivul)*

1.6. *ACORDUL*

Diferite aspecte ale acordului au fost abordate în capitolele dedicate sintaxei cazurilor şi regimului prepoziţiilor.

1.6.1. Acordul dintre subiect şi predicat

Ca şi în limba română, şi în neogreacă predicatul se acordă cu subiectul în persoană şi număr [1]. Un verb predicat al unui subiect multiplu alcătuit din două substantive la singular se acordă în număr şi persoană cu un substantiv [3 b], mai ales în limbajul jurnalistic şi în cel familiar. Gramatical însă, acordul trebuie făcut în număr şi persoană cu subiectul multiplu [4] (deci verbul trebuie să se afle la persoana a III-a plural). Uneori există un subiect exprimat printr-un substantiv/pronume la singular, urmat de un acuzativ sociativ, iar predicatul, în loc să facă acordul gramatical, fiind la singular, preferă forma de plural (acord prin atracţie [3 a]).

subiect simplu

1. Ο γενικός *γραμματέας* αποφάσισε να παρατείνει την παραμονή του. (Secretarul general a decis să-şi prelungească şederea.)

2. În general predicatul se acordă în persoană cu subiectul. În unele cazuri de elipsă, când se subînţelege existenţa unui pronume personal care individualizează persoana subiectului (subiectul gramatical se identifică cu locutorul), este posibil ca predicatul să nu se acorde în persoană cu subiectul.

a) "Οι ίδιοι οι πολίτες τους αναγκάζουμε να λένε..." (Înşişi cetăţenii [chiar noi cetăţenii] îi obligăm să spună...)

b) "Οι πολίτες δεν αντέχουμε να ακούσουμε..." (Cetăţenii [noi cetăţenii] nu suportăm să auzim...)

c) "Πόσοι πολίτες θα ακούσουμε ευχάριστα..." (Câţi cetăţeni [câţi dintre noi cetăţenii] vom asculta cu plăcere...)[1]

3. acordul prin atracţie (γραμματική ασυμφωνία)

a) Εσύ **με** τους δικούς σου με στενοχωρήσατε. (Tu cu ai tăi m-aţi necăjit.)

b) Η αγάπη **και** η στοργή του τον έκανε αγαπημένο σε όλους. (Iubirea şi afecţiunea sa l-a făcut [să fie] iubit tuturor.)

subiect multiplu

4. "...*η πορεία* των βλημάτων **και** *οι στόχοι*... επιλέγονται εντελώς αυτόματα." (B 36) (...traseul obuzelor şi ţintele... sunt selectate cu totul automat.)

"Σε αυτό συμφωνούν *φίλοι, βοηθοί* **και** στενοί *συνεργάτες* του." (B 34) (Cu aceasta sunt de acord prietenii, adjuncţii şi colaboratorii săi apropiaţi.)

[1] Exemplele sunt selectate din publicaţia BHMA, din 2 aprilie 2000, p.5.

5. "Αν ο ηγέτης τους αφεθεί να κατασκευάσει χημικά και βιολογικά όπλα, θα διακινδυνεύσει όχι μόνο *ο λαός* του, αλλά και *οι γείτονές* του και *ο κόσμος* όλος." (B 35) (Dacă liderul lor va fi lăsat să producă arme chimice şi biologice, va fi în primejdie nu numai poporul său, ci şi vecinii săi şi întreaga lume.) [acord prin atracţie]

1.6.2. *Acordul dintre un adjectiv şi substantivul determinat*

1.6.2.1. Adjectivul (propriu-zis sau pronominal) se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat, fie că îndeplineşte funcţia de atribut, fie că îndeplineşte funcţia de nume predicativ. De asemenea participiile, care sunt nişte adjective verbale, se acordă cu substantivul determinat tot în gen, număr şi caz.

adjective/adjective pronominale

a) Συνεχίζονται *οι* αεροπορικές *επιδρομές*. (Continuă atacurile aeriene.)

b) Τα διαβήματα *των* ανόητων *ανθρώπων*... (Demersurile oamenilor necugetaţi...)

c) Είδα εκείνους *τους φίλους*... (I-am văzut pe acei prieteni...)

participii

a) *Οι* ληφθείσες *αποφάσεις* ξάφνιασαν τους πάντες. (Deciziile luate i-au surprins pe toţi.)

b) Το χωρίο *της* προαναφερθείσας *εφημερίδας*... (Fragmentul din ziarul citat...)

c) Βασιζόμενος στην υποστήριξή τους, *ο Αντώνης* έγραψε στους αρμοδίους. (Bazându-se pe susţinerea lor, Andonis le-a scris celor abilitaţi.)

De asemenea, se acordă cu subiectul-substantiv (în gen, număr şi caz) participiile verbelor deponente.

Οι New York Times του Σαββάτου, επικαλούμενοι (< επικαλούμαι) ανωτάτους αμερικανούς αξιωματούχους, έγραψαν ότι..." (New York Times de sâmbătă, citând înalţi oficiali americani, a scris că...)

Acordul prin atracţie caracterizează mai ales limbajul familiar şi limbajul jurnalistic. Astfel, un adjectiv ce determină două substantive, (singular/singular, singular/plural) se poate acorda doar cu unul dintre cele două substantive:

"Οι πολιτικές του διακρίνονται για τη δική [în loc de τις δικές τους] τους *αδράνεια* και *συνέχεια*." (B 34). (Politicile sale se disting prin [a sa] inactivitate şi continuitate.)

1.6.2.2. _Adjectivul nume predicativ/element predicativ suplimentar_

Adjectivul ce îndeplineşte funcţia de nume predicativ sau de element predicativ suplimentar se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat. Când însă exprimă posesia, apartenenţa etc., se află la genitiv.

Ο διευθυντής *είναι* αποφασισμένος ν'αλλάξει την ομάδα εργασίας. (Directorul este decis să schimbe echipa de lucru.)

Ο Γιώργος *περπατούσε* ήρεμος. (Yorgos mergea liniştit.)

Το βιβλίο είναι της Αμαλίας. (Cartea este a Amaliei.)

1.6.2.3. _Acordul apoziţiei_

Spre deosebire de limba română, neogreaca exprimă apoziţia prin substantive / adjective ce se acordă în (gen) / număr şi caz cu substantivul / pronumele determinat.

Ενας *άλλος*, παλιός φίλος, σχολίασε ότι... (Un altul, vechi prieten, a comentat că...) [nominativ]

Αυτή ήταν αδερφή *της Αννας*, της καλύτερης φίλης του Αργύρη. (Aceasta era sora Anei, cea mai bună prietenă a lui Arghiris.) [genitiv]

1.6.2.4. Substantivele compuse prin juxtapunere se acordă între ele obligatoriu în caz: το μείγμα νερού-φωσφόρου, οι αποφάσεις των χωρών-μελών etc.

2. ELEMENTE DE SINTAXĂ A FRAZEI

2.1. <u>*Propoziția independentă*</u> (η ανεξάρτητη πρόταση), ca enunț exprimat cu ajutorul unui singur predicat (sau eliptică), în opoziție cu fraza, exprimată cu ajutorul a două sau mai multe predicate, poate fi clasificată, pe criterii diferite, în mai multe categorii.

2.1.1. *În funcție de numărul părților de propoziție* care o compun, propoziția poate fi:

2.1.1.1. <u>simplă</u> - alcătuită dintr-un subiect și un predicat:

Το παιδί παίζει. (Copilul se joacă)

2.1.1.2. <u>minimală</u> - eliptică de subiect sau de predicat, exprimată printr-o singură parte de vorbire (cu funcție de subiect sau predicat)

a) - Ποιος είναι; (- Cine e?)
- Κανείς. / Η Εράσμια. (- Nimeni. / Erasmia.)

b) - Τι κάνεις εδώ; (- Ce faci aici?)
- Διαβάζω. (- Citesc.)

c) "Τον Ιόνιον Πέλαγος ολόγυρά μας." (Kav. 2, 17) (Marea Ionică în jurul nostru.)
"Αστοχα πράγματα και κινδυνώδη." (Kav. 2, 44) (Lucruri inutile și periculoase.)

d) Un caz special este acela al propozițiilor exclamative eliptice exprimate printr-un substantiv/adjectiv în vocativ sau în nominativ exclamativ, printr-o interjecție etc.:

- "Αναίσθητη!" (T.24) (Nesimțito!)
- "Μπρός!" (T.13) (Înainte! = Dă-i drumu'!)
- "Ντύσου!" (T.13) (Îmbracă-te!)

2.1.1.3. <u>dezvoltată</u> - propoziția care pe lângă subiect și predicat mai cuprinde determinanți ad-nominali și ad-verbali:

Ενας καλός άνθρωπος βοηθάει πάντα τους άλλους. (Un om bun îi ajută întotdeauna pe ceilalți.)

2.1.2. *În funcție de tipul comunicării* propozițiile se împart în: <u>propoziții enunțiative</u>, care exprimă un enunț, o constatare sau o informație, <u>propoziții interogative</u>, prin care locutorul solicită o informație, <u>propoziții exclamative</u>, cu o încărcătură afectivă puternică, și <u>propoziții injunctive</u>, care exprimă un îndemn, o poruncă.

2.1.2.1. Propoziția enunțiativă (asertivă) deține poziția centrală în economia frazei, ca regentă, putând avea un conținut apofatic sau catafatic. Neogreaca are unele formulări aparent afirmative (adică nu avem particule, adverbe sau pronume negative), care totuși sunt negative ca sens.

- *afirmativă:*

“Αρχή της σοφίας είναι ο φόβος του Κυρίου.” (Pr. 1,7) (Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii.)

Ξέρω το μάθημα. (Știu lecția.)

- *negativă:*

Δεν ξέρω το μάθημα. (Nu știu lecția.)

- *fals afirmativă:*

Εχω έξι μήνες να βγω έξω. (N-am ieșit afară de șase luni.)

Propoziția enunțiativă are uneori valoare incidentală.

Δεν ξέρω, του είπε, αλλά θα δω τι μπορώ να κάνω. (Nu știu, i-a spus, dar voi vedea ce pot să fac.)

“Υπάρχουν, φαντάζομαι, καλοί και κακοί ποιητές.” (Sef. 1, 45) (Există, îmi închipui, poeți buni și răi.)

“Ζούμε σε μια τεχνολογική εποχή, όπως λέμε.” (Sef. 2, 137) (Trăim într-o epocă tehnologică, cum zicem.)

2.1.2.2. Propoziția interogativă este marcată de pronume interogative (ποιος, τι), adverbe interogative (που, πότε, πως) sau particule interogative (άραγε). Prezența acestor “mărci” interogative este facultativă în economia propoziției interogative.

2.1.2.2.1. *Interogativa propriu-zisă (de informare)*

a) Ξέρεις το μάθημα; (Știi lecția?)
Διάβασες το βιβλίο; (Ai citit cartea?)

b) Δεν διάβασες την εφημερίδα; (N-ai citit ziarul?)

c) Μήπως ξέρεις τον Αλέξανδρο; (Nu cumva îl știi pe Alexandru?)

2.1.2.2.2. *Interogativa deliberativă*

Είδε άραγε το νέο παρεκκλήσι; (Oare a văzut noul paraclis?)

2.1.2.2.3. *Interogativa de politețe* (cu conjunctivul politeții sau cu falsa negație a verbului la indicativ, ce echivalează cu imperativul)

- Να σε κεράσω κάτι; (Să-ți ofer ceva?)
- Να σε ρωτήσω κάτι; ([Pot] Să te întreb ceva?)
- Δεν μου λές (= πες μου), ποιος σε έφερε εδώ;
(- Nu-mi spui [= spune-mi] cine te-a adus aici?)

2.1.2.2.4. *Interogativa retorică* (la care locutorul nu aşteaptă un răspuns şi prin care nu solicită o informaţie)

a) "Αλλα ποιος τα 'ξερε ολ' αυτά τότε;" (T.34) (Dar cine ştia atunci toate astea?)

Μήπως αυτά χρειάζονται ερμηνεία; (Nu cumva asta are nevoie de interpretare?)

b) cu nuanţă injunctivă

Δε θα πάψεις μ' αυτές τις ανοησίες; (= πάψε) (Nu vei înceta cu prostiile astea?)

2.1.2.2.5. *Falsa interogativă* (echivalentă cu o enunţiativă catafatică)

- Θα έρθεις αύριο; (- Vei veni mâine?)
- <u>Πως όχι</u>; (- Cum nu?)

2.1.2.2.6. *Interogativa exclamativă cu nuanţă deziderativă*

"Αλλά που να φανταστώ βεβαίως ότι μια μέρα θα γινόταν πεθερά μου!" (T.35) (Dar cum să-mi fi închipuit, desigur, că într-o bună zi va ajunge soacra mea?!)

2.1.2.2.7. *Interogativa retorică, cu nuanţă finală*

Προς τι (...) να χτίσουμε σπίτια; (La ce bun să construim case?)

Για να ρίξουν βόμβες να μας τα γκρεμίσουν; (Ca să arunce bombe şi să ni le dărâme?)

2.1.2.2.8. *Interogativa exclamativă retorică (emfatică)*

"Να την παντρέψω εγώ;" (T.35) (Să o mărit, eu?)

2.1.2.2.9. *Interogativa eliptică*

"Πόσα χρόνια θα ζήσω ακόμα; <u>Δέκα; Είκοσι;</u>" (T.40) (Câţi ani voi mai trăi? Zece? Douăzeci?)

2.1.2.2.10. *Interogativa ironică*

"Γιατί δεν παντρεύεσαι; Το φυλάς για το Χριστό, ε;" (T.21) (De ce nu te măriţi? Te păstrezi pentru Hristos?)

2.1.2.2.11. *Interogativa dubitativă*

"Να 'ναι η φωνή/ πεθαμένων φίλων μας / ή φωνογράφος;" (Sef.90) (Să fie oare vocea prietenilor noştri morţi / sau un gramofon?)

2.1.2.3. <u>Propoziţia exclamativă</u>

2.1.2.3.1. *Exclamativa propriu-zisă minimală*, alcătuită dintr-un singur cuvânt

Καλέ! Αυτέ! Φίλε!

2.1.2.3.2. *Exlamativa enunţiativă (cu indicativul)*, fals asertivă

"... δεν μπορώ να την υποφέρω πια!" (T.9) (... nu mai pot suporta!)

"Οχι, δεν είμαι όμορφη!" (T.10) (Nu, nu sunt frumoasă!)

"Εγώ φταίω, κανείς άλλος!" (T.11) (Eu sunt de vină, nimeni altcineva!)

2.1.2.3.3. *Exclamativa deziderativă* (cu particule modale)

Uneori, cu particula modală **ας/να**, exprimă indiferenţa locutorului.

"Ω, να ήμουν στα νιάτα σου!" (Ag.M.52) (Oh, să fi fost tânăr ca tine!)

"Αχ, να μπορούσα να ζήσω όπως εσύ!" (Ag.M.53) (Ah, de-aş putea trăi ca tine!)

"Ας κάνουν οι κόρες μου λούσα!" (T.10) (Las' să fie fetele mele luxoase!)

Θεός φυλάξοι! (Ferească Dumnezeu!)

Ω, μη γένοιτο! (Oh, să nu fie!)

2.1.2.3.4. *Exclamativa explicativă, cu nuanţă cauzală*

"Ας πάνε τα παιδιά μου στους χορούς και τις διασκεδάσεις! Εγώ τα 'φαγα πια τα ψωμιά μου!" (T.10) (Ducă-se copiii mei la dans şi la distracţie! Eu mi-am trăit traiul!)

[Prima din cele două exclamative exprimă indiferenţa locutorului, iar cea de-a doua exprimă cauza acestei indiferenţe.]

2.1.2.3.5. *Exclamativa aporetică-dubitativă* exprimând uimire, neîncredere sau un comentariu al locutorului la o informaţie primită de la interlocutor. Are o intensă nuanţă interogativ-aporetică.

Τι λες!	(Ce spui!)
Ποιος ξέρει!	(Cine ştie!)

[Pentru a evidenţia faptul că aceste propoziţii sunt exclamative şi nu interogative, ele sunt marcate în final cu semnul exclamării.]

2.1.2.3.6. *Exclamativa exprimând indignarea/nefericirea*

a) Το ζώο, τι έκανε! (Animalul, ce-a făcut!)

b) "Ελεεινό πλάσμα! Εσύ θα 'σαι το τέλος μου!" (T.24) (Făptură jalnică! Tu îmi vei fi sfârşitul!)

c) "Αχ, τι άτυχη γυναίκα που στάθηκα κι εγώ στη ζωή μου!" (T.25) (Ah, ce femeie nefericită am mai fost şi eu la viaţa mea!)

2.1.2.3.7. *Exclamativa exprimând admiraţia*

Ωραία που είσαι!	(Ce frumoasă eşti!)

2.1.2.3.8. *Exclamativa exprimând urarea*

Καλή λευτεριά!	(Naştere uşoară!)
Καλή ανάρρωση!	(Însănătoşire grabnică!)
Καλή χρονιά!	(Un an nou fericit!)
Καλή Ανάσταση!	(Un Paşte fericit!/Înviere fericită!)

2.1.2.3.9. *Exclamativa exprimând regretul/mila*

"Καημένε Αργύρη, και καημένη Κηφισιά!" (T.40) (Biet Arghiri, biată Kifisia!)

"Τι χρόνια, τι ευτυχισμένα, ξέγνοιαστα χρόνια!" (T.40) (Ce ani, ce ani fericiţi, lipsiţi de griji!)

"Εκεί περάσαμε τα νιάτα μας. *Τι κόσμος, τι ορχήστρες!...*" (T.47) (Acolo ne-am petrecut tinereţea. Ce lume, ce orchestre!...)

2.1.2.4. Propoziţia injunctivă

2.1.2.4.1. Propoziţia hortativă, exprimă îndemnul, porunca

a) *Cu conjunctivul + particule modale*

"Όλα να τα κάνεις με περίσκεψη." (D.G.109) (Toate să le faci cu prevedere.)

Ας πας να κοιταχθείς. (Du-te să te cauţi.)

"Στον ανόητο να απαντήσεις σύμφωνα με την ανοησία του." (Pr. 26, 5) (Răspunde-i nebunului după nebunia lui.)

b) *Cu imperativul*

"Πήγαινε, τεμπέλη άνθρωπε, να δεις το μυρμύγκι και ζήλεψε τη διαγωγή του και γίνε πιο σοφός απ' αυτό." (Pr. 6, 6) (Du-te, omule leneş, şi priveşte furnica şi vezi-i purtarea şi devino mai înţelept ca ea.)

"Αποκτήστε την κατά Θεόν παιδεία και όχι το ασήμι, την σοφία και οχι το εκλεκτό χρυσάφι." (Pr. 8, 10) (Dobândiţi învăţătura după Dumnezeu şi nu argintul, înţelepciunea şi nu aurul cel mai ales.)

c) *Cu interjecţii*

Μρος!	(Înainte!)
Αλτ!	(Stop!)
Σούτ!	(Sst! = Tăcere!)
Μάρς!	(Marş!)

d) *Eliptică*

"Τη δουλειά σου!" (T.41)	([Vezi-ţi de] treaba ta!)

2.1.2.4.2. Propoziţia prohibitivă (cu particule modale)

"Μην εμπιστεύεσαι στο δικό σου μυαλό." (Pr. 3, 7) (Nu te încrede în mintea ta!)

"Μην καυχάσαι για το αύριο, γιατί δεν ξέρεις τι θα γεννήσει το αύριο." (Pr. 27, 1) (Nu te lăuda cu ziua de mâine, fiindcă nu ştii la ce poate da naştere.)

"Μην κάνεις συντροφιά με άνθρωπο που θυμώνει και μη συγκατοικείς με άνθρωπο που οργίζεται..." (Pr. 22, 24) (Nu te întovărăşi cu omul care se mânie şi nu locui laolaltă cu omul care se înfurie...)

"Μη λες τίποτε σε αφτιά άμυαλου ανθρώπου, για να μην καταφρονήσει τα ωραία λόγια σου!" (Pr. 23, 9) (Nu spune nimic urechilor omului fără minte, ca să nu-ţi dispreţuiască frumoasele cuvinte!)

2.2. *Fraza (Η φράση)*

2.2.0. Propoziţiile care alcătuiesc o frază (sau părţile de vorbire ale unei propoziţii) pot fi dispuse paratactic, juxtapus, fără a se recurge la conjuncţii, în cazul în care propoziţiile în cauză sunt de acelaşi tip.

a) *juxtapunere în propoziţie eliptică* (poetic, fără virgulă)

"Καινούργια σπίτια σκονισμένες κλινικές / εξανθηματικά παράθυρα /φερετροποιεία..." (Sef.17) (Case noi clinici prăfuite/ferestre exantematice/pompe funebre...)

"Γράψε αν μπορείς στο τελευταίο σου όστρακο / τη μέρα τ' όνομα τον τόπο." (Sef.75) (Scrie de poţi pe ultima cochilie / ziua numele locul.)

b) *juxtapunere în frază*

"Γράφεις/ το μελάνι λιγόστεψε/ η θάλασσα πληθαίνει." (Sef.93) (Scrii / cerneala s-a împuţinat / marea creşte.)

Între propoziţiile frazei se pot stabili raporturi de coordonare (între propoziţii de acelaşi tip, fie ele principale sau secundare) şi raporturi de subordonare (între o principală şi o propoziţie secundară, sau între două subordonate din care una este regentă celeilalte).

1. Γνωρίζω πολύ καλά την κατάσταση **και** την καταλαβαίνω.
2. Μολονότι γνωρίζω πολύ καλά την κατάσταση **και** την καταλαβαίνω, *δεν ξέρω τι να κάνω.*

În exemplul 1 conjuncţia και leagă două propoziţii principale, iar în exemplul 2 conjuncţia και uneşte două propoziţii concesive, din care prima introdusă prin cojuncţia μολονότι.

2.2.1. Raporturile de coordonare sunt exprimate cu ajutorul conjuncţiilor de tip copulativ, adversativ, disjunctiv sau concluziv (vezi capitolul destinat conjuncţiilor).

2.2.2. Raporturile de subordonare se realizează între o propoziţie principală care are o subordonată ca determinant atributiv, predicativ sau circumstanţial, sau între două propoziţii secundare, dintre care una are valoare de regentă pentru cea de-a doua.

Ξέρω1 / ότι σου είπε2 / να έρθεις3 /.

1 Ξέρω (regentă1 pentru 2)
|
| ότι
□
2 σου είπε (completivă directă / regentă pentru 3)
|
| να
□
3 να έρθεις (completivă directă)

2.3. <u>Propoziţiile subordonate</u>

2.3.0. În general, propoziţiile subordonate îndeplinesc funcţia unei părţi a propoziţiei regente (subiect, atribut, nume predicativ, obiect direct, complement).

2.3.1. **Propoziţia subiectivă** este introdusă prin pronume relative, nehotărâte sau interogative (όποιος, όποια, όποιο / όσος, όση, όσο / ο'τι / ποιος, ποια, ποιο/τι). De asemenea poate fi introdusă de adverbe ca που (πόσο, πότε, πως), de conjuncţii (πως, ότι, όταν, να) sau locuţiuni conjuncţionale, în cazul în care verbul principalei este impersonal.

2.3.1.1. *Subiectiva introdusă de pronume*

a) "*Οποιος απαντά*/ πριν ακούσει, / δείχνει ότι είναι ανόητος και άξιος κοροϊδίας." (Pr. 18, 13) (Cine răspunde înainte de a asculta, arată că e necugetat şi vrednic de batjocură.)

"*Οποιος φυλάει το στόμα του και τη γλώσσα του*, / σώζει την ψυχή του από θλίψεις." (Pr. 21, 23) (Cine-şi păzeşte gura şi limba, îşi păzeşte sufletul de întristare.)

"Βουλιάζει / *όποιος σηκώνει τις μεγάλες πέτρες*." (Sef.77) (Se scufundă cel ce ridică pietrele cele mari.)

b) Γνωρίζεται / *ποιος ήρθε*. (Se ştie cine a venit.)

c) *Οσοι κατάλαβαν* / έκαναν τη δουλειά τους. (Câţi au înţeles, şi-au făcut treaba.)

d) "...το παραδέχονται / *όσοι ακολουθούν τον ποιητή σ' όλα του τα συμπεράσματα*." (Sef. 1, 31) (...o acceptă cei ce-l urmează pe poet în toate concluziile sale.)

e) *Ο'τι μου έλεγε* / ήταν νόμος για μένα. (Ce-mi spunea era lege pentru mine.)

2.3.1.2. *Subiectiva introdusă de conjuncţii*

a) Υποτίθεται / *ότι θα έρθουν*. (Se presupune că vor veni.)

b) Ετυχε / *να είναι καλύτερος*. (S-a întâmplat să fie mai bun.)

c) "Οταν μαθεύτηκε / *πως ο «κυρ-Αντώνης» μοίραζε στους φτωχούς λεφτά*..." (T.25) (Când s-a aflat că "kyr-Andonis" împărţea bani săracilor...)

Uneori conjuncţia ce introduce subiectiva nu se află în poziţie iniţială în subordonată, ci în interiorul acesteia:

d) "Δεν αποκλείεται / *αυτό το νέο κίνημα των παριών* <u>*να*</u> *προκαλέσει μιαν από τις πιο θεαματικές αλλαγές*." (B 2) (Nu e exclus ca această nouă mişcare a pariei să provoace una din cele mai spectaculoase schimbări.)

Există şi subiective introduse prin conjuncţii "specializate" pentru a introduce alte tipuri de subordonate:

e) <u>*Εάν*</u> *έφυγε* [= η φυγή] / είναι που σε αγαπά. (Dacă a plecat e fiindcă te iubeşte.)

Δε με νοιάζει / <u>*αν*</u> *θα πας εκεί*. (Nu-mi pasă dacă vei merge acolo.)

2.3.1.3. *Subiectiva introdusă de adverbe:*

a) Δεν είναι γνωστό / *που έφυγε*. (Nu se ştie unde s-a dus.)

b) Φτάνει / *πόσο δούλεψα*. (Ajunge cât am muncit.)

c) Δεν είναι γνωστό / *πως το πέτυχε*. (Nu se ştie cum a reuşit.)

d) Μου άρεσε / *όταν πήγαμε το θέατρο*. (Mi-a plăcut când ne-am dus la teatru.)

2.3.1.4. *Subiectiva cerută de adverbe sau de expresii predicative:*

a) Καλό / *που ήρθες*. (Bine că ai venit.)

b) Δεν τους νοιάζει / *τι συνέβηκε*. (Nu le pasă ce s-a întâmplat.)

c) Μας φτάνει / *όσο είδαμε*. (Ne ajunge cât am văzut.)

d) Αγνωστο / *πότε θα επιστρέψει*. (Nu se ştie când se va întoarce.)

e) "Είναι όμως αλήθεια/ *πως μεγάλο ρεύμα μυστικισμού είχε προηγηθεί στην Ιταλία*." (Pap. 2, 164) (Este însă adevărat că un mare curent mistic precedase în Italia.)

2.3.1.5. *Verb de voinţă + completivă directă + subiectivă*

"Δεν θα ήθελα/1 να υποτεθεί/2 *ότι πιστεύω*/3 πως η ποίηση έγινε μια ιδιωτική υπόθεση/4." (Sef. 1, 35) (Nu aş vrea să se presupună că cred că poezia a devenit o chestiune privată.) 1/ Principală 2/ Completivă directă 3/ Subiectivă 4/ Completivă directă.

2.3.2. **Propoziţia predicativă** nu îndeplineşte funcţia predicatului, aşa cum s-ar putea crede din denumirea sa, ci funcţia numelui predicativ pe lângă verbe copulative. Propoziţia predicativă poate fi introdusă prin pronume relative sau nehotărâte, prin adverbe au prin conjuncţii.

2.3.2.1. Exemple:

a) Το πρόβλημα <u>είναι</u> / *ότι δε δουλεύει*. (Problema este că nu munceşte.)

b) Η απαίτησή μας <u>είναι</u> / *να διαβάζεις περισσότερο*. (Pretenţia noastră este să citeşti mai mult.)

c) Η ερώτησή μας <u>είναι</u> / *ποιος θα έρθει*. (Întrebarea noastră este cine va veni.)

d) Η γενική εντύπωση <u>είναι</u> / *ότι η επίθεση οργανώθηκε από άλλους αντιπάλους*. (Impresia generală ese că atacul a fost organizat de alţi adversari.)

e) "Αμάρτημα ήταν / *αν κάποτε χάρηκα,* / πλάνη / *αν κάποτε τόλμησα.*" (Pap. 1, 79) (Păcat a fost, dacă m-am bucurat cândva, / rătăcire / dacă am cutezat vreodată.)

f) "Το μόνο που διδάχτηκα είναι / *να υπομένω* / *και να συλλογίζομαι...*" (Pap. 2, 137) (Singurul lucru pe care l-am învăţat este să stărui şi să cuget...)

2.3.2.2. Uneori propoziţiile predicative pot fi confundate cu alte tipuri de subordonate, din cauza conjuncţiilor sau a pronumelor care le introduc. Important în cazul propoziţiilor subordonate nu este atât elementul care le introduce, cât faptul că în regenta supraordonată avem verbul "a fi" sau alt verb cu acelaşi conţinut semantic, care cere o subordonată predicativă.

Exemple:

Η ερώτησή μας είναι:	- που βρίσκεται	- unde se află
	- πότε θα έρθει	- când va veni
	- αν θα έρθει	- dacă va veni
	- πως ήρθε	- cum a venit

Το Βουκουρέστι είναι / *όπως το ξέραμε.* (Bucureştiul este cum l-am ştiut.)

2.3.2.3. Dacă în principală aveam un verb predicativ, atunci subordonatele din exemplele de mai sus ar fi fost circumstanţiale sau completive directe, în funcţie de sensul verbului din principală.

a) Ξέρω / *που βρίσκεται.*	(Ştiu unde se află.)	- C.D.
b) Ξέρω /*πότε θα έρθει.*	(Ştiu când va veni.)	- C.D.
c) Δεν ξέρω /*αν θα έρθει.*	(Nu ştiu dacă va veni.)	- C.D.
d) Θα του δώσω το βιβλίο/*αν έρθει.*	(Îi voi da cartea, dacă va veni.)	- condiţională

2.3.3. **Propoziţia relativă atributivă** îndeplineşte funcţia atributului, determinând un substantiv sau substitute ale sale aflate în propoziţia regentă supraordonată. Propoziţia atributivă este introdusă de obicei prin pronume / adverbe relative sau nehotărâte. Uneori pronumele relative / nehotărâte sunt însoţite de prepoziţii sau de locuţiuni prepoziţionale.

2.3.3.1. *Atributive introduse prin pronume relative*

a) Δεν είναι πια ο άνθρωπος / *που (τον οποίο) έχω γνωρίσει.* (Nu mai este omul pe care l-am cunoscut.)

b) Αυτός ο οικισμός, / *στον οποίο έζησα τόσα χρόνια,* / δεν υπάρχει πια. (Această localitate, în care am trăit atâţia ani, nu mai există.)

c) Η Αλίκη είναι εκείνη / *η οποία πρωτομπήκε στην αίθουσα.* (Aliki este cea care a intrat mai întâi în sală.)

d) Εγώ / *η οποία αγόρασα τόσα βιβλία,* / τώρα τα χαρίζω. (Eu, care am cumpărat atâtea cărţi, acum le dăruiesc.)

e) "Υπάρχουν άνθρωποι / *που με τα λόγια τους πληγώνουν με μαχαίρι.*" (Pr. 12, 18) (Există oameni care cu vorbele lor rănesc ca şi cu un cuţit.)
f) "Καλύτερα φίλος / *που βρίσκεται κοντά,* / παρά αδελφός / *που βρίσκεται μακρυά.*" (Pr. 27, 10) (Mai bine un prieten care se află aproape, decât un frate care se află departe.)
g) Ο συμφοιτητής / *στον οποίο (που του) έδωσα το βιβλίο* / δεν ήρθε. (Studentul căruia i-am dat cartea nu a venit.)
h) Η φοιτήτρια / *στην οποία (που της) μίλησα* / μου απάντησε. (Studenta căreia i-am vorbit mi-a răspuns.)
i) Falsă relativă atributivă:
"Δεν είναι μόνο οι τοιχογραφίες του Ορους στα μοναστήρια (...) *που μας δείχνουν* (...) [= Οχι μόνο οι τοιχογραφίες μας δείχνουν...]

2.3.3.2. *Atributive introduse prin adverbe nehotărâte*

a) Πήγα στην πόλη / *όπου γεννήθηκα.* (M-am dus în oraşul unde m-am născut.)
b) "...ο κίνδυνος αυτός είναι πολύ σημαντικός στον τόπο μας / *όπου (...) αγνοούμε (...) τα έργα...*" (Sef. 1, 18) (...acest pericol este foarte însemnat în locurile noastre / unde [...] ignorăm operele...)
c) Τον είδα την ημέρα / *όταν είχα εξετάσεις.* (L-am văzut în ziua când aveam examene.)

2.3.3.3. *Atributive introduse prin conjuncţiile "să / ca să"/ "dacă":*

a) Με βασανίζει η σκέψη / *πως δε θα ξαναειδοθούμε.* (Mă chinuie gândul că nu ne vom revedea.)
b) Ηρθε η ώρα / *να φύγετε.* (A venit vremea să plecaţi.)
c) Η ερώτηση / *εάν έρθει* / τέθηκε απ' όλους. (Întrebarea dacă vine a fost pusă de toţi.)
d) Ανακοίνωσε την απόφασή του / *να φύγει.* (Şi-a anunţat hotărârea să plece.)

2.3.3.4. *Atributive introduse prin conjuncţia και:*

Ηταν μια *γυναίκα* / *και είχε μια κοπέλα.* (Era o femeie care avea o fată.)

2.3.3.5. *Atributive introduse prin particula μη(ν)*

Εφυγε από το φόβο / *μην τη βρουν.* (A plecat de frică să nu o găsească.)

2.3.3.6. *Atributive*[1] *introduse prin conjuncția specializată ότι*
Ετρεφε την ελπίδα / *ότι κάποτε θα είναι δικός της.* (Nutrea speranța că odată va fi al ei.)

2.3.3.7. *Atributiva introdusă prin να:*
a) "Την πίκρα / *να βλέπεις τους συντρόφους σου* (...) σκορπισμένους..." (Sef.89) (Amărăciunea de a-ți vedea tovarășii risipiți.)
b) "Είχα την τύχη / *να λογαριάζω τον εαυτό μου ανάμεσα στους φίλους του.*" (Sef. 2, 153) (Am avut șansa să mă număr printre prietenii săi.)

2.3.4. **Propoziția completivă directă** îndeplinește rolul obiectului direct și este cerută de aceleași categorii de verbe ca și acesta. Elementele introductive sunt foarte variate: adverbe relative și nehotărâte, pronume relative și nehotărâte, precedate sau nu de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale. Totodată, completiva directă poate fi introdusă de conjuncții ca ότι, πως, εάν sau που.

Conjuncțiile ότι / πως introduc completive directe când în propoziția regentă există verbe exprimând cunoașterea (ξέρω, μαθαίνω), zicerea (λέω, δηλώνω, ανακοινώνω, ομολογώ, υπόσχομαι), afectul (αισθάνομαι, νοιώθω, βλέπω, ακούω), opinii (νομίζω, θαρρώ, πιστεύω etc.). De asemenea, când în principală se află verbe de indicație sau verbe exprimând îndemnul, porunca, interdicția etc., acestea cer de obicei o completivă directă introdusă prin να. Interogația indirectă sau îndoiala, exprimate de verbul din regentă, cer o completivă directă introdusă prin εάν, πως, που, πότε etc.

2.3.4.1. *Verbe exprimând percepția / zicerea / opinia:*
Βλέπω / *ότι δεν έκανες τίποτε.* (Văd că nu ai făcut nimic.)
Καταλαβαίνω / *πως δε σε νοιάζει.* (Înțeleg că nu-ți pasă.)
Είπε / *ότι δεν ενδιαφέρεται για το θέμα.* (A spus că nu-l interesează subiectul.)
Νομίζω / *πως κάνεις λάθος.* (Cred că greșești.)
Να κάνεις / *ο'τι σου λένε.* (Să faci ce ți se spune.)

[1] Gramaticile școlare tradiționale ale limbii neoelene socotesc toate propozițiile introduse de adverbe sau pronume relative/nehotărâte drept propoziții relative, deplasând astfel accentul analizei de pe verbul regentei pe elementul relațional. Am evitat această abordare, preferând buna tradiție a gramaticilor limbii române ce clasifică propozițiile secundare în funcție de tipul de determinant pe care îl exprimă: ad-nominal sau ad-verbal.

2.3.4.2. *Verbe exprimând voința/porunca:*

Θέλω / *να έρθεις αύριο.* (Vreau să vii mâine.)
Του απαγόρευσα / *να συμπεριφέρεται έτσι.* (I-am interzis să se poarte așa.)
Σου συστείνω / *να πας* / να τον δεις. (Îți recomand să mergi să-l vezi.)
Του έδειξα / *που έκανε λάθος.* (I-am arătat unde a greșit.)
Δεν πρόλαβα / *να διαβάσω.* (Nu am apucat să citesc.)

2.3.4.3. *Verbul "a întreba" (stil indirect):*

Την ρώτησα αμέσως:	(Am întrebat-o imediat:)
- που θα πάει	- unde va merge
- πότε θα φύγει	- când va pleca
- εάν θα διαβάσει	- dacă va citi
- έως πότε θα διαβάσει	- până când va citi
- από που θα ξεκινήσει	- de unde va porni
- τι ξέρει γι' αυτόν	- ce știe despre el

2.3.4.4. *Completive directe introduse de pronume nehotărâte:*

Βοηθάω πάντα / *όποιον με βοήθησε.* (Ajut întotdeauna pe cine m-a ajutat.)
Προσκάλεσα / *όσους ήθελα.* (Am invitat câți am vrut.)

2.3.4.5. *Verbe de afect (χαίρομαι, λυπούμαι, φοβάμαι):*

Χαίρομαι / *που είμαι νέος.* = Χαίρομαι τα νιάτα μου. (Mă bucur că sunt tânăr.)
Λυπήθηκε / *που ξόδεψε τα λεντά του.* = Λυπήθηκε τα λεντά του. (I-a părut rău că și-a cheltuit banii.)
Φοβάμαι / *μήπως έρθει.* = Φοβάμαι τον ερχομό του. (Mă tem să nu vină.)
"...φοβούμαι / *μήπως ο ορισμός υποκαταστήσει το οριζόμενο.*" (Sef. 1, 18) (...mă tem / ca nu cumva definiția să înlocuiască definitul.)
"Ο Κύριος σιχαίνεται / *όσους βαδίζουν δρόμους στραβούς*/ και χαίρεται / και δέχεται κοντά του / *όσους βαδίζουν τον ίσιο δρόμο.*" (Pr. 11, 20) (Domnul îi urăște pe cei ce merg pe cărări strâmbe și se bucură și-i primește lângă El pe cei ce pășesc pe drumul drept.)

2.3.4.6. *Verbe ale cugetării:*

Σκέφτομαι / *μήπως έκανα λάθος.* (Mă gândesc că am greșit.)
"...εννοώ μόνο / *ότι δεν υπάρχει (...) εκείνη η βαθύτερη συμφωνία.*" (Sef. 1, 18) (...înțeleg doar că nu există [..] acel acord profund.)

2.3.4.7. *Verbe ale cunoaşterii:*

Ξέρω / *που (ότι, πως) έχεις πολλή δουλειά.* (Ştiu că ai multă treabă.)

"...δεν ξέρω / *αν θα φτάσει ποτέ στο τέλος.*" (Sef.15) (Nu ştiu de va ajunge cândva la final.)

"Δεν ξέρω / *αν υπάρχουν τέτοιοι ποιητές.*" (Sef.45) (Nu ştiu dacă există astfel de poeţi.)

2.3.4.8. *Dublă completivă directă:*

"Εκείνος θα σε διδάσκει / *πως θα μιλήσεις* και / *πότε θα σιωπήσεις.*" (Ag.M.52) (El te va învăţa cum să vorbeşti şi când să taci.)

Θέλω/1 *να μου πεις/2 τι συνέβηκε./3* (Vreau să-mi spui ce s-a întâmplat.)

"Μπορούμε/1 να κάνουμε/2 ο'τι θέλουμε." (Sef. 1, 30) (Putem să facem [ceea] ce vrem.)

2.3.5. **Propoziţia completivă de agent** indică cine îndeplineşte acţiunea formulată de verbul din regentă, acţiune exprimată printr-un verb sau un adjectiv verbal (participiu perfect pasiv). Completiva de agent este introdusă prin pronume relative sau nehotărâte în cazul acuzativ, precedate de prepoziţia από.

2.3.5.1. Η απόφαση λήφθηκε / *από όσους συμμετείχαν στη διάσκεψη.* (Decizia a fost luată de cei ce au participat la conferinţă.)

Η είδηση μεταδόθηκε αμέσως / *απ' όσους την έμαθαν.* (Ştirea a fost transmisă imediat de cei ce au aflat-o.)

2.3.5.2. Το βιβλίο, γραμμένο / *από όσους γνώριζαν καλά το θέμα,* / βραβεύτηκε την περασμένη εβδομάδα. (Cartea, scrisă de cei ce cunoşteau bine subiectul, a fost premiată săptămâna trecută.)

2.3.6. **Propoziţia circumstanţială de relaţie**, mai limitată ca frecvenţă, determină adjective sau verbe, indicând obiectul la care se referă o acţiune sau o însuşire. Circumstanţiala de relaţie este introdusă de pronumele τι sau ο΄τι. Verbul din subordonată apare substantivat, precedat de articolul hotărât la neutru singular acuzativ, cerut de locuţiuni prepoziţionale (ως προς, όσον αφορά, σχετικά με) sau în genitiv, dacă subordonata este construită cu περί.

Exemple:

Δε θα πω τίποτα / *όσον αφορά το τι έκανε.* (Nu voi spune nimic despre ce a făcut.)

Ως προς τα όσα γράφτηκαν, / δεν είναι αληθινά. (Cât despre cele ce s-au scris, nu sunt adevărate.)

Δεν γνωρίζουμε τίποτα / *περί του πως συμπεριφέρθηκε.* (Nu ştim nimic despre cum s-a purtat.)
Για το πότε θα φύγω / δεν ξέρω τίποτα. (Nu ştiu nimic despre când voi pleca.)
Ηταν επιδέξιος / *στο να μεταφράσει πιστά.* (Era priceput la a traduce fidel.)
Ενδιαφέρεται / *να κάνει καριέρα.* (E interesat să facă carieră.)

2.3.7. Propoziţia opoziţională / Propoziţia de excepţie / Propoziţia cumulativă / Propoziţia apozitivă

2.3.7.1. Propoziţia opoziţională se corelează printr-un raport de opoziţie cu un element din regentă. În limba greacă este introdusă prin locuţiunea conjuncţională αντί να ("în loc să").

Αντί να έρθει χθες, / ήρθε σήμερα. (În loc să vină ieri, a venit azi.)
Αντί να έφυγε, / καλύτερα θα έμεινε. (Decât să fi plecat, mai bine rămânea.)
"*Αντί να συμμεριστεί την αγωνία μου,* / πήγε και στάθηκε μπροστά στον καθρέφτη." (T.24) (În loc să-mi împărtăşească neliniştea, s-a dus şi s-a aşezat înaintea oglinzii.)

2.3.7.2. Propoziţia de excepţie exprimă o excepţie de la acţiunea verbului din regentă. Este introdusă de conjuncţia παρά να ("decât [să]").

Δεν του ζήτησε άλλο / *παρά να διαβάσει.* (Nu i-a cerut altceva decât să citească.)
Δεν θέλω άλλο / *παρά να σε βοηθήσω.* (Nu vreau altceva decât să te ajut.)
Προτιμούν να χάσουν τη ζωή τους, / *παρά να απαρνηθούν τους νόμους των.* (Preferă să-şi piardă viaţa, decât să-şi renege legile.)

2.3.7.3. Propoziţia circumstanţială cumulativă exprimă faptul că acţiunea pe care o formulează predicatul său se adaugă ideii exprimate de regentă.

a) Poate fi introdusă de conjuncţia αφού ("după ce că"):

Αφού δεν είναι προσεκτικός, / κάνει και φασαρία. (După ce că nu e atent, mai face şi gălăgie.)

b) Este introdusă prin prepoziţia εκτός + του + ότι + verb la indicativ ("pe lângă [faptul] că"):

Εκτός του ότι δεν είναι προσεκτικός, / κάνει και φασαρία. (În afară [de faptul] că nu e atent, mai face şi gălăgie.)

c) De obicei neogreaca exprimă cumulul, prin coordonarea cu conjuncţia και/ούτε, nuanţând intonaţia şi accentuând mai puternic conjuncţia:

Και απρόσεκτος είναι, **και** κάνει και φασαρία. (E şi neatent, şi mai face şi gălăgie.)

2.3.7.4. Propoziția apozitivă apare fie sub forma unei propoziții independente explicative, fie a unei subordonate (cauzale, condiționale etc.).

"Το θεώρησα αμαρτία, όχι απέναντι του Θεού, *ο Θεός δεν έχει καμιά δουλειά σ' αυτές τις υποθέσεις*, αλλ' απέναντι του εαυτού μου." (T.37) (Am socotit-o păcat, nu față de Dumnezeu, Dumnezeu n-are nici o treabă în lucrurile astea, ci față de mine însămi.)

2.3.8. **Propoziția circumstanțială de loc** exprimă locul unde se desfășoară acțiunea formulată de predicatul regentei.

Circumstanțiala de loc este cerută de verbe de mișcare sau de stare. Elementele de introducere a circumstanțialei de loc sunt adverbele nehotărâte sau diverse locuțiuni adverbiale.

Exemple:

Θα πάει / *όπου θέλει*. (Va merge unde vrea.)

Απ' όπου περάσαμε, / κάτι μάθαμε. (Pe unde-am trecut, am învățat ceva.)

"*Οπου θα εισχωρήσει η αλαζονεία*, / εκεί και η ατίμωση." (Pr. 11,2) (Unde va pătrunde mândria, acolo și ocara.)

2.3.9. **Propoziția comparativ-modală** exprimă felul în care se desfășoară acțiunea formulată de verbul din regentă. Ca și în cazul complementului circumstanțial de mod, subordonata corespunzătoare exprimă modalitatea propriu-zisă, conformitatea, proporția sau măsura. În această situație, modala este introdusă de conjuncțiile πως, όπως, καθώς etc. Pentru exprimarea comparației reale, conjuncțiile folosite sunt tot όπως, καθώς, iar verbul se află la un timp al indicativului. Pentru exprimarea comparației ireale se folosesc conjuncții sau locuțiuni conjuncționale ca σαν να (= ca și cum) urmate de imperfect, perfect sau mai mult ca perfect. De asemenea, comparația ireală poate fi exprimată cu ajutorul locuțiunii λες και (= de parcă), urmată de un timp al indicativului. Uneori, în principală se află adverbe corelative de cantitate sau calitate.

2.3.9.1. *Modalitatea propriu-zisă:*

Εζησε / *όπως ήθελε*. (A trăit cum a vrut.)

Παρατήρησε / *χωρίς να μιλήσει*. (A observat fără să vorbească.)

"Λοιπούμαι γιατί άφησα να περάσει ένα πλατύ ποτάμι μέσα από τα δάχτυλά μου / *χωρίς να πιω ούτε μια στάλα*." (Sef.65) (Îmi pare rău că am lăsat să-mi treacă printre degete un râu larg, fără să beau nici o picătură.)

2.3.9.2. *Conformitatea (cu nuanță incidentală):*

Κάναμε / *όπως αποφασίσαμε.* (Am făcut cum am hotărât.)

Καθώς έμαθε / διδάσκει τώρα τους άλλους. (Cum a învățat, acum îi învață pe alții.)

Καθώς είπα ήδη, / δεν θα έρθω μαζί σας. (După cum am spus deja, nu voi veni cu voi.)

"Η Κασσάνδρα είχε το δώρο της προφητείας, *καθώς λένε,* όμως ο Θεός θέλησε να μην την πιστεύει κανείς / *όπως κι εμείς δεν πιστεύουμε.*" (Sef. 2, 137) (Cassandra avea darul profeției, după cum se spune, dar Dumnezeu a vrut să nu o creadă nimeni, cum nici noi nu credem.)

2.3.9.3. *Comparația*

2.3.9.3.1. Comparația reală

a) Comparația de egalitate:

(Τόσο) Δούλεψε / *όσο ήθελε.* (A muncit cât a vrut.)

"*Όπως βλάπτει η αγουρίδα τα δόντια και ο καπνός τα μάτια,* / έτσι και η παρανομία όσους παρανομούν." (Pr. 10, 26[1]). (După cum vatămă agurida dinții și fumul ochii, tot așa și nelegiuirea pe cei ce făptuiesc nelegiuire.)

"*Όσο άσχημο πράγμα είναι το σκουλαρίκι στη μύτη του γουρουνιού,* / άλλο τόσο και η ομορφιά στην κακόψυχη γυναίκα." (Pr. 11, 22) (Pe cât de urât lucru este belciugul în râtul porcului, încă și mai urâtă [este] frumusețea femeii cu suflet rău.)

"*Όπως και οι φάτσες των ανθρώπων δεν είναι ίδιες,* / έτσι και τα μυαλά τους." (Pr. 27,19) (Precum fețele oamenilor sunt diferite, tot așa și mințile lor.)

b) Comparația de superioritate:

Δούλεψε περισσότερο/*απ' όσο ήθελε.* (A lucrat mai mult decât a vrut.)

2.3.9.3.2. Comparația ireală

Εκλαψε / *σαν να ήταν μικρό παιδί [λες και ήταν μικρό παιδί].* (A plâns ca și cum era un copil mic.)

"Ξήλωνε και έρραβε, / *σαν να ήταν δεύτερος Μωϋσής.*" (D.G.114) (Tăia și spânzura, ca și cum ar fi fost un al doilea Moise.)

[1] Toate textele în neogreacă din *"Pildele lui Solomon"*, marcate Pr., au fost preluate după Arhim. Daniil Guvalis, op.cit., pp.108-113, cap. *Οι δρόμοι της Σοφίας. (Απάνθισμα από τις παροιμίες του Σολομώντος.).*

2.3.10. **Propoziţia temporală** exprimă sub raport temporal circumstanţa în care are loc acţiunea regentei. Acţiunea temporalei[1] poate avea loc înaintea acţiunii din regentă, caz în care între cele două propoziţii există un raport de anterioritate. Când acţiunea temporalei se desfăşoară simultan cu acţiunea din regentă avem un raport de simultaneitate, iar când acţiunea din temporală are loc după acţiunea din regentă, între cele două propoziţii există un raport de posterioritate. Temporala este introdusă prin adverbe nehotărâte sau prin conjuncţii şi locuţiuni specializate.

2.3.10.1. Anterioritate (acţiunea din temporală are loc înaintea celei din principală):

Αφού ήρθε, αγόρασε κάτι. (După ce a venit, a cumpărat ceva.)
Μόλις με είδε, / έφυγε. (Îndată ce m-a văzut, a plecat.)

2.3.10.2. Simultaneitate (acţiunea din temporală are loc simultan cu cea din principală)

a) Momentan:

Οταν χτύπησε το κουδούνι, / βγήκαμε όλοι. [*Τη στιγμή που χτύπησε το κουδούνι* / βγήκαμε όλοι.] (Când a sunat clopoţelul, am ieşit toţi. / În momentul în care a sunat clopoţelul, am ieşit toţi.)

"...με βασάνιζαν οι ρίζες των δέντρων / *όταν μέσα στη ζεστασιά του χειμώνα ερχόντανε* / να τυλιχτούν γύρω στο κορμί μου." (Sef.115) (...mă chinuiau rădăcinile copacilor când, în căldura iernii, veneau să se înfăşoare pe trupu-mi.)

"...καθώς πέφτει η νύχτα, / *όταν τα τζιτζίκια κουρασμένα σωπαίνουν,* / μπορεί ένας ψίθυρος να του θυμίσει τη φωνή της Κασσάνδρας..." (Sef. 2, 136) (...pe când cade noaptea, când greierii obosiţi amuţesc, un murmur i-ar putea aminti glasul Cassandrei.)

b) Durativ

- Simultaneitate în trecut:

(*Καθώς, [ενώ] διάβαζα,* / άκουσα κάτι παράξενο. (În timp ce citeam, am auzit ceva ciudat.)

---

[1] În limba română se ia ca punct de referinţă regenta în stabilirea raporturilor de anterioritate, respectiv de posterioritate. Astfel, temporala introdusă de "înainte să, până să" etc. marchează un raport de anterioritate, acţiunea regentei petrecându-se înaintea celei din subordonată. Dimpotrivă, temporalele introduse prin "după ce, de îndată ce" exprimă un raport de posterioritate, acţiunea regentei petrecându-se după cea din subordonată. Pentru mai multe amănunte vezi Hristea, Teodor, "*Sinteze de limba română*", Ed.Albatros, Bucureşti, 1984, p.358.

Οσο έζησε, / δεν φρόντισε τον εαυτό του. (Cât a trăit n-a avut grijă de sine însuşi.)

Μας μίλησε συνεχώς / *μέχρι που φτάσαμε.* (Ne-a vorbit întruna până ce am ajuns.)

- Simultaneitate în viitor:

Θα σου εξηγήσω / *όσο [καιρό] θα χρειαστεί.* (Îţi voi explica cât [timp] va trebui.)

- Simultaneitate în prezent:

Διαβάζω / *ενώ ακούω μουσική.* (Citesc în timp ce ascult muzică.)

Οι βασιλείς εξουσιάζουν / *όσο ζουν.* (Regii stăpânesc cât [timp] trăiesc.)

c) Iterativ:

Οσες φορές μιλήσαμε, / δεν έκανες τίποτε. (De câte ori am vorbit, n-ai făcut nimic.)

Οποτε τον συναντούσε / του μιλούσε. (Ori de câte ori îl întâlnea, îi vorbea.)

Κάθε φορά που μιλούσαμε, / γελούσες. (De câte ori vorbeam, râdeai.)

Ελα / *όποτε (οποτεδήποτε) θέλεις.* (Vino ori de câte ori [oricând] vrei.)

Οσάκις πήγε μαζί της, / δεν πέρασε καλά. (Ori de câte ori s-a dus cu ea, nu a petrecut bine.)

2.3.10.3. Posterioritate (acţiunea din temporală are loc după cea din regentă):

Μίλησε, / *πριν σκεφθεί καλά.* (A vorbit, înainte să se gândească bine.)

Προτού φύγει, / ντύθηκε καλά. (Înainte să plece, s-a îmbrăcat bine.)

"*Προτού κατηγορήσουμε τους ποιητές* (...) / θα ήταν δίκιο τους / να τους αναγνωρίσουμε το δικαίωμα..." (Sef. 1, 32) (Înainte de a-i acuza pe poeţi (...) / ar fi dreptul lor / să le recunoaştem dreptul...)

Θα μας πει τα πάντα / *ώσπου να φτάσουμε.* (Ne va spune totul până să ajungem.)

Μείναμε εκεί / *μέχρι να (ώσπου να) ηρεμήσει.* (Am rămas acolo până să se liniştească.) [final]

2.3.11. **Propoziţia cauzală** exprimă în mod direct cauza propriu-zisă a acţiunii forumulate de verbul din regentă şi este introdusă prin conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale ca γιατί, διότι, επειδή, μια που (fiindcă, deoarece, de vreme ce). Cauza poate fi exprimată şi în mod indirect, fiind vorba despre o cauză ce nu priveşte direct regenta, ci o propoziţie neformulată.

2.3.11.1. Cauza directă

Δεν ήρθα / *γιατί ήταν αργά.* (Nu am venit, fiindcă era târziu.)

Εφυγε / *επειδή δεν του αρέσει τίποτα.* (A plecat deoarece nu îi place nimic.)

Μια και δεν μ' ενδιαφέρει, / δε θα το πάρω. (De vreme ce nu mă interesează, nu-l voi lua.)

Cauzala poate fi introdusă şi printr-o serie de locuţiuni conjuncţionale, construite fie cu indicativul, fie cu conjunctivul:

Απεφάσισε έτσι / *λόγω του ότι έζησε δύσκολες στιγμές.* (A decis astfel din pricina faptului că a trăit clipe grele.)

"Η μαμά, 1/ *με το να 'χει τόσο καλή καρδιά* 2/ *και να ταΐζει τόσα χρόνια το σόι της,* 3/ *και με το να 'χει τον προκομμένο τον αδερφό μου* (...), 4/ δεν είχε βάλει ούτε μια πεντάρα στην άκρη...1/" (T.36) (Mama, fiindcă avea inimă aşa bună şi-şi hrănise tot neamul atâţia ani, şi fiindcă-l mai avea şi pe pricopsitul de frate-meu [...], nu pusese deoparte nici un ban...)

Προκειμένου να έχει τα πάντα, / δεν αντέδρασε. (Fiindcă urma să aibă totul, nu a reacţionat.)

Δεδομένου ότι αυτή είναι η κατάσταση, / δεν έχω τι να κάνω. (Dat fiind că aceasta este situaţia, nu am ce să fac.)

"Πολύ άγρυπνα να παρακολουθείς την καρδιά σου, / *γιατί απ' αυτήν ξεπηδούν οι τρόποι της ζωής σου.*" (Pr. 4, 23) (Cu mare grijă să-ţi urmăreşti inima, fiindcă dintr-însa se ivesc năravurile vieţii tale.)

2.3.11.2. Cauza indirectă

Μην το ξανακάνεις / *και [=επειδή] θα μετανιώσεις.* (Să nu mai faci asta, că [= fiindcă] vei regreta.)

Λυπάμαι / *που άργησα*[1]. (Îmi pare rău că am întârziat.)

Συγγνώμη / *που άργησα.* (Scuze că am întârziat.)

Είχες δίκαιο / *να του μιλήσεις έτσι.* (Ai dreptate că/să îi vorbeşti aşa.)

Να έφυγαν άραγε / και δεν απαντούν; (Să fi plecat oare, de nu răspund? = Nu răspund fiindcă or fi plecat?)

Ελα δώ / *που σου είπα.* (Vino aici când ţi-am spus.)

2.3.12. **Propoziţia condiţională** exprimă condiţia îndeplinirii acţiunii formulate de verbul din regentă, conţinutul său putând fi ipotetic real, ipotetic ireal, ipotetic potenţial, ipotetic eventual. Conjuncţia specializată care introduce propoziţia condiţională este αν/εάν, dar există şi construcţii

[1] Vezi capitolul dedicat completivei directe cerute de verbe de afect.

cu να. Condiţionala se construieşte cu indicativul (condiţionala reală/ireală) sau cu conjunctivul (condiţionala potenţială/eventuală).

2.3.12.1. Condiţionala reală exprimă o condiţie apreciată de locutor drept adevărată, sau deja îndeplinită.

Αν πέτυχε, / θα κάνει καλή δουλειά. (Dacă a reuşit, va face treabă bună.)

[Condiţionarea / limitarea este exprimată şi perifrastic:

Θα έρθει, υπο τον όρο να μην τον ενοχλήσουν. (Va veni, cu condiţia să nu-l deranjeze.)]

2.3.12.2. Condiţionala ireală exprimă o condiţie apreciată de locutor drept ireală. Uneori are o puternică nuanţă deziderativă.

Αν ήξερα, / δεν θα είχα φύγει. (Dacă ştiam, n-aş fi plecat.)

Αν ήμουν τότε τόσο σοφός... (Dacă aş fi fost atunci atât de înţelept...)

Να ήξερα, / θα έφευγα. (Dacă ştiam, plecam.)

"*Αν δεν έκανε τίποτε άλλο*, / έκανε τουλάχιστον αυτό..." (Sef. 1, 30) (Dacă nu a făcut nimic altceva, a făcut măcar asta...)

2.3.12.3. Condiţionala potenţială exprimă o condiţie socotită de locutor drept realizabilă:

Θα έρθουμε, / *εάν δεν αλλάξουμε γνώμη*. (Vom veni, dacă nu ne schimbăm părerea.)

Θα φθάσουμε, / *μόνο μη συμβεί κάτι*. (Vom veni, doar să nu se întâmple ceva.) [excepţia]

2.3.12.4. Condiţionala eventuală exprimă o condiţie care, din punctul de vedere al locutorului, se raportează la viitor:

"*Εάν ο εχθρός σου πέσει*, / μη χαιρεκακήσεις, / *και εάν ανατραπεί*, / μην καμαρώνεις." (Pr. 24, 17) (Dacă duşmaul tău cade, nu te bucura, şi de se poticneşte, nu te veseli.)

"Στενοχωριέται: *α χτυπήσουν την πόρτα* / ποιος θ' ανοίξει; *Αν ανοίξει βιβλίο* / ποιον θα κοιτάξει; *Αν ανοίξει την ψυχή του* / ποιος θα κοιτάξει; Αλυσίδα." (Sef.17) (Se-ntristează: dacă cineva bate la uşă cine va deschide? / Dacă se deschide-o carte, cine se va uita? Dacă-şi deschide / sufletul cine-l va privi? Lanţ.)

"*Εάν πεινάει ο εχθρός σου*, / δίνε του ψωμί, / *και εάν διψάει*, / πότιζέ τον." (Pr. 25, 21-22) (Dacă duşmanul tău flămânzeşte, dă-i pâine, şi de-nsetează, adapă-l.)

Να μην πάω, / θα στενοχωρηθεί. (Să [= dacă] nu mă duc, se va supăra.)

Πάρε με τηλέφωνο, / *εάν χρειαστείς κάτι.* (Sună-mă, dacă ai nevoie de ceva.)

Αν το ζητήσει, / θα το συζητήσουμε. (Dacă o cere, vom discuta.)

Θα σε βοηθήσω, / *εφόσον μου το ζητήσεις.* (Te voi ajuta, în măsura în care mi-o ceri.)

2.3.13. **Propoziţia consecutivă** exprimă rezultatul, consecinţa inerentă acţiunii formulate de verbul regentei. Conjuncţia principală ce introduce consecutiva este ώστε (να/που), dar mai sunt şi alte conjuncţii care pot primi valori consecutive. Adesea în regentă se află un adverb sau un adjectiv corelativ.

a) Βιαζόταν τόσο, / *ώστε δεν του τηλεφώνησε.* (Se grăbea atâta, încât nu i-a telefonat.)

b) Το αποφασίσαμε οριστικά, / *έτσι ώστε δεν θα ξανασυζητήσουμε.* (Am decis, astfel încât nu vom mai discuta.)

c) Τι του είπες / *και είναι τόσο στενοχωρεμένος;* (Ce i-ai spus, de e atât de supărat?)

d) Δεν είναι τόσο χαζός, / *να μην καταλάβει.* (Nu e atât de prost, să nu înţeleagă.)

e) Είναι αρκετά αφελής / *για να κάνει κάτι τέτοιο.* (E destul de naiv să facă aşa ceva.)

f) Τέτοιος ήταν / *που δεν τον καταλάβαινε κανείς.* (Un astfel [de om] era, că nu-l înţelegea nimeni.)

g) Αγόρασε τόσα / *που δεν έχει τι να τα κάνει.* (A cumpărat atâtea, că n-avea ce face cu ele.)

2.3.14. **Propoziţia finală** exprimă scopul acţiunii din regentă. Este introdusă prin conjuncţia να, για να, μην, (για να) μην etc. sau cu locuţiuni conjuncţionale. Se construieşte cu conjunctivul.

a) Ηρθε / *να μας πει* / τι συνέβηκε. (A venit să ne spună ce s-a întâmplat.)

b) Θα παμε εμείς / *για να μην ταλαιπωρηθούν αυτοί.* (Ne vom duce noi, ca să nu se ostenească ei.)

"Το σημειώνω αυτό / *όχι για να ζητήσω την επιείκεια* (...), / *αλλά για να εξηγήσω την απουσία...*" (Sef. 1, 14) (Notez aceasta nu ca să cer îngăduinţa [...], ci ca să explic absenţa...)

c) Πήγα εκεί / *μήπως και βρω κάποιο σοφό.* (M-am dus acolo, poate voi găsi un înţelept.)

d) "Εκφράζονται φόβοι / ότι θα ξεσπάσει τεχνητός εμφύλιος πόλεμος στη χώρα εκείνη, / *με στόχο να μη λάβει η χώρα μερίδιο της*

μεταφοράς..." (B 30) (Se exprimă temeri că va izbucni un război civil artificial în acea ţară, cu scopul de a nu primi ţara [respectivă] partea transportului...)
e) "Στο σπίτι αυτού / που σε αγαπάει, / σπάνια να οδηγείς τα πόδια σου, / *για να μη σε βαρεθεί / και σε αποστραφεί*." (Pr. 25, 17) (În casa celui ce te iubeşte mergi arareori, ca nu cumva să se sature de tine şi să te urască.)
f) "Στείλε λαμπρούς κήρυκες, Θεέ μου, 1/ *να σκορπίζουν άφθονο το λόγο Σου 2/ και να γεμίζουν καρποφορία πνευματική τα τέκνα της 3/*". (D.G.106) (Trimite, Doamne, propovăduitori străluciţi să răspândească din belşug cuvântul Tău şi să umple de rodnicie duhovnicească pe fiii ei.)

1 (regenta)
⇙ ⇘
⇙ ⇘
(finala) 2 ⇦ και ⇨ 3 (finala)

Când, din punctul de vedere al locutorului, scopul urmărit este nesigur, incert în privinţa realizării, propoziţia finală este introdusă de locuţiunea προκειμένου να = για να.

1. Πώλησε τα πάντα, / *προκειμένου να αποκτήσει το αναγκαίο ποσό.* (A vândut totul, ca să obţină suma necesară.)
2. "*Προκειμένου να εδρεώσει την εξουσία του*, / δεν εδίσταξε / να ποδοπατεί το θέλημα του Θεού." (D.G.114) (Ca să-şi întărească puterea, nu a şovăit să calce voia lui Dumnezeu.)

2.3.15. **Propoziţia concesivă** îndeplineşte rolul unui determinant ad-verbal ce exprimă concesia, elementul care ar fi trebuit să împiedice împlinirea acţiunii formulate de predicatul regentei. Concesiva este introdusă prin conjuncţii sau locuţiuni conjuncţionale ca: μολονότι, κι' αν, έστω και αν, και να, όσο και να, όπως και να, παρόλο που, αν και.

2.3.15.1. Concesia reală:

Μολονότι διάβασε, / δεν πέτυχε. (Deşi a învăţat, nu a reuşit.)
Παρόλο που είναι σοβαρός, / είναι άνεργος. (Cu toate că e serios, e şomer.)
Αν και του μιλήσαμε, / δεν μας άκουσε. (Deşi i-am vorbit, nu ne-a ascultat.)
"Και έναν νεκρό / μπορούσε / να τον επαναφέρει στη ζωή, / *άσχετα αν μέχρι τότε δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ τέτοια φοβερή θαυματουργία*." (D.G.127) (Putea întoarce la viaţă chiar şi-un mort,

indiferent dacă până atunci nu se mai înfăptuise nicicând o atât de grozavă minune.)
"Υπερασπίζει τις εικόνες / *χωρίς να υπάρχουν εικονομάχοι.* Πολεμά την ένωση / *χωρίς να ταξιδεύουν οι Παλαιολόγοι στον Πάπα.*" (Pap. 2, 75) (Apără icoanele fără să existe iconoclaşti. Combate uniaţia fără ca Paleologii să călătorească la Papă.)

2.3.15.2. Concesia ireală (ipotetică):
Οσο και να του μιλήσει, / δεν θα πάει. (Oricât i-ar vorbi, nu va merge.)
O'τι και να της πει, / δεν θα την πείσει. (Orice i-ai spune, n-o vei convinge.)
Οπως και να του συμπεριφερθείς, / αυτός δεν αλλάζει. (Oricum te-ai purta cu el, nu se schimbă.)
"*Οπου και να ταξιδεύω* / η Ελλάδα με πληγώνει." (Sef.99) (Oriunde aş călători, Ellada mă răneşte.)

2.3.15.3. Concesia eventuală:
Ακόμη κι' αν δεν χρειαστεί, / θα πάμε. (Chiar de n-ar fi nevoie, vom merge.)
Και να σου μιλήσει, / να μην της απαντήσεις. (Chiar de ţi-ar vorbi, să nu-i răspunzi.)

IV. LEXICUL

1. GENERALITĂȚI

Lexicul limbii neoelene, ca de altminteri lexicul oricărei limbi, departe de a constitui o masă omogenă, uniformă şi monocromă, este un mecanism viu, în continuă evoluţie. Lexicul limbii neoelene este alcătuit, conform gramaticilor tradiţionale ce urmează criteriul temporal (istoric), din trei straturi. Primul strat este alcătuit din cuvintele care s-au păstrat până astăzi (cuvinte existente în greaca veche, în antichitate, până în primele secole după Hristos). Al doilea strat ar fi alcătuit din cuvintele apărute în limba greacă din epoca postcreştină până la începutul secolului al XIX-lea. Al treilea strat cuprinde cuvintele ce au intrat în limbă începând cu secolul al XIX-lea şi până astăzi.

2. STRATURILE LEXICULUI NEOGREC

2.1. ***Primul strat***, aşa-numitul strat vechi (παλιό στρώμα), este alcătuit din cuvinte de origini diferite:

a) cuvinte de orgine indoeuropeană: πατέρας, μητέρα, μέρα, νύχτα etc.

b) cuvinte pregreceşti: θάλασσα, νησί, δάφνη, Αθήνα, ελιά, κυπαρίσσι etc.

c) cuvinte de origine ebraică (αρραβώνας), egipteană (πυραμίδα), feniciană (majoritatea numelor literelor alfabetului grecesc), aramaică (αββάς) etc.

d) cuvinte de origine ebraică şi aramaică, intrate în limbă prin intermediul Evangheliilor: αμήν, βελζεβούλ, σατανάς, σεραφείμ, χερουβείμ, ωσαννά, Γολγοθάς, Μεσσίας, Πάσχα, Σάββατο etc.

e) cuvinte de origine latină ce au pătruns în limbă deja din perioada primelor secole precreştine: κάμαρα, πόρτα, σκάλα, κάμπος, κάστρο, μανουάλι, ράσο, δίσεχτος, κάλαντα etc.

2.2. Al doilea strat

Începând din perioada creştinismului, pe toată durata Evului Mediu, până aproximativ la finele secolului al XIX-lea, limba greacă se îmbogăţeşte cu o sumă de cuvinte împrumutate din limbile popoarelor cu care a intrat în contact de-a lungul timpului. Acest al doilea strat al limbii cuprinde cuvinte din limbile italiană, turcă, arabă, albaneză şi din limbi balcanice.

2.2.1. limba italiană: καπετάνιος, βάζο, κασέλα, σαρδέλα etc.

2.2.2. limba franceză: κορσές, μπιζού etc.

2.2.3. limba turcă: γιαχνί, γιουβέτσι, χαλβάς, παράς, τενεκές, μουσαφίρης etc.

2.2.4. limbi slave: βέρβεριτσα, κοτέτσι etc.

2.2.5. limba albaneză: γκιόνης, φλογέρα, Λιόσια etc.

2.2.6. limba arabă: ατλάζι, μαϊμού, σιρόπι, φέσι, χαρέμι etc.

Cuvintele aparţinând acestui strat secundar au reuşit să se adapteze sistemului fonetic şi morfologic grecesc, spre deosebire de împrumuturile de dată mai recentă, aparţinând celui de-al treilea strat.

2.3. Al treilea strat

Al treilea strat al lexicului cuprinde atât împrumuturi, cât şi cuvinte savante.

2.3.1. Cuvintele străine (ξένες λέξεις), împrumutate de obicei din limbile occidentale, exprimă: termeni culturali, tehnici, ştiinţifici etc.

a) din franceză: ζακέτα, λικέρ, πατέ, ρομαντικός

b) din engleză: βαγόνι, καμπίνα, μπιφτέκι, πικνίκ

2.3.2. De asemenea, lexicul neoelen cuprinde cuvinte greceşti care, după ce au trecut (de obicei din greaca veche) în alte limbi, au fost împrumutate de neogreacă din limbile respective. Aceste tipuri de împrumuturi lexicale se numesc contra-împrumuturi (αντιδάνεια).

ngr. αμπάρι	< turc. ambar	< gr.v. εμπόριον	
ngr. ελιξήριο	< arab. el iksir	< gr.v. ξηρίον	
ngr. διαμάντι	< it. diamante	< lat. diamas	< gr.v. αδαμάς
ngr. παλάβρα	< sp. paravra	< lat. paravola	< gr.v. παραβολή

2.4. Al patrulea strat

Lexicul neogrec cuprinde cuvinte populare (λαϊκές) şi cuvinte culte (λόγιες), acestea din urmă clasificându-se, în funcţie de originea lor, în cuvinte antice (αρχαίες) şi neologisme (νεόπλαστες/νεολογισμοί). La acestea se adaugă cuvintele străine, compuse din cuvinte provenite din greaca veche: βιόσφαιρα (< engl. biosphere), βιοσύνθεση (< engl. biosynthesis), βιορρυθμός (< engl. biorhythm), βιονομία (< engl. bionomics), βιοενέργεια (< fr. bioénergie), θερμόμετρο (< engl. thermometer).

2.4.1. Cuvintele populare sunt cuvinte moştenite din greaca veche sau cuvinte care, deşi împrumuturi, s-au încetăţenit în limba neogreacă.

2.4.2. Cuvintele savante au apărut îndeosebi în secolele XIX şi XX, în încercarea savanţilor de a exprima toate nuanţele şi sensurile ştiinţifice /culturale, pentru care era absolut necesară crearea unor cuvinte. Poate fi vorba despre cuvinte moştenite din greaca veche ce nu s-au menţinut în limbă ci, de-a lungul secolelor, au dispărut practic din uz, revenind mai apoi, fie cu sensul iniţial, fie cu sens schimbat (καθηγητής, συμβόλαιο, γυμνάσιο).

În general, neologismele în neogreacă sunt cuvinte formate pe teme din greaca veche, menite a desemna realităţi noi: δημοσιογράφος, προσγειώνομαι, ταχυδρομείο.

2.5. ***Cuvinte moştenite din greaca veche***

Uneori, aceste împrumuturi interne au sensuri diferite în limba populară şi în cea savantă.

a) χορός: dans (în limbaj popular)
cor (în limbaj savant)

b) παιδεύω: a chinui (în limbaj popular)
a educa (în limbaj savant)

3. *__DERIVAREA__*

3.1. ***Derivarea cu prefixe***

Derivarea (παραγωγή) cu prefixe (προθήματα) sau cu pseudoprefixe (ψευδοπροθήματα)[1] este socotită de gramaticile tradiţionale neoelene[2] ca fiind compunere (σύνθεση) cu particule (αχώριστα μόρια). Gramaticile de dată mai recentă[3] apreciază pe drept cuvânt că este vorba despre derivare cu prefixe. De menţionat faptul că prefixele adevărate nu sunt cuvinte autonome. Ele nu schimbă categoria gramaticală a temei şi nu pot fi socotite elemente de compunere (aşa cum unii lingvişti socotesc a fi vechile prepoziţii din greaca veche sau chiar alte părţi de vorbire din greaca veche, care nu mai sunt autonome în neogreacă), deci nu pot fi considerate ca prim element al unei compuneri. Astfel, αρχι-, γέω-, ενδο-, ευρω-, ημι-, παν-,

---

[1] Babiniotis, G., *"Γραμματική της νέας Ελληνικής - Δομολειτουργική/ Επικοινωνιακή, I TO ONOMA"- Ελληνικά γράμματα,* Atena, pp.76-79.

[2] Triandafilidis, M., *"Νεοελληνική γραμματική της δημοτικής"*, Salonic, 1996.

[3] Mackrige, P., op.cit., pp.442-445.

υδατο-, υδρο-, ραδιο-, τηλε-, ψευδο-, μακρο-, μικρο- etc., ce nu au sens autonom, sunt considerate totuşi, ca o formulă de compromis între gramaticile vechi şi cerinţele logicii semantice, pseudoprefixe (ψευδοπροθήματα)[1].

Limba neogreacă recurge la derivare ca la unul dintre cele mai la îndemână mijloace a îmbogăţire a lexicului. O sumă de cuvinte sunt formate prin supraprefixare, adică printr-un cumul de prefixe.

Ex.: διασυμμαχικός < **δια** + **συν** + μαχ + ικός (< engl. inter-allied)
παρακαταθήκη < **παρά** + **κατά** + θήκη
αντιμετάθεση < **αντί** + **μετά** + θέση
επενδύω < **επί** + **εν** + δύω
προκαταβάλλω < **προ** + **κατά** + βάλλω
διεισδύω < **δια** + **εις** + δύω
προεξάγω < **προ** + **εξ** + άγω
προεξαγγέλλω < **προ** + εξ + αγγέλλω
συναναστροφή < **συν** + **ανά** + στροφή
αντεπεξέρχομαι < **αντι** + **επι** + **εξ** + έρχομαι

Foarte des întâlnite sunt derivatele parasintetice, adică derivatele ce recurg simultan la un prefix şi un sufix.

Ex.: εμπλουτίζω < **εν** + πλουτ + ίζω
εμπλουτισμός < **εν** + πλουτ + ισμός
εγχειρίζω < **εν** + χειρ + ίζω
εκθρονίζω < **εκ** + θρον + ίζω

Neogreaca recurge la două categorii de prefixe. Prima categorie este alcătuită în majoritate din vechi prepoziţii din gr[illegible] mai sunt uzitate sau sunt folosite cu sens schimbat. A doua categorie de prefixe este provenită tot din greaca veche, dar se bucură de o mai largă utilizare în neogreacă[2]. Aceste prefixe sunt socotite uneori drept pseudo-prefixe.

---

[1] Babiniotis, G., op.cit., pp.76-79.

[2] Cele trei surse principale la care am recurs în redactarea acestui capitol (*Dicţionarul* Babiniotis, *Gramatica* Triandafilidis şi *Limba neogreacă* a lui Mackridge) au păreri diferite în ce priveşte prefixele pe care le vom prezenta. În general, Babiniotis le socoteşte ca fiind particule -αχώριστα μόρια- (ce constituie primul element al unor cuvinte compuse), urmând îndeaproape *Gramatica* Triandafilidis. Mackridge le socoteşte prefixe (προθήματα), iar cuvintele astfel formate le defineşte ca derivate (παράγωγα). În cazul fiecărui prefix în parte, vom da trimiterile directe la cele trei surse de bază.

3.1.1. Cele mai productive prefixe provenite din preverbe, aparţinând primei categorii, sunt următoarele:

3.1.1.1. **ανά-** (-ανά) / **επανά-** (< επί + ανά) exprimă repetiţia acţiunii sau caracterizează o mişcare ascendentă. (Sinonim adesea cu **ξανά.**) [B.148 / Tr.145, M. 443-444]. A nu se confunda cu ανα- privativ: ά-φωνος / α-όμματος / α-νομία.

ανα-βιώνω	- a re-trăi
ανα-γέννηση	- re-naştere
ανα-δόμηση	- re-structurare
ανα-καλύπτω	- a descoperi
ανα-πληρώνω	- a înlocui
ανα-πτύσσω	- a dezvolta
ανα-τιμώ	- a supra-aprecia
επαν-έκδοση	- re-editare
επάν-οδος	- re-venire
επανα-φέρω	- a re-aduce

3.1.1.2. **αντι- / αντ- / ανθ-** înaintea cuvintelor ce aveau spirit aspru (< αντί). [B.205 / Tr.145, M.443-444]. Exprimă poziţia în faţa, opoziţia, gradul imediat inferior al unei funcţii, reciprocitatea, echivalenţa, asemănarea, combaterea sau reacţia faţă de o anumită acţiune. Are sens temporal în adverbele derivate.

αντι-μέτωπος	- în faţa
αντι-παιδαγωγικός	- anti-pedagogic
αντι-πρόεδρος	- vice-preşedinte
αντ-απαντώ	- a replica (a răspunde)
αντι-γράφω	- a copia
αντι-διαδήλωση	- contra-manifestaţie
αντι-πυρετικό	- anti-piretic
αντ-αγωνισμός	- ant-agonism
αντ-ανάκλαση	- reflectare
αντ-επίθεση	- contra-atac
ανθ-έλληνας	- anti-elen
ανθ-ίσταμαι	- a rezista
αντι-προχθές	- răs-alaltăieri

Înaintea unei vocale, αντι- suferă uneori eliziunea lui -ι-, dar alteori acesta se menţine, îndeosebi în derivatele de dată mai recentă care menţin vocalele în hiat: αντι-αεροπορικός (antiaerian).

3.1.1.3. **αμφι-** (< αμφί < I.E. *ambu) este socotit de B. ca fiind un pseudoprefix. Dă verbului sensul unei acţiuni petrecute "în jurul", circular sau de ambele părţi. [B.145 / Tr.145, M.443-444]

αμφι-δέξιος	- ambi-dextru
αμφι-θέατρο	- amfi-teatru
αμφι-λεγόμενος	- contestat
αμφι-σβητώ	- a contesta
αμφι-σημία	- amfisemie
αμφορέας < αμφι-φορέας	- amforă

3.1.1.4. **απο-/αφ'** (înaintea cuvintelor ce aveau spirit aspru) provine din **από**. Semantic desemnează îndepărtarea, privarea, timpul (post-, după), restul, împlinirea acţiunii, negarea. [B.239 / Tr.145, M.443-444]

απο-βαίνω	- a deveni
απο-γειώνομαι	- a decola
απο-δι-οργάνωση	- dez-organizare
απ-άνθρωπος	- ne-om
απο-γοήτευση	- dez-amăgire
από-γνωση	- dez-nădejde
απο-βίβαση	- de-barcare
από-γευμα	- după-amiază
από-γονος	- descendent
απο-δεκατ-ίζω	- a decima
απο-θέτω	- a de-pune
απο-δοκιμάζω	- a dez-aproba
απο-κλειστικός	- exclusiv

3.1.1.5. **δι(α)-** (< **δια**) indică diviziunea, despărţirea, risipirea, dezacordul, înfruntarea, opoziţia, reciprocitatea, mişcarea în spaţiu, durata, întreruperea, relaţia între, excelenţa. [B.481 / Tr.145, M.443-444]

δια-νέμω	- a îm-părţi
δια-χωρίζω	- a despărţi
δια-κρίνω	- a dis-cerne
δια-σπείρω	- a răspândi
δι-αγωνισμός	- concurs
διά-λογος	- dialog
διά-σημος	- celebru
δια-σχίζω	- a străbate
δια-νύω	- a străbate
δια-κόπτω	- a între-rupe

δια-κρατικός	- inter-statal
δια-βεβαιώνω	- a confirma
διά-βημα	- demers
δια-ζύγιο	- divorț
δια-κήρυξη	- proclamație
δια-μαρτυρούμαι	- a protesta
δια-νοούμενος	- intelectual
δι-ανοίγω	- a între-deschide

3.1.1.6. **εισ- (εσ-) < εις** [B.566 / Tr.145, N.443-444] și **εν- < εν** [B.607 / Tr.145, M.443-444] indică mișcarea spre interior, integrarea. Nazala suferă o serie de alterări înaintea inițialei consonantice:

εν > εγ (γ, κ, χ) / έγ-χρωμος
εν > εμ (β, π, φ, μ) / έμμεσος
εν > εν (δ, θ, ζ, ν, σ, τ) / ένδοξος
εν > ελ/ερ (λ, ρ) / έλλειμα - έρρινος

εισ-άγω	- a importa
εισ-έρχομαι	- a intra
είσ-οδος	- intrare
εισ-πλέω	- a intra în port
εισ-πνέω	- a inspira
εν-ήμερος	- informat
εν-θαρρύνω	- a în-curaja
εγ-χείρηση	- operație
εγ-κατά-σταση	- instalare
έμ-μετρος	- în versuri
έμ-βρυο < εν + βρύο	- embrion
έλ-λογος < εν + λόγος	- rațional, logic
έμ-μεσος	- indirect

3.1.1.7. **εκ- / εξ-** (< εκ, εξ < I.E. *eks) indică schimbarea stării, privarea, emfaza, scoaterea, ieșirea (din) [B.569 / Tr.145, M.443-444]

εκ-κένωση	- a evacua
εκ-δηλώνω	- a exprima
εκ-δίκηση	- răzbunare
εκ-διώκω	- a alunga (din)
εκ-θρονίζω	- a de-trona
εκ-θέτω	- a ex-pune
εξ-αγριώνω	- a înfuria foarte tare
έξ-οδος	- ieșire, exod

3.1.1.8. **επι- / επ- / εφ- (< επί)** **este un preverb cu valoare lexicală având** sensul de “pe, peste, după”. [B.649 / Tr.145, M.443-444]

1. επι-βαίνω	- a sui
2. επι-βιώνω	- a supra-vieţui
επι-βολή	- impunere
επι-γραφή	- epigramă, inscripţie
επι-δέξιος	- îndemânatic
επι-θεώρηση	- supraveghere, viză, supervizare
επι-κήδειος	- funebru, funerar
επι-μένω	- a insista
επι-πρόσθετος	- suplimentar

3.1.1.9. **κατα- / κατ- / καθ- (< κατά)** indică sensul descendent, intensitatea mare, opoziţia violentă etc. [B.852 / Tr.145, M.443-444]

κατα-βάλλω	- a de-pune
κατα-γελώ	- a râde de cineva
κατ-αγγέλω	- a denunţa
κατα-θλίβω	- a întrista foarte tare
κατα-κλυσμός	- cataclism
κατα-καίω	- a arde până nu mai rămâne decât cenuşa
κατα-κόκκινος	- foarte roşu
κατα-στροφή	- catastrofă

3.1.1.10. **μετα- / μετ- / μεθ- (< μετά)** este un preverb cu sens înrudit cu cel al prepoziţiei respective. Indică consecuţia temporală (“post-”), tranziţia, trecerea spre ceva nou (“trans-”) [B.1085 / Tr.145, N.443-444]

μετα-μοντερνισμός	- post-modernism
μετα-γραφή	- transcriere
μετα-πτυχιακός	- post-universitar
μετα-διδακτορικός	- post-doctoral
μετα-βυζαντινός	- post-bizantin
μετα-μορφώνω	- a trans-forma
μετα-δίδω	- transmit
μετα-βολισμός	- metabolism

3.1.1.11. **παρα- (< παρά)** exprimă proximitatea (lângă), paralelismul, frauda, opoziţia, greşeala, înlocuirea, schimbarea, privarea, exagerarea (cu verbe). [B.1330 / 1 / Tr.145, M.443-444]

παρα-θαλάσσιος	- riveran
παρα-θέτω	- a alătura, a pune alături, a expune

παρά-νομος - i-legal
παρα-βιάζω - a încălca (o lege)
παρα-βλέπω - a ignora
παρ-άγω - a produce
παρα-δίδω - a preda
παρα-δουνάβιος - dunărean
παρα-πόταμος - afluent [al unui râu]
παρα-κάνω - a exagera, a întrece măsura
παρ-ακμή - declin
παρα-κάτω - mai jos
παρ-άκτιος - aflat la malul mării
παρα-κυβέρνηση - guvern paralel
παρά-λογος - absurd
παρα-ληρώ - a delira
παρ-αγγελία - comandă
παρα-στρατιωτικός - para-militar
παρα-ψυχολογία - para-psihologie

3.1.1.12. **περι-** (< **περί**) şi-a păstrat valoarea adverbială iniţială exprimând încercuirea, mişcarea circulară, întărirea (accentuarea) sensului cuvântului determinat, atenţia, grija/indiferenţa. [B.1389 / Tr.145, M.443-444]

περι-κυκλώνω - a încercui
περι-λαίμιο - guler, zgardă
περί-φημος - foarte celebru
περι-ζήτητος - foarte căutat
περι-ποίηση - îngrijire
περι-φρόνηση - dispreţ
περι-βάλλω - a înconjura ceva cu ceva
περι-γελώ - a ridiculiza
περι-δέραιο - colier
περι-έχω - a cuprinde
περι-τοιχίζω - a înconjura cu ziduri
εμ-περι-έχω - a cuprinde
εμ-περι-κλείω - a cuprinde

3.1.1.13. **προ-** (< **προ**) ca preverb exprimă ideea circumstanţei de timp sau spaţiu, ordinea, viteza executării unei acţiuni, stadiul iniţial al unui proces, superioritatea, întâietatea, opţiunea "pentru". [B.1485 / Tr.145, M.443-444]

προ-χωρώ	- a avansa
προ-ετοιμάζω	- a pre-găti
προ-αισθάνομαι	- a pre-simţi
προ-κάτοχος	- predecesor
πρό-γονος	- strămoş
προ-λαβαίνω	- a apuca
πρό-λογος	- prolog (cuvânt înainte)
προ-ϊστάμενος	- şef
προ-καθήμενος	- întâistătător (al Bisericii)
προ-φανής	- evident
προ-κρίνω	- a prefera
προ-άγω	- a promova, a avansa
πρό-γευμα	- mic-dejun
πρό-νοια	- pronie
προ-αίσθημα	- pre-sentiment

3.1.1.14. **προσ- (< προς)** ca preverb exprimă (ataşat verbului/substantivului) adăugirea, porunca, acordul, prefăcătoria. [B.1505 / Tr.145, M.443-444]

προσ-γειώνω	- a ateriza
προσ-αρμογή	- adaptare
προσ-βάλλω	- a jigni
προσ-αυξάνω	- a creşte şi mai mult
προσ-έγγιση	- apropiere [de]
προσ-έλευση	- venire [spre]
προσ-έρχομαι	- a veni [spre]
προσ-ηλιακός	- însorit (expus spre soare)
προσ-θέτω	- a adăuga
πρόσ-κληση	- invitaţie
προσ-τάζω	- a porunci
προσ-ποιούμαι	- a se preface

3.1.1.15. **συ(ν)- / συμ- / συγ- / συλ- / συρ- / συσ- (< συν) exprimă,** ataşat verbului/substantivului, ideea de asociere, unire, participare în comun, acord, compunere etc.

συγ-κατάβαση	- acord
συγ-κάτοχος	- coproprietar
συγ-κεντρώνω	- a concentra
συγ-γενής	- rudă
συγ-κριτικός	- comparativ
συγ-χαίρω	- a felicita

συ-ζήτηση	- discuţie
συλ-λογή	- colecţie
συλ-λογικός	- colectiv
συμ-βάλλω	- a contribui
συμ-μαζεύω	- a aduna [la un loc]
συμ-πάθεια	- simpatie
συμ-πίπτω	- a coincide
σύμ-φωνο	- acord
συν-αλλάσσω	- a face schimb
συν-αυτουργός	- co-autor, complice
συν-εορτάζω	- a serba [împreună]
σύρ-ριζα	- [din] rădăcină
συσ-σώρευση	- adunare, acumulare
συ-σπειρώνω	- a aduna [în jurul cuiva]

3.1.1.16. **υπερ- (< υπέρ)** îşi păstrează valoarea adverbială, semnificând "deasupra" sau "dincolo de". Exprimă transcenderea limitelor, exagerarea, excelarea etc. [B.1855 / Tr.145, M.443-444]

υπερ-αγαπώ	- a iubi [extrem de mult]
υπερ-άνω	- mai presus [de]
υπέρ-βαση	- transcendere
υπερ-βολή	- hiperbolă, exagerare
υπερ-ατλαντικός	- transatlantic
υπερ-ευαίσθητος	- hipersensibil
υπέρ-ηχοι	- ultrasunete
υπερ-ηφάνεια	- mândrie
υπέρ-λαμπρος	- foarte strălucitor
υπερ-θετικός	- superlativ
υπερ-ρεαλισμός	- suprarealism
υπερ-τυχερός	- foarte norocos
υπερ-ψηφώ	- a vota pentru [în favoarea]
υπερ-ωρία	- ore suplimentare
υπερ-φυσικός	- supranatural
υπερ-εγώ	- supraeu

3.1.1.17. **υπο- / υπ- / υφ- (< υπό)**, opus ca sens preverbului υπερ-, exprimă, alipit verbului/substantivului, situarea "sub", clandestinitatea, suspiciunea, presupunerea, ilegalitatea, mişcarea regresivă, insuficienţa, dezavantajul, privarea, defectul, inferioritatea etc. [B.1867 / Tr.145, M.443-444]

υπό-γειος	- subteran
υπο-τάσσω	- a subordona
υφ-υπουργός	- subsecretar de stat
υπό-κοσμος	- lume interlopă
υπο-γλυκαιμία	- hipoglicemie
υπο-συνείδητο	- subconştient
υπο-τίμηση	- subapreciere
υπο-γραμμίζω	- a sublinia
υπο-δομή	- infrastructură
υπο-θετικός	- ipotetic
υπο-καθιστώ	- a înlocui
υπο-κατάστατο	- substitut
υπο-κινώ	- a instiga
υπο-κριτής	- ipocrit
υπο-κουλτούρα	- sub-cultură
υπο-νομεύω	- a submina
υπο-κοριστικό	- diminutiv
υπο-μένω	- a răbda
υπό-νοια	- bănuială
ύπ-οπτος	- suspect

3.1.2. A doua categorie de prefixe menţionată la începutul capitolului destinat derivării cu prefixe provine tot din greaca veche, bucurându-se însă de o mai largă utilizare. Unii lingvişti consideră că acestea nu sunt prefixe propriu-zise, ci pseudoprefixe (ψευδοπροθήματα). Cele mai frecvente sunt prefixele: α-[1], αει-, ακρ(ο)-, αυτο-, διχο-, δυσ-, ενδο-, εξω-, ευ-, ευρω-, ημι-, ξε-, ομ(ο)-, παν-, τηλε-.

3.1.2.1. **α- / αν-** (privativ) [B.148 / Tr.145, M.445]

α-βάσιμος	- neîntemeiat
α-βάπτιστος	- nebotezat
ά-γνωστος	- necunoscut
α-διά-βροχος	- impermeabil
α-διά-θετος	- indispus
α-ήττητος	- neînvins
α-κατα-νόητος	- ininteligibil
αν-ύπαρκτος	- inexistent

[1] Babiniotis socoteşte α- privativ dept particulă (αχώριστο μόριο). Mackridge crede că avem de-a face cu un prefix (op.cit., p.444), iar Triandafilidis îl încadrează tot în categoria particulelor.

3.1.2.2. **αει- (< αεί)** [B.75 / Tr.145, M.445]

αεί-πονος	- veşnic plin de dureri
αει-θαλής	- veşnic verde
αει-παρθένος	- pururi fecioara (Maria)
αεί-ποτε	- mereu, continuu

3.1.2.3. **ακρ(ο)-** (desemnează extremitatea) [B.110 / Tr.145, M.445]

ακρο-βάτης	- acrobat
ακρο-γιαλιά	- ţărmul mării
ακρο-δεξιά	- extrema dreaptă
ακρο-μεγαλία	- acromegalie
ακρο-πατώ	- a călca în vârful picioarelor

3.1.2.4. **αρχι- / αρχ-** dă substantivelor sensul de: început, excelenţă, întâietate etc. [B.297 / Tr.145, M.445]

αρχί-ατρος	- medic-şef
αρχι-διάκονος	- arhidiacon
αρχι-επίσκοπος	- arhiepiscop
αρχι-μαφιόζος	- cap al mafiei
αρχι-συντάκτης	- redactor-şef
αρχι-τεμπέλης	- foarte leneş

3.1.2.5. **αυτ(ο)-** [B.322 / Tr.145, M.445]

αυτ-απάρνηση	- negare de sine
αυτ-ισμός	- autism
αυτο-άμυνα	- autoapărare
αυτο-εξέταση	- examinare de sine
αυτο-καταστροφή	- autodistrugere
αυτο-κόλλητος	- autocolant
αυτο-συνείδηση	- conştiinţă de sine

3.1.2.6. **διχο-** [B.523 / Tr.145, M.445]

διχο-τομία	- dihotomie
διχο-γνωμία	- opinie diferită

3.1.2.7. **δυσ-** [B.537 / Tr.145, M.445]

δυσ-αρέσκεια	- neplăcere
δυσ-εξήγητος	- greu de explicat
δυσ-οσμία	- miros neplăcut
δυσ-πιστία	- neîncredere
δυσ-τυχής	- nefericit
δυσ-ώνυμος	- rău famat

3.1.2.8. **ενδο- / εσω-** [B.612 / Tr.145, M.445]

ενδο-γαμία	- endogamie
ενδο-κρινολογία	- endocrinologie
ενδό-μυχος	- interior, intim
ενδο-σκόπηση	- endoscopie, introspecţie
εσω-στρέφεια	- introvertire
εσω-τερικός	- interior, intern

3.1.2.9. **εξω-** [B.640 / Tr.145, M.445]

εξω-γήινος	- extraterestru
εξω-κοινοβουλευτικός	- extra-parlamentar
εξω-συζυγικός	- extraconjugal
εξω-φρενικός	- exofrenic, nebunesc
εξώ-φυλλο	- copertă

3.1.2.10. **ευ- < gr.v.** ευ (adverb ce desemnează calitatea pozitivă, benefică a realităţii exprimate de derivat) [B.686 / Tr.145, M.445]

Ευ-αγγελισμός	- Bunavestire
Ευ-αγγέλιο	- Evanghelie
ευ-άρεστος	- bine plăcut
ευ-απόδεικτος	- uşor de dovedit
ευ-εργέτης	- binefăcător
ευ-δοκώ	- a binevoi

3.1.2.11. **ευρω-** (< Ευρώπη) în cuvinte derivate de dată recentă. [B.696 / Tr.145, M.445]

ευρω-βουλευτής	- parlamentar în Parlamentul Europei
ευρω-κεντρισμός	- eurocentrism
ευρω-εκλογές	- euro-alegeri (pentru Parlamentul Europei)
ευρω-κοινοβούλιο	- Parlamentul Europei
ευρω-λίγκα	- Euroliga
ευρώ/ ευρό (το)	- euro (moneda comunitară)

3.1.2.12. **ημι-** exprimă jumătatea sau împlinirea pe jumătate. [B.735 / Tr.146, M.445]

ημι-διαφανής	- semitransparent
ημι-διατροφή	- demipensiune
ημί-θεος	- semizeu
ημι-μαθής	- semidoct

3.1.2.13. **ξε-** exprimă privarea, emfaza, petrecerea unui răstimp într-un loc, o calitate ce s-a pierdut, opusul unei acţiuni [B.1221 / Tr.145, M.445]

ξε-νυχτώ	- a petrece noaptea, a înnopta
ξε-βουλλώνω	- a destupa
ξε-βρομίζω	- a curăţa
ξε-γελώ	- a amăgi
ξε-θάβω	- a dezgropa
ξε-γυμνώνω	- a dezgoli
ξε-δοντιάζω	- a scoate dinţii
ξε-καθαρίζω	- a curăţa [pe deplin]
ξε-κόβω	- a îndepărta, a rupe [pe cineva de ceva]
ξε-ριζώνω	- a dezrădăcina
ξε-βάφω	- a decolora
ξε-κλειδώνω	- a deschide cu cheia

3.1.2.14. **ομ(ο)-** exprimă simultaneitatea, identitatea sau provenienţa comună etc. [B.1265 / Tr.145, M.445]

ομο-γλωσσία	- identitate lingvistică
ομό-δοξος	- de aceeaşi credinţă
ομό-θρησκος	- de aceeaşi religie
ομό-φωνα	- în unanimitate

3.1.2.15. **παν-** exprimă superlativul, totalitatea etc. [B.1321 / Tr.145, M.445]

πάλ-λευκος	- foarte alb
παν-έξυπνος	- foarte inteligent
παν-ευρωπαϊκός	- paneuropean
παν-ελλήνιος	- panelen
παν-άκριβος	- foarte scump

3.1.2.16. **τηλε-** < **τήλε** (adv. "departe") Cei care socotesc că acesta nu este prefix, ci primul element al compunerii, apreciază că este vorba despre "compuşi alteraţi/falşi" de vreme ce primul element este preluat din greaca veche de alte limbi care au creat cuvântul respectiv, cuvânt ce ulterior a fost calchiat de neogreacă. [B.1785 / Tr.145, M.445]

τηλε-χειριστήριο	- telecomandă (< fr. télécommandeur)
τηλε-αγορές	- tele-cumpărături (< engl. telemarketing)
τηλε-διάσκεψη	- teleconferinţă
τηλε-καθοδήγηση	- teleghidaj (< fr. téléguidage)
τηλε-όραση	- televiziune (< engl. télévision)
τηλε-πληροφορική	- teleinformatică (< engl. téléinformatics)

τηλ-επικοινωνίες - telecomunicații (< engl. telecommunication)
τηλε-κοντρόλ - telecontrol (< engl. telecontrol)
τηλε-γραφία - telegrafie (< engl. telegraphy)
τηλε-θεατής - telespectator
τηλέ-φωνο - telefon (< engl. telephone)

3.2. Derivarea cu sufixe

Derivarea cu sufixe este şi mai productivă ca mijloc de îmbogăţire a lexicului neoelen. Sufixele (επιθήματα), ataşate la cuvântul de bază (substantiv, verb, adjectiv etc.), servesc la derivarea unui cuvânt ce poate aparţine sau nu aceleiaşi părţi de vorbire ca şi cuvântul de bază. Cele mai productive sufixe ce contribuie la derivarea sufixată sunt următoarele[1]:

3.2.1. Derivarea de la substantive

3.2.1.1. *Substantive derivate de la substantive*

a) *Derivate diminutivale (υποκοριστικά/χαϊδευτικά):*

-άκι / αλάτι > αλατάκι / ταγέρ > ταγεράκι
-άκης / κόσμος > κοσμάκης
/ sau nume de familie de origine cretană: Σηφάκης
-άκος / δρόμος > δρομάκος / φαντάρος > φανταράκος
-ίτσα / πεταλούδα > πεταλουδίτσα / δασκάλα > δασκαλίτσα
/ sau toponime de origine slavă: Βόν-ιτσα, Κόν-ιτσα
-ούδα / -ούδι / άγγελος > αγγελούδι / νεαρός > νεαρούδι
-ούλα / Αννα > Αννούλα / καρδιά > καρδούλα
-ούλης / αδερφός > αδερφούλης
-ούλι / σακί > σακούλι
-άριο (savant) / πλοίο > πλοιάριο / παιδί > παιδάριο / αλφαβητ-άριο
γλωσσ-άριο / πλανητ-άριο / ωρ-άριο

Observații:

1. Remarcăm faptul că un derivat cu sufix diminutival nu păstrează întotdeauna sensul de diminutiv. Astfel, sufixul diminutival -όπουλο, -οπούλα desemnează în fapt filiația (vezi şi numele de familie în -όπουλος [Μαρκόπουλος]: βασιλιάς > βασιλόπουλο (fiu de rege).

-αράκι / μήλο > μηλαράκι / ψάρι > ψαράκι
-ίδιο / κράτος > κρατήδιο / σφαίρα > σφαιρίδιο
-ίσκος / πύργος > πυργίσκος / λοφίσκος / δικηγορίσκος
-ουδάκι / χωριό > χωριουδάκι

[1] Pentru un tabel complet al sufixelor vezi *Gramatica* lui Triandafilidis, pp.115-142.

2. Derivatele diminutivale sunt atât de frecvente şi de expresive în limba greacă, încât uneori putem avea derivate ipocoristice derivate din alte ipocoristice (cumul de sufixe diminutivale): άγγελος > αγγελούδι > αγγελουδάκι. În alte cazuri, de la un substantiv se pot obţine trei sau patru noi forme diminutivale, fiecare din ele obţinută însă cu ajutorul altui prefix: γάτα / γατάκι / γατίτσα / γατούλα.

Trebuie să menţionăm faptul că foarte adesea substantivul diminutivat obţinut prin derivarea cu sufix de la un substantiv îşi schimbă genul, cel mai adesea în neutru.

Ex.:	*η βάρκα*	*> το βαρκάκι*
	η πέτρα	*> το πετραδάκι*
	ο βασιλιάς	*> το βασιλόπουλο / η βασιλοπούλα*
	ο άγγελος	*> το αγγελούδι*

b) *Derivate augmentative (μεγεθυντικά):*

-α / βαρέλι	> βαρέλα	/ βελόνι	> βελόνα / σκαλί > σκάλα
-άρα / φωνή	> φωνάρα	/ τρόμος	> τρομάρα
-αράς / κοιλιά	> κοιλαράς	/ παιδί	> παιδαράς
-άρος / σκυλί	> σκυλάρος	/ κλέφτης	> κλεφτάρος

c) *Derivate cu sens de loc (τοπικά):*

-αρειό / καμπάνα > καμπαναρειό / πλυσταρειό
-άδικο / -ίδικο / γαλατάς > γαλατάδικο / ράφτης > ραφτάδικο
/ fast-food > φαστφουντάδικο
-είο / πατριάρχης > πατριαρχείο
-ιο / εστιάτορας > εστιατόριο

d) *Derivate cu sens colectiv (συλλογικά):*

-ιά / -ιάς / πεύκο > πευκιάς (brădet)
-ώνας / στρατός > στρατώνας
περιστέρι > περιστεριώνας
ξένος > ξενώνας

e) *Derivate ce indică originea/naţionalitatea (εθνικά):*

-ίτης / Ανατολή > Ανατολίτης (Anatolit)
-αΐτης / Μοριάς > Μοραΐτης
-ανός / -ιανός / Αφρική > Αφρικανός
Πάρος > Παριανός
-άνος / Ρουμανία > Ρουμάνος
-αίος / Ευρώπη > Ευρωπαίος
Αθήνα > Αθηναίος

-αίοι / (nume de familie şi meserii)
Κολοκοτρων-αίοι / νυκοκυρ-αίοι
-έζος / Σκοτία > Σκοτσέζος
-ιάτης / Σπάρτη > Σπαρτιάτης
-ινός / Αλεξάνδρεια > Αλεξανδρινός
-ιός / Θεσσαλονίκη > Θεσσαλονικιός
-ώτης / Ηπειρος > Ηπειρώτης

f) *Derivate ce indică nume de meserii (επαγγελματικά):*
-άς / γάλα > γαλατάς
-άρης / βάρκα > βαρκάρης
-άριος / βιβλιοθήκη > βιβλιοθηκάριος
-ιάρης / σκουπίδι > σκουπιδιάρης
-τζής / καφές > καφετζής

g) *Derivate andronime (ανδρωνυμικά):*
-αινα / Γιώργος > Γιώργαινα / λύκος > λύκαινα
-ίνα / Θόδωρος > Θοδωρίνα

h) *Alte derivate:*
-ιά / σύννεφο > συννεφιά (nor / cer înnorat)
-ίας / επάγγελμα > επεγγελματίας (profesionist)
-ισμός/ χριστιανός > χριστιανισμός (creştinism)
-ιστής / άνθρωπος > ανθρωπιστής (umanist)

3.2.1.2. <u>Adjective derivate de la substantive</u>

-ικός / έθνος > εθνικός (naţional)
λαός > λαϊκός (popular)
-ικος / ψεύτης > ψεύτικος (mincinos, fals)
πυρήνας > πυρηνικός (nuclear)
-ακός / οικογένεια > οικογενειακός (familial)
-ιακός / ήλιος > ηλιακός (solar)
-ινος / μάρμαρο > μαρμάρινος (de marmoră)
-ίστικος / κορίτσι > κοριτίστικος (de fată)
-ίσιος / βουνό > βουνίσιος (de munte)
-αίος / μοίρα > μοιραίος (fatal)
γύγαντας > γυγαντιαίος (gigantic)
-άρης / -ιάρης / παιχνίδι > παιχνιδιάρης (jucăuş)
-άτικος / -ιάτικος / καλοκαίρι > καλοκαιριάτικος (văratec)
-άτος / μυρωδιά > μυρωδάτος (înmiresmat)
-είος / άνδρας > ανδρείος (bărbătesc)
-ειος / Κύκλωπας > κυκλώπειος (ciclopic)
/ Αριστοτέλειος, Ηράκλειος

-ένιος / ασήμι > ασημένιος (de argint)
-ερός / φλόγα > φλογερός (înflăcărat)
-ής / θάλασσα > θαλασσής (marin)
-ιος / ουρανός > ουράνιος (ceresc)
-λέος / θάρρος > θαρραλέος (curajos)
-λός / αμαρτία > αμαρτωλός (păcătos)
-ωτός / μετάξι > μεταξωτός (de mătase)

Observaţie:
Unele adjective derivate cu sufixe de la substantive nume proprii desemnează de regulă un aşezământ, o fundaţie ce poartă numele fondatorului său. De exemplu, de la numele evergetului Ζάππας a derivat adjectivul ζάππειος > subst. το Ζάππειο. În aceeaşi situaţie sunt substantivele şi adjectivele următoare, ce urmează schema:

Substantiv 1	***> Adjectiv***	***> Substantiv 2***
Ζάππας	*> *ζάππειος*	*> το Ζάππειο*
Χαροκόπος	*> *χαροκόπειο*	*> το Χαροκόπειο*
Αρσάκης	*> *αρσάκειος*	*> το Αρσάκειο*
Ωνάσης	*> *ωνάσειος*	*> το Ωνάσειο*

3.2.1.3. *Verbe derivate de la substantive:*

-άζω / δόξα > δοξάζω (slăvesc)
-εύω / όνειρο > ονειρεύομαι (visez)
-ίζω / αρχή > αρχίζω (încep)
-ώνω / στύλος > στυλώνω (a întări, a fixa)

3.2.2. Derivarea de la adjective

3.2.2.1. *Substantive derivate de la adjective:*

-α / ψυχρός > ψύχρα (răceală)
γλυκός > γλύκα (dulceaţă)
-άδα / άγριος > αγριάδα (sălbăticie)
-ίλα / άσπρος > ασπρίλα (albeală)
-οσύνη / δίκαιος > δικαιοσύνη (dreptate)
-ότητα / σκληρός > σκληρότητα (duritate)
-ύτητα / βραδύς > βραδύτητα (încetineală)

3.2.2.2. *Adjective derivate de la adjective:*

-ιδερός / μαύρος > μαυριδερός (negricios)
-ούλης / μικρός > μικρούλης (micuţ)
-ουλός / παχύς > παχουλός (grăsuliu)

-ούτσικος / μικρός > μικρούτσικος (mititel)
-ωπός / κίτρινος > κιτρινωπός (galben)

3.2.2.3. _Verbe derivate de la adjective:_
-ώνω / μαύρος > αμαυρώνω (a vătăma, a murdări)
-ίζω / ωραίος > εξωραΐζω (a înfrumuseța)

3.2.2.4. _Adverbe derivate de la adjective:_
-άκις / πολύς > πολάκις (de multe ori)
όσος > οσάκις (de câte ori)
-ιστί / ελληνικός > ελληνιστί (în limba greacă)

3.2.3. Derivarea de la verbe
3.2.3.1. _Substantivele derivate de la verbe pot exprima:_
AGENTUL:
-ιστής / -της / μαθαίνω > μαθητής (elev)
τραγουδώ > τραγουδιστής (cântăreț)

ACȚIUNEA / REZULTATUL ACȚIUNII:
-ητό / βογκώ > βογκητό (muget, geamăt)
-ίδι / στολίζω > στολίδι (podoabă)
-μα / φορτώνω > φόρτωμα (încărcătură)
-μος / έρχομαι > ερχομός (venire)
-ούρα / κλείνω > κλεισούρα (clisură)
-ση / -ξη / -ψη / απαντώ > απάντηση (răspuns)
-σιμο / -ξιμο / -ψιμο / γράφω > γράψιμο (scriere)
-α / ανασαίνω > ανάσα (respirație)
-ειά / -εία / δουλεύω > δουλειά (treabă)
-ιά / -ία / θεραπεύω > θεραπία (terapie)
αγγέλλω > αγγελία (anunț)
-ι / -ιο / -ος / γελώ > γέλιο (râs)
INSTRUMENTUL / MIJLOCUL / LOCUL ACȚIUNII:
-τήρας / κινώ > κινητήρας (motor)
-τήρι / ψέλνω > ψαλτήρι (psaltire)
-τήριο / δικάζω > δικαστήριο (tribunal)
-είο / γράφω > γραφείο (birou)
-τρα / -τρο / φέρω > φέρετρο (coșciug)
κρεμώ > κρεμάστρα (umeraș)

3.2.3.2. *Adjective derivate de la verbe:*

-τικός / ησυχάζω > ησυχαστικός (liniştitor)
συμπαθώ > συμπαθητικός (simpatic)
-τός / κινώ > κινητός (mobil)
εφαρμόζω > εφαρμοστός (aplicabil)
καπνίζω > καπνιστός (afumat)
-τέος / εξοφλίζω > εξοφλιτέος (rambursabil)
πληρώνω > πληρωτέος (plătibil)
-τήριος / σώζω > σωτήριος (salvator)
-σιμος / επιλέγω > επιλέξιμος (eligibil)
πίνω > πόσιμος (potabil)
-ικός / πειθαρχώ > πειθαρχικός (disciplinar)
δημιουργός > δημιουργικός (creator)
-ερός / λάμπω > λαμπερός (strălucitor)
θλίβω > θλιβερός (întristător)

3.2.3.3. *Verbe derivate de la verbe:*

-ουρίζω / κλαίω > κλαψουρίζω (a smiorcăi)

3.2.4. Derivarea de la pronume

3.2.4.1. *Substantive derivate de la pronume:*

-ιστής / εγώ > εγωϊστής
-ισμός / εγώ > εγωϊσμός
-ιστάρος / εγώ > εγωϊστάρος
-ισταράς / εγώ > εγωϊσταράς
-ιστάκος / εγώ > εγωϊστάκος
-ούλης / εαυτός > εαυτούλης

3.2.4.2. *Adverbe derivate de la pronume:*

-ού / άλλος > αλλού / αυτός > αυτού

3.2.5. Derivarea de la numerale

3.2.5.1. *Substantive derivate de la numerale:*

-άδα / δύο > δυάδα
-άρα / πέντε > πεντάρα
-άρι / δύο > δυάρι
-ισμός / δύο > δυϊσμός
-αριά / δεκαριά

3.2.5.2. *Adverbe derivate de la numerale:*

-α / διπλάσιος > διπλάσια
-άκις / πέντε > πεντάκις

3.2.5.3. *Adjective derivate din numerale:*

-ικός / δύο > δυϊκός
-αίος / ένας > ενιαίος
-αδικός / δέκα > δεκαδικός
-εδρικός / εξαεδρικός

[Foarte uzitate sunt unele compuse cu numerale, specifice limbii greceşti, din care menţionăm:

-δραχμο / δεκάδραχμο	- zece drahme (monedă)
-ετηρίδα / χιλιετηρίδα	- mileniu
-ετία/ πενταετία	- cinci ani
-ήμερο / δεκαήμερο	- zece zile
-λεπτο / εικοσάλεπτο	- perioadă de 20 de minute
-μηνο / τρίμηνο, εξάμηνο	- trimestru, semestru
-άρης / σαραντάρης	- om de patruzeci de ani
-ετής / τριετής	- care durează trei ani
-ήμερος / επταήμερος	- care durează şapte zile
-μελής / πενταμελής	- care are cinci membri]

3.2.6. Derivarea de la adverbe

3.2.6.1. *Adjective derivate de la adverbe:*

-ινός / φέτος > φετινός
-ιανός / αύριο > αυριανός

3.2.6.2. *Verbe derivate de la adverbe:*

-άζω / συχνά > συχνάζω
έξαφνα > ξαφνιάζω

3.2.6.3. *Adverbe derivate de la adverbe:*

-θε(ν) / εδώ > εδώθε
εκεί > εκείθε

3.2.7. Derivarea de la interjecţii (expresii exclamative), onomatopee

a) *substantive:*

-ισμός / ωχ, αδερφέ > ωχαδερφισμός
-ές / αμάν > αμανές (αμανέδες)

b) *verbe*:

-ίζω / καλημέρα > καλημερίζω (a spune bună ziua)
καληνύχτα > καληνυχτίζω (a spune noapte bună)
καλώς όρισες > καλοσορίζω (a saluta de bun-venit)

- de la onomatopee:
γουρ-γουρ > γουργουρίζω (a chiorăi)
νιαου-νιαου > νιαουρίζω (a mieuna)

4. *COMPUNEREA*

Cuvintele compuse au făcut "carieră" mai ales în demotică şi în special în poezia secolului al XX-lea. Compunerea continuă a fi şi astăzi în neogreacă un procedeu productiv de îmbogăţire a lexicului, însă nu se mai bazează atât pe tradiţia demotică, cât pe cea cultă. Cuvintele compuse (οι σύνθετες λέξεις), în funcţie de elementele componente, pot fi clasificate în mai multe categorii.

4. 1. Clasificarea cuvintelor compuse

4.1.1. Cuvinte compuse ale căror elemente componente (A/B) aparţin aceleiaşi părţi de vorbire:

a) substantiv + substantiv:
μαχαιροπίρουνα < παχαίρι + πίρουνα
χαρτοφάκελα < χαρτί + φάκελο

b) verb + verb:
τρεμοσβήνω < τρέμω + σβήνω
μαινοβγαίνω < μπαίνω + βγαίνω

c) adjectiv + adjectiv:
γλυκόπικρος < γλυκός + πικρός
ασπρόμαυρος < άσπρος + μαύρος

d) adverb + abverb:
ζερβόδεξα < ζερβά + δεξιά

4.1.2. Cuvinte compuse ale căror elemente componente (A/B) pot fi analizate ca predicat şi obiect. Acest tip de cuvinte compuse se numeşte <u>compus obiectiv</u> (αντικειμενικό σύνθετο)[1]. Prin analogie, <u>compusul subiectiv</u> (υποκειμενικό σύνθετο) este compusul alcătuit dintr-un verb (V) şi un substantiv (S), unde S îndeplineşte funcţia de subiect.

---

[1] Vezi Mackridge, Peter, op.cit., pp.447-448.

4.1.2.1. *Compuse obiective:*

a) Substantiv = substantiv + substantiv (< verb + sufix)

βιβλιοδέτης < βιβλίο + δέτης
βαρελοποιός < βαρέλι + ποιός (< ποιώ)

b) Verb = verb + substantiv / substantiv + verb

αλλαξοπιστώ < αλλάζω + πίστη
αφισοκολλώ < αφίσα + κολλώ

4.1.2.2. *Compuse subiective:*

a) Substantiv = substantiv + substantiv (< verb)

ηλιοβασίλεμα < ήλιος + βασιλεύει

b) Substantiv = verb + substantiv

ραπτομηχανή < ράπτω + μηχανή

4.1.2.3. *Compuse neutre*:

Substantiv = substantiv + substantiv

κρατοπαραγωγή < κράτος + παραγωγή
ναρκωδολάρια < ναρκωτικά + δολάρια

4.1.3. Cuvinte compuse ce alcătuiesc aşa-numitul tip al compuselor posesive (κτητικά σύνθετα). Compus posesiv este numit cuvântul compus care exprimă posesia, apartenenţa sau anumite caracteristici. În general, compusele posesive sunt alcătuie dintr-un adjectiv (A) şi un substantiv (B). Uneori însă pot fi compuse doar din două substantive.

ξανθομάλλης < ξανθός + μαλλιά
κοντόμυαλος < κοντός + μυαλό
οικογενειάρχης < οικογένεια + -αρχης
καναλάρχης < κανάλι + -αρχης[1]
πλανητάρχης < πλανήτης + -αρχης

4.1.4. Cuvintele compuse paratactice (συνδετικά/παρατακτικά σύνθετα) sunt cuvintele compuse ale căror elemente componente pot presupune unirea cu ajutorul conjuncţiei και, ele alcătuind un cuvânt unitar, care nu este separat prin liniuţă (ενωτικό):

4.1.4.1. Substantiv = substantiv + substantiv

αντρόγυνο < αντρας (και) + γυναίκα

[1] Vezi BHMA, Νέες Εποχές, din 12 aprilie 2000, p. β.4.

4.1.4.2. Adjectiv = adjectiv + adjectiv

στενόμακρος < στενός (και) + μακρός

Verb = verb + verb

παιζογελώ < παίζω (και) + γελώ

Verb = adverb + verb

κρυφακούω < κρυφά + ακούω

În funcţie de primul element (A) al compunerii, putem avea următoarele variante de compunere:

a) A este substantiv

A substantiv + B substantiv > C substantiv

γυναίκες + παιδιά > γυναικόπαιδα

b) A este verb

A verb + B verb > C verb

πηγαίνω + έρχομαι > πηγαινοέρχομαι

A verb + B substantiv > C substantiv

αλλάζω + καιρός > αλλαξοκαιρία

A verb + B substantiv > C verb

αλλάζω + πίστη > αλλαξοπιστώ

A verb + B adjectiv > C adjectiv

χαίρομαι + κακός > χαιρέκακος

c) A este adjectiv

A adjectiv + B adjectiv > C adjectiv

ελληνικός + γαλλικός > ελληνογαλλικός

άλλος + θρήσκος > αλλόθρησκος

A adjectiv + B substantiv > C substantiv

μονάχος + γιος > μοναχογιός

A adjectiv + B verb > C verb

ικανός + ποιώ > ικανοποιώ

d) A este numeral

A numeral + B adjectiv > C adjectiv

πέντε + καθαρός > πεντακάθαρος

A numeral + B substantiv > C substantiv

πέντε + έτος > πενταετία

A numeral + B substantiv > C adjectiv

επτά + ημέρα > επταήμερος

e) A este adverb

A adverb + B verb > C verb

σιγά + περπατώ > σιγοπερπατώ

A adverb + B substantiv > C substantiv

κάτω + σεντόνι > κατωσέντονο

A adverb + B adverb > C adverb
γύρω + γριγύρω > γυροτρίγυρα

4.1.5. Compuse prin atracție (σύνθετα εκ συναρπαγής) se numesc cuvintele compuse din anumite sintagme, unite într-un cuvânt de sine stătător:

4.1.5.1. Adjectiv: παράλληλος < παρά + αλλήλους
prep. + pron.

4.1.5.2. Locuțiune: αλλ' αντ' άλλων < άλλα + αντί + άλλα
pron. + prep.+ pron.

4.1.6. Compus determinativ (προσδιοριστικό σύνθετο) este cuvântul compus în care unul dintre elementele componente este determinantul celuilalt.

4.1.6.1. A determinantul lui B: A ⇨ B

a) Substantiv = Adjectiv + Substantiv
αγριοπερίστερο < άγριο + περιστέρι

b) Substantiv = Substantiv + Substantiv
ψηφοδέλτιο < ψήφος + δελτίο (= δελτίο ψήφου)

4.1.6.2. B determinantul lui A: B ⇨ A

Substantiv = Substantiv + Substantiv
ψυχοσάββατο < ψυχή + Σάββατο

Verb = Substantiv + Verb
θαλασσοπνίγομαι < θάλασσα + πνίγομαι

Adjectiv = Substantiv + Adjectiv
ροδοκόκκινος < ρόδο + κόκκινος
θεοφοβούμενος < Θεός + φοβούμενος

4.1.6.3. A nu determină pe B și totodată nici B nu este determinantul lui A: A ⇔ B

Adjectiv = Adjectiv + Adjectiv
κοινωνικοπολιτικός < κοινωνικός + πολιτικός

4.1.7. Compusele ușoare (χαλαρά σύνθετα) sunt cuvintele compuse paratactice care își mențin aspectul morfologic și accentul celui de-al doilea constituent, în contradicție cu compusele obișnuite, totale, care au suferit modificări fonetice/morfologice în procesul compunerii.

το παλιόσπιτο < παλιό + σπίτι
η βρομογύναικα < βρόμο + γυναίκα

4.1.8. Compusele alterate / hibrizii (νοθά σύνθετα/υβρίδια) sunt cuvintele compuse ale căror elemente componente provin din limbi diferite. Mare parte a acestor cuvinte sunt fie calcuri semantice, fie cuvinte compuse împrumutate al căror prim element a fost împrumutat din greaca veche, precum τηλε- (şi toţi compuşii săi).

τηλεκοντρόλ < engl. telecontrol < gr.v. τηλε- + engl. control
μικροτσίπ < engl. microchip < gr.v. μικρο- + engl. chip

Tot în această categorie sunt încadrate compusele parasintetice/juxtapuse (παραθετικά σύνθετα). În general este vorba de două cuvinte legate între ele doar prin liniuţă (ενωτικό).

Ex.: η λέξη-κειδί (cuvânt-cheie)
η επίσκεψη-αστραπή (vizită-fulger)
οι χώρες-μέλη (ţările-membre)[1]

În ceea ce priveşte aspectul sintactic, compusele de acest tip urmează reguli stricte. Este obligatoriu ca al doilea element constituent (B) să se acorde în număr şi caz cu primul. Textele din presă (scrisă sau vorbită) abundă în astfel de compuse, ale căror elemente, acordate între ele sau nu, sunt dezaprobate de gramaticile şcolare.

"Η στάση των χωρών-μελών (μέλη) της Ευρωπαϊκής Ενωσης..."
(Poziţia ţărilor-membre ale Uniunii Europene...)

Resimţiţi ca "hibrizi", adaptându-se cu greu, dacă nu deloc, structurii limbii neoelene, aceşti compuşi tind să fie înlocuiţi de substantive precedate de adjective. Astfel, în loc de *επίσκεψη-αστραπή* se preferă formularea *αστραπιαία επίσκεψη*.

4.1.9. În ultimii ani s-a dezvoltat foarte mult, sub influenţa limbilor străine, compunerea prin abreviere sau prin simpla alăturare a unor iniţiale sau abrevieri. Compuşii de acest fel sunt de două tipuri:

4.1.9.1. Compuşi abreviaţi (αρκτικόλεξα)

ΠΑ.ΣΟ.Κ. - **Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα**
(Mişcarea Socialistă Panelenă)
ΕΒΓΑ - **Ελληνική Βιομηχανία Γάλακτος**
(Industria Elenă a Laptelui)

Folosirea acestor compuşi este tot mai frecventă în domeniile politic, jurnalistic şi tehnic, din motive de economie verbală. Deşi scrise cu majuscule, aceste cuvinte primesc articol hotărât: το ΠΑ.ΣΟ.Κ (< το

[1] Vezi "*Ορθογραφικός οδηγός της νέας Ελληνικής*", pp.26-27. Vezi şi capitolul dedicat acordului.

κόμμα), του ΠΑ.ΣΟ.Κ., **prin analogie** cu substantivul comun ce intră în compunere (aici "το κόμμα").

4.1.9.2. Compuşii acronimici (ακρωνυμικά) sunt aproape identici cu compuşii abreviaţi, fiind formaţi din iniţialele unor cuvinte (fie greceşti, fie străine). Adesea aceşti compuşi primesc articol hotărât, în funcţie de genul substantivului (nucleu) ce intră în componenţa lor. Iniţialele sunt separate prin punct, deşi există tendinţa ca şi acesta să fie eliminat în cazul unor acronime foarte uzitate:

τα ΜΜΕ	-	**Μέσα Μαζικής** Ενημέρωσης (Mass media) (Mijloace de Informare în Masă)
ο ΟΤΕ	-	**Οργανισμός** Τηλεπικοινωνιών **Ελλάδος** (Organismul de Telecomunicaţii al Greciei)
τα Γ.Α.Κ.	-	**Γ**ενικά **Αρχεία** του **Κ**ράτους (Arhivele Generale ale Statului)
το Δ.Σ.	-	Διπλωματικό **Σώμα** / Διοικητικό **Συμβούλιο** (Corpul Diplomatic / Consiliul de Administraţie)
η Ε.Γ.Ε.	-	**Ενωση** Γυναικών **Ελλάδας** (Uniunea Femeilor din Grecia)
η Ε.Τ.Ε.	-	**Ε**θνική **Τράπεζα** **Ε**λλάδας (Banca Naţională a Greciei)
οι ΗΠΑ	-	**Η**νωμένες **Πολιτείες** της **Α**μερικής (Statele Unite ale Americii)

Unele dintre aceste acronime sunt calcuri semantice, traduceri sau chiar transliterări (fără nici un efort de adaptare la limba neogreacă) ale unor acronime străine, de regulă de origine anglo-saxonă:

το ΝΑΤΟ	-	(Οργανισμός) Βορειοατλαντικού Συμφώνου / Βορειοατλαντικό **Σύμφωνο** (North Atlantic Treaty Organisation)
τα Η.Ε.	-	Ηνωμένα **Εθνη**
η Ε.Φ.Τ.Α.	-	Ευρωπαϊκή Ενωση Ελεύθερων Συναλλαγών (< **E.F.T.A.** - European Free Trade Association)
η Ε.Ε.	-	Ευρωπαϊκή **Ενωση**
ο Ι.Χ.Θ.Υ.Σ.	-	**Ι**ησούς **Χ**ριστός **Θ**εού **Υ**ιός **Σ**ωτήρ (Iisus Hristos Mântuitorul Fiul lui Dumnezeu)
η ΟΥ.Ε.Φ.Α.	-	Ευρωπαϊκή Ενωση Ποδοσφαίρου (< **U.E.F.A.** - Union of European **Football Association**)
οι Ρ.Α.Φ	-	Βασιλικές Αεροπορικές Δυνάμεις (< **R.A.F.** - Royal Air Forces)

η Σ.Ι.Α. - Κεντρική Υπηρεσία Πληφοφοριών των ΗΠΑ
(< **C.I.A.** - Central Intelligence Agency)
το Σ.Ο.Σ. - Σώστε τις ψυχές μας (μήνυμα)
(< **S.O.S.** - Save Our Souls)
ο Φ.Α.Ο. - Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ
(< **F.A.O.** - Food and Agriculture Organisation)
οι New York Times (< **Καιροί**) [ziarul New York Times]

Unele cuvinte împrumutate din limbi străine ca *το ράνταρ* sau *το λέιζερ* sunt, de fapt, acronime:

το ράνταρ < engl. radar < Radio Detection and Ranging
το λέιζερ < engl. laser < Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation

Foarte interesant este faptul că, deşi nu s-a adaptat sistemului flexionar al limbii neoelene, acest tip de cuvinte s-a dovedit productiv (mai mult în limbajul jurnalistic), îmbogăţind lexicul neogrec cu derivate (cu sufixe):

(το) NATO + -ικός > νατοϊκός, -ή, -ό
νατοϊκή επίθεση - atac [al] NATO
νατοϊκές δυνάμεις - forţele NATO
(το) ΠΑ.ΣΟ.Κ. + -ικός > πασοκικός, -ή, -ό
πασοκική διάσκεψη = conferinţă a PASOK
+ -ος, -α, -ο > πασόκος, πασόκα, πασόκο
= susţinător al PASOK
+ -άκι > πασοκάκι (diminutiv)
+ -τζής > πασοκτζής (m.), πασοκτζού (f.)
(susţinător al PASOK)

4.2. ***Neologisme şi compuşi alteraţi***

Există în neogreacă o sumă de cuvinte compuse în structura cărora intră drept constituent cel puţin un cuvânt din greaca veche. Gramatica lui Triandafilidis[1] prezintă catalogul celor mai importante cuvinte din greaca veche ce se regăsesc în compuşi din neogreacă. Mulţi din aceşti compuşi reprezintă însă adesea creaţii neologice, ce au fost împrumutate din alte limbi (αντιδάνεια):

-αλγος / -αλγία - κεφαλαλγία / νευραλγία (durere de cap / nevralgie)
-βαλ- / -βολ- - δισκοβόλος (discobol)
βιο- (< βίος) - βιογραφία (biografie)
- βιολογία (biologie)
- βιοφυσική (biofizică)

[1] Vezi Triandafilidis, M., op.cit., pp.152, 157-158.

-γενής	- ευγενής	(nobil)
	- εμβρυογενής	(născut din embrion)
-γράφηση / -γραφία	- μονογράφηση	(parafare)
	- ακτινογράφηση	(radiografiere)
	- ακτινογραφία	(radiografie)
-δοξ- (< δόξα)	- ορθόδοξος	(ortodox)
	- κενοδοξία	(slavă deşartă)
-κομείο	- γεροκομείο	(azil de bătrâni)
	- νοσοκομείο	(spital)
κρατία- (κρατώ)	- αριστοκρατία	(aristocraţie)
	- γραφειοκρατία	(birocraţie)
-κτονία	- γενοκτονία	(genocid)
	- εμβρυοκτονία	(uciderea embrionilor)
λεγ- / λογ-	- θεολόγος	(teolog)
	- ψυχολόγος	(psiholog)
	- φιλολογία	(filologie)
	- ομολογώ	(mărturisesc)
	- δοξολογώ	(slăvesc)
	- *λασπολογώ*	*(vorbesc murdar despre cineva)*
	- *κινδυνολογία*	*(discurs despre pericole[1])*
	- *συνθηματολογία*	*(vorbire în sloganuri)*
	- *υποσχεσιολογία*	*(vorbire cu promisiuni)*
-νεμ- / -νομ-	- αστρονομία	(astronomie)
	- αστυνομία	(poliţie)
	- χειρονομία	(gest)
-μαντία	- γεομαντία	(geomanţie)
	- χειρομαντία	(chiromanţie)
-οειδής	- πρισματοειδής	(prismatic)
	- πυραμιδοειδής	(piramidal)
οικ- (< οίκος)	- οικονομία	(economie)
	- συνοικία	(cartier)
-πάθεια / -παθής	- μυθοπάθεια	(mithopatie)
	- νεφροπάθεια	(nefropatie)
	- νευροπαθής	(nevropat)
-παθολογία	- νευροπαθολογία	(neuropatologie)
-πλαστεία	- μυθοπλαστία	(fabulaţie)

[1] Exemplele acestea sunt preluate din ziare şi sunt creaţii ale limbajului jurnalistic. Au nuanţă ironică la adresa politicienilor al căror discurs politic se referă la primejdii închipuite, cuprinzând sloganuri şi promisiuni.

-πληξία	- αποπληξία	(apoplexie)
	- νευροπληξία	(neuroplegie)
-ποιώ	- ακινητοποιώ	(imobilizez)
	- ικανοποιώ	(satisfac)
-σκοπία / -σκοπή	- ενδοσκοπία	(endoscopie)
-σόφος / -σοφία	- φιλοσόφος / φιλοσοφία	(filozof / filozofie)
	- θεοσόφος / θεοσοφία	(teozof / teozofie)
-τομή / (εκ-)τομία	- νεφρεκτομία	(nefrectomie) [< engl. nephrectomy]
	- νευροτομή	(neurotomie) [< engl. neurotomy]
-οψία	- νεκροψία	(necropsie) [< engl. necropsy < gr.v. νεκρ(ο)+-(ο)ψία]

4.3. ***Compuse cu două forme***

În unele cuvinte compuse, cele două elemente constituente își pot schimba locul între ele, fără ca astfel să fie afectat sensul cuvântului respectiv.

Ex.: χτυποκάρδι - καρδιοχτύπι
ξιδόλαδο - λαδόξιδο

Substantivele astfel compuse se numesc **διπλότυπα σύνθετα** (compuse cu două forme)[1].

4.4. ***Cumul de prefixe sau de elemente ale compunerii***

Lexicul neogrec este îmbogățit și prin cuvinte compuse care au mai mult de două elemente constituente, după cum și în cazul cuvintelor derivate era frecvent cumulul de prefixe sau de sufixe. În cazul *cuvintelor derivate* cu mai multe prefixe, interesantă este tendința acestora, mai ales când sunt verbe, de a avea un complement care recurge la încă o prepoziție.

Ex.: a) *derivare*:
cumul de prefixe + complement cu prepoziție
αντεπεξέρχεται σε όλες τις δυσκολίες <
αντι + επι + εξ + έρχεται σε + Acuzativ

b) *compunere* cu mai multe elemente (+ sufixul - ος):
μισοκακόμοιρος < μισός + κακός + μοίρα + **ος**

[1] Vezi Triandafilidis, M., op.cit., pp.158.

5. PROBLEME DE SEMANTICĂ LEXICALĂ

5.1. SENSUL CUVINTELOR

5.1.1. În limba neogreacă majoritatea cuvintelor exprimă o realitate concretă sau o realitate abstractă. În aceste situații avem de-a face cu cuvinte cu sens concret, respectiv cu sens abstract. Cuvinte cu sens concret: πόρτα (uşă), πλέκω (împletesc), μικρός (mic) etc. Au sens abstract cuvinte precum: αγάπη (iubire), ησυχία (linişte), κατανοώ (a înțelege), ζωηρός (vioi) etc.

5.1.2. Pe lângă sensul de bază (κυριολεξία), cuvintele mai pot avea, ca şi în limba română, sens metaforic (μεταφορά).

Sens propriu	Sens metaforic
Substantiv: Καθάρισε τη σκόνη.	Εκανε σκόνη τους εχθρούς του.
A curățat praful.	*Şi-a făcut praf duşmanii.*
Adjectiv: Εχει μια ελαφριά τσάντα.	Είναι γυναίκα ελαφρών ηθών.
Are o geantă uşoară.	*Este o femeie de moravuri uşoare.*
Verb: Το παιδί παίζει στον κήπο.	Μην παίζεις μαζί μου!
Copilul se joacă în grădină.	*Nu te juca cu mine!*
Adverb: Το δέμα σου είναι βαρύ.	Η διάσκεψη έγινε σε βαριά ατμόσφαιρα.
Pachetul tău e greu.	*Conferința s-a desfăşurat într-o atmosferă apăsătoare.*

5.2. ***MONOSEMIA*** (η μονοσημία) este calitatea unui cuvânt de a avea un singur sens. În general sunt caracterizați de monosemie termenii ştiințifici ca: κεφαλαλγία (cefalalgie), νευραλγία (nevralgie), πενικιλλίνη (penicilină), ρόδιο (rodiu), νικοτίνη (nicotină) etc.

5.3. ***POLISEMIA*** (η πολυσημία) reprezintă calitatea unui cuvânt de a avea două sau mai multe sensuri. Ca şi în limba română, sursele polisemiei sunt: alunecările de sens, figurile de stil (metafora, metonimia, sinecdoca), precum şi calcul semantic. De exemplu, substantivul feminin εικόνα înseamnă: *portret* (εικόνα παιδιού), *icoană* (θαυματουργή εικόνα), *imagine* (τηλεοπτικές εικόνες). Substantivul δημοκρατία poate însemna: *democrație* (εδρεώθηκε η δημοκρατία) sau *republică* (η Ελληνική Δημοκρατία). Verbul θεωρώ poate însemna: *a analiza, a cerceta* (θεωρώ το φαινόμενο), *a viza* (θεωρώ το διαβατήριο), *a considera* (τον θεωρούν αξιόπιστο), *a crede*

(θεωρώ ότι είναι καλό) etc. Adjectivul αστικός poate însemna: *urban* (αστικές συγκοινωνίες), *burghez* (αστική τάξη), *civil* (αστικός κόδικας) etc.[1]

Conținutul semantic al cuvintelor tinde fie să se lărgească, fie să se restrângă. Avem de a face cu *lărgirea sensului* (άπλωμα της σημασίας) în cazul verbului ανταvακλώ, care înseamnă "a reflecta" (ανταvακλώ το φως = a reflecta lumina). Sensul său s-a lărgit prin folosirea metaforică, ajungând să însemne "a exprima": αντανακλά την αφοσίωσή του = exprimă / reflectă abnegația sa.

Alte substantive și-au restrâns sensul. De exemplu, substantivul πετεινός, care desemna inițial orice *pasăre / zburătoare*, și-a restrâns sensul la *"cocoș"*, devenind sinonim cu κόκορας.

5.4. ***OMONIMIA*** (ομωνυμία) definește deplina identitate în ce privește forma sonoră (existând însă o distincție în plan ortografic) și totodată diferența totală dintre două cuvinte, în plan semantic.

Exemple:

1. καλό (Adj. neutru = bun)	καλώ (V. = chem)
2. το δημήτριο (S. elem. chimic - Ce)	το Δημήτριο (S. în Ac. = pe Dimitrios)
3. η ήβη (S. = adolescență)	η Ηβη (S. = Hebe)
4. ειδικός (Adj. = specialist)	ιδικός (Adj. = δικός)
5. η κάμα (S. = stilet)	το κάμα (S. = arșița verii)
6. η κόμη (S. = coamă)	τον κόμη (< ο κόμης) (S. în Ac. = conte) το κόμμι, -εος (S. = gumă [arabică]) η κώμη (S. = comitat)
7. μπαλλώνει (V. = cârpește)	το μπαλόνι (S. = balon)
8. κρητικός (Adj. = cretan)	κριτικός (Adj. = critic)
9. η μάννα (S. = mamă)	το μάνα (S. = mană)
10. η ρίμα (S. = rimă)	το ρήμα (S. = verb)

Neogreaca face distincția între cuvintele cu aceeași formă sonoră (ομόηχα) și cuvintele cu aceeași formă grafică (ομόγραφα), dar care se pronunță diferit, având și sensuri diferite.

1.	λόγια [λό-για]		(cuvinte)
	λόγια [λό-γι-α]		(savantă)
2.	χρόνια [χρό-νια]	.	(ani)
	χρόνια [χρό-νι-α]		(cronică, [boală])
3.	η ρώμη		(putere fizică)
	η Ρώμη		(Roma)

[1] Vezi Mackridge, P., op.cit., pp.455-458.

5.5. ***PARONIMIA*** (η παρωνυμία) defineşte calitatea a două sau mai multe cuvinte de a fi asemănătoare sau aproape identice ca formă şi de a avea sens diferit. Paronimele diferă între ele printr-un fonem sau prin poziţia accentului şi pot aparţine sau nu aceleiaşi părţi de vorbire.

Exemple:

1. ήμερος (Adj. = blând)	ήρεμος (Adj. = liniştit)
2. ζητώ (V. = cer)	ζήτω (V. = trăiască!)
3. βράχος (S. = stâncă)	βραχύς (Adj. = scurt)
4. βρίζα (S. = secară)	βρίζω (V. = a înjura)
5. η κάμαρα (S. = cameră)	η καμάρα (S. = boltă)
6. η άφεση (S. = iertare)	η έφεση (S. = vocaţie)
	η ύφεση (S. = scădere)
7. ο ίππος (S. = cal)	το ύφος (S. = stil)
8. δούρειος (Adj. = troian)	ο θούριος (S. = marş)

5.6. ***SINONIMIA*** (η συνωνυμία)

Sinonime sunt cuvintele care diferă în ce priveşte aspectul sonor, având aproape acelaşi sens, cu diferenţe de ordin stilistic (legate mai ales de registrul afectiv, familiar şi regional[1] al cuvintelor respective). Neogreaca are, ca şi limba română, un vocabular foarte nuanţat şi bogat. Una dintre modalităţile cele mai uzitate de îmbogăţire a vocabularului cu sinonime, de nuanţare a cuvintelor, este compunerea. La aceasta se adaugă împrumutul lexical, care joacă, mai ales în ultimele decenii, un rol foarte important. Marea majoritate a sinonimelor este reprezentată de *sinonime parţiale*, dar există şi un număr destul de restrâns de cazuri de sinonimie totală (ταυτόσημα).

5.6.1. În ceea ce priveşte sinonimele parţiale, formula minimală este aceea a perechilor sinonimice alcătuite dintr-un cuvânt aparţinând zonei populare şi un al doilea aparţinând zonei savante sau literare[2].

[1] Vezi Kontosopoulou, G., Nikolaou *"Διάλεκτοι και ιδιώματα της νέας ελληνικής"*, Atena, 1994.
[2] Vezi Triandafilidis, op. cit., pp.190-194.

Cuvântul	Sinonime savante	Sinonime populare
a) διασκεδάζω	ευφραίνω, τέρπω ψυχαγωγώ	γλεντώ, γλεντοκοπώ, σπάω κέφι, σπάω πλάκα
b) ζωή	βίος, διαβίωση, ζήση ύπαρξη, το ζην	σφριγηλότητα
c) αυγή	ηώς	ξημέρωμα, χαράματα, χαραυγή, αυγούλα
d) ειρωνεία	χιούμορ	σκώμμα
e) θόρυβος	-	φασαρία, αντάρα
f) θάρρος	ευτολμία	γενναιότητα, σθένος κουράγιο

5.6.2. Dintre sinonimele totale, amintim grupurile sinonimice: πετεινός / κόκορας, γιαγιά / νόνα, καταγής / χάμω etc.

5.7. *ANTONIMIA* (η αντωνυμία) caracterizează cuvintele cu sens diametral opus. Antonimia poate exprima o opoziţie calitativă (καλός - κακός / έγγαμος - άγαμος), cantitativă (πολύς - λίγος), temporală (χθες - σήμερα / σήμερα - αύριο), spaţială (πάνω - κάτω / πίσω - μπροστά / μακριά - κοντά) etc. Uneori antonimele au o nuanţă de reciprocitate: ρωτώ - απαντώ (întreb - răspund), δίνω - πέρνω (dau - iau).

5.8. *IDIOTISME ŞI IDIOMATISME*

Gramaticile tradiţionale fac distincţia între idiotisme (ιδιωτισμοί), ca expresii specifice limbii neoelene vorbite, şi idiomatisme (ιδιωματισμοί), ca elemente specifice, uzuale în anumite dialecte, dar care nu sunt cunoscute sau folosite în limba vorbită. (Treptat, elementul "idiomatism" este folosit în locul termenului de "idiotism", iar idiomatismele sunt definite ca "elemente dialectal-idiomatice.)

5.8.1. În ceea ce priveşte idiomatismele, caracterizate printr-un plus de expresivitate şi nuanţare a termenilor, Triandafilidis distinge patru tipuri. Este vorba despre proverbe (παροιμίες), precepte (γνωμικά), fraze istorice (ιστορικές φράσεις) şi fraze literare (λογοτεχνικές φράσεις). La acestea se adaugă aşa-numitele idiotisme savante (λόγιοι ιδιωτισμοί), reprezentate prin fraze arhaice, preponderent ecleziastice, literare şi istorice, redate fie în forma iniţială, din greaca veche, fie în traducere neoelenă. Gramaticile mai noi (Mackridge), definesc drept expresii idiomatice (ιδιωματικές) sau metaforice (μεταφορικές) expresiile alcătuite de regulă dintr-un verb şi un

substantiv / un pronume etc., foarte folosite în limba vorbită. Mare parte a aşa-numitelor idiomatisme sunt asimilabile unor locuţiuni verbale, substantivale etc.

5.8.1.1. Idiomatisme ce au drept nucleu un substantiv

a) αγάπη (iubire)

το φιλί της αγάπης - sărutul creştinesc din noaptea Învierii
στις αγάπες μας/σας/τους - în vremurile bune

b) αίμα (sânge)

όρκος αίματος - jurământ de sânge
κόβω το αίμα σε κάποιον - a speria tare pe cineva
το αίμα του Χριστού/Κυρίου - sângele lui Hristos/Domnului
ανάβουν τα αίματα - se încing spiritele
με αίμα - cu mari eforturi
παίρνω το αίμα μου πίσω - mă răzbun
δεσμός αίματος - legătură de sânge

c) αφτί (ureche)

είμαι όλος / γεμάτος αφτιά - sunt numai urechi
υπερήφανος στ' αφτιά - fudul de urechi
στήνω / βάζω αφτί - a ciuli urechea

d) ζωή (viaţă)

αιώνια / μεταθανάτια / άλλη / μέλλουσα ζωή - viaţa viitoare
εφ' όρου ζωής - pentru toată viaţa
εν ζωή - în viaţă, viu
μεγάλη ζωή - trai pe picior mare

e) Θεός (Dumnezeu)

άνθρωπος του Θεού - om al lui Dumnezeu
Θεός φυλάξοι - Doamne, fereşte!
ο Θεός βοηθός - să ne ajute Dumnezeu
δόξα σοι ο Θεός - slavă Ţie, Doamne!
δεν έχω τον Θεό μου - nu respect nimic
ο Θεός μαζί σου - Domnul cu tine!

f) Ιησούς Χριστός (Iisus Hristos)

Ιησους Χριστός νικά κι όλα τα κακά σκορπά! (apotropaic)
- Iisus Hristos biruieşte şi toate relele le risipeşte!

5.8.1.2. Idiomatisme ce au drept nucleu un verb

a) αγαπώ (a iubi)

αγαπάτε αλλήλους - iubiţi-vă unii pe alţii
άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε - expresie folosită când doi oameni nu se înţeleg sau când, într-o discuţie, unul dintre interlocutori schimbă vorba

b) αλλάζω (a schimba)

αλλάζω γνώμη / ιδέα - îmi schimb părerea
αλλάζω τροπάρι / σκοπό / χαβά / βιολί - a schimba foaia
αλλάζω βέρες / δαχτυλίδια - a se logodi
αλλάζω την πίστη / το αδόξαστο / τα φώτα / τα πετρέλαια / τα πέταλα (κάποιου) - a chinui pe cineva, a-i scoate sufletul

c) κόβω (a tăia)

κόβω δρόμο - a scurta drumul
κόβω λάσπη - a ieşi dintr-o situaţie grea
κόβω τα φτερά (κάποιου) - a descuraja (pe cineva)
κοφ' το! κοψ' το! - termină!
κόψε κάτι! - mai taie ceva! [se spune cuiva care exagerează]
κόβει και ράβει - taie şi spânzură
κόβω ρόδα μυρωμένα - (pop.) a pleca

d) πέφτω (a cădea)

πέφτω από τα σύννεφα - a fi surprins neplăcut
πέφτω στα μαλακά - a suferi pagube neînsemnate
πέφτουν τα μούτρα (μου) - a fi umilit
πέφτω στο κρεβάτι - a cădea la pat
μου πέφτει βαρύ - e peste puterile mele
δεν μου πέφτει ο λόγος - nu pot vorbi
πέφτω έξω - a greşi
την πέφτω (σε κάποιον) - a agresa pe cineva

e) φέρνω (a duce)

φέρνω τον κατακλυσμό - a fi foarte pesimist
τα φέρνω βόλτα - a izbuti
φέρνω μια βόλτα - a face un tur
τη φέρνω (σε κάποιον) - a-şi râde de cineva, a amăgi

5.8.1.3. Expresii ce au drept nucleu un adjectiv

a) άγιος (sfânt)

κάνω τον άγιο - a face pe sfântul
κάνω (κάποιον) άγιο - a ruga pe cineva foarte mult
είχα άγιο - am avut noroc
του Αγίου Ποτέ - la sfântu' aşteaptă

b) αιώνιος (veşnic)

αιώνιο πυρ - focul cel veşnic

αιώνια η μνήμη του - veşnică pomenirea sa

αιώνια γυναίκα - femeie veşnică [despre o femeie care rămâne frumoasă]

c) βαρύς (greu)

είναι βαριά η καλογερική - e grea călugăria [despre o muncă solicitantă, dificilă]

βαρύ πεπόνι - pepene greu [despre un om neprietenos]

με βαριά καρδιά - cu inima grea

d) καθαρός (curat)

έχω καθαρά χέρια - a fi cinstit [am mâinile curate]

έχω το μέτωπο καθαρό - a fi demn [am fruntea curată]

τη βγάζω καθαρή - a ieşi basma curată

Καθαρή/-ά Δευτέρα - prima zi de luni a postului Paştelui

5.8.1.4. <u>Idiomatisme ce au drept nucleu un pronume</u>

a) άλλος (altul)

άλλο το ένα κι άλλο το άλλο - una-i una şi una-i alta

είναι άλλου παππά ευαγγέλιο / καπέλο - e a altui preot evanghelia / pălăria [când responsabilitatea revine altcuiva]

ο άλλος κόσμος - Hadesul, lumea cealaltă

αλλ' αντ' άλλων - nonsensuri, prostii

κάθε άλλο - dimpotrivă

το δίχως άλλο - fără îndoială

εκτός των άλλων / μεταξύ άλλων / συν άλλοις - în afară de asta / printre altele etc.

b) εσύ/ συ (tu)

με το σεις και με το σας - cu respect

συ είπας - tu ai spus (ironic)

5.8.1.5. <u>Idiomatisme bazate pe adverbe</u>

a) αεί (veşnic)

στο νυν και αεί - într-un punct limită

b) αύριο (mâine)

από αύριο σε αύριο - din amânare în amânare

και αύριο μέρα είναι - şi mâine e o zi

c) καλά (bine)

καλά να τα πάθεις - aşa-ţi trebuie

είσε στα καλά σου; - eşti în toate minţile?

πάλι καλά - tot e bine
για (τα) καλά - de-a binelea
σώνει και καλά - una şi bună [insistenţa]
καλώς ή κακώς - de bine de rău

d) μακριά (departe)
πάμε πολύ μακριά - ne îndepărtăm de subiect
μακριά από μας / από 'δω - departe de noi (apotropaic)

5.8.1.6. Idiomatisme[1] bazate pe interjecţii sau expresii exclamative
αμήν (amin)
ώσπου να πεις αμήν - cât ai zice peşte
(ήρθα, είμαι) στο αμήν - am ajuns la capătul răbdării

5.8.2. Elementele dialectal-idiomatice[2] existente în anumite zone ale Greciei, cu mărci fonetice, morfologice şi lexicale, sunt promovate în literatura neoelenă prin poeţi ca Odysseas Elytis, Gheorghios Seferis sau prin scriitori originari din zone dialectale bine definite (Thrakia) ca Polydoros Papahristodoulou, Stefanos Ioannidis, Katina Veikou-Serameti ş.a. E ştiut faptul că Seferis vorbea adesea cu oameni simpli de la ţară, având în mână un carneţel în care îşi nota elementele dialectale. În opera sa sunt frecvente elementele dialectale din Smirna, Creta, Cipru şi din întreg spaţiul insular al Mării Egee. Vocabularul său poetic este îmbogăţit totodată cu numeroase cuvinte preluate din poezia populară[3]. Aproape aceleaşi sunt sursele de îmbogăţire dialectală a vocabularului poetic şi în opera lui Odysseas Elytis, care exploatează la rându-i atât poezia populară, cât şi fondul dialectal cretan şi lesbic.

În ceea ce priveşte frecvenţa şi cantitatea elementelor dialectale utilizate, se disting[4] cinci tipuri de "utilizatori". În primul rând scriitorii (Gryparis, Mavilis, Sikelianos, Solomos, Palamas) ce utilizează ocazional cuvinte din

[1] În ceea ce priveşte expresiile aparţinând argoului, vezi Papazahariou, E. (ZAHOS) *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΓΚΟ - ΤΗΣ ΠΙΑΤΣΑΣ*, Ed. Kaktos, Ediţia a doua, Atena, 1999.
[2] Pentru o mai amănunţită abordare a problemei dialectelor vezi: 1/ Kontosopoulou, G. Nikolaou, *ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Atena, 1994 şi 2/ în volumul colectiv editat de Ministerul Elen al Educaţiei Naţionale şi al Religiei, cu titlul *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΤΗΣ*, studiul lui Pieris, Mihalis, intitulat *ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ*, Atena, 2000.
[3] Vezi şi Haralambakis, Hristoforos, studiul *ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΟΝ ΣΕΦΕΡΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΥΤΗ*, pp.189-252, în volumul *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ*, Ediţia a III-a, Atena, 1999.
[4] Vezi Haralambakis, H., op.cit., Studiul *ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ*, pp.182-183.

unul sau mai multe dialecte. A doua categorie este alcătuită din cei ce folosesc un număr limitat de elemente dialectale (Papadiamandis, Kondylakis), pe care însă încearcă să le simplifice din punct de vedere lingvistic. Alţi prozatori sau poeţi folosesc un număr mare de elemente dialectale (Theotokis, Krystalis, Kazantzakis, Prevelakis), în timp ce alţii (Psiharis, Pallis) abuzează în exploatarea elementelor dialectale. A cincea categorie este reprezentată de lucrări în care scriitorii folosesc elemente dialectale pure.

5.8.3. Expresii idiomatice din greaca veche

Neogreaca foloseşte o serie de expresii idiomatice din greaca veche, fie în forme împietrite, fie "traduse" în neogreacă. În general este vorba despre locuţiuni adverbiale (exprimând modul, locul, timpul, cauza etc.), de pericope veterotestamentare sau neotestamentare, de sintagme foarte cunoscute din operele filozofilor antici (Platon, Aristotel), dar şi din poemele homerice şi tragedia antică[1]. Unele dintre expresiile idiomatice din greaca veche păstrează forme împietrite ale unor cazuri care au dispărut în neogreacă (dativul) sau ale unor forme verbale la moduri şi timpuri ce nu s-au menţinut decât în aceste expresii. Multe dintre expresiile idiomatice savante provenite din greaca veche au căpătat un sens metaforic. De exemplu, αβρόχοις ποσί [Exod 14, 22-31] (= cu picioarele uscate) are sensul de "fără efort". De aceea, în exemplele pe care le vom prezenta mai jos vom preciza direct sensul pe care îl are fiecare expresie în neogreacă, şi nu traducerea sa din greaca veche.

5.8.3.1. Expresii biblice şi ecleziastice

αγαπάτε αλλήλους	- iubiţi-vă unii pe alţii
αγρόν ηγόρασε	- a fost neglijent
αινείτε τον Κύριον	- Slăviţi-L pe Domnul
άξιόν εστι	- vrednic este
γαίαν έχοι ελαφράν	- fie-i ţărâna uşoară
γενηθήτο το θέλημά σου	- facă-se voia Ta
γένοιτο	- fie
γη της επαγγελίας	- pământul făgăduinţei
απεδήμησεν εις αιωνίους μονάς	- a murit
ματαιότης ματαιοτήτων	- deşertăciunea deşertăciunilor
Χριστώς Ανέστη !	- Hristos a înviat !

[1] Vezi Markantonatos, Ger., An., *ΛΕΞΙΚΟ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Ed. Gutenberg, Atena, 1997.

Αληθώς Ανέστη !	**- Adevărat a înviat !**
ιδού ο άνθρωπος	- iată omul
άνω σχώμεν τας καρδιάς	- sus să avem inimile
αρχή σοφίας φόβος Κυρίου	- începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu

5.8.3.2. Expresii adverbiale / forme cazuale împietrite

αείποτε	- mereu
άλλοθι	- alibi (adv. > subst.)
αμαχητί	- fără luptă
ανά πάσαν στιγμήν	- în orice clipă
άνευ καθυστερήσεως	- de îndată, fără întârziere
άνευ όρων	- necondiționat
άνευ προηγουμένου	- fără precedent
από κοινού	- în comun
στο άψε σβήσε	- foarte repede
δαπάναις	- pe cheltuiala
δια βραχέων	- pe scurt
δια ξηράς	- pe uscat
δια πυρός και σιδήρου	- prin foc şi sabie
εκ προθέσεως	- intenționat
εκ προμελέτης	- premeditat
εν γένει / εν γενικαίς γραμμαίς	- în general
ως γνωστόν	- după cum se ştie
ως εκ θαύματος	- ca prin minune

5.8.3.3. Expresii alcătuite dintr-un adjectiv şi un substantiv

αεί έφηβος	- veşnic tânăr (adv. + subst.)
αυτόπτης μάρτυς	- martor ocular
δούρειος ίππος	- cal troian
δρακόντεια μέτρα	- măsuri draconice
ιώβειος υπομονή	- răbdare mare (ca a lui Iov)
καδμεία νίκη/ πύρρειος νίκη	- victorie à la Pyrrus
καυδιανά δίκρανα	- furcile caudine
κύκνειον άσμα	- cântec de lebădă
λυδία λίθος	- piatră de încercare
ούριος άνεμος	- vânt prielnic
φαύλος κύκλος	- cerc vicios
φως ιλαρόν	- lumină lină

5.8.3.4. Expresii homerice / expresii din alţi autori antici

αιδώς Αργείοι	- ruşine! (Homer, Iliada)
άνω ποταμών	- absurd, nebunesc (Euripide)
άχθος αρούρης	- om care nu e bun de nimic (Homer)
βίος αβίωτος	- viaţă de neîndurat (Hilon)
γάμος άγαμος	- [despre lucruri nepotrivite sau contrarii] (Sofocle)
δώρον άδωρον	- [despre un lucru inutil] (Sofocle)
ζώον πολιτικόν	- animal politic (Aristotel)
ίτε, παίδες Ελλήνων	- înainte, fii ai elinilor (Eschil)
μέμνησο των Αθηναίων	- nu uita să te răzbuni (aminteşte-ţi de atenieni) (Herodot)

5.8.3.5. Genitive absolute

δοθείσης ευκαιρίας	- ivindu-se ocazia
δοθέντος ότι	- dat fiind că
δεδομένου ότι	- dat fiind că
θεού θέλοντος	- cu voia lui Dumnezeu
καλώς εχόντων των πραγμάτων	- dacă lucrurile merg bine
κεκλεισμένων των θυρών	- cu uşile închise
μεσούντος του χειμώνος	- în mijlocul iernii
μηδενός εξαιρουμένου	- fără nici o excepţie
προϊόντος του χρόνου	- cu trecerea timpului
τηρουμένων των αναλογιών	- păstrând proporţiile
εξαιρουμένου του... / εξαιρουμένης της...	- cu excepţia...

5.8.3.6. Infinitive şi participii

εκλέγειν και εκλέγεσθαι	- a alege şi a fi ales
εκών ακών	- vrând-nevrând
ζώντες και τεθνεώτες	- vii şi morţi
θαρσείν χρη	- trebuie curaj
νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες	- postitori şi nepostitori
το λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν	-a vorbi puţin înseamnă a filozofa

6. *SECOLUL XX - UN SECOL CARE NE PLACE?*

- Abordare neconvenţională a inovaţiilor lexicale şi frazeologice ale sec. XX -

Încercăm sub acest titlu o scurtă prezentare a expresiilor şi a cuvintelor (neologisme, împrumuturi din alte limbi, calcuri semantice sau contra-împrumuturi) care descriu realităţi noi ale secolului XX. Un secol care, ne place sau nu, a însemnat ceva. Un secol care ne-a adus realităţi ce şi-au pus amprenta asupra vocabularului. Am identificat câteva domenii în care s-au produs cele mai multe mutaţii lingvistice, ce nu au creat neapărat "mutanţi" lingvistici. Aceste domenii ar fi: 1/ domeniul discursului politic[1] 2/ domeniul ştiinţific a) domeniul telecomunicaţiilor (telefonie mobilă, aparate de înaltă tehnologie) b) domeniul informaticii (calculatoare, Internet) c) domeniul armamentelor convenţionale / neconvenţionale d) genetică (clonarea / fertilizarea in vitro) 3/ domeniul social (lumea ilegalităţilor) 4/ curente spirituale / religioase.

6.1. *Domeniul discursului politic*

Fie că încearcă să convingă, aducând argumente credibile, fie că încearcă să emoţioneze, discursul politic are drept scop unic şi declarat dobândirea voturilor. Raţional şi argumentat sau, dimpotrivă, emoţional, exploatând sentimentele alegătorilor, discursul politic poate cădea, inevitabil, în capcana "limbii de lemn" (η ξύλινη γλώσσα). Această caracterizare nu se bazează pe datele morfologice sau sintactice ale discursului politic, ci mai degrabă pe "sloganurile" şi stereotipiile ce devin vehicol al ideilor politice (/al ideologiilor) sau al vidului ideologic. Discursul politic răspunde alegătorului, servindu-i "meniul" pe care acesta îl doreşte încă înainte de a-l fi comandat. Într-un cerc vicios, politicianul nu îşi poate permite să-i spună alegătorului ceva ce l-ar putea nemulţumi[2]. Într-un joc amalgamat de ideologie, populism şi, uneori, realism politic, se utilizează un vocabular destul de limitat. Am putea distinge aici două tipuri de discurs: discursul naţional (adresat conaţionalilor) şi discursul comunitaro-naţional (care are drept ţintă declarată corpul electoral, adresându-se totuşi, nedeclarat, eventualilor receptori comunitari ai discursului respectiv). În funcţie de conţinutul său, discursul politic poate fi

[1] Vezi Babiniotis, G. *Τα παιχνίδια του πολιτικού λόγου* în BHMA - Νέες εποχές (2 aprilie 2000), pp. β.4-5 şi articolul aceluiaşi *Οι λέξεις του 20ου αιώνα* în BHMA, Νέες εποχές (9 ianuarie 2000), pp. β.8-9.

[2] Idem.

caracterizat de jurnalişti drept κινδυνολογία, λασπολογία, συνθηματολογία sau υποσχεσιολογία.

Aceste tipuri de discurs la care ne-am referit sumar în rândurile de mai înainte recurg la anumite sintagme ce alcătuiesc (tematic şi lexical) "reţeta" unui discurs politic. Cuvintele şi expresiile cheie ale discursului adresat conaţionalilor şi partenerilor comunitari sunt din cele mai variate:

παγκοσμιοποίηση	- globalizare < engl. globalisation
μετακομμουνιστική εποχή	- epoca postcomunistă
οικονομική διεθνοποίηση	- mondializare economică
νεοφιλελεύθερα πολιτικά ιδεολογήματα	- dogme ideologice politice neoliberale
θεωρεία του πλανητικού μονοδρόμου	- teoria drumului planetar unic
επιταγές της ανταγωνιστικότητας	- imperativele competitivităţii
παραγωγική μηχανή	- mecanismul producţiei
χρηματιστηριακές συναλλαγές	- tranzacţii bursiere
το επιχειρηματικό γίγνεσθαι	- evoluţia afacerilor
ο φορολογικός παράδεισος	- paradis fiscal
τα έθνη κράτη	- state-naţiuni
εθνικό κράτος	- stat naţional
το κράτος πρόνοιας	- statul protector (al protecţiei sociale)
η υπέρβαση του εθνοκράτους	- transcenderea statului-naţiune
εθνοκρατική αυθυπαρξία	- autonomia etnostatală
η κρατοπαραγωγή	- producerea de state
διακίνηση κεφαλαίων	- circulaţia capitalului
οι υπερεθνικές μετατοπίσεις κεφαλαίων	- deplasări transnaţionale de capital
ο "καπιταλισμός μπλακ-τζακ"	- capitalism "black-jack"
πολυεθνικές εταιρείες	- societăţi multinaţionale
η πλανητική σύμφυση των αγορών	- coeziunea planetară pieţelor
αποσυνθετικές ή αποσχιστικές διεργασίες	- acţiuni de descompunere şi separatiste (ale statelor)
κοινωνικές ανισότητες	- inegalităţi sociale
παγκοσμιοποιητικές διαδικασίες[1]	- proceduri de globalizare

[1] Vezi BHMA din 8 februarie 1998, p.A.18.

Numeroase sunt cuvintele şi frazele referitoare la "starea naţiunii", la problemele "care dor"[1]:

η τρίτη ηλικία	- vârsta a treia
οι συντάξεις	- pensii
η ανεργία	- şomaj
ο οικογενειακός προγραμματισμός	- planning familial
ο πληθορισμός	- inflaţie
η λιτότητα	- austeritate
το μάνατζμεντ / ο μάνατζερ	- management, manager
η ανάκαμψη	- redresare, relansare

Nelipsite sunt noile apariţii lingvistice legate de spaţiul comunitar şi de procesul de integrare. Se vorbeşte adesea despre[2]:

ενταξιακές διαδικασίες	- proces de integrare
Ευρωβουλή	- Parlamentul Europei
ευρωνόμισμα	- euromonedă
ευρωδολάριο[3]	- eurodolar
Ευρωπαϊκή Ενωση	- Uniunea Europeană

6.2. ***Domeniul ştiinţific***

a) *Telefonie mobilă / aparatură de înaltă tehnologie.*

Acest domeniu este - ca de altminteri şi cel al informaticii - cel mai inovator şi totodată cel mai surprinzător domeniu în ceea ce priveşte inovaţiile lexicale. Aparent fără nici un criteriu organizator, întâlnim calcuri semantice, cuvinte transilterate sau nu, precedate de articole hotărâte, substantive (calcuri semantice) precedate de adjective/substantive în alte limbi etc.

κινητή και ασύρματη τηλεφωνία[4]	- telefonie mobilă şi fără fir [< engl. wireless]
πλήρης γκάμα αξεσουάρ	- gama totală de accesorii
προϊόντα ήχου	- produse audio

[1] Vezi Babiniotis, G., articolul citat, din 2 apr. 2000.

[2] Idem, articolul citat, din 9 ianuarie 2000.

[3] Pentru mai multe amănunte privind cuvintele străine împrumutate şi vehiculate în mass-media elenă (în special audio) vezi Τζαννετάκος, Γιάννης, Π. - *Λέξεις ξενικής προέλευσης στο ελληνικό λεξιλόγιο*, în volumul *ΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ - Ραδιοφωνικά ιδιώνυμα*, Ed. Lihnos, Atena, pp.153-184. Pentru câteva cuvinte ale limbii engleze care sunt împrumutate din limba greacă (precum: butter, church, sketch) vezi articolul lui Babiniotis, G. *Και όμως είναι ελληνικές*, din BHMA, Νέες εποχές, pp.β.14-15, din 12 martie 2000.

[4] Exemplele sunt preluate după pliante cuprinzând ofertele unor firme specializate.

φοριστής ταξιδιού - încărcător portabil
κιτ[1] με τα χέρια ελεύθερα - hands free kit
κεραίες αυτοκινήτου - antene de maşină
ασύρματο τηλέφωνο ψηφιακής τεχνολογίας
- telefon fără fir cu tehnologie digitală
οθόνη υγρών κρυστάλλων - ecran cu cristale lichide
25 μνήμες - 25 de memorii
επανάληψη κλήσης - reluarea mesajului
125 **ώρες stanby** - 12 ore stand-by
αυτόματοι τηλεφωνητές - robot telefonic automat
επιτραπέζιο τηλέφωνο - telefon de birou
φραγή υπεραστικών με κωδικό ασφαλείας
- sigilarea convorbirilor interurbane cu cod de siguranţă
ψηφιακή ηχογράφηση των μηνυμάτων
- înregistrare digitală a mesajelor
δίγραμμο τηλέφωνο - telefon cu două linii
discman αντικραδασμικής προστασίας
- **discman** cu protecţie antişoc
ραδιορολόγια - radioceas
ραδιοκασετόφωνο - radiocasetofon
ακουστικά - căşti
λεπτό, **με νεανικό design** - delicat, **cu design tineresc**
περιλαμβάνονται ακουστικά και **κλιπ** ζώνης
- sunt cuprinse căşti şi un **clip pentru curea**
ατζέντα για καθημερινά ραντεβού, **databases**, επεξεργασία κειμένου
- agendă pentru întâlniri zilnice, **databases**, prelucrare de text
ρολόϊ **με alarm**, **spreadsheet**, επιστημονικό υπολογιστή
- ceas **cu alarmă**, **spreadsheet**, calculator ştiinţific
εικονομηνύματα - mesaje-video
το πρώτο **Web Phone** - primul **Web Phone**

[1] Vezi şi Papakyriakou, Aperghi-Evanghelia şi Papakyriakou Haris - *ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Ed. Gutenberg, Atena, 1997.

b) *Domeniul informaticii*, al calculatoarelor, pare a fi domeniul în care totul este posibil, cel puţin din punct de vedere al lexicului. Realitatea virtuală (**virtual-reality / εικονική πραγματικότητα**) pătrunde şi acţionează asupra realităţii lingvistice, care nu dispune de instrumente lexicale suficiente şi adecvate pentru a o descrie.

μ' ένα κλικ - cu un click
το ηλεκτρονικό κατάστημα e-motion - **magazinul electronic e-motion**
προηγμένα διεθνή **standards** - **standarde** internaţionale avansate
τα νέα της **e-motion** - noutăţile **e-motion**
καταστήματα **e-motion** που λειτουργούν σε **supermarket**
- magazinele e-motion care funcţionează în supermarket
ο υπολογιστής / ο κομπιούτερ / το κομπιουτεράκι
- computer / computeraş
σκληρός δίσκος - hard disk
κάρτα ήχου - cartă de sunet
μοναδικό **value-for-money** (η καλύτερη σχέση τιμής-απόδοσης)
το πολυτάλαντο PC - multitalentatul PC
μην παίζετε απλά σε **virtual-reality** κόσμους
- nu vă jucaţi doar în lumile virtual-reality
ειδικά **3D** γυαλιά **virtual-reality** απεικόνιση των κόσμων
- ochelari speciali tridimensionali virtual-reality pentru reprezentarea lumilor
πληκτρολόγιο - tastatură
εκτυπωτής - imprimantă
το ποντίκι - mouse
πολυμέσα - multimedia
μπορούμε να "κατεβάσουμε" από το Internet μουσική
- putem "coborî" muzică de pe Internet
διαδίκτυο - Internet
η απόλυτη παιχνιδομηχανή - maşina de joc absolută
mouse pad σπογγώδες - suport spongios pentru mouse

Noile tehnici informaţionale îşi pun amprenta şi asupra a ceea ce ne-am obişnuit a numi "cărţi". Se pare însă că în viitorul nu prea îndepărtat, suportul fizic al acestora se va schimba, renunţându-se la tradiţionala hârtie[1].

ηλεκτρονικό βιβλίο τσέπης / φορητό	- pocket e-Book[2] (cartea electronică de buzunar)
οι **on line** αναγνώστες	- cititorii on-line
οι υπήκοοι του **Internet**	- cetăţenii **Internetului**
γιγαντωμένα κυβερνοβιβλιοπωλεία	- **cyber-librării** gigantice
υπηρεσίες **on line**	- servicii **on-line**
3.500 ηλεκτρονικοί τίτλοι	- 3.500 de titluri electronice
μια σταγόνα στον ψηφιακό ωκεανό	- o picătură în oceanul digital
το φορητό βιβλίο	- cartea portabilă
πολυβιβλίο	- multi-carte [după modelul multi-media > πολυμέσα]
οι προ-ψηφιακοί αναγνώστες	- cititorii pre-digitali
η οθόνη του κομπιούτερ	- ecranul computerului
οι ανδρείοι[3] της ηλεκτρονικής ανάγνωσης	- vitejii lecturii electronice
στο απόλυτο **high-tech**	- absolutul **hight-tech**

c) *Domeniul armamentelor convenţionale sau neconvenţionale* ne pune înaintea unui lexic nou, dar şi a unei atitudini noi faţă de arme, de vreme ce, în anumite sintagme, se distinge clar admiraţia locutorului faţă de ceea ce numeşte "έξυπνα όπλα" (arme inteligente[4]). Să vedem aşadar care este "oferta lexicală" de ultimă oră a acestui domeniu:

βιολογικά, χημικά ή πυρηνικά όπλα	- arme biologice, chimice şi nucleare
κατευθυνόμενα πυρομαχικά	- muniţie dirijabilă, ghidată
βομβαρδιστικά Στέλθ	- bombardiere Stelth
κινητοί εκτοξευτές πυραύλων	- lansatoare mobile de rachete
αεροπλανοφόρο	- portavion

---

[1] Vezi Papanghelis, Theodoros D. (profesor la Universitatea din Salonic), articolul *Μια βιβλιοθήκη στην... τσέπη*, ΒΗΜΑ, Νέες Εποχές, p.β.11, din 12 martie 2000. Profesorul Papanghelis descrie cartea electronică în legătură de lux, astfel: *"περίπου σαν Σιλβέστερ Σταλόνε όταν εμφανίζεται σαν παλαιολιθικός Ηρακλής, αλλά με λεοντή σιλικόνης και ρόπαλο από λέιζερ" ("cam ca Silvester Stalone, când apare ca un Hercule paleolitic, dar cu blană de leu siliconată şi ghioagă cu laser").*

[2] Toate exemplele sunt selectate din articolul citat.

[3] Parafrază după Kavafis, K.P. Vezi Kav. 1, 63: *"Κ' ήπια από δυνατά κρασιά, καθώς/ που πίνουν οι ανδρείοι της ηδονής."*

[4] Exemplele au fost selectate din ziarul ΒΗΜΑ din data de 8/02/1998, p.A 38.

οι πύραυλοι κρουζ / πυρηνικοί / διηπειρωτικοί / βαλλιστικοί - rachete de croazieră / nucleare / transcontinentale
συμβατικά όπλα - arme convenționale
βακτηριακό υλικό - material bacteriologic
αντιαρματικοί πύραυλοι τύπου SAM 7 - rachete anti-tanc tip SAM 7
πύραυλοι εδάφους-εδάφους - rachete sol-sol
πύραυλοι εδάφους-αέρος - rachete sol-aer

d) *Domeniul geneticii* este printre cele mai active şi mai controversate domenii. Din punct de vedere lexical, ne pot bucura inovațiile geneticii. La limita dintre comic şi grotesc, aflăm cu stupoare că, pe lângă aparent normala oiță Dolly, au apărut "mame de împrumut" (δανεική μητέρα) şi nu numai:

δανεική μητέρα[1] - mamă de împrumut
δωρητές ωαρίων και σπέρματος - donatori de ovule şi spermă
να συλλάβει παιδί με τη μέθοδο της σωλήνας - să conceapă un copil prin metoda fertilizării in vitro
εμφυτεύονται μικροτσίπ - se implantează microcipuri
βιοαισθητήρες - biosenzori
γενετική[2] - genetica
κλωνοποίηση του ανθρώπου - clonarea omului
κλωνοποίηση ενός κυττάρου - clonarea unei celule
να επαναπρογραμματίσουν τη σωστή ανάπτυξη ενός ανθρώπου - să reprogrameze dezvoltarea corectă a unui om
κέντρα τεχνητής τεκνοποίησης - centre de fertilizare artificială
κλινικές για κλώνους - clinici pentru clone

6.3. ***Domeniul social*** aduce noutăți parțiale, la limita cu domeniul juridic. Este vorba, mai ales, de proliferarea activităților ilegale de toate tipurile[3]: jocuri de noroc, narcotice[4], crimă organizată etc.

---

[1] Exemplele au fost selectate din ziarul BHMA din 8/02/1998, p.A 61 şi din 22/02/1998 p.A 42.
[2] Exemplele au fost selectate din ziarul BHMA din 1/02/1998, Νέες Εποχές, p.β.8.
[3] Exemplele au fost selectate din ziarul BHMA din 8/02/1998, pp.A 20, A 30, A 35 şi A 43.
[4] Vezi şi Papazahariou, E. (Zahos) *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΓΚΟ*, Ed. Kaktos, Atena, 1999, pentru argoul care acoperă aceleaşi sfere ale realității sociale.

τοξικομανής	- toxicoman
σύνεργοι εμπόρων ναρκωτικών	- complici ai traficanților de droguri
ξεπλένουν τα κέρδη	- spală câștigurile
μέσω των καζίνων	- prin intermediul cazinourilor
μεγαλέμπορος της ηρωΐνης	- mare traficant de heroină
εξόντωση επί πληρωμής	- lichidare plătită
λαθρεμπόριο ναρκωτικών	- trafic ilegal de narcotice
εκβιασμοί, απαγωγοί, φόνοι	- șantaje, răpiri, ucideri
συνέπειες του τζόγου	- urmările jocului de cărți
διαχειριστές του μαύρου χρήματος	- administratori ai banilor murdari
οι λάτρες της τράπουλας, της ρουλέτας και των "κουλλοχέρηδων"	- pasionații jocului de cărți, ai ruletei și ai jocurilor mecanice
μηχανήματα τύπου "κουλλοχέρη"	- mașini - jocuri [de noroc] mecanice
τα τυχαιρά παιχνίδια	- jocuri de noroc
ασύδοτοι γκάγκστερ	- gangsteri pe deplin liberi (să acționeze)
βασιλιάς των καζίνων	- rege al cazinourilor
ξεκαθάρισμα λογαριασμών	- reglare de conturi
τα βρώμικα κυκλώματα της ηρωΐνης	- cercurile murdare ale heroinei
διασυνδέσεις με μαφία	- legături cu mafia
ο τζόγος / τζογαρόδος	- joc de cărți / cartofor
οργανωμένες συμμορίες	- bande organizate
διακλαδώσεις μαφιόζων	- ramificații de mafioți
διακίνηση ναρκωτικών	- trafic de narcotice
λαθρέμποροι όπλων και ραδιενεργών υλικών	- traficanți ilegali de arme și substanțe radioactive
συμμορίες μαφιόζων	- bande de mafioți
τοπική πορνεία	- prostituție locală
εγκληματικοί τομείς	- domenii infracționale
ηλεκτρονίκη πόκα/ πόκερ	- poker electronic
το χαρτοπαίγνιο	- joc de cărți
το ουφάδικο (< U.F.O.)	- sală de jocuri electronice

6.4. ***Domeniul spiritului***, al curentelor spirituale, religioase sau pseudoreligioase, aparent inovator, se întoarce la surse antice, precreştine cel mai adesea[1]. În căutarea unui reper spiritual, oamenii secolului XX rătăcesc inevitabil în labirintul larg al oglinzilor new-age-iste. De la sincretisme din cele mai ciudate, trecând prin "experienţe" şi "tentaţii" ale "absolutului", omul modern poate alege între πανθεϊσμός şi αυτοθρησκεία (calc semantic al engl. "self-religion")[2].

Să vedem, aşadar, care sunt "ispitele spirituale" ale omului acestui secol:

Νέα Εποχή / το New Age	- Noua Eră
συγκρητιστικές αντιλήψεις	- concepţii sincretiste
ο ερμητισμός	- ermetism
ο ινδουισμός και ο βουδισμός	- hinduismul şi budismul
η γιόγκα	- yoga
βιοενεργία	- bioenergie
βιοδυναμική	- biodinamică
παραψυχολογία	- parapsihologie
τηλεκίνηση	- telekinezie
τηλεπάθεια	- telepatie
αστρική προβολή	- proiecţie astrală
ο ταντρικός ολισμός	- holism tantric
μια Kabalah χριστιανική	- o Cabală creştină
χιλιάδες μέντιουμ	- mii de mediumuri
αστρικά ταξίδια	- călătorii astrale
αποκρυφισμός	- apocrifism
αριθμολογία	- numerologie
συγκερασμός ανατολικών δογμάτων	- sincretismul dogmelor orientale
ο πνευματισμός	- spiritualism
ο εσωτερισμός	- ezoterism
σημιτικές μεταφυσικές παραδόσεις	- tradiţii semitice metafizice
νεότερες αιρέσεις	- erezii moderne
το Arcane School	- Arcane School
λήψη παραισθησιογόνων	- consumul de halucinogene

[1] Vezi G&R 1, 43, din martie 1999: *"Τα λόγια του αποστόλου Παύλου για τις έριδες που υπήρχαν στην Κόρινθο βρίσκονται και πάλι στην επικαιρότητα." (Cuvintele apostolului Pavel, referitoare la dezbinările din Corint, sunt din nou în actualitate.)*

[2] Exemplele sunt selectate din revista "God & Religion", nr. 1, New Age, 1999, pp. 52, 55, 56, 58, 60, 62.

οπαδός των ψυχεδελικών	- membru al psihedelicilor [<engl. psychedelic<gr.v. ψυχή+δηλός]
παραθρησκευτικές οργανώσεις	- organizaţii para-religioase
τα ωροσκόπια	- horoscoape
το ζώδιο	- zodie
ο πανθεϊσμός	- panteismul
εσωτεριστική και αποκρυφιστική φιλολογία	- filologie ezoterică şi apocrifă
κέντρα εναλλακτικών θεραπειών	- centre de terapii alternative
εσωτερικο-θεοσοφική παράδοση	- tradiţie ezoterico-teozofică
δικτυακή δομή	- structură în reţea
μεταδίκτυο	- meta-network
ένα **network** των **network**	- un network al network-urilor
οι φιλειρηνικές οργανώσεις	- organizaţii pacifiste
η ουφολογία	- ufologia (U.F.O. < engl. Unidentified Flying Object)
το ούφο	- O.Z.N.
γραφειοκρατική απο-πνευματικοποίηση	- despiritualizare birocratică
το νεοπαγανιστικό κίνημα	- mişcarea neopăgână
η αστρολογία	- astrologie
η ολιστική	- holism
θεοποίηση του πλανήτη	- divinizarea planetei
αυτοθρησκεία	- self-religion

În strânsă legătură cu proliferarea astrologilor, a ghicitorilor şi a prezicătorilor de tot soiul (αστρολόγοι, μάντεις και μελλοντολόγοι), universul new-age-ist se îmbogăţeşte, se inventează şi se reinventează la infinit. Printre procesele ce marchează această reinventare a propriului spaţiu, spaţiu labirintic, infinit, se numără bisericile electronice, eshatologia ufologică sau cyberprofeţii ce acţionează în deplină libertate în cyber-spaţiu. Scopul declarat pare a fi globalizarea religiilor (prin New Age), globalizarea unui ipotetic supraom, trăitor într-o "supralume" iluzorie. Rezultatele însă se numără trist prin incidente ca cele trăite de călătorii metroului din Tokyo sau de grupul de la Wacco (Texas)[1]. Iar finalul pare a fi, inevitabil, "falimentul spiritului".

η θρησκεία **on-line**	- religia **on-line**
πνευματική χρεοκοπία	- faliment spiritual
η βομβιστική ενέργεια του Τόκιο	- atacul cu bombă din Tokyo

[1] Exemplele sunt preluate din articolul *Η θρησκεία on-line*, publicat în revista G&R 1, pp.42-44.

το Γουάκιο του Τέξας - Wacco din Texas

<u>οι ηλεκτρονικές εκκλησίες</u> βρίσκονται στο διαδίκτυο - <u>bisericile electronice</u> se află pe Internet

<u>οι κυβερνοπροφήτες</u> επικοινωνούν μ' όλον τον κόσμο στο <u>κυβερνοχώρο</u> - <u>cyberprofeţii</u> comunică cu toată lumea în <u>cyberspaţiu</u>

η τρίτη χιλιετία προβλέπεται <u>κυβερνοπνευματική</u> - al treilea mileniu se prevede (a fi) cyberspiritual

να εξομολογηθεί στο προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή - să se spovedească calculatorului electronic personal

αφήνεις την ψυχή σου στα χέρια του προσωπικού υπολογιστή - îţi laşi sufletul în mâinile calculatorului personal

η κενολογία των νέων προφητών - vorbele deşarte ale noilor profeţi

<u>ουφολογική εσχατολογία</u> - <u>eshatologia ufologică</u>

η <u>παγκοσμιοποίηση της θρησκείας</u> στη Νέα Εποχή (New Age) - globalizarea religiei în Noua Eră

η παγκοσμιοποίηση του υπερ-ανθρώπου, μέρος του υπερ-κόσμου - globalizarea supra-omului, parte a supra-lumii

ANEXA

EXERCIŢII

EXERCIŢIUL 1

Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte:

άνθρωπος - om
πολιτισμός - civilizaţie
κάστρο - castru
άσπρος - alb
αλλαγή - schimbare
αλλόκοτος - straniu
ήττα - înfrângere
έννοια - sens, concept
παιδί - copil
κοινότητα - comunitate
μαϊμού - maimuţă
μαινάδα - menadă, bacantă
ταινία - film
ταΐζω - hrănesc
τελειότητα - perfecţiune
ποίημα - poezie
ταυτότητα - identitate
ανεύθυνος - iresponsabil
εύσωμος - bine făcut (la trup)
εύτολμος - curajos
φραγμός - stăvilar
άγγελος - înger
ανάγκη - nevoie
αμπέλι - vie
αλληλογραφία - corespondenţă
άνεργος - şomer
περιεχόμενο - conţinut
εγχειρίδιο - manual
συγγενικός - înrudit
φυλλάδιο - broşură
ψαλιδοειδής - în formă de foarfece
ψάλτης - psalt

EXERCIŢIUL 2

Declinaţi următoarele substantive masculine în -ος:

ο αδερφός - frate	ο δάσκαλος - dascăl, învăţător
ο λαός - popor	ο κάτοικος - locuitor
ο κάμπος - câmpie	ο ανήφορος - suiş
ο ύμνος - imn	ο ανθόκηπος - grădină cu flori

EXERCIŢIUL 3

Formaţi genitivul plural al următoarelor substantive masculine în -ος, punând şi accentele, după modelul următor:

ο κάτοικ-ος	**των κατοίκ-ων**
ο δρόμος - drum	*των δρομ..........*
ο ρινόκερος - rinocer	*των ρινοκερ..........*
ο άγγελος - înger	*των αγγελ..........*
ο ουρανός - cer	*των ουραν..........*
ο απόστολος - apostol	*των αποστολ..........*
ο στόλος - flotă	*των στολ..........*
ο χρόνος - timp, an	*των χρον..........*
ο καλόγερος - călugăr	*των καλογερ..........*
ο βιομήχανος - industriaş	*των βιομηχαν..........*

EXERCIŢIUL 4

Formaţi genitivul singular şi vocativul singular al următoarelor substantive masculine în -ος, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

ο άνθρωπος	**του ανθρώπου**	**άνθρωπε**
Nominativ singular	Genitiv singular	Vocativ singular
ο γιος - fiu	*του γι...*	*γι...*
ο καπετάνιος - căpitan	*του καπετανι...*	*καπετανι...*
ο Αλέξανδρος - Alexandros	*του Αλεξανδρ...*	*Αλέξανδρ...*
ο Θεόδωρος - Theodoros	*του Θεοδωρ...*	*Θεοδωρ...*
ο Νίκος - Nikos	*του Νικ...*	*Νικ...*
ο Στέφανος - Stefanos	*του Στεφαν...*	*Στεφαν...*
ο Σπύρος - Spiros	*του Σπυρ...*	*Σπυρ...*

EXERCIŢIUL 5

Declinaţi următoarele substantive masculine parisilabice în -ας:

ο χειμώνας - iarnă	ο πρόσφυγας - refugiat
ο ενεστώτας - prezent	ο φύλακας - paznic
ο άντρας - bărbat	ο ταμίας - casier
ο μήνας - lună	ο τραυματίας - rănit

EXERCIŢIUL 6

Stabiliţi formele de genitiv singular şi genitiv plural ale următoarelor substantive, după modelul următor, punând şi accentele:

ο γέροντας	**του γέροντα**	**των γερόντων**
Nominativ singular	Genitiv singular	Genitiv plural
ο πατέρας - tată	*του πατερ...*	*των πατερ...*
ο ιδρώτας - sudoare	*του ιδρωτ...*	*των ιδρωτ...*
ο επιχειρηματίας - om de afaceri	*του επιχειρηματι...*	*των επιχειρηματι...*
ο επαγγελματίας - profesionist	*του επαγγελματι...*	*των επαγγελματι...*
ο γείτονας - vecin	*του γειτον...*	*των γειτον...*
ο ήρωας - erou	*του ηρω...*	*των ηρω...*

EXERCIŢIUL 7

Declinaţi următoarele substantive masculine parisilabice în -ης:

ο χωριάτης - sătean	ο διοικητής - guvernator
ο ναύτης - marinar	ο μαχητής - luptător
ο εργάτης - muncitor	ο μαθητής - elev
ο πελάτης - client	ο καθηγητής - profesor

EXERCIŢIUL 8

Stabiliţi formele de acuzativ singular şi genitiv plural ale următoarelor substantive masculine parisilabice în -ης, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

ο φοιτητής	**το φοιτητή**	**των φοιτητών**
Nominativ singular	Acuzativ singular	Genitiv plural
ο επιβάτης pasager	*τον επιβατ...*	*των επιβατ...*
ο βιβλιοπώλης librar	*το βιβλιοπωλ...*	*των βιβλιοπωλ...*
ο πολίτης cetățean	*τον πολιτ...*	*των πολιτ...*
ο πρεσβευτής ambasador	*τον πρεσβευτ...*	*των πρεσβευτ...*
ο μεσολαβητής mediator	*το μεσολαβητ...*	*των μεσολαβητ...*
ο αγοραστής cumpărător	*τον αγοραστ...*	*των αγοραστ...*

EXERCIȚIUL 9

Declinați următoarele substantive masculine imparisilabice în -ας:

ο αμαξάς - căruțaș	ο μουσαμάς - mușama
ο παπάς - preot	ο σφουγγαράς - culegător de bureți
ο Καναδάς - Canada	ο Παναμάς - Panama

EXERCIȚIUL 10

Stabiliți formele de genitiv plural și acuzativ plural ale următoarelor substantive masculine imparisilabice în -ας, după modelul de mai jos, punând și accentele:

ο ψαράς	**των ψαράδων**	**τους ψαράδες**
Nominativ singular	Genitiv plural	Acuzativ plural
ο γαλατάς - lăptar	*των γαλατ...*	*τους γαλατ...*
ο μαρμαράς - marmorar	*των μαρμαρ...*	*τους μαρμαρ...*
ο ρήγας - rigă	*των ρηγ...*	*τους ρηγ...*
ο αέρας - aer	*των αερ...*	*τους αερ...*
ο κιμάς - carne tocată	*των κιμ...*	*τους κιμ...*

EXERCIŢIUL 11

Declinaţi următoarele substantive masculine imparisilabice în -ης:

ο νοικοκύρης - gospodar	ο καφετζής - proprietar de cafenea
ο τιμονιέρης - cârmaci	ο παπουτσής - pantofar

EXERCIŢIUL 12

Stabiliţi formele de nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive masculine imparisilabice în -ης, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

ο παπουτσής ***οι παπουτσήδες*** ***των παπουτσήδων***

Nominativ singular	Nominativ plural	Genitiv plural
ο βαρκάρης - barcagiu	*οι βαρκαρ...*	*των βαρκαρ...*
ο μανάβης - zarzavagiu	*οι μαναβ...*	*των μαναβ...*
ο φούρναρης - brutar	*οι φουρναρ...*	*των φουρναρ...*
ο χαλίφης - calif	*οι χαλιφ...*	*των χαλιφ...*

EXERCIŢIUL 13

Declinaţi următoarele substantive (toponime) în -ης:

ο Δούναβης - Dunărea
ο Τάμεσης - Tamisa
ο Τίβερης - Tibrul

EXERCIŢIUL 14

Stabiliţi formele de genitiv şi acuzativ plural ale următoarelor substantive masculine imparisilabice în -ης, cu dublu plural, după modelul următor, punând şi accentele:

ο αφέντης	**των αφεντάδων**	**τους αφεντάδες**
	των αφεντών	**τους αφέντες**

Nominativ singular	Genitiv plural	Acuzativ plural
ο πραματευτής	*των πραματευτ.....*	*τους πραματευτ....*
neguţător	*των πραματευτ....*	*τους πραμετευτ....*
ο βουτηχτής	*των βουτηχτ....*	*τους βουτηχτ....*
scufundător	*των βουτηχτ...*	*τους βουτηχτ....*
ο τραγουδιστής	*των τραγουδιστ....*	*τους τραγουδιστ....*
cântăreţ	*των τραγουδιστ....*	*τους τραγουδιστ....*

EXERCIŢIUL 15

Stabiliţi formele de genitiv singular, genitiv şi acuzativ plural ale următoarelor substantive masculine imparisilabice în -ες, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

ο καφές **του καφέ** **των καφέδων** **τους καφέδες**

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Genitiv pl.	Acuzativ pl.
ο μενεξές violetă	*του μενεξ...*	*των μενεξ....*	*τους μενεξ.....*
ο τελεμές telemea	*του τελεμ....*	*των τελεμ....*	*τους τελεμ.....*
ο τενεκές tinichea	*του τενεκ....*	*των τενεκ....*	*τους τενεκ.....*
ο κεφτές chiftea	*του κεφτ.....*	*των κεφτ.....*	*τους κεφτ.....*

EXERCIŢIUL 16

Declinaţi următoarele substantive feminine în -α:

η δουλειά - treabă
η καρδιά - inimă
η μηλιά - măr
η καρυδιά - nuc
η ώρα - oră
η γυναίκα - femeie
η πείνα - foame
η δίψα - sete
η θάλασσα - mare
η γειτόνισσα - vecină

EXERCIŢIUL 17

Stabiliţi formele de genitiv singular şi plural ale următoarelor substantive feminine în -α, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

η εφημερίδ<u>α</u>	της εφημερίδ<u>ας</u>	των εφημερίδ<u>ων</u>
<u>Nominativ singular</u>	<u>Genitiv singular</u>	<u>Genitiv plural</u>
η αχλαδιά - păr	*της αχλαδι....*	*των αχλαδι....*
η ειλικρίνεια - sinceritate	*της ειλικρινει...*	*των ειλικρινει....*
η γλώσσα - limbă	*της γλωσσ....*	*των γλωσσ....*
η ημέρα - zi	*της ημερ....*	*των ημερ.....*
η μητέρα - mamă	*της μητερ....*	*των μητερ....*
η μαθήτρια - elevă	*της μαθητρι....*	*των μαθητρι....*
η φοιτήτρια - studentă	*της φοιτητρι...*	*των φοιτητρι....*
η πελάτισσα - clientă	*της πελατισσ....*	*των πελατισσ....*
η μέλισσα - albină	*της μελισσ....*	*των μελισσ....*
η ευεργέτισσα - binefăcătoare	*της ευεργετισσ...*	*των ευεργετισσ....*

EXERCIŢIUL 18

Declinaţi următoarele substantive feminine în -α:

η ελπίδα - speranţă	η διώρυγα - canal
η εφημερίδα - ziar	η θερμότητα - căldură
η λαμπάδα - lumânare	η ποσότητα - cantitate

EXERCIŢIUL 19

Stabiliţi formele de acuzativ singular şi genitiv plural ale următoarelor substantive feminine în -α, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

η νυχτερίδ<u>α</u>	τη νυχτερίδ<u>α</u>	των νυχτερίδ<u>ων</u>
<u>Nominativ singular</u>	<u>Acuzativ singular</u>	<u>Genitiv plural</u>
η σταφίδα - stafidă	*τη σταφιδ....*	*των σταφιδ....*
η ιδιότητα - calitate	*την ιδιοτητ...*	*των ιδιοτητ...*
η ταχύτητα - viteză	*την ταχυτητ....*	*των ταχυτητ....*

η βαρύτητα - greutate	*τη βαρυτητ....*	*των βαρυτητ....*
η πανίδα - faună	*την πανιδ....*	*των πανιδ....*

EXERCIŢIUL 20

Declinaţi următoarele substantive feminine în -η:

η ψυχή - suflet	η νίκη - victorie
η αδερφή - soră	η κούραση - oboseală
η ζέστη - căldură	η σταύρωση - răstignire

EXERCIŢIUL 21

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive feminine în -η, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

η τροπ<u>ή</u>	**της τροπ<u>ής</u>**	**οι τροπ<u>ές</u>**	**των τροπ<u>ών</u>**
<u>Nominativ sg.</u>	<u>Genitiv sg.</u>	<u>Nominativ pl.</u>	<u>Genitiv pl.</u>
η αλλαγή -schimbare	*της αλλαγ....*	*οι αλλαγ....*	*των αλλαγ...*
η πηγή - izvor	*της πηγ...*	*οι πηγ...*	*των πηγ...*
η διακοπή - întrerupere	*της διακοπ....*	*οι διακοπ...*	*των διακοπ...*
η φωνή - voce	*της φων....*	*οι φων....*	*των φων...*
η φήμη - faimă	*της φημ....*	*οι φημ....*	*των φημ...*
η επιστήμη - ştiinţă	*της επιστημ...*	*οι επιστημ...*	*των επιστημ...*
η ζάχαρη - zahăr	*της ζαχαρ....*	*οι ζαχαρ....*	-
η βάπτιση - botez	*της βαπτισ....*	*οι βαπτισ....*	*των βαπτισ...*
η ανάγκη - nevoie	*της αναγκ....*	*οι αναγκ....*	*των αναγκ...*
η τέχνη - artă	*της τεχν.....*	*οι τενχ.....*	*των τεχν...*

EXERCIŢIUL 22

Declinaţi următoarele substantive feminine în -η:

η σκέψη - gând	η Ανάσταση - Înviere
η θέση - loc	η είδηση - ştire
η πίστη - credinţă	η θέληση - voinţă

EXERCIŢIUL 23

Stabiliţi formele de genitiv singular şi plural ale următoarelor substantive feminine în -η, după modelul de mai jos. În cazul în care paradigma substantivului respectiv comportă două forme pentru acelaşi caz, menţionaţi-le pe amândouă. (Atenţie la deplasarea accentului!)

η σκέψ<u>η</u>	**της σκέψ<u>ης</u>** **της σκέψ<u>εως</u>**	**των σκέψ<u>εων</u>**
<u>Nominativ sg.</u>	<u>Genitiv sg.</u>	<u>Genitiv pl.</u>
η γέννηση - naştere	*της γεννησ...* ***της γεννησ...***	*των γεννησ...*
η γνώση - cunoaştere	της γνωσ.... ***της γνωσ....***	*των γνωσ...*
η δύναμη - forţă	*της δυναμ....* ***της δυναμ...***	*των δυναμ...*
η λύση - soluţie	*της λυσ...* ***της λυσ...***	*των λυσ....*
η επίσκεψη - vizită	*της επισκεψ....* ***της επισκεψ....***	*των επισκεψ....*
η πόλη - oraş	*της πολ....* ***της πολ.....***	*των πολ....*
η κυβέρνηση - guvern	*της κυβερνησ....* ***της κυβερν....***	*των κυβερνησ...*
η πράξη - act	*της πραξ....* ***της πραξ....***	*των πραξ....*

EXERCIŢIUL 24

Declinaţi următoarele substantive feminine în -ω (nume proprii):

η Μαριγώ	η Λενιώ
η Ερατώ	η Μέλπω

EXERCIŢIUL 25

Declinaţi următoarele substantive feminine în -ος:

η διάμετρος - diametru	η έξοδος - ieşire
η παράμετρος - parametru	η Αίγυπτος - Egipt
η οδός - stradă	η λεωφόρος - bulevard

EXERCIŢIUL 26

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive feminine în -ος. Unde există două forme pentru acelaşi caz, notaţi-le. (Atenţie la accente!)

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
η άβυσσος abis	*της αβυσσ...*	*οι αβυσσ...*	*των αβυσσ...*
η Κόρινθος Corint	*της Κορινθ...*	-	-
η Κύπρος Cipru	*της Κυπρ...*	-	-
η Πελοπόννησος Peloponez	*της Πελοποννησ...*	-	-
η παράγραφος paragraf	*της παραγραφ...*	*οι παραγραφ...* *οι παραγραφ....*	*των παραγραφ...*
η επέτειος aniversare	*της επετει....*	*οι επετει....*	*των επετει.....*
η έρημος pustiu	*της ερημ....*	*οι ερημ....* *οι ερημ...*	*των ερημ....*

EXERCIŢIUL 27

Declinaţi următoarele substantive feminine în -ού:

η αλεπού - vulpe	η υπναρού - somnoroasa
η Ραλού - Ralu	η γλωσσού - guraliva

EXERCIȚIUL 28

Stabiliți formele de nominativ și genitiv plural ale următoarelor substantive feminine:

Nominativ sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
η γιαγιά - bunică	*οι γιαγια....*	*των γιαγια....*
η μαμά - mamă	*οι μαμα....*	*των μαμα.....*
η κυρά - doamnă	*οι κυρα....*	*των κυρα....*

EXERCIȚIUL 29

Declinați următoarele substantive neutre în -ο:

το βουνό - munte	το άλογο - cal
το κόκκαλο - os	το μέτωπο - frunte, front
το σύννεφο - nor	το συνέδριο - congres
το φλάουτο - flaut	το επίθετο - adjectiv

EXERCIȚIUL 30

Stabiliți formele de genitiv singular și plural ale următoarelor substantive neutre în -ο, după modelul de mai jos, punând și accentele:

το βιβλί<u>ο</u> **του βιβλί<u>ου</u>** **των βιβλί<u>ων</u>**

Nominativ singular	Genitiv singular	Genitiv plural
το γυμνάσιο - gimnaziu	*του γυμνασι....*	*των γυμνασι....*
το λύκειο - liceu	*του λυκει...*	*των λυκει...*
το γραφείο - birou	*του γραφει...*	*των γραφει....*
το δικαστήριο - tribunal	*του δικαστηρι....*	*των δικαστηρι....*
το κοινοβούλιο - parlament	*του κοινοβουλι....*	*των κοινοβουλι...*
το πρόσωπο - persoană	*του προσωπ....*	*των προσωπ....*
το σχέδιο - plan	*του σχεδι....*	*των σχεδι....*
το όργανο - organ	*του οργαν...*	*των οργαν.....*
το νοσοκομείο - spital	*του νοσοκομει...*	*των νοσοκομει....*
το έπιπλο - mobilă	*του επιπλ....*	*των επιπλ....*

EXERCIŢIUL 31

Declinaţi următoarele substantive neutre în -ι:

το παιδί - copil	το καλοκαίρι - vară
το μαλλί - lână	το φρύδι - sprânceană
το αφτί - ureche	το σταφύλι - strugure

EXERCIŢIUL 32

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive neutre în -ι şi -υ, punând corect accentele:

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
το χιόνι - zăpadă	*του χιονι....*	*τα χιονι....*	*των χιονι...*
το μολύβι - creion	*του μολυβι....*	*τα μολυβι...*	*των μολυβι...*
το αρνί - miel	*του αρνι...*	*τα αρνι....*	*των αρνι...*
το βράδυ - seară	*του βραδ...*	*τα βραδ....*	*των βραδ...*
το δάκρυ - lacrimă	*του δακρυ....*	*τα δακρυ....*	*των δακρυ...*
το σακάκι - sacou	*του σακακι....*	*τα σακακι....*	*των σακακι...*
το κλειδί - cheie	*του κλειδι....*	*τα κλειδι....*	*των κλειδι...*

EXERCIŢIUL 33

Declinaţi următoarele substantive neutre în -ος:

το μέρος - parte	το είδος - specie, fel
το έδαφος - teritoriu	το κόστος - cost
το κράτος - stat	το βρέφος - prunc

EXERCIŢIUL 34

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive neutre în -ος, fiind atenţi la deplasarea accentelor, după modelul de mai jos:

το έδαφ<u>ος</u>	**του εδάφ<u>ους</u>**	**τα εδάφ<u>η</u>**	**των εδαφ<u>ών</u>**

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
το δάσος - pădure	του δασ...	τα δασ...	των δασ...
το γένος - gen, neam	του γεν...	τα γεν...	των γεν...
το τέλος - sfârşit	του τελ...	τα τελ...	των τελ...
το πέλαγος - mare	του πελαγ...	τα πελαγ...	των πελαγ...
το στέλεχος - cadru	του στελεχ...	τα στελεχ...	των στελεχ...
το κέρδος - câştig	του κερδ...	τα κερδ...	των κερδ...
το βάρος - greutate	του βαρ...	τα βαρ...	των βαρ...
το θάρρος - curaj	του θαρρ...	-	-

EXERCIŢIUL 35

Declinaţi următoarele substantive neutre în -μα:

το κύμα - val	το άνοιγμα - deschidere
το δράμα - dramă	το μάθημα - lecţie
το αίμα - sânge	το στοίχημα - pariu

EXERCIŢIUL 36

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive, punând şi accentele, după modelul de mai jos:

το δέ<u>μα</u>	**του δέμα<u>τος</u>**	**τα δέμα<u>τα</u>**	**των δεμά<u>των</u>**
Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
το χρήμα - ban	*του χρημα...*	*τα χρημα...*	*των χρημα..*
το βήμα - pas	*του βημα...*	*τα βημα...*	*των βημα...*
το κλίμα - climă	*του κλιμα...*	*τα κλιμα...*	*των κλιμα...*
το φάντασμα - fantasmă	*του φαντασμα...*	*τα φαντασμα...*	*των φαντασμα...*
το όνομα - nume	*του ονομα...*	*τα ονομα...*	*των ονομα...*
το στόμα - gură	*του στομα...*	*τα στομα...*	*των στομα......*
το δέρμα - piele	*του δερμα...*	*τα δερμα...*	*των δερμα...*
το διάλειμμα - pauză	*του διαλειμμα...*	*τα διαλειμμα...*	*των διαλειμμα...*
το ύφασμα - pânză	*του υφασμα...*	*τα υφασμα...*	*των υφασμα...*
το σχήμα - schemă /formă	*του σχημα...*	*τα σχημα...*	*των σχημα...*

EXERCIŢIUL 37

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive în -σιμο, -ξιμο, -ψιμο, după modelul de mai jos, punând accentele:

το γράψιμο	**του γραψίματος**	**τα γραψίματα**	**των γραψιμάτων**

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
το δέσιμο - legatul	*του δεσι...*	*τα δεσι.....*	*των δεσι...*
το τρέξιμο - alergatul	*του τρεξι...*	*τα τρεξι......*	*των τρεξι...*
το ντύσιμο - îmbrăcarea	*του ντυσι...*	*τα ντυσι......*	*των ντυσι...*
το πλήσιμο - spălatul	*του πλησι...*	*τα πλησι.....*	*των πλησι...*
το πλέξιμο - împletitul	*του πλεξι...*	*τα πλεξι.....*	*των πλεξι...*
το βάψιμο - vopsirea	*του βαψι...*	*τα βαψι...*	*των βαψι...*
το φέρσιμο - purtarea	*του φερσι...*	*τα φερσι...*	*των φερσι...*
το ψάξιμο - căutatul	*του ψαξι...*	*τα ψαξι...*	*των ψαξι...*
το γράψιμο - scrisul	*του γραψι...*	*τα γραψι...*	*των γραψι...*
το ράψιμο - croitul	*του ραψι...*	*τα ραψι...*	*των ραψι...*

EXERCIŢIUL 38

Stabiliţi formele de genitiv singular, nominativ şi genitiv plural ale următoarelor substantive neutre în -ας şi respectiv -ως:

Nominativ sg.	Genitiv sg.	Nominativ pl.	Genitiv pl.
το κρέας - carne	του κρεα...	τα κρεα...	των κρεα...
το φως - lumină	του φω...	τα φω...	των φω...
το τέρας - fiară	του τερα...	τα τερα...	των τερα...
το γεγονός - eveniment	του γεγονο...	τα γεγονο...	των γεγονο...
το καθεστώς - regim	του καθεστω...	τα καθεστω...	των καθεστω...

EXERCIŢIUL 39

Stabiliţi formele de genitiv singular şi nominativ plural ale următoarelor substantive neutre anomale, punând şi accentele:

Nominativ singular	Genitiv singular	Nominativ plural
το παν - totul	*του παν....*	*τα παν......*
το μηδέν - nimicul	*του μηδεν....*	*τα μηδεν......*
το παρελθόν - trecut	*του παρελθον...*	*τα παρελθον......*
το μέλλον - viitor	*του μελλον....*	*τα μελλον.....*
το οξύ - acid	*του οξ......*	*τα οξ......*
το καθήκον - datorie	*του καθηκον.....*	*τα καθηκον.......*
το προϊόν - produs	*του προϊον.....*	*τα προϊον......*

EXERCIŢIUL 40

Declinaţi următoarele grupuri nominale, completând desinenţele fiecărui adjectiv, în funcţie de genul substantivului pe care îl determină:

1. a) ο όμορφ.... άνθρωπος - om frumos
   b) η όμορφ... ημέρα - zi frumoasă
   c) το όμορφ.... δέντρο - copac frumos
2. a) ο μεγάλ... πόλεμος - război mare
   b) η μεγάλ... επιχείρηση - afacere mare
   c) το μεγάλ.... εργοστάσιο - fabrică mare
3. a) ο απλ.... πολίτης - cetăţean simplu
   b) η απλ.... λέξη - cuvânt simplu
   c) το απλ.... φωνήεν - vocală simplă
4. a) ο ήσυχ.... κόσμος - lume liniştită
   b) η ήσυχ.... μονή - mânăstire liniştită
   c) το ήσυχ.... βράδυ - seară liniştită

EXERCIŢIUL 41

În propoziţiile următoare acordaţi adjectivul cu substantivul determinat, punând desinenţele corespunzătoare:

1. Βγήκαμε απ' το όμορφ... *σπίτι* και χάσαμε το καλ... *δρόμο*.
2. Καθημερινά βλέπω ένα γέρ... *άνθρωπο* μαζί με τη γέρ.... *γυναίκα* του.
3. Λέμε: όποιος δεν έχει ένα γέρο να τον αγοράσει. Θα πούμε και: όποιος δεν έχει καλ... *παιδιά* να τα αγοράσει.
4. Ο Αλέκος είναι καλ... *παιδί*, αλλά δεν διαβάζει πολλ... βιβλία.
5. Θα λύσουμε δύσκολ... *ασκήσεις* για να μάθουμε καλά την Ελληνικ... *γλώσσα*.
6. Η *εκμάθηση* των ξέν... *γλωσσών* δεν είναι και πολύ δύσκολ...

7. Δεν μας αρέσουν τα ακριβ... *ξενοδοχεία,* επειδή δεν έχουν αρκετ... ανθρώπιν... *ζεστασιά.*
8. Παντού στο δωμάτιό του είδα ξύλιν... άσπρ... *έπιπλα.*
9. Στάθηκα τυχερή που βρήκα αυτό το σημαντικ... *έργο* του Καβάφη.
10. Καθημερινά βλέπουμε ταπειν... *ανθρώπους* και τους προσπερνάμε.

EXERCIŢIUL 42

Găsiţi câte un adjectiv potrivit pentru fiecare dintre substantivele următoare şi treceţi-l în spaţiile libere, făcând acordul în gen, număr şi caz.

1. a) ο .... μαθητής - elev
   b) του .... μαθητή
   c) οι .... μαθητές
2. a) η .... ζωή - viaţă
   b) της .... ζωής
   c) οι .... ζωές
3. a) ο .... φίλος - prieten
   b) του .... φίλου
   c) οι .... φίλοι
4. a) η .... είσοδος - intrare
   b) της .... εισόδου
   c) οι .... είσοδοι
5. a) το .... έδαφος - teren
   b) του .... εδάφους
   c) τα .... εδάφη
6. a) το .... νερό - apă
   b) του .... νερού
   c) τα .... νερά

EXERCIŢIUL 43

Declinaţi următoarele adjective la toate genurile:

	Masculin	Feminin	Neutru
1.	γλυκός	γλυκιά	γλυκό - dulce
2.	φτωχός	φτωχιά/ -ή	φτωχό - sărac
3.	κακός	κακιά/ -ή	κακό - rău

4. ξανθός	ξανθιά/ -ή	ξανθό - blond
5. θηλυκός	θηλυκή	θηλυκό - feminin

EXERCIŢIUL 44

Stabiliţi formele de nominativ şi genitiv plural ale fiecăruia dintre următoarele grupuri nominale (adjective + substantive):

1. ο βαθύς γκρεμός - prăpastie adâncă
   η βαθιά θάλασσα - mare adâncă
   το βαθύ σκωτάδι - întuneric adânc
2. ο παχύς άνδρας - bărbat gras
   η παχιά γυναίκα - femeie grasă
   το παχύ στρώμα - strat gros
3. ο χρυσαφής ήλιος - soare auriu
   η χρυσαφιά ημέρα - zi aurie
   το χρυσαφί δακτυλίδι - inel auriu

EXERCIŢIUL 45

Declinaţi la toate genurile următoarele adjective:

1. ζηλιάρης	/ ζηλιάρα	/ ζηλιάρικο	- invidios, gelos
2. πεισματάρης	/ πεισματάρα	/ πεισματάρικο	- încăpăţânat
3. γκρινιάρης	/ γκρινιάρα	/ γκρινιάρικο	- cârcotaş

EXERCIŢIUL 46

Completaţi spaţiile libere din propoziţiile de mai jos cu forma corespunzătoare a adjectivului πολύς/πολλή/πολύ, făcând acordul cu substantivul determinat:

1. Τα σπίτια .... **ανθρώπων** είναι καθαρά.
2. Βλέπουμε .... **κόσμο** να μπαίνει με σεβασμό στην εκκλησία.
3. Αύριο δεν έχουμε .... **μαθήματα**.
4. .... **κορίτσια** είναι όμορφα, αλλά δεν είναι όλα σεμνά.

5. Γνώρισα .... **φοιτητές** οι οποίοι ήθελαν **να** μάθουν Ελληνικά, αλλά επειδή είχαν .... άλλα **μαθήματα**, δεν πήραν .... απ' αυτούς, μεγάλους βαθμούς στις εξετάσεις.
6. Δεν έχουμε .... δύσκολες **ημέρες**.
7. Διάβασαμε .... **συγγράμματα** σε .... **βιβλιοθήκες**.
8. Ο .... **κόπος**, ο υπερβολικός, δεν καρποφορεί.
9. Εδωσε .... **εξετάσεις** και τώρα περνά τις διακοπές του στα νησιά.
10. .... **άνθρωποι** εκτιμούν την πίστη περισσότερο απ' όλα.

EXERCIŢIUL 47

Declinaţi următoarele grupuri nominale (adjectiv + substantiv):

1. a) ο συνεχής αγώνας - luptă continuă
   b) η συνεχής δουλειά - muncă continuă
   c) το συνεχές διάβασμα - lectură continuă
2. a) ο ειλικρινής φίλος - prieten sincer
   b) η ειλικρινής αγάπη - iubire sinceră
   c) το ειλικρινές χαμόγελο - surâs sincer
3. a) ο ακριβής εντοπισμός - localizare exactă
   b) η ακριβής διαπίστωση - constatare exactă
   c) το ακριβές αντίγραφο - copie exactă

EXERCIŢIUL 48

Formaţi gradul comparativ al următoarelor adjective:

1. έξυπνος	/ έξυπνη	/ έξυπνο	- deştept
2. άσπρος	/ άσπρη	/ άσπρο	- alb
3. καθαρός	/ καθαρή	/ καθαρό	- curat
4. κομψός	/ κομψή	/ κομψό	- elegant
5. παλιός	/ παλιά	/ παλιό	- vechi
6. δύσκολος	/ δύσκολη	/ δύσκολο	- dificil
7. ανοιχτός	/ ανοιχτή	/ ανοιχτό	- deschis
8. κλειστός	/ κλειστή	/ κλειστό	- închis
9. λεπτός	/ λεπτή	/ λεπτό	- delicat
10. φτωχός	/ φτωχή	/ φτωχό	- sărac

EXERCIŢIUL 49

Treceţi adjectivele din următoarele grupuri nominale la gradul comparativ (sinoptic şi perifrastic), la nominativ plural, după modelul de mai jos, punând şi accentele:

ο καλός φίλος	**α. καλύτεροι φίλοι**
	β. πιο καλοί φίλοι

Gradul pozitiv/ N. singular	Gradul comparativ/ N. plural
1. ο ψηλός ναύτης	α. ψηλ........ ναυτ......
marinar înalt	β. .... ψηλ...... ναυτ......
2. η καθαρή λεωφόρος	α. καθαρ.......... λεωφορ.......
bulevard curat	β. .... καθαρ...... λεωφορ.....
3. το βαθύ σκοτάδι	α. βαθ....... σκοταδι.........
întuneric adânc	β. .... βαθ...... σκοταδι.......
4. η σωστή έκφραση	α. σωστ......... εκφρασ.......
expresie corectă	β. .... σωστ....... εκφρασ.......
5. το ταχύ αυτοκίνητο	α. ταχ....... αυτοκινητ.........
maşină rapidă	β. .... ταχ..... αυτοκινητ.......
6. το μεγάλο λάθος	α. μεγαλ............. λαθ....
greşeală mare	β. .... μεγαλ...... λαθ......
7. ο γλυκός καφές	α. γλυκ.......... καφ.........
cafea dulce	β. .... γλυκ..... καφ..........
8. ο σεμνός σύζυγος	α. σεμν........ συζυγ........
soţ modest	β. .... σεμν....... συζυγ......
9. η πλατιά είσοδος	α. πλατ....... εισοδ.........
intrare largă	β. .... πλατ....... εισοδ........
10. το διεθνές σεμινάριο	**α. διεθν........ σεμιναρι........**
seminar internaţional	**β. .... διεθν....... σεμιναρι........**

EXERCIŢIUL 50

Treceţi adjectivele din următoarele grupuri nominale (adjectiv + substantiv) la gradul superlativ (sinoptic şi perifrastic):

1. ο καλός φίλος - prieten bun
   η καλή εφημερίδα - ziar bun
   το καλό φιλμ - film bun

2. ο μικρός λαός - popor mic
   η μικρή κοπέλα - fată mică
   το μικρό δάσος - pădure mică
3. ο πλούσιος πολίτης - cetăţean bogat
   η πλούσια συλλογή - colecţie bogată
   το πλούσιο παρελθόν - trecut bogat
4. ο απλός διαγωνισμός - concurs simplu
   η απλή ημέρα - zi simplă
   το απλό μάθημα - lecţie simplă

EXERCIŢIUL 51

Declinaţi următoarele grupuri nominale, trecând apoi adjectivele la gradul superlativ relativ:

1. ο δύσκολος κανονισμός - regulament dificil
   η δύσκολη αρχή - început dificil
   το δύσκολο παιδί - copil dificil
2. ο σοφός καλόγερος - călugăr înţelept
   η σοφή γνώση - cunoaştere înţeleaptă
   το σοφό βιβλίο - carte înţeleaptă

EXERCIŢIUL 52

Completaţi spaţiile libere din propoziţiile următoare cu desinenţele corespunzătoare gradului, genului, numărului şi cazului adjectivului respectiv. Traduceţi propoziţiile.

1. **Τα δέντρα** από τον κήπο σας είναι ψηλ.......
2. Κατά τη διάσκεψη αυτή γνώρισα **τους καλ........ φοιτητές** που είδα ποτέ μου.
3. **Τα τακούνια των** ψηλ....... **γυναικών** είναι μικρ......., ενώ **τα τακούνια των** κοντ...... **γυναικών** είναι ψηλ........

EXERCIŢIUL 53

Scrieţi cu litere numeralele cardinale din următoarele propoziţii şi traduceţi propoziţiile.

1. Ο Κωνσταντίνος έχει 3 φίλους.
2. Το βιβλίο 1 παιδιού χάθηκε στην τάξη.
3. Στον κάμπο υπάρχουν 14 άσπρα άλογα.
4. 23 βουλευτές υπέβαλαν 1 πρόταση στο Κοινοβούλιο.
5. Τα αποτελέσματα των 4 μαθητών στις τελευταίες 4 εξετάσεις είναι ικανοποιητικά.
6. Εκανε πολλές μεταφράσεις, αλλά μόνο 9 δημοσιεύτηκαν.
7. Οι βαθμοί όλων των 12 φοιτητών είναι πολύ μεγάλοι.
8. Εγραψε στο τετράδιο το 40, ενώ έπρεπε να γράψει το 400.
9. Οι 500 δραχμές είναι για το ψωμί.
10. Θέλει 10.000 για να πάει εκεί.

EXERCIȚIUL 54

Transformați următoarele numerale cardinale în numerale ordinale, după ce le-ați scris cu litere:

	Numărul	Numeralul cardinal	Numeralul ordinal
1.	5	**πέντε**	**πέμπτος, -η, -ο**
2.	7	....	....
3.	11	....	....
4.	12	....	....
5.	14	....	....
6.	15	....	....
7.	20	....	....
8.	25	....	....
9.	80	....	....
10.	100	....	....
11.	1001	....	....

EXERCIȚIUL 55

Traduceți următoarele propoziții în limba greacă:

1. Alekos are vreo 10 cărți și aproximativ 20 de caiete.
2. În cameră se aflau 12 scaune, câte 3 în fiecare colț.
3. A rămas în Atena 6 luni.
4. Marika a făcut o vizită de șapte zile în România.
5. Casa Mariei are ferestre duble.

6. Andonis are un salariu bun, însă Manolis câştigă dublu.
7. Lucrăm foarte mult, uneori 24 de ore din 24.
8. Joia, la ora 14, avem o pauză de o jumătate de oră.
9. În fiecare zi, plec la şcoală la 7:30 şi ajung acasă la ora 20.
10. Trimestrele au trei luni, iar semestrele au şase luni.

EXERCIŢIUL 56

În spaţiile punctate din propoziţiile următoare treceţi formele neaccentuate ale pronumelui personal din paranteză la cazurile cerute de funcţia în propoziţie. Traduceţi apoi propoziţiile în limba română.

1. Ο φίλος μου (εγώ) .... έκανε το πιο όμορφο δώρο.
2. (εσύ) .... ευχαριστώ πάρα πολύ που ήρθες να (εγώ) .... δεις. Κι εγώ ήθελα να (εσύ) .... δω.
3. Πηγαίνοντας στο σχολείο (αυτός) .... είδα στο παράθυρο του σπιτιού του.
4. Πάρε (εγώ) .... μαζί σου σ' αυτή την εκδρομή.
5. (Αυτοί) .... βλέπω καθημερινά, αλλά δεν (αυτοί)........ μιλώ, επειδή δεν γνωριστήκαμε.
6. Ολα τα κορίτσια φοράνε τζιν και πουκάμισα, (αυτά) .... βλέπουμε παντού.
7. Οι φίλες μας θα έρθουν αύριο. (Αυτές) .... προσκαλέσαμε να περάσουμε μαζί το Πάσχα.
8. (Εμείς) ...... έφεραν πολλά δώρα και μας ξάφνιασαν.
9. Θέλουμε να (εσείς)........ δώσουμε κάτι το εξαιρετικό για να μην (εμείς) .... ξεχάσετε.
10. Θα (αυτή) .... πω ότι δεν θέλω να ξαναπεράσει.

EXERCIŢIUL 57

Traduceţi în limba greacă următoarele propoziţii:

1. Tatăl meu este medic. **Al meu** este medic.
2. Mama mea este arhitect. **A mea** este vânzătoare.
3. Caietul meu este mare. **Al tău** este mic.
4. Casa lui are trei etaje. **A ei** are două etaje.
5. Grădina noastră este bogată. **A voastră** este neîngrijită.
6. Biblioteca lor este foarte interesantă. **A voastră** este mai mică.

7. Prietenii mei sunt sinceri. **Ai lui** sunt mai sinceri.
8. Prietenele mele sunt inteligente. **Ale ei** sunt mai inteligente.
9. Câinii tăi sunt mari. **Ai tăi** sunt mari.
10. Pisicile tale sunt curate. **Ale tale** sunt curate.
11. Ochii lui sunt verzi. **Ai lui** sunt verzi.
12. Ochii ei sunt albaştri. **Ai ei** sunt albaştri.
13. Copiii noştri sunt cuminţi. **Ai noştri** sunt cuminţi.
14. Gândurile voastre sunt îndrăzneţe. **Ale voastre** sunt îndrăzneţe.
15. Părinţii noştri trăiesc încă. **Ai noştri** trăiesc.

EXERCIŢIUL 58

Traduceţi următoarele propoziţii din limba greacă în limba română:

1. Στις σχέσεις του με τους άλλους δεν σκέπτεται ποτέ **τον εαυτό του**.
2. Αργότερα, κουρασμένη πια, ήρθε **στον εαυτό της**.
3. Πάντα στη ζωή μας, όσο μπορούμε, φροντίζουμε **τον εαυτό μας**.
4. Δεν καταλαβαίνουν καλά τι συμβαίνει **στον εαυτό τους**, γι' αυτό και κάνουν πολλά λάθη.
5. Είπα **στον εαυτό μου** ότι έκανα τη σωστή επιλογή.

EXERCIŢIUL 59

Traduceţi următoarele propoziţii din română în greacă:

1. Într-o situaţie grea, omul **singur** ştie cum să o rezolve.
2. Astăzi l-am văzut pe **acelaşi** om pe care l-am întâlnit ieri la cafenea.
3. Femeia **însăşi** simte când copilul său este bolnav.
4. Săptămâna aceasta ne-au vizitat **aceleaşi** femei, prietene ale mamei mele.
5. Copilul **însuşi**, chiar dacă e mic, înţelege când a greşit.
6. Ne-am jucat vreme îndelungată cu **aceiaşi** copii ce locuiau în cartierul nostru.

EXERCIŢIUL 60

Traduceţi următoarele propoziţii din limba greacă în limba română:

1. **Αυτό** το βιβλίο είναι πολύ σημαντικό επειδή είναι πολύ παλιό.
2. Θα περάσουμε να τις δούμε **αυτές** τις ημέρες.
3. Ολα **αυτά** τα αγάλματα του μουσείου ανήκουν στην Ελληνική αρχαιότητα.
4. Θα μου άρεσε πολύ να διαβάσω **αυτά** τα μυθιστορήματα.
5. **Τούτο** είναι το βιβλίο που διαβάζω τώρα.
6. **Εκείνη** του είπε πολλές φορές να διαβάσει περισσότερο.
7. **Τέτοιο** παιδί δεν έχω δει μέχρι σήμερα.
8. Θέλει **τόση** δουλειά για να πετύχεις...
9. Πέρασαν **τόσα** χρόνια από την τελευταία συνάντηση...
10. **Τέτοια** είναι η ζωή που ονειρεύομαι.

EXERCIŢIUL 61

Traduceţi următoarele propoziţii din limba română în limba greacă:

1. Unul dintre cei mai mari poeţi **pe care**-i cunoaşte literatura neoelenă este Konstantinos P. Kavafis.
2. Cărţile **pe care** le citim ne îmbogăţesc continuu.
3. Chipul văzut al oamenilor **pe care** ni se pare că îi cunoaştem este adesea înşelător.
4. Pentru a evita dezamăgirile **ce** îl inundă zi de zi, a încetat să mai lupte, creându-şi o lume proprie.
5. Mi-a dăruit o carte **care** e foarte departe de preocupările mele actuale.
6. Casa **pe care** a construit-o la malul mării este cea **în care** vine câteva zile pe săptămână şi scrie.
7. Târziu a înţeles că oamenii **ce**-l răniseră îl ajutaseră să descopere bogăţii spirituale **care**, până atunci, îi fuseseră necunoscute.
8. Când vei fi terminat de citit marile cărţi **pe care** le cuprinde literatura universală, te vei întoarce mai înţelegător şi poate mai înţelept la cartea de căpătâi a creştinismului, Biblia.
9. Toate statuile **care** erau expuse în muzeu revărsau asupră-i o pace adâncă.

10. Bisericile **în care** a păşit de atâtea ori l-au făcut să se gândească mai degrabă la câte împlinise, decât la eşecurile sale. Astfel, spiritul transforma în plinătate golul **pe care** îl simţea în adâncul inimii.

EXERCIŢIUL 62

Traduceţi următoarele propoziţii în limba română şi subliniaţi în text pronumele relative:

1. Οσοι ήθελαν ήρθαν στο νοσοκομείο και τον επισκέφθηκαν.
2. Δεν μ' ενθουσιάζουν όσα βλέπω καθημερινά στους δρόμους.
3. Τους είπε ότι όποιος θέλει μπορεί να είναι φίλος του, αρκεί να είναι ειλικρινής.
4. Ξέρει τι είναι καλό, αλλά κάνει πάντα ο'τι θέλει.
5. Μου είπε ότι θα πάει να δει τους γονείς της αυτή την εβδομάδα.
6. Διαβάζω ο'τι μου αρέσει, επειδή έχω μια πλούσια βιβλιοθήκη.
7. Μου έδωσε ο'τι πιο πολύτιμο είχε στο κατάστημα.
8. Πάντα είπα ότι ο άνθρωπος δεν κάνει ο'τι θέλει, αλλά ο'τι πρέπει.
9. Θα σας στείλουμε οτιδήποτε σας χρειάζεται.
10. Πήραμε μαζί μας όσα μπορέσαμε.

EXERCIŢIUL 63

Traduceţi textele următoare în limba română, subliniind apoi pronumele interogative şi adjectivele pronominale:

1. "- Τι περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι;
Είναι οι βάρβαροι να φθάσουν σήμερα.
....
Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους.
Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις." (Kav. 1, 110-111)
2. "Ισως το φως θα 'ναι μια νέα τυραννία.
Ποιος ξέρει τι καινούργια πράγματα θα δείξει." (Kav. 1, 109)
3. "Αγγιχτα τα ποτήρια αφίνουνε κοντά των,
και συλλογίζονται την τύχη του Ηρώδη -
ποιος άλλος σοφιστής τ' αξιώθηκεν αυτά;" (Kav. 1, 45)

4. "και ποια τους φαντασία, για έφηβο ποτέ
έφθασε τέτοιαν εμορφιά σαν του παιδιού αυτού
ποιο άγαλμα θεού αξιώθηκεν η Αντιόχεια
σαν το παιδί αυτό του Ισραήλ." (Kav. 1, 71)
5. "Θυμάται ορμές που βάσταγε: και πόση
χαρά θυσίαζε....... (Kav. 1, 102)

EXERCIȚIUL 64

Traduceți în limba greacă următoarele propoziții, identificând partea de vorbire comună tuturor:

1. Mi-a spus unul ce trebuie să fac în această situație.
2. Unii cred că e foarte important să aibă o viață mondenă.
3. A venit cineva să ne anunțe că ședința va avea loc mâine la universitate.
4. Nimeni nu vrea cu adevărat să vadă ce se va întâmpla cu noi.
5. S-au dus la piață să cumpere ceva.
6. În piață se adunaseră deja ceva oameni.
7. Nu vroia niciodată să-mi dea nimic.
8. Spune-mi, ai ceva vești de la ai tăi?
9. Când l-au întrebat dacă are mulți prieteni, le-a spus că are doar câțiva.
10. L-a așteptat o vreme și apoi a plecat singur la expoziție.
11. Fiecare face ce crede că e mai bine pentru familia sa.
12. Fiecare student citește cât mai mult, pentru a obține note mai bune.
13. I-a spus că va asculta totul cu atenție.
14. S-a dus la cutare care i-a rezolvat problema.
15. Unul i-a fost prieten, pe când celălalt i-a fost mereu dușman.
16. Nu-i plăcea casa și ne-a spus că vrea alta.

EXERCIȚIUL 65

Conjugați la indicativ prezent, imperfect și viitor durativ (diateza activă) următoarele verbe:

βλέπω (văd), διαβάζω (citesc), αγαπώ (iubesc), καταλαβαίνω (înțeleg), τρέχω (alerg), πληρώνω (plătesc).

EXERCIŢIUL 66

Analizaţi următoarele forme verbale, precizând apoi care este forma de indicativ prezent, persoana întâi, singular, diateza activă, pentru fiecare verb în parte:

1. έδενες - legai
2. θα διαβάζουν - vor citi
3. να γράφει - să scrie
4. δένε - leagă
5. έκρυβαν - ascundeau
6. να μεταφράσουμε - să traducem
7. δένετε - legaţi
8. μεταφράζοντας - traducând
9. ελπίζετε - speraţi
10. στόλιζες - împodobeai

EXERCIŢIUL 67

Stabiliţi formele de indicativ prezent şi aorist, persoana a treia singular, ale următoarelor forme verbale de indicativ imperfect, persoana a doua singular, după modelul de mai jos:

Indicativ imperfect pers. II, sg.	Indicativ prezent pers. III, sg.	Indicativ aorist pers. III, sg.
1. αγαπούσες	**αγαπά(ει)**	**αγάπησε**
2. έπλεκες	....	....
3. έλυνες	....	....
4. πωλούσες	....	....
5. έβλεπες	....	....
6. έλεγες	....	....
7. διάβαζες	....	....
8. έδινες	....	....
9. έπαιρνες	....	....
10. πήγαινες	....	....

EXERCIŢIUL 68

Traduceţi în limba română textul de mai jos, subliniaţi verbele şi analizaţi-le. Scrieţi forma de indicativ prezent, persoana întâi singular, activ a fiecărui verb.

"Μερικές την έβρισκαν διασκεδαστική. Μερικές την έβλεπαν με περιφρόνηση, όπως την έβλεπε η σνομπ η Ιουλία. Δεν μπορούσε να καταλάβει πως την έκανα παρέα. Δε μου το 'πε ποτέ καθαρά, αλλά μου το 'λεγε μ' ένα σωρό περιφράσεις. "Εσύ, Νίνα μου, έχεις τόσο καλή καρδιά μου 'λεγε. Ανοίγεις το σπίτι σου σ' όποιον να 'ναι. Πάντα το λέω της Λιλίκας μου: η Νίνα έχει την καλύτερη καρδιά του κόσμου." Δεν μπορούσε να καταλάβει πως ήταν δυνατόν να προτιμάω την παρέα της κυρά-Εκάβης απ' τη δική της ή απ' της Καρούσου." (T.14-15)

EXERCIŢIUL 69

Conjugaţi la indicativ aorist şi viitor momentan următoarele verbe: διώχνω (alung), κλαίω (plâng), πέφτω (cad), γελάω (râd), διψάω (mi-e sete), αρέσω (plac), φεύγω (plec), μαλώνω (cert).

EXERCIŢIUL 70

Treceţi următoarele forme verbale la indicativ perfect şi mai mult ca perfect, după modelul de mai jos:

διαβάζω	**έχω διαβάσει**	**είχα διαβάσει**

1. **συναντώ** - întâlnesc
2. **παίρνω** - iau
3. **περνώ** - trec
4. **φταίει** - e de vină
5. **ανήκει** - aparţine
6. **συζητώ** - discut
7. **σχολιάζουμε** - comentăm
8. **δένουν** - leagă
9. **αγοράζεις** - cumperi
10. **καθαρίζεις** - cureţi

EXERCIŢIUL 71

Scrieţi formele de participiu activ ale următoarelor verbe:

1. **κυβερνώ** - a guverna
2. **ζητώ** - a cere
3. **ζω** - a trăi
4. **αγιάζω** - a sfinţi
5. **εδραιώνω** - a consolida
6. **ευρύνω** - a lărgi
7. **κατανοώ** - a înţelege
8. **μειώνω** - a micşora
9. **παράγω** - a produce
10. **σκιάζω** - a umbri / a speria

EXERCIŢIUL 72

Analizaţi următoarele forme verbale, trecându-le apoi la diateza pasivă:

1. αγνοούσα	/ αγνόησα	(< αγνοώ - a ignora)
2. δίσταζες	/ δίσταξες	(< διστάζω - a şovăi)
3. εκτελούσαμε	/ εκτελέσαμε	(< εκτελώ - a executa)
4. θεωρούσαν	/ θεώρησαν	(< θεωρώ - a considera)
5. κατέγραφε	/ κατέγραψε	(< καταγράφω - a înscrie)
6. έλεγε	/ είπε	(< λέγω - a spune)
7. μοιράζατε	/ μοιράσατε	(< μοιράζω - a împărţi)
8. παρέλειπε	/ παρέλειψε	(< παραλείπω - a omite)
9. οργάνωναν	/ οργάνωσαν	(< οργανώνω - a organiza)
10. έστελναν	/ έστειλαν	(< στέλνω - a trimite)

EXERCIŢIUL 73

Traduceţi textul următor, analizând verbele întâlnite. Precizaţi care este forma de indicativ, prezent, persoana întâi, activ a fiecărui verb în parte.

"Η διδασκαλία του Χριστού με συγκινεί βαθύτατα. Τίποτα δεν εξευγενίζει, δεν γαληνεύει, δεν τονώνει την ψυχή όσο η ανάγνωση των Ευαγγελίων. Θεωρώ πως για είκοσι και για πολλούς μελλοντικούς αιώνες η Εκκλησία είναι θεσμός απαραίτητος. Γι' αυτό πάντα τη σεβάστηκα και την υποστήριξα. Πιστεύω πως ο χριστιανισμός περιέχει έναν αναντικατάστατο θησαυρό συμβολικής σκέψης.

Πιστεύω πως οι άνθρωποι χρειάζονται το μύθο τόσο, όσο και τη γνώση. Ο μύθος είναι η συμβολική σκέψη. Ο Χριστιανικός μύθος χρειάζεται: και όπου καταλύθηκε από μια τεχνητή επιστημονική δήθεν αλήθεια, εκβαρβάρωσε

τον άνθρωπο και του αφαίρεσε τα ερείσματα που όλοι χρειάζονται και ακόμη και αυτοί που σαν και εμένα - οι ελάχιστοι - βλέπουν πέρα από το μύθο, όσο αντέχουν να προσβλέπουν προς αυτό το κουραστικό φως.

Αυτό το κουραστικό φως με πονά πολύ. Ισως να είναι αυτό που άλλοι λένε υπαρξιακό φως. Αλλά εγώ ξέρω ότι είναι φως. Είναι κάτι πιο καλό από ο'τι το αντέχω. Και δεν είναι αγωνία. Είναι αδυναμία αντοχής μπρος στο πολύ φως."

*("**Η ζωή σε απόσταση**" - του Κωνσταντίνου Τσάτσου)*

EXERCIŢIUL 74

Treceţi verbele din textul de mai sus de la diateza activă la diateza pasivă şi pe cele de la diateza pasivă la diateza activă, lăsând verbul la acelaşi timp şi persoană.

EXERCIŢIUL 75

Treceţi verbele de mai jos la diateza activă, precizând care este forma de indicativ prezent, persoana întâi singular, diateza activă.

1. πάρθηκαν
2. δόθηκαν
3. μεταφράστηκαν
4. συναντηθήκαμε
5. δροσίστηκα
6. αναλύθηκες
7. δοξάστηκε
8. αποφασίστηκε
9. αγοράστηκαν
10. κάηκαν

EXERCIŢIUL 76

Conjugaţi următoarele verbe la indicativ aorist, diateza activă şi diateza pasivă, la conjunctiv aorist, ambele diateze:

1. **διορθώνω** - a corecta
2. **ανοίγω** - a deschide
3. **διδάσκω** - a învăţa
4. **τιμώ** - a cinsti
5. **απλώνω** - a întinde
6. **προσφέρω** - a oferi
7. **καλώ** - a chema
8. **αφήνω** - a lăsa
9. **αλλάζω** - a schimba
10. **πιάνω** - a apuca

EXERCIȚIUL 77

Analizați următoarele verbe și apoi alcătuiți cu ele șase propoziții:

1. σεβάστηκαν
2. δέχτηκα
3. ευχήθηκαν
4. φοβηθήκαμε
5. αντιληφθήκατε
6. μεταχειρίστηκες

EXERCIȚIUL 78

Traduceți în limba greacă următoarele propoziții:

1. Ministrul de externe **a fost primit** de șeful statului.
2. Regulile jocului **au fost respectate** de toți participanții.
3. **A fost acceptată** propunerea pe care am făcut-o noi.
4. Situația **a fost înțeleasă** corect de toți studenții facultății.

EXERCIȚIUL 79

Treceți verbele din propozițiile de mai sus la diateza activă, modificând corespunzător formele nominale.

EXERCIȚIUL 80

Treceți următoarele verbe la indicativ aorist, persoana întâi singular, ditezele activă și pasivă:

Indicativ Prezent A.	Indicativ Aorist A.	Indicativ Aorist P.
1. λατρεύω - ador	....	....
2. αναβάλλω - amân	....	....
3. θέλω - vreau	....	....
4. φέρνω - aduc	....	....
5. παίρνω - iau	....	....
6. περνώ - trec	....	....
7. εισπράττω - încasez	....	....
8. θέτω - pun	....	....
9. αφήνω - las	....	....
10. ντύνω - îmbrac	....	....

EXERCIŢIUL 81

Stabiliţi formele de participiu activ şi participiu perfect pasiv ale următoarelor verbe:

Indicativ Prezent A.	Participiu Prezent A.	Participiu Perfect P.
1. δένω - leg	....	....
2. βλέπω - văd	....	....
3. κόβω - tai	....	....
4. λέγω - spun	....	....
5. στέλνω - trimit	....	....
6. κρύβω - ascund	....	....
7. εκφράζω - exprim	....	....
8. εμπνέω - inspir	....	....
9. κλείνω - închid	....	....
10. κλέβω - fur	....	....

EXERCIŢIUL 82

Subliniaţi verbele din textul următor şi treceţi-le apoi la aorist activ. Traduceţi textul.

"Μιλώ γιατί υπάρχει ένας ουρανός που με ακούει
Μιλώ γιατί μιλούν τα μάτια σου
και δεν υπάρχει θάλασσα δεν υπάρχει χώρα
Οπου τα μάτια σου δε μιλούν
Τα μάτια σου μιλούν εγώ χορεύω
Λίγη δροσιά μιλούν κι εγώ χορεύω
Λίγη χλοή πατούν τα πόδια μου
Ο άνεμος φυσά που μας ακούει."

(*"Μιλώ" του Γιώργου Σαραντάρη*)

EXERCIŢIUL 83

Stabiliţi care sunt formele de indicativ perfect şi viitor anterior (diateza activă) ale următoarelor verbe:

1. **εργάζομαι** - muncesc
2. **αντιλαμβάνομαι** - înţeleg
3. **θυμάμαι** - îmi amintesc
4. **επεξεργάζομαι** - elaborez
5. **διαπραγματεύομαι** - negociez
6. **σέβομαι** - respect

EXERCIŢIUL 84

Traduceţi textul de mai jos. Subliniaţi verbele, precizând care este forma lor de indicativ prezent, persoana întâi, singular, diateza activă.

"Ο ζητιάνος από τη θέση του άκουσε τα βήματά τους ν' αδυνατίζουν και να σβήνουν πέρα στα σύσκοτα. Επειτα αγγομαχώντας και μισοκλαίοντας εσύρθηκε με την κοιλιά σαν ετοιμοθάνατος έως τη χαμηλή πόρτα και φυλαχτά επρόβαλεν έξω το κεφάλι κι εκοίταξε περίγυρα. Αλλά καθώς είδε την ερημιά και τη σιγή, επήδησεν έξαφνα ολόρθος, ανακλαδίστηκε κι εγέμισε τον στενόν αχυρώνα με τη μεγάλη του κορμοστασιά.

Σαν τα χαριτωμένα εκείνα πλάσματα των παραμυθιών, που κρύβονται για μήνες και καιρούς στο καρύδι από ξώρκια μαγικά, είτε θεία θελήματα κι έξαφνα πετούν λαμπροφορεμένα και ανθρώπινα έτσι και ο Τζιριτόκωστας τώρα επρόβαλε μεσ' από τα κουρέλια του, λεβεντοκαμωμένος και υπερύψηλος. Καμμιά δεν είχε πλέον ομοιότητα με το πριν σαρακοφαγωμένο γεροντάκι. Αν και κακόμορφο ήταν χρωματισμένο με τα χρώματα της υγείας και της ζωής στο πρόσωπό του."

*("**Ζητιάνος**" του Ανδρέα Καρκαβίτσα)*

EXERCIŢIUL 85

Traduceţi propoziţiile următoare în limba română şi subliniaţi adverbele întâlnite.

1. Κάποτε ήθελε να έρθει σ' αυτό το σχολείο.
2. Δεν τον είδα πουθενά και ανησυχώ γι' αυτό.
3. Αδιαφορώ αν θα το βάλουμε εδώ ή εκεί.
4. Οπουδήποτε και αν πας, θα είμαι μαζί σου.

5. Βάλ' το αριστερά, είναι καλύτερα.
6. Ξαφνικά είδα ένα αυτοκίνητο δεξιά.
7. Ο'τι κάνει, κάνει κακώς.
8. Με ενδιαφέρουν κυρίως αυτά τα βιβλία.
9. Το έβαλα κάπου και το ξέχασα εντελώς.
10. Καλά κάνατε και ήρθατε τώρα μαζί.

EXERCIŢIUL 86

Traduceţi în limba greacă următoarele propoziţii, fiind atenţi la cazurile cerute de fiecare prepoziţie/locuţiune prepoziţională în parte:

1. Acesta este un text despre natură.
2. Acest eveniment s-a petrecut în secolul al II-lea înainte de Hristos.
3. S-a pronunţat pentru măsura luată de guvern.
4. Ceea ce face este deja peste măsură.
5. Duce o viaţă creştină în Hristos.
6. Am venit astăzi la tine cu fratele meu.
7. A pus cartea sub masă, nu pe masă.
8. Este o zonă pitorească, fără pereche în ţară.
9. Părintele Ioan se îndreptă spre vechea biserică a satului.
10. În timpul Sfintei Liturghii, Anton abia trecu pe la biserică.

EXERCIŢIUL 87

Traduceţi propoziţiile următoare în limba română, subliniind conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale întâlnite:

1. Μου αρέσει πολύ, αλλά δεν θα το αγοράσω.
2. Θέλω κι εγώ τόσο όμορφα λουλούδια.
3. Αν θες, έλα κι εσύ.
4. Πήγε μόνο να δει τι κάνει.
5. Πρόσεξε, μην το πάρει ο άνεμος.
6. Διάβασε τόσα βιβλία ώστε ξέχασε πια τι σημαίνει ζωή.
7. Αφού την είδε κατάλαβε τι σημαίνει ομορφιά.
8. Διάβασε τόσο για να γράψει ένα καλό βιβλίο.
9. Θέλεις πολλά βιβλία, επειδή σου αρέσει το διάβασμα.
10. Κάνε ο'τι θες, αλλά μη μου πεις αργότερα ότι δεν διάβασες.

EXERCIŢIUL 88

Precizaţi care este modul de formare al următoarelor substantive:

1. ο σεβασμός - respect
2. η διεύθυνση - adresă
3. το τρέξιμο - alergare
4. το φόρτωμα - încărcare
5. ο ψάλτης - psalt
6. το αγγελούδι - îngeraş
7. το ψαράκι - peştişor
8. ο κινητήρας - motor
9. το δικαστήριο - tribunal
10. το γατάκι - pisicuţă

EXERCIŢIUL 89

Scrieţi cinci adjective derivate din următoarele forme verbale şi traduceţi-le în limba română:

1. δικάζω - a judeca
2. εικονίζω - a ilustra
3. λάμπω - a străluci
4. ορίζω - a defini
5. χωρίζω - a despărţi

EXERCIŢIUL 90

Traduceţi următoarele cuvinte, precizând modul de formare. Alcătuiţi apoi propoziţii cu aceste cuvinte.

1. ο ανεμόμυλος - moară de vânt
2. σιγοβράζει - fierbe încet
3. τα γυναικόπαιδα - femei şi copii
4. το ηλιοβασίλεμα - apus de soare
5. ο ξυλοδαρμός - bătaie

EXERCIŢIUL 91

Precizaţi care sunt antonimele următoarelor adjective:

1. καλός, -ή, -ό - bun
2. κοντός, -ή, -ό - scund
3. μεγάλος, -η, -ο - mare
4. ζεστός, -ή, -ό - cald
5. καθαρός, -ή, -ό - curat

EXERCIŢIUL 92

a) Traduceţi textul de mai jos. b) Analizaţi adjectivele întâlnite.

"Η μεγάλη Ιδέα. Το παινεύομαι. Από τα πρώτα χρόνια μου, μαζί με την πρώτη μου αγάπη, το πρώτο εκστατικό ξάφνιασμα μου φύσηξε. Στο σπίτι μέσα την άκουσα να ψιθυρίζεται γύρω μου σαν ένα τρανό μυστικό, σαν ένα "μελλούσης Αναστάσεως" καρτέρημα και την πίστεψα με ευλάβεια θρησκευτική. Και την είδα την πρωτομάγισσα των πατέρων μας να προβάλλει από τα χαλάσματα της παρμένης πρωτεύουσας, να ζωντανεύει από τη στερνή πνοή του τελευταίου Βυζαντινού αυτοκράτορα, να φτερουγίζει και ν' απλώνεται κατά τη Δύση...."

*("**Γράμματα**" Β, 136, του Κωστή Παλαμά)*

EXERCIŢIUL 93

Traduceţi în limba greacă următoarele propoziţii:

1. Stătea liniştit privind apusul de soare mediteranean.
2. Nici o clipă nu s-a gândit la cei pierduţi pentru totdeauna.
3. Îngenuncheat lângă racla cu Sfintele Moaşte, călugărul se ruga cu evlavie.
4. Pe drumul către schit, observă o casă mică, vopsită în alb.
5. Din turla micii biserici se vedea tot satul.

EXERCIŢIUL 94

Traduceţi în limba română următoarele versuri, analizând toate adjectivele întâlnite:

"Ελλάδα μου, πατρίδα μου, ω τάφε των γονιών μου,
ω καλή γη, που γεύτηκα πρώτη φορά τον ήλιο,
κι' είδα τ' αστέρια της νυκτός και την γλυκιά σελήνη,
κι' ήκουσα τα λαλούμενα στο ήσυχ' ακρογιάλι,
κι' είδα κοράσια να πηδούν και νέες πανδρεμένες
και το φεγγάρι τα ξανθά μαλλιά τους να φωτίζει
τα παλληκάρια με φωνή ακοίμητη και ωραία...
*("**Φίλημα**" του Γεώργιου Τερτσέτη)*

EXERCIŢIUL 95

În propoziţiile de mai jos, completaţi spaţiile goale cu desinenţele corespunzătoare:

1. Που βρίσκεται το σπίτι του ανθρώπ......;
2. Οι ναύτ..... ταξιδεύουν πολύ.
3. Οι σύζυγοι των ναυτ.... τους περιμένουν.
4. Τα παιδιά αγκαλιάζουν τους παππού.... τους.
5. Πίνει πολλούς καφ.....
6. Η αγάπη της μητέρ.... είναι έντονη.
7. Διαβάζει καθημερινά δύο εφημερίδ.....
8. Στις βιβλιοθήκ.... υπάρχουν πολλά βιβλία.
9. Χθες είδα δύο αλεπ.....
10. Εχω πολλές ελπίδ.... για το μέλλον.
11. Στη δροσιά του δάσ.... βρήκε τη γαλήνη.
12. Του αρέσουν πολλά πράγμα....
13. Αυτ.... είναι μερικ.... από τις παγίδες του πνεύμα....
14. Πέρασαν πέντε έτ....
15. Διάβασε μόνο τρία βιβλί...

EXERCIŢIUL 96

Traduceţi versurile următoare şi analizaţi toate formele verbale întâlnite:

"Ξύπνα, δροσιά της αυγής και φεγγάρι
ξύπνα της νύχτας, ο Απρίλης κι ο Μάης
μ' όλα τα ρόδα και μ' όλη τη χλώρη.
Σε καρτερούν κ' οι χειμώνες οι γέροι
σε καρτεράν ηλιοστόλιστοι, ξύπνα!
..
Σε καρτεράν μια παιδούλα, εν αγόρι.
Σε καρτεράν στη γωνίτσα που ξέρεις
τριανταφυλλιές τρείς σε τρεις μέσα γλάστρες.
..
Σε καρτερούν τρελλότερ' απ' όλα
και δύο καρδιές. Τις γνωρίζεις ...
Μη μου ζητάς να τις πω... κάποιους πόνους
δεν τους χωράει κι ο πλατύτερος θρήνος.
("Ασάλευτη ζωή" του Κωστή Παλαμά)

EXERCIŢIUL 97

a) Traduceţi în limba greacă următoarele propoziţii. b) Refaceţi propoziţiile trecând verbele la indicativ imperfect.

1. Citesc această carte cu un interes deosebit.
2. Vreau să explic ce înseamnă acest lucru.
3. Vă voi vizita sâmbătă seara.
4. Ne rugăm lui Dumnezeu în tot de facem, în fiecare clipă.
5. Respectăm opiniile semenilor noştri.

EXERCIŢIUL 98

Traduceţi textul următor în limba română, analizând toate substantivele întâlnite:

"Στον κόρφο του βουνού, σαν καλωσύνη που κρύβεται είν' ένα εκκλησάκι.

Χρόνια διακόσια κοιμάται απόξω ο καλόγερος που το ζωγράφισε, χρόνια διακόσια σωπαίνουν τα τρία του κυπαρίσσια.

Στον κόρφο του βουνού είν' ένα κάτασπρο εκκλησάκι.

Α! ζωή, ωραία που είσαι! Α, ζωή!

Απάνω στις λιλά μολόχες, απάνου στο νέο θυμάρι, πουλάκια δίχως όνομα, στιγμές πουλάκια, ήρθαν - έφυγαν.

Οι γαλανές σκιές των φύλλων τρέχουν στο φακιόλι της χωριατοπούλας που διαβαίνει κάτω απ' τον πλάτανο.

Στο ίσκιο του ο γερόπευκος κοίμισεν ένα κοπάδι.

Στο λαμπρό γαλάζιο τ' ουρανού άσπρα σύννεφα σβήνουν από ηδονή...

Α! ζωή, ευτυχισμένη που είσαι! Α, ζωή!"

*("**Πεζοί ρυθμοί**" του Ζαχαρία Παπαντωνίου)*

EXERCIŢIUL 99

Traduceţi textul următor în limba română şi analizaţi toate pronumele întâlnite:

"Τάσος: - Καλημέρα σας... Είστε η νοικοκυριά;

Κυρά-Μάρω: - Μάλιστα. Η Κυρά Μάρω με τόνομα. Ολη η Νεάπολη με ξέρει...

*Τάσος: - Α, χαίρω πολύ. Δεν τόξερα πως εδώ είναι το περίφημο **Φοιτητηταριό** της Κυρά-Μάρως!... Νοικιάζεται ένα δωμάτιο;*

Κυρά-Μάρω: - Ναι, παιδί μου... ένα λαμπρό δωμάτιο, που θα σ' αρέσει πολύ... Τώρα θα σου το δείξω... (Μιλώντας, συγυρίζει μερικά πράγματα στο νιπτήρα). Μα εδώ που με βλέπεις εμένα, να κουβαλώ τενεκέδες, είμαι χήρα γιατρού. Του Κράλλη, αν έχεις ακουστά. Ο καημένος πέθανε νέος και δε μου άφησε παρά τούτο το σπίτι. Από τότες, που λες, νοικιάζω δωμάτια σε φοιτητές. Πως αλλοιώτικα θα μεγάλωνα και θα σπούδαζα τορφανό μου κορίτσι;

Τάσος: - Κάνετε πολύ καλά...

Κυρά-Μάρω: - Τούτα έχει ο κόσμος, παιδί μου... Γιατί εμένα που με βλέπεις εδώ... (Σκουπίζει τα χέρια της.)

Τάσος την κόβει: - Το δωμάτιο να ιδώ, κυρά-Μάρω... Σας παρακαλώ (κοιτάζει το ρολόι του) βιάζομαι, έχω μάθημα...

Κυρά-Μάρω: - Να το ιδείς, παιδί μου, αμέσως... Α, θα ευχαριστηθείς πολύ... Ορίστε! πέρασε από δω. (Πηγαίνει στην αριστερά πόρτα και την ανοίγει.)"

*("**Οι φοιτητές**" του Γρηγορίου Ξενόπουλου)*

EXERCIŢIUL 100

Traduceţi textele următoare în limba română:

a) *"Η υπερβολή (...) είναι τρόπος ζωής των Ελλήνων. Είναι η συνισταμένη του εθνικού τους χαρακτήρα. Είναι η βασική αιτία της δυστυχίας τους, αλλά και η μεγάλη τους δόξα. Γιατί, στο αυτοσυναίσθημα, η υπερβολή λέγεται φιλότιμο. Στη συμπεριφορά, η υπερβολή λέγεται λεβεντιά." (33)*

b) *"Βαθιά μες στην ψυχή του Ελληνα συζούν ο Χατζηαβάτης κι ο Μεγαλέξαντρος. Η υπερβολή της κακομοιριάς - και της λεβεντιάς. Η περιφάνια της ύβρης, και η ύβρη της γκρίνιας. Μόνιμες και αρχαίες αιτίες δυστυχίας και δημιουργίας. (48)*

c) *"Και η ελληνική υπερβολή και τα πλέγματα και η αβεβαιότητα οδηγούν στη δημιουργία. Τον ύπνο και το λήθαργο και το χορτάτο ωχαδερφισμό να φοβάστε." (169)*

(*"**Η δυστυχία του να είσαι Ελληνας**" - του Νίκου Δήμου*)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

BIBLIOGRAFIE ÎN LIMBA NEOGREACĂ

1. Alexandre, C. - *DICTIONNAIRE GREC-FRANCAIS - Seizième Edition - Avec un vocabulaire des noms historiques, mythologiques et géographiques, par. A. Pillon, Paris, Librairie Hachette, 1876.*

2. Βαλσαμάκη-Τζεκάκη, Φάνη/Χατζηπαναγιωτίδη, Αννα - *ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΛΩΣΣΑ, Β' ΚΥΚΛΟΣ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη, 1996.*

3. Βοσταντζόγλου, Θεολ. - *ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΠΤΟΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (Με πίνακας εικόνων από το εγκυκλοπαιδικόν λεξικόν DUDEN)*, Αθήνα, 1975.

4. Βοσταντζόγλου, Θεολ. - *ΑΝΤΙΛΕΞΙΚΟΝ Η ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ, Αθήνα, 1990.*

5. Βοσταντζόγλου, Θεολ. - *ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (Καθαρευούσης και Δημοτικής)*, Αθήναι, 1967.

6. Browning, Robert - *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΑ* - Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα, 1995.

7. Γιαννακοπούλου, Γ. - *ΤΟ ΜΙΚΡΟ MICHIGAN PRESS - ΛΕΞΙΚΟ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟ - Μονοτονικό, Εκδ. Π. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ, Αθήνα, 1986.*

8. Διατμηματικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας, Φιλοσοφική Σχολή - *2 ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ - ΘΕΩΡΙΑ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 1998.*

9. *** *ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ-ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ* (Επιστημονική Επιμέλεια ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΤΣΙΜΑΛΗ, ΦΩΤΗΣ Α. ΚΑΒΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 1996.

10. *** *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ* - Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα, 1996.

11. *** *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΤΗΣ* - Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα, 2000.

12. Hoffmann, O. - Debrunner, A. - Scherer, A. - *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, Τόμοι Α-Β. Α. Ως το τέλος της κλασικής εποχής Β. Βασικά ζητήματα και γνωρίσματα της μετακλασικής ελληνικής* - Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε., Θεσσαλονίκη, 1997.

13. Ιορδανίδου, Αννα - *ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, 7η Εκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 1997.

14. Ιωαννίδη, Κώστα, Επιθεωρητής Δ.Ε. και ομάδας Φιλολόγων - *ΝΕΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ - Ορθογρφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Φρασεολογικό, Μονοτονικό* - Εκδόσεις ΑΙΓΑΙΟ, Θεσσαλονίκη, 1986.

15. Κλαίρης, Χρήστος - Μπαμπινιώτης, Γεώργιος - Σε συνεργασία με τους Αμαλία Μοζέρ, Αικατερίνη Μπακάκου-Ορφανού, Σταύρο Σκοπετέα - *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - ΔΟΜΟΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ - Ι ΤΟ ΟΝΟΜΑ - Αναφορά στον κόσμο της πραγματικότητας* - β' Ανατύπωση, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Αθήνα, 1996.

16. Κλαίρης, Χρήστος - Μπαμπινιώτης, Γεώργιος - Σε συνεργασία με τους Αμαλία Μοζέρ, Αικατερίνη Μπακάκου-Ορφανού, Σταύρο Σκοπετέα - *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - ΔΟΜΟΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ - ΙΙ ΤΟ ΡΗΜΑ - Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ*, Β' ΕΚΔΟΣΗ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Αθήνα, 1999.

17. Κοντοσοπούλου, Νικολάου, Γ. (Διευθυντού του ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών, δ.Φ.) - *ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ* - Ανανεωμένη Εκδοση, Αθήνα, 1994.

18. Mackridge, Peter - *Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, Περιγραφική ανάλυση της νεοελληνικής κοινής* - Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 1999.

19. Μαρκαντωνάτος, Γερ., Αρ. - *ΛΕΞΙΚΟ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΥΧΡΗΣΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ* - Τέταρτη Εκδοση Ανανεωμένη και Συμπληρωμένη, Εκδ. GUTENBERG, Αθήνα, 1998.

20. Μπαμπινιώτη, Γεωργίου - *ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ, Εισαγωγή στην Σύγχρονη Γλωσσολογία* - Αθήνα, 1980.

21. Μπαμπινιώτη, Γεωργίου - *ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ με εισαγωγή στην ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία* - γ' Εκδοση, Αθήνα, 1998.

22. Μπαμπινιώτη, Γ. - *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - Με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων - Ερμηνευτικό, Ορθογραφικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων-Αντιθέτων, Κυρίων Ονομάτων, Επιστημονικών Ορων, Ακρωνυμίων* - ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ, Αθήνα, 1998.

23. Ομάδας Φιλολόγων - *ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - Θέματα ορθογραφίας - Θέματα στίξης* - Επιστημονική Επιμέλεια Αννα Ιορδανίδου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 1999.

24. Παπαζαφείρη, Ιωάννα - *ΛΑΘΗ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ* - Τόμος Α, Δέκατη τρίτη έκδοση, ΣΜΙΛΗ, Αθήνα, 1996.

25. Παπαζαφείρη, Ιωάννα - *ΛΑΘΗ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ* - Τόμος Β, Τέταρτη Εκδοση, ΣΜΙΛΗ, Αθήνα, 1997.

26. Παπαζαχαρίου, Ε. (ΖΑΧΟΣ) - *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΓΚΟ (Της Πιάτσας)* - 2η Εκδοση, Εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ, Αθήνα, 1999.

27. Παπακυριάκου-Απέργη, Ευαγγελία - Παπακυριάκου Χάρης - *ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - Συναγωγή - Ετυμολογία - Αντιδάνεια* - Εκδ. GUTENBERG, Αθήνα, 1997.

28. Παπαναστασίου, Γιάννη, Β. - *ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ - Δημοτικού - Γυμνασίου - Λυκείου και για Επιστήμονες* - Πέμπτη Εκδοση Βελτιωμένη, Τόμος πρώτος, Αθήνα, 1990.

29. Παπαναστασίου, Γιάννη, Β. - *ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ - Δημοτικού - Γυμνασίου - Λυκείου και για Επιστήμονες* - Εκτη Εκδοση Βελτιωμένη, Τόμος δεύτερος, Αθήνα, 1991.

30. *** *ΠΛΟΥΤΙΖΩ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΥ* - Συνεργασία του διδακτικού προσωπικού του Σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1983.

31. Σακελλαρίου, Χάρη - *ΛΕΞΙΚΟ ΣΥΝΩΝΥΜΩΝ - ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ - ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ - ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ* - Νέα Εκδοση, Ζ' Εκδοση, ριζικά αναθεωρημένη, Εκδ. Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα, 1996.

32. Σαραφίδου, Τριανταφυλλιά - Λέκτορας ελληνικής γλώσσας - *ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ* - Εκδ. Α. Σταμούλης, Αθήνα, 1998.

33. Τεγόπουλος-Φυτράκης - *ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ* - Ε' Εκδοση, (Ανατύπωση της Δ'), Εκδόσεις ΑΡΜΟΝΙΑ, Αθήνα, 1991.

34. Τζαννετάκος, Γιάννης Π., - *ΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ* - Εκδόσεις ΛΥΧΝΟΣ, Αθήνα (an neprecizat).

35. Τζαρτζάνου, Αχιλλέως, Α. - *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ (ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ),* Εκδοσις Β' (Με πολλάς διορθώσεις και συμπληρώσεις), Εκδόσεις ΚΑΚΟΥΛΙΔΗ, Αθήνα, (an neprecizat).

36. Thomson, George, Καθηγητής της Ελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Birmingham - *Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ* - Δεύτερη Εκδοση, Εκδ. ΚΕΔΡΟΣ, Αθήνα, 1989.

37. Τομπαΐδης, Δημήτρης - *ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ* - Εκδ. Κώδικας, Θεσσαλονίκη, 1994.

38. Τομπαΐδης, Δημήτρης - *ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ* - Νέα έκδοση, Εκδ. ΒΑΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη, 1995.

39. Tonnet, Henri - *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - Η διαμόρφωσή της* - Εκδ. δημ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ, Αθήνα, 1995.

40. Τριανταφυλλίδη, Μανόλη - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ιδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) - *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ* - Ανατύπωση της έκδοσης του ΟΣΕΒ (1941) με διορθώσεις, Θεσσαλονίκη, 1996.

41. Φίλος, Στέφανος - *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ - Με στοιχεία προφορικής και γραπτής έκφρασης* - Βιβλιοεκδοτική Αναστασάκη, Αθήνα, 1989.

42. Χαραλαμπάκης, Χριστόφορος - *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ - για τη γλώσσα, τη λογοτεχνία και το ύφος* - 3η έκδοση, Αθήνα, 1999.

BIBLIOGRAFIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

1. *** ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan" - *"Dicţionarul explicativ al limbii române"* - Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1992.

2. Coteanu, Ion - *"Gramatica de bază a limbii române"* - Ediţia a II-a, Editura Albatros, Bucureşti, 1982.

3. *** *"Gramatica limbii române"* - vol. I-II, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Academiei, Bucureşti, 1966.

4. Hristea, Theodor (coordonator) - *"Sinteze de limba română"* - Autori: M. Avram, G. Brâncuş, Gh. Bulgăr, G. Ciompec, I. Diaconescu, Th. Hristea, R. Bogza-Irimie, F. Şuteu, Editura Albatros, Bucureşti, 1984.

5. Iordan, Iorgu - *"Limba română actuală. O gramatică a «greşelilor»"* - Ediţia a II-a, Bucureşti, 1948.

6. Mihăescu, H. - *"Influenţa grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea"* - Bucureşti, 1966.

7. Sala, Marius - *"De la latină la română"* - Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.

8. Seche, Luiza - Seche, Mircea - *"Dicţionar de sinonime al limbii române"* - Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1999.

9. Sluşanschi, Dan - *"Sintaxa propoziţiei latine"* - Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Limbi Străine, Bucureşti, 1984.

10. Ştef, Felicia (Conf.dr.) - *"Fonologia greacă"* - Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Limbi Străine, Bucureşti, 1985.

11. Ştef, Felicia (Conf.dr.) - *"Sintaxa structurală a limbii vechi greceşti"* - Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Limbi Străine, Bucureşti, 1981.

12. Ştef, Ana Felicia - *"Manual de greacă veche"* - Editura Humanitas, Bucureşti, 1996.

CUPRINS

II. MORFOLOGIA

1. CATEGORIILE GRAMATICALE ALE NUMELUI

2. ARTICOLUL

3. SUBSTANTIVUL

IV. LEXICUL